QVINTI HORATII FLACCI POEMATA

Scholijs siue Annotationibus, quæ breuis Commentarij vice esse possint, à IOANNE BOND illustrata.

Quinta Editio recognita, & à multis mendis repurgata.

LONDINI,
Impensis *Iohannis Bill.*
1620.

and the [illegible]

ILLVSTRISSIMO D. HENRICO, MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

VÆ sunt artes (Princeps il-
strissime) in quibus Re
præcipuè versari, studiúm
ponere aut solent aut deb
altera militaris, ciuilis alt
Eò nimirum, vt per illam
pulum rebellem coercêre,
stilemq́ iniuriam propulsare possint: per hanc
vt se & suos ciues bonis moribus exornare,
optimis legibus institutisq́ue regere & temp
valeant. Quarum vtra sit præstantior, si quis
bium vocabit, facile profectò est iudicare, qu
per quam ciuitates, regna & respublicæ, o
bus & virtutes florent, multis nomini
teponenda. Ad arma enim rarò
riò leges confugiunt, tum
& ferrum, non per ration
tur ius suum defender
taxat in eum finem, vt
iure suo armis recup
fruantur & pace. A
quocunque se rege
pientes & iustos
de studiosos pr

subditos (quibus præsunt) fortunę bonis locupletes
& copiosos, viribus corporis valentes & robustos,
& (quod caput est) egregijs animi virtutibus orna-
tos reddunt & instructos. Itaque antiquissimi illi
Poetæ, non aliam ob causam *Palladem* finxerunt
armatam, quàm vt significarent in regibus bellicam
virtutem cum sapientia coniunctam esse oportere.
Qua ratione adducti prisci Heroës, in disciplinam
…ctorum hominum filios suos studiosè tradide-
…. *Alexandrum* magnum docuit *Aristoteles*, *Ti-*
…theum Cononis optimi Imperatoris filium *Iso-*
…es, *Epaminondam Lysis* Pythagoreus: atque vt
…res prætercam, tu Princeps illustrissime (quæ
…is tui summa est prudentia, & amor in te singu-
…) habes, qui tibi optimarum artium & literarũ
…n præeant, *Challinerum*, *Neutonum*, atque alios
…es certè viros inprimis eruditos, qui consilio,
…ientia, omniq́ue scientiarũ genere animum
… adhuc tenerum informare & perpolire pos-
…am verò in ijs Authoribus qui sapientiæ lau-
…clarent, quique ad vitam benè & sapienter
…ndam multum adiumenti videntur afferre,
…on postremum locum sibi vendicant: si-
…itio & turpitudine animos auocant, ad
… & honestatem excitant & acuunt,
…ptos emendant, paucis tan-
…præter voluptatem lectoris
…maximi singulari be-
…unt complexi. Nam
…m, *Cesar Augustus*
…em tibi nunc offeri-
… in summo pretio
…quam, non vnum
…e) omnibus nu-
… rerum copia
refer-

refertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum, & Principe Christiano maximè dignum. Hinc est, quòd Diuus *Augustinus* inprimis iubet legendum esse hunc Poetam, quippe qui non modò iustitiam, inuictam animi magnitudinem, parsimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in parentes, patientiam paupertatis, & contemptionem rerum humanarum summis laudibus prosequatur: sed contrà perfidiam, iniustitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, auaritiam, atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, si sapientiam huius Poetæ in rebus ipsis inueniendis, si mirificum eius artificium in singulis disponendis, si verborum vim atque notiones ad res ipsas exprimendas cæterasque eius virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* sine controuersia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* semper excipio) est meritò anteponendus, in quo sic suauitas cum vtilitate contendit, vt lectorem suis illecebris semel captum semper teneat irretitum, nec dimittat vnquam. Hunc igitur (Princeps illustrissime) tibi sæpiùs legendum non dubito quin illi censeant, qui tibi libros quasi prægustant, ex quo tanquam ex amœnissimo & amplissimo fonte non solùm multa officia ad Principis vitam præstantia; verumetiam quid doceat quoduis genus hominum, quid doceat quemuis ordinem, quidque erudiat quamuis ætatem, sexum & conditionem haurire licebit. Adde, si placet, quòd Philosophorum nullus distinctiùs edocuerit, quo pacto cum ciuibus & domesticis, quo modo cum aduenis & peregrinis, porrò qua ratione cum vniuersis & singulis sit agendum viuendumque. Hæc omnia (Princeps illustrissime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offerat,

rat, non potui (post patrem tuum) Patronum mihi diligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualescumque sunt) consecrarem labores. Qui si te in bonarum artium studijs iam optimè progredientem, quouismodo iuuare aut promouere queant, tum certè id habeo quod optem, & (vt Poetæ verbis vtar) *Sublimi feriam sidera vertice.* Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ vsui esse possit, præsertim in eo, quod te quasi viuam reddat imaginem Patris tui, Regis potentissimi & literatissimi. Illum enim omnes nos sui subditi (vt pro reliquis etiam ipse loquar) non solùm propter pietatem, iustitiam, clementiam, munificentiam, atque alios suauissimos mores veneramur & amamus; sed etiam propter incredibilem cùm in sacris tùm in humanis literis scientiam admiramur & suspicimus. O filium terque quaterque beatum, cui talis pater contigit, qui liberis suis egregium & conspicuum omnium virtutum, exemplar abundè superque esse possit! Hunc igitur, quod facis, toto animo & tota mente amplectere, hunc cole, hunc obserua, huius heroicas, & diuinas virtutes imitare & penitùs exprime: & quo melius hoc præstes, da operam vt in literis & libris patrem tuum si non superare, at saltem æquare valeas. Qua in re, quamuis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas: tamen quum sis Regia stirpe vtrinque progenitus, cur non Auunculum etiam tuum inspicias *Christianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem vt Rex est voce suauis, vultu amabilis, gestu & statura corporis admodum decorus atque procerus; sic certè pietate, prudentia, fortitudine atque alijs virtutibus & salutaribus artium maximarū disci-

plinis

plinis ad regna sua moderanda est optime instructus & eruditus. Cuius presentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore suâ Regina serenissima & charissimis Nepotibus hilariter transigentis, non possum tacere quantoperè gaudeant Nostrates, cùm aliis de causis, tùm maxime, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terrâ marique potentissimos, arctissimo Religionis, Affinitatis & Amicitiæ vinculo, quasi clauis trabalibus, coniunctos esse & copulatos: quorum diu viuat & valeat vterque, hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem simul & Celsitudinem, quàm diutissimè augeat & conseruet incolumem.

Celsitudinis tuæ omni officio deuinctissimus,

IO. BOND.

Beneuolo Lectori.

QVum iuuentutis erudiendæ munus ſuſtinerem (quod Saxum volui viginti annos & ampliùs) mihi ſemper in more poſitum fuit (candide Lector) Annotationes quaſdam ſeu ſcholia (ſi ſic magis appellari placeat) diſcipulis meis tradere, in eum finem, vt ſcriptis commiſſa quæ verbo protuleram, altiores in eorum animis radices agerent atque firmiùs inhærerent. Hinc factum eſt, vt amicorum aliquot cum hæc ſcholia in Horatium, neſcio quo caſu vidiſſent, me iterum atque iterum rogarent, vt in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Perſuaſerunt tandem, quamuis primùm pertinaciter ibam infitias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta ſiniſtrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cum iniuſti ſint rerum æſtimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentiſſimè dictum eſt, (μωμεῖσθαι μὲν ῥᾴδιον ἐστὶ, μιμεῖσθαι δὲ χαλεπὸν,)*facillimum eſſe alienum opus reprehendere, ſed non perinde facile aliquid ſimile aut præſtantius conficere. Agnoſco lubens me nihil magni aut eximij in hac re præſtitiſſe. Hoc tamen (Lector beneuole) pro certo inuenies, me nullam dictionem, phraſin, aut ſententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem præteriÿſſe, quin eam, qua licebat breuitate, explicuerim, explanauerim, facilemq́; reddiderim. Præterea, regiones, ciuitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria & patronymica, leges moreſq́; gentium, inuſitatas*

tas loquendi formulas, omnia denique quæ habet Horatius paulò reconditiora, ego sic paucis tetigi, vt quiuis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen vt singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci vt eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore, & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacuæ. Verùm, si eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente: certè Authoris sensum tibi manifestum reddent & valdè perspicuum, qui solus est scopus & finis vnicus meorum laborum. Boni consule Lector humanissime: sic animos dabis maiora aggrediendi, si Deus largiorem huius vitæ vsuram mihi dederit. Interim vale, &

—Si quid nouisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his vtere mecum.

Postremò hoc à te peto, vt errata (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio, sed operis. Iterum vale,

Augusti 7, 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SVETONIVM TRANQVILLVM CONSCRIPTA.

QVintus Horatius Flaccus Venusinus, patre, vt ipse tradit, libertino & exactionum coactore: vt verò creditum est, salsamentario, quum illi quidam in altercatione exprobasset: Quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem. Bello Philippensi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victisque partibus, veniâ impetrata, scriptum quæstorium comparauit. Ac primò Mæcenati, deinde Augusto insinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, satis monstratur illo Epigrammate, vbi inquit,

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo, Titum sodalem
Mimo me videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis iudiciis, tali ad Augustum elogio. *Horati Flacci vt mei, memor esto.* Augustus ei Epistolarum quoque officium obtulit, vt hoc ad Mæcenatem scripto significat. *Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum; nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica mensa ad hanc regiam, & nos in Epistolis scribendis adiuuabit.* Ac ne recusanti quidem aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam suggerere destitit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia, pauca subieci: *Sume tibi aliquid iuris apud me, tanquam si conuictor mihi fueris. Rectè enim & non temerè feceris: quoniam id vsus mihi tecum esse voluit, si per valetudinem tuam fieri possit.* Et rursus: *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire. Nam incidit, vt coram illo fieret à me tui mentio. Neque enim si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque ἀνθυπερηφανοῦμεν.* Præterea, sæpe eum, inter alios iocos, putissimum penem & homuncionem lepidissimum appellat, vnáque & altera liberalitate locupletauit. Scripta quidem eius vsque adeo probauit, mansuráque perpetuò credidit, vt non modò sæculare carmen componendum iniunxerit, sed vt Vindelicam victoriam Tiberij Drusique priuignorum suorum: eumque

eumque coegerit propter hoc, tribus Carminum libris ex longo interuallo quartum addere; post sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus: *Iratum me tibi scito quòd non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimùm loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitq́ Eclogam cuius initium est,

Quum tót sustineas curas & tanta pericula solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar

Habitu corporis breuis fuit atque obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem breuitatem, quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores tui libelli sint quàm ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis tui ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, vt quocunque respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domusque ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub eius titulo, & Epistola prosa oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed vtraque falsa puto. Nam Elegi vulgares. Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est vi. Id. Decembris, L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nouum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, quum vrgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquilijs, iuxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, *Lyram tangis, tandem arte Poetā*
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, vt nimiam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die:
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Iamq; potes pueris & sine nube legi.

H.Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Ode I.

Alios alia delectant, Horatius verò Poëtæ nomen præsertim Lyricj affectat.

MÆCENAS, [1] *atauis edite regibus,*
O & [2] *præsidium & dulce decus meum:*
[3] *Sunt quos* [4] *curriculo puluerem Olympicum*
Collegisse iuuat: [5] *metáque* [6] *feruidis*
Euitata rotis, [7] *palmáque nobilis*
Terrarum Dominos [8] *euehit ad Deos.*
[9] *Hunc si* [10] *mobilium turba Quiritium*
Certat [11] *tergeminis* [12] *tollere honoribus:*
[13] *Illum,* [14] *si proprio condidit horreo*
Quicquid de [15] *Lybicis verritur areis,*
Gaudentem patrios [16] *findere sarculo*
Agros, [17] *Attalicis conditionibus*
Nunquam dimoueas, vt trabe [18] *Cypria*
[19] *Mirtoum* [20] *pauidus nauta secet mare.*
[21] *Luctantem Icarijs fluctibus* [22] *Africum*
Mercator metuens, ocium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] *Quassas,* [24] *indocilis pauperiem pati.*

1 Antiquis regibus prognate, cui Menodorus pater, Menippus auus, Cecinna rex Etruscorum fuit atauus.
2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum
3 Sunt qui ludis delectantur, vtpotè Olympiacis, in quibus concitari solebat puluis quo currentes spargebantur.
4 Curru.
5 Terminus (ad quem dirigitur cursus) ante euitatus,
6 Rotæ currendo seruent.
7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.
8 Dijs æquiparat.
9 Hunc i. alium qui honoribus inseruit.
10 Po. Romanus in suffragijs ferendis semper erat mobilis & in constans. 11 Honoribus amplissimis & maximis, vel, AEdilitate maiore, Prætura & Consulatu. 12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum, id est, alium hominem qui agriculturam exercet. 14 Si factus sit diues & copiosus arator 15 Quisquid colligitur ex agris fertilibus, cuiusmodi sunt in Libya regione frumenti feracissima. 16 Agros ligone fodere, vel, agros colere sarculo, quod est genus rastri. Græc. τὸ σκαλίδιον, appellant. 17 Nunquam eum de sententia sua deducas, quamuis regis opes ei offeras, cuiusmodi erant Attali regis Pergami. 18 Naue ex trabibus Cyprijs compacta, pro quauis naue. 19 Mare à Myrtoo Oenomai regis Arcadiæ auriga sic nominatum. 20 propter naufragij metum. 21 Confligentem cum fluctibus Icarijs. 22 Qui flat ab occasu hyberno. Naues laceras, 24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

[25] *Est qui nec veteris pocula* [26] *Massici,*
Nec partem solido [27] *demere de die*
Spernit, nunc viridi [28] *membra sub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput [29] *sacræ.*
Multos castra iuuant, & [30] *lituo tubæ*
Permistus sonitus, belláque matribus
[31] *Detestata. Manet sub* [32] *Ioue frigido*
Venator, [33] *teneræ coniugis immemor:*
Seu visa est catulis cerua [34] *fidelibus,*
[35] *Seu rupit teretes* [36] *Marsus aper plagas.*
Me doctarum [37] *ederæ præmia frontium*
Dijs miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumq; [38] *leues cum Satyris Chori*
[39] *Secernunt populo:* [40] *si neque tibias*
[41] *Euterpe cohibet, nec* [42] *Polyhymnia*
[43] *Lesboum refugit tendere barbiton.*
[44] *Quòd si me Lyricis vatibus inseres,*
Sublimi feriam sidera vertice.

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.
26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ moute nascitur.
27 Frangere diem intermittendo laborem, pabulóque corpus reficiendo.
28 Habens membra strata sub arbuto viridi, id est, sub arbuto amœna & conuiuijs idonea.
29 Omnis fons in origine sacer est, suóque murmure somnos allicit.
30 Lituus equitum est & incuruus, tuba peditum & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub aere frigido
33 Coniugis delicatæ.
34 Mira est canũ fidelitas in dominos.

35 Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Sabellus pro quouis apro. 37 Poetæ victores coronis ederaceis donabantur. 38 In saltandc celeres. 39 Me dignum faciunt vt propter excellentiam à vulgo segreger. 40 Si i. quia sic placet Musis, quarum fauore hæc beneficia consecutus sum. 41 Vna ex Musis eaque iucunda. 42 Musarum altera, cui bene dicendi facultas adscribitur. 34 Quale barbiton Sappho & Alcæus egregij Poetæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ô Mæcenas) inter Lyricos Poetas numerabis, ad cœlum vsque euehar, idémque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel ero in oculis omnium, resplendens vt sidus inter homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM
Ode II.

In vindictam Iulij Cæsaris occisi multæ tempestates Po. Romano immittuntur. Vnica Imperij spes in Augusti incolumitate constituitur.

IAm satis terris niuis, atque [1] diræ
Grandinis misit [2] Pater: & [3] rubente
Dextra sacras [4] *iaculatus arces,*
Terruit vrbem:

1 Grandinis formidandæ, vt a Iouis ira prouenientis.
2 Iupiter.
3 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel templa deorum quæm fulmine percusserit, Romam terruit, id est, ciues vrbanos timere fecit.

Terruit

Terruit gentes, graue ne rediret
[5] Sæculum Pyrrhæ, noua monstra [6] questæ,
Omne quum [7] Proteus pecus egit altos
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit [8] vlmo,
Nota quæ sedes fuerat [9] columbis:
Et [10] superiecto pauidæ natarunt
Æquore damæ.
Vidimus [11] flauum Tyberim, retortis
[12] Littore Etrusco violenter vndis,
Ire deiectum [13] monumenta regis,
Templaq; [14] Vestæ:
[15] Iliæ dum se nimiùm [16] querenti
[17] Iactat vltorem: [18] vagus, & [19] sinistra
Labitur ripa ([20] Ioue non probante) [21] V-
xorius amnis.
[22] Audiet ciues acuisse ferrum,
Quo graves Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, [23] vitio parentum,
Rara iuuentus.
[24] Quem vocet diuûm populus ruentis
Imperi [25] rebus? [26] prece qua fatigent
Virgines sanctæ minùs audientem
[27] Carmina Vestam?
[28] Cui dabit partes scelus expiandi
Iupiter? tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros [29] amictus
[30] Augur Apollo.

5 Ne tempus eluuionis rediret, cùm Deucalion & Pyrrha soli ex vniuerso hominum genere relicti Parnassum montem conscenderint, ibi vt se tutos ab aquarum vi conseruarent.
6 Quæ de admirabilibus monstris querebatur.
7 Quum Proteus phocarum pastor & custos, pecus, id est, vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.
8 Vlmus ponitur pro quauis arbore.
9 Turturibus vel Palumbibus.
10 In terram eiecto.
11 Tyberim turbidum & arenæ colore flauum.
12 Vndis repulsis à Littore Etrusco, vel à Tyrrheno mari in quod Tyberis influuit.
13 Regiam Numæ Pompilij.
14 Fuit Vesta Saturni filia ex Ope, foci custos & præses, cui Numa Pompilius ædem condidit.
15 Iliæ Romuli matri, Tyberis vxori, abs qua Iulius Cæsar ortum habuit.

16 Conquerenti de Cæsaris nece. 17 Magnificè gloriatur. 18 Errans extra alueum. 19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti verbs est à sinistra. 20 Ioue indignante & penè inuito. 21 Tiberis suæ vxori nimium indulgens. 22 Rara iuuentus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum ciuilium reliquijs, ideóque rari audient ciues in ciuium corpora gladios exacuisse, quibus persæ Po. Romani hostes perirent meliùs, id est iustiùs perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem diuûm vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati senatus vergentis ad ruinam. 26 Quibus precibus virgines Vestales impensè rogent & obsecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicantium. 28 Cui deorum dabit Iupiter partes, id est, munus delendi scelus, quod patrauerunt Romani in occidendo Cæsare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui præsentis futura.

Siue tu mauis,[31] *Ericina ridens,*
[32] *Quam Iocus circumvolat, & Cupido:*
Siue neglectum [33] *genus & nepotes*
Respicis [34] *autor,*
Heu nimis longo satiate [35] *ludo:*
Quem iuuat clamor, galeæq; [36] *leues,*
[37] *Acer & Mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem.
Siue [38] *mutata* [39] *iuuenem figura*
Ales in terris [40] *imitaris, almæ*
Filius Maiæ, [41]*, patiens vocari*
Cæsaris vltor:
[42] *Serus in cœlum redeas, diúque*
Lætus intersis populo [43] *Quirini:*
Neue te [44] *nostris vitijs iniquum*
[45] *Ocyor aura*
Tollat.[46] *hic magnos potiùs triumphos,*
Hic ames dici [47] *pater atque princeps:*
Neu sinas [48] *Medos* [49] *equitare inultos*
[50] *Te duce, Cæsar.*

31 Venus, sic dicta a monte Eryce: vbi religiosissimè colebatur.
32 Circa quam Iocus volat.
33 Genus ex oculis tuis reiectū (ò Mars) qui opem ferre negligis.
34 Mars pater Romuli qui Romam condidit.
35 Bellis, quæ sunt Martis ludi & oblectamenta.
36 Galeæ expolitæ,
37 Virilis & truculentus, qualis erat Maurorum vultus,
38 Mutata figura tui in formam Augusti
39 Augustum cui Poeta assentatur, Mercurium eum esse dicens.
40 Repræsentas.
41 Qui pateris te vocari Cæsaris vltorem. Ordo est. Siue ò tu ales, id est, alate Mercuri, filius almæ Maiæ, patiens vocari Cæsaris vltor, imitaris in terris iuuenem Augustum mutatâ figurâ. 42 Vtinam serò in cœlum redeas, & diu viuas in terris. 43 Romuli, pro Prop. Romano. 44. Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum e conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater Patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modò princeps inter homines, sed deus etiam effectus es, ideoque dux inuictissimus.

Ode III.

Naui Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur deinde in hominum temeritatem audaciámque vehementer insurgit.

[1] SIc [2] te, diua potens Cypri,
Sic[3] *fratres Helenæ, lucida sidera,*

1 Ordo est, O nauis quæ debes finibus Atticis Virgilium tibi creditum, precor sic te regat salutare Veneris sidus &c. vt finibus Atheniensibus eum saluum restituas velut rem tuæ fidei commissam. 2 Venus domina Cypri insulæ, vbi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux nautarum opitulatores,

Ven-

Ventorumq; regat[4] *pater,*
[5] Obstrictis alijs, præter[6] *Iapyga:*
Nauis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serues[7] *animæ dimidium meæ.*
[8] Illi robur & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit[9] *præcipitem Africum*
[10] Decertantem aquilonibus,
Nec tristes[11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] Quo non arbiter Adriæ
Maior, tollere seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit[13] *gradum,*
Qui[14] *siccis oculis*[15] *monstra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames scopulos[16] *Acroceraunia?*
[17] Nequicquam Deus[18] *abscidit*
Prudens Oceano[19] *dissociabili*
Terras, si tamen[20] *impiæ*
Non tangenda rates transiliunt[21] *vada.*
[22] AVDAX omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax[24] *Iapeti genus*
Ignem fraude[25] *mala gentibus*[26] *intulit:*
Post ignem ætherea domo
[27] Subductum, macies &[28] *noua febrium*

4 AEolus.

5 Alijs ventis vinctis & in vtre inclusis, quemadmodum ab AEolo omnes venti dati sunt Vlyssi præter Zephirum, qui liber & solutus eum deferat in patriam.

6 Ventum ex Apulia flantem, ijs vtilem, qui ex Italia in Græciam nauigant.

7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim vna est anima in duobus corporibus.

8 Erat ille animo robusto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus, primus nauigare ausus est.

9 Africum impetuosum qui præcipitat quicquid impellit.

10 Colluctantem cum Aquilonibus.

11 Stellas á fratre Hyante sic dictas, noxias admodum & pluuiosas, quia suo ortu & occasu pluuias solent excitare.

12 Quo Noto nullus est ventus maior dominus maris Adriatici, id est, maius obtinet imperiũ in mare Adriaticũ, siue concitare, siue sedare vult fluctus.

13 Quod genus mortis timuit? ad quam quasi gradibus imus. 14 Absque lacrymis. 15 Cete, pisces monstrosos. 16 Altos montes in Epiro á fulmine sæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Frustra Dei prouidentia dissociauit terras á mari si homines nihilominus audent nauigare. 18 Separauit. 19 Quem necesse erat a terris secludi propter salutem hominum aliorumque animantium quæ vsui humano inseruientia terræ pabulo nutriuntur. 20 Impij homines cum ratibus, qui Dei consilium in hoc, scilicet nauigando, videntur contemnere. 21 Loca in mari periculosissima. 22 Parata ad quamuis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus distribuit. 27 Post ignem é cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terram occupauit.

Terris incubuit cohors:
Semotiq; prius [29] tarda necessitas
Lethi corripuit gradum.
Expertus [30] vacuum Dædalus aëra
Pennis [31] non homini datis.
Perrupit [32] Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus [33] arduum est.
[34] Cœlum ipsum petimus [35] stultitiâ: neque
Per nostrum patimur [36] scelus
Iracunda Iouem [37] ponere fulmina.

29 Necessitas mortis priùs tardâ & maturâ senectâ venientis celerauit gradum & citiùs aduenit.
30 Aëra apertum vel inanem ab hominibus infrequentem.
31 Sed auibus, quibus proprium est volare.
32 Hercules per vim descendit ad inferos, vt inde tricipitem Cerberum ad superos protraheret. 33 Difficile est. 34 Cœlum ipsum affectamus, vt olim Gigantes & Phaeton. 35 Per stultitiam, vnde nostra vitia enascuntur. 36 Per nostram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Iupiter effectus iratus sumit in manus vt improbos exanimet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM.
Ode IIII.

Amœnitate veris descripta, & communi moriendi consuetudine proposita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuosam Sextium hortatur.

[1] SOluitur [2] acris hyems [3] grata vice veris & [4] Fauoni:
[5] Trahûntque siccas [6] machinæ carinas.
Ac neque [7] iam stabulis gaudet pecus, aut arator igni,
Nec prata canis [8] albicant pruinis.
Iam [9] Cytherea Choros ducit [10] Venus, imminente Luna:
Iunctæq; Nymphis [11] Gratiæ decentes
[12] Alterno terram quatiunt pede: [13] dum graues Cyclopũ
Vulcanus ardens [14] vrit officinas.

1 Veris aduentu mollescit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis frigore vincta & astricta.
2 Hyems mordax & aspera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ vicissitudo post asperam hyemem grata est.
4 Zephiri qui verno tempore flare incipit.
5 Trahunt in mare ad nauigandum naues siccas: atque ideo siccas quòd à principio Nouembris vsque ad initium Martij conquieuerant extra aquam in naualibus. 6 Instrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles suo loco mouendas. 7 Vt in hyeme. 8 Albescunt. 9 Cythera Insula est contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm vectam conchâ marina. 10 Venus dux chori iam cum Nymphis & Gratijs ad Lunam saltat imminentem, id est, propinquam, & supra caput lucentem. 11 Aglaia, Euphrosyna, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulsant numerosè saltantes. 13 Dum Vulcanus in AEtna monte cudit fulmina cum Gigantibus, quorum opera & ministerio in ijs fabricandis vtitur. 14 Non re vera vrit, sed Poeta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liquescunt.

Nunc decet aut viridi [15] nitidū caput [16] impedire myrto
Aut flore, [17] terræ quem ferunt solutæ,
[18] Nunc & in vmbrosis [19] Fauno decet [20] immolare lucis,
Seu poscat agnam, siue malit hœdum.
[21] PALLIDA mors [22] æquo pulsat pede pauperū [23] tabernas,
Regumq; turres, ô beate Sexti.
[24] Vitæ summa breuis spem nos vetat inchoare longam.
[25] Iam te premet nox, [26] fabulæq; manes,
Et domus [27] exilis Plutonia: [28] quò simul meâris,
[29] Non regna vini sortiere [30] talis,
Nec tenerum [31] Lycidam mirabere, [32] quo calet iuuentus
Nunc omnis, & [33] mox virgines tepebunt.

15 Caput vnguento splendescens. 16 Coronare caput serto ex myrto aut alijs floribus concinnato. 17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quę hyemis calore fuerant constrictæ. 18 Anno iam expleto, *scil.* veris tempore. 19 Fauno rusticorū deo, quem quidam volunt eundem esse atque Pana. 20 Sacrificare vel agnam vel hœdum, vtrum mauult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum casas pulsat. 23 Domos humiliores. 24 Breue vitæ spatium longam sperare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ secundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabulosi inferi, de quibus & Poetæ & Philosophi tam multa fabulantur. 28 Domus tenuis & parua, sic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aspectū oculorum fugiunt nec possunt circumscribi. 28 Ad quam domum simul ac migraueris. 29 non eris bibendi magister cui constituenti leges in conuiuijs omnes parere necesse erit. 30 Talorum iactu. Veneris enim iactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cuius amore iuuenes nunc ardent. 33 Vbi Lycidas adoleuerit, virgines eius complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enatauerat, cuius amore irretitos affirmat esse miseros.

[1] QVis multa gracilis te puer in rosa
[2] Perfusus liquidis vrget odoribus,
Grato Pyrrha sub [3] antro?
[4] Cui flauam religas comam
[5] Simplex munditie? heu quoties [6] fidem
Mutatosq; [7] deos flebit, & aspera
[9] Nigris [10] æquora ventis

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id est, quis adolescens ætati puerili proximus te multis in rosis vrget, id est, arctè auideq; amplectitur? 2 Delibutus vnguētis quæ odores effundunt. 3 In fornice vel lupanari, vbi meretrices aliquando latebant vt alienos oculos in re pudenda fugerent. aliquando prostabant impudicè ad captandam prædam. 4 Cuius gratia crines flauos habes religatos vt ei placeas, 5 Simplice munditie contenta absque sumptuoso corporis cultu. Promissa in leuitatem & perfidiam mutata. 7 Venerem cum suis pedissequis, *scil.* Gratijs, ritu, ioco, osculis, alijsque huiusmodi quæ tales amores comitari, facileq; mutari solent. 8 Allegoria est ducta à mari ventis agitato, significans meretricum blanditias more tempestatum mobiles esse & inconstantes. 9 Tempestates à ventis agitatæ sunt nigræ. 10 Per æquora significat meretricem fallacem, quæ ex serena & placida facta est sæua & implacabilis,

Emirabitur[11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus[12] *aurea:*
Qui semper[13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius[14] *auræ*
Fallacis.[15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula[16] *sacer*
[17] *Votiua paries indicat vuida*
Suspendisse[18] *potenti*
[19] *Vestimenta maris Deo.*

11 Insuetus & talē in Pyrrha meretricum amorem non expertus.
12 Te pulchrā & amabili, Quid enim auro amabilius.
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore alijs omnibus contemptis
14 Inconstantię muliebris ignarus.
15 Miseri sunt ij, quibus non probata neque vsu cognita fulges & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegor. ducta à naufragis qui periculo el. ipsi Neptuno solebant suspendere tabulam in qua naufragij casus depingebatur. 17 Quam voui medijs in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis. 18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant seruati, Neptuno etiam coonsecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius verò conuiuijs tantùm & moribus describendus aptus & idoneus.

SCribêris[1] *Vario fortis, & hostium*
Victor, Mæonij carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox nauibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec grauem
Peleidæ[3] *stomachum,*[4] *cedere nescij,*
Nec[5] *cursus duplicis per mare Vlyssei,*
Nec[6] *sæuam Pelopis domum,*
Conamur,[7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *imbellisq́; lyræ musa potens vetat*
Laudes egregij Cæsaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingeni.*

1 Scribêris à Vario, Mæonij carminis alite, id est, maiestate carminis Homerici, vel; penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta cantu prędito planè Mæonio, id est, Homerico: fuit enim Homerus, aut ex Mæonia, aut Mæonis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilē Achillis, Peleo & Thetide geniti.
4 Qui placari noluit.
5 Nauigationes longas subdoli Vlyssis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat, vnde à Græcis dictus est, διπλοῦς. 6 Sæuam propter varia homicidia in eâdem familia perpetrata. Nam pelops à Tantalo patre, Atreus & Agamemnon ab AEgysto, Clytemnestra ab Oreste filio est occisa. 7 Nos qui tenui sumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminuere atq; extenuare tuas & Cæsaris laudes. 9 Ingenij mei tarditate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Dignè scripserit? aut puluere Troico
Nigrum [11] *Merionem? aut* [12] *ope Palladis*
Tydidem [13] *superis parem?*
Nos conuiuia, nos prælia virginum,
Sectis in iuuenes vnguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, siue quid vrimur,*
Non præter solitum leues.

10 Martem, id est, viros bellicosos tectos & indutos lorica, quæ dura & solida est vt adamas.
11 Virum fortissimum, puluere Troico squallidum & obductum.
12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine dijs æqualē. Nam Martem & Venerem Diomedes vulnerauit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in iuuenes, vt tamen vngues suos ad repugnandū sectos habeant, ne forte pugna fit cruenta, quod rarò fit. 15 Siue quòd sumus vacui, id est, valdè otiosi, siue quid vrimur, id est, aliquantulum amamus. 16 Nostro more leues & inconstantes, quod amatoribus proprium est & visitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM CONSVLAREM. Ode VII.

Alij alias laudant ciuitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tybur, vbi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

L*Audabunt alij* [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephesum,* [4] *bimarisue Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Insignes, aut Thessala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus vnum opus est, intactæ Palladis* [9] *vrbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Vndique decerptam fronti præponere oliuam.*
[12] *Plurimus, in Iunonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditésque* [14] *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter elegantem structuram trium ciuitatum quæ sunt in eādem insula, aut claram, i. præclarā portibus, vijs, mœnibus, legum præstantia, &c. aut claram. i. semper illustratam radijs Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Insulam ab ea nominauit Rhodon.

2 Mitylene vrbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam ciuitatem ab Amazonibus extructam, & magnę Dianæ templo nobilitatam. 4 Corinthus dicitur bimaris, quod hinc Ionio, hinc AEgæo mari cingitur. 5 Thebæ vrbs est in Bæotia à Cadmo ædificata, cuius filia Semele Bacchum peperit ex Iouis compressu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculū. 7 Loca amœnissima Thessaliæ. 8 Sunt Poetæ, quibus vnicum opus est. 9 Athenas Mineruæ inuiolatæ vrbem. 10 Carmine non interrupto, vt aliud laudent. 11 Frontem Oliua coronare cuius folia vndique. i. circum circa detonsa & breuiora facta maiorem addunt ornatum. Alijs alia lectio magis arridet, viz. *Vndique decerpta frondi præponere Oliuam.* vt sit sensus : Omnibus locorum & terrarum frondibus Oliuam anteponere quæ Palladis est propria. 12 Plurimi. i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Vnde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Vrbem opulentam in qua regnauit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam.

Me nec tam 15 *patiens Lacedæmon,*
Nec tam 16 *Lariſſæ* 17 *percuſſit campis opimæ,*
Quàm 18 *domus Albuneæ reſonantis,*
19 *Et præceps Anio, &* 20 *Tiburni lucus, & uda*
21 *Mobilibus pomaria riuis.*
22 *Albus ut* 23 *obſcuro deterget nubila cælo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam vitæq; labores
Molli Plance 24 *mero.* 25 *ſeu te fulgentia* 26 *ſignis*
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer 27 *Salamina patrémque*
28 *Quum fugeret, tamen uda Lyæo*
29 *Tempora* 30 *populea fertur vinxiſſe corona,*
Sic triſtes affatus amicos:
Quò nos cunque feret 31 *melior fortuna parente,*
Ibimus, ô ſocij comitéſque.
Nil deſperandum Teucro duce & 32 *auſpice Teucro,*
33 *Certus enim promiſit Apollo*
34 *Ambiguam tellure noua Salamina futuram.*
O fortes 35 *peioráque paſſi*
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens 36 *iterabimus æquor.*

15 Lacedæmon dicitur patiens ob ſeueram diſciplinam, vbi pueri ad Dianæ aram loris flagellati vſque dum ſanguis è viſceribus exiret, ne ingemuerunt quidē.
16 Lariſſa eſt vrbs in Theſſalia, à qua & Achilles Lariſſæus dictus eſt.
17 Permouit, affecit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ vnà cum fonte conſecratum.
19 Fluuius Anio de celſo ſcopulo multam aquam deorſum effundens.
20 Tiburnus primū Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria diſcurrentibus riuis irrigua.
22 Notus ferenus.
23 Cœlo caligoſo
24 Vino ſuaui.
25 Siue militiæ, ſiue domi tuæ eris.
26 Aquilo, Dracone, alijſque id genus ſignis militaribus.
27 Ciuitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Aiacem. 28 Quamuis fugeret. 29 Caput vino madidum. Lyæus nomen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus Populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior quia Fortuna mihi patriam dabit, at pater Telamon negauit. 32 Me Teucro hortatore. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promiſit duas fore Salaminas, quarum altera nunc eſt in Attice, alteram ego & vos condemus in Cypro. 35 O paſsi grauiora! *Virgil.* 36 Iterum nauigabimus.

AD LYDIAM. Ode VII.

Iuuenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

1 *Lydia dic, per omnes*
Te deos oro, 2 *Sybarin cur properes* 3 *amando*

1 Meretrix delicacula non vulgaris formæ.
2 Iuuenem mollem. 3 Dum tui amore captus eſt,

4 *Perdere?*

[4] Perdere? cur apricum
Oderit [5] campum,[6] patiens pulueris atque solis?
Cur neque [7] militaris
Inter æquales equites,[8] Gallica nec [9] lupatis
[10] Temperet ora frænis?
Cur timet flauum Tyberim [11] tangere? [12] cur oliuam
Sanguine [13] viperino
Cautiùs vitat? neque iam liuida gestat [14] armis
Brachia: sæpe [15] disco,
[16] Sæpe trans finem iaculo nobilis expedito?
[17] Quid latet? vt marinæ
[18] Filium dicunt Thetidis [19] sub lacrymosa Troiæ
Funera: [20] ne virilis
Cultus in cædem & [21] Lycias proriperet cateruas.

4 Eius bona abligurire & corporis vires frangere.
5 Campum Martiũ, cur oderit?
6 Quum possit pati puluerem & solem & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equorum ora.
9 Frænis instar lupinorum dentium asperis & inæqualibus.
10 Moderetur & sibi parere doceat.
11 Tyberim tranare.
12 Cur luctam horret? luctaturi vtebantur vnguento quod ex cera fit oleo subacta. 13 Sanguine venenoso. 14 Frequenti armorum pondere. 15 Disco nobilitatus, qui quidem ludus erat primò Græcus, deinde à Græcis translatus ad Romanos. 16 Sæpe vltra terminum, iaculo fortiter & expedite emisso. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, sed inter meretrices latet & emollescit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnosceretur, in Insulam Scyrum ad Diomedem est deductus. 19 Paulò ante euersionem Troiæ. 20 Ne vestitus virilis eum in bellum Troianum protraheret. 21 Ponuntur Lycij pro Troianis, quibus opem ferebant, sic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM.
Ode IX.

Quo magis sæuit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

VIdes vt alta [1] stet niue candidum
[2] Soracte: nec iam sustineant [3] onus
Syluæ [4] laborantes: geluque
Flumina [5] constiterint acuto?
Dissolue frigus, ligna super foco
[6] Large reponens: atque [7] benigniùs
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides vt Soracte cooperiatur, vel è longinquo appareat niue plenum.
2 Mons in Faliscis, quem hodie appellant montem Diui Syluestri, eo quod in eiusdem montis spelunca ad plurimum tempus se continuisse dicitur.

3 Niuis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Flumina vi frigoris congelata à cursu desistunt superne. 6 Copiosè pro foci magnitudine. 7 Largiùs quàm solebas prome diota Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] diota.
[9] *Permitte diuis cætera: qui [10] simul*
Strauêre ventos æquore [11] feruido
Deprælantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] agitantur orni.
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quem sors dierum cunque dabit, [14] lucro*
Appone. nec dulces amores
Sperne [15] puer, neque tu [16] choreas:
[17] *Donec virenti canities abest*
Morosa. nunc & [18] campus & areæ,
Lenesq; [19] sub noctem [20] susurri
[21] *Composita repetantur hora:*
[22] *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusq; direptum lacertis,*
Aut digitis malè pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas, quadraginta & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac, i. postea quam ventos inter se concertantes compresserent.
11 Mari concitato, vt solet aqua in aheno feruens.
12 Non commouentur.
13 Quemcunque diē tibi dabit sors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas, τύχη δαίμονος.
14 In lucro deputa.
15 Dum puer es, adolescens, iuuenis.
16 Chorea dicitur à choro, vbi iunctis manibus saltatur.
17 Quamdiu tibi iuueni & adhuc virentis ætatis canities (i. senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ, i. loca in quibus Rom. iuuentus se exercebat. 19 Paulò ante noctem. 20 Colloquia quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te vsurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quæratur, sed vt se ipsa prodat. 23 Armilla vi auulsa ex lacertis, aut annulus a digito male, i. parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM.
Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palestræ & lyræ inuentione, à maxima in furando calliditate, atque ab iis, quibus fungitur muneribus.

MErcuri [1] facunde, nepos [2] Atlantis,
Qui [3] feros cultus hominum recentum
[4] *Voce formasti [5] catus, & decoræ*
More [6] palestræ:

1 Eloquentiæ Deus & orationis inuentor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Ioue.
3 Agrestes hominum primorum mores. 4 Eloquentia vel musica conformauisti. 5 Quasi cautus. 6 Palestra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te

Te canam, magni Iouis & [7] deorum
Nuncium, curuæq; lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te [10] boues olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos,
Ilio diues Priamus relicto,
[17] Thessalosq; ignes & [18] iniqua Troiæ
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgaq; [22] leuem coerces
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem. 8 Lyræ inuentorem. 9 Astutum & ingeniosum ad furtum occultandum, quod iocum risumque concitaret. 10 Boues Admeti Regis, quos Apollo diuinitate priuatus pascebat. 11 Abactas & furtim ademptas. 12 Te, qui puerilem formam assumpseras, dum terreret minis. 13 Priuatus pharetra. 14 Ridendum sibi putauit. 15 Agamemnonem & Menelaum. 16 Qui te ducem Priamo præbebas. 17 Thessalicas excubias. 18 Castra Troianis inimica. 19 Sic latuit, vt à nemine cognitus ac ne visus quidem fuerit. 20 Campis Elisijs. 21 Caduceo quo Mercurius animas dedocit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Dijs superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN.
Ode XI:

Hortatur Leuconoën omissâ futurorum curâ, voluptati indulgere, argumento à vitæ breuitate & celeritate ducto.

TV nè quæsieris scire ([1] nefas) quem mihi, quem tibi
[2] Finem dij dederint, Leuconoë: nec [3] Babylonios
Tentaris numeros, [4] vt melius quicquid erit pati
(Seu plures [5] hyemes, seu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, [6] vina liques: & [7] spacio breui
Spem longam reseces: dum loquimur, fugerit inuida
Ætas. [8] carpe diem, [9] quàm minimum credula postero.

1 Impossibile est, vel malum est. 2 Vitæ terminum. 3 Mathematicos, qui Astrologiam inuenisse dicuntur. 4 Vt sapias melius pati quicquid acciderit. 5 Annos. 6 Vt vina promas & fundas. *Aut*, vt vina percoles: vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quum breue sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die præsenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

AD

AD AVGVSTVM. Ode xii.

Collaudatis diis, heroibus, virisque aliquot claris, tandem ad diuinas Augusti laudes descendit.

[1] QVem virum aut heroa lyra vel [2] acri
Tibia sumes celebrare [3] Clio?
Quem deum? cuius [4] recinet iocosa
Nomen [5] imago,
Aut in vmbrosis [6] Heliconis oris,
Aut super [7] Pindo, gelidoue in [8] Hæmo?
Vnde [9] vocalem temerè insequutæ
Orphea syluæ.
[10] *Arte materna rapidos morantem*
Fulminum lapsus, celerésque ventos,
[11] *Blandum & auritas [12] fidibus canoris*
Ducere quercus.
Quid [13] prius dicam solitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, varijsq; mundum
[14] *Temperat [15] horis?*
[16] *Vnde nil [17] maius generatur ipso,*
Nec viget quicquam simile aut [18] secundum:
[19] *Proximos illi tamen occupauit*
[20] *Pallas honores.*
Prælijs [21] audax, neque te silebo
Liber, & sæuis inimica [22] virgo
Belluis: nec te metuende [23] certa
Phœbe sagitta.
Dicam & [24] Alciden, [25] puerósque Ledæ,
[26] *Hunc equis, [27] illum superare pugnis*

1 O Clio, quem virũ fortem aut heroa semideum suscipies celebrandum.
2 Tibia acriter sonante.
3 Vna ex nouem Musis.
4 Resonabit.
5 Echo vocis imago, quæ veluti ludens respondet.
6 Helicon est mons Bœotiæ non procul à Parnasso, Apollini sacer & Musis, vnde Musæ appellatæ sunt Heliconides.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea sonorum & facundum Poetã (Calliopes & Apollinis filiũ) syluæ sequutæ sunt temere, i. αὐτομάτως, sua sponte & confuse.
10 Musica.
11 Et adeò blandũ vt quocunque voluerit possit ducere quercus auritas i. sensu audiendi præditas.
12 Cithara canora.
13 Quid potius dicam quàm solitas & ab omnibus decantatas laudes parentis, i. Iouis?
14 Regit, vel temperatum efficit.
15 Quatuor anni temporibus, Vere, AEstate, Autumno, Hyeme. 16 A quo Deo. 17 Qui Deus est optimus Maximus. 18 Nihil Ioui est secundum, quia nullius ordo esse potest inter infinitum & finitum. 19 Pallas proxima est Ioui, sed longo interuallo proxima. 20 Minerua non è muliere concepta, sed Iouis cerebro nata, vera & diuina sapientia. 21 Bacchus *ad prælia trudis inermes*, dictus Liber quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeo certa est & ineuitabilis Phœbi sagitta, vt semper id feriat quod petit. 24 Herculem Iouis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Castorem equestri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedestri insignem.

Nobilem

Nobilem:[28] *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit,
[29] *Defluit saxis agitatus humor:*
[30] *Concidunt venti:*[31] *fugiúntque nubes:*
Et[32] *minax (quòd sic*[33] *voluëre) ponto*
Vnda recumbit.
[34] *Romulum post hos prius, an*[35] *quietum*
Pompili regnum memorem, an[36] *superbos*
Tarquini[37] *fasces, dubito, an*[38] *Catonis*
Nobile lethum.
[39] *Regulum, &*[40] *Scauros, animæq; magnæ*
[41] *Prodigum Paulum, superante*[42] *Pœno,*
[43] *Gratus insigni referam camœna,*
[44] *Fabritiumq;*
[45] *Hunc, &*[46] *incomptis*[47] *Curium capillis*
Vtilem bello[48] *tulit, &*[49] *Camillum*
[50] *Sæua paupertas, &*[51] *auitus apto*
[52] *Cum lare fundus.*
Crescit[53] *occulto velut arbor æuo*
Fama[54] *Marcelli: micat inter omnes*
[55] *Iulium sidus, velut*[56] *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ[57] *pater atque custos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum stella serena simul atque nautis apparuit.
29 Fluit de saxis. humor ex nive celi- ue in aquam . . . -tus.
30 Venti desinunt flare.
31 Nubes in fugam vertuntur.
32 Vnda nautis minans naufragium quiescit quæ vento incumuerat.
33 Filij Ledæ Castor & Pollux sic voluere.
34 Romę conditorē
35 Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum rex, regnum annis paratum, Religione, iustitia & bonis moribus stabiliuit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinij prisci, nō Tarquinij superbi, cōmemoratu certe indigni propter Lucretię cōstuprationē
37 Virgarum fasces, quos securibus alligatos, lictores primùm ante Reges, postea ante Consules ad populi terrorem portabant.

38 Catonis Vticensis, qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret, vt inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses resectis palbebris illigatum in machina perpetuis vigilijs necuerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in repub. administranda. 41 Paulum vitæ contemptorem, qui animam profudit ad Cannas, vbi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Liuium. 42 Hannibale. 43 Libens vt memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Consulem, de cuius abstinentia, continentia, seueritate, alijsque egregijs animi dotibus, vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46 Capillis impexis, Turpe est viro bellicoso comam habere comptam & calamistratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi afferentibus dixit, *Se malle aurum habentibus imperare quàm possidere.* 48 Protulit, produxit. 49 Camillus sexto mense post Romam à Gallis captam eos ex Italia expulit. 50 Pauperas aspera & perpessu difficilis. 51 Fundus à suis maioribus sibi relictus, 52 Cum domo non sumptuosa sed quæ fundum deceat. 53 Occulte veluti arbor quæ temporis progressu increscit, hominibus non aduertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumuentus est & occisus. 55 Stella crinita quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum, & credebatur esse Cæsaris anima in cœlum subuolans. 56 Inter stellas. 57 Iupiter.

58 Per fata iuxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari volunt ad obseruanda eorum statuta.
59 Ita regnes, vt Cæsar Augustus sit secundus post te, scilicet vt tu in cœlo regnes, Cæsar in terris.
60 Insidiantes Latio, quod hîc ponitur pro toto Imperio Romano.

Cæsaris [58] *fatis data:* [59] *tu secundo*
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] *Latio imminentes*
[61] *Egerit iusto Dominus triumpho,*
Siue subiectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem:*
[64] *Tu graui curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum castis inimica mittes*
Fulmina lucis.

61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in AEthiopia apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non solum folia, sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est, non inuidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor, id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Iouis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode XIII.

Molestè fert Telephum riualem sibi à Lydia anteponi.

1 Riualis sui.
2 Ceruicem pulchram instar Rosæ.
3 Brachia flexibilia, ceræ similia.
4 Interiectio est, dolentis.
5 Tumet iecur ira implacabili quæ facile sedari non potest.
6 Cholera, quâ incalescente in iram insurgimus.
7 Turgescit. Cystis fellis iecinori annexa, quæ bilis est receptaculum.
8 Ratio. Nam amantes sunt amentes.
9 Animi perturbatio colorem variat. & pallida res amor est.

QVum tu Lydia [1] *Telephi*
Ceruicem [2] *roseam,* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Feruens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet iecur.*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa sede manet: [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quàm lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, seu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ: siue [16] *puer furens*
[17] *Impressit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *si me satis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*

10 Lachrymæ doloris interni indicium. 11 Antequam aduertam & me inuito. 12 Demonstrans. 13 Quàm languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Afspectu crucior. 15 Rixæ vltra modum progredientes mero. i. per ebrietatem. 16. Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliuiscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

Lædentem

Laedentem oscula, quae Venus
[22] *Quinta parte sui nectaris imbuit.*
FOELICES ter & [23] *amplius*
Quos [24] *irrupta tenet copula,* [25] *nec malis*
Diuulsus querimonijs
Suprema citius soluet amor die.

22 Quae oscula Venus quinta parte suę suauitatis. i. concubitu repleuit. Quinque etenim sunt partes amoris, Aspectus colloquium, tactus, osculum, concubitus.

23 Terque quaterque. 24 Indissolubilis coniunctio. 25 Nec amor diuulsus malis querimonijs. i. litibus & rixis soluet ultima die citius, id est, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM CIVILE REPARANTEM. Ode XIIII.

O [1] *Nauis, referent* [2] *in mare te noui*
[3] *Fluctus. ô* [4] *quid agis ? fortiter occupa*
[5] *Portum. nónne vides vt*
[6] *Nudum remigio latus?*
Et [7] *malus celeri* [8] *saucius Africo,*
[9] *Antennaeq; gemant ? ac sine* [10] *funibus*
Vix [11] *durare carinae*
Possint [12] *imperiosius*
Aequor ? non tibi sunt [13] *integra lintea,*
[14] *Non dij,* [15] *quos iterum pressa voces malo.*
Quamuis [16] *Pontica pinus,*
Syluae filia nobilis,
[17] *Iactes & genus* [18] *& nomen inutile.*
Nil [19] *pictis timidus nauita puppibus*
Fidit. tu, [20] *nisi ventis*
Debes ludibrium, [21] *caue.*
[22] *Nuper sollicitum quae mihi taedium,*
[23] *Nunc desiderium, curaq; non leuis.*

1 O Respub. Tota haec Ode est Allegorica.
2 In periculum.
3 Bellum ciuile redintegratum.
4 Quàm male agis?
5 Pacem & tranquillitatem.
6 Nudatum remigijs. i. vt Respublica destituta est militibus?
7 Malus arbor est, cui velum annectitur. ponitur hic allegorice pro AEgyptio rege, à quo Pompeius est obtruncatus.
8 Perfractus Africo, i. graui bello.
9 Senatores & viri principes.
10 Sine pecunijs belli neruis.
11 Perferre.
12 Seueriorem ciuilis belli tempestatem.

13 Integra vela. i. integri exercitus. 14 Dij tutelares, vt Castor & Pollux, seu quiuis alius Deus, quod erat Nauis Insigne. 15 Quos nunc sub Octauiano tu oppressa inuoces. 16 In Ponto magna est arborum copia vnde naues fiant. 17 Quamuis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quae tibi nil proderit. 19 Non nauis picturae sed robori & ornamentis fidunt nautae: sic milites non in generis splendore, sed armis & exercitu spem collocant. 20 Nisi vis fieri ludibrio ventis. i. inflatis & ambitiosis ducibus 21 Noli amplius mouere bellum. 22 O respub. quae mihi ex tuis malis solicitudinem & taedium induxeras. 23 Quae nunc me absentem tui desiderio afficis.

Interfusa [24] *nitentes*
[25] *Vites æquora* [26] *Cycladas.*

24 Cycladas longè apparentes.
25 Suadeo vt vt fugias periculorum angustias quibus te facilè extricare non poscis. 26 Cycladæ sunt insulæ in mari Ionio, nume... 35 sic appellatæ, quod in cycli formam disponuntur.

NEREI VATICINIVM DE RVINA TROIÆ. Ode XV.

[1] PAstor quum traheret per freta nauibus
[2] Idæis Helenam [3] perfidus hospitam,
[4] Ingrato celeres obruit otio
Ventos, vt caneret [5] fera
[6] Nereus fata. [7] Mala ducis aui domum,
[8] Quam multo repetet Græcia milite,
[9] Coniurata tuas [10] rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
[11] Eheu quantus equis, quantus adest viris
[12] Sudor: quanta moues [13] funera Dardanæ
Genti! iam galeam Pallas & [14] ægida
Currúsque & [15] rabiem parat.
[16] Nequicquam, Veneris præsidio [17] ferox
[18] Pectes cæsariem: gratáque fœminis
[19] Imbelli cithara carmina [20] diuides.
Nequicquam Thalamo [21] graues
Hastas, & calami spicula [22] Cnossij
Vitabis, [23] strepitumque, & celerem [24] sequi
Aiacem: tamen heu [25] serus adulteros
Crines puluere collines.

1 Paris.
2 Nauibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, vbi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia iura hospitalitatis fregerat.
4 Otio molesto compressit ventos ne spirarent, nihil enim ventis magis est ingratum quam non flare.
5 Fata luctuosa non solùm Paridi sed omnibus etiam Troianis.
6 Deus marinus Ponti filius, à mendacio alienus.
7 O Pari, tu quidem malis auspicijs ad domum paternam ducis Helenam.
8 quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus iureiurando in portu Aulidis obstrictis ad vnanimiter dimicandum donec Helenam essent nacti.

10 Dissoluere illicitas nuptias & euertere antiquum Priami regnu... 11 Dolendus est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commoues Troianæ genti q... olim dicta est Dardane à Dardano qui vixit tempore Moysis, Anno mundi 1738. 14 Scut... Palladis 15 Furorem belli. 16 Frustrà. Nam Venus cùm non sit bellicosa, non potest ... Paridi præsidio. 17 Animosus 18 Ornabis capillum. 19 Cithara bello non apta est, ... mensæ ad hilaritatem. 20 Nequicquam suis numerum aptum carmen ad imbellem cithar... canes, *vel*, nequicquam distribues carmina alternatim, vt solent citharœdi, qui dum carmina c... nunt, modo sua voce, modo lyræ sono vtuntur. 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali pr... ter copulæ disiunctionem. 22 Sagittas Cretenses. est Cnossos vrbs Cretæ quæ olim claruit ... te sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum: erat Aiax tam ce... pedibus, vt nemo fugiens eum euaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim vnguentis d... butos, puluere deturpabis. i. serò tandem traheris mortuus.

N

Non [26] Laertiaden, exitium tuæ
Gentis, non [27] Pylium Nestora respicis?
[28] Vrgent impauidi te Salaminius
[29] Teucérque, & [30] Sthenelus, [31] sciens
Pugnæ: siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger: [32] Merionem quoque
Nosces. ecce furit te reperire atrox
[33] Tydides, melior patre:
[34] Quem tu, ceruus vti vallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
[35] Sublimi fugies, mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus [36] tuæ.
[37] Iracunda diem [38] proferet Ilio,
Matronisq; Phrygum classis Achillei.
[39] Post certas hyemes vret [40] Achaicus
Ignis [41] Iliacas domos.

26 Vlyssem Laertis filium.
27 A Pylo vrbe Nestor denominatur Pylius.
28 Insequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30 Capanei filius, vnus eorum qui in equo Troiano se abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptissimus moderator.
32 Vide supra Od. 6
33 Diomedes patre suo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxuriosus fugies sic vt ceruus fugit lupum visum in altera parte vallis.

35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te gloriosè iactaueras. 37 Iracunda classis Achillei (propter ereptam sibi Briseida) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. 38 Prorogabit tempus, id est, bellum Troianum producet & retardabit. 39 Post annos nouem à fatis certò decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia est pars Græciæ. 41 Domos Troianas.

AD AMICAM. Ode XVI.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis læserat: culpamque transfert in iram, cuius vim indomitam describit.

O Matre pulchrâ filia [1] pulchrior,
[2] Quem criminosis cunque voles modum
Pones Iambis: [3] siue flamma,
Siue mari libet [4] Adriano.
Non [5] Dindymene, [6] non adytis quatit

1 Nunquid mulier hanc laudem agnouerit, vt dicatur pulchra pulchrior?
2 Quemcunque voles modum, i. quamcunque voles rationem tu præscribes ad mordaces Iambos meos abolendos quos in te scripsi. 3 Siue iambos exurere voles, siue in mare deijcere. 4 Mare Adrianum ponitur pro quouis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit. 6 Non ex adytis, locis templi sacris & secretis, ad quæ nulli nisi sacerdoti fas erat accedere.

Mentem ſacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Triſtes vt iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iuppiter ipſe [12] *ruens tumultu.*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *vndique*
Deſectam [17] *& inſani Leonis*
Vim [18] *ſtomacho appoſuiſſe noſtro.*
Iræ [19] *Thyeſten exitio graui*
[20] *Strauêre: & altis vrbibus* [21] *vltimæ*
Stetêre cauſæ cur perirent
Funditùs, imprimeretq́; muris
Hoſtile [22] *aratrum exercitus* [23] *inſolens.*
[24] *Compeſce mentem.* [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Miſit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro triſtia: [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobrÿs, [31] *animumq́; reddas.*

7 Apollo qui in dandis oraculis mentem ſacerdotis incolit, i. quatit, mouet, cogit.
8 Non æquè ſed vehementiùs ira animos hominum commouet, quam Cybele, Apollo aut Liber concutit mentem ſacerdotum.
9 Tympana acutè ſonantia.
10 Sacerdotes Cybeles, quæ tympanorum pulſu & cornuum cantu Iouis vagitum celabant Saturnum.
11 Noricus, pro quouis enſe. In Norico (quam regionē pleriq; nunc appellant Bauariam) optimi fiunt gladij ex ferro probatiſsimo. Homo iratus neque enſes, neq; quoduis aliud periculum extimeſcit.
12 Deſcendens cum fulmine tremendo.
13 Iapeti & Clymenæ filius propter ſingularem ingenij excellentiam hominem primum ex limo finxiſſe exiſtimatur, animum verò ex particulis aliorum animalium vndique diſſectis illi indidiſſe. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe aſtutiam, & ab alijs aliud mutuatus eſt. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Neceſsitate compulſus, quòd in beſtijs fingendis omnes naturæ facultates conſumpſiſſet. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, ſtomachum mouere, pro, iratum facere, & ſtomachari, pro iraſci. 18 Thyeſti ſuos filios frater Atreus edendos appoſuit, eò quòd Thyeſtes cum Atrei vxore concubuiſſet. 20 Deiecere de ſtatu. 21 Extremæ fuerunt cauſæ vſque ad euerſionem. 22 Vrbs tum eſſe deſinit, cùm in ea aratrum ſit circunductum: aratro etiam priſci in condendis vrbibus vtebantur. *Interea Æneas vrbem deſignat aratro. Virgil.* 23 Exercitus ſuperbus, quia victoria naturâ inſolens eſt & ſuperba. 24 Comprime animum, nec me imitare quem pœnitet iræ. 25 Excuſat ſe Horatius conferens iræ cauſam in adoleſcentiæ feruorem. 26 Ira eſt ebullitio ſanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc ſtudeo mitia perſequi, triſtia relinquere. 29 Ea conditione vt fias mihi amica. 30 Recantatis conuitijs atque maledictis, quibus tu etiam me laceraſti. 31 Atque ea conditione vt me in ſpem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD

AD TYNDARIDEM. *Ode* XVII.

Inuitat eam in Lucretilem, multa ostendens commoda quæ ex eo percipiet.

[1] *Velox amœnum sæpè* [2] *Lucretilem*
[3] *Mutat Lycæo Faunus: & igneam*
[4] *Defendit æstatem capellis*
Vsque meis, [5] *pluuiósque ventos.*
[6] *Impunè tutum per nemus arbutos*
Quærunt latentes, & thyma [7] *deuiæ*
[8] *Olentis uxores mariti:*
Nec virides metuunt colubros,
Nec Martiales [9] *hœdilia lupos:*
[10] *Vtcunque dulci Tyndari fistula*
Valles, & [11] *Vsticæ cubantis*
[12] *Leuia* [13] *personuere saxa.*
Dij me tuentur: dijs pietas mea
Et [14] *Musa cordi est.* [15] *hinc tibi copia*
Manabit ad plenum [16] *benigno*
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic [17] *in reducta valle,* [18] *caniculæ*
Vitabis æstus & fide [19] *Teia*
[20] *Dices laborantes* [21] *in vno*
Penelopen [22] *vitreámque Circen.*
Hic innocentis pocula Lesbij

1 Caprinos pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cuius valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum feruidum a meis capellis vsque, i. semper.
5 Ventos pluuiam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti vxores deuiæ, i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos &c.
8 Fœtentis capri, qui a Virgilio dicitur, *vir gregis*, hic maritus.
9 Nec hœdorum stabula seu greges metuunt lupos martiales. i. lupos Martis tutelæ consecratos: nam vi & insidijs pecora spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requirat? Virgil.* 10 Vbicunque ô Tyndari istæ valles & leuia saxa montis Vsticæ personuere dulci fistula Fauni vel Panos, qui propulsator est cuiuscunque mali à monte Lucretili. 11 Vstica, mons est in Sabinis leuiter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa læuigata vel attrita. 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet dijs. 15 Ex hoc meo agro opulenta ruris honorum copia. i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt ruri nascentia.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum vbertas & copia. 17 In valle secreta, quæ flexuosus habet recessus a ventis tuta. 18 Ex Canicula dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ sunt paria & similia versibus Anacreontis cuius patria fuit ciuitas Theia. 20 Cantabis. 21 Vlyssis amore, vtraque enim Vlyssem ardenter amauit, quarum altera fuit Vlyssis vxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circa pulchram & pellucidam instar vitri.

23 Duces sub umbra: 24 nec Semeleius
Cum Marte 25 confundet Thyoneus
Prælia: nec metues proteruum
26 Suspecta Cyrum, 27 ne malè dispari
Incontinentes iniiciat manus:
Et scindat hærentem 28 coronam
Crinibus, 29 immeritamq; vestem.

23 Hic bibes pocula vini Lesbij innocentis, i. non onerantis caput propter tenuitatem. 24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod sæpe contingit inter homines bibaces & ebriosos. 25 Commiscebit prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro suspecta & obseruata quòd alium ames, metues eum. fuit Cyrus Horatij riualis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne scelerate tibi imbecilliori petulantes manus iniiciat. 28 Coronam è floribus, cuiusmodi in conuiuijs vtebantur antiqui. 29 Vestem, quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode XVIII.

Vinum moderatè sumptum exhilarat animum, at haustum immoderatè furorem concitat.

NVllam Vare 1 sacra vite 2 priùs seueris arborem
Circa 3 mite solum 4 Tiburis, & mœnia 5 Catili.
6 Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
7 Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
8 Quis post vina grauem militiam aut pauperiē crepat?
9 Quis non te potiùs, Bacche pater, teq; decens Venus?
At 10 ne quis 11 modici transiliat munera Liberi,
Centaurēa monet cum 12 Lapithis rixa 13 super mero
14 Debellata: monet 15 Sithonijs non leuis Euius:
16 Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt 17 auidi. non ego te 18 candide Bassareu

1 Vite Baccho consecrata. 2 Potiùs plantaueris. 3 Fundum bene excultum vel mites vuas efferentem. 4 De quo vide supra Od. 7. 5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum est Tibur. Poeta igitur hac vtitur licentia, ponens fratrem pro fratre. 6 Ijs qui sobrij sunt, & vino nequaquam madidi. 7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat, id est, commemorat vel queritur militiam esse rem grauem? 9 Quis non te potiùs ô Bacche, crepat & prædicat? 10 Ne quis supra modum bibat. 11 Vini moderatè bibiti. 12 Centaurēa rixa super mero debellata cum Lapithis monet, &c. id est, pugna à Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quod Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus nimium poti Lapitharum vxoribus vim inferre conarentur. 13 Post ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non leuis, i. iratus Bacchus, dictus Euius à voce bacchantium εὐοῖ. 16 Quum licitum & illicitum distingunt exiguo fine, id est, nullo discrimine. Nam ebrij exiguam differentiam esse volunt inter turpe & honestum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche! qui Bassareus est appellatus à vestis genere qua Bassarides Bacchi sacerdotes induebantur.

Inuitum

[19] Inuitum quatiam: nec varijs obsita frondibus
[20] Sub diuum rapiam.[21] sæua tene cum Berecynthio
Cornu tympana,[22] quæ subsequitur cæcus [23] amor sui,
Et tollens [24] vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcaniq; fides [25] prodiga, perlucidior vitro.

19 Tunc homines bibunt Baccho Inuito, quum bibunt vsque ad ebrietatem.

20 Nec diuulgabo arcana tua multis Pampinis operta, id est, non proferam in lucem res secretas meæ fidei commissas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id est, reprime ebrietatem quemadmodũ tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id est, Phrygio. 22 Quæ tympana, id est, quam ebretatem. 23 φιλαυτία, arrogantia & linguæ incontinentia sunt tres comites ebritatis. 24 Capue sine cerebro. i. sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis omnia consilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA Ode XIX.

Se illius amore vri.

[1] MAter sæua Cupidinum,
[2] Thebanæq; iubet me Semeles [3] puer
Et lasciua [4] licentia
[5] Finitis animum reddere amoribus.
[6] Vrit me Glyceræ nitor
[7] Splendentis Pario marmore puriùs:
Vrit grata [8] proteruitas
Et vultus nimium [9] lubricus aspici.
In me [10] tota ruens Venus
[11] Cyprum deseruit, nec patitur [12] Scythas
Et [13] versis animosum equis
Parthum dicere,[14] nec quæ nil attinent.
[15] Hic viuum mihi cespitem, hic
[16] Verbenas pueri ponite, thuráque,

1 Venus crudelis mater est multorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui colitur Thebis.
3 Semeles filius.
4 Otium quod in lasciuiam semper resoluitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glyceræ pulchritudo.
7 Quæ splendet clarius marmore candidissimo quod in Insula Paro effoditur.
8 Petulantia vel ira ficta, quæ in puella gratior est amatoribus quàm obsequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu, nam veluti in via lubrica difficile est sine casu vel prolapsione insistere, adeò certè est difficile Glyceræ splendorē aspicere & complexum eius non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, vbi religiosissimè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bello describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem. id est, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam vt faciliùs Glyceræ complexu fruar, O pueri, id est, ô serui, ponite & parare mihi, cespitem viuum. i. viridem (cuius herba adhuc viridis est) vt super eam Veneri sacrificem. Nota, quòd in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aræ obtinebat. 16 Herbas sacras.

17 Duorum annorum.
18 Postquam factum fuerit sacrificium, Glycera veniet multo lenior & mansuetior, non proterua.

[17] *Bimi cum patera meri.*
[18] *Mactata veniet lenior hostia.*

AD MÆCENATEM. Ode XX.

Inuitat Mæcenatem ad conuiuium minimè sumptuosum.

1 Non magni pretij.
2 Vinum in montibus Sabinis natum.
3 In poculis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, vel amphora quæ fingebatur in Græcia.
5 Picaui, vel pice illiui, à verbo lino.
6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equestri dignitate permanens.
8 Sic, vt ripæ Tiberis & mons Vaticanus simul resonarent ad acclamationem & plausum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi solebant viri benè de Republica meriti, mali contra sibilis explodebantur.
9 Tyberis, qui fluit ab Hetruria Mæcenatis patria.
10 Vaticanus mons est theatro Pompeij vicinus prope Tiberim.
11 Echo, quæ vltimæ seu extremæ vocis desinentis repercussione iocari videtur.
12 Vinum Campaniæ regionis.
13 Pressam.
14 Tu bibes etiam vinum Calenum, sic dictum ab vrbe Calenis.
15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generosissima. Falernus regio est Campaniæ, vbi multi sunt colles vitiferi. Formiæ, vrbs est Latina iuxta Caietam quam Lacones condidêre.

[1] *Vile potabis modicis* [2] *Sabinum*
[3] *Cantharis, Græca quod ego ipse* [4] *testa*
Conditum [5] *leui: datus in theatro*
[6] *Quum tibi plausus,*
Care Mæcenas, [7] *eques;* [8] *vt paterni*
[9] *Fluminis ripæ, simul & iocosa*
Redderet laudes tibi [10] *vaticani*
Montis [11] *imago.*
[12] *Cæcubum, & prælo domitam Caleno*
Tu bibes [14] *vuam,* [15] *mea nec Falernæ*
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Ode XXI.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 Latonæ filiam ex Ioue, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur.
2 Cantate.
3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit vsque in longissima. pingitur etiam imberbis, quia nunquam senescit.
4 Sic dictum à Cynthio sublimi monte qui Delo imminet, vbi natus est.

[1] *Dianam teneræ* [2] *dicite virgines,*
[3] *Intonsum pueri dicite* [4] *Cynthium,*

[4] *Lato-*

[5] Latonámque supremo
Dilectam [6] penitus Ioui.
[7] Vos lætam fluuijs, & nemorum coma
[8] Quæcunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Syluis, aut viridis Cragi:
[9] Vos Tempe totidem tollite laudibus,
[10] Natalémque, mares, Delon Apollinis,
[11] Insignémque pharetra,
Fraternáque humerum lyra.
[12] Hic bellum lachrymosum, hic [13] miseram famem
Pestémque à populo & principe Cæsare, in
Persas atque Britannos
Vestra motus [14] aget prece.

5 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Ioue. 6 Valde vel familiariter. 7 Vos virgines cantate Dianam quæ gaudet fluuijs & nemorum frondibus.i. venatione. 8 Quæcunque nemorum coma prominet aut in Algido (qui mōs est in agro Tusculano distans ab vrbe Roma quindecim millia passuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris.i. vmbrosis syluis Cragi. qui mons est in Lycia.

9 Vos mares, i. pueri, laudate Tempe loca amœnissima in Thessalia. 10 Delon, in qua nati sunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum insignem pharetra & lyra quam ipse à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus vestra prece à pop. Romano & principe bellum, famem, pestem abiget in Persas atque Britannos pop. Romani hostes. 13 Fame nihil miserius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. Ode XXII.

Vitæ integritas vbique tuta est, idque suo exemplo probat.

[1] INteger vitæ scelerisq́; purus
Non eget Mauri [2] iaculis, neque arcu,
Nec venenatis [3] grauida sagittis,
Fusce, pharetra:
[4] Siue per Syrtes iter æstuosas,
Siue facturus per [5] inhospitalem
Causasum, vel quæ loca fabulosus
[7] Lambit Hydaspes.
Namque [8] me sylua lupus in Sabina,

1 Innocens, & qui suam vitam scelere non reddit impuram 2 Cuiusmodi vtuntur Mauri, qui optimi erant iaculatores 3 Pharetra Plena sagittis veneno imbutis. 4 Siue iter fecerit per Syrtes (Libyæ solitudines mediterraneas, arenosas, puluerulentas, & fitienlosas) siue per Caucasum Scythiæ montem. 5 Imhabitabilem propter æstum. 6 Hydaspes Indiæ fluuius de quo multa fabulosa ab Historicis scribuntur. 7 Præterlabitur & placide tangit. 8 Lupus fugit me in ermem in Sylua Sabina, dum canto meam Lalagen.i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor vltra terminum. i. dum expatior vltra agri mei fines, curis expeditus, i. liber à curis.

Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit [9] inermem.
[10] Quale portentum neque militaris
[11] Daunia in latis alit [12] esculetis,
Nec [13] Iubæ tellus generat, leonum
[14] Arida nutrix.
Pone me [15] pigris vbi nulla campis
Arbor [16] æstiua recreatur aura:
[17] Quod latus mundi nebulæ malusq́;
[18] Iupiter vrget:
Pone [19] sub curru nimium [20] propinqui
Solis, in terra [21] domibus negata:
[22] Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret inermem: vitæ igitur integritati est hoc assignandum. 10 Qualem portentuosum lupum. 11 Apulia, dicta Daunia a Dauno illic rege. militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos. 12 In syluis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ. 13 Mauritania, in qua Iuba regnauit. 14 Propter aquarum penuriam. 15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subiectis, vbi aquæ glacie nigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aer perpetuò premit. 19 Sub Zona torrida in Africa, 20 Sol illic directos deijcit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at iam notum est multis eò nauigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. *Ode* XXIII.

Non est cur Chloë viri contactum fugiat, quum sit iam viri potens & ætate matura.

VItas [1] hinnulo me similis Chloë,
Quærenti pauidam montibus [2] auijs
[3] Matrem, non sine vano
Aurarum & syluæ metu.
Non [4] seu mobilibus veris inhorruit
Aduentus folijs, seu virides [5] rubum
Dimouere lacertæ:
[6] Et corde & genibus tremit.

1 Similis hinnulo pullo ceruino, quo nihil timidius. 2 In montibus sine vijs quà feræ discurrere solent. 3 Ceruam. 4 Sine veris aduentus inhorruit. i. tremuit mobilibus folijs. Sed per Hypallagen, lege sic, siue folia mobilia inhorruerunt veris aduentu. poeta per veris aduentum significat Fauonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste. Angl. the bramble-bush. 6 Et animo & corpore.

[7] Atqui

[7] *Atqui non ego te,*[8] *tigris vt aspera,*
[9] *Gatulúsue leo,*[10] *frangere persequor.*
Tandem desine matrem
Tempestiua sequi viro.

7 Atqui ô Chloe, ego non persequor te frangere vt aspera tigris atque vt leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum. 9 Africus leo, est enim Gætulia pars Africæ. 11 Vt te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintilij deflebat immoderatè. Ode XXIIII.

[1] *QVis desiderio sit pudor aut modus*
Tam chari capitis? præcipe[2] *lugubres*
Cantus Melpomene, cui liquidam[3] *pater*
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quintilium[4] *perpetuus sopor*
Vrget? cui Pudor, & Iustitiæ soror
[5] *Incorrupta Fides,*[6] *nudáque Veritas,*
[7] *Quando vllum inuenient parem?*
Multis ille bonis flebilis[8] *occidit:*
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
[9] *Tu frustra pius (heu) non ita*[10] *creditum*
Poscis Quintilium deos.
[11] *Quid si Threïcio blandiùs Orpheo*
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
[12] *Durum. SED leuius fit*[13] *patientia,*
Quicquid corrigere est[14] *nefas.*

1 O Musa Melpomene, cui pater vocem liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. præmonstra vel doce cur quenquam pudeat desiderio tam chari hominis affici? aut quis debeat esse finis eius desiderio?
2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilij mortem accommodatos.
3 Iupiter cuius filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetuus mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Raró aut nunquam.
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamuis pius es, in vanum poscis deos vt Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à dijs vt nunquam moreretur. 11 Quid si tu blandiùs & delectabiliùs Threicio Orpheo moderere fidem, id est, citharæ chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur? Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non leuis precibus (sed inexorabilis) ad reuocandum fati necessitatem semel compulerit & congregauerit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est, caduceo. de quo vide supra Od. xij. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile, ἀδύνατον.

AD LYDIAM. Ode XXV.

Insultat ei, quòd iam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

[1] Parciùs [2] iunctas quatiunt fenestras
[3] Ictibus crebris iuuenes proterui,
Nec tibi somnos adimunt: amátque
[4] Ianna limen,
[5] Quæ prius multum faciles mouebat
Cardines: [6] audis minus & minus iam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
[7] Inuicem mœchos anus [8] arrogantes
Flebis in solo leuis angiportu,
[9] Thracio bacchante magis [10] sub inter-
-lunia vento:
Quum tibi flagrans amor, & libido,
[11] Quæ solet matres furiare equorum,
Sæuiet circa iecur [12] vlcerosum,
[13] Non sine questu:
Læta quòd pubes edera [14] virenti
Gaudeat, [15] pulla magis atque myrto:
[16] Aridas frondes hyemis, sodali
Dedicet Hebro.

1 Rariùs quàm antea.
2 Quasi clausas.
3 Lapidum iactu.
4 Ianua tua clausa est, nec à limine recedit.
5 Quæ quidem ianua crebrò olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes, dum ego qui tuus sum pereo?
7 Tu leuis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu. i. cum fueris sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio vento bacchante magis sub interlunia.
8 Amatores se fastidientes.
9 Aquilone è Thracia furenter flante.
10 Paulò ante, vel, circiter interlunij tempus, quãdo sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentiũ.
11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare: hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis [illegible]. i. equæ furentes. 12 Circa iecur tuum vlceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine querimonia, eò quòd iouenes vetulis anteponunt puellas. 14 Viridiore ætate, puellis nimirum. 15 Quodque magis gaudeat pulla myrto. i. sub viridi myrto, penè nigra. Metaph. est. nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subfusca & nigrante. laudant Galli hunc colorem, quum puellam sic coloratam appellant [illegible] Brunette. 16 Quòd edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluuio frigidissimo, qui idcircò dicitur hyemis sodalis, quòd septentrioni subiacet, vbi maximum est frigus.

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA.
Ode XXVI.

Non decet Musarum cultores curis & mœroribus esse obnoxios. Poëta suum Lamiam Musæ Pimpleæ commendat.

[1]MVsis amicus, tristitiam & metus
[2]Tradam proteruis in mare Creticum
Portare ventis: [3] quis sub [4] Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
*Quid * Tiridatem terreat vnicè*
Securus.[5] ô quæ fontibus [6] integris
Gaudes,[7] apricos necte flores,
Necte meo [8] Lamiæ coronam
[9] Pimplea dulcis. nil [10] sine te mei
Possunt honores. [11] hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Téque tuásque decet sorores.

1 Ordo est. Ego amicus Musis tradam tristitiam & metum proteruis ventis portare in Creticum mare, id est, vt portent eas animi ægritudines in mare. 2 Tradere ventis, est oblinioni tradere. perinde ac si diceret, ego omnes curas ex animo eijciam. 3 Vnice securus, id est. non admodum sollicitus à quibus AEolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tiridatem Armeniæ regem: quasi dicat, Quid nostrâ interest, qui Musas colimus, reges & potentes viros suis affectibus exagitari? 4 Sub vrsa, signo cœlesti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo est. O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, necte flores, necte coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id est, viris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis nascentes sunt pulchriores. 8 Qui Consul fuit anno octauo post mortem Horatij cum M. Seruilio. 9 Musæ à Pimpla Macedoniæ monte de fonte Musis sacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Musarum instinctu poesis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id est, Lamiam decet te tuasque sorores fidibus latinis & plectro Lesbio, id est, carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo vti consueuerunt) sacrare, id est, immortalitati consecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE INter potandum rixentur & poculis ipsis pugnent barbarorum more.
Ode XXVII.

[1]NAtis in vsum lætitiæ scyphis,
Pugnare, Thracum est: tollite barbarum
Morem,[2] verecundúmque Bacchum

1 Pugnare cum scyphis natis. i. natura factis in vsum lætitiæ, est hominum barbarorum, cuiusmodi sunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibete rixas sanguineas a Baccho, quem cum verecundia & modestia tractare debetis, Hypallage est.

Sanguineis prohibete rixis.
[3] *Vino & lucernis Medus* [4] *acinaces*
[5] *Immane quantum discrepat? impium*
[6] *Lenite clamorem sodales,*
Et [7] *cubito remanete presso.*
Vultis [8] *seueri me quoque sumere*
Partem falerni? [9] *dicat Opuntiæ*
Frater [10] *Megellæ, quo beatus*
Vulnere, qua pereat sagitta.
[11] *Cessat voluntas? non alia bibam*
[12] *Mercede.* [13] *quæ te cunque domat Venus,*
Non erubescendis adurit
[14] *Ignibus:* [15] *ingenuoq; semper*
Amore peccas. [16] *quicquid habes, age,*
Depone [17] *tutis auribus.* [18] *ah miser,*
[19] *Quanta laboras in Charybdi,*
Digne puer meliore [20] *flamma.*
[21] *Quæ saga, quis te soluere Thessalis*
Magus venenis, quis poterit Deus?
[22] *Vix illigatum te triformi*
[23] *Pegasus expediet* [24] *Chimæra.*

3 A vino & conuiuijs nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum.
4 Gladius Persicus pro quouis gladio.
5 Quàm multum discrepat? i. mirum in modum. Immane hîc ponitur pro magno.
6 Compescite vociferationem & tumultum.
7 Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes veterum Romanorum more.
8 Vini austeri & acrioris saporis.
9 Non alia bibam conditione nisi frater Megillæ (vnus è conuiuis) dicat quo vulnere, i. cuius puellæ amore sit saucius & qua sagitta Cupidinis pereat, i. quam amet puellam.
10 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis vrbe vbi nata est.

11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendū. 13 Quæcunque Venus aut amica sub suum te iugum mittit, non est cur pudeat pœniteatve te eam amare, quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenam non seruilem aut mercenariam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versaris! quàm rapacem & auaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es! 20 Meliori amore. 21 Quæ mulier venefica & incantatrix? quis Magus poterit te eius amore liberare Thessalis venenis. i. herbis efficacissimis, cuiusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum, i. te in illa implicitum & impeditum vix soluet ab hac triformi Chimæra. Poeta vt supra meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hîc Chimæræ propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimæra Typhaonis & Echidnæ filia monstrum horrendum tria habuit capita, vnum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, vnde dicta est triformis.

ODE XXVIII.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, petensque à nauta ne sinat corpus suum iacere in littore insepultum.

Te

[1]TE maris & terræ, numeroq; carentis arenæ
[2]Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope littus [3] parua [4] Matinum
Munera. nec quicquam tibi [5] prodest
[6]Aërias tentasse domos, animoq; rotundum
Percurrisse [7] polum, morituro.
[8]Occidit & Pelopis [9] genitor, conuiua deorum:
[10]Tithonúsque remotus in auras:
Et Iouis arcanis [11] Minos admissus. habentq;
Tartara [12] Panthoiden, [13] iterum Orco
Demissum: [14] quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atque cutem morti concesserat atræ:
Iudice te [15] non sordidus autor
Naturæ verique. Sed omnes vna manet [16] nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios [17] Furie toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
[18] Mista senum ac iuuenum [19] densantur funera: nullū
Sæua caput [20] Proserpina fugit.
Me quoque [21] deuexi rapidus comes Orionis,
[22] Illyricis Notus obruit vndis.
[23]At tu nauta, vagæ ne parce [24] malignus arenæ,
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare: [25] sic, quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ cadauer sic nauta alloquitur O Archyta parua munera exigui pulueris prope littus Matinum cohibent (id est, continent) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ caret numero.
2 Geometram.
2 Munera parui sumptus, id est, paruum sepulchrum, quod munus & officium viuentes præstare debēt mortuis.
4 Matinus mons est in Apulia iuxta quē Archytas iacet sepultus.
5 Ad mortem effugiendam.
6 Quòd sis adeò curiosus in altris obseruandis.
7 Cœlum mente peragrasse.
8 Respondet Archytas. Non est mirum me Mathematicum & Philosophum esse mortuum, quum mors sit omnibus communis.
9 Tantalus, qui deos in conuiuium recepit.
10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur. 11 Minos rex Cretæ qui nono quoque anno sermones cum Ioue conferre solebat. 12 Pythagoram, qui animarum transmigrationem in alia corpora suo confirmabat exemplo, dicens se fuisse apud Troiam Euphorbum Panthoi filium. 13 Sæpe mortuū, transeunte eius anima in alios. 14 Quamuis per detractum e poste templi Euphorbi clypeum testatus se Troianis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat. 15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis. 16 Vna mortis necessitas omnes expectat. 17 A furijs conflantur bella quæ Martis sunt ludi. 18 Cuiusque ætatis homines interire oportet quamuis diuerso mortis genere. 19 Cumulantur. 20 Mors. est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra. 21 Deuexum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in decliui cœli parte situs est. Nam Orion siue oriens siue occidens nimbos & ventos excitat, qui idcirco ipsius comites dicuntur. 22 Firmum est castellum vergens ad Illyriam, vnde hic Archytas dicitur Firmanus. 23 Archytas nautam orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus dare particulā vagē arenæ ossibus & inhumato capiti. i. corpori meo. 24 Ne perte tanquā malignus, sed velis hilariter & bono animo dare. 25 Adiurantis est vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum sepeliuerit, vt omnes tempestates à nauigantibus auertantur in syluas.

Fluctibus

Fluctibus Hesperijs, [26] *Venusina*
Plectantur syluæ, [27] *te sospite: multáque merces,*
[28] *Vnde potest, tibi defluet* [29] *æquo*
Ab Ioue, Neptunóque sacri custode [30] *Tarenti.*
[31] *Negligis immeritis nocituram*
Post modò te natis [32] *fraudem committere. forsan*
[33] *Debita iura vicesque superbæ*
Te maneant ipsum. precibus non linquar [34] *inultis:*
[35] *Téque piacula nulla resoluent.*
Quanquam festinas ([36] *non est mora longa*) *licebit*
Iniecto [37] *ter puluere* [38] *curras.*

26 Syluæ Venusinæ luant, pro quibuscunq; syluis. Venusium ciuitas est Apuliæ. 27 Te saluo. 28 Vndecunque est occasio. 29 Ab Ioue tibi fauente. 30 Vbi Neptunus deuotius colebatur. 31 Leue esse putas. Ordo est, forsan tu negligis committere fraudem nocituram post modo te natis immeritis, id est, paulo post ex te natis. 32 Culpam committere (me non sepeliendo) quæ sit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, iusta sepulturæ cadaueri insepulto debita, & pœnæ graues reciproeæqua superbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis frustratis, *ac si diceres*, euentura precatus sum. 35 Nulla te sacrificia expiabunt nisi meo cadaueri terram inieceris, 36 Persuadet à facili. 37 Ter manes vocabant. Virg. ——*Et magna manes ter voce vocaui.* 38 Licebit vt nauiges.

AD ICCIVM. Ode XXIX.

Mirum est & monstri simile Iccium Philosophum, studio intermisso, ad militiam transisse diuitiarum cupiditate.

ICci, [1] *beatis nunc Arabum* [2] *inuides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante [3] *deuictis Sabææ*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas.* [6] *quæ tibi virginum*
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Ad cyathum statuetur* [9] *vnctis,*
Doctus sagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*

1 Diuitiæ (vt putat vulgus) beatos efficiunt. 2 Æmularis Arabũ diuitias, quarum particeps cupis fieri per militiam. 3 Regibus non à Romanis, sed olim ab Alexand. deuictis. 4 Militiam paras contra Reges Sabææ. quæ Æthiopiæ est Metropolis & ciuitas regia. 5 Fabricas. 6 Quæ virgo tuæ seruiet libidini (virgo quidem barbara quamuis pulcra) postquam sponsus eius erat à te occisus? 7 Puer regius, vel nobili genere natus. 8 Ad ministrandum tibi pocula. 9 Capillis vnguendo delibutis. 10 Doctus optimè sagittare vt Seres, populus Parthis vicinus 11 Ordo est, quis neget relabi posse riuos pronos arduis montibus, & Tiberim posse reuerti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætij vndique coemptos & domum Socraticam.

Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti:
Quum tu coemptos vndique nobiles
Libros [12] *Panæti, Socraticam &* [13] *domum*
[14] *Mutare loricis* [15] *Iberis.*
Pollicitus [16] *meliora,* [17] *tendis?*

12 Philosophi sectæ Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticam, Platonem, Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere, 15 Loricis Hispanicis. 16 Quàm militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode XXX.

Rogat Venerem vt in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, regina [1] *Cnidi Paphiq;,*
[2] *Sperne dilectam Cypron, &* [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
[4] *Transfer in ædem.*
Feruidus tecum [5] *puer, & solutis*
[6] *Gratiæ zonis, properentq;* [7] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Iuuentas,*
[10] *Mercuriúsque.*

1 Est Cnidus vrbs Cariæ vbi Venus sanctissime colebatur. Paphos vrbs in Cypro insula de qua supra ad Od. XIX.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te inuocantis & tibi sacrificantis.
4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum.
5 Cupido.
6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nimpharum varia sunt genera, Naiades, Oreades, Dryades, &c. 8 Iuuentas seuera & tristis sine te. i. sine rebus Venereis. 9 Iuuentas Dea, Iouis & Iunonis filia quam Græci appellant *Heben*. i. pubertatem. 10 Multùm valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode XXXI.

Non diuititas petit ab Apolline, sed vt sit mens sana in corpore sano.

QVid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
[2] *Vates? quid orat,* [3] *de patera nouum*
Fundens liquorem? non opimas
[4] *Sardiniæ segetes feracis:*

1 Apollinem diuinis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio templum dedicauerat.
2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno.

Non [5] æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur [6] Indicum:
Non rura quæ [7] Liris quieta
[8] Mordet aqua, taciturnus amnis,
[9] Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: [10] diues & aureis
Mercator [11] exsiccet culullis
Vina Syra reparata merce
Dijs charus ipsis: quippe ter & quater
Anno reuisens æquor [12] Atlanticum
[13] Impunè. me pascunt oliuæ,
Me [14] ciboréa, [15] leuesq; maluæ.
Frui [16] paratis & [17] valido mihi
[18] Latoë dones, & (precor) [19] integra
Cum mente: [20] nec turpem senectam
Degere, nec cithara carêre.

5 Calabriæ Solis ardore torridæ, quę est ora Italię proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præsertim.
6 *Virg. India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.*
7 Liris est Campaniæ fluuius lenis & altus.
8 Alluit, vel, lambit vt supra, Od. XXII.
9 Calcent in torculari vuas abscissas cultello instar falsis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino, vbi optima nascuntur vina
10 Ordo est. & diues mercator charus dijs ipsis, quippe ter & quater anno impunè reuisens Atlanticum mare, exsiccet vina aurieis culullis reparata merce.
11 Bibat in poculis vina reparata i. vina empta vel permutata Syrijs mercibus. 12 Mare remotissimum. 13 Sine naufragio. ergo Dijs charus est mercator. 14 Herba est notissima. 15 Maluæ lubricæ, quæ ventrem grauem leuant. 16 Iis quæ ego paraui. 17 Mihi sano. 18 O Apollo Latonæ fili. Ordo est. ô Latoe, precor vt dones mihi valido frui paratis cum mente integra, & dones degere senectam nec turpem, nec cithara carentem. 19 Cum mente sana. 20 Non delirantem vel inhonoratam senectutem, sed laudabilem & iucundam.

AD LYRAM Ode XXXII.

Alloquitur Lyram eámque poscit vt sibi adsit, & secum canere non desinat.

[1] *POscimus, si quid [2] vacui sub vmbra*
[3] Lusimus tecum, quod & hunc in annum
Viuat & plures: age, dic [4] Latinum
Barbite carmen:
[5] Lesbio primùm modulate ciui:
[6] Qui ferox bello tamen inter arma,

1 Poscimus te ô barbite, si quid memoria dignum in occulto per otium scripsimus, vt id euulgetur & in publicum prodeat.
2 Otiosi & à negotijs liberi.
3 Cecinimus.
4 Cuius ego sum Author & Princeps. 5 Qui primùm vsurpatus es ab Alcæo ad canendos versus Lyricos. Nota, quòd Participium Verbi Deponentis Passiuè profertur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris & bellicosus, tamen siue bella gereret, siue in portu à nauigatione conquiesceret, citharæ solatium non omisit.

Siue iactatam religaret vdo
Littore nauim:
[7] Liberum & Musas, Veneremq́, & illi
Semper hærentem [8] puerum canebat:
Et [9] Lycum, nigris oculis nigróque
[10] Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus supremi
[11] Grata testudo Iouis, ô laborum
Dulce lenimen, [12] mihi cunque salue
Rite vocanti.

7 Conniuia quæ vino abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum, quem Alcæus amabat.
10 Prisci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara supremi Iouis epulis apta.
12 Salue cithara dulce solatium mihi te cunque, i. te quouis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode XXXIII.

Ne plus æquo doleat, sibi riualem à Glycera indignè anteponi.

ALbi, [1] ne doleas plus nimio, memor
[2] Immitis Glyceræ: neu [3] miserabiles
Decantes elegos, [4] cur tibi iunior
[5] Læsa præniteat fide.
[6] Insignem [7] tenui fronte Lycorida.
Cyri [8] torret amor, Cyrus in asperam
[9] Declinat Pholoen: sed prius [10] Appulis
Iungentur capreæ lupis,
[11] Quàm turpi Pholoe peccet [12] adultero.
[13] Sic visum Veneri: cui placet [14] impares
Formas atque animos [15] sub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

1 Ne fortè doleas plus multò.
2 Glyceræ crudelis, quòd amantem non redamet, sed fidem datam violet.
3 Rebus miserabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum.
4 Quòd riualis iunior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus iusto: hoc te scire volo quòd Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus spernit Lycorida. 7 Parua fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propensus est in amorem Pholoes asperæ & proteruæ. 10 Pro quibusuis lupis. 11 Quàm Cyro morem gerat Pholoe. 12 Amatore, sic infra amatorem nominat adulterum, Od. xxxvj. 13 Sic placitum est Veneri vnà cum sæuo Ioco, i. Cupidine. 14 Formas inæquales & discordes inter se iungere. vtpote, quum deformis formosam senex puellam, vel quis alius formâ vel moribus disparem amat. 15 Sub durum & difficilem amorem, quum maritus cogitur omnia facere non suo sed coniugis arbitratu.

Ipsum

Ipsum me [16] melior quum peteret Venus,
[17] Grata detinuit compede [18] Myrtale,
Libertina, fretis [19] acrior Adriæ
[20] Curuantis Calabros sinus.

16 Quum elegantior puella me expeteret.
17 Grata seruitute me deuinxit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior fretis Adriæ, quod Calabriam ambit, *vel*, quod sese in Calabriam insinuat.

AD SEIPSVM. Ode XXXIIII.

Quem pœnitet quòd Epicureos sequutus, parum studiosè Deos coluerit.

[1] PArcus deorum cultor & [2] infrequens,
Insanientis dum sapientiæ
[3] Consultus erro, [4] nunc retrorsum
Vela dare, [5] atque iterare cursus
Cogor relictos. namque [6] Diespiter
[7] Igni corusco nubila diuidens,
Plerunque [8] per purum tonantes
[9] Egit equos, volucremq; [10] currum:
Quo [11] bruta tellus, & vaga flumina,
Quo [12] Styx, & [13] inuisi horrida Tænari
Sedes, [14] Atlanteusq; finis
Concutitur. [15] valet ima summis
Mutare, & insignem [16] attenuat deus,
[17] Obscura promens. [18] hinc apicem rapax
Fortuna cum [19] stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

1 Tardus.
2 Rarus, non assuetus.
3 Dum erro consultus. i. peritus Epicureæ sapientiæ quæ docet contemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare cōsilium cogor. Metaph. à nautis ducta qui quum aberrauerint retro nauigant.
5 Atque recurrere, & eadem redire via, fortasse ab Epicureis ad Stoicam professionem.
6 Iupiter, diei & lucis pater.
7 Fulmine nubes disrumpens.
8 [illegible] aëra vel cœlum serenum, fulmina, puro cœlo facta portendunt hominibus tristia : poeta igitur non vano deorum metu perteritus, resipiscit.
9 Tonuit.
10 Vide supra Od. xij.
11 Tellus immobilis, grauis & sine sensu.
12 Inferorum palus.
13 Tænari odiosi sedes. Est Tænarus vrbs Laconiæ, vel promontorium, vnde fingunt poetæ descensum esse ad inferos.
14 Atlas mons est in vltimo Oceani fine, cuius cacumen cerni non potest.
15 Deus alta potest humilia reddere, humiliaque in altum attollere.
16 Deus obscurat excellentem.
17 Quæ non apparent, aperiens.
18 Ab hoc homine apicem. i. summitatem potestatis aufert Fortuna. i. deus. hîc posuisse gaudet. i. in alium opes & honores transfert. Poeta fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur.
19 Cum strepitu luctuoso.

AD FORTVNAM. Ode xxxv.

Obſecrat eam, vt Cæſarem conſeruet in Britannos iturum.

O [1] Diua, gratum quæ regis [2] Antium,
[3] Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
[4] Vertere funeribus triumphos:
Te pauper [5] ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] Quicunque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.
Te [7] Dacus aſper, te [8] profugi Scythæ,
Vrbéſque gentéſque, & Latium ferox,
Regumq; [9] matres barbarorum, &
[10] Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioſo ne pede proruas
[11] Stantem columnam: [12] neu populus frequens
Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet: imperiumq; frangat.
Te ſemper anteit ſæua [13] Neceſſitas,
[14] Clauos trabales & [15] cuneos manu
Geſtans ahena: nec ſeuerus
[16] Vncus abeſt, liquidumq; plumbum.
[17] Te ſpes & albo [18] rara fides colit
Velata panno: [19] nec comitem abnegat,
[20] Vtcunque mutata potentes
Veſte domos inimica linquis.

1 O fortuna Iouis subminiſtra.
2 Quæ præſides Antio, vrbi in qua templum tibi conſecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in cædes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat, qui laceſſit, i. qui nauigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicoſa iuxta Iſtrum fluuiũ degens.
8 Scythæ in plauſtris tanquam in domibus habitantes, certam ſedem nuſquam habentes.
9 Solent matres timere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum imperij ne euertas.
12 Neve populus congregatus concitet quietos ad arma & deſtruat Imperiũ
13 Idcirco Neceſſitás dicitur Fortunã præcedere quòd certiora ſunt & ſtabiliora quæ fiunt neceſſariò, quàm quæ fortuitò. 14 Trabales ſunt claui magni quibus trabes configuntur, vel vt alij volunt, ſunt prægrandes pali ad inſtar clauorum cuſpidem habentes, ad torquendum & cruciandum noxios parati. 15 Quibus inſertis non ſolùm res finduntur, ſed etiam combinantur. 16 Vnco vtebantur antiqui ad maleficorum pœnas, ſed hîc ſignificat hamum ferreum quo ſaxa & cæmenta firmiſsime inter ſe deuinciuntur, præſertim plumbo liquido adiecto. 17 Ordo eſt. te Spes albo velata panno & rara Fides colit. Alludit ad candidatos, qui veſte candida induti quũ peterent Magiſtratũ aut dignitatẽ ſperabant ſe ἀτυχεῖς futuros. 18 Fide nuda & ſimplex, vel, quæ à paucis colitur. 19 Nec ipſa (Fides ſcilicet) tibi comes eſſe recuſat, fidelis enim amicus non deſerit amicum olim florentem, nunc miſerum. 20 Quandoque tu facta inimica linquis & deſeris quos antea beaueras, veſte tua mutata aut luctu aut paupertie.

At vulgus infidum & meretrix[21] *retrò*
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici,
Ferre iugum pariter[22] *doloſi.*
[23] *Serues iturum Cæſarem in vltimos*
Orbis Britannos,[24] *& iuuenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus,[25] *Oceanoq; rubro.*
Eheu[26] *cicatricum & ſceleris pudet,*
[27] *Fratrumq;.*[28] *quid nos dira refugimus*
Ætas? quid intactum[29] *nefaſti*
Linquimus? vnde manus iuuentus
[30] *Metu deorum continuit?*[31] *quibus*
Pepercit aris?[32] *ò vtinam noua*
Incude diffingas retuſum in
[33] *Meſſagetas Arabeſque ferrum.*

21 Retrocedit & diffugit te mutatã & aduersã.
22 Amici doloſi & fraudulenti in ferendo pariter iugo cum amicis calamitate affectis diffugiunt, conſumptis amicorum diuitijs.
23 O diua gratum quæ regis Antium, ſerues iturum Cæſarem, &c.
24 Et ſerua nouum exercitum ex iuuenibus conſcriptum, Eois, i. orientalibus partibus, Medis, Perſis, &c. horribilem.
25 Et formidoloſum Britannis, qui incolunt partem mundi ſolis occaſui propinquam, cuius radijs Oceanus quaſi rubeſcit.
26 Pudor vulnerum in bello ciuili acceptorum. 27 Fratum interſectorum qui contrariarum erant partium. 28 A quo ſcelere refugimus nos, qui ſumus dira ætas, i. homines huius ætatis ſine miſericordia? 29 Neſarij. 30 Religione aduerſus Deos. 31 Quæ templa deorum non violat iuuentus? 32 O Fortuna, vtinam noua incude diffingas, i. de nouo fingas & refabrices ferrum retuſum in bello ciuili, quod non in ciues vt in prima fabricatione, ſed in hoſtes Maſſagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem eſſe puto, neque elegantia Horatiana indignam, ſed cum genuino ſenſu totius Odæ optimè conſentire. 33 Populum Scythicum vltra mare Caſpium.

•

AD POMPONIVM NVMIDAM.
Ode XXXVI.

Ob cuius ex Hiſpania reditum gaudio exultat.

ET thure &[1] *fidibus iuuat*
Placare, & vituli ſanguine[2] *debito*
Cuſtodes Numidæ[3] *Deos:*
[4] *Qui nunc*[5] *Heſperia ſoſpes ab vltima,*
Charis multa ſodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oſcula

1 Carmine lyrico.
2 Debito, vel voti vel officij cauſa.
3 Caſtorem & Pollucem nauigationis præſides, iratos forſan futuros niſi ſacrificia eis promiſſa perſolueret.
4 Ordo eſt, qui nũc ſoſpes reuerſus ab vltima Heſperia diuidit multa oſcula charis ſodalibus, nulli tamen plura quàm dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio rege, & memor ſimul mutatæ togæ. 5 Hiſpania, non ab ea Heſperia, quæ apud hunc poetam ſæpè pro Italia ponitur.

Quàm

Quàm dulci Lamiæ:[6] memor
Actæ non alio rege pueritiæ,
[7] Mutatæq; simul togæ.
[8] Cressa ne careat pulchra dies nota:
[9] Neu promptæ modum amphoræ,
[10] Neu morem in Salium sit requies pedum:
[11] Neu multi Damalis meri
Bassum Thrëcia vincat[12] amystide:
Neu desint epulis rosæ,
Neu[13] viuax apium, neu[14] breue lilium.
[15] Omnes in Damalin putres
Deponent oculos:[16] nec Damalis nouo
Diuelletur adultero,
Lasciuis ederis[17] ambitiosior.

6 Memor pueritiæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore. 7 Cumque essent ætate pares, simul & eodem tempore prætexta deposita, togam virilem sumpserunt. 8 Cretensi vel niueo lapillo notetur hæc dies. 9 Neue in bibendo sit mensura, sed promatur vinum in amphora magna. 10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium. i. vt saltant Salij Martis Gradiui sacerdotes à Numa Pompilio primùm instituti. Salium est Adiectiuum quarti casus. 11 Neque Damalis quæ multi meri est & mulier bibacissima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potiùs contendat bibendo. 12 Poculo capacissimo, quod sine inter spiratione haustim & labris non clausis epotabatur. Alij dicunt amystiden hoc loco non poculum significare, sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in aluum non secus atque in dolium infundebant, idque confertim & sine respiratione, cui sorbillare paulatim, est contrarium. Angli appellant **Carowsing or drinking of health.** 13 Apium diu virens. 14 Lilij flos magnus est, sed durat breui tempore. 15 Omnes defigent & conijcient in Damalin suos oculos putres. i. oculos ebrios vel, libidine fractos. 16 Non tamen illa diuelletur à nouo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctius ambiens, quàm ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode XXXVII.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum,[1] nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc[2] Saliaribus
Ornare[3] puluinar deorum
[4] Tempus erat dapibus sodales.
[5] Antehac nefas depromere cæcubum

1 Nunc post Augusti victoriam libere tripudiandum est. 2 Dapibus opiparis & delicatis cuiusmodi Salij Martis sacerdotes vti consueuerunt. 3 Lectulos & puluinos, quibus dij imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat e cellis auitis depromere vnum cæcubum, id est, vinum generosum. Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc deuicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

Cellis auitis,[7] dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
[8]Funus & imperio parabat,
Contaminato cum grege [9] turpium
Morbo virorum:[10] quidlibet impotens
Sperare, fortunáque dulci
[11] Ebria.[12] sed minuit furorem
Vix vna sospes nauis ab ignibus:
Mentemq; [13] lymphatam Mareotico
Redegit [14] in veros timores
Cæsar, ab Italia [15] volantem
[16]Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis niualis
[17] Æmoniæ) daret vt catenis
Fatale monstrum. quæ generosiùs
Perire quærens,[18] nec muliebriter
Expauit ensem, nec latentes
Classe cita reparauit oras.
Ausa & [19] iacentem visere regiam
Vultu sereno fortis,[20] & asperas
Tractare serpentes: vt [21] atrum
Corpore combiberet venenum:
[22]Deliberata morte ferocior:
[23] Sæuis Liburnis scilicet inuidens,
[24] Priuata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

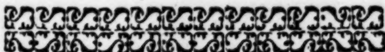
6 Cellæ auitæ denotant vini vetustatem, in qua laus summa est.
7 Interea dum demens Cleopatra ruinam & euersionem vrbi & reipub. Ro. moliretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantium quos Cleopatra cubicularios habebat.
10 In eo impotens quòd se continere non poterat quin ea speraret quæ speranda non erant.
11 Rebus secundis eluta, & ab hoc improuida, vt solent esse ebrij.
12 Sed eius in sperando insaniam compressit vix vna nauis superstes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furiosam vino, quod apud Mareotiden in AEgypto plaudem nascitur, vel, mentem fanaticam Mareotici regni, i. regni AEgyptiaci opulentia dementatam.
14 In amore mentem eius grauiter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo est. Cæsar remis adurgens, i. celeri nauigatione Cleopatram persequens (velut accipiter, &c.) vt illam in vincula conijceret quasi monstrum fatis sibi reseruatum. 17 Thraciæ ab Hæmone monte, frigido & niuoso. 18 Nec more mulierum extimuit ensem, nec celeri nauigio in abstrusas AEgypti latebras se conculit, vbi latitaret. 19 Regnum suum pespetatum & deiectum. 20 Et fortis, i. impauida ad apponendos suo corpori serpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plerumque nigrescunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior, quam prius fuerat. 23 Scil. inuidens, id est, nolens ad triumphum Cæsaris Romam deduci sæuis Liburnis, id est, in hostilibus nauibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Augusto victoria. 24 Inuidens etiam quòd tanquam priuata (non amplius regina) duceretur in superbo Cæsaris triumpho, existens mulier non ignobilis sed summo loco nata.

AD MINISTRVM. Ode XXXVIII.

Vult famulum suum nihil aliud adhibere ad externum conuiuij apparatum quàmm myrtum.

[1] PErsicos odi puer apparatus:
Displicent nexæ [2] philyra coronæ:
[3] Mitte sectari, rosa quo locorum
[4] Sera [5] moretur.
Simplici myrto nihil allabores
[6] Sedulus curo. neque te ministrum
Dedecet [7] myrtus, neque me, sub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales & sumptuosas delitias. scil. odores, vnguenta, coronas operosas, quibus vti solebant Persæ in conuiuijs. 2 Tenuissima tiliæ membrana qua flores floribus annectebantur. 3 Omitte studiosè quærere quo in loco succrescunt rosę tardius enascentes, ex quibus fiunt coronę. 4 Rosa serotina, quæ èlapso suo tempore non nisi in raris locis inuenitur. 5 Maneat & & vltra cæteras rosas duret. 5 Sedulò curo vt nihil laboriosè addas ad conuiuium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratissima & ad discutiendum vini vaporem vtilissima, non faciet te minoris esse gratiæ, neque me, sub spissa & vmbrosa vite bibentem.

Q. HORACII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM. Ode I.

Pollionem monet vt tragœdiarum scripturam tantisper intermittat, dum respublica sit composita. Deinde commendat illius scripta.

[1] MOtum ex Metello consule ciuicum,
Belliq́; [2] causas, & [3] vitia, & [4] modos,

1 Tu Pollio tractas motum ciuilem ex Metello, id est, ex eo tempore quo Metellus fuit consul &c. periculosæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc scriptionem, &c. Et sine Musam tragicam paulisper desiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiã, Auaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæsar superiorem. 4 Modos, quibus Fortuna lusit in his contentionibus, nunc aduersa, nunc prospera.

Ludumq́ Fortunæ,[5] grauesq́
Principum amicitias,[6] & arma
Nondum expiatis vncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus [7] aleæ,
Tractas: & incedis per ignes
Suppositos[8] cineri doloso.
[9] Paulùm seueræ musa tragœdiæ
Desit theatris: mox [10] vbi publicas
Res ordinaris,[11] grande munus
[12] Cecropio repetes cothurno,
[13] Insigne mœstis præsidium reis,
Et consulenti Pollio curiæ:
Cui [14] Laurus æternos honores
[15] Dalmatico peperit triumpho.
[16] Iam nunc [17] minaci murmure cornuum
[18] Perstringis aures, iam litui strepunt:
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumq́ vultus.
Audire magnos iam videor duces
[19] Non indecoro puluere sordidos:
[20] Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis [21] amicior
Afris,[22] inulta cesserat impotens
Tellure:[23] victorum nepotes
Rettulit inferias Iugurthæ.
[24] Quis non Latino sanguine pinguior

5 Amicitias noxias & infidas.
6 Et arma sanguine ciuili oblita, nondũ lota, nec aliqua expiatione pura effecta
7 Opus plenum fortunæ, quæ, vt *alearum* lusus dubium habebit euentum, tibique periculosum quod multorum vitia quum tu notaueris, in eo non paucis displicebis.
8 Cineri, qui tegit ignes subiectos.
9 Paulisper intermittat tua Musa tragœdias scribere, easque scenæ committere.
10 Postquam belli ciuilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris.
11 Tragœdiæ scriptionem quæ grandia continet reuocabis.
12 Atheniensi cothurno (quo tragœdi in theatris calceabantur) sic dicto à Cecrope Athenarum rege qui primus scripsit tragœdias.
13 O Pollio, qui rei insignis es patronus, & curiæ. i. senatui in statuendo de rep. das consilium id à te expetenti.
14 Victora, quæ laurum meruit. 15 Salonam Dalmatiæ ciuitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum. 16 Tam graphicè exprimis res gestas ò Pollio, vt iam mihi videar non audire, sed interesse prælijs quæ narras. 17 Murmure mortem minitanti. 18 Percutis vel obtundis aures. 19 Puluere glorioso sordidos, qui fortiter pugnantes pro patriæ libertate ceciderunt. 20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. a Cæsare subiugatas, præter inuictum animum Catonis. 21 Qui faueat Numidis in bello Iugurthino. 22 Ab Africa discesserat haud potens suum odium explere. 23 Romanorum Posteros nuper cæsos in Africa mactauit, tanquam victimas Iugurthæ manibus immolandas. 24 Quis campus factus pinguior Romanorum sanguine & sepulchris non testatur impia prælia in quibus ciuem ciuis trucidauit? quasi diceret. Omnis campus est pinguior Romanorum sanguine.

Campus

Campus sepulchris impia prælia
Testatur,[25] *auditumq; Medis*
[26] *Hesperiæ sonitum ruinæ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare[28] *Dauniæ*
Non decolorauere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?
[29] *Sed ne relictis Musa procax iocis*
Ceæ retractes munera[30] *næniæ:*
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leuiore[31] *plectro.*

25 Auditum ab extremi orbis habitatoribus pro stragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries: Est lamentatio belli ciuilis.
28 Italorum cædes Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars est Italiæ.
29 Poeta dum tragicum laudat, ipse pene tragicus factus est: reuocat igitur suam Musam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & sententia horũ verborum hæc est: sed tu ô procax (i. petulans Musa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inuentũ à Simonide poeta in Insula Cea nato, iocis (i. rebus lasciuis) relictis: quære mecum modo (i. versus faciliori stylo) sub antro Dionæo (i. sub antro venereo) in quo res leues & venereæ sunt canendæ.
30 Næniæ, carmen est lugubre, quod cum lamentatione extremum atque vltimum defunctis canitur.
31 Plectrum latinè pecten, est instrumentũ citharœdi, quo fides plectuntur, i. percutiuntur, à πλήττω percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode II.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres. Contemptus pecuniæ solum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color est, auaris*
Abditæ terris inimice lamnæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat vsu.
Viuet[2] *extento Proculeius æuo,*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente solui*
Fama superstes.
[5] *Latiùs regnes, auidum domando*

1 Ordo est. ô Crispe Sallusti inimice lamnæ (i. laminæ) ab auaris in terris abditæ & defossæ, nullus est color vel splendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cuius nullus est vsus moderatus.
2 Æuo producto ad posteros, i. Proculeius viuet in æternum.
3 Nobilitatus propter animum paternum in suos fratres, qui hostes publici post Cæsaris victoriam indicati, omne patrimonium amiserant. 4 Fama perennis Proculeio superueniens, extollet eum pennâ, cuius nulla vnquam dissolutio futura est. significatur æternitas quæ neque perit, neque perire metuit. 5 Latiùs possis regnare, si animum tuum á cupiditatibus refrænes, quàm si orbem vniuersum possideas.

Spiritum quàm si Libyam[6] remotis
Gadibus iungas:[7] & vterque Pœnus
Seruiat[8] vni.
[9] Crescit indulgens sibi dirus hydrops:
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] Fugerit venis,[11] & aquosus albo
Corpore languor.
[12] Redditum Cyri solio[13] Phraaten,
Dissidens plebi, numero beato-
-rum eximit virtus:[14] populumq; falsis
Dedocet vti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens vni, propriamq; laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

6 Gadibus disiunctis & procul sitis ab ipsa Libya, Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quàm illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta.
8 Tibi vni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget.
10 Fugiens è venis, i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore.

12 Ordo est. virtus dissidens plebi (i. virtus à plebe discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum vti falsis vocibus, deferens vni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam laurum (. gloriam specialem & perpetuam) ei qui spectat ingentes aceruos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis mouetur quàm lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos, reges, vt omnes alios diuites numerat.

AD DELIVM. Ode III.

Moderatè ferenda vtraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

[1] ÆQuam memento rebus in arduis
Seruare mentem, non secus ac bonis
[2] Ab insolenti temperatam
Lætitia:[3] moriture Deli,
Seu mœstus omni tempore vixeris,
[4] Seu te in remoto gramine per dies
Festos reclinatum beâris
[5] Interiore nota Falerni:

1 Mentem æquabilem non fractam in rebus aduersis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es, siue mœstus vixeris, siue hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto, i. in loco herboso à frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in inferiore parte cellæ vinariæ reconditum, Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

Quâ

[6] Quà pinus ingens [7] albaq; populus
Vmbram hospitalem consociare [8] amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax [9] trepidare riuo.
[10] Huc vina, & vnguenta, & nimiùm [11] breues
Flores amœnæ ferre iube rosæ:
[12] Dum res, & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
[13] Cedes coemptis saltibus, & domo,
Villaq; [14] flauus quam Tiberis lauit,
Cedes: [15] & extructis in altum
Diuitijs potietur hæres.
Diuésne, prisco natus ab [16] Inacho,
Nil interest, & infima
De gente [17] sub dio moreris,
[18] Victima nil miserantis [19] Orci.
[20] Omnes eòdem cogimur. [21] omnium
Versatur [22] vrna: [23] serius, ocius
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impositura [24] cymbæ.

6 In quo gramine.
8 Populus arbor, cuius frondes internæ sunt albæ.
8 Amanter consociant suos ramos ad vmbram faciendam, quæ velut hospitium fit epulantibus.
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Rosæ citò deflorescentis. *Quàm longa vna dies, ætas tam longa rosarum est.* Virg.
12 Dum res familiaris & ætas iuuenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra quòd omnibus mortem minentur.
13 Discedes ab omnibus diuitijs & à villa etiam quam Tiberis præterfluit.
14 Vide Ode 1: lib. 1.

15 Et diuitijs coacervatis potietur hæres, fortasse ingratus. 16 Argiuorum rege. 17 An viuas sine domo & sub cœlo nudo habites. 18 Existens victima Plutoni mactanda, id est, qui es moriturus. 19 Orci, quem nullius miseret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est, sors omnium exitura serius vel ocyus, & nos impositura cymbæ in æternum exilium versatur in vrna. 22 In vrna fatali, in quam conijciuntur omnium sortes vitæ mortisque. 23 Siue tardiùs siue celeriùs moriendum est. 24 Naui Charontis, quæ animas per Acherontem fluuium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEVM.
Ode IIII.

Non est cur Xanthias erubescat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem vsu venerit.

[1] NE sit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu, [2] priùs insolentem

1 Vt non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem antea non amare solitum,

[3] Serua

3 Ex Lyrnesso capta, ergo serua, iure belli.
4 Colore candido, i. sua pulchritudine.
5 Non Aiacem, qui fuit Oilei filius.
6 Pulchritudo Tecmessæ, quæ ex Aiace filium peperit Euricalen.
7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amauit Cassandram.
8 Cassandra Priami filia è templo Palladis rapta a Græcis.
9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges propriè barbari dicebantur.
10 Achille qui fuit ex Larissa vrbe Thessaliæ.
11 Et postquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello fessis, Pergama leuiora tolli, i. faciliora vt tollerentur & euerterentur.

3 Serua Briseis 4 niueo colore
Mouit Achillem:
Mouit Aiacem 5 Telamone natum
6 Forma captiuæ dominum Tecmessæ:
Arsit 7 Atrides medio in triumpho
8 Virgine rapta:
9 Barbaræ postquam cecidêre turmæ
10 Thessalo victore, 11 & ademptus Hector
Tradidit fessis leniora tolli
Pergama Graijs.
12 Nescias an te generum 13 beati
Phyllidis flauæ decorent parentes.
14 Regium certè genus & penates
Mœret iniquos.
Crede non illam tibi 15 de scelesta
Plebe delectam: 16 neque sic fidelem,
Si lucro auersam potuisse nasci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, 17 teretésque suras
18 Integer laudo. 19 fuge suspicari,
Cuius octauum 20 trepidauit ætas
Claudere lustrum.

12 Incertum est an pulcbra Phyllis (quamuis captiua) sit summo loco nata. 13 Parentes nobiles & diuites. 14 Dolet certè tam regijs parentibus ortam penates habere sibi inimicos, adeò vt iam captiua sit & præ paupertate suo stemmati respondere nequeat. 15 Impura & abiecta plebe esse natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuisse nasci à matre erubescenda, i. matre quæ propter vitæ turpitudinem suis liberis est pudori. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Castus laudo. 19 Noli suspicari me Phyllidis amore esse captum quod eam laudo, quippe quadragenarius sum, i. languidior ad res venereas quam adolescens annos viginti natus. 20 Cuius ætas properauit finire octauum lustrum, i. quinquennium octauum, scil. 40. annos.

IN LALAGEN. Ode v.

Pulcherima Lalage est virgo viro immatura, ergo ab eius cupiditate est mens reuocanda.

1 Lalage nondum est ad concubitum matura. Metaphor. est perpetua ducta à

1 NOndum subacta ferre iugum valet
2 Ceruice: 3 nondum munia comparis

iuuenca qua nondum subijt iugum, nec taurum irruentem ferre queat. 2 Ceruice subacta, i. supposita vel domita. 3 Nondum officia coniugij valet exæquare cum suo pari, i. marito.

Æquare,

Æquare, nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos [5] *iuuencæ, nunc fluuijs grauem*
[6]*Solantis æſtum, nunc in vdo*
Ludere cum vitulis ſalicto
[7]*Prægeſtientis.* [8] *tolle Cupidinem*
Immitis [9] *vuæ: iam tibi liuidos*
[10] *Diſtinguet autumnus racemos*
Purpureo varius colore:
[11] *Iam te ſequetur.* [12] *currit enim ferox*
Ætas: [13] *& illi, quos tibi dempſerit,*
Apponet annos. [14] *iam proterua*
Fronte petet Lalage maritum.
[15] *Dilecta, quantum non Pholoë* [16] *fugax,*
Non Chloris: [17] *albo ſic humero nitens,*
Vt pura nocturno renidet
Luna mari, [18] *Cnidiuſq; Gyges.*
[19] *Quem ſi puellarum inſereres choro,*
Mirè ſagaces falleret hoſpites
Diſcrimen obſcurum, ſolutis
Crinibus ambiguoq; vultu.

4 Pondus viri robuſti ad concubitum prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Refrigerantis æſtum.
7 Vehementer cupientis ludere non cum tauris moroſis, ſed cum vitulis lætis in vdo ſalicto .i. in loco ſalicibus conferto.
8 Eſt alia allegoria ducta ab vua immatura.
9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter teneriorem ætatem ineptæ.
10 Autumnus tibi fructus maturos depinget, id eſt, tempus ſubſequens illam tibi virginem maturabit.
11 Puella. quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit propediem matura te vltrò petet.
12 Non tarda eſt, ætas, cito pede labitur.
13 Feræ ætas .i. tempus adijciet tuæ Lalagi florentes annos quos tibi detraxit .i. illa matureſcet, tu verò feneſces. 14 Iam tua Lalage te maritum petet fronte inuerecunda .i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam viderit, magis quàm Pholoe & Chloris feminæ pulcherrimæ. 16 Viros fugiens, vt inde plus plus ametur. 17 Lalage ſic ſplendens humeris albis, quemadmodum luna pura, id eſt, luna nullis nebulis obducta reſplendet in mari tempore nocturno. 18 Puer formoſiſſimus, Cnidius dictus ex Cnido Inſula Veneri dicata. 19 Quem Gygen ſi inter puellas proſtitueres, diſcrimen obſcurum, id eſt, parua differentia falleret peregrinos quantumuis acutos & perſpicaces. Nam ignoraretur ille ab hoſpitibus qui eum aſpiciant, quia crinibus longis vittur & intonſis, faciemque habet tam venuſtam & politam, vt ambigi poſsit ſit ne puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode VI.

Optat habere ſuæ ſenectutis ſedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

Septimi [1] *Gades aditure mecum, &*
[2]*Cantabrum indoctum iuga ferre noſtra*

1 Qui ſi opus eſt, mecum aditurus es Gades vltimam Hiſpaniæ inſulam.
2 Populum Hiſpaniæ ferociſsimum, qui nondum didicit Romano imperio obedire.

[3]*Barbaras*

3 Syrtes inhospitales. Vide Od. xxij. lib. 1.
4 Vbi vnda Africana veluti feruens exundat.
5 Tibur conditum à Tiburno colono Argiuo.
6 Vtinam Tibur sit finis mihi nauigationibus, itineribus & militia defatigato.
7 A quo Tibure si Parcæ i. tres sorores lanificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibent.
8 Adibo Galesum Calabriæ fluuium iuxta Tarentum, vbi oues alijs pellibus præterquam suis sunt coopertę propter excellentem lanæ bonitatem, ne sua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum.
9 Et adibo Tarentum in quo regnauit Phalantus Lacedæmonius, quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.

[3] *Barbaras Syrtes,[4] vbi Maura semper*
Æstuat vnda:
Tibur Argeo[5] positum colono,
Sit meæ sedes vtinam senectæ.
[6]*Sit modus lasso maris, & viarum,*
Militiæq;.
[7]*Vnde si Parcæ prohibent iniquæ,*
Dulce[8] pellitis ouibus Galesi
Fulmen,[9]& regnata petam Laconi
Rura Phalanto.
Ille terrarum mihi preter omnes
Angulus[10] ridet, vbi non[11] Hymetto
Mella decedunt, viridisq; certat
[12] *Bacca Venafro:*
Ver vbi longum, tepidásque præbet
[13]*Iupiter brumas: & amicus[14] Aulon*
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Inuidet vuis.
[15] *Ille te mecum locus &[16] beatæ*
Postulant arces:[17] ibi tu calentem
[18]*Debita sparges lachryma fauillam*
[19]*Vatis amici.*

10 Arridet, placet. 11 Vbi mella non dant locum. i. vbi mella non sunt deteriora melle suauissimo quod colligunt apes in Hymetto Atticę monte thymo alijsque herbis odoriferis abundante. 12 Et vbi oliua propter bonitatem contendit cum oliua quæ oritur in Venafro, oppido in Campaniæ littore sito. 13 Aer. 14 Aulon mons est Tarento vicinus, ferax fertilis vitis, cuius olim non inuidet. i. non cedit neque est deterior vuis Falernis. 15 Ille locus, vbi hæc omnia sunt. 16 Beatæ arces. i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo iusta persolues, fauillā calente. i. cineres meos lacrymis conspergens. 18 Lachryma debita propter nostrā amicitiā. 19 Tui Horatij.

AD POMPEIVM VARVM.
Ode VII.

Cui reditum gratulatur in patriam.

1 Ordo est, ô Pompei prime meorum sodalium sæpe deducte mecum in vltimum tempus (i. qui sæpe mecum deductus fuisti à Bruto in periculum mortis) quis redonauit te Quiritem dijs patrijs Italoq; cœlo? i. quis te patria ejectum iterum fecit ciuem Romanum?

O[1] Sæpe mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,

Quis

Quis te redonauit Quiritem
Dijs patrijs,[2] Italoq; cælo,
Pompei, meorum [3] prime sodalium?
Cum quo[4] morantem sæpe diem mero
[5] Fregi,[6] coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
Tecum [7] Philippos & celerem fugam
[8] Sensi relicta [9] non bene parmula,
Quum fracta virtus,[10] & minaces
[11] Turpe solum tetigere mento.
Sed me per hostes Mercurius celer
[12] Denso pauentem sustulit aëre:
Te rursus in bellum [13] resorbens
Vnda fretis tulit [14] æstuosis.
Ergo [15] obligatam redde Ioui dapem:
Longáque fessum militia [16] latus
Depone [17] sub lauru mea: nec
Parces cadis tibi [18] destinatis.
[19] Obliuioso læuia Massico
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de [20] conchis: quis vdo
[21] Deproperare apio coronas
Curátue myrto? quem [22] Venus arbitrum
[23] Dicendi? non ego sanius
Bacchabor [24] Edonis.[25] recepto
Dulce mihi [26] furere est amico.

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amicissime meorum sodalium.
4 Diem longum æstiuum.
5 Diem frangere, est partem diei in vino & poculis ponere. Vide Od. 1. libi. 1.
6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod est vnguentum Syrium pretiocissimum, factum ex folio in Indicis paludibus nascente sine radice.
7 Vbi Cassius & Brutus sunt victi.
8 Vidi & expertus sum.
9 Indecoré, quia fugi clypeo abiecto.
10 Quum Cassius & Brutus vel eorum milites de virtute sua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram cruore fœdatam cum suis mentis tetigére.
12 Nube, quæ densior est aer.
13 Retrahens. Metaph. ducta à Charybdi, qua significat Pompeium cum impetu mentis & furore correptum ad Bruti partes esse reuersum. 14 Per freta æstuosa i. bella feruentia. 15 Promissum ad debitum redde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio: nam laurus est incolumitatis & custodiæ symbolum. 18 Vasis vinarijs ad tuum reditum reseruatis. 19 Imple ad summum & ebibe ciborea læuia (i. expolita pocula capaciora) Massico obliuioso, i. vino Campaniæ impleta, quod vinum liberius epotum obliuionem malorum affert, vel per se vel propter somnum subsequentem. 20 Testis in quibus vnguenta seruabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & Myrto concinnare coronas in conuiuijs assuetas. 22 Venereus talorum vel tesserarum iactus regem bibendi conuiuijque magistrum efficiebat, quem iactum alij putarunt esse numerum ter senarium, alij, quum omnes tali iacti cadebant dissimiliter vultuque diuerso apparebant. 23 Dabit. 24 Thraciæ populo bibacissimo. 25 Amico præter spem mihi reddito. 26 Furenter potare.

IN IVLIAM BARINEM.
Ode VIII.

Non eſt cur Barini iuranti credatur, quum ex periurijs pu-chrior exoriatur.

VLLa ſi [1] iuris tibi peierati
Pœna, Barine, nocuiſſet vnquam:
[2] Dente ſi nigro fieres, vel vno
Turpior vngui:
[3] Crederem. ſed tu [4] ſimul obligaſti
Perfidum votis caput, eniteſcis
Pulchior multò, iuuenumq; prodis
[5] Publica cura.
[6] Expedit matris cineres opertos
Fallere, [7] & toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidaq; diuos
[8] Morte carentes.
[9] Ridet hoc (inquam) Venus ipſa, rident
[10] Simplices nymphæ, ferus & Cupido,
Semper ardentes acuens ſagittas
[11] Cote cruento.
Adde, quòd [12] pubes tibi creſcit omnis:
[13] Seruitus creſcit noua: [14] nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te ſuis matres metuunt [15] iuuencis,
[16] Te ſenes parci: miſeræq; nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] Aura maritos.

1 Iuriſiurandi abs te violati. i. periurij.
2 Si minima parte corporis fieres deformior.
3 Crederem tibi iuranti, vel crederem deos eſſe vindices periurij in rebus amatorijs.
4 Simulac. i. poſtquã per caput tuum iuraſti.
5 In publicum prodis à multis iuuenibus vnice amata.
6 Vtile eſt tibi & alijs (ſi periuria non puniantur) matri mortuæ promiſſa non perſoluere.
7 Et omnem mundi maieſtatem fallere, ſcil. ſydera quæ ſunt viſa nocte ſilenti.
8 Deos immortales ἀθανάτους.
9 Hoc deridet Venus: *Periuria ridet amantum Iuppiter & ventos irrita ferre iubet. Tibullus.*
10 Nymphæ faciles non iracundæ, Veneris comites, nimirum, Iocus, Riſus, Fletus.
11 Cote aſperſa ſanguine ſagittarum quæ in illa cote acuntur, vel cruenta dicitur cos propter cædes ex amore [...] tientes, vel, quòd immoderatus amor exitium amantis maturet. 12 Iuuentus periurij tui & doli meretricij ignata. 13 Amatores accedunt noui qui tibi ſeruiant. 14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt, quamuis id ſæpe minentur propter tuum periurium. 15 Matres filijs ſuis iuuenibus metuunt ne a te corrumpantur. 15 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis ſuis relictum. 17 Ne tui odores, venuſtas & blanditiæ maritos ſuos ab ſeſe alienent, inque tuo amore occupatos detineant.

AD VALGIVM. Ode IX.

Vt tandem aliquando mortem pueri sui Mystis deflere desinat.

[1] NOn semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut [2] mare Caspium
Vexant [3] inæquales procellæ
[4] Vsque: nec [5] Armenijs in oris
Amice Valgi stat glacies [6] iners
Menses per omnes: aut aquilonibus
[7] Querceta Gargani laborant,
[8] Et folijs viduantur orni.
[9] Tu semper vrges flebilibus modis
Mysten ademptum: [10] nec tibi vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non [11] ter æuo functus amabilem
Plorauit omnes Antilochum senex
Annos: nec [12] impubem parentes
Troilon, [13] aut Phrygiæ sorores
Fleuere semper. [14] desine mollium
Tandem querelarum: & potius noua
Cantemus Augusti [15] trophæa
Cæsaris, [16] & rigidum Niphaten,
[17] Medumq́, flumen gentibus additum
Victis: minores voluere vortices:
[18] Intraq́, præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres è nubibus non semper manant in agros asperos & senticosos, i. non est semper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempestuosæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio est in Asia, inter montes Taurum & Caucasum sita.
6 Glacies, quæ fluuios in agros efficit pigros atq; otiosos.
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte, non semper ventis agitantur.
8 Nec folijs semper nudantur orni, i. fraxini syluestres.
9 Tu assidue insequeris Mysten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum prouocantibus.
10 Nec mané, nec vesperi Mystis amor te deserit. Est Vesper stella Veneris quæ Solem occidentem subsequens dicitur Vesper, orientem vero antegrediens nuncupatur Hesperus vel Lucifer.
11 Nestor (qui tertiam ætatem hominum viuebat, i. nonaginta annos) non semper plorauit Antilochum filium suum ex Euridice, cæsum in prælio ab Hectore. 12 Imberbem Troilum Priami filium. 13 Aut Troili sorores, Polixena, Cassandra, &c. 14 Desine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitiuus post Verbum finiendi. 15 Cæsaris victorias. sunt enim trophæa victoriæ signa. 16 Et cantemus Niphaten, qui vel frigidus est Scythiæ fluuius, vel mons est Armeniæ niue horridus & inaccessus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adiunctum gentibus, nimirum Armenijs, Parthis, & alijs a Cæsare victis. Cantemus (inquam) hos fluuios quia minores aquarum globos iam voluunt, nam sentientes se cum Armenijs & Medis esse debellatos, angustius fluunt propter acceptæ cladis dolorem. 18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europææ populos intra exiguos terminos ab Augusto præscriptos equitare, i. non excurrere & vagari, vbi libuisset.

AD LICINIVM. Ode x.

Mediocritas in vtrâque fortunâ est ferenda.

[1] Rectiùs viues, Licini, [2] neque altum
[3] Semper vrgendo: neque dum procellas
[4] Cautus horrescis, nimiùm premendo
[5] Littus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] obsoleti
Sordibus tecti, caret [7] inuidenda
Sobrius aula.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ grauiore casu
[8] Decidunt turres: feriuntq; summos
Fulmina montes.
[9] Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem benè præparatum
Pectus. [10] informes hyemes reducit
Iupiter, idem
[11] Summouet. non, si malè nunc, & [12] olim
Sic erit. [13] quondam cithara tacentem
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] Rebus angustis animosus atque
Fortis appare: sapienter [15] idem
[16] Contrahes vento nimiùm secundo
Turgida vela.

1 Faciliùs, commodiùs.
2 Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis appetenda, neq; quòd ad infima & sordida metus gratia sic debemus descendere vt nulla habeatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare. i. in alto mare semper nauigando.
4 Cautus reformidas.
5 Littus flexuosum, vel, littus nautis propter vada & saxa periculosum.
6 Domicilij paupertate squallidi.
7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in inuidiam.
8 De alto ruunt.
9 Pectus bene præparatum. i. animus bene institutus in rebus aduersis fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam.
10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes.
11 Idem abducit. 12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus, sed quondam. i. interdum citharam ad cantandum prouocat. 14 In rebus difficilibus fortis esto animoque plenus, in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 Quisquis es. 16 Supprime vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. Ode XI.

Omissis curis viuendum est hilariter.

Quid

[1] *QVid bellicosus*[2] *Cantaber, &*[3] *Scythes,*
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] *Diuisus obiecto, remittas*
Quærere:[5] *nec trepides in vsum*
Poscentis æui pauca.[6] *fugit retro*
Leuis iuuentas, & decor[7] *arida*
Pellente lasciuos amores
Canitie, facilemq́; somnum.
Non semper idem floribus est[8] *honos*
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis[9] *minorem*
Consilijs animum fatigas?
[10] *Cur non sub alta vel platano, vel hac*
Pinu iacentes sic temerè, & rosa
Canos[11] *odorati capillos,*
Dum licet,[12] *Assyriaq́; nardo,*
Potamus vncti? dissipat[13] *Euius*
Curas edaces.[14] *quis puer ocyùs*
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] *Quis deuium scortum eliciet domo*
Lyden?[16] *eburna, dic age, cum lyra*
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est. ô Q. Hirpine, remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber, & quid cogitet Scythes diuisus obiecto Adria.
2 Populus Hispaniæ. vide supra Ode vj.
3 Gens Orientalis, vide Ode xxxiij. lib. 1.
4 Scythes seiunctus à nobis maris Adriatici interfusione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.
5 Nec sis anxius propter vsum vitæ quæ pauca poscit, quia vita breuis est.
6 Imberbis iuuentus tandem senescit.
7 Sicca senectute Venerem abigente & somnum facilem, i. somnum grauem & longum, nam somnus senibus difficilis est & breuis propter caloris defectum & morborum molestiam.
8 Pulchritudo.
9 Interiorem, quàm vt futura Dei consilia comprehendat.

10 Ordo est. cur non potamus vncti dum licet iacentes sic temerè. i. in vmbra iacentes sine vllis ceremonijs vt casus retulerit, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa, i. rosæ succo, vel ipsa rosa internexos. 12 Vnguento Nardino. est nardus herba in vnguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria, non quòd in Syria nardus nascitur, sed quòd montis, in quo oritur pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur, vnde dicta est Nardus Indica. Diosc. lib. 1. 13 Bacchus. 14 Loquitur Poeta quasi iam sit in conuiuio, dicens, quis seruus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni prætereunte lympha i. quis refrigerabit pocula aqua fluuiatili diluta, ne in ebrietatem incidatur? 15 Quis euocabit e domo sua Lyden, meretricem non publicam, sed secretius cognitam? quæ quum sit deuia. i. a via publica semota, minus est vulgaris minusque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Cruquio locum hunc sic ordinandum intelligendumque censeo. ô puer age, dic Lydæ vt maturet venire cum Lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ, i. pexam tantùm & negligenter compositam more mulieris Laconicæ.

AD MÆCENATEM. Ode XII.

Res graues & tragicæ carmini lyrico non conueniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

[1] NOlis longa feræ bella [2] Numantiæ,
Nec [3] durum Annibalem, nec [4] Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
[5] Aptari citharæ modis:
Nec sæuos [6] Lapithas, & nimium mero
[7] Hyleum, domitósque Herculea manu
[8] Telluris iuuenes, [9] unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. túque [10] pedestribus
Dices historijs prælia Cæsaris
Mæcenas meliùs, ductáque per vias
[11] Regum colla minantium.
Me dulces dominæ Musa [12] Lycymniæ
Cantus, me voluit dicere [13] lucidùm
Fulgentes oculos, & [14] benè mutuis
Fidum pectus amoribus:
[15] Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
[16] Nec certare ioco, nec dare brachia
[17] Ludentem nitidis virginibus, [18] sacro
Dianæ celebris die.
[19] Num tu, quæ tenuit diues [20] Achæmenes,
[21] Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ?
[22] Plenas aut Arabum domos?

1 Ne velis, ne iubeas. æquum est te nolle.
2 Numantiam, post bellū 18. annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus funditus deleuit.
3 Annibalem laborum patientem. alij legunt *dirum*. i. crudelem.
4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses prælio nauali superauit, captis nauibus 31. mersis 13. tribus hominum millibus cæsis, captis 7000.
5 A me decantari Lyricis carminibus.
6 Lapithas ab Hercule in nuptijs Perithoi deuictos.
7 Vnum è Centauris mero nimium, i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.
8 Gigantes terræ filios Herculis subsidio superatos, qui bellum dijs indixerant.
9 Vnde, i. à quibus cœlum timuit periculum.
10 Historijs scriptis prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subiugauerat in triumphum ductos. 12 Amicæ tuæ & dominæ. alij legunt Liciniæ vel Licinniæ. 13 Lucidè fulg. oc. 14 Pectus valdè fidele. 15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec facetis dictis certare, vel iocose gesticulari. 17 Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est. nunquid tu permutare velis crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit diues Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est, domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ opes, dictas Mygdonias a Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata. sensus Poetæ hic est. tu non potes regum opes pluris facere quàm Lycymniæ amorem,

Dum[*] fragrantia [23] detorquet ad oscula
Ceruicem,[24] aut facili sæuitia negat
Quæ poscente magis gaudeat eripi:
[25] Interdum rapere occupet.

*Alij, flagrantia.

23 Auertit ceruicem.

24 Aut ficta sæuitia negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi quàm ille (Nempe Amans) qui oscula poscit. 25 Quæ interdum osculum rapere anteuertat atque prior osculetur, vt irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium.

IN ARBOREM, CVIVS CASV REpentino penè oppressus fuerat.

Ode XIII.

Nunquam homini satis certum est quid cauere debeat.
Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] *ILle nefasto te posuit die,*
Quicunque primùm & sacrilega manu
[2] Produxit arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumq; pagi.
Illum & parentis [3] crediderim sui
Fregisse ceruicem, & [4] penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] Colchica
Et quicquid vsquam concipitur nefas,
Tractauit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] caducum
In domini caput immerentis.
QVID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] in horas. nauita [8] Bosporum
Pœnus perhorrescit,[9] neque vltra
Cæca timet aliunde fata.
[10] Miles sagittas & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improuisa lethi
[11] Vis rapuit rapietq; gentes.

1 O arbos, ille te plantauit infausto die.

2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.

3 Credere possim.

4 Partem interiorē domus.

5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima.

6 Te lignum ruinosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.

7 Per singulas horas.

8 Bosporus ponitur pro quolibet mari & Pœnus pro quouis nauta. Bosporus est Ponti fretum propter angustias valdè periculosum.

9 Neque aliunde metuit improuisa fata. i. neque sibi metuit ab alio exitio quàm à Bosporo. vide Od. xix. lib.

10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat.

11 Sed violentia & mortis necessitas rapit vnumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

[12] *Quàm penè* [13] *furuæ regna Proserpinæ,*
Et iudicantem vidimus [14] *Æacum,*
[15] *Sedésque descriptas piorum, &*
[16] *Æolijs fidibus querentem*
Sapphô puellis de popularibus:
[17] *Et te sonantem pleniùs aureo*
[18] *Alcæe plectro dura nauis,*
Dura [19] *fugæ mala, dura belli.*
[20] *Vtrumque sacro digna silentio*
Mirantur vmbræ dicere: [21] *sed magis*
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum? [22] *vbi illis carminibus stupens*
Demittit atras bellua [23] *centiceps*
Aures, & intorti capillis
[24] *Eumenidum* [25] *recreantur angues.*
Quin & Prometheus & [26] *Pelopis parens*
Dulci laborum decipitur sono:
[27] *Nec curat Orion leones*
Aut timidos agitare lyncas.

12 Quàm paruo interstitio ab inferis abfui, i. à morte.
13 Nigræ Proserpinæ, quæ Plutoni vxor est, inferni regina. vide Ode xxviij. lib. 1.
14 Patrem Achillis inferorum ianitorem & Iudicem.
15 Campos Elysios im quibus vmbræ beatorum placidè quiescunt.
16 Et Sapphô Graijs chordis murmurantem. scripsit Sapphô AEolice, quæ de puellis Lesbijs querebatur quòd sibi in amore non responderent, nam mortuo suo marito multas puellas & pueros amauit. vnde à poeta dicitur Mascula.
17 Et quàm pene vidimus te ô Alcæe lyrā canentem dura mala nauigationis, fugæ & belli aureo plectro. id est, excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poetæ lyricus in eloquendo breuis & magnificus, plurimùmque Homero simillis. *Quintil.* 19 Exilij, vel, fugæ e prælio 22 Alcæum & Sapphonem mirantur vmbræ, quam res canant religiosissimo silentio dignas. 21 Ordo est. sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos. i, turba vmbrarum frequens & conferta attentiùs audit pugnas & tyrannorū exactiones, quàm res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, vel, Cerberus dicitur centiceps propter centum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megæra, Tisiphone, cædis & flagitiorum vltrices, quarum capillis intorquentur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliuiscitur, quos in vita sustinuerat. 27 Nec curat Orion venator Leones aut Lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina fingunt poetæ vmbras apud inferos ijsdem rebus delectari, quibus viuentes hic gaudebant.

AD POSTHVMVM. Ode XIIII

Vita breuis, & mori necesse est.

[1] EHeu fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni: [2] *nec pietas moram*
Rugis & instanti senectæ
Afferet,

1 Dolentis est.
2 Ob religionem tu neque tardius senesces, neque tardius morieris

Afferet,[3] indomitæq; morti.
[4] Non si tricenis[5] quotquot eunt dies,
Amice [6] places illacrymabilem
Plutona tauris:[7] qui ter-amplum
[8] Geryonem[9] Tityonque tristi
Compescit [10] vnda, scilicet omnibus,
[11] Quicunque terræ [12] munere vescimur
Enauiganda: siue reges,
Siue inopes erimus coloni.
[13] Frustra cruento Marte carebimus,
Fractisq; rauci fluctibus[14] Adriæ:
Frustra per [15] autumnos nocentem
Corporibus metuemus [16] Austrum.
[17] Visendus ater [18] flumine languido
[19] Cocytus errans,[20] & Danai genus
Infame, damnatusque longi
[21] Sisyphus Æolides laboris.
Linquenda tellus,& domus,& placens
Vxor:[22] neque harum [23] quas colis arborum
Te,præter inuisas cupressos,
Vlla breuem dominum sequetur.
[24] Absumit hæres [25] cæcuba [26] dignior,
Seruata centum clauibus: & mero
[27] Tinget pauimentum superbum,
Pontificum potiore cœnis.

4 Morti inexorabili vel inexpugnabili, 4 Amice Posthume tu neque senectam neque mortem effugies etiamsi quotidie trecentos tauros Plutoni immoles. 5 Singulis diebus. 6 Si placare studeas Plutona lachrymis non flectendum. 7 Ordo est. qui compescit ter-amplum Geryonem & Tytiū tristi vnda omnibus enauiganda quicunque vescimur terræ munere, siue erimus reges, siue erimus inopes coloni. 8 Geryonem trimembrem. fuit Gerion rex Hispaniæ, qui ob triplex regnū corpore triplicato fertur constitisse. Hunc Hercules interfecit boues suos suffurantem. 9 Iouis filium ex Elora, cuius corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuisse nouem iugerum. vide Od.4.lib.1. 10 Stygis palude omnibus cum Charon te enauiganda, quia mors omnibus communis.

11 Quicunque viuimus. 12 Terræ fructu. 13 Frustra vel hoc vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortasse erit moriendum. 14 Adriæ sonori & tempestuosi maris. Ponitur Adria in neutro genere vt supra Od xj. 15 Autumno (inquit Hippocrat. Aphor.9.lib.3. morbi sunt acutissimi atque exitiales maxima ex parte. Causas citat Gal. quinque, quem consule (si placet) in eundem Aphor. 16 Austri auditum hebetant, caliginem offundunt, caput grauant, tarditatem motus ac languorem inducunt. Gal. in 5. Aphor. lib.3. 17 Ordo est. ater Cocytus flumine languido est visendus, i. moriendum est. 18 Aqua pigre fluente propter eius crassitiem. 19 Cocytus est fluuius flexuosus, infernalis, è Styge deriuatus. 20 Et Danai filiæ infames, quod vna nocte patris iussu maritos suos interficerent. 21 Sisyphus AEoli filius sic damnatus, vt longum laborem nunquam finiret. 22 Ordo est, neque vlla harum arborum quas colis sequetur te breuem dominum (i. te breui victurum) præter cupressos inuisas, i. funebres & Proserpinæ consecratas. 23 Ad delitias & voluptatem comparatas, quales sunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effusissime consumet, quæ tu nimis parcè conquisiuisti. 25 Vina accuratissime seruata. 26 Te dignior, quia vtitur quæ possidet, quum tu parcas vt sacris. 27 Resperget magnificum triclinij pauimentum vino meliore, quàm quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SÆCVLI LVXVM.

Ode XV.

IAm pauca [1] aratro iugera [2] regiæ
Moles relinquent: vndique latius
[3] Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu: [4] platanusq; cælebs
Euincet vlmos: [5] tum violaria, &
Myrtus, & omnis [6] copia narium,
Spargent [7] oliuetis odorem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea feruidos
Excludet [8] ictus. [9] non ita Romuli
[10] Præscriptum & intonsi Catonis.
[11] Auspicijs, veterumq; norma.
[12] Priuatus illis census erat breuis,
[13] Commune magnum. [14] nulla decempedis
[15] Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat [16] Arcton:
[17] Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu iubentes & deorum
Templa nouo decorare saxo.

1 Ad arandum quam omnis penè aget sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat.
3 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conueniant instar molis.
3 Stagna latiùs producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurretur.
4 Platanus non maritata vitibus vt vlmus, sed deambulationi tantùm inseruiens propter opacitatem euincet vlmos, i. maior erit numerus platanorum ad voluptatem quàm vlmorum ad vtilitatem.
5 Violaria sunt loca in quibus violæ nascuntur. Ordo est, tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem oliuetis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omne flores qui naribus afflati delectationem afferunt. 7 In locis vbi antea nascebant oliuæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 Calores solis. 9 Ordo est, non ita præscriptum est auspicijs Romuli & Catonis veterumque normâ. 10 Præceptum. Metaph. ducta à ludimagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris & Catonis intonsi, id est, hirsuti & seueri. 12 Illi paruam & angustam habebant rem familiarem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo priuatus habebat porticum septentrionibus obiectam (in qua æstiuo tempore inambularet) adeò amplam, vt ea perueniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, quâ fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Vrsam astrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare. quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant priuatas opes, vt qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD

AD GROSPHVM. Ode xvi.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quę neque diuitijs, neque honoribus potest acquiri, sed cupiditates tantùm coercendo.

[1] OCium diuos rogat in patenti
[2] Prensus Ægæo, [3] simul atra nubes
Condidit Lunam, neque [4] certa fulgent
Sydera nautis:
[5] Ocium bello furiosa [6] Thrace,
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura [7] venale, nec auro,
Non enim [8] gazæ, neque consularis
Summouet [9] lictor miseros tumultus
Mentis, [10] & curas laqueata circum
Tecta volantes.
[11] VIVITVR paruo bene, cui [12] paternum
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leues somnos [13] timor aut cupido
Sordidus aufert.
[14] Quid breui fortes [15] iaculamur æuo
Multa [16] quid terras alio calentes
Sole mutamus? [17] patriæ quis exul
Se quoque fugit?
Scandit [18] æratas vitiosa naues
Cura: nec turmas equitum relinquit,
[19] Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor [20] Euro.
[21] Lætus in præsens animus, quod vltra est
Oderit curare: & amara læto

1 Vitam quietā petit à Castore & Polluce. 2 Is, qui à tempestate deprehenditur in lato mari AEgæo, sic dicto ab AEgæo qui illud in mare se præcipitem dedit. 3 Statim vt nubes abscondidit Lunam. 4 Sydera nautis certè cognita, vt vrsa & similia. 5 Nationes bellicosæ vt Thraces & Medi pacem etiam expetunt. 6 Thracia, i. Thrax bellicosus. 7 Animi tranquillitas non potest emi gemmis, nec purpura nec auro, quia solùm prouenit ab appetitu rationi obtemperante. 8 Non immensæ diuitiæ neque magistratus aut imperia remouent animi perturbationes. 9 Publicus minister, qui ante Consulem fasces & secures præferebat. 10 Et curas discurrentes circa domos & tecta diuitum laquearibus ornata. 11 Ab eo bene beatéque viuitur. i. bene viuit is paruo, qui tenui victu & modico apparatu contentus est. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quauis supellectile paterna. Salinū vas est, in quo sal continetur. 13 Metus perdendi, aut sordida cupiditas quæstus faciendi. 14 Quorsum nos exiguo tempore victuri, multa desideramus? 15 Cur iaculamur & sagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorsum proficiscimur in terras longinquas patriā relictâ? 17 Quis patriæ dulcedinem & se. i. suos affectus & naturæ propensionem obliuiscitur? 18 Naues rostratas & robustas. 19 Cura est velocior ceruis & ipsis ventis qui nimbos agitant, non potes igitur eam fugere siue nauim, siue equum conscenderis. 20 Eurus est ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præsentibus, quod futurum est minimè curet.

Temperet risu. NIHIL est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa [22] Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsan, tibi quod negârit,
Porriget [23] hora.
[24] Te greges centum [25] Siculæq; circum
Mugiunt vaccæ, [26] tibi tollit hinni-
-tum apta quadrigis equa, te bis Afro
[27] Murice tinctæ
Vestiunt lanæ: [28] mihi parua rura &
Spiritum [29] Graiæ tenuem camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vitamq; eius reddidit insuauem, quamuis immortalitatem ab Aurora impetrauerat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguissimæ.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus apta, quadrigæ sunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te vestiunt lanæ bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex sanguine piscis Muricis conficiebatur. 28 Ordo est. Parca non mendax dedit mihi parua rura & tenuem spiritum Graiæ Camœnæ & dedit mihi spernere malignum vulgus, id est, inuidum vulgus nihil facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem poeticam ex Græcis Poetis desumptam. Graiæ nomen est Adiectiuum Genitiui casus singularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM.
Ode XVII.

Quo mortuo negat se velle viuere.

CVr me querelis [1] exanimas tuis?
[2] Nec dijs amicum est nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
[3] Grande decus columenq; rerum.
[4] Ah, te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, [5] quid moror altera,
[6] Nec charus æquè, nec superstes
Integer? [7] ille dies vtramq;
Ducet ruinam: non ego perfidum
[8] Dixi sacramentum. ibimus, ibimus,
[9] Vtcunque præcedes, supremum

1 Occidis.
2 Non est gratum, neque placet dijs, sic Græci οὐ θεοῖς φίλον.
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum, sic Ode 1. lib. 1.
4 Ah, si celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es vna.
5 Cur ego viuam qui sum animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus vt tuus, nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die vterque nostrûm ruet & morietur. 8 Ego non peieraui vt milites qui sacramento obstricti fidem violârunt, 9 Quandocunque præcedes siue ætate siue sorte correptus.

Carpere

Carpere iter [10] *comites parati.*
Me nec [11] *Chimeræ ſpiritus igneæ,*
Nec ſi reſurgat centimanus [12] *Gyas,*
[13] *Diuellet vnquam. ſic potenti*
[14] *Iuſtitiæ placitumq́; Parcis.*
[15] *Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit*
[16] *Formidoloſus, pars violentior*
Natalis horæ, ſeu [17] *tyrannus*
Heſperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumq́; noſtrûm incredibili modo
Conſentit aſtrum. te Iouis impio
[18] *Tutela Saturno* [19] *refulgens*
Eripuit, volucriſque fati
[20] *Tardauit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris [21] *ter crepuit ſonum:*
Me [22] *truncus illapſus cerebro*
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dexro leuaſſet, [23] *Mercurialium*
Cuſtos virorum reddere victimas
[24] *Ædemq́; votiuam memento:*
[25] *Nos humilem feriemus agnam.*

10 Tecum ibimus vt comites in morte parati.
11 Ignis ſpirans ex tricipite Chimæræ capite. de qua vide Od. xxvij. lib. 1.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me vnquam ſeparabit à propoſito meo non viuendi poſt mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiæ, Iuſtitia id poſcit propter accepta à Mæcenate beneficia. Parcæ id poſcunt quia Mæcenas & Horatius nati erant ſub eodem ſydere, quod multùm valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ordo eſt. vtrumque noſtrûm aſtrum (i. aſtrum tuum & aſtrum meum) conſentit incredibili modo, ſeu Libra me aſpicit ſeu Scorpius. Idem erat ſitus aſtrorum in tuo horoſcopo, qui fuit in meo. 16 Metuendus quia Scorpius attribuitur Marti, cuius ſtella malefica eſt & inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno grauiſsimas pluuias excitat, maxime in Italia. 18 Iouis ſtella quæ te tuetur Saturni malignitatem diſcuſsit & auertit. 19 Suo aſpectu ſubueniens & Saturno repugnans. 20 Montem impendentem repreſsit. 21 Ter applauſit. vide Od. xx. lib. 1. 22 Arbor irruens in caput me interemiſſet, niſi Faunus ſyluarum deus ictum ſuſtinuiſſet. 23 Cuſtos virorum doctorum, quales ſunt Poetæ qui ſunt ſub Mercurij tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotans Saluti promiſerat, ſi saluus euaderet. 25 Nos paruum ſacrificium offeremus, conueniens nobis qui humiles ſumus.

ODE XVIII.

Re tenui ſe contentum dicit, vbi alij cupiditatibus ſuis & diuitijs ſtudent, quaſi perpetuò victuri.

[1] *NOn ebur, neque aureum*
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneum neque aureum lacunar renidet. i. reſplēdet in domo mea.

Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt columnas [3] *vltima recisas*
Africa: [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupaui:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemq́; diues*
Me [8] *petit.* [9] *nihil suprà*
Deos lacesso: [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus vnicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Nouæq́; pergunt interire Lunæ:*
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: & sepulchri
Immemor, struis domos:
[15] *Mariśq; Bajys obstrepentis* [16] *vrges*
Summouere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quòd vsque proximos*
Reuellis agri terminos, [19] *& vltra*
Limites clientium
Salis auarus? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et vxor, & vir, [22] *sordidosq́; natos.*
[23] *Nulla certior tamen*

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transuerso columnis super imponuntur.
3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior vbi lapis erat optimus ad columnas.
4 Neque fraude aut malis artibus cuiusquam hæreditatem expugnaui, veluti P. Rom. qui iuris simulatione Attali regiam, i. regias opes sibi vendicauit.
5 Non legitimus heres sed peregrinus & dolo malo factus.
6 Nec honestæ vicinæ, meorum clientium vxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconicæ regionis promontorium capitur piscis Murex, ex cuius humore fit color purpureus.
7 At larga est ingenij vena, Metaph. ducta à Metallis vel fontibus quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores.
8 Propter fidem meam & ingenium diues appetit meum fauorem. 9 Non plura à dijs peto. 10 Nec Mæcenatem, ampliora rogo. 11 Satis diues vnico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu auare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub, ipsum funus, i. paulò ante mortem. 15 AEdificas in mari, quod suo sonitu Baijs obstrepit. Baijæ ciuitas est Campaniæ à Baio Vlyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baijs prælucet amœnis.* 16 Instas fabris, vt maris vadas excludant, & littora vlterius protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit, in terram conuertis. 18 Quid? quod vsque, i. semper remoues agri terminos qui sunt inter se & vicinum? 19 Et transilis vltra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob paupertatem squallidos. 25 Ordo est. Nulla tamen aula manet diuitem herum certior destinata fine rapacis Orci, id est, nulla tamen tibi certior domus est reseruata, quàm Inferorum sedes.

24 Rapacis

[24] *Rapacis Orci fine destinata,*
Aula diuitem [26] *manet*
Herum.[27] *quid vltra tendis? æqua tellus*
Pauperi [28] *recluditur*
Regúmque pueris: nec [29] *satelles Orci*
[30] *Callidum Promethea*
Reuexit auro [31] *captus.* [32] *hic superbum*
Tantalum atque Tantali
[33] *Genus coercet:* [34] *hic leuare functum*
Pauperem laboribus,
[35] *Vocatus atque non vocatus audit.*

24 Orcus omnes mortales rapit.
25 *Finem* vsurpauit in fœmineo genere, concordat autem cum *destinata*.
26 Expectat diuitem.
27 Quid plura cupis?
28 Terra Pauperi & regibus aperitur æqualiter. sic Od. xxvij. lib. 1.
29 Charon, qui animas cymba sua transuectas nunquam reuehet.
30 Ideò Promethea callidum appellat, quia Ioui ignem vitalem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon 33 Tantali posteros, Pelopem, Atreum. Agamemnonem, Orestem. 34 Ordo est. vocatus atque non vocatus audit leuare pauprrem functum laboribus. s. audit vt subleuet & liberet pauperem qui vitam egit laboriosam. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci satelles ei præsto est.

IN BACCHVM. Ode XIX.

Bacchi laudes ejus numine plenus canit poëta.

Bacchum [1] *in remotis carmina rupibus*
Vidi docentem ([2] *credite posteri*)
[3] *Nymphasq; discentes, & aures*
[4] *Capripedum Satyrorum* [5] *acutas.*
[6] *Euœ, recenti mens* [7] *trepidat metu,*
Plenoq; Bacchi pectore [8] *turgidùm*
Lætatur euœ, parce Liber,
Parce, graui metuende [9] *thyrso.*
[10] *Fas peruicaces est mihi* [11] *Thyadas,*
Viniq; fontem, lactis & vberes
Cantare riuos, atque truncis
Lapsa cauis [12] *iterare mella.*
Fas & beatæ [13] *coniugis additum*

1 In secretis nemoribus.
2 Credite vos qui venturi estis & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad discendum paratas.
4 Habent Satyri pedes instar caprarum.
5 Aures quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem sibi ipse dat, qua mulieres bacchantes furore plenæ vti consueuerunt.
7 Subsultat mens & conturbata est.
8 Et mens turbidè lætatur. i. turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe hasta Bacchica pampinis inuoluta. Licet mihi, vel, possibile est. δυνατόν ἐστὶ. 11 Proteruas Bacchi sacerdotes & ministras. 12 Iterum atque iterum cantare mella cauis arboribus defluentia. 13 Ariadnæ, quam à Theseo relictam Bacchus in vxorem adoptauit,

Stellis

Stellis [14] honorem, tectáque [15] Penthei
Disiecta [16] non leui ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare [18] barbarum
Tu separatis [19] vuidus in iugis
Nodo coerces viperino
Bistonidum [20] sine fraude crines:
Tu, quum parentis regna [21] per arduum
Cohors gigantum scanderet impia:
[22] Rhœcum retorsisti leonis
Vnguibus horribilíque [23] mala:
Quanquam choreis aptior & iocis
Ludóque dictus, non sat idoneus
Pugnæ [24] ferebaris: sed idem
Pacis eras [25] mediúsque belli.
Te vidit [26] insons Cerberus aureo
[27] Cornu decorum, [28] leniter atterens
Caudam [29] & recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

14 Coronam nuptialem inter sydera collocatam.
15 Thebarum regis.
16 Ruina sæua ab irato deo illata, quod mulieres bacchantes spectaret.
17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem versus & vites interfecare conatus, crura sua sibi amputauit.
18 Mare Indicum domas, nam Indos Bacchus superauerat.
19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracarum comas serpentibus implicitas.
20 Sine vllo damno.
21 Per arduos montes inter se superstructos. 22 Rhœcum Gigantem tu in Leonem conuersus deiecisti. 23 Maxilla leonis. 24 Dicebaris. 25 Ad vtrunque paratus, siue bellum esset gerendum, siue pax colenda. Poeta significat, vinum aliquando homines ad arma excitare, interdū animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad inferos descendenti, inde vt Ariadnen vxorem reduceres. 27 Poetæ idcircò cornua affingunt Baccho, quòd bibaces plærunque sunt pugnaces. Vel vt alij volunt, quòd Bacchus primus terram iunctis bobus excoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes suis dominis aut notis adulantes. 29 Et ore suo trilingui tetigit pedes tuos atque crura redeuntis ad superos.

AD MAECENATEM. Ode XX.

Horatius in Cygnum versus per vniuersum prouolabit orbem, vnde sibi promittit suæ poeseos immortalitatem.

[1] NOn vsitata aut tenui ferar
Penna [2] biformis per liquidum æthera
Vates: neque in terris morabor

1 Ordo est. Ego vates biformis ferar per liquidum æthera non vsitata nec tenui penna, sed penna sublimi Latinis auribus ante me inaudita. 2 Nuper homo, nunc cygnus, vel, vates Lyricus, & vates Satyricus.

Longius

Longius:[3] inuidiáque maior
Vrbes relinquam.[5] non ego pauperum
Sanguis parentum,[6] non ego, quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo,
[7]Nec Stygia cohibebor vnda.
Iam iam [8] resîdunt cruribus asperæ
Pelles: & album mutor [9] in alitem,
[10] Supernè: nascunturq; leues
Per digitos humerosq; plumæ.
Iam [11] Dædaleo ocyor Icaro
Visam [12] gementis littora Bospori,
Syrtésque [13] Gætulas canorus
[14]Ales,[15] Hyperboreósque campos.
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16]Marsæ cohortis Dacus, & vltimi
Noscent [17] Geloni: me peritus
Discet[18] Iber,[19]Rhodaníque potor.
[20] Absint inani funere næniæ:
Luctúsque turpes & querimoniæ
Compesce clamorem, ac sepulcri
[21] Mitte superuacuos honores.

3 Cuius gloria superat inuidiam.
4 AEthera petens.
5 Non ego obscuris parentibus sum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mæcenas ego non obibo mortem quem (me pauperem) tu vocas ô dilecte Horat.
7 Vt alij quorum fama cum morte interijt, de Styge vide Od.xxxiij. li.1.
8 Hæresçunt, insidunt.
9 In cygnum.
10 Mutor à partibus superioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui vnà cum patre à Creta fugiens, fretus alarum fiducia decidit in mare.
12 Bospori murmur emittentis. de Bosopo vide supra, Od.xiij.

13 Syrte Libycas. vide Od.xxij.lib.1. 14 Cygnus. 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, vnde spirat Boreas, vbi dies est sex mensium & nox totidem, anno in duas partes diuiso. 16 Marsi sunt populi Italiæ, quos Dacus quamuis reuera timet, fingit tamen se non timere. 17 Scythię populi. vide supra Od.ix. 18 Hispanus vsu peritus propter longa bella & nauigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluuius ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia diuidunt. 20 Absint næniæ .i. absint carmina funebria à funere meo inani, inane appello, quia mihi mortuo funus nihil proderit; nam in sepulchro contineri non possum, sed immortalis futurus poetarum ales. 21 Omitte.

Q. HORATII FLACCI

ODARVM SEV CARMINVM LIBER TERTIVS.

Ode 1.

Vita beata non opibus aut honoribus, sed animi tranquilitate efficitur.

ODi[1] profanum vulgus, & arceo.
[2] Fauete linguis.[3] carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
[4] Virginibus puerisq; canto.
[5] Regum[6] timendorum, in proprios greges,
[7] Reges in ipsos imperium est Iouis,
[8] Clari giganteo triumpho,
Cuncta supercilio mouentis
[9] Est vt vir viro latiùs ordinet
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat[10] in campum petitor:
Moribus hic, meliorq; fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior:[11] Æqua lege necessitas
Sortitur insignes & imos,
Omne capax[12] mouet vrna nomen.
[13] Districtus ensis cui super impia
Ceruice pendet, non[14] Siculæ dapes

1 Odi vulgus indoctum. nam imperitos homines & à Musis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquã profanos à sacris.
2 Attendite cum silentio, vel, bona verba dicite. Εὐφημεῖτε.
3 Ego Musarum sacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita a Romanis, lyrica scil. exactè & ad plenum facta.
4 Quo rectius suam vitam instituant.
5 Ordo est. Imperium regum timendorum est in proprios greges. Imperium Iouis clari giganteo triumpho, & cuncta mouentis supercilio est in ipsos reges.
6 Reges à subbditis timeri debent, at amari magis. 7 Reges ipsi qui habent imperium in sibi subditos, habent etiam Deum suum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Iouis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes supercilio .i. nutu & maiestate superare. 9 Fieri potest, vt alius alio plures possideat agros in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia sectetur, &c. Mortis tamen conditio est omnibus æqua. 10 In Campum Martium, vbi alicuius Magistratus est petitor, hic generis claritate, ille suis virtutibus, alius amicorum numero celebris. 11 Necessitas tamen i. Mors æqualiter sortitur .i. sorte & sine delectu sumit omnes tam claros quàm obscuros. 12 Voluit ad sortiendum fatum. vide Od. 3 .lib. 2. 13 De Damocle Dionysij assentatore, vide M. Tul. Tusc. lib. 5. 14 Dapes à Dionysio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquisitissimæ & regio luxu instructæ.

Dulcem

Dulcem [15] *elaborabunt saporem,*
Non auium citharæq; cantus
[16] *Somnum reducent.* [17] *somnus agrestium*
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, vmbrosamq; ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
[18] *Desiderantem quod satis est, neque*
Tumultuosum [19] *sollicitat mare,*
Nec sæuus [20] *Arcturi cadentis*
Impetus, aut orientis [21] *Hœdi:*
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] *Fundusq; mendax:* [23] *arbore nunc aquas*
Culpante, nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] *Contracta pisces æquora sentiunt.*
Iactis [25] *in altum molibus.* [26] *huc frequens*
[27] *Cæmenta demittit* [28] *redemptor*
Cum famulis, dominusq; terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] *ærata triremi, &*
[30] *Post equitem sedet atra cura.*
[31] *Quòd si dolentem nec* [32] *Phrygius lapis*
Nec purpurarum sydere clarior
[33] *Delenit vsus, nec Falerna*
[34] *Vitis,* [35] *Achæmeniumq; costum:*
[36] *Cur inuidendis postibus & nouo*
Sublime ritu moliar atrium?

15 Non reddent.
16 Non somnum restituent, quem metus abstulit.
17 Ordo est & sensus. somnus lenis non spernit humiles agrestium domos, neque vmbrosam ripam aut amœna Thessaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, non nauigat, neque se maris periculo exponit, vt rem familiarem augeat.
19 Tumultuosum mare non reddit eum sollicitum.
20 Arcturus stella est in cauda Vrsæ, quæ propter tempestates quas Oriens excitat est vehemēs, sed occidens est mal multo vehementior.
21 Hœdi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Ericthonij, quibus orientibus sæuit mare.
22 Fundus infructuosus qui votis agricolæ non respondet.
23 Arbore (quæ nec flores nec fructus profert) modò pluuias culpante, modò sydera. i. æstum immoderatum è vi syderum prouenientem.

24 AEquora angustiora facta. 25 In profundum mare. Vide Od, 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæsos ad fundamentum substruendum vbi ædificium consistat. 28 Operum conductor ἐργολάβος. Angl. a Tasker. 29 Vide Od, 16, lib. 2. 30 In clunibus equi. 31 Quod si neque ædes sumptuosæ, neque vestes purpureæ, neque vina Falerna, neque vnguenta preciosissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut diuitias magno dolore acquisitas concupiscam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas fulciebant. 33 Mitigat. 34 Nec vinum Falernum. 35 Vnguentum Persicum, sic dictum ab Achæmene rege Persiæ. vnde venit Costum. vide Od, 12. lib. 2. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus marmoreis, inuidia nimirum laborantibus propter luxus magnificentiam?

[37] *Cur valle permutem Sabina*
Diuitias operosiores?

37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) diuitias appetã molestiarum plenas magnaq́ue operâ comparatas?

AD AMICOS. Ode 12.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laboriosæ sunt assuefaciendi.

[1] *ANgustam, amici, pauperiem pati*
[2] Robustus acri militia puer
Condiscat: & [3] Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta.
Vitámque [4] sub dio & trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hosticis
[5] Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & [6] adulta virgo,
[7] Suspiret: Eheu ne [8] rudis agminum
Sponsus lacessat [9] regius asperum
Tactu [10] leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum est pro patria mori.
Mors & [11] fugacem persequitur virum:
Nec parcit imbellis iuuentæ
[12] Poplitibus, timidoq́ tergo.
Virtus repulsæ [13] nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit aut ponit [14] secures
Arbitrio popularis [15] auræ.
[16] Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtusq́ vulgares & vdam
Spernit [17] humum fugiente penna.
[18] Est & fideli tuta silentio

1 Pauperiem duram & difficilem.
2 Puer factus robustus per acrem militiam.
3 Parthos pro quibuslibet hostibus.
4 Sub sole extra tectum viuat & in rebus formidolosis.
5 Vxor tyranni alicuius barbari.
6 Virgo nubilis & matura viro.
7 Voce queribunda hæc verba loquatur Eheu, ne regius sponsus rudis agminum lacessat leonem asperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris inscius.
9 Sponsus regia stirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conflictu sæuum. est Allegoria.
11 Qui fugiendo consulunt saluti, sæpius periclitantur quam qui fortiter pugnant.
12 Iuuenibus ignauis quorum poplites quemadmodum & terga cernuntur dum fugiunt.
13 Virtus repulsæ ignominiosæ ignara, puris honoribus fulget. nam viri virtute prestantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut magistratus, quorum insignia sunt secures & fasces. 15 Fauoris, prout mobili & leui populo placuerit. 16 Virtus aperiens cœlum ijs qui non mortem sed immortalitatem sunt meriti, iter patefacit & sibi & suis per vias difficiles & interclusas. 17 Res terrenas spernit, quærens immortalia. 18 Laus silentij.

Merces

Merces:[19] *vetabo, qui Cereris sacrum*
Vulgarit arcanæ, sub ijsdem
Sit[20] *trabibus, fragilemq; mecum*
Soluat[21] *faselum. sæpe*[22] *Diespiter*
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] *Rarò antecedentem scelestum*
Deseruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit, neque mecum in eadem naui vehetur, qui sacra Cereris, i. quoduis arcanum euulgârit, homo scil. rimarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Nauem velocem & oblongam.

22 Iupiter (diei & lucis pater) non cultus, sæpe castos & innocentes punit cum impijs & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens raró patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur & comprehendit.

Ode III.

Vir virtute prædítus nihil extimescit. Oratio Iunonis de Troia euersa, de bello Troiano finito, deque Imperio Rom. à Troianis initium capturo.

Iustum &[1] *tenacem propositi virum,*
[2] *Non ciuium ardor praua iubentium,*
Non vultus[3] *instantis tyranni*
[4] *Mente quatit solida: neque Auster,*
[5] *Dux inquieti turbidus Adriæ,*
Nec fulminantis magna Iouis manus.
[6] *Si fractus illabatur orbis,*
Impauidum ferient ruinæ.
[7] *Hac arte Pollux, &*[8] *vagus Hercules*
Innixus, arces attigit[9] *igneas.*
Quos inter Augustus[10] *recumbens*
[11] *Purpureo bibit ore nectar.*
[12] *Hâc te*[13] *merentem Bacche pater tuæ*
Vexere tigres,[14] *indocili iugum*

1 Virum proposito recto perseuerantem.
2 Non seditio ciuium iniquas leges ponentiũ, quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni præsentis.
4 De sententia dimouet, i. non efficit inconstantem.
5 Arbiter Adriæ. vide Ode 3. lib. 1. est Adria generis neutri.
6 Si cœlum ruat, vir iustus illius ruinam non expauescet.
7 His virtutibus, constantia nimirum & iustitia Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragrauit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes, i. cœlum. 10 Accumbens. Virg.—*Tu das epulis accumbere diuûm.* 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit Nectar, iam diuus factus etiamnum in terra viuus. Virg. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit.* i. Augustus. 12 Hâc virtutis via. 13 Te merentem honores diuinos, *vel*, merentem, i. militantem. 14 Tigrium collum suapte natura est indocile, Bacchi tamen iussui obsequitur.

Collo trahentes. hac [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit.
[16] *Gratum eloquuta* [17] *consiliantibus*
Iunone diuis: [18] *Ilion, Ilion*
[19] *Fatalis incestusq́; iudex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In puluerem, [21] *ex quo destituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castæq́; [22] *damnatum Mineruæ*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
[24] *Famosus hospes, nec Priami domus*
[25] *Periura pugnaces Achiuos*
[26] *Hectoreis opibus refringit:*
Nostrisq́; [27] *ductum seditionibus*
Bellum resedit: [28] *protinus & graues*
Iras, & inuisum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit sacerdos,
[30] *Marti redonabo. illum ego lucidas*
[31] *Inire sedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter sæuiat Ilion*
Romamq́; pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisq́; [34] *busto*
Insultet armentum, [35] *& catulos feræ*
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatisq́; possit*

15 Romulus patris sui equis, i. arte militari, fugit Acheronta paludem infernalem & ad superos euasit.
16 Iunone rem gratam dijs eloquuta, quòd veteres inimicitias ex animo iam deposuisset.
17 Diuis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hîc incipit Iunonis Oratio in diuorum cœtu habita.
19 Paris à fatis datus iudex de aureo malo Veneri dato.
20 Et Helena à Paride rapta.
21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destituit, i. fraudauit promissa mercede deos, Neptunum nempe & Apollinem, qui Iouis iussu Laomedonti suas operas locarant ad muros Troianos extruendos.
22 Ilion mihi & Mineruæ damnatum propter iniuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hospes Helenæ.
25 Periura propter Laomedontis fraudem
26 Hectoris auxilijs. 27 Et bellum nostris discordijs productum in decennium resedit. i. finitum est & compositum. 28 Deinceps. 29 Romulum Iunonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam. quamuis enim Romulus sit de genere Troiano, Marti tamen filio meo & patri suo concedam, vt Romulus sit primus rex Romanorum. 31 In cœlos ascendere. 32 Diuinos liquores bibere & diuis adnumerari. 33 Ordo est & sensus, dummodo longus pontus intercurrat inter Troiam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Troiani fœlices & beati, exules tamen regnanto, sic vt Troiano imperio fruantur nunquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troia sit ita deserta vt in ea & armenta pascere & feræ suos catulos occultare possint inultæ. i. illæsæ & securæ, nemine prohibente: ea lege stet Capitolium, &c. 36 Medis deuictis & per triumphum ductis.

Roma ferox dare iura Medis.
[37] *Horrenda latè nomen in vltimas*
Extendat oras: quà [38] medius liquor
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arua [39] Nilus:
[40] *Aurum [41] irrepertum, & sic melius situm*
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum [42] rapiente dextra.
Quicunque mundi [43] terminus obstitit,
[44] *Hunc tangat armis, visere gestiens*
[45] *Qua parte debacchentur ignes,*
[46] *Qua nebulæ pluuijq; rores.*
Sed bellicosis [47] fata Quiritibus
Hac lege dico, ne nimium pii,
[48] *Rebúsque fidentes, auitæ*
Tecta velint reparare Troiæ.
[49] *Troiæ renascens alite lugubri*
Fortuna [50] tristi clade iterabitur,
Ducente victrices cateruas
Coniuge me Iouis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
[51] *Autore Phœbo, ter pereat meis*
[52] *Excisus Argiuis: ter [53] vxor*
Capta [54] virum puerósque ploret.
[55] *Non hæc iocosæ conueniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine [56] peruicax
Referre sermones deorum, [57] &
Magna modis tenuare paruis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras vltimas.
38 Mare Gaditanum.
39 Nilus AEgypti fluuius, sic dictus à Nileo rege, *vel*, quòd trahit νέον ἰλὺν. i. nouum limum, quo tota AEgyptus redditur fœcundior post suam inundationem.
40 Ordo est, horrenda Roma nomen suum in vltimas terrarum oras extendat, Roma (inquam) fortior spernere. i. fortior ad spernendum aurum, quàm cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra, quæ sacris non parcit.
43 Polus septentrionalis & Australis.
44 Arma vsque eò Roma inferat.
45 Iuxta torridam zonam, vbi sæuit ingens solis æstus. vide Od. xxi. lib. I.
46 Circulum intelligit vtriusque poli, vbi mundus perpetua glacie obrigescicit.
47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, vt totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione, nēpe, ne nimium pii. i. ne nimium amantes Troiæ, (vnde sunt orti) velint reparare, &c. 48 Potentissimo imperio freti. 49 Ordo est. Fortuna Troiæ renascens alite lugubri. i. malis auspiciis iterabitur tristi clade. me (coniuge & sorore Iouis) ducente victrices cateruas. 50 Flamma & ferro iterum vastabitur. 51 Etiam si Apollo sit operis Autor tamen ter pereat &c. 52 Expugnatus ab Argiuis meis, qui me Argis colunt. 53 Hecuba vel Andromache. 54 Maritum & filios cæsos ploret. 55 Lyrico carmini res graues non conueniunt. Musam igitur poeta monet vt humili carmine sermones deorum non imminuat. 56 Desine Musa licentiosa & audax ref. &c. 57 Et desine res amplas lyricis modulationibus extenuare.

Ode IIII.

Poëta se à multis periculis Musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibusque malè cessisse qui aduersum Deos aliquid moliri voluerint.

[1] *DEscende [2] cœlo, & dic age tibia*
Regina longum Calliope Melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáue Phœbi.
[3] *Auditis? an me ludit amabilis*
Insania? [4] audire, & videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ [5] subeunt & auræ.
[6] *Me fabulosæ Vulture in Appulo,*
Altrices extra limen Appuliæ,
Ludo fatigatumq; somno,
Fronde noua puerum palumbes
Texêre, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum [7] Acherontiæ,
Saltusq; [8] Bantinos, & aruum
Pingue tenet [9] humilis Ferenti:
[10] *Vt tuto ab atris corpore viperis*
Dormirem & vrsis: [11] vt premerer sacra
Lauróque, [12] collatáque Myrto,
[13] *Non sine dijs animosus infans.*
[14] *Vester, Camœnæ, vester in arduos*
[15] *Tollor Sabinos: seu mihi [16] frigidum*
Præneste, seu Tibur [17] supinum,

Ordo est. O Regina Calliope descende cœlo, & age, dic tibia longum Melos, i. longam & suauem cantilenam. 2 Habent Musę etiam sedem in cœlo, vt Iouis filiæ. 3 Sodales mei, nu quid auditis Calliopen canentẽ, an me fallit poetica insania. 4 Videor mihi audire Calliopen quódque ipsa discurrit per lucos pios, i. per lucos quos dij incolunt. 5 Quos lucos aquæ iucundæ præterfluunt, & in quibus gratæ spirant auræ. 6 Ordo est & sententia. Palumbes fabulosæ (i. Palumbes de quibus poetæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & somno victum texêre & cooperuere noua fronde (i. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo (i. in vulture monte Appuliæ) extra limen Appuliæ altricis. i. nutricis meæ & soli natalis. 7 Acherontia est vrbs Lucaniæ admodum parua, in sublimitate montis posita, ideóque eam nido comparat, *vel*, per nidum, domú propriam significat. 8 Bantina est oppidum Appuliæ pascuis abundans. 9 Ferentum est vrbs in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile præsagium omnibus quo pacto dormirem corpore tuto &c. 11 Quod premerer lauro sacra. i. lauro Apollini dicata, quæ quidem laurus præsagiebat eum futurum Poetam. 12 Et myrto comportata à palumbibus, quæ Veneri consecrata significabat eum res amatorias cantaturum. 13 Non sine diuino numine ego infans impauidus. 14 Vbicunque fuero, ô Camœnæ, vester sum. 15 In montes excelsos Sabini vehor. 16 Non ideò frigidum quia Præneste in monte positum est, sed propter frigidas aquas ibi e fontibus profluentes ad varios morbos salutares. 17 In ascensu montis constitutum.

Seu

Seu [18] liquidæ placuere Baiæ.
Vestris [19] amicum fontibus & choris,
Non me [20] Philippis versa acies retro,
[21] Deuota non extinxit arbos,
Non Sicula [22] Palinurus vnda.
[23] Vtcunq; mecum vos eritis, libens
[24] Insanientem nauita Bosporum
Tentabo,& [25] arentes arenas
Littoris Assyrij, viator.
Visam [26] Britannos hospitibus feros,
Et lætum equino sanguine [27] Concanum:
Visam pharetratos [28] Gelonos
[29] Et Scythicum inuiolatus amnem.
Vos [30] Cæsarem altum, militia simul
Fessas cohortes [31] abdidit oppidis,
Finire quærentem labores
[32] Pierio recreatis antro.
Vos [33] lene consilium & datis,& dato
Gaudetis almæ. scimus vt [34] impios
Titanas immanémque turmam
Fulmine sustulerit [35] caduco,
Qui terram [36] inertem, qui mare temperat
Ventosum, & vrbes, regnaq; [37] tristia,
Diuósque mortalésque turbas
Imperio regit [38] vnus æquo.

18 Baiæ est vrbs Campaniæ aquis calidis nobilitata.
19 Ordo est, me amicum vestris fontibus & choris non extinxit Philippis acies versa retro, non arbos,&c.
20 Philippi est vrbs in Thracia, vbi versus erat in fugam Bruti & Cassij exercitus, in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor celerata. vide Od. 13. lib. 2.
22 Promontorium Lucaniæ sic denominatum à Palinuro nauis Æneæ gubernatore, vbi Horatius in summo periculo est versatus, quum ex bello Philippensi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Basporum æstuosum. vide Od. 13. & vlt. lib. 2.
25 Arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron) hospites mactabant pro hostia. feri igitur & inhospitales tunc temporis erant. neque id mirum. nam vt insole longè distabant, sic certè quamdiu illorum mẽtibus diuina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementiâ, mansuetudine & id genus virtutibus procul aberant. Verùm vbi deus (cuius prouidentia in regnorum mutationibus est admirabilis) pro sua misericordia hanc gentẽ ad fidem Christianam vocauerat, sensim euanuit feritas, indies exulauit immanitas, corruit crudelitas, omnis barbaries in exteras (nescio quas) nationes transmigrauit, & Britannia (quæ à nostro Poeta hîc dicitur fera) facta est gens perhumana, hospitalis, liberalis, comis atque affabilis. 27 Concani erant Hispania, vel (vt alij volũt) Thraces, quibus sanguis ex equini cruris venis subtractus & lacti commixtus potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum sagittis potentem vide Od. 20. lib. 2. 29 Et inuiolatus. i. saluus Musarum præsidio visam Tanaim. 30 Cæsarem magnum & triumpho sublimem. Ordo est, Vos recreatis Pierio antro Cæsarem quærentẽ finire labores, simul atque abdidit oppidis cohortes fessas militia. 31 Simul vt in hibernis constituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Musis sacro & secreto. i. vos Cæsarem oblectatis arte poeticâ. 33 Consilium ab immanitate remotum, quo vsus est Cæsar in subiugandis barbaris. 34 Gigantes cum dijs belligerantes. 35 Fulmine in caput Titanum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem inferorum, vbi omnia sunt tristia. 38 Solus Iupiter.

[39] *Magnum illa terrorem intulerat Ioui,*
Fidens, iuuentus horrida, brachiis,
[40] *Fratresq; tendentes* [41] *opaco*
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid [42] *Typhœus, & validus Mimas,*
Aut quid [43] *minaci Porphyrion statu,*
Quid Rhœcus, [44] *euulsisq; truncis*
Enceladus iaculator audax,
Contra sonantem Palladis [45] *ægida*
Possent ruentes? [46] *hinc* [47] *auidus stetit*
Vulcanus, hinc matrona Iuno, &
Nunquam humeris [48] *positurus arcum,*
Qui [49] *rore puro Castaliæ lauit*
[50] *Crines solutos, qui* [51] *Lyciæ tenet*
Dumeta, [52] *natalémque syluam*
Delius & Patareus Apollo.
[53] *VIS consili expers mole ruit sua.*
[54] *Vim temperatam dij quoq; prouehunt*
In maius: iidem odere vires
Omne nefas animo [55] *mouentes.*
Testis mearum [55] *centimanus Gyges*
Sententiarum notus, & [57] *integræ*
Tentator [58] *Orion Dianæ,*
Virginea domitus sagitta.
[59] *Iniecta monstris terra dolet suis:*
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec peredit
Impositam celer ignus [60] *Ætnam:*
[61] *Incontinentis nec Tityi iecur*
Relinquit ales, [62] *nequitiæ additus*

39 Ordo est. illa iuuentus horrida fidens brachijs magnum terrorem intulerat Ioui.
40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere.
41 Olympo vmbroso.
42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus sunt nomina gigantum.
43 Ingenti statura.
44 Enceladus tam fuit robustus vt arbores eradicatas iacularetur in hostes
45 Contra Mineruæ clypeum, quo Iupiter etiam vsus est contra gigantes. Contra Iouis sapientiam nil possunt gigantes.
46 Ex parte Iouis in hac pugna.
47 Vulcanus dicitur auidus propter ignis rapacitatem. vel quia pugnæ est auidus.
48 Apollo qui semper arcum gestat.
49 Aqua sincera fontis Castalij, sic dicti à Castalia puella quam Apollo adamauit.
50 Crines humeris sparsos.
51 In Lycia fons est Castalius.
52 Syluam, in qua natus est Apollo dictus Patareus à Patara Lyciæ ciuitate, vbi maximé colebatur. 53 Robur corporis sine prudentia suo labitur impetu. 54 Vires consilio gubernatas dij augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem. 56 Briareus de quo vide Od. xvij. lib. 2. 57 Castæ Dianæ. 58 Orion venator stuprare conatus Dianam, eius sagittis est confossus. 59 Ordo est. Terra mater, imposita monstrosis gigantibus suis filijs, dolet & mœret suos partus esse fulmine missos ad Orcum i. ad Plutona supra modum pallidum & inferno colore fœdatum. 60 Siciliæ montem Encelado giganti iniectum. 61 Nec vultur relinquit perdere iecur Tityi luxuriosi qui Latonæ stuprum inferre conatus est. 62 Intemperantiæ suæ appositus custos vt ei sit infestus.

Custos;

Custos: amatorem trecentæ
[63] Perithoum cohibent catenæ.

63 Ixionis & Diæ filium, amatorem Proserpinæ quam rapere quũ tentaret Perithous, catenis dicitur implicitus esse apud inferos.

ODE V.

Diui Augusti laudes, Crassi vituperium, Reguli constantia & ad Pœnos reditus.

[1] Cœlo tonantem credidimus Iouem
Regnare: [2] præsens diuus habebitur
Augustus, adiectis Britannis
[3] Imperio, [4] grauibúsque Persis.
Miléſne Crassi, [5] coniuge barbara
[6] Turpis maritus vixit? & hostium
([7] Prô curia, inuersíq; mores!)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, [8] Marsus & Appulus,
[9] Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, [10] æternæq; Vestæ,
[11] Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
[12] Hoc cauerat mens prouida Reguli,
Dissentientis [13] conditionibus
Fœdis, [14] & exemplo trahenti
Perniciem veniens in æuum:
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes. [15] Signa ego [16] Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde (dixit)

1 Vt tonitrua demonstrant Iouẽ esse cœli regem, sic Cæsaris victoriæ diuinitatẽ eius arguunt. 2 Dum es in viuis. 3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Augusto per Drusum priuignum superati sunt. 4 Propter Crassi cladẽ Persę vel Parthi graues & perniciosi habebantur, qui tamen Augusto facile cesserunt, signaque militaria Crasso & M. Antonio adempta reddiderunt. 5 Cum coniuge alienigena. 6 Vt seruus & captiuus vixit? 7 O Senatus, vel ô curia, quas indignas res passa es contra maiestatem populi Ro. & ô mores quã inuersi & corrupti estis, vt Ro. milites iã barbaris seruiant, qui ijs olim dominari solebant. 8 Marsi & Appuli inter Rom. milites erant clarissimi, qui cum Crasso superati & capti, vxores acceperunt à Medis & Persis, vt ibi velut in proprijs sedibus omnẽ ætatem agerent. 9 Ignaui erant milites sub Crasso qui obliuiscerentur ancilia. i. scuta breuia numero duodecem in æde Martis seruata ex quibus vnum de cœlo lapsum credebatur. nam datum est pro oraculo, ibi fore Imperium vbi fuisset ancile. ancilia hic pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 Æterni ignis, qui in templo Vestæ à virginibus custoditus nunquam extinguebatur. 11 Saluo Capitolio, quæ Iouis erat sedes, q. d. non deserta vrbe à suis dijs. turpe igitur militibus Ro. vt sub armis hostilibus senescerent. 12 Regulus hoc prouiderat ne quis suo exemplo spem vitæ in captiuitate poneret. 13 A conditionibus fœdis. noluit enim Regulus captiuos Afrorum pro se reddi. 14 Et dissentientis ab exemplo quod traheret perniciem in posterum tempus, nisi pubes captiua periret immiserabilis. i. sine misericordia. nam tali exemplo milites deinceps ignauius pugnarent. 15 Hæc est Reguli Oratio in Senatu Rom. habita. *genus est deliberatiuum.* 16 Ego vidi arma Africanis templis affixa, quæ nostri milites hosti tradiderunt sine cæde.

Direpta vidi: vidi ego ciuium
[17] *Retorta tergo brachia libero:*
[18] *Portasq́; non clausas,*[19] *& arua*
Marte coli populata nostro.
[20] *Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit. flagitio additis
[21] *Damnum. neque amissos colores*
[22] *Lana refert medicata*[23] *fuco:*
NEC vera virtus, quum semel excidit,
[24] *Curat reponi deterioribus.*
[25] *Si pugnat extricata densis*
Ceruа plagis, erit ille fortis,
[26] *Qui perfidis se credidit hostibus?*
[27] *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertis
Sensit[28] *iners, timuitq́; mortem?*
[29] *Hic vnde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
[30] *Altior Italiæ ruinis.*
[31] *Fertur pudicæ coniugis osculum,*
Paruosq́; natos,[32] *vt capitis minor,*
A se remouisse, & virilem
[33] *Toruus humi posuisse vultum:*
Donec labantes consilio patres
Firmaret[34] *autor nunquam aliàs dato,*
Interq́; mœrentes amicos
Egregius properaret[35] *exul.*
[36] *Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet. non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. reuincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas. quod arguit Carthaginensium securitatem.
19 Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea deuastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est.
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignauos auro redimitis.
22 Candida lana alio colore tincta non resumit candorem genuinum amissum.
23 Colore. fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab ijs qui corrupti iam ac deprauati sunt.
25 Si fieri potest vt ceruа e retibus expedita pugnare audeat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero prælio Carthaginenses subiget is, qui lora, &c.
28 Ignauus.
29 Hic miles nesciens vitam armis non deditione esse retinendam, pacem cum bello confudit: nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit.
30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis.
31 Regulus dicitur à se remouisse. i. non admisisse coniugis osculum.
32 Vt capite diminutus, id est, vt seruus factus per captiuitatem.
33 Et dicitur toruo vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam aliàs dato, i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantesque.
34 Suasor siue monitor.
35 Exul per captiuitatem egregius, id est, nunquam satis laudatus.
36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia proficisci. Cic. de Off. l. 3.

Dimouit

Dimouit[37] *obstantes propinquos,*
Et[38] *populum reditus morantem,*
Quàm si clientum longa negotia
[39] *Dÿudicata lite relinqueret,*
[40] *Tendens Venefranos in agros,*
Aut Lacedæmonium[41] *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precantesque ne ad hostes rediret.
38 Populum, qui reditum suum tardabat.
39 Lite finita & sententia pronunciata.
40 Iter habens Venefranum Campaniæ ciuitatem animi relaxandi gratia. vide Od. 6. lib. 2.
41 Oppidum à Phalauto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS DE MORIBVS sui sæcuii corruptis. Ode VI.

[1] *DElicta Maiorum immeritus lues*
Romane: donec templa[2] *refeceris*
Ædésque labentes deorum, &
[3] *Fœda nigro simulachra fumo.*
[4] *Dÿs te minorem quòd geris, imperas.*
[5] *Hinc omne principium,*[6] *huc refer exitum.*
Dÿ multa[7] *neglecti dederunt*
[8] *Hesperiæ mala luctuosæ.*
Iam bis[9] *Monæses, & Pacori manus*
Non auspicatos contudit impetus
Nostros: & adiecisse prædam
Torquibus exiguis[10] *renidet.*
Penè occupatam[11] *seditionibus*
Deleuit vrbem[12] *Dacus & Æthiops:*
Hic[13] *classe formidatus,*[14] *ille*
Missilibus melior sagittis.
[15] *Fœcunda culpæ sæcula, nuptias*
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
[16] *Hoc fonte deriuata clades*

1 Ob culpam Maiorum dabis pœnas quas non es meritus.
2 Donec reædificaueris vel reparaueris templa deorum decidentia.
3 Simulachra situ vetustatis sordentia.
4 Quia Deos colis idcirco imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium
6 Ad deos neglectos tuas refer calamitates. Alij hunc versum sic interpretantur vt sit sensus, in exordio rerum deos inuocas eisdem in exitu gratias agito.
7 Dij minùs studiosè culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæses & Pacorus Parthorum reges bis, i. primò Crassum, secundò Labienum cum omni exercitu deleuerunt, nostrosque conatus inauspicatos (i. quia contempsimus auspiciorum necessariam veritatem) inanes reddiderunt. 10 Gaudet se adiecisse prædam aureis suis torquibus qui ante nos deuictos erant exigui, iam verò facti sunt ampliores. 11 Bellis ciuilibus. 12 Scythæ & AEgyptijs sub Antonio & Cleopatra. 13 Classe, quam Cleopatra instruxerat. 14 Ille Dacus Scytha multò peritior in mittendis sagittis. 15 Sæcula, in quibus homines assiduè culpam committunt. 16 Ex adulterijs.

In

In patriam populumq; fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Iam nunc: & incestos amores
[19] *De tenero meditatur vngui.*
[20] *Mox iuniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermissa raptim*
Gaudia,[24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed iussa coram non sine conscio*
Surgit marito: seu vocat [26] *institor,*
Seu nauis Hispanæ [27] *magister*
[28] *Dedecorum pretiosus emptor.*
[29] *Non his iuuentus orta parentibus*
Infecit æquor sanguine Punico:
Pyrrhumq; & ingentem cecidit
[31] *Antiochum, Annibalemq; dirum:*
Sed rusticorum [32] *mascula militum*
Proles, [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Versare glebas, & seueræ*
Matris ad arbitrium recisos
[35] *Portare fustes: sol vbi montium*
[36] *Mutaret vmbras, & iuga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnosa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitiosiorem.

17 Saltationes lascinas, quas primùm Iones inuenerunt.
18 Docetur corpus molliter mouere & saltare secundum artem.
19 A teneris annis discit & exercet amores flagitiosos.
20 Post nuptias celebratas quærit amatores marito suo iuniores, i. robustiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas stupri voluptates.
24 Lucernis remotis, ne sint testes pollutæ verecundiæ.
25 Sed veluti publica meretrix ab adultero arcessita, è lecto surgit vidente & consentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus.
28 Flagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinosis parentibus nati sunt illi Rom. qui nauali bello Pænos superarunt. vide Od. 12 lib. 2.
30 Epirotarum regem à Curio Fabricioque in Lucania victum.

31 Syriæ Regem à M. Acilio superatum. 32 Proles, i. virilis, non effœminata. 33 Sabinis pro quibusuis ligonibus & ferramentis rusticis. 34 Arare. 35 Portare lignum domum post laborem finitum ad ignem alendum, si matres seueræ sic iuberent. 36 Vesperi, nam Sol descendens mutat vmbras. 37 Adducens tempus gratum (i. noctem in qua quiescimus) curru, suo, in quo vehitur, recedente. 38 Dies (i. tempus) omnibus rebus damnum & interitum afferens, quid non consumit? 39 Paulò post. hic obserua elegantem gradationem in tribus versiculis. Auis parentes, parentibus nos, nobis nostri liberi sunt deteriores.

AD ASTERIEN. Ode VII.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam, monétque vt fidem coniugalem ei datam seruet.

[1] QVid fles Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Fauonij,
[2] Thyna merce beatum
Constanti iuuenem fide
Gygen? Ille [3] notis actus ad Oricum,
[4] Post insana Capræ sydera, frigidas
Noctes non sine multis
[5] Insomnis lachrymis agit.
[6] Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,
Suspirare Chloen, & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit [7] criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
[8] Maturare necem, refert.
[9] Narrat penè datum Pelea tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
Et peccare docentes
Fallax historias monet
Frustra. nam scopulis surdior [10] Icari
Voces audit adhuc integer. at tibi
Ne vicinus [11] Enipeus
Plus iusto placeat, caue:
Quamuis non alius [12] flectere equum sciens
Æquè conspicitur [13] gramine Martio:

1 Ordo est & sensus. O Asterie quid fles? i. quid flendo desideras Gygen iuuenem constanti fidei, quem Thynâ merce beatum candidi Fauonij. i. sereni venti occidentales primo vere tibi restituent.

2 Locupletatum merce aduecta e Cilicia.

3 Notis actus, i. quibuslibet ventis compulsus ad Oricum, vrbium primã in Epiro.

4 Post magnas tempestates Capræ occasu excitatas.

5 Non dormiens.

6 Ordo est & sensus. atqui vafer nuntius sollicitæ hospitæ (nempe nuntius à Chloe ad virum tuum missus) tentat illum mille modis, dicens Chloen miserã suspirare & vri tuis ignibus (i. vri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert vt perfida mulier (sc. Antea) impulerit Prœtum credulum falsis criminibus maturare necem casto Bellerophonti.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo est. & nuntius Chloes narrat Pelea penè datum Tartaro (i. Pelea prope occisum fuisse) dum abstinens fugit Magnessam Hippolyten, sed frustra. 10 Scopulis Icarij maris surdior audit integer (i. incorruptus) ita vt verbis nuntij à Chloe missi non commoueatur, sed continens eamque contemnens permaneat, 11 Nomen est vicini libidinosi qui eam amabat. 12 Æquè peritus in equitandi scientia. 13 In campo Martio, vbi se exercebat Ro. iuuentus, vt equo vti bene scirent.

Nec

Nec quiſquam citus æquè
[14] Tuſca denatat alueo.
[15] Prima nocte domum claude. [16] neque in vias
Sub cantu [17] querulæ deſpice tibiæ:
[18] Et te ſæpè vocanti
Duram, difficilis mane.

14 Tyberino fluuio, qui Tuſciam à Sabino diuidit.
15 Noctis initio.
16 Neque in vias deorſum deſpice ex alto.
17 Querentis ſe immerito abs te contemni.
18 Denique ô Aſterie mane inexorabilis Enipeo, te ferream & ſæuam ſæpe vocan

AD MÆCENATEM.
Ode VIII.

Quum vxorem non habeat, nihilominùs Kalendas Martias cur celebret, Mæcenas mirari non debet.

[1] Martijs [2] cœlebs quid agam [3] Kalendis:
Quid velint flores, & [4] acerra thuris
Plena, miraris, [5] poſitúſque carbo in
Ceſpite viuo,
Docte ſermones [6] vtriuſque linguæ.
Voueram dulce epulas & [7] album
Libero caprum, propè [8] funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, [9] anno redeunte feſtus,
[10] Corticem aſtrictum pice dimouebit
Amphoræ fumum bibere [11] inſtitutæ
[12] Conſule Tullo,
Sume Mæcenas cyathos amici
[13] Soſpitis centum: [14] & vigiles lucernas
Profer in lucem. procul omnis eſto
[15] Clamor & ira.

1 Ordo eſt. Mæcenas docte ſermones vtriuſque linguæ tu miraris, quid ego cœlebs agam in Martijs Kalend.
2 Siue vxore.
3 Kalendis, quas mariti celebrabant vt vxores caſtas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera fictilis, quæ arcula eſt in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus ſuper aram ex viuo ceſpite erectam, vide Od. 19 lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
7 Dijs ſuperis alba victima, inferis nigra immolabatur.
8 Propè morti datum, caſu arboris in caput ſuum procumbentis, vid. Ode. 13. lib. 2. 9 Anno vertente. i. ſingulis annis. 10 Corticem pice illitum. i. ſuper picatum. 11 Amphoræ quæ cœpta eſt fieri fumoſa. i. vetuſta, intellige vinum valdè vetuſtum, in vtribus ita exſiccatum, vt depromi non poſſet, neque bibi niſi aqua ſolutum. 12 In amphoræ fundo nomen Conſulis ſcribebant quando vinum in cella vinaria erat repoſitum, ad ſignificandam vini ætatem. vide Od. xx. lib. 1. 13 Amici incolumis & ſalui à arboris illius caſu. 14 Et producito vigiles, i. accendas lucernas in lucem. i. totam noctem compotemus. 15 Vide Od. 27 lib. 1.

Mitti

Mitte ciuiles [16] *super vrbe curas,*
Occidit Daci [17] *Cotisonis agmen:*
[18] *Medus infestus sibi luctuosis*
Dissidet armis:
Seruit Hispanæ vetus hostis oræ:
[19] *Cantaber, sera domitus catena:*
Iam Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
[21] *Negligens ne qua populus laboret,*
Parce [22] *priuatus nimium cauere: &*
[23] *Dona præsentis rape lætus horæ, ac*
[24] *Linque seuera.*

16 De vrbe.
17 Cotison rex fuit Dacorum, quos Octauianus supera-uit.
18 Medi seditionibus ciuilibus inter se dissentiunt.
19 Cantabri, populi erant Hispaniæ, quos bellum sex annos cum Romanis gerentes deuicit Agrippa.
20 Remisso arcu. i. armis depositis.
21 Negligens esto, non sollicitus ne in re aliqua populus periclitetur.

22 Quum magistratum non geras, parce, i. noli nimium curare remp. 23 Rape quod præsens hora donat. 24 Omittere res serias.

AD LYDIAM. Ode IX.

Dialogus est de præteritis amoribus eijsdemque renouandis.

Ho. [1] *DOnec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quisquam potior brachia candido*
Ceruici iuuenis dabat,
Persarum [3] *vigui rege beatior.*
Ly. *Donec non alia magis*
[4] *Arsisti, neque erat Lydia* [5] *post Chloen:*
[6] *Multi Lydia nominis*
Romano vigui clarior [7] *Ilia.*
Ho. *Me nunc* [8] *Thressa Chloë regit,*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ sciens:*
Pro qua non metuam mori,
[10] *Si parcant animæ fata superstiti.*
Ly. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] *Calais filius Ornithi;*
Pro quo bis patiar mori,

1 Quamdiu.
2 Quem pluris faceres.
3 Florui, vixi.
4 Quamdiu non alienam magis amasti.
5 Neque erat Lydia minus dilecta quàm Chloe.
6 Ego Lydia magnæ famæ.
7 Romuli matre.
8 Chloe ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Musicæ numeros.
10 Si mea morte assequar, vt sit mihi superstes. quasi diceret: Chloen animæ suæ esse dimidium.
11 Ordo est Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua. id est, amore mutuo me vrit. 12 Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio ciuitate in sinu Tarentino.

Si parcent [13] puero fata superstiti.
HO. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductosq́; iugo cogit aheneo?
Si flaua [15] excutitur Chloë,
[16] *Reiectæq́; patet ianua Lydiæ?*
LY. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu leuior [18] cortice, & [19] improbo*
Iracundior Adria:
Tecum viuere amem, tecum obeam libens.

IN LYCEN. Ode X.

Lycem monet, vt positâ duritie sibi supplici parcat.

[1] *EXtremum Tanaim si biberes Lyce,*
Sæuo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores obycere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu ianua, quo [3] nemus
Inter pulchra situm tecta [4] remugiat
Ventis? [5] & positas vt glaciet niues
Puro numine Iupiter?
Ingratam Veneri [6] pone superbiam:
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamuis neque te munera, nec preces,
Nec [9] tinctus viola pallor amantium,
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curuat: [11] supplicibus tuis
Parcas, [12] nec rigida mollior æsculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut [14] aquæ*
Cœlestis patiens latus.

13 Calai.
14 Quid si Venus intermissa redit, nósque discordes copulat iugo aheneo. i. amore indissolubili?
15 Quid? si Chloe eijcitur è pectore meo?
16 Lydiæ repudiatę.
17 Calais.
18 Leuior subere, quod ob leuitatem fertur super aquas.
19 Æstuoso mari Adriatico. vide Od. 33 lib. 1.

1 O Lyce, si extremum Scythiæ fluuiũ biberes. i. si barbara esses & Scythę nupta
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidẽ asperas & iniquas, non patereris, imò plorares me (inquã) exponere ventis septẽtrionalibus, qui in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Iupiter. i. ęther conuertit in glaciem niues demissas puro numine, i. aperto & sereno cœlo?
6 Abiice & depone superbiam.
7 Ne fortuna, quæ nunc tibi fauet, retrocedat. Similitudo est ducta a rotis fune circumactis, quo rupto, rotę retrò currit.
8 Tu non es Penelope vxor Vlyssis, quæ in procos fuit sæua & difficilis. Tyrrhenus. i. Italus pater non genuit te talem. 9 Color pallidus, violacei coloris particeps. 10 Et quamuis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non te flectit in amorem meum. 11 Miserere tamen supplicis tui. 12 Quæ neque æsculo es flexibilior, nec mitior animum. i. nec mitiorem habes animum quàm serpentes Mauritaniæ. 13 Non semper ero iuuenis vt possim super limen ianuæ tuæ cubare, idq́; cœlo pluuioso. noli igitur occasionẽ amoris mei potiundi præterire. 14 Pluuiæ

AD MERCVRIVM. Ode XI.

Mercurium rogat vt cautus sibi dictet quibus animum Lydes flectat in eius amorem, proposita Danaidum fabula.

[1]*Mercuri (nam te docilis magistro*
Mouit [2] *Amphion lapides, canendo)*
Tuque [3] *testudo, resonare septem*
[4] *Callida neruis:*
([5] Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis & amica [6] *templis)*
Dic modos, Lyde quibus [7] *obstinatas*
Applicet aures.
Quae, velut latis equa [8] *trima campis,*
Ludit [9] *exultim:* [10] *metuitq́, tangi,*
[11] *Nuptiarum expers, & adbuc proteruo*
[12] *Cruda marito.*
Tu potes tigres comitésque syluas
Ducere, & riuos celeres [13] *morari.*
Cessit [14] *immanis tibi* [15] *blandienti*
Ianitor aulae
Cerberus: quamuis furiale centum
Muniant [16] *angues caput eius, atque*
[17] *Spiritus teter* [18] *saniésque manet*
Ore trilingui.
Quin & [19] *Ixion* [20] *Tityósque vultu*
[21] *Risit inuito:* [22] *stetit vrna paulum*
Sicca, dum grato Danai [23] *puellas*
Carmine mulces.

1 Ordo est. ô Mercuri dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet, nam te magistro docilis Amphion mouit lapides canendo, &c.
2 Amphion Iouis ex Antiopa filius citharae cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi.
3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.
4 Perita, quae sciteé scis resonare septem chordis.
5 Quae non eras sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.
6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.
7 Aures contumaces & a me auersas.
8 Equa trium annorum.
9 Per saltationem.
10 Cauet ne tangatur.
11 Non nupta. ἄγαμος.
12 Immatura viro petulanti.
13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam. vide Od. 12. lib. 1. 14 Ingentis & vastae aulae, quae omnium mortalium est capax. 15 Tibi blandè canenti, quum Orpheus suam Euryciden ab inferis reduceret. 16 Vide Od. 13. lib. 11. 17 Anhelitus niger. 18 Et quamuis atrum venenum seu corruptus humor fluat ex triplici ore. 19 Ixion, Iunoni stuprum conans inferre, hâc poena apud inferos cruciatur, vt rotae inter serpentes alligatus assiduè & sine requie circumagatur. 20 Tityos est nominatiuus Graecus, vide Od. 4. huius lib. 21 Risit propter lyrae dulcedinem, sed vultu inuito propter poenae acerbitatem. 22 Belides suum laborem intermiserunt, dum tu eas grato carmine oblectas. 23 Danai filias.

[24] *Audiat*

[24] *Audiat Lyde scelus atque notas*
Virginum pœnas, & inane lymphæ
[25] *Dolium fundo pereuntis imo:*
[26] *Seráque fata,*
Quæ manent culpas etiam sub Orco.
[27] *Impiæ: nam quid potuere maius?*
Impiæ sponsos potuere [28] *duro*
Perdere ferro.
[29] *Vna de multis* [30] *face nuptiali*
Digna, periurum fuit in parentem
[31] *Splendidè mendax, & in omne* [32] *virgo*
Nobilis æuum.
Surge (quæ dixit iuueni marito)
Surge, ne [33] *longus tibi somnus,* [34] *vnde*
Non times, detur: socerum & scelestas
[35] *Falle sorores.*
[36] *Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,*
Singulos (eheu) lacerant. ego illis
[37] *Mollior, nec te feriam, nec intra*
Claustra tenebo.
[38] *Me pater sæuis oneret catenis,*
Quod viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
[39] *I, pedes quò te rapiunt &* [40] *auræ:*
Dum fauet nox & [41] *Venus: i secundo*
Omine: & nostri memorem sepulchro
[42] *Sculpe querelam.*

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luunt, quæ suis amatoribus inhumanæ fuerunt.
25 Dolium aquæ vacuum, quia pertusum est & sine fundo.
26 Fata tardé venientia ad vltionem, vt eò grauius puniant.
27 O impiæ sorores, nam quid maius impium potuerunt perpetrare?
28 Crudeli gladio.
29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro.
30 Honore matrimonij digna, cum facibus enim nuptiæ fiebant vesperi apud antiquos.
31 Laudabiliter mendax, nam honestum est pro iustitia mentiri in ijs præsertim quæ sunt contra Deum & naturam.
32 Mulier.
33 Mors. μακρὸς ὕπνος.
34 A quo.
35 Effuge, λάθωσι.
36 Ordo est. quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant singulos.

37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clausum tenebo. 38 Esto, quòd pater me in vincula conijciat, vel in exilium pellat, idque classe, vt difficilius sit redire, quod viro, &c. 39 Fugam accelera, siue terra, siue mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus. 42 Et scribe Epitaphium, cuius memoria ob vitam tuam seruatam sit sempiterna.

AD

AD NEOBVLEN. Ode XII.

Neobule Hebri adolescentis amore capta, vitam agit inertem & desidosam.

[1]*Miserarum est,*[2] *neque amori dare ludum,*
Neque dulci mala vino[3] *lauere: aut*[4] *ex-*
-animari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi[5] *qualum Cythereæ puer*[6] *ales,*
Tibi telas, operosæq; Mineruæ
[7] *Studium aufert, Neobule,*[8] *Lyparæi nitor Hebri.*
Eques ipso melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque segni pede victus,
[9] *Simul vnctos Tiberinis humeros lauit in vndis:*
[10] *Catus idem*[11] *per apertum fugientes*
Agitato grege ceruos iaculari, &
Celer alto latitantem[12] *fruticeto*[13] *excipere aprum.*

1 O Neobule, miserarum est, i. miseræ sunt mulieres, quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino sic hilarantur vt a se pellant curas, & quæ metu exanimantur propter patrui obiurgationes. solet enim patruus fratris liberos seuerius reprehendere quam pater ipse.
2 Neque in amore colludere.
3 Diluere curas, á lauo, is, tertiæ coniugationis.
4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ a monte Cythero dicta est Cytherea. 7 Studium lanificij, cui maxime præest Minerua dea operosa. 8 Pulchritudo Hebri adolescentis, qui fuit ex insula Lipara, eques sane melior ipso Bellerophonte, neque arte pugili, neque cursu pedestri victus. 9 Simulatque, mox vbi. 10 Ingeniosus vel peritus iaculandi id est, configendi ceruos iaculis. 11 Per campum non arboribus consitum. 12 Vbi frutices crescunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere, verbum est proprium venatorum, qui ex insidijs aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIAM. Ode XIII.

Sacrificium fonti promittit, eiusque amœnitatem summopere commendat.

[1]*O Fons Blandusiæ,*[2] *splendidior vitro,*
[3] *Dulci digne mero, non sine*[4] *floribus,*
[5] *Cras donaberis hœdo:*

1 Erat hic fons in agro suo Sabino.
2 Fons lucidior vitro.
3 Digne mero in sacrificijs exhibito. veteres enim fontibus sacrificabant tanquam dijs. vide Od. 1. lib. 1.
4 Floribus quibus veteres spargebant fontes, vel, quibus hostias coronabant. 5 Cras tibi hœdus immolabitur.

G Cui

6 Cornibus nuper natis & erumpentibus.
7 Hœdus quasi deliberat secum & deligit venerem cui operam det, aliumque hœdum constituit aduersarium cum quo possit præliari, sed frustra, nam morte præuenietur & immolabitur.
8 Tinget tibi, i. in tuum honorem.
9 Gregis luxuriosi. est enim capra animal lasciuum.
10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert.

Cui frons turgida cornibus
[6] Primis, & venerem & prælia [7] destinat
Frustrà. nam gelidos [8] inficiet tibi
Rubro sanguine riuos
[9] Lasciui suboles gregis.
Te flagrantis atrox hora [10] Caniculæ
[11] Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
[12] Præbes, & pecori vago.
[13] Fies nobilium tu quoque fontium:
Me dicente cauis impositam ilicem
Saxis: vnde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

11 Nequit tangere propter frondes quæ solis ictus abs te excludunt. 12 Tu frigus suppeditas pecori sitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque vnus dicieris ex nobilibus fontibus, me canente ilicem cauis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPVLVM ROM.
Ode XIIII.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispania deuictis Cantabris reuertentis.

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petijsse laurum venalem morte, modò victor ab Hispana ora repetit penates Herculis ritu, i. vt olim Hercules, extincto Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendam: lauro enim coronabantur victores.

[1] HErculis ritu modò dictus, ô plebs,
Morte [2] venalem petijsse laurum,
Cæsar, Hispana repetit [3] penates
Victor ab ora.
[4] Vnico gaudens mulier marito,
Prodeat, iustis [5] operata diuis:
[6] Et soror clari ducis & decoræ
[7] Supplice vitta.
Virginum matres, [8] iuuenumque nuper

3 Domum redit.
4 Matrona casta & pudica quæ vnico marito est contenta prodeat. 5 Sacra faciens diis.
6 Octauia Augusti soror, Antonij vxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ. 8 Et matres iuuenum qui nuper è bello salui redierunt.

Sospitum

Sospitum. vos ô pueri, & puellæ
Iam virum[9] *expertæ, malè ominatis*
[10] *Parcite verbis.*
Hic dies verè mihi festus[11] *atras*
Eximet curas: ego nec[12] *tumultum,*
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] *Cæsare terras.*
I, pete[14] *vnguentum puer, & coronas*
[15] *Et cadum Marsi memorem duelli:*
[16] *Spartacum si qua potuit vagantem*
Fallere testa.
[17] *Dic & argutæ properet Neæræ*
[18] *Myrrhenum nodo cohibere crinem:*
[19] *Si per inuisum mora ianitorem*
Fiet, abito.
[20] *Lenit albescens animos*[21] *capillus*
Litium & rixæ cupidos proteruæ.
[22] *Non ego hoc ferrem, calidus iuuenta,*
[23] *Consule Planco.*

9 Nuptæ.
10 A malis verbis seu imprecationibus abstinete, Fauete linguis, vt Ode 1. huius lib.
11 Tristes curas quę atram bilem excitare valeant.
12 Ciuilem furorem.
13 Augusto terrarum imperium obtinente.
14 Vnguento homines elegantiores cæsariem in conuiuijs madefaciebant.
15 Vinum in cella conditum cùm bello Marsico Italia arderet.
16 Si qua ratione testa vel cadus potuit latere Spartacum ex Apennino ad Alpes, ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo seruili bello, quod cum Populo Rom. gessit anno ferè. 16 Post bellum Marsicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinę, vt properet colligere crinem nodo. id est religare crinem in nodum, vt veniat semicompta, ad lætitiam repentinam significandum. vide Od. 1. lib. 2. 18 Crinem subflauum myrrhei coloris, vel myrrhino vnguento delibutum. 19 Si non statim à ianitore admittare, noli esse molestus sed abito. 20 Q. d. Ego iam vergo ad senectutem, patienter idcirco feram Neæræ contumeliam, sed in iuuentute ad vltionem deuenissem. 21 Canus capillus mitigat animum iam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuissem feruidus iuuentute, si me aliquis fastidiret. 23 Consule Planco, Horatius fuit annos natus viginti tres. Anno scilicet ad vrbe condita 1710.

IN CHOLORIM. Ode XV.

Vt iam vetula, petulantiæ & libidine modum constituat.

[1] *VXor pauperis Ibyci,*
Tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famosisque laboribus,*

1 Tu Chlori, quæ vxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum lasciuæ & obscœnæ libidini. 2 Turpibus & meretricijs laboribus.

[3]Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
[4]Et stellis nebulam spargere candidis.
[5]Non, si quid Pholoen satis,
Et te Chlori decet.[6] filia rectiùs
Expugnat iuuenum domos,
Pulso Thyas vti concitata tympano.
Illam cogit amor [7] Nothi
Lasciuæ similem ludere capreæ:
[8] Te lanæ prope nobilem
Tonsæ [9] Luceriam, non citharæ decent,
[10] Nec flos purpureus rosæ,
[11] Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

3 Desine inter virgines ludere, quum sis propior funeri i. morti propinqua. 4 Et virginibus formosis te seniculam aridam immiscere. 5 Non, si quid satis Pholoen filiam tuam decet hoc etiam decet te. 6 Filia tua rectiùs quàm tu ad iuuenum fores vltrò currit, inque eas irrumpit veluti Thyas Bacchi sacerdos tympanorũ pulsu concitata. 7 Nothus, est nomen amatoris. 8 Aetas tua lanificio magis apta est quàm luxui & ebrietati. 9 Luceria ciuitas est Apuliæ, circa quam lanæ optimæ tondebantur. 10 Sertum ex rosis. 11 Nec cadi, potati vsque ad fæcem, te vetulam decet.

AD MAECENATEM.
Ode XVI.

Auro omnia patent, Horatius verò contentus est suâ sorte vnde beatus existit.

INclusam[1] Danaen turris ahenea,
Robustæq; fores, & vigilum canum
[2]Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab [3] adulteris:
Si non [4] Acrisium, virginis abditæ
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
[5]Risissent.[6] fore enim tutum iter & patens,
Conuerso [7] in precium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere [8] amat saxa, potentius
Ictu fulmineo.[9] concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum

1 Acrisii filiam. 2 Ab effectis, quòd Danaen tristem redderent. 3 A corruptoribus qui noctu sępius ambulant. 4 Danaes patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quòd ab Oraculo responsum tulerat, se ab eo, qui é filia sua nasceretur, interfectum iri. 5 Illusissent. 6 Sciebant fore. 7 In aurum. 8 Solet perrumpere saxa. i. loca munita, quæ viribus expugnari non possunt. 9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum, ipse, & vxor, & liberi ob monile aureum quod Eriphile eius vxor ab Adrasto acceperat.

[10]Demersa excidio.[11] diffidit vrbium
Portas[12] vir Macedo, & subruit æmulos
Reges muneribus.[13] munera nauium
Sæuos illaqueant duces.
Crescentem sequitur[14] cura pecuniam,
[15] Maiorumq; fames.[16]iure perhorrui
[17] Latè conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus,
Quanto quisque sibi[18] plura negauerit,
A dijs plura[19] feret. nil cupientium
[20]Nudus castra peto:[21] & transfuga diuitum
Partes linquere gestio:
[22]Contemptæ dominus splendidior rei,
Quàm si, quicquid arat[23] non piger Appulus
[24]Occultare meis dicerer horreis,
[25] Magnas inter opes inops.
Puræ riuus aquæ, syluáque iugerum
Paucorum, & segetis[26] certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec[27] Calabræ mella ferunt apes,
Nec[28] Læstrigonia Bacchus in Amphora
[29]Languescit mihi, nec[30] pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis:
[31]Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges,
[32] Contracto melius parua cupidine
Vectigalia porrigam:
Quàm si[33] Mygdonijs regnum[34] Alyattici

10 Terræ hiatu absorpta.
11 Restregit vel prostrauit.
12 Philippus rex Macedoniæ omnia castra expugnari posse dicebat in quæ asellus auro onustus posit ascendere.
3 Munera irretiunt sæuos nauium duces, i. piratas, vel; Munera nauium, i. merces peregrinæ quæ nauibus ad nos aduehuntur, sæuos duces illaqueant.
14 Cura seruandi.
15 Et maiorum diuitiarum cupiditas.
16 O Mæcenas equitum ornamentũ, ego merito metui caput meum attollere, i. ad summas diuitias & nimiam potentiam ascendere.
17 Diffuse celebrẽ.
18 Pauciora desiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper. O diuinum Horatium quẽ in hoc vtinam Christiani imitarentur!
21 Et tanquam transfuga & fugitiuus.
22 Nam magis possidemus ea quæ contemnimus, quam ea, quibus non vtimur, si possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere reconditum.

25 Tam deest auaro quod habet quàm quod non habet. 26 Spes indubitata segetis meæ, vel, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, vel ignoratur ab eo, qui Africę imperio fulget, beatiore esse forte, quàm ipsius ingentes opes. sic Lambinus hunc locũ (me iudice) exponit accuratisimé. 27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana, a Formijs, oppido Campaniæ, vbi suas sedes habuerit Læstrigones, qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes 29 Senescit. 30 Fæcunda vellera. Mart. *Me pinguis Gallia nutrit.* 31 Pauperies molesta & extrema, in quę nulla est requies. 32 Refrenata & coercita diuitiarum cupiditate, melius tributum & vectigal persoluã quàm si Lydiam Phrygiæ adiungam. vt sit sensus. Paruo contentus plus possidet, quam qui multum habet. 33 Campis Phrygijs. Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Crœsi patris.

35 Bene est ei, cui Deus dedit parca manu & tamen dedit quantum sufficit ad vitam degendam.

Campis continuem. MVLTA petentibus,
Desunt multa.[35] *benè est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

AD AELIVM LAMIAM.
Ode XVII.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet vt diem crastinum hilaritèr exigat.

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
2 Siquidem hinc, i. ab eo antiquo Lamo.
3 Per fastorum libros, in quibus res annuatim & breuiter ad posterorum memoriam notabantur.
4 Primus.
5 Fluuium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, vxoris Fauni, influentem scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ vbi Marica colitur.
6 Latè regnans, εὐρυκρείων. Homer.
7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis folijs, & sternet littus alga inutili.

ÆLi, vetusto nobilis ab[1] *Lamo*
([2] *Quando & priores hinc Lamias ferunt*
Denominatos, & nepotum
[3] *Per memores genus omne fastos)*
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
[4] *Princeps, & innantem Maricæ*
Littoribus tenuisse[5] *Lyrin,*
[6] *Latè tyrannus.*[7] *cras folijs nemus*
Multis &[8] *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
[9] *Annosa cornix. dum potes, aridum*
[10] *Compone lignum:*[11] *cras genium mero*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis[12] *operum solutis.*

8 Alga herba est nullius vsus, quam mare ad littus proijcit: hinc Prouerbium vilius Alga pro re vilissima & nullius pretii. 9 Cornix diu viuens, quæ sua crocitatione pluuias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod citò flammam concipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco duorum mensium ad conuiuium eum familiaribus habendum, non vt Genio immoles. 12 Cum famulis ab opere vacantibus.

AD FAVNVM. Ode XVIII.

Deum syluestrem, infernum & pestilentem precatur, vt per suos transiens agros sibi suisque sit propitius.

[1] *FAune, Nympharum [2] fugientum amator*
Per meos fines & aprica rura
[3] *Lenis incedas, abeasq; paruis*
Æquus alumnis:
[4] *Si tener pleno cadit hœdus anno:*
Larga nec desunt Veneris [5] sodali
Vina crateræ: [6] vetus ara multo
Fumat odore.
[7] *Ludit herboso pecus omne campo*
Quum tibi nonæ redeunt Decembres:
[8] *Festus in pratis vacat otioso*
Cum boue pagus:
Inter [9] audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes [10] tibi sylua frondes:
Gaudet inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) sacrificabant Romani vere ineunte & Nonis Decemb.
2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni salacitatem, ne virginitatem amitterent.
3 Precor vt incedas mitis sine iracundia, vtque transeas paruis meis agnis & hœdis innocuus.
4 Siquidem tener hœdus anno completo tibi immolabitur.
5 Cratera idcirco dicitur sodalis vel amicus Veneris, quia sine Cerere & Baccho friget Venus.
6 Ara per multos iam annos tibi instituta.
7 Quasi pecudes sentirent Faunum suum esse custodem, hoc præsertim die, nempe Nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniuersaria in pratis & syluis celebrabantur. 8 Pagus tua festa celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præsidio fretos. 10 In tuum honorem, 11 Inuisam propter annuum laborem quem fossor in terra colenda sustinet. terram pellere, idem valet quod saltare.

AD TELEPHVM. Ode XIX.

Reprehendit eum iocose, quòd veteres historias describens, ea negligat quæ ad iucundè viuendum pertinent.

[1] *QVantum distet ab Inacho*
Codrus, [2] pro patria non timidus mori,
Narras, [3] & genus Æaci,

1 O Telephe, tu narras (historiam contexens) quot anni intercedant inter Inachum primum Argiuorum regem, & Codrum vltimum regem Atheniensium. 2 Codrus pro salute patriæ habitum seruilem indutus in medios hostes se immisit vt incognitus interficeretur. 3 Ionem, AEacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata [4] *sacro bella sub Ilio:*
[5] *Quo Chium pretio cadum*
Mercemur: quis aquam temperet ignibus:
[7] *Quo præbente domum, & quota,*
[8] *Pelignis caream frigoribus: taces.*
[9] *Da lunæ propere nouæ,*
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. [10] *tribus aut nouem*
Miscentur cyathis pocula [11] *commodis.*
Qui Musas amat [12] *impares,*
[13] *Ternos ter cyathos attonitus petet*
[14] *Vates. tres prohibet supra*
Rixarum metuens tangere Gratia
[15] *Nudis iuncta sororibus.*
Insanire [16] *iuuat:* [17] *cur Berecynthiæ*
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
[18] *Parcentes ego dexteras*
Odi. [19] *sparge rosas. audiat inuidus*
[20] *Dementem strepitum* [21] *Lycus,*
[22] *Et vicina seni non habilis Lyco,*
[23] *Spissa te nitidum* [24] *coma*
Puro te similem Telephe [25] *vespero,*
[26] *Tempestiua petit Chloe:*
Me [27] *lentus Glyceræ* [28] *torret amor meæ.*

4 Sub Ilio à dijs instructo. vide Od. 3. huius lib.
5 Taces, id est non narras quo pretio emamus cadum vini Chij, vini optimi & laudatissimi.
6 Quis balneum calfaciat. nam veteres non nisi loti & vncti discumbebant.
7 Taces cuius domi & quota hora cœnantes Pelignum frigus luculento foco propulsemus.
8 Pelignum est oppidum apud Samnites propter montes frigidum.
9 Horat. alloquitur pincernam puerum, quasi iam sit in conuiuio dicens puero, Da festinanter lunæ nouæ poculum. i. lunæ vespertinæ & orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum, nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id est, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.

10 Cùm paucissimi sunt conuiuæ, non pauciores essent quàm tres, & cùm plurimi, non plures quàm nouem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis conuenientibus cuique suis. 12 Musæ sunt numero nouem. 13 Nonies bibet. 14 Poeta attonitus & quasi iam stupescens ex nimio vino. 15 Nudæ idcirco finguntur Gratiæ quia sine fuco esse debent. 16 Iuuat me inebriari & furere. 17 Cur Cessant soni tibiæ Phrygiæ, quæ sacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi consueuerat. 18 Manus otiosas à tibiæ cantu, vel parcè ministrantes. 19 O puer insperge rosas mensæ. 20 Nostræ hilaritatis iudicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et strepitum nostrum audiat vicina puella, quæ Lyco seni non est apta. 23 Ordo est O Telephe tempestiua Chloe petit te nitidum spissâ comâ & puro similem vespero. 24 Adolescentes densum habent capillum, senes verò caloris defectu caluescunt. 25 Vespertino syderi. 26 Chloe nubilis & viri potens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me languore afficit. 28 Internus consumit.

AD PYRRHVM. Ode xx.

Ne formosum Nearchum à sua meretricula abstrahat.

NOn vides quanto [1] moueas periclo
Pyrrhe Gætulæ catulos [2] leænæ?
Dura pòst paulò fugies [3] inaudax
Prælia raptor:
Quùm per obstantes iuuenum cateruas
[4] Ibit insignem repetens Nearchum:
[5] Grande certamen, tibi præda cedat
Maior an illi.
[6] Interim dum tu celeres sagittas
Promis, [7] hæc dentes acuit timendos:
[8] Arbiter pugnæ posuisse nudo
Sub pede palmam
Fertur: [9] & leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] Nireus fuit, aut aquosa
[11] Raptus ab [12] Ida.

1 Eripere coneris.
2 Per leænam intelligit puellam, per catulum, Nearchũ, per raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quum ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, vtrùm tu vinces an illa, i. vter vestrûm Nearcho sit potiturus.
6 Manet Poeta in suauissima Allego.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quasi pugnæ Iudex dicitur habere in sua potestate victoriam vt vtri velit, victoriam adiudicet.

9 Et fertur recreare, &c. 10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Troianum bellum venerunt, excepto Achille, formosissimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrygiæ mons est fontibus abundans, vnde duo refluunt fluuij, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode xxi.

Iocosè eam admonet vt vinum vetustum in Coruini gratiam effundat, vnde occasione oblata, vini laudes commemoret.

[1] O Nata mecum consule Manlio,
[2] Seu tu querelas, siue geris iocos,
Seu rixam & insanos amores,
Seu facilem pia testa somnum:

1 O pia testa nata mecum, i. cum ego nascerer Venusij in Apulia.
2 Varij sunt vini effectus iuxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli causa, si quis biliosus & iracundus natura, paulò liberiùs bibat, ille suam iracundiam statim declarat, & sic de cæteris.

[3] *Quocunque lectum nomine Massicum*
Seruas, moueri digna [4] *bono die:*
[5] *Descende, Coruino iubente,*
Promere [6] *languidiora vina.*
[7] *Non ille, quanquam Socraticis madet*
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci [8] *Catonis*
Sæpe mero caluisse virtus.
[9] *Tu lene tormentum ingenio admoues*
Plerumq; duro: tu sapientium
[10] *Curas & arcanum iocoso*
Consilium retegis [11] *Lyæo:*
Tu spem reducis mentibus anxijs,
Viresque: & addis [12] *cornua pauperi,*
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
[13] *Te Liber, & si læta aderit Venus,*
[14] *Segnesque nodum soluere Gratiæ,*
[15] *Viuæq; producent lucernæ:*
[16] *Dum rediens fugat astra Phœbus.*

3 Cuiuscunque Consulis nomine notaris, & seruas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo. 4 Die festo. 5 Ex verbo descendendi colligere licet, vina vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata fortasse vt fumosa fierent. 6 Vina vetustate mitiora. 7 Quamuis Coruinus philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, vt te negligat, sed magno in honore illi es futura. 8 Catonis virtus, i. ipse prudens Cato vino parcè sumpto, hilaris fuisse dicitur. 9 Leu vini, per te (ò pia testa) quasi per eculeum & lene tormentum, ingenia seueriora explorantur qualia sunt. 10 Grauiores cogitationes & consilium reconditum vino hilari prodis & in lucem profers. 11 Vino. Lyæus, vnum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Baccho cornua affinguntur. vide Od. 19. lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum maiestates) nec arma militum. 13 O pia testa, Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te, i. producent conuiuium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 Ægre distrahuntur quos Gratiæ coniungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode XXII.

Dianæ, cuius officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

[1] *Montium custos nemorumq; virgo,*
Quæ [2] *laborantes vtero puellas*
[3] *Ter vocata audis, adimisq; letho*
[5] *Diua triformis.*

1 Diana venatrix per montes vagatur. 2 Parturientes audis, vnde appellatur Lucina, quòd infantibus in lucem venientibus opem ferat. 3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 Quæ præstas, vt mulieres saluæ pariant & incolumes. 5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos, vnde triplex sortitus nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam.

[6]*Imminens villæ tua pinus esto:*
Quam per [7] *exactos ego lætus annos,*
[8]*Verris obliquum meditantis ictum*
Sanguine [9] *donem.*

6 Volo vt pinus sit tua & tibi sacra quæ fundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos, i. quotannis.

8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum, i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN. Ode XXIII.

Dij puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

COElo [1] *supinas si tuleris manus*
[2] *Nascente Luna, rustica Phidile:*
Si thure placâris & [3] *horna*
Fruge lares, [4] *auidâque porca:*
Nec pestilentem sentiet [5] *Africum*
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces [7] *alumni*
Pomifero [8] *graue tempus anno.*
[9]*Nam quæ niuali pascitur* [10] *Algido*
[11]*Deuota, quercus inter & ilices:*
Aut crescit [12] *Albanis in herbis*
Victima, pontificum secures
Ceruice [13] *tinget.* [14] *te nihil attinet*
[15] *Tentare multa cæde* [16] *bidentium,*
Paruos coronantem marino
[17] *Rore deos, fragiliq; myrto.*
[18]*Immunis aram si tetigit manus,*
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum, idcirco rusticæ mulieres in nouilunio ei sacrificabant.
3 Huis anni vino nouello.
4 Edaci & inexplebili porco. laribus, i. dijs familiaribus porca immolabatur propterea quod hæc pecus tantùm vtilis est ad escam, quâ familiam abundare optamus.
5 Ventum inferentem vitibus pestem, qua vites sterilescunt.
6 Rubigine nigrescit spica, & fit infœcunda.
7 Dulce liberi. Ordo est. aut dulces alumni graue tempus non sentient anno pomifero, i. anni parte pomifera nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & insalubre. 9 Ordo est. Nam victima quæ pascitur niuali Algido inter quercus & illices aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificũ ceruice. i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte niuibus cooperto. 11 Victima ex voto dijs promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem paruos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium. 15 Placare Paruos deos, i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Ouium bimarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certè placabit iratos deos, quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior ijs fuerit propter sumptuosam hostiam, quam si far aut micam salis offerres. i. Non magna munera sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit auersos penates,
[19] *Farre pio, &* [20] *saliente mica.*

19 Farre piè obla-to.
20 Mica saltante vel crepitante, nam Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS
Ode XXIIII.

[1] INtactis opulentior
Thesauris [2] *Arabum, & diuitiis* [3] *Indiæ,*
[4] *Cæmentis licet occupes*
[5] *Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:*
[6] *Si figit* [7] *adamantinos*
Summis verticibus [8] *dira necessitas*
Clauos: non animum metu,
Non mortis laqueis [9] *expedies caput.*
[10] *Campestres melius Scythæ,*
(Quorum plaustra vagas rite trahunt domos)
Viuunt, & [11] *rigidi Getæ,*
[12] *Immetata quibus iugera liberas*
Fruges & Cererem ferunt:
[13] *Nec cultura placet longior annua:*
[14] *Defunctúmque laboribus*
Æquali recreat sorte vicarius.
[15] *Illic matre carentibus*
Priuignis mulier [16] *temperat innocens:*
Nec dotata [17] *regit virum*
Coniux, [18] *nec nitido fidit adultero.*
Dos est magna, parentium
Virtus, [19] *& metuens alterius viri*

1 Romani Arabes nondum inuaserunt. Ordo est. Licet tu opulentior thesauris intactis Arabum & diuitijs Indiæ occupes mare Tyrrhenum & Ponicum tuis cœmentis, tamen tu non expedies animum metu, &c.
2 Ex Arabia proueniunt aromata in omnes partes orbis.
3 India auro, argento lapillisq; preciocissimis abundat.
4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari. vide Od. 1.
5 Mare Tuscum omne per Hyperb. exprimit insana ædificia illius sæculi.
6 Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ diuitiæ, quãuis amplissimæ.
7 Clauos firmissimos & infrangibiles vt est Adamas. vide Od. 1 c. lib. 1.
8 Triste fatum.
9 Non extricabis caput.

10 Scythę in campis, non domibus habitantes, quę gens vaga dicta est à mutandis pascuis. 11 Getę propter frigidã regionem dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessarijs, equas mulgent, & lac earum vasis exceptum potant. Appellant Græci, ἱππημολγούς. 12 Quibus iugera nullis metis distincta fruges efferunt liberas, i. non vnius proprias, sed omnibus cõmunes. 13 Nec plus ferunt quàm ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alij, sic vt eum (qui annum laborauit suisque laboribus est defunctus) vicarius recreet equali sorte. i. simili labore, nam ipse quoq; annuum laborem explet. 15 Illic nouerca non sæuit in priuignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi, libertatem vendidi.* 18 Nec in splendido adultero ponit fiduciam. 16 Et castitas nolens ab alio viro tangi.

20 *Certo*

[20]*Certo fœdere castitas:*
[21]*Et peccare nefas, aut pretium est mori,*
[22]*O quisquis volet impias*
Cædes, & rabiem tollere [23] *ciuicam:*
[24]*Si quæret, pater urbium*
Subscribi statuis, indomitam audeat
[25]*Refrænare licentiam,*
[26]*Clarus pòst genitis:* [27] *quatenus (heu nefas)*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
[28]*Quid tristes querimoniæ,*
[29]*Si non supplicio culpa reciditur,*
[30]*Quid leges sine moribus*
Vanæ proficiunt? si, neque feruidis
[31]*Pars inclusa caloribus*
Mundi, nec Boreæ finitimum [32] *latus,*
[33]*Durataq́ue solo niues*
Mercatorem abigunt? [34] *horrida callidi*
Vincunt æquora nauitæ?
Magnum [35]*pauperies opprobrium iubet*
Quiduis & facere & pati,
Virtutisq́ue viam deserit [36] *arduæ.*
[37]*Vel nos in Capitolium,*
Quò [38]*clamor vocat & turba fauentium:*
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & [39] *inutile,*
Summi materiam mali,

20 Copula coniugali, in qua fœdus initum est, alter alteri fidem seruet.
21 Et apud eos matrimonij fidem violare est nefas, i. non licet: aut si volent, pœna adulterij mors est.
22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono Principe legibus seuerissimis sunt coercenda.
23 Ciuilem seditionem.
24 Si cupiet hoc hypogramma suæ statuæ apponi vt pater patriæ appelletur.
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit Iuuenalis.
25 Comprimere cupiditatem insatiabilem.
26 Clarus non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris, fama & nominis gloria futurus, propter seueritatis & correctionis leges & instituta.
27 Quoniam adeò sumus inuidi, virtutem odimus eorum qui viui sunt & incolumes, viros autem virtute præstantes, quando sunt mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas) 28 Quid tristes prosunt querelæ? 29 Lex inutilis est, si de improbis pœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus. i. si ciues à patris non sunt bene instituti atque ad virtutem informati. Ego verò *Mores* hic interpretor cum Varrone rectum animi propositum, & reuerentiam cultumque numinis, populi consuetudine firmatum, quibus rebus cùm destitutæ sunt leges, earum inanis ac prope sepulta vis iacet. 31 Regio zonæ torridæ subiecta. 32 Plaga septemtrionalis. 33 Si niues glacie adstrictæ solo, i. ad solum, non repellunt mercatorem. 34 Si horrorem æquorum docti & scientes nautę non formidant. 35 Pauperies putatur probrosa auaris præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines efficit claros & deorum similes. 37 Quandoquidem diuitiæ sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum proijciamus. quod suasit olim Crates philosophus. 38 Strepitus popularis. 39 Inutile est aurum, si materia est mali.

40 Si vere pœnitet.
41 Primordia cupiditatis sunt radicitus extirpanda.
42 Studijs fortioribus.
43 Nescit hærere in equo.i.equitare nescit puer generosus adhuc rudis.
44 Et venari non vult, ad ludendum doctior seu,&c.
45 Turbine Græco à Græcis inuento quem Virgilius appellat *Volubile buxū*
46 Aleæ lusus puniebatur lege Cornelia & lege Titia.
47 Fide periurio violata.
48 Et filio prodigo pecuniam properet (i.properando

Mittamus.scelerum si[40] *bene pœnitet,*
Eradenda Cupidinis
Praui sunt[41] *elementa: & teneræ nimis*
Mentes[42] *asperioribus*
Formandæ studijs. nescit equo rudis
[43] *Hærere ingenuus puer,*
[44] *Venariq; timet: ludere doctior*
Seu Græco iubeas[45] *trocho,*
Seu malis vetita legibus[46] *alea.*
Quum[47] *periura patris fides*
Consortem socium fallat & hospitem,
[48] *Indignóque pecuniam*
Hæredi properet: scilicet[49] *improbæ*
Crescunt diuitiæ,[50] *tamen*
Curtæ nescio quid semper abest rei.

accumulet) qui per luxuriam consumet, quod pater per nefas conquisiuit. Nam *mali parta mali dilabuntur.* 49 Diuitiæ dicuntur improbæ, vel, quia improbe sunt coaceruatæ, vel, quia improbos efficiunt. 50 Post multas diuitias partas, aliquid semper videtur auaro deesse.

IN BACCHVM. Ode XXV.

Bacchi instinctu concitatus noua quædam carmina Lyrica de Augusto est dicturus.

1 Me tuo numine afflatum?
2 Quas ducor in speluncas? sic Od. 19 lib 2.
3 Expeditus mente non mea, sed diuina.
4 In quibus locis secretis. Ordo est. quibus antris meditans, audiar inserere stellis & consilio Iouis æternum decus egregij Cæsaris?

QVò me Bacche rapis tui
[1] *Plenum? quæ in nemora, aut quos*[2] *agor in (specus*
[3] *Velox mente noua?*[4] *quibus*
Antris, egregij Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
[5] *Stellis inserere & consilio Iouis?*
Dicam insigne, recens, adhuc
[6] *Indictum ore alio.*[7] *non secus in iugis*
[8] *Et somnis stupet Euias,*

5 Cœlo consecrare & deorum cœtui. 6 Carmen lyricum, quod primus Latinorū protuli. 7 Non aliter, sed sic, Euias Bacchi sacerdos concitari solet vt ego nunc commoueor ad Augusti laudes, meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel experrecta. Nam hæc sacra tempore nocturno celebrabantur.

[9] *Hebrum*

[9] Hebrum prospiciens, & niue candidam
[10] Thracen, ac pede barbaro
Lustratam [11] Rhodopen.[12] vt mihi deuio
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! [13] O Naiadum potens,
Baccharúmque, valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil paruum aut humili modo,
Nil mortale loquar.[15] dulce periculum est,
[15] O Lenæe, sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluuium, quem hyemis sodalem appellat Od. 25 lib. 1.
10 Regionem septentrionalem frigidissimam.
11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari peragrant, aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orpheo primum imitante.
12 Quo modo mihi libet a via vsitata aberranti, i. versus lyricos scribenti, flumina & desertum nemus mirari? *Sunt hæc verba Poetæ admirantis, non sunt comparationis redditio, vt multi existimant.* 13 O Bacche, qui potestatem habes in Naiades (fluuiorum Nymphas) & in bacchas tuas sacerdotes, quæ tuo numine percitæ possunt supra vires humanas suis manibus fraxinos euertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere: at dulce est id facere deo ducente, qui viridi pampino coronat quos charos habet. Bacchus Lenæus, ἀπὸ τοῦ ληνοῦ, i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM.
Ode XXVI.

Senectute iam confectus, lyræ & rebus amatorijs valedicit.

VIxi puellis [1] nuper idoneus,
Et [2] militaui non sine gloria:
[3] Nunc arma [4] defunctúmq; bello
Barbiton hic paries habebit,
[5] Leuum marinæ qui Veneris latus
Custodit. hic hic ponite lucida
[6] Funalia, & [7] vectes, & arcus
[8] Oppositis foribus minaces.
[9] O, quæ beatam diua tenes [10] Cyprum, &

1 Cùm essem ætate integra.
2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* Ouid.
3 Paries huius templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria. nempe funalia, barbiton, versus lyricos, vectes & arcus.
4 Et barbiton quod finiuit & absoluit bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est, paries, qui proximus est læuo lateri Veneris marinæ, i. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inseruientia. 7 Instrumenta quibus amatores à meretricibus nō admissi, fores & fenestras effringerent. sic Thraso Thaidis domum expurgaturus inquit, *Procede huc cum vecte Dorax.* 8 Foribus clausis. 9 O Venus, te precor vt Chloen hactenus amantibus superbam graui amoris plaga semel percutias. 10 Insulam opulentam, in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

12 Vrbem in AEgypto, quæ niue caret quod regio est calida.
12 Thracia niue.

[11] *Memphim carentem* [12] *Sythonia niue,*
Regina, [13] *sublimi flagello*
Tanget Cloën semel [14] *arrogantem.*

13 Flagello in altum sublato, vt ictus sit vehementior. 14 Superbam propter pulchritu...

AD GALATEAM NAVIGATVRA[M]
Ode XXVII.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

1 Homines impij & scelerati iter facientes opto, vt habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum parram auem (cuius vox tristis est) rauã, lupam, fœtam vulpem & serpentem velocem, sed tibi iam nauigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c.
2 Parræ iterum atq; iterum canentis.
3 Dux sit itineris, eo nimirum, vt impij male pereant.
4 Lupa coloris raui inter flauum & nigrum.
5 Vndecunque. Species pro genere.
6 Vulpes grauida.
7 Cum serpens transuersa ex parte

[1] *IMpios parræ* [2] *recinentis omen*
[3] *Ducat, & prægnans canis, aut ab agro*
[4] *Raua decurrens lupa* [5] *Lanuuino*
[6] *Fœtaq; vulpes:*
Rumpat & serpens iter institutum,
[7] *Si per obliquum similis* [8] *sagittæ*
Terruit mannos: [9] *ego cui timebo,*
[10] *Prouidus auspex?*
Antequam [11] *stantes repetat paludes*
Imbrium [12] *diuina auis imminentum,*
[13] *Oscinem coruum prece suscitabo*
Solis ab ortu.
[14] *Sis licèt felix vbicunque mauis,*
Et memor nostri Galatea viuas:
Téque nec læuus vetet ire [15] *picus,*
Nec [16] *vaga cornix:*
[17] *Sed vides quanto trepidet* [18] *tumultu*
Pronus Orion? ego, [19] *quid sit ater*

terruit mannos, i. equos currũ trahentes aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis. 8 Non quæ à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eã surculi partẽ, quæ in vitibus incurua & contorta pangitur, est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam, quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem euentum prænuntiant. 10 Futurorum prouidus. 11 Paludes quietas, vt stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & prænuntia. 13 Oscinem coruum inuocabo, vt ab ortu solis fœlix augurium clarè occinat. Oscines quasi oricines dicũtur aues, quæ ore canentes futura prædicunt, vt coruus, cornix, noctua. 14 Ordo est. Galatea sis fœlix & memor nostri, licet viuas vbicunque mauis, i. etsi mauis esse sine me, sis fœlix tamen. 15 Picus Martius vel picus arboraria[...] sinistra volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam à nauigatione*, vides (inquit) quantam tempestatem Orion vergens ad occasum denunciet, &c. vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto aeris motu ex vento, pluuijs aut fulminibus trepidet Orion. 19 Vides quam infestus & periculosus sit Adriæ sinus. vide Od. 9.

Adria,

Adriæ, noui, ſitus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hoſtium vxores puerię* [22] *cæcos*
Sentiant motus orientis Hœdi, &
Æquoris [23] *nigri fremitum,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niueum doloſo*
[26] *Credit tauro latus, &* [27] *ſcatentem*
Belluis pontum, mediáſque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *ſtudioſa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte ſubluſtri, nihil aſtra præter*
Vidit & vndas.
[31] *Quæ ſimul centum tetigit potentem*
Oppida [32] *Creten,* [33] *Pater ô relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietáſque, dixit*
Victa furore.
Vnde? quò veni? [35] *leuis vna mors eſt*
Virginum culpæ. [36] *vigilanſę ploro*
Turpe commiſſum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? meliúſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc iuuencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modò multum amati*
Cornua tauri.

20 Vides quid Calabriæ ventos albus i. ſerenius, peccet, i. peccare ſoleat.
21 Vſitatiſsimum eſt ſcriptoribus mala hoſtibus optare, quos perire cupiunt.
22 Motus obſcuros.
23 AEquoris tempeſtuoſi.
24 Et ſentiant littora, quæ videntur tremere, vndarum ictu conquaſſata.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, ſic tu, ni caues, ab Auſtro decipieris.
26 Commiſit latus fraudulento Ioui in taurum mutato.
27 Extimuit mare Boſphorum belluis marinis repletum, & quamuis ante audax fuerat, iam vehementer metuit Iouis fraudes in medio dolo cognitas, non ante ſuſpectas.
28 Studioſa vt Nymphis floreas necteret coronas.
29 Debitæ ex promiſſo.
30 Nocte aliquantulum luminoſa.
31 Quæ Europe ſtatim vt tetigit, &c.
32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν ιλ. ϛ.
33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen Pater neglectum à filia, ô pietas inſano amore tauri victa. *Hæc & quæ ſequuntur ferè vſque ad finem Odæ ſunt verba Europæ ingemiſcentis.* 34 Pietas eſt grata voluntas in parentes. 35 Vna non leuior pœna eſt quàm quæ ſufficiat virginitati amiſſæ, i. pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An ſine vitio ſum? an ſpecies vana, i. phantaſma in ſomnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana ſomnia emittuntur. De ſomni portis, vide Virg. lib. 6 Æn. *Sunt geminæ ſomni portæ, &c.* 38 Si quis in poteſtatem mihi redigat taurum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua diſcerpere. Eſt hoc inprimis muliebre, vt ſuis manibus iniurias vlciſci cupiant. 40 Paulò ante.

[41] *Impudens liqui patrios penates,*
Impudens [42] *Orcum moror. ô deorum*
Si quis hæc audis,[43] *vtinam inter errem*
Nuda leones,
Antequam turpis macies decentes
Occupet [44] *malas,*[45] *teneræq; succus*
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
[46] *Vilis Europe, pater vrget absens:*
[47] *Quid mori cessas? potes hac ab orno*
Pendulum zona bene te sequuta
[48] *Lædere collum.*
Siue te rupes & [49] *acuta letho*
Saxa delectant: age, te procellæ
[50] *Crede veloci: nisi*[51] *herili mauis*
Carpere pensum,
[52] *Regius sanguis: dominæq; tradi*
Barbaræ [53] *pellex. Aderat* [54] *querenti*
[55] *Perfidum ridens Venus, & remisso*
[56] *Filius arcu.*
[57] *Mox vbi lusit satis,* [58] *Abstineto*
(Dixit) irarum [59] *calidæq; rixæ,*
[60] *Quum tibi inuisus laceranda reddet*
Cornua taurus.
[61] *Vxor inuicti Iouis esse nescis?*
[62] *Mitte singultus:*[63] *bene ferre magnam*
Disce fortunam: [64] *tua sectus orbis*
Nomina ducet.

41 Inuerecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quòdque post tale scelus admissum maneam in vita.
42 Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cum oporteat.
43 Vtinam errem nuda inter leones, atque ab ijs deuorer antequam contabescam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus.
46 Pater meus absens corpore, sed animo præsens, vili habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ, me vrget & flagitij conscientia excruciat.
47 *Europe seipsam alloquitur.*
48 Te suspendere potes zona (in vsum laquei) quam tecum commode attulisti.
49 Quæ saxa vt morbi acuti, te celeriter exaniment.
50 Committe te procellæ, quæ te scopulis illidat.
51 Nisi mauis lanam certo pondere traditam & ab hera imperatam in fila ducere. 52 Regis filia. 53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens per-fide & dolose, non ex animo. 56 Aderat Cupido arcu suo iam laxato sagittariorum more, qui iaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstineto ab ira est Hellenismus. Genetiuus pro ablatiuo. Vt ἀπέχου τῆς ὀργῆς. 59 Rixæ, quæ venit a ca-lore sanguinis. 60 Ironice, nam antea minabatur se cornua tauri fracturam. 61 Nescis te gerere tanquam vxorem inuicti Iouis? 62 Singultus omitte. 63 Disce secundam fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est cuiuslibet. 64 Vna pars orbis in tres diuisi, tuo nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD

AD LYDEN. Ode XXVIII.

Hortatur Lyden diem Neptuno sacrum vino potu & cantu hilariter transigere.

[1] *FEsto quid potius die*
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde[2] *strenua Cæcubum:*
[3] *munitæq; adhibe vim sapientiæ.*
[4] *Inclinare meridiem*
Sentis, [5] *ac, veluti stet volucris dies,*
[6] *Parcis deripere*[7] *horreo*
[8] *Cessantem Bibuli Consulis amphoram.*
Nos cantabimus [9] *inuicem*
[10] *Neptunum, & virides* [11] *Nereidum comas:*
[12] *Tu curua recines lyra*
Latonam, & celeris spicula [13] *Cynthiæ:*
[14] *Summo carmine, quæ Cnidon*
Fulgentésque tenet [15] *Cycladas, &*[16] *Paphon*
Iunctis visit [17] *oloribus,*
Dicetur merita nox quoque [18] *næniæ.*

1 Ordo est. Lyde prome reconditum vinum Cæcubum (vt bibam) quid enim potius festo Neptuni die facere possum?
2 Serenuè, mox.
3 Sapientiæ septæ ac munitæ contra voluptates vim infer, eamque vino & lætitia expugna, vt ioco & ludo aliquis sit locus.
4 Sentis diem decrescere, & ad occasum vergere.
5 Ac quasi dies, non celeriter abeat, parcis, &c.
6 Cessas deripere horreo vini cadum Bibuli consulatu reconditum.
7 Antiqui in horreis testas vini condebant.

8 Amphoram quæ diu remanserat in vini Apotheca. 9 Per vices, vicissim. 10 Deum marinum Saturni filium in diei festi honorem. 11 Nereides sunt maris nymphæ Nærei filiæ. 12 Tu iterum interumque canes. 13 A Cyntho monte Deli, Diana appellatur Cynthia quæ celeris dicitur, quia venatrix est. 14 Vltimo seu supremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Cnidon vrbem Cariæ. vide Od. xxx. lib. 1. 15 Vide Od. xiiij. lib. 1. 16 Vrbem in Cypro clarissimam. 17 Iunctis Cygnis, quibus ad currum suum trahendum vtitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, tristi scilicet & lugubri, quod somno & tenebris (quæ sunt mortis imago) optime conuenit.

AD MÆCENATEM. Ode XXIX.

Inuitat eum ad cœnam hilarem, publicis curis omissis.

[1] *TYrrhena regum progenies,*[2] *tibi*
[3] *Non antè verso lene merum cado*

1 Ab Hetruscis regibus oriunde. sic Od. 1. lib. 1. Ordo est. O Mæcænas Tyrrhena progenies regum, iamdudum apud me est tibi lene merum non ante verso cado cum flore rosarum: & balanus pressa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado non ante prompto, cado non antè inuerso ad vinum depromendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
[4]Pressa tuis balanus capillis
[5]Iamdudum apud me est.[6] eripe te moræ:
Ne semper [7] vdum Tibur & [8] Æsulæ
Decliue contempleris aruum, &
[9]Telegoni iuga parricidæ.
[10]Fastidiosam desere copiam &
[11] Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
[12]Fumum & opes strepitúmque Romæ.
Plerunq; gratæ diuitibus [13] vices,
[14] Mundæq; paruo sub lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & [15] ostro,
[16]Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedes [17] pater
[18]Ostendit ignem. iam [19] Procyon furit,
[20]Et stella vesani leonis,
Sole dies referente [21] siccos.
Iam pastor vmbras cum grege [22] languido
Riuumq; fessus quærit, & horridi
Dumeta [23] Syluani: caretque
Ripa vagis [24] taciturna ventis.
Tu ciuitatem quis deceat status,
Curas. & vrbi sollicitus, times
Quid [25] Seres & regnata Cyro
[26]Bactra parens, [27] Tanaisque discors.
PRVDENS futuri temporis exitum
[28] Caliginosa nocte premit deus;
Ridetq; si mortalis [29] vltra

4 Glans vnguentaria pressa. i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Iam diu domi meæ est.
6 Te nihil impediat, quò minus ad nos venias.
7 Vdum propter copiam aquarum, quæ faciunt Tibur insalubre.
8 Æsula est oppidum in latere montis collocatum, Tyburi propinquum.
9 Et Tusculum, vrbem conditam à Telegono Vlyssis ex Circe filio, qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem. satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime exstructam, vnde totam fere Romam prospicis.
12 Auram popularem vel ambitionem, Metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sũt neq; sordidæ neq; nimis sũptuosæ
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilararũnt. lætitia frontem explicat, mœstitiã in rugas contrahit 17 Cepheus Æthiopum rex inter sydera collocatus. 18 Denuntiat æstatem. 19 Anticanis: stella est quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum septentrionale, in quo fit solstitium æstiuum. 21 Dies æstuosas. 22 Grege æstu solis fatigato. 23 Syluano consecrata sunt dumeta, quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens, significat poeta tempus ventosum iam transijsse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sera vrbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparant, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluuius Asiam ab Europa disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes. 28 Euitum nobis ignotum voluit. 29 Vltra id quod ei licet.

Fas

Fas trepidat, [30] *quod adest, memento*
Componere æquus: [31] *cætera fluminis*
Ritu feruntur, nunc medio alueo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc [32] *lapides adesos,*
[33] *Stirpésque raptas, & pecus & domos*
Voluentis vnà, non sine montium
Clamore, vicinæq; syluæ.
[34] *Quum fera deluuies quietos*
Irritat amnes, [35] *ille potens sui*
Lætusq; deget, cui licet, in diem,
Dixisse, vixi: [36] *cras vel atra*
Nube [37] *polum pater occupato.*
Vel sole puro, non tamen irritum
[38] *Quodcunq; retrò est, efficiet: neque*
[39] *Diffinget, infectumq; reddet,*
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna [40] *sæuo læta negotio, &*
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo [41] *manentem:* [42] *si celeres quatit*
Pennas [43] *resigno quæ dedit:* [44] *& mea*
Virtute me inuoluo, [45] *probamq;*
Pauperiem sine dote quæro.
[46] *Non est meum, si mugiat Africis*
[47] *Malus procellis, ad miseras preces*
Decurrere: [48] *& votis pacisci,*
Ne [48] *Cypriæ Tyriæque merces*
Addant [50] *auaro diuitias mari.*

30 Quod præsens est meménto administrare & cum æquitate & tuo arbitratu finire.
31 Futura cursum suum habent instar, fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placide & quiete, nunc rapide & violenter.
32 Excauata rupium saxa.
33 Arbores extirpatas.
34 Cùm tempestas incitat & quasi ad iracundiam prouocat amnes quietos i. cum deluuies ex imbribribus oritur.
35 Ille liber est, & compos sui, hilarisque viuet, cui licet dixisse, vixi in diem, i. bonis præsentibus fruor, futura non curo.
36 Cras, sit cœlum nubilum an serenū nihili æstimat. i. non pendet ex fortunæ inconstantia, sed parui facit vtrum aduersa sit, an fœlix futura fortuna.
37 Cœlum atra nube Iupiter occupet.
38 Quodcunque iam præterijt non potest mutari.
39 Neque destruet vel immutabit.
40 Fortuna in rebus aduersis gaudens sæuire & pertinaciter ludere ludum nouum, *Iuuenal, Quoties voluit fortuna iocari.* 41 Fortunam stabilem. 42 Si fugit & aduersa est. 43 Reddo. 44 Et meis me viribus orno, non rebus externis. est Metaph. ducta à vestibus, quibus inuoluimur. 45 Pauperiem cum virtute coniunctam sine opibus quæro. 46 Nec vitæ nec propositi mei est nauigationis periculo me committere vt rem augeam, etenim pauper est malo. 47 Arbor nauis. 48 Cum dijs quodammodo votis & precibus pacisci, ne merces meæ in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuscunque, species est pro genere. 50 Mari insatiabili, quòd omnia absorbet.

[51] Tunc me biremis præsidio [52] scaphæ,
Tutum per Ægæos tumultus
Aura feret, [53] geminúsque Pollux.

51 Quando maris periculo me exposuero, tunc Aura & geminus Pollux feret me per AEgæos tumultus tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parua nauis est qua tutò nauigare potest nemo in Mari AEgæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis fauen.

AD MELPOMENEN. MVSAM.
Ode XV.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

[1] Exegi monimentum ære perennius,
[2] Regaliq; situ pyramidum altius:
Quod nec imber edax, aut Aquilo [3] impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
[4] Annorum series, & fuga temporum.
[5] Non omnis moriar: [6] multaq; pars mei
[7] Vitabit Libitinam: [8] vsque ego postera
Crescam laude [9] recens, [10] dum Capitolium
[11] Scandet cum tacita virgine pontifex.
[12] Dicar, quà violens obstrepit [13] Aufidus,
Et quà pauper aquæ [14] Daunus, agrestium
[15] Regnauit populorum, [16] ex humili potens
[17] Princeps [18] Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. [19] sume superbiam
Quæsitam meritis, & mihi Delphica,
[20] Lauro cinge volens Melpomene comam.

1 Perfeci carminum volumen ingenij mei monumentum æreis statuis durabilius.
2 Altius regali constructione pyramidum, quę sunt regum AEgyptiorum sepulchra.
3 Aquilo vehementer sæuiens, vt qui sibi non possit temperare.
4 Temporis longinquitas & cursus temporum.
5 Non totus moriar.
6 Mens vel ingenium.
7 Effugies mortem. Libitina est dea funerum, significat etiam Capulum vel feretrum in quo cadauera efferuntur ad sepulturam. 8 Semper ego recens crescam postera laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda cum virgine vestali tacita, i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse AEolium carmen ad Italos modos, qua obstrepit violens Aufidus, & qua pauper aquæ Daunus regnauit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluuius, vbi natus est Horatius. 14 Daunus rex Apuliæ fuit à cuius nomine fluuius sic appellatus est, qui fluuius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura Καςίλευσε τῶν λαῶν. 16 Qui libertino patre natus potens & clarus exiti. 17 Omnium primus. 18 Carmine AEolio vsus est Alcæus à Lesbio insula in qua regnauit AEolus. 19 O Melpomene sume superbiam. i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis. i. virtutibus & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER QVARTVS.

AD VENEREM. Ode I.

Horatius iam ea est ætate, vt à rebus amatorijs & carminibus ludicris alieno esse animo debeas, & tamen Ligurini vesano amore torretur.

INtermissa Venus diu,
Rursus [1] *bella moues. parce, precor, precor.*
Non sum qualis eram bonæ
[2] *Sub regno Cynaræ. desine dulcium*
Mater [3] *sæua Cupidinum,*
[4] *Circa lustra decem flectere* [5] *mollibus*
[6] *Iam durum imperijs. Abi*
Quò blandæ iuuenum te reuocant preces,
[7] *Tempestiuiùs in domo*
Pauli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Commessabere Maximi:*
Si torrere [10] *iecur quæris idoneum,*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et pro sollicitis non tacitus reis,*
[13] *Et centum puer artium,*
[14] *Latè signa feret militiæ tuæ.*
[15] *Et quandoque potentior*
Largis muneribus riserit æmuli:
Albanos probè te lacus

1 In militiam Veneris vrges. *Militat omnis amans & habet sua castra Cupido.* 2 Sub Cynaræ domino. Qui amant, seruiunt. Cynaram bonam appellat fortasse, quòd esset ipsi inter cæteros amatores beneuolentior, idque sine mercede. 3 Venus aliquando crudelis est & sæua inter dulces voluptates. 4 Cùm nunc annos quinquagintà sim natus. 5 Imperijs voluptuosis, quæ molliunt animos. 6 Me iam senio induratum. 7 Oportuniùs & tempore magis idoneo. 8 Quæ velox es & celeriter vehi soles in curru oloribus iuncto. 9 Iocabere & libidinosè viues. 10 Iecur amoribus aptum. Iecur enim est sedes libidinis. 11 P. Max. iuuenis nobilis, formosus & facundus erat, quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro ijs, quorum causa in periculo versatur, patronus non mutus, sed eloquens. 13 Et multis artibus instructus. 14 Multùm amabit & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riserit, i. hilaris erit, plus valens apud amicam quàm larga riualis munera, ille marmoream eriget tibi statuam propè lacus Albanos.

Ponet marmoream,[16] *sub trabe citrea.*
[17] *Illic plurima naribus*
Duces thura: lyræq; & [18] *Berecynthiæ*
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.
Illic [19] *bis pueri die*
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] *In morem Salium, ter quatiens humum.*
[21] *Me nec fœmina, nec puer*
Iam, nec spes animi credula [22] *mutui,*
[23] *Nec certare iuuat mero:*
Nec vincire nouis tempora floribus.
[24] *Sed cur, heu, Ligurine, cur*
Manat [25] *rara meas lachrymas per genas?*
Cur facunda parum decoro
[26] *Inter verba cadit lingua silentio?*
[27] *Nocturnis ego te somnijs*
Iam captum [28] *teneo: iam* [29] *volucrem sequor*
Te per gramina Martij
Campi, te per aquas,[30] *dure, volubiles.*

16 In templo arboribus odoratis ædificato.
17 Illic bibes naribus plurima ex thure sacrificia.
18 Tibiæ Phrygiæ, à monte Berecyntho vbi primum inuenta dicitur tibia.
19 Mane & vesperi.
20 In morem Saliorum Martis sacerdotum saltabunt.
21 Me nec fœmina iuuat hoc, &c.
22 Vt mutuo amer ab ea quã amauero.
23 Nec iuuat contendere poculis, nec caput in epulis coronare.
24 Apostrophe pathetica, ac si diceret: Eheu Ligurine, quamuis ætate iam ingrandesco, amore tamen tui incensus ad pristinas reuocor lascivias.
25 Lachryma guttatim & rarò destuens non amoris paruitate, sed ætatis verecundia, nam turpe est seni præ amore flere. 26 Cur lingua in medio sermone titubat? quod nimij amoris est indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque somnio. 28 Tenere videor. 29 Te ex meo complexu euolantem sequor quasi ludentem in campo Martio, te sequor quasi denatantem in Tiberi, qui fuit iuxta campum Martium, in quo iuuentus Romana se cursu, lucta, equo, natatione exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis.

AD IVLVM ANTONIVM. M. Antonij Triumuiri filium. Ode 2.

Antiquos Poetas imitari periculosum est.

[1] P*Indarum quisquis studet æmulari, I-*
-ule, ceratas ope Dædalea

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facile principem si quis imitari velit, is sibi conatus irritos sentiat, vt olim Icarus volare tentans, in mare decidit.

2 *Nititur*

[2] *Nititur pennis,* [3] *vitreo daturus*
Nomina ponto.
[4] *Monte decurrens velut amnis, imbres*
Quem super notas [5] *aluere ripas,*
Feruet [6] *immensúsq; ruit profundo*
Pindarus ore:
[7] *Laurea donandus Apollinari,*
Seu per [8] *audaces noua* [9] *dithyrambos*
Verba [10] *deuoluit, numerisq;* [11] *fertur*
Lege solutis:
[12] *Seu deos regesq; canit, deorum*
Sanguinem, [13] *per quos cecidere iusta*
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] *Flamma Chimæræ:*
[15] *Siue, quos Elea domum reducit*
Palma cœlestes: [16] *pugilémue equúmue*
Dicit, & centum potiore signis
[17] *Munere donat:*
[18] *Flebili sponsæ iuuenémue raptum*
Plorat: & vires animumq; morés-
-que [19] *aureos deducit in astra, nigró-*
-que [20] *inuidet Orco.*
Multa [21] *Dirceum leuat aura* [22] *cygnum,*
Tendit, Antoni, quoties in altos
[23] *Nubium tractus:* [24] *ego, apis Matinæ*
More modóque,

2 Sustentatur pennis cera iunctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido instar vitri, quod ab Icaro mare Icarium est appellatum.
4 Ordo est. Feruet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere super notas ripas, & ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copiosam Pindari sapientiam, & celerem in dicendo vbertatem.
5 Ita auxêre, vt extra ripas erumpat.
6 Propter diluuia.
7 Coronandus lauro Poetis consecrata. vide Od. vlt. lib. 3.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege solutis constant, vel sunt versus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum.
10 Deorsum voluit, i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum maiore licentia. 12 Deos, vt Apollinem, Reges, vt Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnauit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) deuicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poetis finguntur esse media parte viri & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cuius tria capita ignem efflant. vide Od. 27. lib. 1. 15 Siue dicit & laudat eos quos victoria apud Elidem parta domum reducit cœlestes, i. cœlestibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem dicit. 17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora. 18 Siue in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsæ propter iuuenem sponsum immatura morte sibi ereptum. 19 Et bonos mores eiusdem iuuenis effert ad astra. 20 Inuidet morti, i. à morte & obliuione eum vindicat. 21 Pindarum Poetam Thebanum sic dictum à Dyrce fonte Thebano. 22 Poetam, nam vt cygnus aura & vento leuatus in altum volat, sic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat, & suauiter canit. 23 In eam vsque regionem cœli vbi nubes condensantur, i. in cœlos ipsos. 24 Ego, vt apis Calabra in Matino monte pascens, carpensque grata thyma, i. scribens depresse, suaui tamen stylo fingo carmina, &c.

Plurimum

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, [25] vuidiq́,
Tiburis ripas, operosa paruus
[26] Carmina fingo.
[27] Concines maiore Poeta plectro
Cæsarem, [28] quandóque trahet feroces
[29] Per sacrum cliuum, merita decorus
Fronde Slcambros:
[30] Quo nihil maius meliúsue terris
Fata donauêre, [31] boníque diui:
Nec dabunt, [32] quamuis redeunt in aurum
Tempora priscum.
[33] Concines lætósque dies, & vrbis
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forúmque
[34] Litibus orbum.
[35] Tum meæ (si quid loquar audiendum)
Vocis accedet bona pars: & ô sol
Pulcher, ô laudande, canam, recepto
[36] Cæsare fœlix.
[37] Túque dum procedis, Io triumphe,
Non semel dicemus, Io triumpe,
Ciuitas omnis: dabimúsque diuis
Thura [38] benignis.
[39] Te decem tauri, totidémque vaccæ,
[40] Me tener soluet vitulus relicta
Matre, qui largis [41] iuuenescit herbis
In mea vota.
[42] Fronte curuatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina compono laboriosa existens paruus.
27 O Poeta, tu canes Cæsarem stylo grandiore. i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum cliuum Sicambros. i. Germaniæ populos quos hodie Gheldrenses appellamus.
29 Per sacram viam triomphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæsare.
31 Diui largi.
32 Quamuis redeant aurea sæcula. vel aureæ ætatis mores.
33 Decantabis etiã festos dies & publicam ciuitatis lætitiam pro Augusti reditu à dijs impetrato & concesso.
34 Et cantabis forum contentionibus vacuum propter ferias, seu potius propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poemati si quid loqui possum auditu dignum.
36 Et Cæsare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher laudibusque celebrande, quo victor Cæsar vrbem ingressus est. 37 Et ô triumphe nos (omnis ciuitas) non semel dicemus Io, Io triumphe. 38 Diuis liberalibus ergo ob illius reditu. 39 Liberabunt te à voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu. 40 Parua victima, nempe vitulus à matre, id est, à vacca depulsus me soluet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate dijs feci. 41 Qui fit iuuencus. 42 Qui cornua habet parua & curua instar Lunæ, tertie die à suo nouilunio,

43 Qui

[43] *Quà notam duxit, niueus* [44] *videri,*
[45] *Cætera fuluus.*

43 Qua parte notabatur. i. in fronte candidus erat, sed fuluus reliquo corpore. 44 Niueus videri, Græca est loquendi figura, vt, Certus amari. 45 Per Synecdochen, id est, habens cætera fulua.

AD MELOPOMENEN. Ode III.

Natus est Horatius ad artem Poeticam, cuius beneficio immortalem gloriam est consecutus.

[1] *QVem tu Melpomene semel*
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor [2] *Isthmius*
[3] *Clarabit pugilem, non equus impiger*
[4] *Curru ducet Achaico*
Victorem, [5] *neque res bellica* [6] *Delijs*
Ornatum folijs ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
[7] *Sed quæ Tibur aqua* [8] *fertile perfluunt,*
Et spissæ nemorum comæ,
[9] *Fingent* [10] *Æolio carmine nobilem.*
[11] *Romæ principis vrbium*
Dignator soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros:
[12] *Et iam dente minus mordeor inuido.*
[13] *O testudinis aureæ*
Dulcem quæ strepitum Pieri temperas:
O [14] *mutis quoque piscibus*
Donatura cygni, si libeat, [15] *sonum:*
[16] *Totum muneris hoc tui est,*

1 Melpomene, quẽ tu semel oculis beneuolis aspexeris nascentem, is non athleta neque miles erit, sed Poeta. 2 Labor susceptus in ludis Isthmijs, à Sysipho in honorem Neptuni institutis. 3 Clarum faciet pugilem. 4 Curru Græco vel Eleo. i. quadrigali certamine. 5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum folijs Delijs quòd contuderit tumidas minas regum. i. quòd minantes & superbos reges superauerit. 6 Laurea Apollinari à Delo insula Apollini sacra. 7 Non hæc suprà memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo descriptæ Aeolio carmine facient clariorem. 8 Od. 29. lib. 3. vdum appellat Tibur. vbi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico. vide Od. 30. lib. 3. 11 Posteritas Romæ) quæ vrbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poetas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et iam virtute supero inuidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderaris dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces quia paucis exceptis) non spirant neque respirant, nam pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eò quòd non habent sanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissimè, 16 Hoc munus est mihi à te datum.

[17] *Quòd monstror digito prætereuntium*
Romanæ [18] *fidicen lyræ:*
[19] *Quòd spiro, & placeo (si placeo) tuum est.*

16 Sic olim Demosthenes: ἆ τοῦ ἐκεῖνος Δημοσθένης. Hic est ille Demosthenes. 18 Lyricus Poeta. 19 Quòd viuo.

AD VRBEM ROMAM DE INDOLE Drusi, eiúsque institutione sub Augusto.
Ode IIII.

[1] *QValem ministrum fulminis* [2] *alitem,*
(Cui Rex deorum regnum in aues vagas
[3] *Permisit, expertus fidelem*
Iupiter in [4] *Ganimede flauo)*
Olim iuuentas & [5] *patrius vigor*
[6] *Nido laborum propulit inscium:*
Vernique, iam nimbis remotis,
[7] *Insolitos docuere nisus*
Venti pauentem: mox [8] *in ouilia*
Demisit hostem viuidus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor [9] *dapis atque pugnæ.*
Qualémue lætis caprea pascuis
Intenta, fuluæ matris ab vbere
Iam [10] *lacte depulsum leonem,*
[11] *Dente nouo peritura videt:*
[12] *Videre Rhæti bella sub Alpibus*
Drusum gerentem & Vindelici: [13] *quibus*
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazonia securi
Dextras obarmet, quærere distuli:
(Nec scire [14] *fas est omnia) sed diu*
Latéque [15] *victrices cateruæ,*

1 Longum est hic hyperbaton. sensus est. Qualis est Aquila in ouium greges, eiusque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis est catulus leonis in capream eius dentibus iam dilacerandam, talem Rhæti & Vindelici videre Drusum, &c.
2 Aquilam Iouis armigeram.
3 Propter eius fidem erga Iouem.
4 In pulchro Ganymede Iouis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 E nido extrusit volandi & prædandi inscium.
7 Primos & non assuetos volatus.
8 Vt agnos rapiat.
9 Amor dapis egit vt agnus sit sibi esca, amor etiam pugnæ egit in dracones, propter mutuum inter se odium.
10 Leonem à lacte remotum.
11 Dente Leonini catuli nondum prædæ assuefacto. 13 Talem Rhæti & Vindelici videre Drusum sub Alpibus bella gerentem, à quo erant subiugati. 13 Qui Vindelici cur securibus in prælio (Amazonum more) vtantur, non iam quærendum censui. Ordo est, quibus vt mos obarmet suas dextras Amazonia securi vnde deductus sit, quærere distuli. 14 Poetæ est ἀδύνατον. vide Od. 2. lib. 1. 15 Rhæti semper ante victores, nunc consilijs Drusi vicissim victi, sensere & experti sunt, quid, &c.

Consilijs

Consilijs iuuenis reuictæ,
Sensere, quid mens rite, quid [16] indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] In pueros animus Nerones,
FORTES creantur fortibus, & bonis:
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
[18] Doctrina sed vim promouet insitam:
[19] Rectiq; cultus pectora roborant,
[20] Vtcunque defecere mores,
Dedecorant benè nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Neronibus,
Testis [21] Metaurum flumen, & [22] Asdrubal
Deuictus, [23] & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
Qui primus alma [24] risit adorea:
[25] Dirus per vrbes Afer vt Italas,
Seu flamma per tedas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
[26] Post hoc secundis vsque laboribus
Romana pubes creuit: & [27] impio
Vastata Pœnorum tumultu
[28] Fana deos habuêre rectos:
Dixitque tandem [29] perfidus Annibal
[30] Cerui, luporum præda rapacium,
Sectamur vltrò, quos opimus
[31] Fallere & effugere est triumphus.
[32] Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Iactata Tuscis æquoribus, [33] sacra

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis naturâ insitos prouehit ad perfectionem.
19 Recti amor & studium.i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniant & robustã reddunt.
20 Vbicunque boni mores deficiunt, culpæ.i. facta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoreque afficiunt.
21 Flumen Vmbriæ, vbi Asdrubal cum quinquaginta sex millibus hominũ Claudij Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio. i. Carthaginensibus & Afris ex Italia pulsis
24 Qui lætus est bellica gloria farris & frugum copiam significat adorea, qua abundantem putabant gloriosum.
25 Vt.i. postquam crudelis Annibal equitauit & aufugit per vrbes Italas, veluti flamma tedas, vel Eurus Siculas percurrit vndas.
26 Post cædem Asdrubalis, & victoriã à Nerone partam, prosperis semper prælijs creuerunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuere erectas, quæ à Carthaginiensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Hannibal primus violauit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Annibalis ad suos milites: Nos (inquit) Carthaginienses tanquam cerui Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos latêre & fallendo effugere, magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem duxit à Troia. 33 Deos penates.

[34] Natosq;-

[34]*Natósque, maturosq̃, patres*
Pertulit [35]*Ausonias ad vrbes:*
[36]*Duris vt ilex tonsa bipennibus*
[37] *Nigræ feraci frondis in*[38] *Algido,*
Per damna, per cædes, ab ipso
[39]*Ducit opes animumq́, ferro.*
Non [40]*Hydra secto corpore* [41] *firmior*
Vinci [42] *dolentem creuit in Herculem:*
[43] *Monstrúmue summisere Colchi*
Maius, [44] *Echioniæue Thebæ.*
[45] *Merses profundo,* [46] *pulchrior euenit:*
[47]*Luctere, multa proruet integrum*
Cum laude [48] *victorem: gerétque*
Prælia [49] *coniugibus loquenda.*
Carthagini iam non [50] *ego nuntios*
Mittam superbos. [51]*occidit, occidit*
Spes omnis & fortuna nostri,
Nominis, Asdrubale interempto.
[52]*Nil Claudiæ non efficient* [53] *manus:*
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & [54] *curæ sagaces*
[55]*Expediunt per acuta belli.*

34 Virgil. *Ascanium, Anchisémque patrem Teucrósque penates Commendo socijs, &c.*
35 Ad Italiæ vrbes.
36 Vt ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani aduersis prælijs magis inualescunt.
37 Frondis vmbrosæ.
38 Algidum mons est in agro Tusculano vide Od. 21. lib. 1
39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus, vide Virg. lib. 2. AEn.
40 Hydra serpens monstrosa in Lærna delitescens, cuius vno capite ab Hercule abscisso, septem subito renascebantur.
41 Subintellige *quàm fuit hæc gens in nos.*
42 Qui dolebat se ab aliquo vinci.
43 Nec Colchi ediderunt maius monstrum, aut vrbs Thebana, quàm sunt ipsi Romani. Hæc est huius loci sententia: Non tantùm duo dracones ex dentibus disseminati pullulârunt, quantum gens Troiana ex suis damnis & prælijs aduersis. 44 Thebæ conditæ Echione Cadmi genero. 45 Quamuis in mari Romanum merses, à verbo inusitato Merso, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipse prosternet & euincet te hostem integrum, hostem incolumen, cui exercitus non sit imminutus. [48] Qui paulo ante viceras. 49 Prædicanda à coniugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego Hannibal (occiso iam Asdrubale) posthac desinam superbos mearum victoriarum nuntios Carthaginem mittere. 51 Spes omnis interijt. 52 Hæc loquitur Poeta, non Hannibal. 53 Vires Neronum perficient omnia. 54 Industria & cura cum consilio coniuncta. 55 Expediunt facta per subtilitates belli, quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

AD AVGVSTVM. Ode v.

Vt tandem in vrbem redeat.

Diuis orte [1] *bonis, optime* [2] *Romulæ*
Custos gentis, abes iam nimium diu:

1 Diuis propitijs & beneficis orte.
2 Romanæ à Romulo Romæ conditore.

[3]*Maturum*

[3] *Maturum reditum pollicitus patrum*
[4] *Sancto consilio, redi.*
[5] *Lucem redde tuæ dux bone patriæ.*
[6] *Instar veris enim vultus vbi tuus*
Affulsit, populo gratior it dies,
Et soles melius [7] *nitent.*
[8] *Vt mater* [9] *iuuenem, quem Notus* [10] *inuido*
Flatu [11] *Carpathij trans maris æquora*
[12] *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci distinet à domo,
Votis [13] *ominibúsque & precibus vocat,*
Curuo nec faciem littore [14] *demouet:*
Sic [15] *desiderijs icta fidelibus,*
Quærit patria Cæsarem.
[16] *Tutus bos etenim rura perambulat,*
Nutrit rura Ceres, almáque [17] *Faustitas:*
[18] *Pacatum volitant per mare nauitæ:*
[19] *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
[20] *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
[21] *Laudantur simili prole puerperæ:*
[22] *Culpam pœna premit comes.*
[23] *Quis Parthum paueat? quis gelidum* [24] *Scythen?*
[25] *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet [26] *Iberiæ?*
[27] *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem [28] *viduas ducit ad arbores:*
Hinc ad vina redit lætus, & [29] *alteris*
Te mensis adhibet deum.

3 Celerem.
4 Sancto senatorum cætui.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit populo, maior est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est, vt mater vocat votis, ominibus & precibus iuuenem cũctantem traus æquora Carpathij maris, quem Notus inuido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec, &c.
9 Filium suum.
10 Aduerso flatu.
11 A Carpatho insula contra AEgyptum posita, à qua vicinum mare ad AEgyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem vltra annum.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem mouet de littore, ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria iustis desiderijs affecta.
16 Te præsente, ô Cæsar, omnia terra marique sunt tranquilla.
17 Fœlicitas.
18 Nautæ sine metu piratarum nauigant.
19 Fides cauet commisisse quamobrem culpetur, i. nemo fidem fallit.
20 Boni mores & lex Iulia de adulterijs coercendis sustulerunt turpe & immundum nefas.
21 Filij sunt parentibus similes. Non generantur spurij.
22 Sic valent leges, vt pœna celeriter sequatur culpam.
23 Bella iam cessant saluo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c.
24 Scythia multo frigore & niuibus est frigida.
25 Quis extimescat fœtus, i. homines, quos horrida Germania parturit?
26 Bellicosæ Hispaniæ à flumine Ibero.
27 Quisque diem finit in operibus rusticis.
28 Ad vlmos, populos & similes arbores, quæ viduæ dicuntur antequam iungantur vitibus.
29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu diuino. Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundam eleganter apparatam in deorum honorem exhibebant.

Te multa prece,[30] te prosequitur mero
[31] Defuso pateris: [32] & Laribus tuum
Miscet nomen,[33] vti Græcia Castoris,
Et magni [34] memor Herculis.
Longas ô vtinam dux bone [35] ferias
Præstes [36] Hesperiæ: dicimus [37] integro
[38] Sicci mane die, dicimus [39] vuidi,
[40] Cum sol Oceano subest.

30 Tibi sacrificat. 31 Vino de pateris fuso. 32 Quisque colens Lares, simul & tuum nomen colit. 33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucē inter deos penates enumerat, sic nos te. 34 Ob beneficia ab illis accepta. 35 Dies festos, id est, ociosam pacem. 36 Italiæ. 37 Primo mane, quando nihil bibitum est, nihil gustum. 38 Non poti, sed sobrij. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano, i. vespere.

AD APOLLINEM ET DIANAM
Carmen sæculare. Ode VI.

[1] Dive, quem [2] proles Niobæa [3] magnæ
Vindicem linguæ,[4] Tityósque raptor,
Sensit, & Troiæ [5] propè victor altæ
[6] Phthius Achilles.
Cæteris maior,[7] tibi miles impar:
Filius quamuis Thetidos [8] marinæ
Dardanus turres quateret tremenda
[9] Cuspide pugnax.
[10] Ille, mordaci velut icta [11] ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
[12] Procidit latè,[13] posuitq; collum
Puluere Teucro.
[14] Ille non inclusus [15] equo, Mineruæ
Sacra mentito, malè feriatos
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:

1 O Apollo. 2 Sex filij Niobes. 3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ, quod liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret. 4 Tytius stuprum Dianæ inferre voluit, vide Od. 4. lib. 3. 5 Cur propè victor? quia Hectorem interfecit, quo pacto facilius Troia capi potuit. 6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ vrbs. 7 Tibi impar, quia à te sub figura Paridis Achilles fuit occisus, vel, quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus in q. illud Virg. *Dardana qui Paridis direxti tela manusque corpus in Aeacidæ.* 8 Thetis dea marina, fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles ruit velut arbor cadens. 11 Velut icta ferri, quæ quasi mordet & paulatim exest arborem incisam. 12 Procidit in latum, vnde denotatur violentus casus Achillis & corporis eius magnitudo. 13 Occubuit. 14 Achilles non insidiis aut dolo, sed aperto Marte Troiam expugnasset nisi à Paride tuâ operâ & impulsu, prius esset interfectus. 15 In equo ligneo, qui Mineruæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci equum fabricatum fingebant vt Palladem offensam placarent. 16 Achilles non fefellisset Troianos suo malo ociantes & dies festos celebrantes.

[17] *Sed palàm captis grauis (heu nefas, heu)*
Nescios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
[18] *Ni tuis victus Venerisq; gratæ*
Vocibus diuûm pater, annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
[19] *Doctor Argutæ fidicen Thaliæ,*
Phœbe, qui [20] *Xantho lauis amne crines:*
[21] *Dauniæ defende decus Camœnæ,*
[22] *Læuis Argyeu.*
[23] *Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem*
Carminis, noménque dedit Poetæ.
Virginum [24] *primæ, puerique claris*
Patribus orti,
Deliæ [25] *tutela deæ, fugaces*
Lynceas & ceruos [26] *cohibentis arcu,*
[27] *Lesbium seruate pedem, meiq;*
Pollicis [28] *ictum,*
[29] *Ritè Latonæ puerum canentes,*
Ritè crescentem [30] *face* [31] *noctilucam,*
[32] *Prosperam frugum,* [33] *celeremq; pronos*
Voluere menses.
[34] *Nupta iam dices, Ego dijs* [35] *amicum,*
[36] *Sæculo festas referente luces,*
[37] *Reddidi Carmen, docilis modorum*
vatis Horati.

17 Sed aperto bello sæuus & immitis, etiam paruos infantes & materno ventre inclusos combussisset.
18 Nisi Iupiter flexus tuis & placidæ Veneris precibus concessisset Æneæ laboribus muros Romanos ductos. i. ducendos & erigendos potiore alite. i. melioribus auspicijs
19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Musam arguté canentem.
20 Troiæ fluuio.
21 Latinæ Camœnæ i. carminis sui Lyrici.
22 Imberbis Apollo, qui Agyæus dicitur, eò quòd in vijs publicis ei solebant sacrificare.
23 Diuinum furorem.
24 Primariæ & nobiles.
25 Qui estis sub protectione Dianæ.
26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & ceruos.
27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.
28 Lyræ meæ strepitum.
29 Ex veterum instituto & solenni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium. 30 Crescentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit. 32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges prosperat. Nota *quòd Adiectiuum verbale cum patrio casu iungitur.* 33 Celerem ad voluendos menses. Nam Luna 18. circiter diebus orbem suum conficit. 34 Cum fueris nupta hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatij. reddidi carmen amicum dijs, sæculo referente festas luces. *Poeta vnam è puellis alloquitur omnium nomine.* 35 Carmen dijs gratum & amabile. 36 Anno centesimo festos dies referente. 37 Ego, quæ facilé didici versus Horatianos, eosdem cecini & recitaui.

AD L. MANLIVM TORQVATVM. Ode VII.

Omnia tempore mutantur, iucundè igitur viuendum est.

[1] Diffugêre niues: redeunt iam [2] gramina campis,
Arboribúsque [3] comæ.
[4] Mutat terra vices, & decrescentia ripas
[5] Flumina prætereunt.
[6] Gratia cum Nymphis geminísque sororibus audet
Ducere nuda [7] choros.
[8] Immortalia ne speres monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora [9] mitescunt Zephiris: [10] ver proterit æstas,
Interitura [11] simul
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret [12] iners.
[13] Damna tamen [14] celeres reparant [15] cœlestia lunæ
[16] Nos vbi decidimus
[17] Quò pius Æneas, quò [18] Tullus diues, & Ancus,
[19] Puluis & vmbra sumus.
Quis scit an adijciant hodiernæ crastina [20] summæ
Tempora dij superi?
[21] Cuncta manus auidas fugient hæredis, [22] amico
Quæ dederis animo.
[23] Quum semel occideris, & de te splendida [24] Minos
Fecerit [25] arbitria,
Non Torquate [26] genus, non te facundia, non te

1 Veris aduenta hyems in fugam vertitur.
2 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatur anni tempus.
5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque eas transiliunt, vt hiberno tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum prouocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphrosyne. vide Od. 30. lib. 1.
7 Cur Gratiæ fingebantur nudæ. vide Od. 19. lib. 3. sed hîc fortasse nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephiris.
8 Annus eiusque varietates docent nos, ne immortalia speremus: nam cùm tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuò durare.
9 Frigora mitigantur à vere cuius nuntij sunt Zephiri, venti tepidi & sicci ab occasu AEquinoctiali flantes aduersus Eurum. 10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Posteaquam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 Quasi diceret, Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen, sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia breuissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos, non (vt anni tempora) redimus sed transimus in puluerem. 17 In quem locum AEneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum diuites. 19 Ἄνθρωπός ἐστι πνεῦμα, καὶ σκιὰ μόνον. Eurip. 20 Numero dierum, quos vsque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem.* Quæ in consumpseris, ad auarum hæredem non peruenient. 22 Liberali animo. 23 Vbi semel mortuus fueris & inferis per Minoa adiudicatus, non iterum reuiuisces. 24 Minos Iudex inexorabilis apud inferos. 25 Iudicia æquissima. 26 Generis nobilitas.

Restituet

Restituet pietas.
[27]*Infernis neque enim tenebris Diana* [28] *pudicum*
Liberat Hippolytum:
Nec [29] *Lethea valet* [30] *Theseus abrumpere charo*
Vincula Perithoo.

27 Non possunt dij mortem propulsare ab ijs, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur vnquam? 28 Hippolytum castum qui sua temperantia compressit libidinem Phœdræ eius nouercæ. 29 Vincula infernalia, à Lethe flumine apud inferos. 30 Theseus & Perithous inter rarissima illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos descendentes, vt inde Proserpinam raperent, ibidem victi remanserunt. Vide Plutarch. in vita Thesei.

AD MARTIVM CENSORINVM.
Ode VII.

Nihil est, quod homines magis immortales reddere possit, quàm Poetarum carmina.

DOnarem [1] *pateras grataq́;* [2] *commodus*
Censorine meis [3] *æra sodalibus:*
Donarem [4] *tripodas, præmia fortium*
Graiorum: neque tu pessima munerum
[5]*Ferres: diuite me scilicet* [6] *artium,*
Quas aut Parrhasius[7] *protulit, aut* [8] *Scopas:*
[9]*Hic saxo, liquidis* [10] *ille coloribus*
[11]*Solers nunc hominem ponere, nunc deum.*
Sed non hæc mihi [12] *vis: non tibi talium*
[13]*Res est aut animus deliciarum egens.*
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare [14] *& pretium dicere muneri.*
[15]*Non incisa notis marmora publicis,*
[16]*Per quæ spiritus & vita redit bonis*
Post mortem ducibus: non celeres fugæ,
[17]*Reiectæq́; retrorsum Annibalis minæ,*

1 Vasa argentea, quibus olim Pontifices & sacerdotes in sacrificijs vtebâtur. 2 Commodus donarem. i. in eo commodus essem & benignus, quòd donarem pateras meis sodalibus, &c. 3 Statuas vel pocula ex ære facta. 4 Mensas militares, quod donum apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro sustentaculo habebat, vt fortiter staret, & viris fortibus dari solebat in signum victoriæ. 5 Neque tu auferres & acciperes pessima munera. 6 Si essem diues & abundarem artibus, i. signis & tabulis pictis, quas, &c. 7 Quas artes euulgauit populo Parrhasius, pictor clarus, natus Ephesi, vel (vt alij volunt) Athenis. 8 Sculptor statuarius insignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhasius. 11 Peritus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non est. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus delicijs cùm re tum animo. 14 Possumus dicere quàm pretiosum sit munus carmen, & quanti æstimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à repub. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Ennij scripta 16 Quæ efficiunt, vt homines fortes etiam mortui quodammodo reuiuiscant. 17 Repulsæ in Africam, quando ex Italia fugatus est Annibal.

Non incendia Carthaginis [18] impiæ,
[19] Eius, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit: clarius indicant
Laudes, quàm [20] Calabræ Pierides: neque
[21] Si chartæ sileant quod bene feceris,
[22] Mercedem tuleris: [23] quid foret Iliæ
Mauortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] inuida Romuli?
[25] Ereptum Stygijs fluctibus Æacum
[26] Virtus & fauor & lingua [27] potentium
Vatum diuitibus consecrat [28] insulis.
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
[29] Cœlo Musa beat. [30] sic Iouis interest
Optatis epulis impiger Hercules:
[31] Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis
Quassas eripiunt æquoribus rates:
[32] Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum, bellū renouabant Carthaginenses. 19 Scipionis qui ab Africa domita dictus est Africanus. 20 Quàm versus Ennij, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pieria, monte Bœotiæ, vbi natæ sunt ex Ioue & Mnemosyne. 21 Si nemo rectè facta literis mandauerit. 22 Præmium acceperis. 23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius si nemo sui nominis memoriam posteritati proderet. 24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ inuidere de quibus siletur. 25 Æacum ereptum morti & obliuioni. 26 Vis ingenij. 27 The tonge or penne of powerfull Poets. Nam magna vis est in Eloquentia. 28 Insulijs fortunatis, vel Elysiis campis, id est, consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocans beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, id est, Castor & Pollux fratres, filij Tindari clara sydera, poetarum carminibus dignoscuntur esse dij qui naues tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina poetarum, Bacchus habens sua tempora viridi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM. Ode IX.

Sripta sua nunquam interibunt: virtus, sine, carminum ope obliuiones deletur. Lolii laudes ille cantabit, cuius virtutes etiam celebrat.

[1] NE fortè credas interitura quæ
Longè sonantem natus ad [2] Aufidum,
[3] Non ante vulgatas per artes
Verba loquor socianda [4] chordis,

1 Ordo est. Ne ta forte credas, i. vt non credas interitura ea verba quæ ego Horatius natus ad Aufidum longè sonantem loquar, &c. 2 Flumen Appuliæ. 3 Per nouas & inusitatas artes. scl. apud Latinos. primus enim eram poeta lyricus Latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

Non

[5]*Non, si priores* [6]*Mæonius tenet,*
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
[7]*Ceæq; &* [8] *Alcæi minaces,*
Stesichoriq; graues camœnæ:
Nec, si quid olim [10] *lusit Anacreon,*
[11]*Deleuit ætas.* [12] *spirat adhuc amor,*
Viuuntq; commissi calores
[13]*Æoliæ fidibus puellæ.*
[14]*Non sola comptos arsit adulteri*
Crines, & [15] *aurum vestibus illitum*
Mirata, regalésque cultus
[16]*Et comites, Helene Lacæna:*
[17]*Primúsque Teucer tela* [18] *Cydonio*
Direxit arcu: non semel [19] *Ilios*
Vexata, [20] *non pugnauit ingens*
Idomeneus [21] *Sthenelúsue solus*
Dicenda Musis prælia. non ferox
[22]*Hector, vel acer Deiphobus graues*
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisq; primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes [23] *illacrymabiles,*
[24] *Vrgentur ignotiq; longa*
Nocte: [25] *carent quia vate sacro.*
[26] *PAVLVM sepultæ distat inertiæ*
Celata virtus. non ego te meis

5 Quanuis Homerus priores sedes in arte poetica obtinet non tamen Pindarus, Simonides, &c. sunt obscuri.
6 Vide Od. 6. lib. 1.
7 Camœnæ Simonideæ vide Od. 1. lib. 2.
8 Alcæus adeò amarus erat præsertim Tyrannis, vt acribus suis versibus multos è ciuitate eijceret. minaces igitur erant eius Camœnæ.
9 Stesichorus poeta fuit ex Himera, ciuitate Siciliæ, qui maxima bella, & clarissimos cecinit duces. graues ergo erant eius Camœnæ.
10 Cantauit Anacreon. Lusit vero, quia res amatorias scripsit.
11 Consumpsit vetustas.
12 Recens est adhuc Amor, quem Sappho Poetria suis lyricis versibus commisit.
13 Sappho fuit ex AEolia, in qua Lesbos, vnde Lesbia sæpe appellatur.
14 Non sola Helena Lacæna arsit, id est, vehementer amauit Paridis crines accuratè pexos, &c. Intelligit Poeta multas ante Helenam, amasse, quæ belli causam præbuerant, & magna olim bella esse gesta memoria digna, sed hæc omnia fuisse obliuione tradita quòd poetæ vel scriptores deessent, qui posterorum memoriæ ea cõmendarent. 15 Vestes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus iaculator. 18 Arcu cretensi, a Cydone vrbe in Creta, vbi primùm de pecudum cornibus arcus curuati & facti sunt. 19 Troiá, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non solus pugnauit prælia Idomeneus, &c. 21 Sthenelus sciens pugnæ. vide Od. 15. lib. 1. 22 Non solus Hector ab Aiace, vel solus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, sed multi alij in bello Troiano fortiter pugnarunt quorum quia Homerus non meminit, obliuione hominum iam sunt sepulti. 23 Propter quos in bello cæsos nemo lacrymat. 24 Vrgentur longa nocte, id est, æterna obliuione obscurantur. 25 Quia nullum habuere poetam, à quo egregia sua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignaua. Nota quòd verbum *distat* cum dandi casu iungitur.

Chartis [27] *inornatum sileri,*
Tótue tuos patiar labores
[28] *Impunè, Lolli, carpere liuidas*
Obliuiones. est animus tibi
[29] *Rerúmque prudens, & secundis*
Temporibus dubijsq; [30] *rectus:*
[31] *Vindex auaræ fraudis, & abstinens*
Ducentis ad se cuncta pecuniæ:
[32] *Consulq; non vnius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honestum prætulit vtili, &
Reiecit [33] *alto dona nocentium*
Vultu: & [34] *per obstantes cateruas*
Explicuit sua victor arma,
Non [35] *possidentem multa, vocaris*
Rectè beatum: [36] *rectius occupat*
Nomen beati, qui deorum
Muneribus sapienter vti,
Durámque [37] *callet pauperiem pati:*
[38] *Peiúsque letho flagitium timet:*
[39] *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Te non illustratum.
28 Non patiar inuidas obliuiones immeritò carpere, i. imminuere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præstans. Ergò verè es philosophus.
30 Æquabilis in vtraque fortuna.
31 Punitor Auaritiæ, & abstinens a pecunia, cui omnia parent.
32 Estque tuis animus non vnius anni consul, sed semper est ille Consul, semper rex, qui suis cupiditatibus imperat, qui honestatem prefert vtilitati qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelso. Nam alti animi est pecuniam contemnere.
34 Per mediam hostium aciem. i. per munera & largitiones tanquam victor expromsit sua arma, id est, suam integritatem & abstinentiam. *Est optima Allegoria.* 35 Non rectè vocaueris beatum, qui multa possidet. 36 Meritò. 37 Sapit & acute nouit. 38 Et turpitudinem odit peius letho, id est, mori maluit quàm flagitium committere. 39 Ille, id est, vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM SPECIOSVM. Ode x.

Futurum dicit, vt Ligurinum suæ aduersus amatores arrogantiæ pœniteat, cùm flos ætatis suæ exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris [1] *muneribus potens,*
Insperata tuæ quùm veniet [2] *pluma superbiæ:*

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quam barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet & adijcietur tuæ superbiæ, id est, læuitati oris & corporis tui.

³Et quæ nunc humeris inuolitant, deciderint comæ:
Nunc & qui color est puniceæ flore ⁴ prior rosæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit ⁵ hispidam:
Dices, Heu (quoties te in speculo videris ⁶ alterum)
⁷Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis ⁸ incolumes non redeunt genæ?

3 Et cum vir factus eris, & detonsa erit coma, quæ humeris tuis jam passa est & diffusa. *Pueri concubini, puellarum more comam alebant.*
4 Melior flore purpureæ rosæ.
5 In faciem pilosam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 Quasi diceret, Vtinam in puerili ætate præcogitassem faciem meam futuram hispidam, ex qua quæstum meretricium deperdere sit necesse. vel, vtinam læuis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei sensum. id est, Vtinam sensus iste fuisset in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc sensum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores pueriles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEM.
Ode XI.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, inuitat eam ad epulas.

EST mihi nouum superantis annum
Plenus ¹ Albani cadus: est in horto
Phylli nectendis ² apium coronis:
³ Est hederæ vis
Multa, ⁴ qua crines religata fulges:
⁵ Ridet argento domos: ara castis
Vincta ⁶ verbenis, auet immolato
Spargier ⁷ agno.
⁸ Cuncta festinat manus: huc & illuc
Cursitant mistæ pueris puellæ:
⁹ Sordidum flammæ trepidant rotantis
Vertice fumum.
Vt tamen noris ¹⁰ quibus aduoceris
Gaudijs: idus tibi sunt ¹¹ agendæ:

1 Vini Albani.
2 Apium ebrietatẽ pellit, & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamuis Græcis semper fuit lugubre. vide Od, 36. lib, 1.
3 Est mihi magna copia hederæ, quæ Baccho consecrata est.
4 Qua (sc. corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere soles.
5 Domus splendet argento.
6 Castis & puris herbis frondibusque festis ad aras coronandas. 7 Agni mactati sanguine adspergi & imbui auet, id est, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu sursum feruntur. 10 Vt intelligas ad quod conuiuium inuiteris. 11 Idus celebrandæ.

Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] *Findit Aprilem:*
[13] *Iure solennis mihi, sanctiórque*
Penè natali proprio: [14] *quòd ex hac*
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] *petis, occupauit*
([16] *Non tuæ sortis iuuenem) puella*
Diues & lasciua: tenétque grata
[17] *Compede vinctum.*
[18] *Terret ambustus Phaeton auaras*
Spes: & exemplum graue præbet [19] *ales*
Pegasus, terrenum equitem [20] *grauatus*
Bellerophontem:
Semper vt [21] *te digna sequare:* [22] *& vltra*
Quàm licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. [23] *age iam meorum*
Finis amorum,
(Non enim posthac alia [24] *calebo*
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas. minuentur [25] *atræ*
Carmine curæ.

12 Diuidit Aprilẽ Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τοῦ ἀφροῦ, id est, à spuma, ex qua & sauore genitalium Saturni in mare proiectorum, Venerem progenitam fabulantur poetæ. vide Od. 26. lib. 5.
13 Meritò mihi celebrandus, vt dies festus, status & fixus quotannis.
14. Quia ab hoc die Mæcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.
15 Quem tu amas.
16 Iuuenẽ tibi valde dissimilem loco, re, genere.
17 Grata seruitute.
18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere, cum ille sit supra fortunam suam. Phaeton vetat auidè sperare, qui negotium supra vires suscipiens. scil. paterni currus moderationem igne combustus perijt. 19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Grauatim ferens Bellerophontem qui cœlos conscensurus, vt quid rerum ageret Iupiter, cognosceret, in terram decidit. 21 Vt sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare vltra quàm licet. 23 O Phylli, quam omnium postremam amare constitui, condisce lyræ modos, quos suaui & amabili voce decantes. 24 Non alia incendar. id est, non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM.
Ode XII.

Describit veris aduentum, & Virgilium ad conuiuium sub conditione inuitat.

IAm veris comites, quæ mare [1] temperant,
[2] Impellunt animæ lintea Thraciæ:

1 Quæ mare tranquillum reddunt.
2 Thracij venti. i. Fauonij impellunt vela.

Iam

Iam nec prata [3] rigent, nec fluuij strepunt
Hyberna niue [4] turgidi.
Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[5] Infœlix auis, & [6] Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] Regum est vlta libidines.
[8] Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ouium carmina fistula:
Delectántque [9] deum, cui pecus & [10] nigri
Colles Arcadiæ placent.
[11] Adduxere sitim tempora Virgili:
Sed pressum Calibus ducere Liberum
[12] Si gestis, [13] iuuenum nobilium cliens,
[14] Nardo vina merebere.
Nardi paruus [15] onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpitijs accubat [16] horreis,
[17] Spes donare nouas largus, [18] amaráque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, [19] cum tua
Velox merce veni. [20] non ego te meis
[21] Immunem meditor tingere poculis,
Plena diues vt in domo.
Verùm [22] pone moras, & studium lucri:
[23] Nigrorumq; memor, dum licet, ignium,
[24] Misce stultitiam consilijs breuem.
[25] Dulce est desipere [26] in loco.

3 Non glacie durescunt.
4 Aucti.
5 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Atheniensis filia) flebiliter Ityn filium gemens a se interfectum, iam nidum ponit.
6 Familiæ regum Atheniensium perpetua infamia, propter immanem in suum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Atheniensium, vnde domus Cecropia pro familia Atheniensi.
7 Infœlix quod Terei mariti sui barbaram libidinem in Philomela constuprandâ vlta est male.i.parricidio.
8 Pastores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Pana fistulæ inuentorem.
10 Colles feraces, quia terra nigra frumentis est optima, vel nigri colles.i. colles vmbrosi propter syluas.
11 O Virgili, hæc tempora, i. veris amœnitas & aeris temperies suadent lætitiam, & inuitant ad voluptatem.

12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudij & Drusi priuignorum Augusti. 14 Propter vnguentum ex Nardo per te allatum. tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum vnguenti multum vini eliciet. Onyx hîc significat vasculum ex onyche factum ad seruandum vnguentum. 16 Apothecis vinarijs, cuiusmodi Romæ habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges, ijsque similia condi solebant. 17 Liberalis ad donandum spes insolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum paruo Nardi onyche. 20 Non est mihi in animo te vino madefacere sine munere, vt faciunt diuites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent iocum non infacetum fortasse, tamen Virgilium taxant tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri. hinc licet conijcere hunc Virgilium fuisse negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos siue ignes funebres, quibus cadauera cremabantur, appellat nigros. i. tristes, ab effectis. 24 Misce serijs ludicra, ita tamen, vt sis breuis in stultitia. 25 Iucundum est aliquando, cum tempus & locus ferunt, desipere, i. à seueritate animum ioco remittere. 26 ἐν καιρῷ, opportunè.

IN

IN LYCEN MERETRICEM VETVLAM. Ode XIII.

Insultat ei mordacissimè quòd iam anus facta & libidi[ne] flagrans contemnitur à iuuenibus.

AVdiuere, Lyce, dij mea vota, dij
Audiuere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] Ludisq; & bibis impudens:
[2] Et cantu tremulo [3] pota Cupidinem
Lentum sollicitas.[4] ille virentis &
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] Importunus enim transuolat [6] aridas
Quercus: & refugit, te quia [7] luridi
Dentes, te quia rugæ
[8] Turpant, & capitis [9] niues.
[10] Nec Coæ referent iam tibi purpuræ,
Nec clari lapides,[11] tempora quæ semel
Notis condita [12] fastis
Inclusit volucris dies.
Quò fugit [13] Venus? ([14] heu) quòue color decens?
Quò [15] motus? [16] quid habes illius, illius,
[17] Quæ spirabat amores?
Quæ me [18] surpuerat mihi,
[19] Fœlix post Cynaram, notáque & artium
Gratarum [20] facies? [21] sed Cynaræ breues

1 Tu ludis ludos amatorios, & vinum bibis impudenter.
2 Vetularum vox senectute intremiscit.
3 Tu potu lentã excitas amoris flammam in te penè emortuam. vel, excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis & canendi peritæ, cùm in te sit sopitus.
5 Non quiescens. *sic importuna pauperies*. Od. 16. lib. 3.
6 Vetulas consumptas & exangues.
7 Dentes illuuie squallidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.

20 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita, i. pulchritudinem amissam. In Insula Coo tenuissimæ vestes ex bombice texebantur, & optima purpura tingebantur. 11 Præterita tempora nunquã redeunt, sed volucris dies (i. decurrens ætas) ea semper condita & in publicis fastis perscripta, inclusit & sepeliuit. 12 In fastis Romani cum res [suas] gestas tum acta vrbana singulorum annorum publicæ memoriæ causa perscribebant. 13 Quò fugit venustas? quam olim habebas Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lyces, quæ olim fuit puella pulcherima? nihil omninò. 17 Quæ adeò formosa fuit, vt amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, vt soli Cynaræ cedas. vel, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine. 20 Facies artificioso cultu ornata. vel, facies instructa ijs rebus, quæ amorem valent allicere, cuiusmodi sunt oculorum splendor, frontis læuor, vultus hilaris, labrorũ natiuus rubor, genarum candor puniceo colore temperatus, ceruicis volubilitas & similia. 21 Sed fata quæ seruatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breues annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, vt iuuenibus fias ludibrio.

Annos

Annos fata dederunt:
Seruatura diu parem
Cornicis [22] vetulæ temporibus Lyceen:
Possent vt iuuenes visere [23] feruidi,
Multo non sine risu,
[24] Dilapsam in cineres facem.

22 Cornix dicitur centum annos viuere. hinc annosa cornix. Od. 17. lib. 3. 23 Iuuenes tui amore olim incensi. 24 Vt te, tanquam facem consumptam. i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versam in deformitatem iuuenes possent visere.

AD AVGVSTVM. Ode XIIII.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes eius æquare valeant.

QVæ cura [1] patrum, queue [2] Quiritium,
Plenis honorum [3] muneribus tuas
Auguste virtutes in æuum
[4] Per titulos memoresq; fastos
[5] Æternet? [6] ô, quà Sol habitabiles
Illustrat oras maxime Principum,
[7] Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicère nuper
Quid Marte posses. [8] milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennosq; veloces, & arces
Alpibus impositas [9] tremendis
Deiecit acer [10] plus vice simplici.
[11] Maior Neronum mox graue prælium
Commisit, immanesq; Rhætos
[12] Auspicijs pepulit secundis:
[13] Spectandus in certamine Martio,
Deuota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:

1 Senatorum. 2 Populi Romani. 3 Statuis & monumentis. 4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annnorum rerúmque gestarum continét. 5 Posit virtutes tuas æternas reddere 6 Ordo est, O maxime Principum qui terram incolunt, quà parte Sol illustrat oras mundi habitabiles, i. ô Princeps maxime omnium, qui vbique sunt. 7 Quem Vindelici expertes legis Latinæ. i. ciuilitatis & humanitatis nescij, didicere nuper, quid posses Marte. i. in re militari. De Vindelicis vide suprà Od. 4. 8 Militibus & auspicijs tuis acer Drusus plus quàm semel deiecit Genaunos & Brennos, Galliæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostium crudelitaté. 10 Non vno congressu, sed iterũ atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto, ad bellum conficiendũ. 12 Auspicijs tuis. 13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhœtorum pectora, mortem non timentia propter libertaté.

[14] *Indomitas*

[14] Indomitas propè qualis vndas
[15] Exercet Auster,[16] Pleiadum choro
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum [17] medios per ignes.
Sic tauriformis voluitur [18] Aufidus,
Qui regna [19] Dauni præfluit Appuli:
[20] Quum sæuit, horrendamq; cultis
Diluuiem [21] meditatur agris:
Vt barbarorum [22] Claudius agmina
[23] Ferrata vasto diruit impetu:
[24] Primósque & extremos metendo,
[25] Strauit humum, sine clade victor:
Te copias, te consilium, & tuos
[26] Præbente diuos. nam tibi,[27] quo die
Portus [28] Alexandria supplex
Et vacuam patefecit [29] aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemq; & optatum peractis
Imperijs decus [30] arrogauit.
Te[31] Cantaber non antè domabilis,
Medúsque, & Indus, te [32] profugus Scythes
Miratur ô tutela præsens
Italiæ, [33] dominæq; Romæ:
[34] Te, fontium qui celat origines
Nilúsque, & [35] Ister, te rapidus [36] Tigris,

14 Ordo est. Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes qualis propemodum est Auster cùm vndas exercet, Pleiadum choro scindente nubes.
15 Agitat Auster.
16 Virgiliarum ortus & occasus pluuius est & tẽpestuosus, nubibus à vẽto scissis
17 Per medium pugnæ feruorem.
18 Aufidus Appuliæ fluuius, dicitur Tauriformis propter eius impetum & mugitum, vel, quòd imbribus auctus, relicto suo alueo, exundabat sæpius.
19 Dauni Appulorum regis.
20 Cum eum auxerit cœlestis imber.
21 Metaph est, à re animata ad inanimatam. alij legunt, minatur.
22 Tiberius Nero.
23 Agmina ferro & armis munita.
24 Totam Asiam cædendo. Sic Virg. *Proximus quemque metit gladio.*
25 Operuit humum victor sine vlla suorum militum iactura
26 Te suppuditante diuos tuos.i.diuos tibi fauentes. 27 Eodem, quasi fatali die. Alexandria ab Augusto fuit capta, quo, Drusus Vindelicos superauit; tertio lustro (i. quindecim annis) interposito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoste vacuam. Nam deuicta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit diuinos honores, tuis imperijs iam finitis attribuendos: vt Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Iurandásque tuum per nomen ponimus aras.

31 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsare victus. Vide Od. 6. lib. 2. & Od. 8. lib. 3.
32 Scythes campestris hinc illuc vagatur, nec in eodem loco manet. vide Od. 35. l. 1. & Od. 24. l. 3
33 Romæ principis vrbiũ. vid supra Od. 3. 34 Nilus Aegypti fluuius qui celat originem suorum fontium (i. cuius fontes & origines adhuc nemo sciuit) audit, te, i. te colit & veneratur. 35 Danubius, fluuius permagnus. 36 Tigris est Armeniæ fluuius, adeò velox, vt aliquando saxa ingentia secum rapiat.

Th

Te,[37] belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis,
Te, non pauentis [38] funera Galliæ,
[39] Duræq; tellus audit Iberiæ:
Te cæde gaudentes [40] Sicambri,
[41] Compositis venerantur armis.

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in se continens, Britannos circumsonat à nobis longè seiunctos.
38 Galli mortem non extimescebant, vel, propter ingenitam ferocitatem, vel, quia sibi persuadebant, quòd aliquando renascerentur. 39 Laboriosæ Hispaniæ. 40 Germaniæ populi bellicosi. vide supra Od. 2. 41 Armis in vno loco simul positis & conditis. i. bello sedato & finito.

AVGVSTI LAVDES.
Ode XV.

[1] PHæbus volentem prælia me loqui,
Victas & vrbes, increpuit, Lyra:
[2] Ne parua Tyrrhenum per æquor
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris rettulit [3] vberes:
[4] Et signa nostro restituit [5] Ioui,
[6] Direpta Parthorum superbis
Postibus: & vacuum duellis
[7] Ianum Quirini clausit: & ordinem
Rectum, & vaganti frena licentiæ
[8] Iniecit: [9] emouitq; culpas:
Et veteres reuocauit [10] artes,
Per quas Latinum nomen & Italæ
Creuere vires, famaq; & imperi
[11] Porrecta maiestas ad ortum
Solis, [12] ab Hesperio cubili,
Custode rerum Cæsare, non [13] furor
Ciuilis aut vis eximet otium:

1 Apollo increpuit i. obiurgauit & admonuit me volentē prælia & victas vrbes loqui lyra. i. lyrico carmine.
2 Ne res grandes tenui Musa canerem. Allegorice significat id æquè periculosum esse, ac si paruo nauigio in mari Tyrrheno nauigaret.
3 Copiosas fruges.
4 Signa, quæ Crassus amiserat à Parthis interfectus.
5 Ioui Capitolino, vbi signa militaria seruari solebant.
6 Signa detracta à superbis postibus Parthorum qui ne victi viderentur, signa Crassiana sua sponte Romā ad Augustum remiserunt.
7 Et tua ætas clausit Ianum Quirini, i. clausit Iani templum apud Romam, facta pace per vniuersum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Iani patebat. 8 Et iniecit fræna licentiæ extra ordinem rectum vaganti. i. bonas leges constituit, quæ peccandi licentiam veluti frænis reprimerent. 9 Grauibus pœnis in improbos constitutis. 10 Pristinas Romanorum virtutes. 11 Maiestas est amplificata. 12 Ab occasu Solis. 13 Non bellum ciuile, aut violentia, eijciet pacem.

Non ira quæ [14] *procudit enses,*
Et miseras [15] *inimicat vrbes.*
Non [16] *qui profundum Danubium bibunt,*
[17] *Edicta rumpent Iulia: non Getæ,*
Non Seres, [18] *infidiue Persæ,*
[19] *Non Tanaim propè flumen orti.*
Nosq́; & [20] *profestis lucibus & sacris,*
[21] *Inter iocosi munera Liberi,*
[22] *Cum prole, matronisq́; nostris,*
[23] *Ritè deos priùs apprecati,*
Virtute functos, more patrum, duces,
[24] *Lydis remisto carmine tibiis,*
Troiamq́; & [25] *Anchisen, almæ*
Progeniem Veneris canemus.

14 Procudi facit. 15 Inimicas reddit vrbes. 16 Thraces, Germani, & aliæ gentes. 17 Leges Iulias non violabunt de adulterijs vel alias leges quascunque. 18 Infideles, quia Crassum simulata pace occiderant. 19 Non Scythæ & Sarmatæ. 20 Diebus sacros dies præcedentibus, qui laboribus & priuatis & publicis sunt concessi. 21 Inter vina & lætas epulas. 22 Cum liberis & vxoribus. 23 Nos ritu Maiorum deos primùm inuocantes canemus claros duces, qui pro patriæ salute cum gloria sunt mortui. 24 Tibiarum varij erant modi, tres præcipue: Dorius siue Ionicus, Phrygius, & Lydius. 25 Canemus patrem AEneæ, ipsumque AEneam Veneris filium, & totam gentem Iuliam, nempe Iulium Cæsarem, Augustum, Tiberium, Drusos, &c.

Q. HORATII FLACCI
EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epodi. I.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiscente ad bellum Actiacum contra Antonium.

[1] I*Bis* [2] *Liburnis inter alta nauium,*
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo

1 Amice Mæcenas tu paratus subire omne periculum Cæsaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis nauibus inter alta nauium propugnacula, i. inter turritas naues Antonianas. 2 In nauibus humilioribus, sic dictis à Liburnorum gente.

3 Quid

[3] *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Iucunda: si contrà, grauis:
Vtrúmne [4] *iussi persequimur otium,*
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente [5] *laturi, decet*
Qua ferre non molles viros?
[6] *Feremus: & te vel per Alpium iuga,*
[7] *Inhospitalem & Caucasum,*
[8] *Vel Occidentis vsque ad vltimum sinum,*
Forti sequemur pectore.
[9] *Roges, tuum labore quid iuuem meo,*
Imbellis, ac firmus parum.
[10] *Comes minore sum futurus in metu,*
[11] *Qui maior absentes habet:*
Vt assidens implumibus pullis auis,
Serpentum [12] *allapsus timet,*
[13] *Magis relictis:* [14] *non, vt adsit auxili*
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne [15] *militabitur*
Bellum in tuæ spem gratiæ:
[16] *Non vt iuuencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
[17] *Pecúsue Calabris ante sydus feruidum*
Lucana mutet pascua:
[18] *Nec vt superni villa candens Tusculi*
Circæa tangat mœnia.
Satis superq; me benignitas tua
Ditauit. haud parauero
[19] *Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,*
[20] *Discinctus aut perdam vt nepos.*

3 Quid nos faciemus, qui Romæ restamus? quibus vita est iucunda, te superstite & incolumi, grauis verò, te mortuo.

4 Iussi ab Augusto domi manere, an carmen per otium componemus, quod sine te est iniucundum?

5 An laturi sumus hunc laborem militarem, ea mente, qua viros fortes decet?

6 *Sibi ipse dat responsum.*

7 Caucasus est Scythiæ mons inhospitalis propter glaciẽ & niues.

8 Vsque ad sinum Gaditanum in Hispania iuxta columnas Herculis.

9 Si roges, quid ego non bellicosus, possim meo labore te iuuare?

10 Si tuus sim comes, minus tibi metuam præsens quam absens.

11 Qui metus.

12 Serpentum incursiones.

13 Magis timet pullis relictis. *Relictis est Datiui casus.*

14 Non est latura plus auxilij præsentibus quamuis adsit.

15 Militabitur à me.

16 Est Hypallage, non vt plures iuuenci mei nitantur aratris illigatis, i. non vt plura habeam aratra, vel, vt plura agri iugera possideam.

17 Non vt habeam multa armenta, quæ, post ortum Caniculæ, pascua mutent, sc. ex Calabria in Lucaniam.

18 Nec vt villa mei fundi Tusculani in colle sita & marmore cãdenti exstructa, se extendat ad oppidum Tusculum á Telegono Circes & Vlyssis filio ædificatum.

19 Quod in terra occultem, vt Chremes ille senex Terentianus.

20 Vt dissolutus nepos prodige expendam. Nepos præter propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

Vitæ

VITÆ RVSTICÆ LAVDES.
Epod. 11.

Beatus ille, qui [1] procul negotijs,
([2] Vt prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci,
Neque horret iratum mare:
[6] Forúmque vitat, [7] & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutiléfque falce ramos amputans,
Fœliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oues:
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus aruis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiua decerpens pyra,
Certantem & vuam [16] purpuræ!
[17] Qua muneretur te Priape, & te pater
[18] Syluane, tutor finium.
Libet iacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in syluis aues:
Fontesq; lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod inuitet leues.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iouis
Imbres niuésque comparat:

1 Separatus ab vrbanæ vitæ molestijs.
2 Vt primi homines in aureo sæculo, qui in agris, habitabat.
3 Qui rura à patribus accepta proprijs non conductis bobus colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque nauigat.
6 Forum vitat vbi lites aguntur & diiudicantur.
7 Et diuitum domos non frequentat fauoris ineundi causa.
8 Cum adulta vitiũ propagine coniungit altas populos.
9 Ramos superuacaneos.
10 In valle longa aut flexuosa
11 Procul spectat.
12 Mella e fauis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum.
14 Quàm gaudet rusticus, *Est admirantis.*
15 Pyra non ex semine nata, sed pyra proprij laboris.
16 Et decerpens vuam purpuream. *Participium certandi datiuo iungitur.*
17 Qua donet te Priape hortorum deus.
18 Syluarum & agrorum custos.
19 Sub ilice annosa quæ latiorem vmbram præbeat.
20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret.
21 Canunt aues.
22 fontes strepitum & murmur faciunt.
23 Quæ res.
24 Hyems. *Totum pro parte.*

Aut trudit acres hinc & hinc [25] *multa cane,*
Apros in [26] *obstantes plagas,*
Aut [27] *amite leui rara tendit retia,*
Turdis edacibus [28] *dolos:*
Pauidumq́; leporem, & [29] *aduenam* [30] *laqueo gruem,*
[31] *Iucunda captat præmia.*
Quis non [32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliuiscitur?
Quòd si [33] *pudica mulier in partem iuuet*
Domum atque dulces liberos:
([34] *Sabina qualis, aut* [35] *perusta solibus*
[36] *Pernicis uxor Appuli)*
[37] *Sacrum vetustis extruat lignis focum,*
Lassi [38] *sub aduentum viri:*
Claudensq́; [39] *textis cratibus lætum pecus,*
[40] *Distenta siccet vbera:*
Et [41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes [42] *inemptas apparet:*
[43] *Non me Lucrina iuuerint conchylia,*
Magisve [44] *rhombus, aut scari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] *Afra auis descendat in ventrem meum,*
Non [47] *attagen Ionicus,*
Iucundior, quàm lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum:
Aut herba [48] *lapathi prata amantis, &* [49] *graui*
Maluæ salubres corpori:
Vel agna festis cæsa [50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hœdus ereptus lupo.*

25 Multis canibus.
26 In opposita retia
27 Furcula aucupii, qua rete tenditur.
28 Quæ retia sunt doli turdis, auibus voracissimis.
29 Aduenam transmarinam. Grues cum loca calidiora petentes, maria transmittunt, trianguli formam efficiunt, M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedica captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, sunt rusticis iucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem suscipiuntur.
33 Mulier casta.
34 Quales sunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ castissimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra vxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Est Hypallage. Si extruat ligna super focum, laribus sacrum.
38 Paulò ante aduentum mariti.
39 Septis.
40 Si plena vbera mulgeat.
41 Huius anni vina.
42 Escas suo labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ sunt omnium præstantissima) non magis me delectauerint, aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo est piscis magni pretij, sic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems, (.tempestas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africana non potest mihi esse cibus iucundior. 47 Attagen est auis Asiatica inter nobilissimas habita. Ionia est pars Asiæ, in qua fuit vrbs Ephesus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, de cuius varijs virtutibus consule Dioscoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Festis in honorem Termini dei celebratis, in cuius tutela, veteres putabant esse agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus suauior est rustico, quàm qui desumptus est ex suo hœdili. Nam minoris constat.

51 Quantum delectat.
53 Vernæ sunt, quasi examen apium, in diuitis domo.
54 Circum Lares splendentes & hilares, vide Od. 18. l. 2.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse quasi is approbaret vitæ rusticæ iucunditatem, sed ad ingenium suum rediens properat ad pecuniam in fœnore collocandam.
56 Omnem pecuniam congregauit, à debitoribus eam exigens Idib. (i. circa dimidiatum mensem) studetque iterum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

Has inter epulas,[52] vt iuuat pastas oues
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inuersum boues
Collo trahentes languido:
Positósque vernas, ditis [53] examen domus,
Circum [54] renidentes Lares!
[55] Hæc vbi loquutus fœnerator Alphius,
Iamiam futurus rusticus,
Omnem [56] relegit idibus pecuniam:
Quærit Kalendis ponere.

AD MÆCENATEM. Epod. III.

Allium detestatur quod apud Mæcenatem ederat, cuius æstu torquebatur.

1 Posthac.
2 Ceruicem patris senis.
3 Edat, pro supplicio, allium suo calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant.
4 Messoribus allium dare solebant. vide Virg. Alexin.
5 Venenum æstuat.
6 Sanguis viperæ serpentis. i. venenum
7 Me latuit, i. me inscio fuit incoctus?
8 An mulier venefica male contractauit dapes?
9 Postea quam Medea mirata est, i. adamauit Iasonem ducem præ omnibus Argonautis candidum, i. pulchrum.
10 Hoc vnguento sc. allio perunxit Iasonem, illigaturum iuga ignota tauris, i. qui tauris [...] misiuga insueta inijceret.
11 Medea Glaucam Creontis filiam vestibus hoc allio del[...] vlta, aufugit per aerem vecta à dracone alato.
12 Nec tantus calor syderum, Canicula [...] fertim, aridam inuasit Apuliam.

PArentis [1] olim si quis impia manu
Senile [2] guttur fregerit:
[3] Edit cicutis allium nocentius.
O dura [4] messorum ilia.
Quid hoc venenum [5] sæuit in præcordijs?
Num viperinus hic [6] cruor
Incoctus herbis me [7] fefellit? an malas
[8] Canidia tractauit dapes?
[9] Vt Argonautas præter omnes candidum
Medéa mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum iuga,
Perunxit [10] hoc Iasonem:
[11] Hoc delibutis vlta donis pellicem,
Serpente fugit alite.
Nec tantus vnquam syderum insedit [12] vapor

Siticulosæ

Siticulosæ Apuliæ:
[13] *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarsit æstuosius.
At, si quid vnquam [14] *tale occupaueris,*
Iocose Mæcenas, precor
[15] *Manum puella suauio opponat tuo,*
Extrema & in sponda cubet.

13 Nec tunica ad Herculem à Deianira missa, Nessi Centauri sanguine intincta, ardentius inflammauit humeros Herculis efficacis. i. laboriosi & ad efficiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, vt puella, halitum tuum effugiens, opponat manum osculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne allij fœtore offendatur. i. precor, vt neque te osculetur, neque se tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM libertum Pompeij Magni. *Epod.* IIII.

LVpis & agnis quanta [1] *sortitò obtigit,*
[2] *tecum mihi discordia est,*
[3] *Ibericis peruste funibus latus,*
[4] *Et crura dura compede.*
Licet superbus ambules pecunia,
[5] *Fortuna non mutat genus.*
Videsne, [6] *sacram metiente te viam*
[7] *Cum bis ter vlnarum toga,*
[8] *Vt ora vertat huc & huc euntium*
[9] *Liberrima indignatio?*
[10] *Sectus flagellis hic triumuiralibus,*
Præconis ad fastidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam mnanis mannus terit:
[11] *Sedilibusque magnus in primis eques*
Othone contempto sedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum discordia est.
3 Qui latus habes perustum & valde flagellatum funibus Hispanicis. *Species pro genere.*
4 Cuius crura perusta sunt & attrita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficient.
6 Te incedente per viam sacram, quæ ducit ad Capitoliũ.
7 Indutus togam sex vlnarum laxam & amplam more diuitum.
8 Videsne quo modo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te conuertat?
9 Indignatio aperta sine fuco aut aliqua dissimulatione. 10 *Est hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæsus flagellis triumuirũm iussu vsq; ad satietatem præconis, arat mille iugera fũdi opimi in Cãpania, & perequitat viã Appiã (qua itur ad agrũ Falernum) mannis. i. equis gradarijs aliarum nobilium & fortunatorum hominum accõmodatis. Angl **fit for a foot-cloth.**
11 Menas factus Tribunus militum sedet in primis ordinibus contra legem a Roscio Othone latam quã sancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut sederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempsit, quòd aliquando fuerat seruus, etsi iam quadraginta millia sestertiũm habeat.

[12] *Quid attinet* [13] *tot ora nauium graui*
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

12 Quid prodest classem ab Augusto armari contra piratas & seruos fugitiuos (quos Sextus Pompeius armis instruxit) si Menas ipse pirata & seruus sit tribunus militum. 13 Naues rostratas, quarum summæ partes ære & ferro sunt munitæ.

IN CANIDIAM VENEFICAM. Epodi. V.

[1] *AT ô deorum quicquid in cœlo regit*
Terras & humanum genus,
[2] *Quid iste fert tumultus?* [3] *quid omnium*
Vultus in vnum me truces?
[4] *Per liberos te, si vocata partubus*
[5] *Lucina veris affuit:*
[6] *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
[7] *Per improbaturum hoc Iouem.*
Quid vt nouerca me intueris, aut vti
[8] *Petita ferro bellua?*
[9] *Vt hæc trementi questus ore, constitit*
[10] *Insignibus raptis puer,*
[11] *Impube corpus, quale posset impia*
Mollire [12] *Thracum pectora:*
Canidia breuibus implicata viperis
[13] *Crines & incomptum caput,*
[14] *Iubet sepulchris caprificos erutas,*
Iubet cupressus [15] *funebres,*
Et vncta turpis oua [16] *ranæ sanguine,*

1 Exclamat puer prætextatus, quem furtim raptum Canidia aliæq; veneficæ mento tenus sub terra defoderant, fameq, necare constituerant, vt ex eius iecore & medulla, arte Necromantica, philtrum, seu poculum amoris conficerent. Exclamat, inquam, O omnes dij, qui regitis terras hominesque.
2 Quid affert vel, quid sibi vult ista tumultuosa mulierum festinatio?
3 Quid omnium vultus contra me solum volunt?
4 O Canidia rogo te per liberos tuos, si quos vere peperisti.
5 Diana à parturientibus inuocabatur quòd nascentibus opem ferre putabatur.
6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ tamen nihil proficit ad crudelitatem vestram minuendam. 7 Te rogo per Iouem hæc maleficia vindicaturum. 8 Vt bellua ferro sanciata. 9 Postquam puer, hæc tremula voce questus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis eius tantis, sc. prætextâ & bullâ quæ erant, Patriciorum insignia. 11 Existens tamen Impube corpus, quale &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum instar. 14 Iubet adhiberi caprificos infaustas & sepulchris extractas quasi dijs inferis sacrificatura. 15 Cupressus funeri adhibebatur, quia, vt Cupressus cæsa nunquam reuirescit, sic mortui ad vitam minime redeunt. vide Od. 14. lib. 2. 16. Rubetæ.

Plumámque nocturnæ [17] strigis,
Herbásque quas [18] Iolcos atque [19] Iberia
Mittit, venenorum ferax,
[20] Et ossa ab ore rapta ieiunæ canis,
[21] Flammis aduri Colchicis.
[22] Atque expedita Sagana, per totam domum
Spargens [23] auernales aquas,
[24] Horret capillis, vt [25] marinus, asperis
Echinus, aut [26] currens aper.
[27] Abacta nulla Veia conscientia,
Ligonibus duris humum
[28] Exhauriebat, ingemens laboribus:
[29] Quò possit infossus puer
Longo die bis terve mutatæ dapis
Inemori [30] spectaculo:
[31] Quum promineret ore, quantum extant aquæ
Suspensa mento corpora:
[32] Exsucta vti medulla, & aridum iecur,
Amoris esset poculum:
[33] Interminato quum semel fixæ cibo
Intabuissent [34] pupulæ.
[35] Non defuisse masculæ libidinis
[36] Ariminensam Foliam
Et [37] otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum:
[38] Quæ sidera excantata voce [39] Thessala,
Lunámque cœlo deripit.
Hic [40] irresectum sæua dente liuido
Canidia rodens pollicem

17 Strix est auis mali ominis, quæ nocturno tempore volat & stridorem pro cantu habet.
18 Iolcos est vrbs Thessaliæ.
19 Non Hispania, sed ciuitas montibus Colchicis vicina
20 Quæ creduntur auiditatem ad amorem tranferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paretis, quo apud Colchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum eiúsque filiam Creusam conflagrandam.
21 Sagana succincta. Est nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Auerno lacu petitas.
24 Horrida apparet capillis asperis in capite erectis.
25 Vt marinus Echinus cui similis est echinus terrestris, & eodem modo spinis est confertus.
26 Vt aper furens qui durissimas habet setas in dorso insurgentes.
27 Veia tertia venefica nullius maleficij conscientia deterrita.
28 Vehementer anhelans scrobem faciebat. 29 In eum finem, vt puer, &c. 30 Aspectu dapis nouæ sæpiùs appositæ sed semper subblatæ. 31 Cum puer in terra defossus extaret e terra. 32 Ista est Causa huius facinoris, *Alij legunt Exerta, vel Exsecta.* 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer est prohibitus. 34 Oculorum acies eum intabuissent semel. i. cum tabidæ apparuissent vno impetu non temporis successu. 35 Norunt Neapolitani huic facinori interfuisse etiam Foliam veneficam, quæ fœminarum amore adeò exarsit, vt tanquam vir in fœminas ageret. 36 Ariminum est vrbs in Italia. 37 Neapolis sita est in secessu, vitæ tranquillæ & otiosæ aptissimo. 38 Quæ Folia deripit sidera &c. 39 Voce magica, vel cantionibus Magicis, quibus vtentes Thessali lunam & sidera e cœlo in teram deuocant. Virg. *Carmina vel cælo possunt deducere lunam.* 40 Vnguem pollicis non refectum. Nam mulieres veneficæ vngues suos nutriunt, non secant, quippe quæ non minus corpore quàm animo turpes sunt & deformes.

Quid dixit? aut quid tacuit? [41] *O rebus meis*
Non infideles [42] *arbitræ,*
Nox, & [43] *Diana, quæ silentium regis,*
[44] *Arcana quum fiunt sacra:*
Nunc nunc adeste: nunc [45] *in hostiles domos*
Iram atque numen vertite.
[46] *Formidolosæ dum latent syluis feræ,*
Dulci sopore languidæ,
[47] *Senem (quod omnes rideant) adulterum*
Latrent [48] *Suburanæ canes,*
[49] *Nardo perunctum: quale nec perfectius*
Meæ laborarunt manus.
[50] *Quid accidit? cur dira barbaræ minus*
Venena Medeæ valent
Quibus [51] *superbam fugit vlta pellicem,*
Magni Creontis filiam,
Quũ [52] *palla, tabo munus imbutũ, nouam*
Incendio [53] *nuptam abstulit?*
Atqui nec herba, nec latens [54] *in asperis*
Radix [55] *fefellit me locis.*
[56] *Indormit vnctis omnium cubilibus*
Obliuione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulabat veneficæ
Scientioris [57] *carmine.*
[58] *Non vsitatis Vare potionibus*
([59] *O multa fleturum caput)*
Ad me recurres: [60] *nec vocata mens tua*
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
[61] *Fastidienti poculum.*
Priúsque cœlum [62] *sidet inferius mari,*

41 Hæc dicuntur à Canidia, *O rebus meis, &c.*
42 Non infideles testes.
43 Luna silentium regere dicitur quia nox taciturna est.
44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potiùs maleficia celebrantur.
45 In Varum senem, qui me aspernatur, vim vestram diuinam vertite.
46 Noctu.
47 Vt Varum scortatorem canes allatrent in Subura, dum ibi meretrices sectatur, quem omnes etiam rideant propter iuuenilem in sene amorem.
48 Subura locus est in vrbe Roma quæ inter Esquilias & Viminalem iacet meretricum ferax.
49 Vngnento Nardio perunctum.
50 Miratur Canidia, cur venena præstantissima, quę in Varum adhibuerat minus valerent, quàm ea quibus vsa est Medea in Creusam Creontis filiam
51 Creusam potentem & superbi regis filiam.
52 Palla acceptà, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagrauit.
53 Creusam Iasoni nuptam.
54 In montibus.
55 Latuit me. 56 Varus indormit cubilibus vnctis obliuione omnium pellicum, i. dormit sec[urus], mei & omnium suarum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctioris cantione. 58 N[o]uis & insolitis veneficijs tu ad me recurres velis nolis. 59 O caput multum fleturum, i. c[ui] multa impendent mala. 60 Nec mens tua facta semel à me insana, ad sanitatem re[uertetur] carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe venefica didicer[unt]. 61 Tibi fastidienti & aspernanti me. 62 Priùs cœlum subsidebit mari, quàm &c. Natura[m mu]tabitur. *Hyperbole est.*

[63] *Tellus*

[63] *Tellure porrecta super:*
Quàm non amore sic meo flagres, vti
Bitumen [64] atris ignibus.
[65] *Sub hæc puer, iam non, vt antè, mollibus*
[66] *Lenire verbis impias:*
Sed dubius [67] vnde rumperet silentium,
Misit [68] Thyesteas preces.
[69] *Venena, magnum fas nefásque, non valent*
Conuertere humanam vicem.
[70] *Diris agam vos: dira detestatio*
[71] *Nulla expiatur victima.*
Quin, [72] vbi perire iussus expirauero,
Nocturnus occurram furor:
[73] *Petamq́; vultus vmbra curuis vnguibus:*
([74] Quæ vis deorum est manium)
Et inquietis [75] assidens præcordijs,
Pauore somnos auferam.
Vos turba [76] vicatim hinc & hinc saxis petens
Contundet, obscœnas anus.
Pòst, insepulta membra [77] different lupi,
Et [78] Exquilinæ alites.
[79] *Neque hoc parentes, heu mihi superstites,*
Effugerit spectaculum.

63 Tellure superiecta.
64 Ignes ex bitumine nigrescunt.
65 Paulò postquàm hæc locuta est Canidia.
66 Lenibat.
67 Dubius à qua re exordium loquendi sumeret.
68 Emisit diras execrationes, qualibus Thyestes in fratrem Atreum vsus est.
69 Mulieres veneficæ fas & nefas contundere: suisque venenis humana & diuina peruertere possunt, sed humanæ vitæ sortem nequeunt immutare: neque possunt effugere quin suorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miserabili. *Alij aliter hunc locum exponunt: per me libera est sua cuique opinio.*
70 Execrationibus vos persequar.
71 Nullo purgatur sacrificio.
72 Vbi mortuus fuero, vobis per noctem occurram & perterrefaciam. sic Dido: *Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.*
73 Et ego vmbra inuolabo in facies vestras. 74 *Quæ vmbra* vis est & vltio deorum manium sic, vt per vmbras dij manes se vindicent. 75 Et ego inhærens præcordijs nunquam quiescentibus auferam som. &c. 76 Ex singulis vicis. 77 Discerpent & dissipabunt corpora vestra insepulta. *quo nihil veteribus fuit horribilius.* 78 Vultures aues, in Esquilijs (*colle vrbis Romæ*) volitare solent. 79 Parentes mei mihi superstites (ad suum luctum leniendum) videbunt has veneficas insepultas, atque earum membra à canibus & auibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM POETAM *maledicum & petulantem.*

Epod. VI.

QVid [1] immerentes hospites vexas, [2] canis,
[3] Ignauus aduersum lupos?

1 Cur hospes vexas nihil mali meritos.

2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos, qui te mordere possunt.

[4] Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me [5] remorsurum petis?
[6] Nam qualis aut [7] Molossus, aut fuluus [8] Lacon,
([9] Amica vis pastoribus)
Agnam per altas aure sublata niues,
Quæcunque præcedit fera.
[10] Tu quum timenda voce complesti nemus,
[11] Proiectum odoratis cibum.
Caue, caue: namque in malos asperrimus
[12] Parata tollo cornua,
[13] Qualis Lycambæ spretus infido gener,
[14] Aut acer hostis Bupalo.
An [15] si quis atro dente me petiuerit,
Inultus vt flebo puer?

4 Cur non in me conuertis minas inanes, quæ præter verba nihil sunt? 5 Qui pares tibi referam gratias. 6 Ordo est. Nam ego agam, i. persequar per altas niues alacer & aure sublata omnem feram quæcunque præcedit me, & agam talis qualis aut, &c. 7 Canis magnus & procerus. 8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis. 9 Defensio pastoribus charâ. *Quia canes à lupis greges protegunt.*

10 Tu cùm conuitijs & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato, latrare desinis. 11 More canis ignauissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum, qualis fuit poeta Archilochus Iamborum scriptor, qui carminis sui amaritudine, Lycamben socerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poeta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit, an, vt puer, ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Est enim pueri iniurias ferre, viri verò vlcisci. Sed hoc vetat lex diuina. *Nam vindictam mihi & ego retribuam, inquit Dominus.*

AD POPVLVM ROMANVM.

Execratio belli ciuilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octauiano, M. Antonio, & M. Lepido Coss.

Epod. VII.

QVò quò [1] scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses [2] conditi?
Parúmne [3] campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non vt superbas [4] inuidæ Carthaginis
[5] Romanus arces vreret:

1 Scelesti, id est, impij sunt in patriam, vbi ciuis à ciue interficitur. 2 Cur enses in vaginis inclusi iam distringuntur? 3 Terrâ maríque. 4 Carthago semper fuit imperij Rom. æmula, 5 Romanus miles.

[6] Intactus aut Britannus vt descenderet
[7] Sacra catenatus via.
Sed vt, secundum [8] vota Parthorum, [9] sua
Vrbs hæc periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, [10] nisi in dispar feris.
[11] Furórne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? responsum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
[12] Mentésque perculsæ stupent.
[13] Sic est: acerba fata Romanos agunt,
Scelúsque fraternæ necis:
[14] Vt immerentis fluxit in terram Remi
[15] Sacer nepotibus cruor.

6 Britannus bello nondum domitus. 7 Vt per sacram viam vinctus duceretur ad Capitolium in triumpho. 8 Secundum optata Parthorum inimicorum vestrorum. 9 Sua dextra, id est bellis ciuilibus. 10 Nisi in animal alterius generis, vestra igitur crudelitas est plus quam ferina. 11 Insaniane an maior vis, (vtpote fatalis necessitas) an culpa causa est ciuilis furoris.

12 Mentes sceleris conscientia obstupuerunt. 13 Sic est vt dico. dii irati ob scelus Romuli (qui fratrem Remum dominandi causa interemit) immiserunt in Romanos hæc bella ciuilia. 14 Postquam cruor innocentis Remi effusus est in terram. 15 Cruor nepotibus sacer, id est, execrabilis, vel perniciosus posteris, qui pœnas luerent eiusdem sceleris.

AD ANVM LIBIDINOSAM.
Epod. VIII.

[1] Rogare longo putidam te sæculo,
Vires quid eneruet meas?
Quum sit tibi dens ater, [2] & rugis vetus
Frontem senectus exaret:
[3] Hietq́ turpis inter aridas nates,
Podex velut crudæ bouis.
[4] Sed incitat me pectus, & mammæ [5] putres,
Equina [6] quales vbera:
[7] Venterq́ mollis, & femur [8] tumentibus
Exile suris additum.

1 Poeta iratus orationem non profert integram sed præcisam, est igitur subaudiendum, Oportet, decet, æquum est, aut simile. Non te pudet putidam, i. macrescentem longa ætate, rogare me quid vires meas debilitet & ad venerẽ ineptas reddat? 2 Et cum senectus frontem tibi rugosam effecerit. 3 Cumque dehiscat turpis podex veluti podex bouis, quæ cruditate laborat, vnde cibum malè concoquit, atque ideo cruda excrementa eijcit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad venerem, &c. Ironia est amarissima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, vt in puellis. 6 Tales mammæ, qualia sunt equina vbera. 7 Venter rugosus & luridus. 8 Et hydropicis suris gracile femur appositum, quod sæpe fit in tabidis.

9 Esto

9 Diues esto & nobilis.
10 Præcedant funus tuum imagines triumphales, id est, imagines maiorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandum generis tui antiquitatem.
11 Vnionibus, quos rotunditas reddit pretiosos.
12 Philosophiæ studium præ se fert, vt adueniente amatore, docta & honesta videretur esse.

9 *Esto beata, funus atque imagines*
10 *Ducant triumphales tuum:*
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta 11 *baccis ambulet.*
Quid, quòd 12 *libelli Stoici inter sericos*
Iacere puluillos 14 *amant?*
13 *Illiterati num minus nerui rigent?*
Minúsque languet 15 *fascinum?*
Quod vt 16 *superbo prouoces ab inguine,*
17 *Ore laborandum est tibi.*

Absit, vt hac nostra ætate sint huius farinæ vllæ mulieres, quæ Biblia sacra manibus ad templum ferentes atque illa domi inter puluinaria reponentes, de rebus diuinis arduis non solùm inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conserere audeant, eo nimirum vt piæ atque religiosæ specie tantum non re vera esse videantur. Non est meum iudicare. Hoc tantum dico, vt virorum, sic fœminarum aliæ sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14 Ineruditorum nerui, (i. penes vel mentulæ) sine literis num minus arriguntur? 15 Fascinum est virile membrum, cuius species e collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeò obscœna sunt ista, vt salua verecundia explicari non possint.

AD MÆCENATEM. Epod. IX.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria aduersus Antonium & Cleopatram.

1 Vinum Cæcubum seruatum & repositũ ad festas epulas.
2 In prælio nauali apud Actium, vbi Antonium & Cleopatram Cæsar superauerat.
3 Gratum, quia Iupiter author est victoriæ.
4 Lyra sonante carmen Dorium, tibijs sonantibus carmen barbarum, i. Phrygium vel Lydium.
5 Vt nuper tecum bibi.

QVando 1 *repostum cæcubum ad festas dapes,*
2 *Victore lætus Cæsare,*
Tecum sub alta (sic Ioui 3 *gratum) domo,*
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
4 *Hac Dorium, illis barbarum?*
5 *Vt nuper,* 6 *actus quum freto* 7 *Neptunius*
Dux fugit, 8 *vstis nauibus,*
Minatus vrbi 9 *vincla, quæ detraxerat*
Seruis amicus perfidis.
10 *Romanus (eheu posteri negabitis)*

6 Fugatus freto Siciliæ. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Vstis nauibus ab Augusto. 9 Minatus compedes ciuibus Romanis, quas seruis detraxerat in Sicilia eos vt armaret contra patriam. vide supra Epod. 4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ seruit vallum. Eheu ô posteri, vos propter infamiam negabitis,

Emancipatus fœminæ
[11] Fert vallum & arma miles, & spadonibus
Seruire [12] rugosis potest:
Interq; signa turpe militaria
Sol aspicit [13] canopeum.
[14] Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliúmque nauium portu latent
Puppes [15] sinistrosum [16] citæ.
[17] Io triumphe, [18] tu moraris aureos
Currus, & [19] intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti [20] ducem
[21] Neq; Africano, [22] cui super Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit.
Terra mariq; victus [23] hostis, Punico
Lugubre mutauit sagum:
Aut ille [24] centum nobilem Cretam vrbibus,
Ventis iturus [25] non suis,
[26] Exercitatas aut petit Syrtes Noto:
[27] Aut fertur incerto mari.
[28] Capaciores affer huc puer scyphos,
Et [29] Chia vina, aut [30] Lesbia:
Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
Metire nobis [31] Cæcubum.
Curam metúmque Cæsaris rerum iuuat
[32] Dulci Lyæo soluere.

11 Portat palum, quo castra muniuntur.
12 Eunuchi, virilitate amissa, vnde multum de calore naturali amittunt, citò fiunt rugosi. horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ. vide Od. 37. lib. 1.
13 Canopeum est tentorij genus ad culices excludendos thalamis non castris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes conuerterunt bis mille frementes equos spadonibus AEgypti seruire dedignantes. Nota, quòd Cęsar & Antonius exercitus habebant in littore & pedestres & equestres quo tempore classes ad bellum nauale erant paratę.
15 Alexandriam versus.
16 Puppes ad fugã celeres & paratæ.
17 Vox est exprimens gaudium militum qui Imperatorem triumphantem prosequebantur.
18 Tu in mora es curribus triumphalibus, qui iam parati sunt. 19 Iuuencas à tauro integras, & paratas ad sacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Iugurtha Afrorum duce triumphauit. 21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem. 22 Scipioni sua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginẽ deletam & euersam, quæ victoria illi semper erit loco sepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum, i. vestem mœroris induit, purpureo sago deposito. 24 Creta centum habuit ciuitates. vide Od. 27. lib. 3. 25. Ventis aduersis & contrarijs. 26 Syrtes tempestuosas & à Noto vexatas. 27 Nesciens quò fugiat. 28 Affer huc grandiores calices vt bibamus liberalius. Vina sic dicta à Chio, insula in AEgæo. 30 A Lesbo insula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est vtile: quamobrẽ cum stomachi cruditatem tollat fluentem etiam nauseam sedet & coercet. Alij aliam reddunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubũ austerum est & pungens. 32 Iuuat dulci vino relaxare metum propter incertum belli euentum, vide Od. 7. lib. 2. Lyæus est nomen Bacchi, ἀπὸ τοῦ λύειν, i. soluere.

IN MÆVIVM POETAM.

cui naufragium precatur. Epod. x.

[1] *MAla soluta nauis exit alite,*
Ferens [2] olentem Mæuium.
Vt horridis vtrumque verberes [3] latus
Auster memento fluctibus.
Niger [4] rudentes Eurus, [5] inuerso mari,
Fractosq; remos [6] differat.
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
Franget [7] trementes ilices.
Nec sidus [8] atra nocte amicum appareat,
[9] *Qua tristis Orion cadit.*
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm [10] Graia victorum manus:
Quum Pallas vsto vertit iram ab Ilio
[11] *In impiam Aiacis ratem.*
O quantus instat nautis [12] sudor tuis,
Tibiq; pallor [14] luteus,
[15] *Et illa non virilis eiulatio,*
Preces & [16] auersum ad Iouem:
[17] *Ionius vdo quum [18] remugiens sinus*
Noto carinam ruperit.
[19] *Opima quòd si præda curuo littore*
[20] *Porrecta mergos [21] iuueris,*
[22] *Libidinosus immolabitur caper,*
[23] *Et agna tempestatibus.*

1 Malo auspicio nauis de statione exit.
2 Ferens teeri odoris hominem & turpem poetam, de quo Virgil. *Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui.*
3 Vtrumque latus nauis.
4 Funes nauales.
5 Mari ventis contrarijs agitato.
6 Dissipet & dispersos ferat.
7 Ilices concussas.
8 Tenebrosa nocte sine lunę lumine.
9 Qua nocte occidit tristis Orion, sydus cœleste, cuius occasus tempestates excitans, tristes nautas efficit.
10 Quàm Græci victores, quorum complures naufragio perierunt.
11 Aiax Cassandram Mineruæ supplicem, in eius templo stuprauerat.
12 Apostrophe poetica ad Mæuium.
13 Labor & metus propter tempestatē impendentem.
14 Color croceus ex fuluo pallidoque constans, sic dictus à luteo, herba in cuius vertice flores emicant lutei.
15 Planctus fœmineus præ timore naufragij. *Eiulatio est fœminarum, clamor & gemitus virorum, vagitus infantium.*
16 Ad Iouem preces non audientem, vel iratum.
17 Cum Adriaticus sinus, humido Austro sæpe murmurans nauem fregerit.
18 Metaph. est à bobus.
19 Quòd si tu facto naufragio in littus eris eiectus mergis præda pinguis existens.
20 More mortuorum præda extenta.
21 Paueris mergos, aues marinas à facilitate mergendi sic nominatas.
22 Non quòd caper tempestatibus immolari est solitus, sed quia Mæuius poeta fuit petulans & libidinosus.
23 Agna nigra, Virg. lib. 3. Æn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris felicibus albam.*

AD PETTIVM CONTVBERnalem. Epod. XI.

Amore Lycisci occupatus, non poteſt operam conferre ad verſus faciendos.

PEtti,[1] nihil me, ſicut antea, iuuat
Scribere verſiculos
[2]Amore perculſum graui:
[3]Amore, qui me, præter omnes, expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis vrere.
[4]Hic tertius December, ex quo deſtiti
[5]Inachia furere,
Syluis honorem decutit.
Heu me, per vrbem (nam pudet tanti mali)
[6]Fabula quanta fui.
Conuiuiorum & pœnitet,
[7]In queis amantem & languor & ſilentium
[8]Arguit,[9] & latere
Petitus imo ſpiritus.
[10]Contraq; lucrum, nil valere candidum
Pauperis [11]ingenium
Querebar, applorans tibi:
[12]Simul calentis [13] inuerecundus deus
Feruidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd ſi meis inæſtuat præcordijs
[14]Libera bilis,[15] vt hæc
Ingrata ventis diuidat
[16]Fomenta, vulnus nil malum leuantia:
Deſinet imparibus
Certare [17] ſummotus pudor.

1 Nihil me iuuat.
2 Amore Lycisci pueri.
3 Eſt Anadiploſis.
4 Ordo eſt, hic tertius Decemb. (id eſt, annus) decutit ſyluis honorem, id eſt. frondes, quæ ſunt arborũ honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 Quàm multus ſermo de me habitus eſt propter Inachiæ amorem?
7 In quibus conuiuijs languor. i. pallor, ſilentium, & ſuſpiria, indicia erant amoris mei.
8 Probauit.
9 Suſpirium ab imo productum.
10 Contra riualium munera & largitiones.
11 Querebar candidos mores ingenij acumen, ſapientiam, & huiuſmodi, nihil valere apud auaram puellam.
12 Simul, vt Bacchus protulerat arcana mea è loco ſuo. i. è pectore meo, qui calebam (id eſt, ebrius eram) vino feruidiore.
13 Bacchus facit homines inuerecundos.

14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Vt hæc ingrata amoris pabula diſsipet, & ex animo meo dimoueat. 16 Suſpiria, lacrymas, ſilentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri leuamen non afferunt. 17 Impudentia deſinet certare imparibus. i. cum riualibus ſuperioribus & ditioribus.

Vbi

[18]*Vbi hæc seuerus te palàm laudaueram,*
[19]*Iussus abire domum,*
Ferebar [20] *incerto pede*
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
[21] *Limina dura, quibus*
Lumbos & infregi latus.
[22] *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam*
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
[23]*Vnde expedire non amicorum queant*
[24] *Libera consilia,*
Non [25] *contumeliæ graues:*
[26] *Sed alius ardor aut puellæ candidæ,*
Aut [27] *teretis pueri,*
Longam [18] *renodantis comam.*

18 Postquam hæc magnifice dixeram te palam, i. coram te ô Petti.
19 A te iussus.
20 Incertus quò irem, quidue agerem, ferebar ad postes, i. Inachiæ ædes mihi inimicas.
21 Ad dura eius vestibula, super quæ iacebam totas noctes.
22 Ordo est. Nunc amor Lycisci gloriantis se vincere mollicia quamlibet mulierculam, me tenet.
23 A quo amore me extricare.
24 Consilia vera & ab adulatione libera.
25 Non obiurgationes, vel iniuriæ ab amica acceptæ.
26 Sed alius amor. Ouid. Successore nouo tollitur omnis amor. 27 Habeneis membra solipa & succi plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *Quod faciebant pueri impudici.* Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANVM LIBIDINOSAM quæ se ab eo subigi cupiebat.
Epod. XII.

QVid tibi vis mulier nigris dignissima [1] *barris?*
Munera cur mihi quidue [2] *tabellas*
Mittis,[3] *nec firmo iuueni,*[4] *neque naris obesæ?*
[5] *Namque sagacius vnus odoror,*
Polypus, an grauis hirsutis cubet [6] *hircus in alis:*
Quàm canis acer, vbi lateat sus.
[7] *Quis sudor* [8] *vietis & quàm malus vndique membris*
Crescit odor, quum [9] *pene soluto*

1 Non viris digna sed barris, i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia, fortasse intelligit valentissimos ac mentulatissimos amatores.
2 Cur mittis epistolas quibus me ad tuam libidinem explendam sollicites?
3 Mihi iuueni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acutissimæ, cui tua immunditiis placere non potest. 5 Nam ego solus citius odoror vtrum mulier polypum, id est, narium morbum habeat, an grauem hircum, id est, fœtorem tetrum in alis (citius inquam odoror) quam canis rimatur vbi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Certa sic vt loquitur de hac anu, exclamans in tertia persona.* 8 Senilibus & flaccidis eius membris. 9 Pene meo languente, nec vllam vim habente propter eius fastidium.

[10]*Indomi-*

[10] *Indomitam properat rabiem sedare:* [11] *neque illi*
Iam manet humida creta, colorq́;
[12] *Stercore fugatus crocodili: iamq́;* [13] *subando*
Tento cubilia [14] *tectaq́; rumpit.*
[15] *Vel mea quum sæuis agitat fastidia verbis:*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte [16] *potes: mihi semper ad vnum*
[17] *Mollis opus.* [18] *pereat male quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monstrauit inertem:
Quum mihi Cous adesset [19] *Amyntas,*
Cuius in indomito constantior inguine [20] *neruus,*
Quàm noua collibus arbor inhæret:
[21] *Muricibus Tyrijs iteratæ vellera lanæ*
[22] *Cui properabantur?* [23] *tibi nempe.*
Ne foret [24] *æquales inter conuiua, magis quem*
Diligeret [25] *mulier sua quàm te.*
[26] *O ego non fœlix, quam tu fugis,* [27] *vt pauet acres*
Agna lupos, capreæq́; leones.

10 Quum effrænatam libidinem hæc anus properat explere.
11 Nec illi anui iam manet creta sudore humefacta nec fucus quo faciē tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo seipsam agitauerat, vt fucus, quo faciem pinxerat, præ sudore defluxerat.
12 Ex crocodili terrestris fimo & cerussa (quam poeta hîc cretam appellat) fit medicamentum ad cutim nitidam seruandam.
13 Clunes agitando translatio est à suibus.
14 Lecti stragula nimio motu rumpit.
15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea sui fastidia increpat: sic loquitur, ô Horati, tu minus langues Inachiæ complexu quàm meo, id est, validior es in illa quàm in me.
16 Potes subigere. 17 Debilis es & mihi semper languidus ad vnum opus venereum. 18 Pereat malè Lesbia leua, quæ mihi quærenti taurum, i. iuuenem in re venerea robustum, monstrauit te inertem, i. ignauum & pigrum. 19 Iuuenis robustus ex Choo ciuitate, cuius mentulæ ninuetas est arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyriâ vestes bis tinctas, Dibaphas nominat. 22 Cui? ad cuius vsum texebantur à me vellera. i. vestes pretiosæ? 23 Tibi nempe inualido atque ad venerem inepto. 24 Inter coæuos & contubernales. 25 Quem sua amica magis diligeret, quàm ego te. 26 Exclamatio poetica. 27 Quam tu fugis vt agna lupum, & vt capreæ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS VT HYEmem hilariter traducant.

Epod. XIII.

HOrrida tempestas [1] *cœlum contraxit, & imbres*
Niuesq́; [2] *deducunt Ioue. Nunc mare nunc* [3] *syluæ*
[4] *Threïcio Aquilone sonant.* [5] *rapiamus amici*
Occasionem de die: [6] *dúmque virent genua,*

1 Tempestas coegit nubes in vnum locum.
2 Cum imbribus Iupiter in terram descendit, vt veterum fuit opinio.
3 Est dictio trissyllaba per Diæresin. 4 Aquilone vento frigidissimo è Thracia flante. 5 Arripiamus, ex hoc die, conuiuandi oportunitatem. 6 Dum vires sunt firmæ & stabiles. *Nam in genubus robur & vim corporis reposuisse videtur.*

[7] *Et decet,*[8] *obducta soluatur fronte senectus.*
[9] *Tu vina Torquato moue Consule*[10] *pressa meo.*
[11] *Cætera mitte loqui:*[12] *deus hæc fortasse benigna*
[13] *Reducet in sedem vice. Nunc &*[14] *Achæmenio*
Perfundi nardo iuuat,&[15] *fide Cyllenea*
Leuare diris pectora sollicitudinibus:
Nobilis vt grandi cecinit[16] *centaurus alumno,*
Inuicte mortalis, dea Nate[17] *puer Thetide,*
[18] *Te manet Assaraci tellus, quam frigida parui*
Findunt[19] *Scamandri flumina,*[20] *lubricus & Simois;*
[21] *Vnde tibi reditum certo*[22] *subtemine Parcæ*
Rupere: nec[23] *mater domum Cærula te reuehet.*
[24] *Illic omne malum vino cantuq; leuato.*
[25] *Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquijs.*

7 Et dum patitur ætas, longe absit à nobis seueritas senilis. 8 Soluatur senectus à fronte in rugas contracta. 9 Tu puer promoue & profer vina ex apotheca. 10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Coss. quorum nominibus notabatur vini cadus. vide Od. 21. lib. 3. 11 Omitte & permitte diuis cætera. sic Od. 9. lib. 1. 12 *Poeta (vt mihi videtur) amicum suũ tristem consolatur.* 13 Deus restituet hæc benigna vicissitudine, in pristinum statum. 14 Vnguento Nardino Persico, sic dicto ab Achæmene Persarum rege. vide Od. 11. lib. 2. 15 Cythara inuenta à Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Vt Chiron (præstantissimus doctor & magister) prædixit Achilli forti, quem aluit & erudiuit. 17 O inuicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Troia te exspectat. Assaracus fuit auus Anchisæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluuij Troiani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Vbi pro certo tibi est moriendum. 22 Subtemen est filum, quod stamini subtexitur. 23 Thetis dea marina, cui cæruleus color tribuitur. 24 Cum apud Troiam fueris, leuato omne malum deformis ægritudinis vino cantuq́ue, nimirum alloquijs, quæ (sc. vinum & cantus) sunt ægritudinis solatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

AD MÆCENATEM. Epod. XIIII.

Phrynes amore detentus Iambos promissos non potest absoluere.

[1] *MOllis inertia cur tantam diffuderit imis*
Obliuionem sensibus
Pocula Lethæos[2] *vt si ducentia somnos*
[3] *Arente fauce traxerim:*
Candide Mæcenas occidis sæpe rogando.
[4] *Deus deus nam me vetat,*
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
[5] *Ad vmbilicum adducere.*

1 Ordo est. ô candide Mæcenas, tu occidis me sæpe rogãdo cur mollis inertia, i. amor immiserit meis sensibus tantam obliuionem. 2 Veluti si biberim pocula afferentia somnos Lethæos, i. lethargum quẽ inexpugnabile fere dormiendi desiderium consequitur. Lethe fluuius est infernalis, cuius latices si quis gustauerit, omnium rerum præteritarum statim obliuiscitur. 3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris deus hoc voluit. 5 Finire. *Translatio ab vmbilico corporis, ad cuius formam solebant veteres librorum suorum tegumenta vmbilicis ex ebore, ligno aut simili materia factis, exornare.*

Non aliter Samio dicunt arsisse [6] *Bathyllo*
[7] *Anacreonta Teium:*
Qui persæpe [8] *caua testudine fleuit* [9] *amorem,*
[10] *Non elaboratum ad pedem.*
[11] *Veris ipse miser.* [12] *quòd si non pulchrior ignis*
Accendit obsessam [13] *Ilion,*
Gaude sorte [14] *tua: me* [15] *libertina neque vno*
Contenta Phryne macerat.

6 Amore Bathylli. 7 Poetam lyricum ex ciuitate Teia, vide Od. 17. lib. 1. 8 Lyra. 9 Fleuit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis deliciæ. 10 Cum magna facilitate. 11 Tu quoque Mæcenas amas etiam, miser.

12. Quòd si Helena, quæ incendij Troiani causa fuit, non fuit tuâ puellâ pulchrior. 13 Troiam obsessam. 14 Gaude sorte tua quæ mea sorte est melior. Nam ego Phrynen amo, fœminam infimæ sortis & meretricem, non vno amatore contentam, sed mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM,
de cuius periurio conqueritur.
Epod. XV.

NOx erat, & cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sydera,
Quum tu, [1] *magnorum numen* [2] *læsura deorum,*
[3] *In verba iurabas mea,*
[4] *Arctiùs atque edera procera astringitur ilex,*
[5] *Lentis adhærens brachijs:*
[6] *Dum pecori lupus, & nautis infestus* [7] *Orion*
Turbaret hybernum mare,
[8] *Intonsosq; agitaret Apollinis aura capillos,*
[9] *Fore hunc amorem mutuum.*
[10] *O dolitura mea multum virtute Neæra.*
Nam si quid in Flacco [11] *viri est,*
Non [12] *feret assiduas* [13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus [14] *parem.*
Nec semel [15] *offensæ cedet constantia formæ,*
Si certus [16] *intrarit dolor,*

1 Dij magni sunt Iupiter, Minerua, Apollo, &c. 2 Numen læsura propter periurium & fidem postea violatam. 3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam. 4 Arctius quàm ab edera astringitur ilex procera. 5 Flexibilis & tenacibus brachijs mihi adhærens. 6 Semper. 7 Orion est astrum, cuius ortus mare ac terras tempestatibus turbat. vide Od. 28. lib. 1. 8 Cur sol depingitur intonsus, vide Od. 21. lib. 1. 9 Iurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute. i. mentis constantia, si quando iratus te deseram. 11 Si quid virilitatis est in P. Horatio. i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Riuali meo, qui tibi potior est, quàm ego sum. 14 Quæ mihi in amore respondebit. 15 Quæ semel offenderit. 16 Si certus dolor intrârit in animum meum.

[17] *At tu, quicunque es fœlicior, atque meo nunc*
Superbus incedis [18] *malo,*
[19] *Sis pecore & multa diues tellure licebit,*
Tibiq; [20] *Pactolus fluat:*
Nec te Pythagoræ fallant arcana [21] *renati:*
Formáque vincas [22] *Nirea:*
Eheu translatos [23] *aliò mœrebis amores:*
Ast ego vicissim [24] *risero.*

17 Apostrophe ad riualem suum. 18 Quòd spernor à Neæra. 19 Quamuis sis diues, sapiens & pulcher. *quæ sunt causa amoris.* 20 Pactolus est fluuius Lydiæ, auri ramenta secum in decursu trahens. 21 Pythagoræ denuò nati. De animæ transmigratione in alia corpora iuxta Pythagoræ opinionem, vide Od. 28. lib. 1. 22 Nirea formosissimum, vide Od. 20. lib. 3. 23 In alium, te relicto. 24 Ridebo te alternatim.

AD POPVLVM ROM. Epod. XVI.

Commiseratio est reipub. propter ciuilia bella.

[1] *Altera iam* [2] *teritur bellis ciuilibus ætas:*
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere [3] *Marsi,*
[4] *Minacis aut Etrusca Porsenæ manus,*
[5] *Æmula nec virtus Capuæ, nec* [7] *Spartacus acer,*
Nouisq; rebus infidelis [7] *Allobrox,*
Nec fera cærulea domuit Germania [8] *pube,*
Parentibúsque [9] *abbominatus Annibal:*
[10] *Impia perdemus deuoti sanguinis ætas:*
[11] *Ferisq; rursus occupabitur solum.*
Barbarus heu cineres [12] *insistet victor, & vrbem*
Eques sonante verberabit vngula:
Quæq; carent ventis & solibus, ossa [13] *Quirini,*
([14] *Nefas videre) dissipabit insolens.*

1 Altera ætas quæ cædem C. Cæsaris consecuta est. 2 Consumitur bellis ciuilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur. 3 Populi Italiæ bellicosi. 4 Porsena dux Etruscorum minabatur se velle Romam demoliri, nisi Tarquinium eiectum Romani in vrbem reciperent. 5 Cur æmula? quia Capua in spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastaret Italiam. 6 Belli ciuilis author & dux, vide Od. 14. lib. 3. 7 Allobroges sunt populi Galliæ, qui per suos legatos Ciceroni coniurationem Catilinariam patefecerunt, quamuis cum Lentulo priùs consenserant, rectè igitur dicuntur infideles nouis rebus, i. qui nouis rebus studebant. 8 Iuuentute cærulea. *habent enim omnes ferè Germani oculos cæruleos.* 9 Hannibal à parentibus est detestatus propter liberos sua crudelitate in prælijs cæsos. 10 Nos ætas impia deuoti sanguinis, i. quorum sanguis morti destinatus esse videtur propter maiorum scelus, perdemus Romam, quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. vt supra. 11 A feris solum vrbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante eam conditam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres vrbis vel ciuium. 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sic neque ventis commota neque solis radijs exusta, insolens victor dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

[15] *Feris,*

[15]*Fortè, quid expediat, communiter, aut melior pars,*
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia: [16] *Phocæorum*
Velut profugit [17] *execrata ciuitas:*
Agros atque lares proprios, habitandaq́, fana
Apris relinquit & rapacibus lupis:
[18]*Ire pedes quocunque ferent, quocunque per vndas*
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? [19] *secunda*
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed iuremus [20] *in hæc:* [21] *simul imis saxa renarint*
Vadis leuata, ne redire sit nefas:
[22] *Neu conuersa domum pigeat dare* [23] *lintea, quando*
[24]*Padus Matina lauerit* [25] *Cacumina:*
In mare seu celsus procurrerit [26] *Appenninus:*
[27]*Nouaq́, monstra iunxerit libidine*
Mirus amor: iuuet vt tigres [28] *subsidere ceruis,*
[29] *Adulteretur & columba miluio:*
[30]*Credula nec flauos timeant armenta leones:*
Amétque salsa [31] *leuis hircus æquora.*
[32]*Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,*
Eamus omnis execrata ciuitas:
Aut pars indocili melior [33] *grege.* [34] *mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
[35]*Etrusca præter & volate littora.*
[36]*Nos manet Oceanus* [37] *circumuagus: arua, beata*
Petamus arua, diuites & insulas:
Reddit vbi [38] *Cererem tellus inarata quotannis,*
Et [39] *imputa floret vsque vinea:*

15 Fortasse aut vos omnes generatim, aut certe melior pars quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis ciuilibus.
16 Phocæi à Phocæa Ioniæ ciuitate discedentes, venerunt in Galliam atque illic Massiliam, vrbem nobilissimam condiderunt.
17 Execrationibus vsa.
18 Sit hæc sententia nempe, quo pedes ducunt, ire.
19 Bonis auibus.
20 In hæc verba iuremus, sc. vt nefas sit prius in patriam redire quam saxa è maris fundo enatarint. i. iuremus nunquam redire.
21 Postea quam.
22 Neu pigeat nauibus tum domum reuehi, quando, &c.
23 Naues ad vrbem Romam versas.
24 Galliæ fluuius.
25 Verticem montis Matini, qui est in Calabria.
26 Appenninus est mons ab Alpibus ortus, procul a mari per mediam Italiam porrectus.
27 Inaudita libidine.
28 Subiacere ad coitum.
29 Et columba coeat cum miluo.

30 Quando armenta adeò fuerint credula, vt non timeant leones. 31 Hircus sine setis. 32 Tali execratione cum tota Roma, vel pars melior est vsa: tum eamus. 33 melior vulgo imperito. 34 At verò quæ pars ciuitatis mollis erit & sine spe, malè ominatos & infœlices lectulos perpetuò premat. 35 Præteruolare, id est, præterite Tyrrhenum mare. 36 Nos exspectat Oceanus præternauigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui vniuersam terram circumuagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa semper floret.

Germinat & nunquam fallentis[40] *termes oliuæ:*
[41] *Suámque*[42] *pulla ficus ornat arborem:*
Mella caua manant ex ilice: montibus altis
Leuis[43] *crepante lympha desilit pede.*
Illic[44] *iniussæ veniunt ad mulctra capellæ:*
[45] *Refertq; tenta grex amicus vbera:*
Nec vespertinus[46] *circumgemit vrsus ouile,*
[47] *Nec intumescit alta viperis humus:*
Pluráque fœlices mirabimur: vt neque largis
Aquosus Eurus[48] *arua radat imbribus,*
[49] *Pinguia nec siccis vrantur semina glebis:*
[50] *Vtrumque rege temperante cœlitum.*
Non huc Argoo contendit remige[51] *pinus:*
Neque impudica[52] *Colchis intulit pedem:*
Non huc[53] *Sidonij torserunt cornua nautæ,*
[54] *Laboriosa nec cohors Vlyssei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret[55] *impotentia.*
Iupiter illa piæ secreuit littora[56] *genti,*
[57] *Vt inquinauit ære tempus aureum:*
Ærea dehinc ferro[58] *durauit sæcula: quorum*
Pijs secunda[59] *vate me datur fuga.*

40 Ramus oliuæ tam fidelis, vt spem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte nascuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede, id est, cum leni murmure.
44 Vltrò veniunt.
45 Et grex charus domú refert distenta vbera.
46 Vrsus non insidiatur ouibus quæ sunt in ouili.
47 Hypallage est.
48 Vt neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis insulis nulla est siccitas.
50 Hyemem & æstatem Ioue modificante.
51 Nauis (in qua Iason & heroes Græciæ vecti sunt vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige, id est, Argois remigibus. 52 Medea, quæ propter libidinem patrem prodidit. 53 Cadmus cum socijs non huc conuertit antennarum cornua. 54 Magnum laborem perferens. 55 Nimis vehemens potentia nullius astri, (vt Syrij) torret gregem. 56 Littora hominibus pijs habitanda. 57 Postquam Iupiter sæculum aureum ærea permutauerat. 58 Dura fecit, id est, fer ea sæcula induxit, quorum tempore, fuga & prospera declinatio pijs datur. 59 Me suarsore,

AD CANIDIAM. Epod XVII.

Petit eam vt sibi ignoscat, cuius se veneficiis superatum fingit.

IAm iam efficaci[1] *do manus scientiæ*
Supplex, & oro regna per[2] *Proserpinæ.*

1 Agnosco me victum & potenti veneficiorum scientiæ cedo.
2 Oro te per deas tibi maximè venerandas, nempe Proserpinam & Dianam.

Per & Dianæ [3] non mouenda numina,
Per atque libros carminum [4] valentium
Refixa cœlo deuocare ſydera:
Canidia parce [5] vocibus tandem ſacris,
Citumq́, retrò ſolue, ſolue [6] turbinem.
[7] Mouit nepotem Telephus Nereium,
In quem ſuperbus [8] ordinarat agmina
Myſorum, & in quem tela acuta torſerat.
Vnxere matres Iliæ addictum feris,
Alitibus, atque canibus [9] homicidam Hectorem:
[10] Poſtquam relictis mœnibus rex procidit
(Heu) [11] peruicacis ad pedes Achillei.
Setoſa duris exuēre pellibus
Laborioſi [12] remiges Vlyſſei
[13] Volente Circe membra: tunc [14] mens & ſonus
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi ſatis ſuperq́, pœnarum tibi,
[15] Amata nautis multum & inſtitoribus.
Fugit [16] iuuentas, [17] & verecundus color
Reliquit oſſa pelle amicta lurida:
[18] Tuis capillus albus eſt odoribus.
Nullum à labore me [19] reclinat otium:
[20] Vrget diem nox, & dies noctem: [21] neque eſt
Leuare [22] tenta ſpiritu præcordia.
[23] Ergo negatum vincor vt credam miſer,
Sabella pectus increpare carmina,
Capútque Marſa [24] diſſilire nænia.
Quid amplius vis? ô mare & terra, ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro per numina, quæ nolunt moueri & à ſuis decretis flecti, vel, quæ laceſſita graues ſumunt pœnas à peccantibus.

4 Quæ valent in terras deducere ſydera cœlo detracta.

5 Parce cantionibus ſua diritate execrandis.

6 Retro ſolue, vel, (vt alij volunt) retrò volue. i. conuerte in contrariam partem, Rhombum magicū, quo mentem meam obligaſti, & ad amorem quaſi vertigine quadam coegiſti.

7 Telephus Myſorum rex ad miſericordiam flexit Achillem, cuius mater Thetis, Nerei fuit filia.

8 In quem inſtruxerat exercitum.

9 Hominum interfectorem i. virum bellicoſum. Intelligit. *Hectoris cadauer ab Achille canibus deſtinatum.*

10 Poſtquam relicta Troia Priamus ſeſe ad pedes Achillis abiecit orans, vt corpus Hectoris ſibi redderet.

11 Obſtinati in ſententia.

12 Socij Vlyſſis exuerunt ſetoſa membra duris pellibus. i. porcorum figuras exuerunt & humanas reſumpſerunt. 13 Concedente Circe iam ab Vlyſſe placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies priſtina reſtituta eſt. 15 O Canidia quā nautę & inſtitores, homines ſordidi multum amant. 16 Fugit flos iuuentutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis ineſt pueris erubeſcentibus, non carnes ſed oſſa tantùm mihi reliquit ſubnigra pelle veſtita. 18 Tuis vnguentis & veneficijs canus eſt capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte dieque aſsidui doloribus exerceor. 21 οὐδ᾽ ἔξεστι, neque licet reſpirare. 22 Præcordia extenta ſpiritu. 23 Ergo miſer vincor, vt nunc credam à me negatum, nempe Sabella carmina increpare pectus. i. magicas incantationes poſſe perturbare mentes humanas. 24 Dirumpi malefico carmine, Marſi Sabinis ſunt vicini, à Circes filio originem trahentes.

[25] *Nessi cruore,*[26] *nec Sicana feruida*
Furens in Ætna flamma.tu,[27] *donec cinis*
Iniuriosis aridus ventis ferar,
[28] *Cales venis officina Colchicis*
[29] *Quæ finis?* [30] *aut quod me manet stipendium?*
Effare:[31] *iussas* [32] *cum fide pœnas luam:*
Paratus [33] *expiare, seu poposceris*
[34] *Centum iuuencos: seu* [35] *mendaci lyra*
Voles sonari, tu pudica, tu proba,
[36] *Perambulabis astra sydus aureum.*
[37] *Infamis Helenæ Castor offensus vice,*
[38] *Fraterq; magni Castoris, victi prece*
Adempta [39] *vati reddidere lumina.*
[40] *Et tu (potes nam) solue me dementia,*
[41] *O nec paternis* [42] *obsoleta sordibus,*
Nec in sepulchris pauperum [43] *prudens anus*
[44] *Nouendiales dissipare pulueres.*
[45] *Tibi hospitale pectus, &* [46] *puræ manus:*
Tuúsque venter [47] *partum eius: & tuo*
[48] *Cruore rubros obstetrix pannos lauit.*
[49] *Vtcunque fortis exilis puerpera.*

25 Cruore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur. vide supra Epod. 5
26 Nec tantum flamma virens (i. flamma valida & perpetua ardet in Sicana Aetna, quæ est in Sicilia, quantum ego ardeo.
27 Donec aridus cinis factus, fiam ventis ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. *Erat enim Medea ex Colcho.*
29 Qui terminus erit istis meis malis?
30 Quas pœnas pecuniarias aut tributum à me exigis?
31 Pœnas à te imperatas luam.
32 Fideliter.
33 Paratus purgare & læsam te placare.
34 Pro sacrificio tibi immolandos.
35 Si voles laudari mendacibus carminibus, quod fiet si sic dicam, tu pudica, tu proba, &c. 36 Tu sidus aureum inter astra versaberis. 37 Helenam Stesichorus versibus contumeliosis infamauerat. 38 Pollux. 39 Stesichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu ô Canidia. eorum exemplo solue me dementia, quam patior. 41 Hæc palinodia seu potius contumelia est vrbanissima. Simulat enim negare quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum obscuritate vilescens, nec adulteris parentibus nata. 43 Nec docta sepulcros pauperum cineres dispergere aut abducere. 44 Nono post eorum mortem die quo humabantur. 45 Tibi mite pectus est & humanum. 46 Puræ sunt tibi manus à scelere, quod falsum est vt reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 Quotiescunque tu exilis, & è lecto surgis fortis puerpera, id est, nunquam.

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA ostendit, se nullis precibus exorari posse, quoniam sua veneficia diuulgauerat Poeta.

QVid [1] *obseratis auribus fundis preces?*
[2] *Non saxa nudis surdiora nauitis*

1 Auribus clausis & surdis.
2 Non saxa naufragis nautis sunt surdiora, quàm ego sum tibi

Neptunus alto [3] *tundit Hybernus* [4] *salo.*
[5] *Inultus vt tu riseris* [6] *Cotyttia*
[7] *Vulgata, sacrum* [8] *liberi Cupidinis?*
[9] *Et Esquilini Pontifex venefici*
[10] *Impunè vt vrbem nomine impleris meo?*
Quid proderit ditasse [11] *Pelignas anus,*
Velociúsve miscuisse [12] *toxicum,*
[13] *Si tardiora fata te votis manent?*
Ingrata [14] *misero vita ducenda est, in hoc,*
[15] *Nouis vt vsque suppetas doloribus.*
Optat quietem Pelopis [16] *infidus pater,*
Egens benignæ Tantalus semper dapis:
Optat Prometheus obligatus [18] *aliti:*
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
[19] *Voles modò altis desilire turribus,*
Modò ense pectus [20] *Norico recludere:*
[21] *Frustráque vincla gutturi innectes tuo,*
[22] *Fastidiosa tristis ægrimonia.*
Vectabor [23] *humeris tunc ego inimicis eques:*
Meæq; terra cedet insolentiæ.
An quæ mouere [24] *cereas imagines,*
Vt ipse nosti, curiosus, & [25] *polo*
Deripere Lunam [26] *vocibus possum meis:*
Possum crematos [27] *excitare mortuos,*
[28] *Desiderìq; temperare poculum:*
[29] *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egóne patiar vt tu impune deriseris Cotyttia, id est, sacra nocturna & flagitiosa, *sic dicta à Cotyttone dea turpitudinis.*
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis liberè per omnem libidinē vagantis, sine vllo pudore.
9 Et quasi Censor ac Iudex factus veneficiorum, quę tracto extra portam Esquilinam. *vbi multa erant sepulchra.*
10 Patiárne, vt sine vindicta me vrbis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse veneficas anus Pelignas? *Anus Sabinas, à Peligno monte sic nominatas.*
12 Præsens venenū miscuisse, vt statim moriaris.
13 Si tardiùs, quàm optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, i. propter hos.
15 Vt semper sufficias cruciatibus, quos ego hodie tibi nouos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgauit, quapropter apud inferos in media rerum copia siti torquetur & fame.
17 Egens affluentis dapis.
18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissimè ligatus.
19 Vide Od. 3. lib. 1. Modò optabis del. &c.
20 Noricus ensis ponitur pro quouis ense. vide Od. 16. lib. 1.
21 Frustra, quia non morieris.
22 Existens tristis, animi ægritudine, quæ vitam fastidit.
23 Super humeros tuos mihi inimicos ego nunc equitabo.
24 Tanquam viuas imagines.
25 Cœlo deducere Lunam.
26 Carminibus meis.
27 Excitare ab inferis.
28 Amoris poculum conficere.
29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ,

Q. HORATII FLACCI CARMEN *SÆCVLARE, PRO imperij Romani incolumitate.

PHœbe, ſyluarumq́ [1] potens Diana,
[2] Lucidum cœli decus, ó colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
[3] Tempore ſacro:
Quo [4] Sibyllini monuere [5] verſus,
Virgines [6] lectas, pueróſque caſtos,
Dys, [7] quibus ſeptem placuere colles,
Dicere carmen.
[8] Alme Sol, [9] curru nitido diem qui
[10] Promis & celas, [11] aliúſque & idem
Naſceris: [12] poſſis nihil vrbe Roma
Viſere [13] maius.
Ritè maturos aperire partus
Lenis [14] Ilithÿa, tuere matres:
[15] Siue tu Lucina probas vocari,
[16] Seu genitalis.
[17] Diua, producas ſobolem: patrúmque
Proſperes decreta ſuper iugandis
Fœminis, proliſq́ nouæ feraci
[18] Lege marita:
[19] Certus vt denos decies per annos
Orbis & cantus referatq́ ludos,
[20] Ter die claro, totieſq́ grata
Nocte frequentes.

* Carmen ſæculare fuit á Poeta compoſitum, vt caneretur ludis ſæcularibus, qui centeſimo decimo quoque anno fieri ſolebant.
1 Domina.
2 Sol & Luna ſunt cœli ornamenta, quorum alter diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus feſtis & ſæcularibus.
4 Verſuum Sibyllinorum authoritas multum valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines á viro integras.
7 Quibus Roma placuit ſeptem colles ſuo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Quadrigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab heſterno videris naſci hodie, tamen idem es & ſemper vnus.
12 Vtinam poſſis.
13 Nihil maius videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempeſtiuis. vide Od. 22. lib. 3. 15 Siue eligis vocari Lucina, quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus. 16 Seu mauis vocari Luna ad gignendum valens. Nam veluti Solis calor animat, ſic humor Lunæ nutrit & gignit. 17 O diua, te rogamus vt producas ſobolem Romanam, vtque proſperes Senatuſconſulta ſuper fœminis in matrimonio collocandis, & ſuper lege maritiali, quæ ſit ferax prolis nouæ. 18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Conſules de maritandis ordinibus, Auguſto imperium tenente. 19 Precamur vt certus orbis (i. ſæculum quod continet 110. annos) cautus referat & ludos ſæculares. 20 Ter in ternis diebus totidemque noctibus.

21 Víſque

[21] *Vósque veraces cecinisse Parcæ,*
Quod semel dictum est, stabilisq; rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata:
[22] *Fertilis frugum pecorisq; tellus*
Spicea donet [23] *Cererem corona:*
Nutriant fœtus & aquæ salubres,
[24] *Et Iouis auræ.*
[25] *Condito mitis placidúsque tela*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina [26] *bicornis audi*
Luna puellas:
[27] *Roma si vestrum est opus,* [28] *Iliæq;*
Littus Etruscum tenuere turmæ,
[29] *Iussa pars mutare lares & vrbem*
[30] *Sospite cursu:*
[31] *Cui per ardentem* [32] *sine fraude Troiam*
Castus Æneas [33] *patriæ superstes*
[34] *Liberum muniuit iter, daturus*
Plura [35] *relictis:*
Dij probos mores docili [36] *iuuentæ,*
Dij senectuti placidæ quietem,
[37] *Romulæ genti date remq; prolemq;*
Et decus omne.
[38] *Quiq; vos bobus veneratur* [39] *albis*
Clarus Anchisæ Venerisq; sanguis,
Imperet [40] *bellante prior, iacentem*
[41] *Lenis in hostem.*
Iam mari terraq; [42] *manus potentes*
Medus [43] *Albanásque timet secures:*
Iam Scythæ [44] *responsa petunt, superbi*
Nuper, & Indi:

21 Et vos Parcæ, quæ veraces estis in ijs quæ cecinistis, iungite bona fata fatis iā transactis, & stabilis rerum terminus id seruet, quod semel à vobis dictum est, nempe vt Rom. imperium permaneat in perpetuum, iuxta illud Virg. *Imperium sine fine dedi, &c.*
22 Tellus frugibus abundans & pecore.
23 Agricolæ Cererem corona spicea donabant, propter frugum vbertatem.
24 Aer salubris.
25 Recondito telo & e manibus tuis abiecto.
26 Luna præsertim triduana, bicornis apparet.
27 Idcirco Roma opus Apollinis dicitur, quia AEneas cum suis Apollinis responsa sequutus, sedes in Italia nouas collocauit.
28 Troianæ turmæ littus Tiberinum tenuere.
29 Iussa ab Apolline.
30 Saluo cursu & secundis velis.
31 Turmæ Troianæ
32 Sine vitæ noxa.
33 Existens incolumis, patria sua incensa.
34 Iter tutum. *Flammam inter & hostes*, Virg.
35 Suis Troianis, (quos secum in Italia adduxit) daturus plura quàm in patria remissa reliquerant. 36 Iuuenibus ad discendum aptis. 37 Romanæ genti date diuitias & liberos & omnem imperij maiestatem. 38 Clarus sanguis, i. gens Romana, posteritas Anchisæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi sunt, albæ victimæ ijs conueniunt. 40 Superior hoste bellum inferente. 41 Misericors in hostem deuictum. 42 Potentiam Romanam. 43 Magistratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel, ab Augusto amicitiam petunt.

Iam fides, & pax, & honor, pudórque,
Priscus,[45] *& neglecta redire virtus*
Audet: apparetq; beata pleno
[46] *copia cornu.*
[47] *Augur & fulgente*[48] *decorus arcu*
Phœbus,[49] *acceptúsque nouem Camœnis,*
Qui[50] *salutari leuat arte fessos*
[51] *Corporis artus:*
[52] *Si Palatinas videt æquus arces,*
Remq; Romanam, Latiumq;[53] *fœlix,*
[54] *Alterum in lustrum meliúsque semper*
[55] *Proroget æuum.*
Quæq; Auentinum tenet[56] *Algidúmque*
[57] *Quindecim Diana preces virorum*
[58] *Curet, & votis puerorum amicas*
[59] *Applicet aures.*
[60] *Hæc Iouem sentire deósque cunctos,*
Spem bonam certamq; domum reporto,
Doctus & Phœbi[61] *chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

45 Virtus superiori tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire. 46 Ominum rerum vbertas. vide Od. 17 lib. 1. 47 Diuinus Apollo qui à *Ioue vaticinationem habuit.* 48 ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo. 49 Gratus propter Musicam. 50 Arte Medicinali: Ouid. *Inuentum medicina meum est, opiferque per orbem, Dicor.* 51 Corpora morbo defatigata. 52 Si fauet arcibus Palatinis. *Pars pro tota Roma.* 53 Propitius. 54 In alteram & semper meliorem, ætatem. 55 Producat rem Ro. & Latium, i. Romanum Imperium & Italiam. 56. Montem, in quo Dianæ sacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum sæcularium procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 60 Ordo est. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, spem bonam & certam domum reporto, Iouem & omnes deos hæc sentire. i. hæc velle & approbare. 61 Quamuis chorus ex multis personis consistat, vnius tamen personam gerit, atque vnius partes agit.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER I.

Argumentum Satyræ primæ.

Inuehitur primùm in prauam hominem consuetudinem, qua fit, vt nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferant, & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde auaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1] QVi [1] fit Mæcenas, vt nemo, quam sibi [2] sortem
Seu [3] ratio dederit, seu [4] sors obiecerit, [5] illa
Contentus viuat? laudet [6] diuersa sequentes?
O fortunati Mercatores, [7] grauis annis
Miles ait, multo [8] iam fractus membra labore.
Contrà Mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior. [9] quid enim? [10] concurritur: horæ
[11] Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legumque peritus,
[12] Sub Galli cantum [13] consultor vbi ostia pulsat.
[14] Ille datis [15] vadibus qui rure extractus in vrbem est,
Solos felices viuentes clamat in vrbe.
[16] Cætera de genere hoc (adeò sunt multa) loquacem
Delassare valent [17] Fabium. ne te morer, audi
Quò rem deducam. si quis deus, En ego, dicat,
Iam faciam quod vultis. eris tu, qui modò miles,
Mercator: [18] tu, consultus modò, rusticus, [19] hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite [20] partibus. eia,

1 Quo modo fit?
2 Vitæ professionem.
3 Ratio, quæ certo consilio, iudicióque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa sorte.
6 Dissimilia viuendi studia sequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta.
9 Quare non?
10 Concurritur à militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Consultor est, qui discit & iurisconsultum consulit. Angl. a clyent.
14 Agricola.
15 Sponsoribus datis. Angl. hauing put in pledges.
16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diuersa laudant, vt delassare valeant, &c.
17 Clamosum caussidicum, vel, Philosophum quendã qui libros aliquot conscripserat satis verbosos.
18 Tu modò iurisconsultus, eris rusticus.
19 Abite.
20 Conditionibus vitæ mutatis.

[21] *Quid statis?* [22] *nolint, atqui licet esse beatis.*
Quid causæ est, meritò quin illis Iupiter ambas
Iratus [23] *buccas inflet? neque se fore posthac*
Tam facilem dicat, [24] *votis vt præbeat aurem?*
Præterea, ne sic, [25] *vt qui iocularia, ridens*
Percurram: quanquam [26] *ridentem dicere verum*
Quid vetat? vt pueris [27] *olim dant* [28] *crustula blandi*
Doctores, elementa velint vt discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
[29] *Ille grauem duro terram qui vertit aratro:*
[30] *Perfidus hic caupo, miles, nautæq; per omne*
Audaces mare qui currunt: [31] *hac mente laborem*
Sese ferre, [32] *senes vt in otia tuta recedant,*
Aiunt, quum sibi sunt congesta [33] *cibaria: sicut*
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque potest, atque addit aceruo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta [34] *futuri,*
Quæ, [35] *simul inuersum contristat* [36] *Aquarius annum*
Non vsquam [37] *prorepit: & illis vtitur* [38] *antè*
Quæsitis, sapiens: quum te neque feruidus æstus
[39] *Demoueat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,*
Nil obstet tibi, [40] *dum ne sit te ditior alter.*
Quid iuuat immensum te argenti pondus & auri
Furtim [41] *defossa* [42] *timidum deponere terra?*
[43] *Quòd si comminuas, vilem redigatur* [44] *ad assem.*
[45] *At ni id fit, quid habet pulchri constructus aceruus?*
Millia frumenti tua [46] *triuerit area centum,*
Non tuus [47] *hoc capiet venter* [48] *plus quàm meus: vt si*
[49] *Reticulum panis* [50] *venales inter onusto*
Fortè vehas humero, nihilo plus accipias quàm
Qui nil portarit. [51] *vel dic, quid referat intra*
Naturæ fines viuenti, [52] *iugera centum an*

21 Cur non discediti?
22 Non possunt.
23 Quin Iupiter irascatur.
24 Vt eorum vota audiat.
25 Vt qui res iocu-lares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verum dicere quid vetat?
27 Interdum.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo, qui multa perfide perquisiuit.
31 In hunc finem.
32 Vt senes otiosam vitam traducant.
33 Alimenta collecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
35 Simul atque hyems aduenerit.
36 Aquarius tristem facit annum pluuijs & frigore. Sol Aquarium ingreditur 17. Kalend. Febr.
37 Foras non repit.
38 Vtitur æstiuo tempore acquisitis.
39 Cessare faciat à lucro.
40 Donec non sit alius te ditior.
41 In terra altiùs fossa.
42 Timentē vti pecunijs, ne amittas.
43 Responsio auari.
44 Ad nummum vnum, ferè ad nihilum.
45 Horatij replicatio. Nisi aurum tuū minuatur, &c.
46 Quamuis area tua triuerit, (.per trituram reddiderit) centum frumenti medimnorum millia. 47 Non ex hoc, non ideò. 48 Quamuis non multa possideam. 49 Sacculum ad panem gerendum, retis in modum factum. 50 Inter venalitios seruos. 51 Responde ô auare: quid proficiat homini paucis contento? 52 Agri iugera.

Mille æris.[53] *at suaue est ex magno*[54] *tollere aceruo.*
[55]*Dum ex paruo nobis tantundem*[56] *haurire relinquas,*
Cur tua plus laudes[57] *cumeris*[58] *granaria nostris?*
[59]*Vt tibi si sit opus*[60] *liquidi non amplius vrna,*
Vel cyatho: & dicas, Magno de flumine mallem
Quàm ex hoc fonticulo tantundem sumere.[61] *eo fit,*
Plenior vt si quos delectet copia[62] *iusto,*
Cum ripa simul[63] *auulsos ferat Aufidus acer.*
At qui tantulo eget[64] *quanto est opus, is neque limo*
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in vndis.
At[65] *bona pars hominum, decepta*[66] *cupidine falso,*
Nil satis est, inquit:[67] *quia tanti, quantum habeas, sis.*
Quid facies[68] *illi?*[69] *iubeas miserum esse libenter,*
[70]*Quatenus id facit. vt*[71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac diues, populi contemnere[72] *voces*
Sic solitus: Populus me[73] *sibilat, at mihi plaudo*
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
[74]*Tantalus à labris sitiens fugientia captat*
Flumina.[75] *quid rides? mutato nomine*[76] *de te*
Fabula narratur. congestis vndique[77] *saccis*
Indormis[78] *inhians: & tanquam parcere*[79] *sacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere[80] *tabellis.*
Nescis[81] *quò valeat nummus? quem præbeat vsum?*
Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
[82]*Queis humana sibi doleat natura negatis.*
[83]*An vigilare metu exanimem, noctésque diésque,*
Formidare malos fures, incendia, seruos,
[84]*Ne te compilent fugientes:*[85] *hoc iuuat? horum*
Semper ego optârim[86] *pauperrimus esse bonorum.*
At si condoluit[87] *tentatum frigore corpus,*

53 Auari responsio. 54 Sumere. 55 Poeta iterum interrogat auarum. Est quasi dialogus inter duos. 56 Sumere concedas. 57 Vasis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere solebant. 58 Horrea. 59 Exempli causa. 60 Liquoris vel aquæ vrna. 61 Ex eo fit. 62 Quàm par sit. 63 Abreptos auferat Aufidus, Apuliæ flumen. 64 Quantum naturę necessitas postulat. 65 Maior pars. 66 Vitiosa cupiditate. 67 Quia tantus tibi defertur honos, quantum habeas. i. pro diuitiarum magnitudine. 68 Qui in tali sententia est constitutus. 69 Permitte vt sit miser, animo æquo miseriam suam ferens. 70 Quamdiu id facit. 71 Timon μισάνθρωπος, pecunia tamen sua gaudens. 72 Obloquia populi. 73 Homines gratiosos theatrum ingredientes, populus plausu excipiebat, malos verò exsibilabat. 74 Tantalus sitiens captat flumina à labris fugientia. 75 O auare cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundas, nec tamen ijs vteris. 77 Saccis pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem sacci euacuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat religio. 80 Intuendo, non fruendo pecunijs. 81 Nescis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana sine dolore carere non possit. 83 Auari hæc omnia patiuntur. Ergo sunt pauperrimi quoad bonorum vsum. 84 Ne fugitiui tua furentur. 85 Hoccine delectat? nempe timere & semper esse sollicitum? 86 Ego optarem carere his bonis, quorum custodia me excruciat. 87 Corpus male affectum morbo ex frigore contracto.

88 Aut

[88] Aut alius casus lecto te affixit:[89] habes qui
[90] Assideat? fomenta paret? medicum roget vt te
[91] Suscitet,[92] ac reddat natis carisque propinquis?
[93] Non vxor saluum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
[94] Miraris,[95] quum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet quem non merearis amorem?
At si cognatos,[96] nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis seruareq; amicos:
Infœlix operam perdas: vt si quis [97] asellum
In campo doceat [98] parentem currere frænis.
Denique sit finis [99] quærendi: quóque habeas [1] plus,
Pauperiem metuas minùs: & finire laborem
Incipias,[2] parto quod auebas: nec facias quod
Vmidius quidam (non longa est fabula) diues,
[3] Vt metiretur nummos: ita sordidus, vt se
Non vnquam seruo meliùs vestiret: ad vsque
Supremum [4] tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc [5] liberta securi
Diuisit [6] medium,[7] fortissima Tyndaridarum.
[8] Quid mi igitur suades? vt viuam [9] Mænius? aut sic
[10] Vt Nomentanus? pergis pugnantia secum
Frontibus aduersis [11] componere. non ego, auarum
Quum veto te fieri,[12] vappam iubeo ac nebulonem.
Est inter [13] Tanaim quiddam, socerúmque Visselli.
[14] Est modus in rebus: sunt certi denique fines,
[15] Quos vltra citraq; nequit consistere rectum.
[16] Illuc, vnde abij, redeo: nemon' vt auarus
[17] Se probet, ac potiùs laudet [18] diuersa sequentes?
Quodq; aliena capella gerat distentius vber,

88 Aut alius morbus ad lectum te deiecit.
89 Ironicè hæc sunt intelligenda.
90 Qui prope lectum tuum sedeat.
91 E lecto suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O auare, tu omnibus adeo es odiosus vt nemo te saluum esse velit.
94 Miraris te omnibus esse inuisum?
95 Cum omnia minoris facias quàm pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeritis, in amicitia retinere velis.
97 Id est, indocilem docere.
98 Obedientem frænis. i. frænatum.
99 Diuitiarum cupiditati finem facito. *Vtere quæsitis.*
1 Plus quàm ante habebas.
2 Quum habeas acquisitum, quod auide cupiebas.
3 Vt metiretur, non vt numeraret, quia innumerabiles erant eius diuitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse vxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia, quæ Agamemnonem interfecit.

8 Loquitur auarus. Quid me vis facere? 9 Vt viuam auarus & sordidus? 10 Vt homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare quæ instar gladiatorum frontibus aduersis pugnant. 12 Non iubeo te omnia profundere & vappam fieri. *Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.* 13 Inter Mæcenatis libertum spadonem sc. & socerum Viselli herniosum multùm interest. 14 Est mediocritas. 15 Vltra aut citra quos fines. 16 Eo vnde reuersus sum, reuertor, nempe, vt nemo sorte sua contentus viuat. 17 Vt nemo se beatum putet sibique placeat? 18 Aliena vitæ studia.

[19] *Tabescat?*

[19] Tabescat? neque se maiori [20] pauperiorum
Turba comparet? hunc atque hunc superare laboret?
[21] Sic festinanti semper locupletior obstat.
Vt cum carceribus [22] missos rapit [23] vngula currus,
Instat equis auriga [24] suos vincentibus, illum
[25] Præteritum temnens [26] extremos inter euntem.
Inde fit [27] vt rarò qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
[28] Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
[29] Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
[30] Compilasse putes, verbum non ampliùs addam.

19 Et mœrore contabescat quòd aliena, &c.
20 Sed cum diuitioribus, quos assiduè superare contendit.
21 Ad hunc modum qui dat operam diuitijs amplificandis, ei aliquis locupletior est semper impedimento.
22 Currus emissos e carceribus patefactis, vbi stant equi ad currendũ parati.
23 Vngula ponitur pro vngulatis equis.

24 Equis suos equos cursu præuertentibus. 25 Quem præterijt. 26 Inter vltimos currentem. 27 Vt rarò reperire queamus aliquem qui, &c. 28 Et qui migret è vita quemadmodum solet conuiua à mensa decedere exsaturatus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas (i. libros qui in scrinijs reponuntur) Cr. Lippi Philosophi loquacissimi.

SATYRA II.

Exemplis dictum illud confirmat: *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.* Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

[1] AMbubaiarum collegia, [2] pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, [3] balatrones: hoc genus omne
Mœstum ac solicitum est cantoris morte [4] Tigelli.
Quippe [5] benignus erat. contrà [6] hic, ne prodigus esse
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramq; famem depellere possit.
[7] Hunc si perconteris, aui cur atque parentis
[8] Prælaram ingrata [9] stringat malus ingluuie rem,
Omnia [10] conductis coëmens obsonia nummis:
Sordidus atque animi quòd [11] parui nolit haberi,
Respondet, laudatur [12] ab his, culpatur [13] ab illis.
[14] Fufidius [15] vappæ famam timet ac nebulonis,
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti [16] mercedes exsecat: atque

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum viliũ ostentatores erant, & populo verba dabant.
3 Homines luxuriosi & perditi. sic dicti à Seruilio Balatrone.
4 Musici peritissimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius, sc. auarus metuens ne, &c.
7 Alium, nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à maioribus sibi relictum.
9 Cur deuoret sine vlla grata facietate.

10 Nummis fœnori acceptis pro quibus merces soluitur. 11 Non parui sed magni animi. 12 Alij laudabunt. 13 Alij vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Hominis nequam & profusi. Vide Sat. 1. 16 Quinas vsuras sorti detrabit, Angl. taketh fiue from the principall.

Quanto [17] *perditior quiſque eſt,* [18] *tanto acrius vrget.*
Nomina [19] *ſectatur, modò* [20] *ſumpta veſte virili,*
Sub patribus duris: [21] *tironum, Maxime, quis non,*
Iupiter, exclamat, ſimulatq; audiuit? [22] *at in ſe*
Pro quæſtu [23] *ſumptum facit. hic, vix credere poſſis*
[24] *Quàm ſibi non ſit amicus: ita vt* [25] *pater ille, Terentî*
[26] *Fabula quem miſerum nato vixiſſe* [27] *fugato*
Inducit, non ſe peius cruciauerit [28] *atque hic.*
[29] *Si quis nunc quærat quò res hæc pertinet; illuc:*
Dum vitant ſtulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis [30] *demiſſis ambulat.* [31] *eſt qui*
Inguen ad obſcœnum [32] *ſubductis vſque facetus:*
[33] *Paſtillos Ruſillus olet, Gorgonius* [34] *hircum.*
[35] *Nil medium eſt. ſunt qui nolint tetigiſſe* [36] *niſi illas*
Quarum ſubſuta talos tegat [37] *inſtita veſte:*
Contrà alius, nullam niſi olenti in fornice [38] *ſtantem.*
Quidam notus homo quum exiret fornice, [39] *Macte*
Virtute eſto, [40] *inquit ſententia dia Catonis.*
Nam ſimulac [41] *venas inflauit tetra libido,*
[42] *Huc iuuenes æquum eſt deſcendere, non alienas*
[43] *Permolere vxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me, [44] *mirator cunni Cupennius albi.*
Audire eſt operæpretium, [45] *procedere rectè*
Qui mœchis non vultis, [46] *vt omni parte laborent:*
Vtque illis multo corrupta dolore voluptas,
[47] *Atque hæc rara, cadat dura inter ſæpe pericla.*
[48] *Hic ſe præcipitem tecto dedit:* [49] *ille flagellis*
Ad mortem cæſus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic [50] *pro corpore nummos:*
Hunc [51] *perminxerunt calones. quinetiam illud*

17 Quanto luxurioſior & negligentior eſt.
18 Tanto grauiore vſura onerat.
19 Nomina adoleſcentium inueſtigat in mercatorum libris.
20 Cùm à pædagogis ſunt liberi, poſt annum ætatis xvj.
21 Quorum patres ſūt duri & præparci
22 Aliquis fortaſſe ſic excuſabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in ſe quæſtui parem. i. ea emit, quæ ſibi ſint opus ad victum & cultum.
24 Dum res neceſſarias naturæ denegat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Aſiam proficiſcente.
28 Quàm hic fœnerator.
29 Interrogatio.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Eſt alius, qui facetus eſt & riſum mouet.
32 Tunicis ſurſum ductis & tam breuibus, vt vix tegant partes corporis obſcœnas.
33 Olet trochiſcos ex quibus ſuaues odores efflantur. Ang **pomanders.**
34 Fetidum odorem olet.

35 Nulla eſt mediocritas. 36 Niſi matronas. 37 Inſtita ponitur pro ſtola ad talos demiſſa, cuius imam partem inſtita, i. faſciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari proſtantem. 39 Oratio eſt Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Cenſorius. 41 Poſteaquam penem inflauit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ albâ ſtolâ amictæ. 45 Qui non vultis mœchis ſua flagitia ex animi ſententia ſuccedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Vtque hæc voluptas rara eueniat, &c. 48 A tecto ſe præcipitauit vt inſequentes effugeret. 49 Criſpus Saluſtius in Fauſtæ adulterio deprehenſus. 50 Ne caſtraretur. 51 Pudicitiam ei eripuerunt. Raphaniſmum fortaſſe intelligit, de quo vide Ariſtoph. in Nebulis.

Accidit

Accidit. vt cuidam testes [52] caudámque salacem
Demeteret ferrum. iure, omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe [55] secunda?
Libertinarum dico. Sallustius [56] in quas
Non minùs insanit, quàm qui [57] mœchatur. [58] at hic si,
[59] Quà res, quà ratio suaderet, [60] quáque modestè
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse: daret quantum [61] satis esset, nec sibi damno
Dedecorique foret. verùm hoc se amplectitur [62] vno,
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marsæus [63] amator Originis ille
Qui patrium [64] mimæ donat fundúmque larémque,
Nil fuerit mî ([65] inquit) cum vxoribus vnquam alienis.
[66] Verùm est cum mimis, est cum meretricibus: vnde
[67] Fama malũ grauius, [68] quã res, trahit. an tibi abũdè
[69] Personam satis est, non illud [70] quicquid vbique
Officit, euitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] oblimare, malum est vbicunq; quid inter-
Est in matrona, ancilla, peccésve [72] togata?
Villius in [73] Fausta, Syllæ [74] gener (hoc miser vno
[75] Nomine deceptus) pœnas dedit vsque, supérque
Quàm satis est: pugnis cæsus, ferróque petitus,
Exclusus [76] fore, quum [77] Longarenus foret intus.
[78] Huic si [79] mutonis verbis [80] mala tanta videntis
Diceret hæc animus: [81] Quid vis tibi? nunquid ego à te
[82] Magno prognatum deposco Consule cunnum,
Velatúmque [83] stola, [84] mea quum conferbuit ira?
[85] Quid responderet? [86] Magno patre nata puella est.
[87] At quanto meliora monet, [88] pugnantiáque istis,
Diues opis natura suæ. si tu modò [89] rectè

52 Vt ferro mentulam abscinderent.
53 Omnes iure factũ id esse dicebant.
54 Galba iurisconsultus & idem adulter negabit.
55 Tres erant classes meretricum, 1. matronarum, 2. Libertinarum, 3. ancillarum.
56 In quas Libertinas.
57 Quàm qui matronas adulterat.
58 At Sallustius si vellet bonus esse.
59 Si quo modo res, quomodo ratio suaderet.
60 Et quatenus licet ei esse munifico non profuse, sed liberaliter.
61 Intra modum.
62 Hoc solo sibi placet, i amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Origini meretrici.
65 Marsæus inquit, suam libidinem extenuans.
66 Respondet Horatius.
67 Tua existimatio.
68 Quàm res familiaris.
69 Personam matronæ euitare?
70 Quicquid ex sui natura malum est. Qualis est mima & libertina meretrix.
71 Consumere.
72 In meretrice vulgò exposita quæ toga vtebatur, vt à matronis stolatis distingueretur. 74 In Fausta Syllæ nobilis viri filia. 73 Non gener reuera, sed ita appellatus quòd Syllæ filiam stuprasset. 75 Hanc vnã ob caussam, quòd nobilis viri filiam & matronam appeteret. 76 Foribus exclusus. 77 Alter adulter Villio felicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala quæ Villius sustinuit. 81 Lepida Prosopopœia qua muto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilem matronã. 83 Stola vestis est matronarum. 84 Quum incendor libidine. 85 Quid responderet Villius? 86 Hæc nobilis puella præferenda est Libertinæ. 87 Natura suis opibus contenta, quanto meliora monet quàm tu ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione viuere.

Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere.[90] *tuo vitio, rerumne, labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
Desine matronas sectarier:[91] *vnde laboris*
Plus haurire mali est, quàm ex re decerpere fructus.
[93] *Nec magis huic inter niueos viridésque lapillos,*
([94]*Sit licet hoc Cherinte*[95]*tuũ) tenerũ est femur, aut crus*
Rectius:[96] *atque etiam melius persæpe togatæ.*
Adde huc, quòd[97] *mercem sine fucis*[98] *gestat: apertè*
Quod venale habet, ostendit: nec, siquid[99] *honesti est,*
[1] *Iactat, habetq́ palam,*[2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: vbi equos mercantur,[3] *opertos*
Inspiciunt: ne, si facies (vt sæpe) decora
[4] *Molli fulta pede est, emptorem*[5] *inducat hiantem,*
Quòd pulchræ clunes, breue quod caput, ardua ceruix.
Hoc illi[6] *rectè,*[7] *ne corporis optima*[8] *Lynceis*
Contemplère oculis,[9] *Hypsea cæcior, illa*
Quæ mala sunt[10] *spectes.*[11] *ô crus, ô brachia:*[12] *verùm*
[13] *Depygis, nasuta, breui latere, ac pede longo est.*
Matronæ, præter faciem,[14] *nil cernere possis,*
Cætera, ni[15] *Catia est,*[16] *demissa veste tegentis.*
Si[17] *interdicta petes,*[18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:*
Custodes,[20] *lectica,*[21] *ciniflones, parasitæ,*
Ad talos[22] *stola demissa, & circundata*[23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ inuideant purè apparere tibi*[25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat: Cois tibi penè videre*[27] *est*
Vt nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] *Metiri possis oculo latus. an tibi mauis*
[29] *Insidias ferri, preciumq́*[30] *auellier, antè*
Quàm mercem ostendi?[31] *leporem venator vt alta*

90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate an rerum penuria labores?
91 A quibus matronis. i. ex coitu cum matrona.
93 Nec femur magis tenerum est huic matronæ nobili quàm togatæ.
94 Apostrophe ad Chærinthum puerum formosum & gemmis ornatum.
95 Licet hoc sit tuũ nempe vniones & smaragdos gestare.
96 Quinetiam sæpe femur plebeiæ ancillæ decentius est.
97 Corpus mercenarium.
98 Togata gestat.
99 Siquid pulchri est.
1 Quod faciunt matronæ.
2 Nec quærit quo modo sua turpia celet amatores.
3 Equos rectos.
4 Tenera vngula.
5 Decipiat emptorē cupientem, quod accideret si emeret equum apertum.
6 Rectè faciunt.
7 Ne corporis partes venustissimas contempleris.
8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus.
9 Hypsea vitiosos habuit oculos.
10 Ne spectes illa, &c.
11 Verba sunt laudantis togatam.
12 Verba sunt eiusdē quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, *vel*, vt alij volunt, magnas. 14 Non cætera membra. 15 Catia, quamuis matrona vestitu breuissimo vtebatur. 16 Ad talos vsque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodijs tanquam vallo muniuntur. 19 Difficultates potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarij, qui calamistris calefactis crines crispāt. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes vsque demissum. 24 Plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cuius vestes Coæ sunt pellucidæ, dictæ Coæ à Coo insula vbi fiebant. 27 Licet. 28 Iudicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretium solui. 31 Hæc verba sunt sectatoris matronarum.

Inmiue sectatur,[32] positum sic tangere nolit:
Cantat [33] & apponit. meus est amor huic similis: nam
[34] Transuolat in medio posita,[35] & fugientia captat.
[36] Hiscéne versiculis speras tibi posse dolores,
Atque [37] æstus, curásque graues è pectore pelli?
Nónne cupidinibus statuit natura modum?[38] quem
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere [39] plus prodest, [40] & inane abscindere soldo?
Num, tibi quum fauces vrit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia præter
Pauonē, Rhombūq;?[41] tumcnt tibi quum inguina: num, si
Ancilla aut verna est præstò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis [42] tentigine rumpi?
[43] Non ego: namq; [44] parabilem amo Venerē, facilemq;.
[45] Illam, post paulo: sed pluris: si exierit vir:
Gallis hanc, Philodemus ait:[46] sibi, quæ neq; magno
Stet pretio, neque cunctetur quum est iussa, venire.
Candida [47] rectaq; sit:[48] munda hactenus, vt neq;[49] lōga
Nec magis [50] alba velit, quàm det natura, videri.
[51] Hæc vbi supposuit dextro corpus mihi læuum,
[52] Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.
[53] Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure [54] recurrat:
Ianua [55] frangatur, latret canis: vndique magno
Pulsa domus strepitu resonet:[56] vel pallida lecto
Desiliat mulier: miseram se [57] conscia clamet:
[58] Cruribus hæc metuat,[59] doti deprensa, egomet[60] mi.
[61] Descincta tunica fugiendum est, ac pede nudo;
[62] Ne nummi pereant,[63] aut pyga, aut denique fama.

32 Leporem sic appositum. i. sine labore venationis sibi appositum.
33 Et leporem sic captum sibi apponi iubet.
34 Amor meus fastidit meretrices, quas facile est habere.
35 Et matronas petit, quas difficile est assequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 Quem modum quærere plus prodest.
39 Quàm cupiditates habere non necessarias.
40 Et superuacaneas cupiditates a necessarijs resecare.
41 Quum inflammantur libidine.
42 Distentione membri virilis.
43 Ego certe non ita faciam.
44 Quæ facile parari potest.
45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura, dabit has tres responsiones, nempe.1. post paulò ventam, 2. sed maiori pretio, 3. si modò exierit vir: hanc, Philodemus ait, Gallis euiratis Cybeles sacerdotibus relinquendam, qui facilius eius moram ferre possunt. 46 Sibi optabat eam. 47 Non gibbosa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec cerassa malas candefaciens. 51 Hæc mulier cum a meis est complexibus. 52 Est mihi instar Iliæ matris Romuli, & instar Egeriæ nymphæ Numę Pompilio familiaris. 53 In libertinæ amore. 54 Aliquid suspicans de vxoris impudicitia. 55 Ne ianua frangatur à viro redeunte. 56 [illegible] e matrona misere pallida è lecto desiliat. 57 Ancilla culpæ herilis conscia, Angl. the maid-bawd. 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat vxor a viro suo deprehensa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu consulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne sim nummis me redempturus propter adulterium commissum. 63 Ne pereat pyga. i. ne nates vapulent, *aut alij volunt*, ne patiar raphanismum, de quo supra.

4 Deprehendi in adulterio miserum est. 65 Si Fabius iurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit iudex in hac re constitutus, ego vincam. i. obtinebo.

[64]Deprendi miserum est:[65] Fabio vel iudice vincam.

SATYRA III.

Eos primùm reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniueant, in alienis videndis acumine oculorũ valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leuiora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

OMnibus hoc vitium est cantoribus,[1] inter amicos
Vt nunquam inducant animum cantare, rogati
[2] Iniussi nunquam desistant.[3] Sardus habebat
Ille Tigellius[4] hoc.[5] Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam[6] patris, atque suam, non
Quicquam proficeret.[7] si collibuisset,[8] ab ouo
Vsque[9] ad mala[10] citaret, Io Bacche, modò[11] summa
Voce, modò hac resonat[12] chordis quæ quattuor ima.
[13] Nil æquale homini fuit illi.[14] sæpè velut qui
Currebat fugiens hostem: persæpè velut qui
[15] Iunonis sacra ferret. habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem seruos: modò reges atque[16] tetrarchas,
Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes, &
[17]Concha salis puri, & toga, quæ defendere frigus,
Quamuis crassa, queat,[18] Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit vnquam
[19] Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
Nullâne habes vitia? immò alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Nouium quum carperet, Heus tu,
(Quidam ait)[20] ignoras te? an vt ignotum[21] dare nobis
Verba putas?[22] Egomet mî ignosco, Mænius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignúsque notari.
Quum tua peruideas oculis mala[23] lippus inunctis

1 Inter amicos, sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantatorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Iulij Cæsaris, patris, sui per adoptionem
7 At, si Tigellio collibuisset.
8 Ab ouo quod erat cœnæ initium.
9 Vsque ad poma. i. cœnæ finem.
10 Recitaret carmẽ aliquod in laudem Bacchi, sic incipiẽs Io Bacche.
11 Modò voce acutissima.
12 In quathorchordis. i. instrumento Musico quatuor chordarum, Græci appellant τετράχορδον.
13 In omnibus se varium ostendit.
14 Qui sæpè currebat velut fugiens hostem.
15 Sæpe tardus incedebat, velut virgines κανηφόροι.
16 Tetrarcha quartam regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia dedisses huic, qui paulo ante erat tam parcus. 19 Sic inconstans. 20 Non nouisti tua vitia 21 Putas nos fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, cuius oculi sunt vncti.

Cur

Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut serpens [24] Epidaurius? at tibi cõ-
[25] Euenit, inquirant vitia vt tua rursus & illi. (trà
Iracundior est paulò, [26] minus aptus acutis
Naribus [27] horum hominum: rideri possit, eo quòd
[28] Rusticius tonsa toga defluit [29] & malè laxus
In pede calceus hæret. at est bonus, vt melior vir
Non alius quisquam. [30] at tibi amicus: at ingeniũ ingens
Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
[31] Concute, num qua tibi vitiorum inseuerit olim
Natura, aut etiam [32] consuetudo mala. namque
[33] Neglectis vrenda filix innascitur agris.
[34] Illuc præuertamur: amatorem quòd amicæ
Turpia [35] decipiunt cæcum vitia. aut etiam ipsa hæc
Delectant: veluti Balbinum [36] polypus Agnæ.
Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen [37] virtus posuisset honestum.
[38] At, pater vt gnati, sic nos debemus amici
Si quod sit vitium, non fastidire: [39] strabonem
Appellat [40] pætum pater: & pullum, [41] malè paruus
Si cui filius est: vt abortiuus fuit olim
[42] Sisyphus, [43] hunc, varum, distortis cruribus, illum
[44] Balbutit scaurum, prauis fultum malè talis.
Parciùs hic viuit: [45] frugi dicatur. ineptus
Et iactantior hic paulo est: [46] concinnus amicis
Postulat vt videatur. at est truculentior, atque
[47] Plus æquo liber: [48] simplex fortisq; habeatur.
[49] Caldior est: acres inter numeretur opinor.
Hæc res & iungit, iunctos & seruat amicos.
At, nos virtutes ipsas [50] inuertimus, atque
Sincerum cupimus vas [51] incrustare. [52] probus quis
Nobiscum viuit? multum est [53] demissus homo [54] illi

24 Serpẽs Epidaurius ponitur pro quouis dracone.
25 Vt sint aliqui, qui velint inuicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congressus hominũ dicaciũ, quorũ scõmata ferre non potest.
27 Qui hodie viuũt.
28 Quòd illi imperitius tonsa toga, malè est composita.
29 Calceus valdè laxus.
30 Ferendus igitur & amandus.
31 Teipsum diligenter examinato, numqua vitia tibi natura ingenerauerit.
32 Assiduitas peccãdi
33 Sic animus sine philosophiæ cultura scatet vitijs.
34 Nos eo vertamus priusquã de amicorũ officio aut vitijs agimus, vt explicemus quòd turpia vitia amicæ decipiunt cæcum, &c.
35 Non animaduertuntur ab amore.
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Balbini amicæ.
37 Ars, imposuisset.
38 Vt pater non fastidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi sunt distorti.
40 Pætus habet oculos semiclusos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonij triumuiri, staturæ vix bipedalis, sed ingenij acutissimi.
43 Hunc qui distorta habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat scaurum, i. habentẽ talos extantes. 45 Homo frugi dicatur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 Libere veritatẽ eloquens. 48 Non bilinguis. 49 Feruentior & iracundior est. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioso succo vas inquinare, vel impuro tectorio deformare. Est Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abiectus fuit à nobis. 54 Si quis tardus est (i. tardius sentit) eum pinguẽ appellamus. i. crassum & rudẽ,

Tardo, cognomen pinguis damus. [55] *hic fugit omnes*
Insidias, nulliq; malo latus [56] *obdit apertum?*
([57] *Quum genus hoc inter vitæ versetur:* [58] *vbi acris*
Inuidia atque vigent vbi [59] *crimina)* [60] *pro bene sano*
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
[61] *Simplicior si quis (qualem me sæpe libenter*
Obtulerim tibi Mæcenas) vt forte legentem
[62] *Aut tacitum impellat quouis sermone* [63] *molestus:*
Communi sensu planè caret, inquimus. eheu
Quàm temerè in nosmet legem sancimus [64] *iniquam.*
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis [65] *vrgetur. amicus dulcis, vt æquum est,*
Cum mea compenset vitijs bona: pluribus [66] *hisce,*
(Sic modò plura mihi bona sunt) inclinet: amari
Si volet, hac lege, [67] *in trutina ponetur eadem.*
Qui ne tuberibus [68] *proprijs offendat amicum,*
Postulat, ignoscat, [69] *verrucis illius, æquum est,*
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
[70] *Denique,* [71] *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera item nequeunt stultis hærentia: cur non
[72] *Ponderibus modulisq; suis ratio vtitur? ac res*
Vt quæque est, ita supplicijs delicta [73] *coercet?*
Si quis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidumq; [74] *ligurierit ius,*
In crucè suffigat: [75] *Labeone insanior inter*
[76] *Sanos dicatur* [77] *quanto hoc furiosius atque*
Maius peccatum est? paulum deliquit amicus:
Quod nisi [78] *concedas, habeare insuauis: acerbus*
Odisti: & fugis, vt [79] *Drusonem debitor æris:*
Qui nisi, quum tristes [80] *misero venere* [81] *calendæ,*
[82] *Mercedē aut numeros* [83] *vnde vnde extricat: amaras*
[84] *Porrecto iugulo historias, captiuus vt audit.*
Comminxit lectum [85] *potus: mensáve catillum*

55 Si quis cautior est aduersus hominum fallacias.
56 Latus offert aut ostendit. translatio est à milite cauto vel gradiatore.
57 Quum inter insidiosum hominum genus versetur.
58 Quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cauto & prudente.
61 Si quis apertior & alienus, ab omni dolo.
62 Aut si cogitabundum interpellet.
63 Grauis interturbator.
64 Grauissimā legē nobis imponimus.
65 Grauatur.
66 Hisce meis virtutibus, cum sint vitijs plures, inclinet. i. faueat
67 In eadem libra ponderabitur. i. eandē æquitate inueniet
68 Suis peccatis grauioribus. Allegoria est.
69 Leuioribus amici vitijs.
70 Disputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, Omnia peccata esse paria.
71 Quoniam.
72 Æquo iudicio & conuenienti moderatione.
73 Cur non ita cohibet & punit?
74 Leuiter exorbuerit.
75 Labeo iurisperitus erat contumax, qui multa nimis liberè dixerat in Augustū. 76 Inter sapientes. 77 Furiosius, quod fecit dominus, quàm quòd seruus admisit. 78 Quod nisi Ignoscas. 79 Fœneratorem & malum historiarum scriptorem. 80 Debitori. 81 Kalendis, creditam pecuniam reddebant debitores. vide Epod. 3. 82 Vsuram. 83 Alicunde paret. 84 Quasi iugulari mallet, quàm Drusonis historias audire. 85 Amicus tuus bene potus.

Euandri

Euandri manibus [86] tritum deiecit: [87] ob hanc rem,
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens: [88] minus hoc iucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa [89] fide? [90] sponsúmve negarit?
[91] Queis paria esse ferè placuit peccata, [92] laborant,
Quum ventũ [93] ad verũ est: sensus [94] moresq́; repugnant
Atque ipsa vtilitas, iusti [95] propè mater & æqui.
Quum prorepserunt [96] primis animalia terris,
Mutum & turpe [97] pecus, [98] glandem atq; cubilia propter
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita [1] porrò
Pugnabant armis, quæ pòst fabricauerat [2] vsus.
Donec verba, quibus voces sensúsque [3] notarent,
Nomináque inuenere. dehinc [4] absistere bello,
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam [5] cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis [6] perierunt mortibus illi,
Quos Venerem [7] incertam rapientes, more ferarum,
[8] Viribus editior [9] cædebat, vt in grege taurus.
Iura inuenta [10] metu iniusti fateare necesse est,
Tempora si [11] fastósque velis euoluere mundi.
Nec natura potest iusto [12] secernere iniquum,
[13] Diuidit vt bona diuersis, fugienda petendis,
[14] Nec vincet ratio hoc, [15] tantundem vt peccet idemq́;
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et [16] qui nocturnus diuûm sacra legerit. adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget [17] æquas:
Ne [18] scutica dignum, horribili sectere flagello.
Nam vt [19] ferula cædas meritum maiora subire
Verbera, [20] non vereor: quum dicas esse pares res
[21] Furta [22] latrocinijs, & magnis parua mineris
[23] Falce recisurum simili te; si tibi regnum

86 Catinum antiquissimum, quo vsus est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.

87 Quia Catillum deiecit.

88 Minus ob hoc.

89 Commissa fidei.

90 Promissum.

91 Stoicis.

92 Hærent & dubitant Stoici.

93 Ad veri inquisitionem.

94 Iudicium hominum repugnat qui aliter furem, aliter homicidã puniunt.

95 Quasi mater.

96 Prima animalia, i. homines. Hypallage est.

97 Veluti pecus rationis & orationis expers.

98 Glandes erant hominum primorũ cibus.

1 Post temporis internallum.

2 Indigentia.

3 Significarent.

4 Abstinere a bello.

5 Fuerunt ante Helenam, aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.

6 Perierunt, quia scriptoribus caruerunt.

7 Mulierem omnibus expositam, non certi mariti.

8 Vir robustior.

9 Occidebat, vel verberabat.

10 Propter incommodi metum.

11 Annales, i. mundi tempora.

12 Distinguere iustum ab iniusto.

13 Quo modo potest separare bona à malis. 14 Nec ratio probabit. 15 Vt tam grauiter peccet. 16 Qui noctu rem sacram furatus fuerat. 17 Pœnas paruas paruis, magnas magnis peccatis. 18 Loro dignum. 19 Vt minore supplicio afficias. 20 Non vereor, ne id facias. 21 Furta clanculum fiunt. 22 Latrocinia sunt violentæ direptiones. 23 Quum mineris pœna simili te amputaturum paruis cum magnis flagitijs.

24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe sapientem esse omnia.
25 Cur optas, vt tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num nosti? &c.
27 Chrysippus vaferrimus Stoicorum somniorum erat interpres.
28 Potestate non vsus.
29 Quo istuc pertinet?
30 Potest tamen canere.
31 Alfenus ex sutore, iurisconsultus clarissimus euasit.
32 Clausa sutrina.
33 Ordo est. sic sapiens est optimus opifex omnis operis.
34 Adeo stultè loqueris, ô Stoice, vt te pueri contumeliosi illudant.

Permittant homines.[24] *Si diues, qui sapiens est,*
Et sutor bonus, & solus formosus & est rex:
[25] *Cur optas quod habes?*[26] *Non nosti quid pater, inquit,*
[27] *Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam*
Nec soleas fecit:[28] *sutor tamen est sapiens*[29] *quò?*
Vt quamuis tacet Hermogenes,[30] *cantor tamen, atque*
Optimus est modulator:[31] *vt Alfenus vafer, omni*
Abiecto instrumento artis, clausaq;[32] *taberna,*
Sutor erat:[33] *sapiens operis sic optimus omnis*
Est opifex solus, sic rex.[34] *vellunt tibi barbam*
Lasciui pueri: quos tu nisi[35] *fuste coerces,*
Vrgeris turba circum te stante: miserq;
[36] *Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam, dum te[37] *quadrante lauatum*
[38] *Rex ibis: neque te quisquam*[39] *stipator, ineptum*
Præter[40] *Crispinum, sectabitur: & mihi dulces*
Ignoscent, si quid peccauero[41] *stultus, amici,*
[42] *Inq; vicem illorum patiar delicta libenter,*
[43] *Priuatúsque magis viuam*[44] *te rege beatus.*

35 Nisi abigis baculo tanquam sceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non à rege, sed ab vno de multis. 38 Non re vera rex, sed secundum Stoicorum opinionem. 39 Comes. 40 Præter Crispinum Stoicum. 41 Per stultitiam. 42 Et vicissim. 43 Et non rex. 44 Qui te regem putas. *Sensus est.* Quemadmodum sapiens non est dicendus rex qui vnicum habet stipatorem, sic peccata non possunt esse paria, si quædam sint venia digna.

SATYRA IIII.

Lucilium, veteres Comicos Græcos sequutum, mordacem fuisse ait. Sua tamen Scripta non itidem legi ostendit, quum bona pars hominum sibi vitij alicuius conscia, se ibi perstringi sciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantùm iocosè & velut paterna quadam castigatione ad deterrendos à vitijs homines vti profitetur.

1 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comœdiæ.
2 Comœdia prisca erat paulo maledicentior quàm vt aures hominum ferre possent.

[1] *EVpolis, atque Cratinus, Aristophanésque poëtæ,*
Atque alij quorum comœdia[2] *prisca virorum est:*

Si quis erat dignus [3] describi, quòd malus, aut fur:
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
[4] Famosus: multa cnm libertate notabant.
[5] Hinc omnis pendet [6] Lucilius, hosce sequutus,
[7] Mutatis tantùm pedibus numerisque: facetus,
[8] Emunctæ naris, durus componere versus.
Namq; fuit [9] vitiosus. in hora sæpe ducentos
[10] Vt magnum, versus dictabat, [11] stans pede in vno.
[12] Quum flueret lutulentus, [13] erat quod tollere velles.
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
[14] Scribendi rectè. [15] nam vt multum, nil moror, ecce,
Crispinus [16] minimo me prouocat: [17] accipe si vis,
Accipe iam tabulas. detur nobis [18] locus, hora,
[19] Custodes: videamus vter plus scribere possit,
[20] Dij bene fecerunt, inopis me quódque pusilli
Finxerunt animi, rarò & perpauca loquentis.
[21] At tu conclusas [22] hircinis follibus auras,
[23] Vsque laborantes dum ferrum molliat ignis,
Vt mauis, imitare. beatus [24] Fannius. [25] vltro
Delatis capsis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare [26] timentis: ob hanc rem,
Quòd sunt quos [27] genus hoc minimè iuuat: vtpote plures
Culpari dignos, [28] quemuis media erue turba:
Aut ob auaritiam, aut misera ambitione laborat:
[29] Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
[30] Hunc capit argenti splendor, stupet Albius [31] ære:
Hic mutat merces surgente à sole. [32] ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin [33] per mala præceps
Fertur, vti puluis collectus [34] turbine: nequid
[35] Summa deperdat metuens, aut ampliet vt rem.

3 Dignus notari.
4 Malæ famæ.
5 Ab illis Poetis.
6 Lucilius Poeta Romanus, qui illorum priscam Comœdiam, latinam fecit satyram.
7 Quia Lucilius vsus est versibus hexametris, illi Iambeis.
8 Acri indicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore breuissimo.
12 Cum versus profunderet innenustos
13 Erat aliquid quod sumeres, idque imitatione dignum.
14 Vt recte scriberet.
15 Si quis multum scribit, nihili æstimo
16 Minimo digito, quod est alterú contemptim in certamé prouocare.
17 Verba sunt Crispini Horatium prouocantis
18 In quo scribamus.
19 Ne aliena opera vtamur.
20 Respondet Horatius.
21 O Crispine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auras semper flantes. Horatius metaphorice significat Crispini versus turgidos fuisse & inanes.

24 Fannius poeta loquacissimus. 25 Cui non petenti Senatus detulit capsas, quibus libri eius in Augusti bibliotheca reponerentur, vna cum sua imagine ad memoriam eius prodendam. 26 Quum nemo legat scripta mei timentis vulgo ea recitare. *Primitiuum in possessiuo subintelligitur.* 27 Hoc genus poematis, sc. satyræ. 28 De medio populo quemuis in medium producito. 29 Alius est adulter, qui matres familias tantùm sectatur. 30 Alium vasa argentea delectant. 31 Stuper statuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum solem, id est, occidentem. 33 Per pericula & vitæ discrimina. 34 Vento. 35 Ne aliquid deminuat de summa, id est, de bonis congestis.

[36] *Omnes hi metuunt* [37] *versus, odere poetas,*
[38] *Fœnum habet in cornu, longè fuge. dummodo risum*
[39] *Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quodcunque semel [40] *chartis illeuerit, omnes*
[41] *Gestiet à furno redeuntes scire,*[42] *lacúque,*
Et pueros, & anus.[43] *agedum, pauca accipe contra.*
Primùm ego me illorum,[44] *dederim quibus esse poetas,*
Excerpam numero. neque enim [45] *concludere versum*
Dixeris esse satis: neque, si quis scribat vti nos,
[46] *Sermoni propriora, putes hunc esse poetam:*
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum,[47] *des nominis huius honorem.*
Idcirco quidam,[48] *comœdia, necne poema*
Esset,[49] *quæsiuere: quòd* [50] *acer spiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd [51] *pede certo*
[52] *Differt sermoni* [53] *sermo merus.*[54] *at pater ardens*
[55] *Sæuit, quòd meretrice* [56] *nepos insanit amica*
Filius, vxorem grandi cum dote recuset:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet [57] *ante*
Noctem [58] *cum facibus. nunquid* [59] *Pomponius istis*
[60] *Audiret leuiora,*[61] *pater si viueret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis:
[62] *Quem si dissoluas, quiuis stomacheter eodem*
Quo [63] *personatus pacto pater.*[64] *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
[65] *Tempora certa modosq́; & quod prius ordine verbum*
Posterius facias, præponens vltima primis: (est
[66] *Non, vt si soluas,* POSTQVAM DISCORDIA
TETRA

36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyricos.
38 Est sermo vulgi in poetas, qui acres sunt in homines vitiosos. metaphorâ ductâ à boue cornu petente, cuius cornibus fœnum alligabant Romani, vt sibi ab illo cauerent homines in via forte occurrentes.
39 Dummodo moueat risum profusum sibi. i. ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, vt omnes à pistrino redeuntes sciant.
42 Vnde aquam hauriunt.
43 Respondet Horatius ad ea quæ in Satyrarum scriptores dicta fuerant.
44 Ijs, quos agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
45 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutæ quàm versibus.
47 Vt poeta nominetur.
48 Quæsiuere, quia cōmœdiæ stylus prosæ orationi est similis.
49 Dubitauerunt.
50 Spiritus ardens & vehemens.
51 Ac definito numero. 52 Differt ab oratione soluta. *differt pro dissidet, cum datiuo ponitur.* 53 Solus sermo verbis puris perscriptus. 54 Est antipophora, ad conuincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Irascitur, vt Demea apud Terentium. 56 Luxuriosus heluo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores inuisebant amasias suas. 59 Pompo. adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens. 60 Imò, æque aspere obiurgaretur. 61 Pomponij pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet. 64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita inuenies, quemadmodum si soluas hunc versum Ennianum, sc. postquam discordia, &c.

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT:
Inuenias etiam [67] disiecti membra poetis.
[68] Hactenus hæc: [69] aliâs, iustum sit nécne poema.
Nunc illud tantùm [70] quæram: meritóne tibi sit
Suspectum genus hoc [71] scribendi. [72] Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, [73] rauci malè, cumque [74] libellis:
Magnus vterque [75] timor latronibus: at bene si quis
[76] Et puris viuat manibus contemnat vtrumque.
[77] Vt sis tu similis Cœli Birriq; latronum,
[78] Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?
[79] Nulla taberna meos habeat, neque [80] pila libellos,
[81] Queis manus insudet vulgi, Hermogenisq; Tigelli?
[82] Non recito cuiquam, nisi amicis, idque [83] coactus:
Non vbiuis, corámue quibuslibet. [84] in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi: [85] quique lauantes:
[86] Suaue locus voci resonat conclusus. [87] inanes
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num [88] sine sensu,
Tempore num faciant [89] alieno. lædere gaudes,
Inquis: & hoc [90] studio paruus facis: vnde petitum
[91] Hoc in me iacis? [92] est autor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? [93] abscentem qui rodit amicum,
Qui non defendit, alio culpante: [94] solutos
Qui captat risus hominum, famamq; [95] dicacis:
[96] Fingere qui non visa potest, [97] commissa tacere
Qui nequit: [98] hic niger est, hunc tu Romane caueto
Sæpe tribus [99] lectis videas cœnare [1] quaternos:
E quibus vnus auet [2] quauis aspergere cunctos,
[3] Præter eum qui præbet [4] aquã: pòst, [5] hunc quoq; potus,

67 Lacerati poetæ vestigia.
68 Hactenus vtrum satyra & comœdia sint poema: *quod Horatius non dubitat*
69 Alio tempore quæremus.
70 Quæram à te & Romane,
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accusator acerrimus sic & Caprius.
73 Assiduitate agendi valdè rauci.
74 Cum libellis accusatorijs, in quibus maleficorum & nomina & crimina erant scripta.
75 Vterque horribilis latronibus.
76 Viuat manibus à scelere puris.
77 Quamuis tu sis similis Cœli.&c.
78 Si ego sim accusatoribus dissimilis, cur metuas me?
79 Et cur vis metuere, si nulla tab. &c.
80 Pila, est bibliopolarum columna, ad quam prostabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius vnus e vulgo?
82 Preterea non recito.&c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis, Horatij consuetudinem improbans. At multi sunt, &c.
85 Lauantes in balneis.
86 Locus cameratus in Balneis suauiter voci resonat.
87 Leues poetas hoc iuuat.
88 Stultè.
89 Tempore incongruo.
90 Data operæ.
91 Hoc mihi obijcis.
92 Denique quis eorum est author, id est, delator, cum quibus vixi? nullus.
93 Horatius ostendit qui sint fugiendi tanquam homines perniciosi.
94 Immoderatos risus.
95 Dicax significat iocosum cum mordacitate, Angl. a scoffing iester.
95 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit.
97 Arcana.
98 Hic est perniciosus & infœlix.
69 Lectis discubitorijs.
1 Duodecem conuiuas in vno triclinio.
2 Quauis ratione cunctos delicterijs & salibus aspergere.
3 Præter conuiuij magistrum.
4 Qui præbet aquam, qua lauarent conuiuæ.
5 Conuiuatorem etiam maledictis insectatur, cum potus est.

Condita quum [6] verax aperit præcordia [7] Liber.
[8] Hic tibi comis, & vrbanus, liberque videtur,
[9] Infesto nigris. ego, si risi quòd ineptus,
[10] Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
[11] Liuidus & mordax videor tibi? mentio si qua
De Capitolini furtis iniecta [12] Petilli
Te coram fuerit: defendas vt tuus est mos:
[13] Me Capitolinus [14] conuictore vsus amico-
-que à puero est, causâq; mea permulta rogatus
Fecit: &, incolumis lætor quòd viuit in vrbe:
Sed tamen admiror quo pacto [15] iudicium illud
Fugerit, [16] hic nigræ succus loliginis, hæc est
[17] Ærugo mera [18] quod vitium procul absore [19] chartis,
Atque animo priùs, vt si quid promittere de me
Possum alium, verè promitto. liberius si
Dixero quid, si fortè iocosius: hoc mihi iuris
Cum venia dabis. insueuit [20] pater optimus hoc me,
[21] Vt fugerem exemplis vitiorum quæque notando.
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viuerem vti contentus eo quod mi ipse parasset:
Nónne vides, Albi [22] vt malè viuat filius? vtque
Barrus inops? [23] magnum documentū, ne [24] patriam rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer [26] mœchas, concessa quum venere vti
Possem. Deprensi non bella est fama [27] Treboni,
Aiebat. [28] sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, [29] causas reddet tibi: mi satis est, si
[30] Traditum ab antiquis morem seruare, tuámque
Dum [31] custodis eges, vitam famámque tueri
Incolumem possim. [32] simulac durauerit ætas
Membra animumq; tuum, [33] nabis sine cortice. sic me

6 Bacchus veritatē dicere cogit.
7 Bacchus pro vino,
8 Hic, quem proximè descripsi.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum supra Satyra secunda.
11 Malignus.
12 Petillus cum coronam e Capitolio furripuisset, iudicio absolutus est.
13 Defendas his verbis, Me Capit. &c.
14 Conuiua & familiari.
15 Quòd non sit missus in exilium propter furtum.
16 Huiusmodi oratio occulti odij est plenissima. ducta est Metap. ab atramento piscis loliginis quæ alba est externè, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitia tectæ.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus inferebat hæc bona in me, vel, pater meus insuescendo docuit me hoc.
21 Vt quæque vitiorum fugerē, ea vitia notando exemplis.
22 Quomodo in penuria viuat?
23 Qui magno est documento.
24 Rem familiarem à maioribus relictam.
25 Sectanus erat turpis mœchus.
26 Matronas.
27 Trebonus in adulterio fuit deprehensus.
28 Philosophus (inquit Horatij pater) causas tibi reddet.
29 Rationes
30 Traditam à veteribus consuetudinem seruare.
31 Pædagogi.
32 Posteaquam ætas corroborauerit membra.
33 Alienis præceptis non egebis. Metaph. ducta à pueris qui corticis ope natare discunt.

[34] For-

[34]*Formabat puerum dictis: & siue iubebat*
Vt facerem quid, [35] *habes autorem quo facias hoc:*
[36] *Vnum ex iudicibus selectis* [37] *obijciebat.*
Siue vetabat: [38] *An hoc inhonestum & inutile factu*
Nécne sit, addubites, [39] *flagret rumore malo quum*
Hic atque ille? [40] *Auidos vicinum funus vt egros*
[41] *Exanimat, mortisq́; metu sibi parcere cogit:*
Sic teneros animos aliena opprobria sæpè
Absterrent vitijs. [42] *ex hoc ego sanus ab illis,*
Perniciem quæcunque ferunt: mediocribus, & queis
Ignoscas, vitijs [43] *teneor. fortassis &* [44] *istinc*
Largiter abstulerit longa ætas, [45] *liber amicus,*
[46]*Consiliũ propriũ. neque enim quum* [47] *lectulus aut me*
Porticus excepit, [48] *desum mihi:* [49] *Rectius hoc est:*
Hoc faciens, viuam melius. [50] *sic dulcis amicis*
Occurram. [51] *hoc quidam non bellè: numquid ego illi*
[52] *Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum*
[53] *Compressis agito labris. vbi quid datur oti,*
[54]*Illudo chartis. hoc est mediocribus illis*
Ex vitijs vnum. cui si [55] *concedere nolis,*
[56] *Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ*
Sit mihi. nam [57] *multo plures sumus: ac veluti te*
[58]*Iudæi cogemus in hanc concedere* [59] *turbam.*

34 Sic me pater erudiebat.
35 *Sunt verba patris sui.*
39 Vnum ex equestri ordine vnde iudices elegabantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 *Dicebat pater,* An hoc, &c.
39 Quum laboret publica infamia hic atque ille?
40 Adeo intemperantes vt quosuis cibos sine discrimine vorent.
41 Quemadmodũ mors vicini terret ægros auidos. Sic, &c.
42 Ex hoc patre eiusque præceptis.
43 Obnoxius sum fortasse vitijs paruis & quibus ignoscere debes.
44 Ab his vitijs mediocribus.
45 Amicus liberè vicia nostra etiam occultissima exagitat.
46 Consilium, quod quisque suapte sponte cepit.
47 Quum in lectulo iaceo vel in porticu deambulo. 48 Negligo, quod mei est officij. 49 *Hæc tacitus mecum loquor.* 50 Sic.i.si illud faciam, &c. 51 Hoc quidam, non fecit belle. 52 Faciam insciens? Dij prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & ludibundus Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valde multi. 58 Iudæi sub imperio Octauiani, Romæ cogebant multos in suam religionem transire. 39 In hanc Poetarum multitudinem.

SATIRA V.

Iter suum ab vrbe Roma Brundusium vsque describit, exemplo Lucilij, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant: Inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messij faceta contentio.

EGressum magna me excepit [1] *Aricia Roma*
Hospitio modico: rhetor [2] *comes Heliodorus,*
Græ-

1 Aricia, parua ciuitas in via Appia, distans ab vrbe Roma stadia 160.
2 *Facundus comes in via pro vehiculo est.*

Græcorum longè doctissimus. inde Forum Appi,
[4]*Differtum nautis, cauponibus atque* [5] *malignis.*
Hoc iter ignauis [6]*diuisimus, altius ac nos*
[7]*Præcinctis* [8] *vnum, minus est* [9] *grauis Appia tardis.*
Hic ego, [10] *propter aquam, quòd erat deterrima, ventri*
[11]*Indico bellum, cœnantes* [12]*haud animo æquo*
Exspectans comites. [13]*iam nox inducere terris*
Vmbras, & cœlo diffundere [14]*signa parabat.*
[15]*Tum pueri nautis, pueris conuicia nautæ*
[16]*Ingerere,* [17]*huc appelle.* [18] *trecentos inseris: ohe*
Iam satis est. [19] *dum æs exigitur, dum* [20] *mula ligatur,*
Tota abit hora. [21] *mali culices, ranæq; palustres*
[22]*Auertunt somnos. absentem cantat amicam*
Multa prolutus [23]*vappa nauta, atque* [24] *viator*
[25] *Certatim. tandem fessus dormire viator*
Incipit: ac missæ pastum [26]*retinacula mulæ*
Nauta piger [27] *saxo religat, stertitq; supinus.*
Iámque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus: donec [28] *cerebrosus prosilit vnus,*
Ac mulæ nautæq; caput lumbósque saligno
Fuste [29] *dolat. quarta vix demum* [30] *exponimur hora,*
Ora manúsque tua lauimus [31] *Feronia lympha.*
Millia tum pransi tria [32] *repimus, atque subimus*
Impositum saxis latè candentibus [33] *Anxur.*
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
[34]*Cocceius: missi magnis de rebus vterque*
Legati, [35] *auersos soliti componere amicos.*
Hic oculis ego nigra meis [36] *collyria lippus*
[37] *Illinire. interea Mæcenas aduenit, atque*
Cocceius: Capitoq; simul Fonteius, [38] *ad vnguem*

3 Inde venimus ad mercatum Appij oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res quas vendunt, maligna mensura metiri consueuerunt.
6 Biduo confecimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Vnius diei iter.
9 Est via Appia minus laboriosa tarde ambulantibus propter diuersoriorum frequentiam.
10 Propter aquam palustrem & fætidam.
11 Non cœno.
12 Grauate.
13 Iam nox appropinquabat.
14 Sydera & stellas spargere.
15 Tum serui.
16 Ingerebant.
17 Huc nauem applica. *verba sunt seruorum à dominis præmissorum.*
18 Nimis multos in nauim imponis.
19 Dum naulum à nautis petitur.
20 Mulaque nauim è ripa contra aquam traheret.
21 Molesti culices.
22 Depellunt somnos.
23 Plenus vino malo. vide supra Sat. 1.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentiose, vter præcelleret in amicæ laudibus decantandis. 26 Funes, quibus mula trahebat nauim. 27 Ne nauis per paludes vagaretur. 28 Temere irascens & iracundiam celeriter deponens. Angl. **braine-sicke.** 29 Verberat. 30 Exponimur è naue. i. transfretamur. 31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cuius sacro fonte sumpta aqua manus & ora abluebant prandium sumpturi. 32 Lente ambulamus propter loci accliuitatem & stomachi repletionem. 33 Anxur, Volscorum oppidum prominens in mare. 34 Iurisconsultum quem M. Antonius miserat ad Augustum. 35 Amicos dissidentes placare. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo absolutus & perfectus.

Factus

Factus homo,[39] *Antoni, non vt magis alter, amicus.*
[40] *Fundos Aufidio Lusco praetore libenter:*
Linquimus,[41] *insani ridentes praemia scribae,*
[42] *Praetextam, & latum* [43] *clauum, prunaeq;* [44] *batillum.*
[45] *In Mamurrarum lassi deinde vrbe manemus,*
Murena praebente [46] *domum, Capitone* [47] *culinam.*
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius & Varius [48] *Sinuessae Virgiliúsque*
Occurrunt: [49] *animae, quales neque* [50] *candidiores*
Terra tulit,[51] *neque queis me sit deuinctior alter.*
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo [52] *sanus amico.*
[53] *Proxima Campano ponti quae villula.*[54] *tectum*
Praebuit: & [55] *parochi quae debent ligna, salemque,*
[56] *Hinc muli Capuae clitellas* [57] *tempore ponunt.*
[58] *Lusum it Maecenas: dormitum ego, Virgiliúsque.*
Namque pila [59] *lippis inimicum, & ludere* [60] *crudis.*
[61] *Hinc nos* [62] *Coccei recipit* [63] *plenissima villa,*
Quae super est Claudi cauponas.[64] *nunc mihi paucis*
Sarmenti scurrae pugnam Messiq; Cicerri
Musa velim memores:[65] *& quo patre natus vterque*
[66] *Contulerit lites.*[67] *Messi clarum genus Osci,*
Sarmenti [68] *domina extat.*[69] *ab his maioribus orti*
Ad pugnam venêre.[70] *prior Sarmentus, Equi te*
Esse [71] *feri similem dico. Ridemus: & ipse*
[72] *Messius, Accipio.*[73] *caput & mouet:* [74] *O, tua cornu*
Ni foret [75] *execto frons (inquit) quid faceres? quum*

39 Ita Antonij amicus, vt non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribae superbientis ob praeturã in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis, paruo municipio, quasi Romae praetor fuisset.
42 Togam praetoriam.
43 Vestem senatoriã latis clauis ornatam
44 Foculum, in quo sub aduentum hospitum vel conuiuarum suauis suffitus fiat.
45 In Formijs, vbi natus est Mamurra eques Ro. nobilissimus.
46 Hospitium siue tectum.
47 Coenam dante Capitone
48 Sinuessa est ciuitas ad Lirim fluuiũ clara ob vini copiã.
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alter me deuinctior.
52 Quandiu sana memoria sum, ego nihil conferendum putabo cum dulci amico.
53 Villula quae proxima est, &c.

54 Tecto nos recepit. 55 Parochi praebuerunt ligna, &c. parochorum erat munus, legatis publicè missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestiue, ita vt Capuae pernoctarent. 58 Pilã palmariã. 59 *Lippus erat Horatius. Virgilius* γαστρόμαχος. 60 Vehemens exercitatio cibaria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa, quam Cocceius condidit. 63 Villa copiosissima, quae est supra cauponas Claudi oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 *Facete in re ridicula Horatius inuocat Musas.* 65 Quo genere natus. 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiae turpissimi) erant clarum genus Messi, *satis Ironicè dictum.* 68 Ergo Sarmentus seruus erat, & adhuc vix liber. 69 Ab obscoenis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico, &c. 71 Indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) conuitium, quo me proscindis. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbius deridet. 75 Cornu exectum apparebat ex insigni cicatrice, qua frons erat deformata. *Notat fortasse vestigium excisa verrucae,*

75 Sic

[76] Sic mutilus minitaris? At [77] illi fœda cicatrix
[78] Setosam [79] leui frontem turpauerat oris.
[80] Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,
Pastorem saltaret vti [81] Cyclopa rogabat:
Nil illi [82] larua, aut tragicis opus esse [83] cothurnis.
[84] Multa Cicerrus ad hæc. donasset iámne [85] catenam
[86] Ex voto Laribus, quærebat. scriba quòd esset,
[87] Deterius nihilo dominæ ius esse. rogabat
Denique cur vnquam [88] fugisset: cui [89] satis vna
Farris libra foret, gracili sic, támque pusillo.
Prorsus iucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc rectà [90] Beneuentū: vbi [91] sedulus hospes
Penè arsit, macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
[92] Vulcano, properabat [93] lambere tectum.
Conuiuas auidos cœnam seruósque timentes
[94] Tum rapere, atque omnes restinguere velle [95] videres.
Incipit ex illo montes Appulia [96] notos
Ostentare mihi, quos torret [97] Atabulus: & quos
Nunquam [98] erepsemus, nisi nos vicina [99] Triuici
Villa recepisset, [1] lacrymoso non sine fumo,
[2] Vdos cum folijs ramos vrente camino.
Hic ego [3] mendacem stultissimus vsque puellam
Ad mediam noctem expecto [4] somnus tamen aufert
[5] Intentum veneri: tum immundo somnia [6] visu
[7] Nocturnam vestem maculant, ventremq; supinum.
Quatuor [8] hinc rapimur viginti & millia rhedis,
Mansuri [9] oppidulo, quod versu dicere [10] non est:
[11] Signis perfacile est. [12] venit vilissima rerum
Hic aqua: sed panis longè pulcherrimus, vltro
[13] Callidus vt soleat humeris [14] portare viator,

76 Quasi bos mutilatus.
77 Cicero.
78 Impolitam & hirsutam frontem.
79 Ex sinistra parte faciei.
80 In magnas verrucas, quæ instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campanæ.
81 Vt saltando exprimeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & faciei hirsutiem.
83 Propter magnam corporis staturam.
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus quasi seruus, & qua, iam manumissus, fuerat liberatus.
86 Rogabat num a foco dijs Laribus sacro catenam suspendisset.
87 Nihilo minus seruum esse.
88 Quòd a domina sua nimis parce aleretur.
89 Ad diurnū victū.
90 Vrbem in agro Samnitum.
91 Hospes diligens & officiosus.
92 Igni disperso.
93 Contingere.
94 Rapere è flāma, vt cœnam seruarent
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipse natus est in Appulia.
97 Ventus Appuliæ infestus. 98 Nunquam erepsissemus, i. transiuissemus. 99 Triuicum oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacrymas excutiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 Puellam, quæ promissis non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata. 7 Seminis eruptione, quæ fit in somno. 8 A villa Triuici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio. 10 Non licet, quia in versu hexametro *hec dictio Equotutium* stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator prouidus. 14 Panem portare.

16 Qui

[15] Nam Canusi lapidosus: aquæ non ditior vrna,
[16] Qui locus à forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius [17] discedit mœstus amicis.
Inde [18] Rubos fessi peruenimus, vtpote longum
Carpentes iter, & factum [19] corruptius imbri.
[20] Postera tempestas melior: [21] via peior, adusque
[22] Bari mœnia piscosi. dehinc [23] Gnatia lymphis
[24] Iratis extructa dedit risúsque iocósque:
Dum [25] flamma sine, thura [26] liquescere limine sacro
Persuadere [27] cupit. [28] credat Iudæus [29] apella:
Non ego. nanque deos [30] didici [31] securum agere æuum:
Nec si quid miri faciat natura, deos id
[32] Tristes ex alto cœli [33] demittere tecto.
[34] Brundusium longæ finis chartæq; viæq;.

15 Canusij (oppidi Appuliæ) durus est panis.
16 Non ditior, id est, haud multo magis abundans aquâ quàm Equotutium.
17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mæcenate & Cocceio.
18 Oppidum Campaniæ.
19 Nobis molestius propter pluuiam.
20 Postera dies magis est serena.
21 Post pluuiam.
22 Barium est oppidum Appuliæ, quod a mari alluitur.

23 Gnatia est oppidum Salentinum. 24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam. 25 Sine igne. 26 Incendi & absumi in primo templi adita. 27 Dum Gnatia cupit, id est, populus Gnatiæ. 28 Credat Iudæus sacrificium sine igne absumi. 29 Iudæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos sollicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundusium finem fecit longi itineris & huius sermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate iudicium, quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitterent. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum posse quemquam inuidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemque suam conditionem longe meliorem in vita priuata ostendit, quàm in magistratu esse possit.

NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te:

1 O Mæcenas, non ideo suspendis ignotos naso adunco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt.

Nec, quòd auus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] magnis legionibus imperitarint:
[3] Vt plerique solent,[4] naso suspendis adunco
[5] Ignotos: vt me,[6] libertino patre natum.
Quum [7] referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum [8] ingenuus. persuades hoc tibi verè,
Ante potestatem [9] Tulli, atque ignobile regnum,
Multos sæpe viros [10] nullis maioribus ortos,
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contra, Læuinum,[11] Valeri genus,[12] vnde superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, vnius assis
Non vnquam pretio pluris [13] licuisse: [14] notante
Iudice, quem nosti, populo: [15] qui stultus honores
Sæpe dat indignis, & [16] famæ seruit ineptus:
Qui stupet in titulis & [17] imaginibus.[18] quid oportet
Nos facere, à vulgo longè latéque remotos?
[19] Namque esto: populus [20] Læuino mallet honorem
Quàm Decio mandare,[21] nouo: censórq; [22] moueret
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
[23] Vel meritò, quoniã in propria non [24] pelle quiessem,
[25] Sed fulgente trahit constrictos [26] gloria curru
[27] Non minus ignotos generosis.[28] quò tibi Tulli
[29] Sumere depositum clauum? fieriq; [30] tribunum?
Inuidia accreuit,[31] priuato quæ minor esset.
Nam [32] vt quisq; [33] insanus nigris medium impediit crus
[34] Pellibus, & latum demisit pectore [35] clauum,
[36] Audit continuò, Quis homo hic est? quo patre natus?
[37] Vt si qui ægrotet quo morbo [38] Barrus, haberi

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant.
3 Vt solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vafrè derides.
5 Ignobiles & infimæ sortis homines.
6 Libertinus est filius liberti .i. serui manumissi.
7 Interesse negas.
8 Dum bonis moribus est imbutus, & cuius pater seruitutem non seruiuit.
9 Ante potestatem Tulli Sexti regis Ro. ex serua captiua nati, cuius regnum idcirco appellat ignobile. regnauit tamen optimè.
10 Obscuris.
11 Valerij Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto.
13 Æstimatum esse.
14 Populo iudicante.
15 Stultus populus nullo consilio ductus.
16 Generis splendori.
17 Maiorum statuis, antiquitatis testibus.
18 Qui populo sumus sapientiores?
19 Demus quod populus mallet, &c.

20 Homini nobilissimo. 21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me vt indignum summoueret. 23 Atque id valdè meritò. 24 In proprio statu. ducta Metaph. ab asino Cumano pellem leonis induente. 25 Aurato curru quasi vinctos. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æquè ac nobiles. 28 Quò tibi profuit? 29 Recipere senatoriam vestem .i. dignitatem tibi a Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim vt. 33 Ideò insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Calceis senatorijs vsque ad medium crus subductis. 35 Tunicam lati claui, cui lati claui erant assuti: quod erat insigne maiorum magistratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, sc. adulterandi studio. 38 Homo nimis comptus & mulierosus.

N

Vt cupiat formosus: eat quacunque, puellis
Inijciat curam quærendi singula: quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, ciues, vrbem sibi curæ,
Imperium fore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & [39] quærere cogit.
[40] Túne Syri Damæ, aut Dionysi [41] filius, audes
[42] Deijcere è saxo ciues? aut tradere [43] Cadmo?
[44] At Nouius collega gradu post me sedet vno,
Namq; est [45] ille, pater quod erat meus. [46] hoc tibi Paulus
Et Messala videris, ac hic, si plostra ducenta,
Concurrántque foro tria funera, [47] magna sonabit
Cornua, quod vincátque tubas: [48] saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem [49] rodunt omnes libertino patre natum,
[50] Nunc, quia Mæcenas, tibi sum [51] conuictor: [52] at olim,
[53] Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
[54] Dissimile hoc illi est: quia non vt [55] forsit [56] honorem
Iure mihi [57] inuideat quiuis: ita te quoque [58] amicum,
Præsertim [59] cautum dignos assumere, praua
Ambitione procul: fœlicem dicere [60] non hoc
Me possum casu, quòd te [61] sortitus amicum.
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
[62] Vt veni coram, [63] singultim pauca loquutus,
([64] Infans namque pudor prohibebat plura profari)
[65] Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me [66] Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram narro. [67] respondes (vt tuus est mos)
Pauca. abeo: & reuocas nono pòst mense, iubésque

39 Cogit curiosè percontari de se & suis natalibus.

40 Apostrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium euectos.

41 E seruo quopiam natus.

42 Audes præcipitare à saxo Tarpeio noxium & damnatum. i. audes tu tribunatu fungi?

43 Tradere carnifici.

44 Respondet filius Damæ dicens collegam suum se esse ignobiliorem.

45 Est ille libertus, cum ego sim libertinus.

46 In hoc quòd collega tuo sis superior, videris esse nobilis vt Paulus, *sunt verba Horatij vel alius ciuis Romani.*

7 Vocem edit quæ omnem strepitum vincat.

48 Quæ vocis magnitudo facit nos sustinere eius ignobilitatem.

49 Omnes elanculum mordent.

50 Nunc me mordent.

51 Si tibi familiaris, & conuiua. 52 Olim mordebant. 53 Quia tribunus militum fui. 54 Dissimile est tribunum militum olim fuisse, & tibi hodie familiarem esse. 55 Fortasse. 56 Honor nonnunquam mandatur indignis. 57 Inuidere possit. 58 Tuo iudicio electum non fortuitò. 59 Consideratum. 60 Non hac sorte posse prædicacare me fœlicem. 61 Quòd nactus sim te amicum. 62 Postquam. 63 Sermone interrupto. 64 Pudor elinguis. 65 Ego non narro. 66 Equo in Satureianis, id est, Appulis pascuis nato. 67 Tu ô Mæcenas respondes pauca.

Esse in amicorum numero. magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
[68] *Non patre praeclaro, sed vita & pectore puro.*
Atqui si vitijs [69] mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore naevos)
Si neque auaritiam, neque sordes, [70] ac mala lustra
Obijceret verè quisquam mihi: [71] purus & insons
(Vt me collaudem) si viuo, & charus amicis:
[72] *Causa fuit pater his: [73] qui macro pauper agello*
Noluit in [74] Flaui ludum me mittere, [75] magni
Quò pueri magnis è centurionibus orti,
Laeuo [76] suspensi loculos [77] tabulámque lacerto,
Ibant [78] octonis referentes idibus [79] aera.
[80] *Sed puerum est ausus Romam [81] portare, docendum*
Artes, quas doceat quiuis eques atque senator
[82] *Semet prognatos. [83] vestem seruósque sequentes*
In magno vt populo si quis vidisset, [84] auita
Ex re praeberi sumptus mihi crederet illos.
[85] *Ipse mihi custos incorruptissimus omnes*
Circum doctores aderat. quid multa? [86] pudicum
(Qui primus virtutis honos) seruauit ab omni
Non solùm facto, verùm [87] opprobrio quoque turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, [88] olim
[89] *Si praeco paruas, aut (vt fuit ipse) coactor*
Mercedes sequerer. [90] neq; ego essem questus, ab hoc nunc
Laus illi debetur, & à me gratia maior.
Nil me [91] poeniteat sanum patris huius: [92] eoq;
[93] *Non, vt magna [94] dolo factum negat esse suo pars*
Quòd non ingenuos habeat clarosq; parentes,
Sic me defendam. longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam si natura iuberet

68 Non generis splendore, sed vitae probitate.
69 Vitijs paruis.
70 Lupanaria, fornices.
71 Si viuo animo puro & vita integra.
72 Harum virtutum pater mihi causa fuit.
73 Qui quamuis esset pauper macro agello.
74 In ludum Flaui calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
75 Magnis patribus nati.
76 Habentes loculos suspensos.
77 In qua tabula numerare discunt.
78 Idibus quorum octo sunt dies.
79 Mercedem Flauio numerandi magistro datam.
80 Sed me puerum.
81 Propter teneram aetatem.
82 Filios vel pronepotes suos.
83 Adeò vt si quis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
84 Ex auito patrimonio.
85 Pater meus.
86 Verecundum.
87 Maledicto.
88 Aliquando.
89 Si me ad hoc instituisset, vt praeco fuissem vel coactor, id est, publicanorum minister.
90 Si me fecisset praeconem aut coactorem.
91 Nil me poenitere debet, quamdiu sanus sum.
92 Atque ideo.
93 Non sic me defendam, vt, &c.
94 Suo vitio & culpa.

A certis annis æuum [95] remeare peractum,
Atque alios [96] legere ad fastum quoscunque parentes
[97] Optaret sibi quisque: meis contentus, [98] honestos
Fascibus & sellis nolim mihi sumere: demens
Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo: quòd
Nollem [99] onus (haud vnquã sollicitus) portare molestũ,
Nam mihi continuò maior quærenda foret [1] res.
[2] Atque salutandi plures: ducendus & vnus
[3] Et comes alter, vti ne solus rúsue pergré-
-Ve exirem: plures calones atque caballi
Pascendi: ducenda [4] petorrita. nunc mihi [5] curto
Ire licet mulo, vel, si libet, vsque Tarentum:
[6] Mantica cui lumbos onere vlceret, atq; [7] eques armos.
Obijciet nemo [8] sordes mihi, quas tibi [9] Tulli,
Quum [10] Tiburte via prætorem quinque sequuntur
Te pueri, [11] lasanum portantes [12] œnophorúmque.
[13] Hoc ego commodius, quàm tu, præclare Senator,
Millibus atque alijs, viuo. quacunque [14] libido est,
Incedo solus: percontor [15] quanti olus, ac far:
[16] Fallacem circum, [17] vespertinúmque pererro
Sæpe forum: assisto diuinis: inde domum me
Ad porri & ciceris refero [19] Laganique catinum.
Cœna ministratur [20] pueris tribus: & [21] lapis albus.
Pocula cum cyatho duo sustinet: [22] astat echinus
[23] Vilis cum patera [24] guttus, [25] Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quòd cras
Surgendum sic mane, [26] obeundus Marsya, qui se
Vultum ferre negat Nouiorum posse [27] minoris.
[28] Ad quartam iaceo: post hanc vagor: aut ego [29] lectito:
Aut scripto quod me tacitum iuuet. vngor [30] oliuo,

95 Repuerascere.
96 Eligere ad ostentationem.
97 Vt alios parentes quisque sibi optaret, Ego meis contentus nolim, &c.
98 Parentes ornatos magistratuum insignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Diuitiæ & opes.
2 Suffragiorum vel, ambitionis causa.
3 Honoris gratiâ.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo, qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res necessariæ ferebantur.
7 Sessor.
8 Auaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo superiùs.
10 Via, quæ Tybur ducit.
11 Vas in quo aluus exoneratur. Angl. **a closestoole.**
12 Vas, in quo vinũ ferebatur.
13 In hac re multijs alijs.
14 Voluntas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Astrologi & somniorum interpretes erãt frequentes.
17 Vesperi.
18 Intersum rebus diuinis, vel rerum futurarum diuinatoribus, nempe in Circo.

19 Oleris catinum. 20 A pueris tribus. 21 Mensa marmorea. 22 Astat mihi cœnanti Echinus, id est, vas fictile sic nominatum à similitudine Echini marini, 23 Parui pretij. 24 Ex gutto vinum guttatim seu minutatim fundebatur. 25 Vasa fictilia, in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, vbi posita est statua Marsyæ in litigatorum terrorem. 27 Duorum fratrum Nouiorum Iunior erat improbissimus litigator, qui ad hanc statuam summo mane turpissime fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lectito aut scriptito. 30 Oleo, non ex lucernis, detracto.

Non quo fraudatis immundus[31] *Natta lacernis.*
Ast vbi me fessum Sol[32] *acrior ire lauatum*
Admonuit, fugio rabiosi tempora[33] *signi.*
Pransus[34] *non auidè, quantum*[35] *interpellet inani*
Ventre diem durare,[36] *domesticus otior. hæc est*
Vita solutorum misera ambitione grauique:
[37] *His me consolor, victurus suauius*[38] *ac si*
Quæstor auus, pater atque meus patruúsque fuissent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Caniculæ.
34 Pransus moderatè & parcè.
35 Quantum non sinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hac vita me consolor.
38 Suauius quam si familia essem senatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilij cognomento Regis cum Græculo quodam Persico describit. Proscriptus enim ab Augusto Rex fugit ad Brutum, vbi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobrasse ferunt, qui nunc eam contumeliam vlcisci velit.

PRoscripti Regis[1] *Rupili*[2] *pus atque venenum*
[3]*Hybrida, quo pacto sit Persius vltus, opinor*
Omnibus &[4]*lippis notum &*[5] *tonsoribus esse.*
Persius hic permagna negotia diues habebat
[6] *Clazomenis, etiam lites cum*[7] *Rege molestas:*
[8]*Durus homo, atque*[9]*odio qui possit vincere Regem:*
[10]*Confidens,*[11] *timidúsque: adeò sermonis amari,*
[12]*Sisennas, Barros*[13] *vt equis præcurreret albis.*
Ad Regem redeo. postquam nihil inter vtrumque
Conuenit ([14] *hoc etiam sunt omnes iure molesti,*
Quo fortes, quibus aduersum bellum incidit inter
Hectora[15]*Priamiden, animosum atque inter Achillem)*
Ira fuit capitalis,[16]*vt vltima diuideret mors:*
Non aliam ob causam, nisi quòd virtus in vtroque
Summa fuit.[17]*duo si discordia vexet inertes:*

1 Inter Rupillium cognomento Regem & Persium quendam natione Græcum molestæ lites extiterunt. Rupilius ab Augusto in triumuiratu proscriptus est & damnatus.
2 Pus venenosum, i. pestiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Asiatico & matre Rom. natus. Angl. a mongrell.
4 Lippi ad se alliciunt loquace,
5 Apud tonsores multas diei horas conterunt loquaces.
6 Vrbe Asiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Duræ ceruicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobilissimos conuitiatores. 13 Vt longè superaret. *qui albi dicuntur omnium celerrimi* 14 Omnes molesti eo sunt iure, quo fortes, i. eandem sibi libertatem vendicant. 15 Priami filium, 16 Vt sola mors litem dirimeret. 17 Duos ignauos.

Aut

Aut si[18] *disparibus bellum incidat, vt Diomedi*
Cum[19] *Glauco: discedat pigrior, vltro*
Muneribus missis Bruto Prætore[20] *tenente*
Ditem Asiam, Rupili & Persi par[21] *pugnat, uti non*
[22] *Compositus melius*[23] *cum Bitho Bacchius. in ius*
Acres[24] *procurrunt, magnum*[25] *spectaculum vterque.*
Persius exponit[26] *causam: ridetur ab omni*
Conuentu: laudat Brutum, laudátque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellásque salubres,
Appellat[27] *comites,*[28] *excepto Rege:*[29] *canem, illum,*
Inuisum agricolis sydus, venisse.[30] *ruebat*
Flumen vt hybernum,[31] *fertur quò rara securis.*
Tum[32] *Prænestinus salso multúmque fluenti*
[33] *Expressa arbusto*[34] *regerit conuitia,*[35] *durus*
Vindemiator, & inuictus, cui sæpe[36] *viator*
Cessisset, magna compellans voce[37] *cucullum,*
At Græcus, postquam est Italo perfusus[38] *aceto,*
Persius, exclamat, Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui[39] *reges consueris tollere, cur non*
Hunc regem iugulas? operum[40] *hoc (mihi crede) tuorum est.*

18 Forti & ignauo. 19 Glaucus ignauior, vltrò Diomedi, vt ab armis discederet, munera misit aurea pro æreis. 20 Bruto Asiam occupante. 21 Verbis acerbè contendit. 22 In certamen congressurus. 23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum. 24 Currunt in publicum. 25 Spectaculum theatri & iudicij. 26 Causam suam. 27 Comites Bruti. 28 Præter Rupiliū Regem. 29 Caniculam pestiferam, sydus horribile. 30 Inconsultè dicebat. 31 Quò frondator raró pertingit vt ligna cædat. 32 Rupilius Rex, Præneste natus. 33 Conuitia deprompta ex pectore mordaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Vt durus vinitor. 36 Viator priús de via vindemiatori conuitiatus, coactus est cedere. 37 Deridens vinitorem & eum appellans auem pigram ac nidi sui obliuiscentem. 38 Aspersus mordacitate Italica. 39 Iulium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem iugulare, ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

[1] *OLim truncus eram*[2] *ficulnus,*[3] *inutile lignum:*
Quum faber[4] *incertus scamnū faceretne Priapū,*
Maluit esse deum. deus inde ego, furum auiúmque
Maxima[5] *formido. nam fures*[6] *dextra coercet,*
Obscœnóque ruber porrectus ab inguine[7] *palus:*
Ast importunas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus, olim truncus eram. 2 Truncus fici arboris. 3 Lignum nullam ad rem vtile. 4 Dubius. 5 Sum formido. 6 Dextra quæ falcem tenet. 7 Penis ex palo factus.

Terret fixa, velátque [8] *nouis considere in hortis.*
[9] *Huc prius angustis eiecta* [10] *cadauera cellis*
Conseruus vili portanda locabat [11] *in arca:*
Hoc miseræ plebi [12] *stabat commune sepulcrum,*
[13] *Pantolabo scurræ, Nomentanóque* [14] *nepoti.*
Mille pedes [15] *in fronte, trecentos* [16] *cippus* [17] *in agrum*
[18] *Hîc dabat:* [19] *hæredes monimentum ne sequeretur.*
Nunc licet [20] *Esquilijs habitare,* [21] *salubribus, atque*
[22] *Aggere in aprico spatiari,* [23] *quo modò tristes*
Albis [24] *informem spectabant ossibus agrum.*
Quum mihi [25] *non tantum furésque feræq́, suetæ*
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ [26] *versant atque venenis*
Humanos animos. [27] *has nullo perdere possum*
Nec prohibere modo, [28] *simulac vaga Luna decorum*
Protulit os, quin ossa [29] *legant, herbásque nocentes.*
Vidi egomet nigra [30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudas, passóque capillo,
Cum Sagana [31] *maiore vlulantem (pallor vtrásque*
Fecerat horrendas aspectu) [32] *scalpere terram*
Vnguibus, [33] *& pullam diuellere mordicus agnam*
Cœperunt. [34] *cruor in fossam confusus: vt inde*
[35] *Manes elicerent, animas responsa daturas.*
[36] *Lanea & effigies erat, altera cerea:* [37] *maior*
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, [38] *seruilibus, vtq;*
Iam peritura, modis. [39] *Hecaten vocat altera, sæuam*
Altera [40] *Tisiphonen. serpentes atque videres*
[41] *Infernas errare canes: Lunámque* [42] *rubentem,*

8 In hortis nuper factis, vel, nuper à Mæcenate institutis.
9 Ad hunc locum, vbi *Priapus stabat.*
10 Cadauera inopũ & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato feretro.
12 Constitutum est sepulchrum.
13 Pantolabus vniuersum patrimoniũ abligurierat.
14 Luxurioso, qui rem suam familiarẽ turpiter consumpserat.
15 In latitudinem.
16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum quibus testatores declarabant, se certũ loci spatium e suis agris excipere, quod vel Reip. vel alicui familiæ relinquerent.
17 In longitudinem.
18 In Esquilijs datos significabat.
19 Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum.
20 In quo colle olim sepulcreto, Mæcenas domum pulchrã iam extruxerat hortosque amœnos adiunxerat.
21 Sepulchris remotis.
22 In colle aperto deambulare. 23 In quo nuper tristes homines. 24 Deformem. 25 Non tam fures, &c. quàm. 26 Immutat. 27 Veneficas. 28 Postquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, maiorem & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. 37 Maior effigies erat lanea, quæ inferiorem, id est, ceream verberaret. 38 Vt miserabiliter peritura. 39 Proserpinam vmbrarum dominam. 40 Vnam ex tribus furijs, quæ cædes vlciscitur. 41 Stygias canes Proserpinæ comites. 42 Lunam erubescentem.

Ne

Ne forem [43] his testis, post magna [44] latere sepulcra,
Mentior at siquid, merdis caput [45] inquiner albis
Coruorum: atque in me veniant mictum atque cacatum
Iulius & [46] fragilis Pediatia, furq; Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto [47] alterna loquentes
Vmbræ cum Sagana resonarent triste & [48] acutum?
Vtque lupi barbam [49] variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris? & [50] imagine cerea
Largior arserit ignis? & vt non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta [51] duarum?
Nam, [52] displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffissa nate [53] ficus. [54] at illæ currere in vrbem.
Canidiæ [55] dentes, altum Saganæ [56] caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
[57] Vincula, cum magno risuq; iocóque [58] videres.

43 His veneficijs.
44 Latebat.
45 Vtinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amisit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ maculosæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liquescebat, in pernitiem eius, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum sonat vesica rupta & discissa. 53 Ego Priapus é ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non suos dentes sed alienos arte insitos. 56 Saganæ comam oppositam, i. crinem hypocriticum, Angl. **a perugg.** 57 Licia ex diuersis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA IX.

Describit cuiusdam, in quem fortè inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua iactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia stultè deblaterans, diu inuitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam fortè via [1] sacra (sicut meus est mos)
Nescio quid meditans nugarum, & totus [2] in illis:
Accurrit quidam notus mihi nomine tantùm,
Arreptaq; manu, [3] Quid agis, dulcissime rerum?
[4] Suauiter, vt nunc est, inquam: & cupio [5] omnia queuis.
Quum assectaretur, Num quid vis? [6] occupo. at ille,
[7] Noris nos (inquit) docti sumus, Hîc ego, Pluris

1 In via sacra fœdus ictum fuit inter Romulum & Tacium.
2 In illis nugis.
3 Quomodo vales Horati? inquit ille.
4 Rectè valeo secundum temporum conditionem.
5 Cupio vti tibi proueniant omnia ex animi sententia. 6 Præuenio illum his verbis, Nunquid aliud vis? 7 Hoc volo, vt nos noris.

Hoc

[8] Hoc (inquam) mihi eris.[9] Miserè discedere quærens,
[10] Ire modò ocyus, interdum [11] consistere: in aurem
[12] Dicere nescio quid puero, quum sudor ad imos
[13] Manaret talos. ô te [14] Bollane cerebri
Fœlicem, aiebam tacitus. quum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret: [15] vt illi
Nil respondebam, [16] Miserè cupis (inquit) abire:
Iamdudum video.[17] sed nil agis: [18] vsque tenebo,
Persequar.[19] hinc quò nunc iter est tibi?[20] nil opus est te
[21] Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is, propè Cæsaris hortos.
[22] Nil habeo quod agã, & non sum piger: vsq; sequar te.
[23] Demitto auriculas, vt iniquæ mentis asellus,
Quum grauius dorso [24] subijt onus.[25] incipit ille:
Si bene me noui, non [26] Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra [27] mouere
[28] Mollius? inuideat quod & [29] Hermogenes, ego canto.
[30] Interpellandi locus hic erat, Est tibi mater,
Cognati, [31] queis te saluo est opus? [32] Haud mihi quisquam.
Omnes [33] composui.[34] Fœlices. nunc ego resto:
[35] Confice. namq; instat fatum mihi triste, [36] Sabella
Quod [37] puero cecinit, [38] diuina mota anus vrna.
[39] Hunc neq; dira venena, nec [40] hosticus auferet ensis:
[41] Nec laterum dolor, aut tussis, nec [42] tarda podagra:
Garrulus hunc [43] quando consumet cunque loquaces,
Si sapiat, vitet, simulatq; adoleuerit ætas.
Ventum erat [44] ad Vestæ, quarta iam parte diei
Præterita: & casu, tunc respondere [45] vadato

8 Idcirco, quia doctus es, pluris à me fies.
9 Vehementer, vsque ad miseriam.
10 Ibam aliquando celerius.
11 Aliquando consistebam.
12 Dicebam puero.
13 Quum sudor deflueret præ animi angore.
14 Bollanus nullo strepitu conturbatur, ergo fœlicis erat cerebri.
15 Posteaquam.
16 Valdè cupis abire.
17 Frustra cupis effugere.
18 Semper tenebo.
19 Ab hoc loco, quò es iturus?
20 Verba sunt Horatij, qui multas fingit causas sese ab hoc garrulo eripiendi.
21 Huc, illuc circumduci.
22 Respondet garrulus assectator.
23 Translatio est à iumentis, quorum aures demissæ corporis defatigationẽ significant.
24 Portat onus.
25 Garrulus loquitur.
26 Viscus & Varius Poetæ diserti, amici fuere Horatij & Virgilij.
27 Saltare.
28 Faciliùs quàm ego. 29 Cantor optimus. 30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tua salus est necessaria. 32 Respondet garrulus. 33 Omnes sepeliui. 34 Sunt verba Horatij, qui mortuos appellat fœlices huius loquacitate defunctos. 35 Eneca me. 36 Anus sortilege, fortasse Horatij nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commota vrnã diuinã, in qua sortes erant ad diuinandum futura coniectæ. 39 Puerum Horatium. *Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatij per sortes vrnã eductas.* 40 Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra quæ tardos facit. 43 Cumque aliquando gar. &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 Ei, qui illum in ius vocauerat.

Debebat

Debebat:quod ni fecisset,[46] perdere litem.
Si me amas,[47] inquit,paulum hic ades.[48]Interꝛam si
Aut valeo[49] stare, aut noui ciuilia iura:
Et propero[50] quò scis. Dubius sum quid faciam,inquit:
Tene relinquam,[51] an rem?[52] Me, sodes, Non faciã,[53]ille
Et præcedere cœpit. Ego(vt contendere durum est
[54]Cum victore) sequor. Mæcenas quomodo tecum?
[55] Hinc repetit.[56] Paucorũ hominũ,[57]& mentis benè
Nemo[58] dexteriùs fortuna est vsus.[59] Haberes (sanæ.
Magnum adiutorem, posset qui ferre[60] secundas,
[61] Hunc hominem velles si[62] tradere. dispeream ni
[63] Summosses omnes.[64] Non isto viuimus[65] illic
Quo tu rere modo. domus hac nec purior vlla est,
Nec magis his aliena[66] malis. nil mi officit vnquam,
Ditior hic, aut est quia doctior. est locus vni-
Cuiq; suus.[67] Magnum narras, vix credibile.[68] Atqui
Sic habet.[69] Accendis quare[70] cupiam magis illi
Proximus esse.[71] Velis tantummodo.[72] quæ tua virtus,
Expugnabis.& est[73] qui vinci possit: eoq;
Difficiles aditus primos habet.[74] Haud mihi deero:
Muneribus seruos corrumpam: non,hodiè si
Exclusus fuero,desistam.[75] tempora quæram:
Occurram in triuijs:[76] deducam. Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.[77] Hæc dum agit,ecce,
[78] Fuscus Aristius occurrit,mihi charus: & illum
Qui pulchrè nosset: consistimus. Vnde venis? &,
Quò tendis?[79] rogat:&[80] respondet. vellere cœpi,
Et[81] pressare manu lentissima brachia,nutans,
[82] Distorquens oculos,vt me eriperet.[83] male salsus
Ridens[84] dissimulare: meum iecur[85] vrere bilis.

46 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus.
48 Vtinam intereà inquit Horatius.
49 Stare in iudicio seu in iure.
50 Ad Cæsaris hortos.
51 An causam vel litem.
52 Me relinque, inquit Horatius.
53 Non faciam, inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio garrulus sermonem intermissum sic repetit. Quomodo Mæcenas tecũ agit?
56 Mæcenas (inquit Horatius) est homo paucis familiaribus contentus.
57 Et sapiens est.
58 Dexteriùs quàm tu, inquit garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes i. qui tibi secundus esse posset.
61 Seipsum suo tangit digito & demonstrat.
62 Mæcenati commendare.
63 Nisi summouere posses omnem, qui te antecedunt gratia apud Mæcenatem.
64 Respondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 Inuidia æmulatione, criminationibus, &c.
67 Rem incredibilem narras, inquit garrulus. 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me (inquit garrulus) cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 17 Tantum velle debes, inquit Horatis. 72 Ea est tua virtus, vt facilè sis expugnaturus Mæcenatem. 73 Si sæpe instabis. 74 Diligentiam adhibebo inquit garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur garrulus. 78 Grammaticus illo tempore nobilis. 79 Fuscus me rogat. 80 Respondet ille me rogatus. 81 Aristius comprimere brachia. 82 Huc illuc mouens oculos. 83 Nimium prudens in damnum meum. 84 Ridens dissimulabat. 85 Bilis meum iecur vrebat. i. vehementer irascebar.

86 Sunt verba Horatij ad Fuscum.
87 Respondet Fuscus.
88 Sabbata tricesimo quoque die mense redeunt. Alij Neomenias intelligunt, alij magnum Iudæorum Sabbat. quo die agnum comedebant.
89 Iudæis recutitis, qui glandem penis habent circumcisam.
90 Contradicere, & eorum religionem irridere.
91 Sunt verba Horatij.

[86]*Certè nescio quid secretò velle loqui te*
Aiebas mecum.[87] *Memini benè: sed meliori*
Tempore dicam: hodie[88]*tricesima sabbata. vin' tu*
[89] *Curtis Iudæis* [90] *oppedere?*[91] *Nulla mihi (inquam)*
Relligio est.[92] *At mi. sum paulo* [93] *infirmior, vnus*
[94] *Multorum ignosces: aliàs loquar.*[95] *Hunccine solem*
[96] *Tam nigrum surrexe mihi?*[97]*fugit improbus, ac me*
[98] *Sub cultro linquit. casu venit obuius illi*
[99] *Aduersarius: &,*[1] *Quò tu turpissime? magna*
Exclamat voce: &,[2] *Licet antestari? Ego verò*
[3]*Oppono auriculam.*[4] *rapit in ius. clamor vtrinque,*
Vndique concursus: sic me seruauit [5] *Apollo.*

92 At mihi aliqua est religio, inquit Fuscus. 93 Sum aliquanto superstitiosior. 94 Vnus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infœlicem diem mihi surrexisse oportuit? 97 Fugit Fuscus malè salsus. 98 Linquit in summo periculo, vt victimam iamiam mactandam. 99 Garruli aduersarius. 1 Quo pergis improbissime? 2 O Horati licet ne te testem facere in hunc garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam, vt me testem sumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal, vbi Prætor ius dicit. 5 Augusti forum, in quo erat eburnea Apollinis statua.

SATYRA X.

Hac Satyra respondet ijs quos offenderat suprà Satyra quarta, quum Lucilij versus reprehenderet: ac suæ reprehensionis rationem reddit, qua eam fuisse iustam ostendit.

1 Dixi Lucilium asperum esse & duriusculum in componendis versibus.
2 Stulté.
3 Lucilius.
4 Quòd ciues Romanos acrius notarit.
5 In eodem Poemate laudatur, *sed Ironicè.*
6 Dare debeo.
7 Scenicos versus Laberi scriptoris dicacissimi.
8 Non satis est auditori risum mouere.

NEmpe [1] *incomposito dixi pede currere versus*
Lucili. quis tam Lucili fautor[2] *inepte est,*
Vt non hoc fateatur? [3] *at idem, quòd sale multo*
[4]*Vrbem defricuit,*[5] *charta laudatur eadem.*
Nec tamen hoc tribuens,[6]*dederim quoque cætera, nã sic*
[7] *Et Laberi mimos, vt pulchra poemata, mirer.*
Ergo non satis est [8] *risu diducere rictum*
Auditoris: & est quædam tamen [9] *hic quoque virtus.*
Est breuitate opus:[10]*vt currat sententia, neu se*
Impediat verbis lassas onerantibus aures.
Et sermone opus est modò tristi, sæpe iocoso:

9 Est quædam virtus risum mouere. 10 Ne sententia claudicet.

[11] *Defendente*

[11] *Defendente vicem modò rhetoris, atque Poëtæ,*
Interdum [12] *vrbani, parcentis viribus atque*
Extenuantis eas [13] *consultò.* [14] *ridiculum acri*
Fortius & melius magnas plerumque [15] *secat res.*
[16] *Illi, scripta* [17] *quibus Comœdia prisca viris est,*
[18] *Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neq;* [19] *pulcher*
Hermogenes vnquam legit, neque [20] *simius iste,*
[21] *Nil præter Caluum & doctus cantare Catullum.*
At magnum fecit, quòd verbis Græca Latinis
Miscuit. [22] *ô seri studiorum,* [23] *quíue putetis*
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] *Pitholeonti*
Contigit. at sermo lingua concinnus vtraque
Suauior: [25] *vt Chio nota si commista Falerni est.*
Quum versus facias, teipsum percontor, [26] *an & quum*
Dura tibi peragenda [27] *rei sit causa Petilli,*
Scilicet oblitus patriæq; patrisq; Latini,
Quum Pedius causas [28] *exudet Poplicola, atque*
[29] *Coruinus,* [30] *patrijs intermiscere petita*
Verba [31] *foris malis,* [32] *Canucini more bilinguis.*
Atque ego quum Græcos facerem, [33] *natus mare citra,*
Versiculos: vetuit me tali voce [34] *Quirinus.*
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] *vera:*
[36] *In syluam non ligna feras insanius, ac si*
Magnas [37] *Græcorum malis implere cateruas.*
[38] *Turgidus Alpinus* [39] *iugulat dum Memnona, dumq;*
[40] *Diffingit Rheni* [41] *luteum caput: hæc ego* [42] *ludo*
Quæ nec in [43] *æde sonent* [44] *certantia iudice* [45] *Tarpa,*
Nec redeant iterum atque iterum [46] *spectanda theatris.*
[47] *Arguta meretrice potes, Dauóque Chremeta*

11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris nunc, &c.
12 Hominis vafri & callidi.
13 Datâ operâ.
14 Iocus interdum plus valet quàm acrimonia.
15 Melius mordet, vel, melius decîdit & finit, *vt vult Lambinus.*
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 *Ironicè homo bellus.*
20 Neque Demetrius poeta deformis & breuis staturæ.
21 Qui nihil cantare didicit præter Caluum & Catullum Poetas elegos.
22 ὀψιμαθεῖς. qui sero studijs operam dedistis.
23 Qui putetis. Nã *particula ne, abundat in sententia, vel, Coniunctio est confirmans.*
24 Pitholeon Poeta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit.
25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commixtum
26 An tu patriæ oblitos, &c. Græca patrijs immiscere malis? 27 Accusati Petilli, *qui auream coronam Iouis furatus est.* 28 Quum Pedius causas agat cum sudore. 29 Coruinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius. 30 Latinis. 31 Aliunde. 32 Apud Canusium oppidum in Appuliai, patrim Græce partim Latine loquebatur. 33 Natus in Appuliæ finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quirini ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus stylo vtitur inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille iugulati narrat. 40 Dum ineleganter describit. 41 Quasi luteum esset Rheni caput vel origo. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis & Musarum. 44 Ad certaminis prouocationem venientia. 45 Ludi magistro. 46 Quæ sæpius spectata vilescant. 47 Meretrice callida

Eludente

Eludente senem,[48] *comis garrire libellos,*
Vnus viuorum, Fundani.[49] *Pollio regum*
Facta canit,[50] *pede ter percusso:*[51] *forte epos acer,*
Vt nemo, Varius: dictu molle atque facetum
[52] *Virgilio annuerant gaudentes rure Camœnæ.*
[53] *Hoc erat, experto frustra Varrone* [54] *Atacino.*
Atque quibusdam alijs melius quod scribere possem,
[55] *Inuentore minor, neque ego illi detrahere ausim*
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere [56] *hunc lutulentum, sæpe* [57] *ferentem*
Plura quidem [58] *tollenda relinquendis. age, quæso,*
[59] *Tu nihil in magno doctus reprendis* [60] *Homero?*
Nil comis tragici [61] *mutat Lucilius* [62] *Atti?*
Non ridet versus Enni [63] *grauitate minores,*
Cum de se loquitur,[64] *non vt maiore reprensis?*
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere [65] *num illius, num* [66] *rerum dura negarit*
Versiculos natura [67] *magis factos, & euntes*
[68] *Mollius? ac si* [69] *quis pedibus quid claudere* [70] *senis*
[71] *Hoc tantùm contentus, amet scripsisse ducentos*
Ante cibum versus, totidem cœnatus.[72] *Etrusci*
Quale fuit Cassi rapido feruentius amni
Ingenium:[73] *capsis quem fama est esse librisq;*
Ambustum proprijs.[74] *fuerit Lucilius, inquam,*
Comis & vrbanus: fuerit limatior idem,
Quàm rudis, & [75] *Græcis intacti carminis autor:*
Quámque Poetarum seniorum turba: sed ille,
[76] *Si foret hoc nostrum fato dilatus in æuum,*
[77] *Detereret sibi multa:*[78] *recideret omne quod vltrà*
Perfectum traheretur: & in versu faciendo

48 Tu Fundani vnus ex ijs qui hodie viuunt, potes argutam Comœdiam scribere comis, i. comiter & facete.
49 Tragediographus.
50 Trimetris versibus.
51 Acer Varius ducit forte Epos, i. carmen heroicum, vt nemo melius.
52 Virgilius illo tempore Bucolica scripserat non AEneida.
53 Hoc erat quod ego melius possem scribere Satyras, quàm Varro.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonensis Galliæ fluuio.
55 Lucilio Satyræ inuentore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura sumenda, laudanda, & imitatione digna quam quæ relinquantur & reijciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormiat interdum.
61 Nil emendat?
62 Attius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam.
63 Versus minus graues quam oportet.
64 Nonne ridet, quasi maior sit his quos reprehendit?
65 Num illius culpa? 66 Rerum quas tractauit. 67 Versus magis elaboratos. 68 Molliores & leuius fluentes. 69 Ac si aliquis. 70 Hexametris versibus vt aliquid claudat & finiat. 71 Hoc vno contentus. 72 Cassi Parmenensis. Parma est Etruriæ ciuitas. 73 Qui tam multa scripsit, vt mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia adhibita. 74 Demus quòd Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hâc nostre ætate natus. 77 Detraheret. 78 Amputaret omne superuacaneum.

79 Sæpe

[79] *Sæpe caput ſcaberet,*[80] *viuos & roderet vngues.*
[81] *Sæpe ſtylum vertas, iterum, quæ digna legi ſint,*
Scripturus: neque te vt miretur turba, labores,
Contentus[82] *paucis lectoribus. an tua demens*
[83] *Vilibus in ludis dictari carmina malis?*
Non ego. nam ſatis eſt[84] *equitē mihi plaudere: vt audax*
Contemptis alijs exploſa[85] *Arbuſcula dixit.*
Men' moueat[86] *cimex Pantilius? aut crucier quòd*
[87] *Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus*
[88] *Fannius Hermogenis lædat conuiua Tigelli?*
Plotius & Varius, Mæcenas Virgiliúſque,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atque
Fuſcus: & hæc vtinam[89] *Viſcorum laudet vtérque.*
Ambitione[90] *relegata, te dicere poſſum*
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre: ſimúlque
Vos Bibuli, & Serui:[91] *ſimul his te candide Furni,*
Complures alios, doctos ego quos & amicos
[92] *Prudens prætereo, quibus hæc, ſint qualiacunque,*
[93] *Arridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe*
[94] *Deterius noſtra.*[95] *Demetri, téque Tigelli*
[96] *Diſcipularum inter iubeo plorare cathedras.*
I, puer, atque meo[97] *citus hæc ſubſcribe libello.*

79 Hi ſunt geſtus hominis altius aliquid cogitantis.
80 Ad viuum roderet.
81 Mutare debes quod ſcripſeris. *Præceptum eſt de cura in ſcriptis prius habenda quàm euulgentur.*
82 Doctis lectoribus.
83 In conſpectu turbæ imperitæ?
84 Equitem Rom. vt Mæcenatem vel alium quempiam doctiſſimum.
85 Mima & meretrix à vulgo exploſa
86 Poeta putidus, vt Cimex?
87 Quòd Demetrius laceret me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Viſci optimi erant Poetæ.
90 Ambitione ſublata.
91 Cum his.
92 Sciens prætereo
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quàm ſperamus.
95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere ſtudetis) iubeo plorare, i. vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo.
96 Mimarum.
97 Subſcribe citò.

Q. HORATII FLACCI SERMONVM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (vtpote in quibus alij aliud desiderent) exponit: & cur ei parere non possit, ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar [1] nimis acer: [2] & vltra
Legem tendere opus: [3] sine neruis [4] altera quicquid
Composui, pars esse putat: simileisq; meorum
Mille die versus [5] deduci posse. Trebati,
Quid faciam, [6] præscribe. [7] quiescas. [8] ne faciam, inquis
Omninò versus? [9] aio. [10] peream malè, si non
Optimum erat. verùm nequeo dormire. [11] ter vncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] Irriguúmque mero [13] sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris inuicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] laturus. [15] cupidum, pater optime, vires
Deficiunt. neque enim quiuis [16] horrentia pilis
Agmina, nec [18] fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut [18] labentis equo [19] describat vulnera Parthi.
[20] Attamen & iustum poteras, & [21] scribere fortem,
[22] Scipiadam vt sapiens Lucilius. [23] haud mihi deero,
Cùm res ipsa feret. [24] nisi dextro tempore, [25] Flacci,

1 Nimium asper.
2 Vltra legem Satyræ, i. vltra modum in vitijs insectandis opus intendere.
3 Sine rebus & sententijs.
4 Altera pars, i. alij homines.
5 Tanquam lanam deduci, i. scribi posse
6 Constitue quasi ex lege. *Nam tu es clarus Iurisconsultus*
7 Respondet Trebatius. Quiescas, i. desistas à scribendo
8 Hæc sunt verba Horatij
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatij consilium. Nataturi vngebantur, vt olei calore aduersus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino.
13 Paulò ante noctem. 14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 15 Agmina quæ horrorem hostibus incutiant pilis. i. Romanorum hastis. 17 Cuspide quam saucius hostis e corpore non potuit euellere nisi fractum. 18 Parthi ex equo deiecti. 19 Possit describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti iustitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cum dabitur occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatij verba.

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui malè si [26] palpere, [27] recalcitrat vndiq; tutus.
[28] *Quanto rectiùs hoc, quàm tristi lædere versu*
[29] *Pantolabum scurram, Nomentanumq; [30] nepotem:*
Cùm sibi quisq; [31] timet, quanquã est [32] intactus, & odit?
[33] *Quid faciam? saltat [34] Milonius, [35] vt semel [36] icto*
Accessit feruor capiti, [37] numerúsque lucernis.
Castor gaudet equis: ouo [38] prognatus eodem,
[39] *Pugnis: [40] quot capitum viuunt, totidem studiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] *Lucilli ritu, [42] nostrûm melioris vtróque.*
[43] *Ille velut fidis arcana sodalibus, olim*
[44] *Credebat libris: neque [45] si malè cesserat, vnquam*
[46] *Decurrens aliò, neque si benè. quo fit, vt omnis*
[47] *Votiua pateat veluti descripta tabella,*
[48] *Vita senis, sequor hunc, Lucanus an Appulus [49] anceps.*
Nam venusinus arat finem sub [50] vtrumque colonus,
[51] *Missus ad hoc, pulsis (vetus est vt fama) Sabellis:*
[52] *Quò ne per vacuum Romanus incurreret hostis:*
Siue quòd Appula gens, seu quòd Lucania bellum
Incuteret violenta. sed hic stylus haud petet [53] vltrò
[54] *Quenquam animantem: & me, veluti custodiet ensis*
Vagina tectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis [55] latronibus? ô pater: & rex
Iupiter, [56] vt pereat positum rubigine telum:
Nec quicquam noceat cupidò mihi pacis. at ille,
Qui me [57] commôrit, meliùs non tangere, clamo:
[58] *Flebit: & insignis tota [59] cantabitur vrbe.*
[60] *Seruius iratus [61] leges minitatur, & [62] vrnam:*
[63] *Canidia Albuci, quibus est inimica, [64] venenum:*

26 Si adulere.
27 Munitus virtute adulationem reijcit ex omni parte.
28 Rectius est (inquit Trebatius) Cæsaris laudes quàm Satyram scribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxuriosum.
31 Scelerum conscientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Respondet Horatus.
34 Homo temulentus.
35 Posteaquam.
36 Capiti percusso à vini vaporibus.
37 Ebrius, rem vnam cernens, plures videtur aspicere.
38 Pollux.
39 Cestibus & pugillatu delectatur.
40 Quot homines, tot sententiæ. *Trahit sua quemque voluptas.*
41 More Satyrico.
42 Qui fuit & te & me melior.
43 Lucillus.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei malè euenerat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quàm ad libros suos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto suspendebatur in templo lumfragis. 48 Vita Lucilli. 49 Sum dubius. 50 Inter Lucaniam & Appuliam. *Est enim Horatius in oppido Venusio natus.* 51 A Roma missus. 52 Ne per vacantem locum Sabellis expulsis, peruium iter esset Lucanis ad Romanos. 53 Nisi sim lacessitus. 54 Quenquam viuum. 55 A maledicis. 56 Vtinam pereat telum (i. hic scribendi stylus) vt non sit causa cur illo v[...]. 57 Qui me lacesserit. 58 Plorabit. 59 Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam. 60 Quæsitor vel accusator. 61 Minitatur couditionem ex legibus latis. 62 Et minitatur sortitionem in rebus dubijs, post factam ab accusatore & reo iudicum reiectionem. 63 Albucij filia venefica. 64 Minitatur venenum.

O Grande

Grande malum[65] *Turius, si quis se iudice certet.*
Vt,[66] *quo quisque valet,*[67] *suspectos terreat,*[68] *vtque*
Imperet hoc natura[69] *potens,*[70] *sic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde,[71] *nisi intus*
Monstratum? Scæua[72] *viuacem crede nepoti*
Matrem:[73] *nil faciet sceleris*[74] *pia dextera. mirum:*
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala[75] *tollet anum*[76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus*
Expectat,[78] *seu mors atris circumuolat alis:*
Diues, inops, Romæ,[79] *seu fors ita iusserit, exul,*
Quisquis erit vitæ, scribam,[80] *color.*[81] *O puer vt sis*
Vitalis metuo,[82] *& maiorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.*[84] *Quid, cùm est Lucilius ausus*
Primus in hunc operis componere carmina[85] *morem?*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora*
[87] *Cederet, introrsum turpis? num Lælius,*[88] *aut qui*
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offensi? aut læso doluere*[90] *Metello?*
Famosisq; Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi[91] *arripuit,*[92] *populumq; tributim,*
Scilicet vni[93] *æquus virtuti, atque*[94] *eius amicis.*
[95] *Quin vbi se à vulgo,*[96] *& scena, in secreta remorant*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,*[99] *& discincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,*[2] *soliti. quicquid sum ego, quamuis*
[3] *Infra Lucilli censum, ingeniúmque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixisse*[5] *inuita fatebitur vsque*
Inuidiæ: &[6] *fragili quærens illidere dentem,*
[7] *Offendet solido, nisi quid tu, docte, Trebati,*

65 Iudex nummarius & venalis.
66 Quo modo quisque plurimũ potest.
67 Vt terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperet.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinate mecum.
71 Nisi à natura.
72 Scæuæ longæuam matrem committe, quam nimiũ viuere moleste fert.
73 Non gladio eam perimet sed veneno.
74 Quæ pia videtur nec tamen est.
75 Occidit matrem
76 Melle corrupto.
77 Ne sim longior.
78 Siue mors celeris & violenta mihi imminet.
79 Seu fortuna ita asserit.
80 Quodque erit vitæ genus.
81 O Horati (inquit Trebatius) ne non sis viuax metuo si Satyras scribes.
82 Et ne quis gratiosus apud maiores viros, &c.
83 Mortem tibi inferat.
84 Rogat Horatius quid passus est Lucillius cum magnos viros carpserit?
85 In morem Satyricum.
86 Vniuscuiusque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus, i. vt ciuis bonus. 88 Et Scipio Africanus. 89 Lucillij ingenio sunt offensi
90 Ob Metellum & Lupum, homines improbos maledicis versibus conscissos? 91 Culpauit.
92 Plebem infimam & tunicatum popellum. 93 Propitius. 94 Virtutis amicis. 95 In super. 96 A populi conspectu. 97 Scipio & Lælius. 98 Iocari cum ipso Lucillio. 99 Et à rebus serijs laxari. 1 Donec cœna pararetur. 2 Soliti sunt. 3 Infra annuum reditum Lucillij qui erat ordinis equestris. 4 Cum Augusto, Mæcenate, &c. 5 Nolens fatebitur.
6 Rem fragilem dentibus permolere. 7 In rem solidam incurret.

Dissentis.[8] *equidem nihil hic diffendere possum,*
Sed tamen vt monitus caueas, ne fortè negoti
Incutiat tibi quid[9] *sanctarum inscitia legum:*
Si[10] *mala condiderit in quem quis carmina,*[11] *ius est,*
[12]*Iudiciúmque.*[13] *esto, si quis mala: sed bona si quis*
Iudice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobriis dignum[14] *latrauerit,*[15] *integer ipse:*
[16]*Soluentur risu tabulæ,*[17] *tu missus abibis.*

8 Ergo (inquit Trebatius) non possum differre, quin pro te pronuntiem.
9 Ignorantia legum quæ aliquid iubent aut vetant pœnâ sancita *à Verbo sancior.*
10 Carmina maledica.
11 Lex XII. tabularum lata est.
12 Actio ex lege.

13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala, i. indocta. 14 Si laceraucrit. 15 Cùm sit ipse purus & innocens. 16 Dissoluentur cum Iudicum risu tabularum leges. 17 Tu dimissus absoluèris.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona, luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ seruit, cum dicit non certo iudicio sed opinione quadam stultè concepta delicias in nonnullis cibis consectari. Atque vt incommoda recenset quæ comitantur hunc, qui circa victum est luxum, sic commoda quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

QVæ virtus, & quanta,[1] *boni, sit viuere paruo:*
(Nec meus hic sermo est: sed, quę[2] *præcepit Ofellus*
Rusticus,[3] *abnormis sapiens, crassáq; Minerua)*
Discitite non inter[5] *lanceis, mensásq;*[6] *nitentes,*
Cum stupet insanis[7] *acies fulgoribus, & cum*
[8]*Accliuis falsis animus*[9] *meliora recusat:*
Verùm hîc[10] *imprasi mecum disquirite.*[11] *cur hoc?*
Dicam si potero MALE verum examinat omnis
[12]*Corruptus iudex.*[13] *leporem sectatus, equóue*
Lassus ab indomito: vel, si Romana fatigat
Militia[14] *assuetum græcari*[15] *seu pila velox,*
Molliter austerum[16] *studio fallente laborem.*
Seu te[17] *discus agit:*[18] *pete cedentem aëra disco.*
Cùm labor[19] *extulerit fastidia:*[20] *siccus inanis*

1 Ordo est. ô boni discite quæ virtus, &c.
2 Præmonstrauit & docuit.
3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non exercitus.
5 Vasa pretiosa pro epulis.
6 Mensas opiparas.
7 Cum oculorum & mentis acies (i. cum iudicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur.
8 Incumbens & propensus ad assentiendum falsis, *quod multo cibo repletis accidit.*

9 Veram virtutem repudiat. 10 Ieiuni. 11 Cur velim vt impransi verum discaris? 12 Sic animus cibo potuque consertus verum à falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te assuetum genialiter viuere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, i. delectat. 16 Pilæ ludo obliuionem laboris afferente molliter, i. cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia visitatus. 18 Iacta discum in aerem, qui cedit corporibus grauioribus. 19 Cum labor fugauerit satietatem quæ nauseam parit. 20 Sitibundus & famelicus.

[21] *Sperne cibum vilem: nisi*[22] *Hymettia mella Falerno*
Ne biberis diluta.[23] *foris est promus: & atrum*
Defendens pisces[24] *hyemat mare. Cum sale panis*
[25]*Latrantem stomachum benè leniet.*[26]*Vnde putas aut*
[27] *Qui partum?* [28]*non in caro nidore voluptas*
Summa, sed in teipso est:[29]*tu pulmentaria quære*
Sudando.[30] *pinguem, vitijs, albúmque, nec ostrea,*
Nec scarus, aut poterit[31] *peregrina iuuare*[32] *Lagois.*
Vix tamen[33] *eripiam posito pauone, velis quin*
[34] *Hoc potius, quàm gallina* [35] *tergere palatum,*
Corruptus [36]*vanis rerum: quia vęniat*[37] *auro*
Rara auis: & picta pandat spectacula cauda:
[38] *Tanquã ad rem attineat quicquam, num vesceris ista*
Quam laudas pluma?[39] *coctóue num adest honor idẽ?*
Carne tamen quamuis distat nihil:[40]*hac magis illa,*
[41] *Imparibus formis deceptum te patet.*[42] *esto.*
[43] *Vnde datum sentis,*[44] *lupus hic, Tiberinus in alto*
Captus[45] *hiet?*[46] *pontésne inter iactatus, an amnis*
[47] *Ostia sub Tusci laudas insane trilibrem* (est.
Mullum:[48] *in singula quem minuas pulmenta, necesse*
[49] *Ducit te species, video* [50] *quò pertinet ergo*
Proceros odisse lupos? quia scilicet [51] *illis*
Maiorem natura [52] *modum dedit,*[53] *his breue pondus.*
IEIVNVS raro stomachus [54] *vulgaria temnit.*
Porrectum magno[55] *magnum spectare catino*
Vellem, ait Harpyis [56] *gula digna rapacibus. at vos*
[57] *Præsentes Austri* [58] *coquite horum obsonia: quanquã*
[59] *Putet aper, Rhombúsque recens mala copia*[60] *quando*
[61] *Ægrum sollicitat stomachum: cum rabula* [62] *plenus,*
Atque[63] *acidas mauult inulas. nec dum omnis abacta*

21 Ironicè est cõcessio. Quasi dicat non spernes.
22 A monte Hymetto in Attica. est Hypallage.
23 Cellarius domi non est.
24 Mare in tempestatem insurgit.
25 Stomachum inanem.
26 Vnde putas hanc voluptatem nasci in tam tenui victu?
27 Quo modo paratum?
28 Non in carorum obsoniorum odore,
29 Tu epulas pulmento suauiores quære exercitio laborioso.
30 Nam pinguem vitijs i. crapula turgidum & pallidum, neque Ostrea nec Scarus poterit iuuare.
31 Peregrè aduecta
32 Piscis Romæ carus & rarus.
33 Vix persuadebo.
34 Pauone.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum vt delicijs luxuriosis.
37 Maiori pretio,
38 Quasi ad gustum, alarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pauoni maneant illæ plumæ.
40 Formã pauonis magis quàm illã, i. formã gallinæ. 41 Formis pulchritudine dissimilibus. 42 Concedo. 43 Quo modo scis 44 An piscis iste sit in fluuio Tiberi captus, an alto. i. in mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, *vbi lupus est potior propter aquam concitatiorem.* 47 Circa ostia Tiberis. 48 Quam diuidas necesse est in frusta. 49. Seducit vel delectat te Mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem laudas in Mullo & reprehendis in lupo? 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullis. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum mullum. 56 Obsoniorum helluo, cuius dapes dignę sunt Harpyarum contactu inquinari. 57 Austri precibus meis fauentes. 58 Humido vestro calore putrefacite. 59 Quanquam aper nauseam mouet & contemnitur. 60 Quia. 61 Copia fastidientem grauat stomachum. 62 Helluo exaturatus, 63 Inulæ sunt vtiles ad appetitũ excitandũ, quia viscosam pituitam incidunt.

64 Pau-

[64] *Pauperies epulis*[65] *regum: nam* [66] *vilibus ouis,*
[67] *Nigrisq; est oleis hodie locus. Haud ita pridem*
[68] *Galloni præconis erat accipensere mensa*
Infamis, quid? tum [69] *rhombos minus æquor alebat?*
[70] *Tutus erat rhombos, tutóque ciconia nido:*
Donec vos author docuit [71] *prætorius. ergo*
Si quis nunc mergos suaueis[72] *edixerit assos:*
Parebit [73] *praui docilis Romana iuuentus.*
[74] *Sordidus à tenui victu distabit,* [75] *Ofello*
Iudice. nam frustra vitium vitaueris[76] *illud,*
Si te[77] *aliò prauum detorseris Auidienus,*
Cui Canis [78] *ex vero dictum cognomen adhæret:*
[79] *Quinquenneis oleas* [80] *est, & syluestria corna:*
Ac,[81] *nisi mutatum, parcit defundere vinum, &*
[82] *Cuius odorem olei nequeas perferre (*[83] *licebit*
Ille[84] *repotia, nataleis, aliósue dierum*
Festos[85] *albatus celebret) cornu ipse* [86] *bilibri*
Caulibus instillat,[87] *veteris non parcus aceti.*
Quali igitur victu sapiens vtetur? & horum
[88] *Vtrum imitabitur? hac vrget*[89] *lupus, hac,*[90] *canis*[91] *ai-*
[92] *Mundus erit, qui non offendat*[93] *sordibus at; (unt.*
[94] *In neutram partem cultus miser.*[95] *hic neq; seruis,*
[96] *Albuci senis exemplo, dum munia* [97] *didit,*
Sæuus erit: neque sic vt[98] *simplex Næuius,* [99] *vnctam*
Conuiuis præbebit aquam vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis [1] *quæ, quantaq; secum*
Afferat: imprimis valeas benè, nam, variæ res
Vt noceant homini,[3] *credas, memor illius escæ,*
Quæ simplex olim tibi[4] *sederit. at simul assis*
[5] *Miscueris elixa: simul conchylia turdis:*

74 Victus tenuis.
63 Maiorum virorum epulis.
60 Parui pretij.
67 Oleis maturis & amaris.
68 Gallonius præco fuit & obsoniorum gurges qui primus conuiuio posuit, accipienserem, pisciū omnium habitum nobilissimum.
69 Rhombus piscis summo erat in honore apud Romanos
70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus gulosus, præturam expetens tulit repulsam.
72 Pro imperio dixerit.
73 Iuuentus quæ cito praua discit.
74 Inter victum sordidū & luxuriosum victus medius est interiectus qui etiā laudabilis est.
75 Philosopho inculto, de quo supra.
76 Luxuriam.
77 In aliud vitium contrarium.
78 Ex morum veritate. i. ex immunditia & sordibus.
79 Oleas vetustate corruptas.
80 Comedit.
81 Nisi acidum, vt acerum,
82 Et instillat caulibus oleum. cuius odorem &c.

83 Quamuis. 84 Conuiuia facta die secundo à nuptijs, vel commessationes quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Angl. **child-feasts.** 85 Alba veste indutus. 86 E vasculo corneo quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Gallonium luxuriosum an Auidienum sordidum? 89 Edacitas vel ingluuies. 90 Immunditia vel sordes. 91 Vt est in prouerbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parsimonia. 94 Et in neutram partem cultus siue sordidi siue luxuriosi erit miser 95 Hic, quem mundum dicimus. 69 Albutius seruos prius castigabat, quàm aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Vt Næuius parum prudens. 99 Aquam vnguentis dilutā, quod est luxuriæ non ferendæ. 1 Quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Vna. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachum ingesseris.

Dulcia se[6] *in bilem vertent, stomachoq́;*[7] *tumultum*
Lenta feret[8] *pituita. vides, vt*[9] *pallidus omnis*
Cœna desurgat[10] *dubia? quin corpus onustum*
[11] *Hesternis vitijs animum quoque*[12] *prægrauat vnà:*
[13] *Atque affigit humo diuinæ particulam auræ:*
[14] *Alter vbi, dicto citiùs*[15] *curata sopori*
Membra dedit:[16] *vegetus præscripta ad munia surgit.*
[17] *Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam:*
Siue diem festum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus:[18] *vbique*
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer, & validus[19] *præsumis, mollitiem, seu*
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus? (fus
[20] *Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia*[21] *na-*
Illis nullus erat: sed credo,[22] *hac mente, quò hospes*
Tardius adueniens,[23] *vitiatum commodius, quàm*
Integrum edax dominus consumeret. hos vtinam inter
Heroas natum tellus me[24] *prima tulisset.*
Das aliquid famæ,[25] *quæ carmine gratior aurem*
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande[26] *ferunt vnà cum damno dedecus.*[27] *adde*
Iratum[28] *patruum, vicinos,*[29] *te tibi iniquum,*
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
[30] *Æs, laquei pretium. iure iniquis,*[31] *Thracius istis*
Iurgatur verbis. ego vectigalia magna
Diuitiasq́; habeo[32] *tribus amplas regibus.*[33] *ergo,*
[34] *Quod superat, non est,*[35] *melius quo insumere possis?*
Cur eget[36] *indignus quisquam te diuite? quare*
Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe chara
Non aliquid patriæ[37] *tanto emetiris aceruo?*
Vni nimirum tibi[38] *rectè semper erunt res?*

6 In choleram amaram.
7 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decolor & ægrotus.
10 Cœna est dubia, vbi conuiuæ dubitant quid de multis sumant.
11 Hesternâ crapulâ.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum deijcit animam, diuini spiritus partem.
14 Alter, cuius victus parcus est & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad necessarias functiones.
17 Qui parcè viuit, ad meliorem victũ potest transcurrere aliquando.
18 Et vbi senectus aduenerit.
19 Ante tempus sumis.
20 Apram leuiter putentem.
21 Iudicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potius ederet.
24 Tellus in prima sua ætate.
25 Fama quæ humanæ auri sit gratior quàm quoduis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cuius sub imperio es.
29 Te tibi inimicum qui omnia tua das alijs.

30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad suspendium. 31 Homo profusus idémque pauper. 32 Quæ sufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioso respondet Horatius. 34 Quod tibi superest. 35 Non melius quàm in epulas luxuriosas. 36 Inopia indignus. qui non meretur nec debet egenus esse. 37 E tanto aceruo. 38 Non semper, quia fortuna est instabilis.

O magnus [39] poſthac inimicis riſus. vterne
[40] Ad caſus dubios fidet ſibi certius; hic, qui
[41] Pluribus aſſuerit mentem, corpuſque [42] ſuperbum:
An qui contentus paruo, metuénſque futuri,
In pace, vt ſapiens, [43] aptarit idonea bello?
Quò magis his credas: puer hunc ego paruus Ofellum
[44] Integris opibus noui [45] non latius vſum,
[46] Quàm nunc accisis. [47] Videas [48] metato in agello
Cum pecore, & gnatis [49] fortem [50] mercede colonum:
[51] Non ego, narrantem, temerè edi luce [52] profeſta
Quicquam, præter olus fumoſæ cum pede pernæ.
Ac mihi ſeu [53] longum poſt tempus venerat hoſpes,
[54] Siue operum vacuo gratus conuiua [55] per imbrem
Vicinus: [56] benè erat, [57] non piſcibus vrbe petitis,
Sed pullo, atque hædo: tum [58] penſilis vua ſecundas,
Et nux ornabat menſas, [59] cum duplice ficu.
[60] Poſt hoc ludus erat [61] cuppa potare magiſtra:
[62] Ac venerata Ceres, vti culmo ſurgeret alto,
[63] Explicuit vino contractæ [64] ſeria frontis.
[65] Sæuiat, atque nouos moueat fortuna [66] tumultus:
Quantum [67] hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri [68] nituiſtis, [69] vt nunc nouus incola venit.
[70] Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam ſtatuit. nos expulit [71] ille,
Illum aut [72] nequities, [73] aut vafri inſcitia iuris,
Poſtremò expellet certè [74] viuacior hæres.

39 Commutata fortunâ.
40 Ad mutationem fortunę conſtantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animum & corpus aſſueſecerit?
42 Corpus delitijs elatum.
43 Præparauerit, quæ in rebus aduerſis vſui eſſe poſſint.
44 Omni re ſua familiari incolumi.
45 Non largius.
46 Quàm nunc proſcriptione imminutis.
47 Qnilibet videre potuit Ofellum narrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demenſo & ab Vmbreno, Auguſti milite, conducto.
49 Temporum iniuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agro ſuo ad Vmbrenum tranſlato.
51 Totus, vſque ad finem Satyræ, ſermo eſt Ofelli.
52 Die non feſta. Ang. a wor-king day.
53 Hoſpes rarò veniens lautiùs & libentius eſt accipiendus.

54 Siue cùm vacarem ab opere. 55 Propter imbrem, quamdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Menſa non piſcib. inſtructa. 58 Vua, quæ pendens ſeruabatur. 59 Cum geminis ficubus, quas *mariſcas* appellant. 60 Poſtquam nos cibo & potu expleuiſſemus. 61 Nullo alio bibendi Magiſtro ad potandum adhibito quàm ipſa Cuppa, i. vt ſuo quiſque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres, vt culmum faceret exurgere altum. 63 Diſcuſsit. 64 Res ſerias, curas & moleſtias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Ofellus) quantum volet. 66 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in vſu habeo. 68 Minus ſplendide vixiſtis? 69 Poſtquam huc venit Vmbrenus. 70 Sunt autem priuata nulla, naturâ. Cic. Off. 1. 71 Vmbrenus per Auguſtum. 72 Luxuria & ſumptus profuſus. 73 Aut vafri iuris ignoratio. Sed cur poeta ius *vafrum* appellat? An quòd huiuſcemodi vafrities eſt in iuriſconſultis, vt in vtramque partem ius exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors poſſeſſoris, cui hæres diutius viuens ſuccedit.

Nunc ager Vmbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli[75] *proprius: sed cedet in vsum*
Nunc mihi, nunc alij. Quocirca viuite[76] *fortes:*
Fortiáque aduersis opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Viuite forti animo aduersus fortunæ incommoda.

SATYRA III.

Damasippum inducit ipsum accusantem quòd nihil scriberet: deinde sub persona Damasippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes insanire.

[1] Sic rarò scribis, vt toto non quater anno
[2] Membranam poscas,[3] scriptorum quæq; retexens,
Iratus tibi quòd vini somniq;[4] benignus
Nil dignum [5] sermone canas. quid fiet? ab ipsis
[6] Saturnalibus huc fugisti. sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe. nil est,
Culpantur frustra [7] calami,[8] immeritúsque laborat
Iratis natus [9] paries dijs atque poetis.
Atqui vultus erat multa & præclara [10] minantis,
Si [11] vacuum [12] tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit [13] stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilocum, comites educere tantos?
[14] Inuidiam placare paras [15] virtute relicta?
Contemnêre miser. vitanda est improba Siren
[16] Desidia: aut quicquid [17] vita meliore parasti,
[18] Ponendum æquo animo.[19] Dij te, Damasippe, deæq;
[20] Verum ob consilium donent [21] tonsore. sed vnde
Tam bene me nosti?[22] Postquam omnis res mea [23] Ianũ
Ad medium [24] fracta est, aliena negotia curo,
[25] Excussus proprijs.[26] olim. nam [27] quærere amabam

1 O Horati.
2 Chartam, in qua scribas.
3 Commutans, omnia, quæ in tabulis aliquãdo scripseras.
4 Vini largus, i. nimium bibens & dormiens.
5 Nil dictu dignũ, quod Satyris mandetur.
6 Post dies Saturno sacros (in quibus magna erat potandi copia) huc i. ad villam fugisti vt scriberes.
7 Culpantur calami ad scribendum minus apti.
8 Immeritò abs te vexatur paries ædificatus, dijs & poetis male propitijs.
9 In pariete cerato solebant poetæ, si quid noctu in mentẽ veniret, inscribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otiosum.
12 Horatius domo tepida delectabatur. nam frigoris erat impatiens. 13 Quasi stipatores tecum educere in villam rusticam? 14 Inuidiam virtutis tuæ comitem. 15 Ita vt mauis otiari & nihil scribere? 16 Desidia Sireni similis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo. 18 Deponendum est & abijciendum patienter. 19 Horat. satis ridiculè gratias agit Damasippo. 20 Ob rectum consilium. 21 Qui longam & philosophicam tuam barbam radat. 22 Respondet Damasippus. 23 Ianum Deum bifrontem in foro positum, vbi mercatores & fœneratores conueniebant. 24 Quasi ad scopulos illisa est, i. diminuta & consumpta. 25 Eiectus à proprijs negotijs. 26 Narrat Damasippus se studiosum fuisse vasorum antiquorum priùs quàm sit factus Stoicus. 27 Cognoscere amabam.

[28] *Quo vafer ille pedes lauisset* [29] *Sisyphus ære,*
Quid sculptum [30] *infabrè,* [31] *quid fusum durius esset.*
[32] *Callidus huic signo ponebam* [33] *millia centum:*
Hortos egregiásque domos mercarier vnus
Cum lucro noram. vnde frequentia [34] *Mercuriale*
Imposuere mihi cognomen [35] *compita.* [36] *Noui:*
[37] *Et morbi miror purgatum te illius.* [38] *Atqui*
Emouit veterem mirè [39] *nouus, vt solet,* [40] *in cor*
Traiecto [41] *lateris miseri capitisq́; dolore:*
Vt [42] *lethargicus hic, quũ fit* [43] *pugil, & medicum* [44] *vr-(get,*
[45] *Dum ne quid simile huic. esto vt libet.* [46] *ô bone, ne te*
[47] *Frustrere: insanis & tu,* [48] *stultiq́; prope omnes:*
[49] *Si quid Stertinius veri crepat:* [50] *vnde ego mira*
Descripsi docilis præcepta hæc, [51] *tempore quo me*
Solatus iussit [52] *sapientem pascere barbam,*
Atque à Fabricio non tristem [53] *ponte reuerti.*
Nam [54] *malè re gesta quum vellem mittere* [55] *operto*
Me capite in flumen: [56] *dexter stetit, & caue faxis*
Te quicquam indignũ. pudor (inquit) te [57] *malus vrget,*
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primùm nam inquiram, quid sit furere. hoc si erit in te
Solo, [58] *nil verbi, pereas quin* [59] *fortiter, addam.*
[60] *Quem mala stultitia, & quæcunque inscitia veri*
Cæcum agit, insanum Chrysippi [61] *porticus & grex*
[62] *Autumat. hæc populos, hæc magnos* [63] *formula reges,*
Excepto sapiente, tenet. nunc accipe quare
[64] *Desipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen*
Insano [65] *posuere.* [66] *velut syluis, vbi passim*
[67] *Palantes error,* [68] *certo de tramite pellit:*
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: vnus vtrique
[69] *Error,* [70] *sed varijs illudit partibus. hoc te*

28 In quo vase æreo.
29 Sisyphus AEoli filius Corinthi rex.
30 Minus artificiosè
31 Quid minus elegãter esset conflatũ.
32 In eo callidus erã, quod sciebã signatis operibus iustũ pretium imponere.
33 Sestertiũm omnium 100000.
34 Mercurius præest mercaturis.
35 Omnes populariter qui in compitis auctionabantur, me appellabant Mercurialem.
36 Noui, inquit Horatius.
37 Illius negotij.
38 Respondet Damasippus.
39 Nouus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi, καρδιαλγίαν, Galenus appellat.
41 Pleuritidis.
42 Vt veternosus.
43 Quum fit phreneticus.
44 Et medicum verberet.
45 Dum modò ne quid facias huic phrenetico simile (inquit Horat.) esto insanus si voles.
46 Loquitur Damasippus.
47 Ne decipias te.
48 Secundùm Stoicorum dogma.
49 Si quid veri loquitur Stert. philosophus Stoicus.
50 A quo.

51 Ex eo tempore. 52 Philosophicam barbam nutrire, ad vmbilicum vsque, aut ad pubem demissam. 53 Vnde Damasippus se præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea consumpta. 55 Pudoris causa. 56 Astitit mihi Stert. fortunatus. 57 Vitiosus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Forti animo. 60 Definitio insaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Insanum putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare stulti sint. 65 Imposuere. 66 Quemadmodum in syluis. 67 Vagantes. 68 A via recta abducit. 69 Vnus est error vtrique. 70 Sed error ille quasi ludibundus in varijs versatur partibus, vt putà dextrâ & sinistrâ.

Crede modo insanum: nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet,[71] *caudam trahat. est genus vnum*
Stultitiæ,[72] *nihilum metuenda timentis: vt ignes,*
Vt rupes, fluuiósque[73] *in campo obstare queratur:*
Alterum & huic[74] *varium, & nihilo sapientius, ignes,*
Per medios, fluuiósque ruentis. clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, vxor:
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima:[75] *serua:*
Non magis audierit, quàm[76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit,[77] *Catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum[78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo,
Integer est mentis Damasippi[79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Túne insanus eris, si acceperis? an magis[80] *excors*
[81] *Reiecta præda, quam præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio: non est satis: adde*[83] *Cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde[84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula[85] *Proteus.*
Quum rapies in iura, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modò auis, modò saxum: &, quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, insani est:[86] *contrà bene sani:*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam*[89] *rescribere possis.*
[90] *Audire atque togam*[91] *iubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria,[92] *tristive superstitione,*
Aut alio mentis morbo[93] *calet. huc proprius me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est[94] *ellebori multo pars maxima auaris:*

71 Sit stolidus & stultus, cuius tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrariũ.
75 Serua te, tibi caue.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quę hic ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, seriò dormiuit vino obrutus.
77 Catiens histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater te app.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi fidei credat?
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius offert.
82 O debitor scribe te mutuò accepisse à Nerio fœneratore decem millia libr.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & iuris laqueos.
85 Tergiuersator, qui ne soluat debitum varios dolos machinabatur similis Proteo in varias figuras se transformanti.

86 Bene rem gerere. 87 Multò insanior est Perillus. 88 Mutuò dantis, vel iubentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarij scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertinij sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 Æstuat. 94 Elleborus melancholiam purgans remedium est insaniæ.

Nescio

Nescio an[95] *Anticyram ratio illis destinet omnem.*
Heredes[96] *Staberi summam incidere sepulcro:*
Ni sic fecissent, gladiatorum[97] *dare centum*
[98] *Damnati populo paria, atque epulũ, arbitrio*[99] *Arri:*
[1] *Frumenti quantum metit*[2] *Africa.*[3] *Siue ego praue,*
Seu rectè hoc volui: ne sis patruus mihi,[5] *Credo*
Hoc Staberi[6] *prudentem animum vidisse, Quid ergo*
Sensit, quum summam patrimoni insculpere saxo
Heredes voluit?[7] *Quoad vixit, credidit ingens*
Pauperiem vitium, & cauit nihil[8] *acrius: vt si*
Fortè[9] *minus locuples vno quadrante periret,*
Ipse videretur sibi[10] *nequior.*[11] *omnis enim res:*
Virtus, fama, decus, diuina humanaq; pulchris
Diuitijs parent: quas qui construxerit, ille
[12]*Clarus erit: fortis, iustus, sapiens etiam, & rex,*
Et quicquid volet.[13] *hoc, veluti virtute paratum,*
Sperauit[14] *magnæ laudi fore quid simile isti*
[15] *Græcus Aristippus? qui seruos proijcere aurum*
In media iussit Libya: quia tardius irent
Propter onus segnes.[16] *vter est insanior horum?*
Nil agit exemplum,[17] *litem quod lite resoluit.*
Si quis emit citharas, emptas comportet in vnum,
Nec studio citharæ nec musæ deditus vlli:
Si[18] *scalpra &*[19] *formas*[20] *non sutor: nautica vela,*
[21] *Auersus mercaturis: delirus & amens*
Vndique dicatur meritò. quid discrepat[22] *istis*
Qui nummos aurúmque recondit, nescius uti
[23] *Compositis, metuensq; velut contingere*[24] *sacrum?*
Si quis ad ingentem frumenti semper aceruum
[25] *Porrectus vigilet, cum longo fuste: neque*[26] *illinc*
Audeat[27] *esuriens dominus contingere granum:*
Ac potius folijs parcus vescatur[28] *amaris:*

95 Quicquid ellebori in Anticyra nascitur.
96 Hominis auarissimi, qui iussit hæredes quantã quisque summam ex testamento accepisset in eius sepulchra incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati sunt eius testamento,
99 Hominis sumptuosi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feracissima.
3 Staberium sic loquentem inducit. Hæc est vltima mea voluntas siue sit praua siue recta.
4 Noli me obiurgare vt solent patrui suos nepotes.
5 Respondet Damasippus. siue quis alius
6 Ironicè.
7 Quandiù vixit,
8 Nihil cauit vehementius quàm paupertatem.
9 Si vno quadrante pauperior esset mortuus.
10 Luxuriosior.
11 Hæc dicuntur ex persona Staberij.
12 Ex auari iudicio
13 Has diuitias accumulatas.
14 Ad nominis sui immortalitatem.
15 Aristippus Socratis auditor non Græcus natione, sed ideò Græcus dicitur quia Græcis literis philosophatus est.
16 Staberius an Aristippus? 17 Quod ex lite dissoluta nouam litem ex se gignit. 18 Sutoria instrumenta, quibus corium raditur. 19 Pedes ligneos quibus vtuntur sutores ad calceos componendos. Angl. lastes. 20 Si ille qui sutor non est, emat scalpra. 21 Alienus à mercatura. 22 Ab istis. 23 Bonis quæsitis. 24 Vide Sat. 1. lib. 1. 25 Iacens. 26 Illius cumuli. 27 Quamuis sit dominus & esuriat. 28 Folijs agrestibus.

Si

Si positis intus Chij veteriſq; Falerni
Mille cadis([27] nihil eſt: tercentum millibus) acre
Potet acetum: age, ſi & [30] ſtramentis incubet,[31] unde-
-octoginta annos natus cui ſtragula veſtis,
[32] Blattarum ac tinearum epulæ, putreſcat in arca:
Nimirum inſanus paucis videatur, eò quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
Filius aut etiam libertus [33] vt ebibat hæres,
[34] Dijs inimice ſenex cuſtodis? [35] ne tibi deſit?
Quantulum enim [36] ſummæ curtabit quiſque dierum,
[37] Vngere ſi caules oleo meliore caputq;
Cœperis impexa fœdum [38] porrigine? quare,
[39] Si quidvis ſatis eſt, periuras, ſurripis, [40] aufers
Vndique? tún' ſanus? populum ſi cædere ſaxis
Incipias, ſeruóſque tuos, quos ære [41] paráris:
Inſanum te omnes pueri clamentq; puellæ.
Quum laqueo vxorem interimis, matremq; veneno,
[42] Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis
[43] Argis,
Nec ferro, vt demens genitricem occîdit Oreſtes.
An tu reris eum [44] occiſa inſaniuiſſe parente?
Ac non antè malis dementem [45] actum furijs, quàm
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin [46] ex quo eſt habitus malè tutæ mentis Oreſtes,
Nil ſanè fecit quod tu reprendere poſſis,
Non [47] Pyladen ferro violare auſuſue ſororem
Electram: tantùm maledicit vtriq;, vocando
Hanc, furiam, hunc, [48] aliud, iuſſit quod [49] ſplendida
bilis.
[50] Pauper Opimius argenti poſiti intus & auri,
Qui [51] Veientanum feſtis potace diebus
[52] Campana ſolitus trulla, [53] vappámque profeſtis:
Quondam [54] lethargo grandi eſt oppreſſus: vt hæres

29 Parum eſt quod dico, mille vini cados domi repoſitos habere.
30 Vilibus ſtratis, quæ dormientibus ſubſternuntur.
31 Natus annos vno minus octoginta. i. 79.
32 Epulæ vermium qui veſtes corrodunt veluti tineæ.
33 Vt conſumat.
34 Dijs inuiſe.
35 Cuſtodis ne tua, ne tibi quippiam deſit?
36 Quantulum de ſumma pecuniaria amputabit vnuſquiſque dies?
37 Si victu paulo mundiore vtaris.
38 Porrigo eſt morbus capitis, vbi inter pilos ſurgunt quędã ſquamulæ.
39 Si exiguum tibi ſufficit, quamobrẽ peieras? &c.
40 Quare aufers per vim?
41 Quos emiſti pecunijs.
42 Sanus ne es & ſenſibus integris?
43 Apud Agros.
44 An putas eum non inſanum fuiſſe, ante quam facinus admitteret?
45 Impulſum furijs.
46 Poſtquam habitus eſt furioſus.
47 Pyladen ſocium ſuum.
48 Alio nomine.
49 Quod furor proueniens ex atra bile inſerat. Bilis eſt ſplendida & mordax inſtar aceti.
50 Opimius auarus, pauper argenti domi reconditi.
51 Vinum rebellum peſsimum & ſaporis ingrati. *Veientana ciuitas eſt Campania.*
52 Vaſe potorio fictili.
53 Vinum inſipidum.
54 Veterno.

Iam circum loculos & [55] claues lætus ouánſque
Curreret.[56] hunc medicus multum celer atque fidelis
Excitat hoc pacto: menſam poni iubet, atque
Effundi ſaccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum. hominem ſic erigit. addit & illud,
Ni tua cuſtodis. auidus iam hæc auferet hæres,
[57] Men, viuo? Vt viuas igitur, vigila: [58] hoc age. [59] Quid vis?
[60] Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque
Ingens accedat ſtomacho [62] fultura ruenti.
Quid ceſſas? agedum ſume hoc [63] ptiſanarium orizæ.
[64] Quanti emptæ? paruo. quanti ergo? octo aſſibus. Eheu
Quid refert, [65] morbo, an furtis peream’que rapinis
[66] Quiſnã igitur ſanus? Qui non ſtultus. Quid auarus?
Stultus & inſanus. Quid? ſi quis non ſit auarus,
Continuò ſanus? Minimè. Cur Stoice? Dicam.
[67] Non eſt cardiacus ([68] Craterum dixiſſe putato)
Hic æger. [69] Rectè eſt igitur? ſurgetq́? [70] Negabit.
Quòd latus aut renes morbo tententur acuto.
Non eſt periurus, neque ſordidus. [71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verùm ambitioſus & audax.
[72] Nauiget Anticyram, quid enim differt, [73] barathróne
Dones quicquid habes, an nunquam vtare [74] paratis?
Seruius Oppidius [75] Canuſi duo prædia diues,
Antiquo cenſu, natis [76] diuiſſe duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixiſſe vocatis
Ad lectum: Pòſtquam te [77] talos Aule nuceſq́
[78] Ferre ſinu laxo, [79] donare & ludere vidi:
Te Tiberi [80] numerare, cauis abſcondere [81] triſtem.
Extimui ne vos ageret veſania diſcors:
[82] Tu Nomentanum, [83] túne ſequerere [84] Cicutam.
Quare per diuos oratus vterque Penates,
Tu, caue ne minuas, tu, ne maius facias id

55 Quibus cuncta recluderet.
56 Hunc Opimium lethargicum.
57 Verba ſunt Opimi. Mene viuo hæc auferet hæres?
56 Huic rei da operam, vt conualeſcas.
58 Quid vis faciam? inquit Opimius. eſt dialogiſmus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ, vires
62 Robur.
63 Ptiſanam ex oryza confectam.
64 Quærit Opimius quāti empta ſit oryza? in genitiuo caſu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damaſippum & Stertinii Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Eſtne igitur corpore ſano, & e lectulo ſurget?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Vt ſe gratum oſtendat laribus qui eum à periurio & àuaritia liberarunt.
72 Purgetur Helleboro, quia inſanus eſt.
73 Ventri omniuoro. *Athenienſes in Barathrum, locum profundiorem maleficos demittebant.*
74 Quæſitis.
75 Canuſium, eſt oppidum in Appulia.
76 Diuiſiſſe.
77 Teſſeras.

78 Id dicimur laxo ſinu ferre cuius nullam curam gerimus. 79 Donare nuces & ludere talis. 80 Numerare nuces & locis occultis abſcondere. 81 Sollicitum 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum ſequerere. 83 Ne tu ò Tiberi. 84 Auarum fœneratorem.

Quod

Quod satis esse putat pater,&[85] natura coercet.
Præterea ne vos[86] titillet gloria, iure-
-iurando obstringam[87] ambo: vter ædilis fuerit ue,
Vestrûm prætor, is[88] intestabilis[89] & sacer esto.
[90] In cicere atque faba bona tu perdasq; lupinis,
[91] Latus vt in circo spatiere,[92] aut æneus vt stes,
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet [93] vt plausus, quos fert [94] Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] Nequis humasse velit Aiacem [96] Atrida vetas cur?
[97] Rex sum.[98] Nil vltra quæro plebeius.[99] Et æquam
Rem imperito: ac si cui videor non iustus,[1] inulto
Dicere, quæ sentit, permitto,[2] Maxime regum
Dij tibi dent capta classem redducere Troia:
Ergo[3] consulere, & mox respondere [4] licebit?
[5] Consule.[6] Cur Aiax heros ab Achille [7] secundus
[8] Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis?
Gaudeat vt populus Priami Priamusq; inhumato,
Per quem [9] tot iuuenes patrio caruere sepulchro?
[10] Mille ouium insanus morti dedit, inclytum Vlyssem
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.
[11] Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide [12] natam
Ante aras, spargisq;[13] mola caput improbe salsa,
[14] Rectū animi seruas?[15] Quorsū?[16] Insanus quid enim
Fecit, quum strauit ferro pecus? abstinuit vim (Aiax
Vxore, & gnato, mala multa precatus [17] Atridis.
Non ille aut Teucrum aut ipsum violauit Vlyssem.
[18] Verùm ego, vt hærentes aduerso littore naues
Eriperem,[19] prudens placaui sanguine diuos.
[20] Nempe tuo, furiose.[21] Meo, sed non furiosus,
[22] Qui species [23] alias veris, scelerisq; tumultu

85 *Natura prudens contenta est.*
86 Ne vos gloria alliciat.
87 Ambos.
88 Is esto cui ius testandi est ademptū, *vel* cui nemo iure cogitur testimonium perhibere.
89 Execrandus esto.
90 Ædiles talia munera apud priscos in ludis Floralibus populo dabant.
91 Vt in lato circo superbus ambules.
92 Vt ænea statua tibi erigatur.
93 Vt populi applausus feras.
94 Gener Augusti, qui virtute fuit leo, cùm tu sis vulpes imbellis.
95 Dialogus est inter plebeium quendam & Regem Agamemnonem.
96 Agamemnon.
97 Respondet Agamemnon.
98 Verba sunt plebeij.
99 Agamemnon orationem suam continuat.
1 Impunè.
2 Verba plebei captantis beneuolētiam à rege.
3 Interrogare.
4 Licebit mihi?
5 Interroga, *inquit Agamemnon.*
6 Loquitur plebeius.
7 Vno Achille inferior.
8 Iacet insepultus. 9 Tot Troiani. 10 Mille oues (inquit rex) occidit. 11 Verba sunt plebeij. 12 Iphigeniam. 13 Mola ex farre molito & sale facta, 14 Rectum animum seruas? i. sanúsue es? Quorsum hæc? inquit Agamemnon. 16 Verba plebeij. 17 Agamemnoni & Menelao. 18 Respondet Agamemnon. 19 Prudenter. 20 Tuo sanguine (inquit Plebeius) quapropter furiosus fuisti. 21 Meo sanguine ventos placaui (inquit Agamemnon) sed non ideò furiosus fui. 22 Loquitur plebeius. 23 Differentes à veris.

Permistas

[24] *Permistas capiet,* [25] *commotus habebitur: atque*
Stultitiáne erret, [26] *nihilum distabit, an ira.*
Aiax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Quum prudens scelus ob titulos [27] *admittis inanes,*
[28] *Stas animo?* [29] *& purũ est vitio tibi* [30] *quum tumidũ*
Siquis lectica [31] *nitidam gestare amet agnam, (est cor?*
Huic vestem vt gnatæ, paret, ancillas paret, aurum:
Pusam aut pusillam appellet: fortiq; marito
[32] *Destinet vxorem: interdicto* [33] *huic omne adimat* [34] *ius*
Prætor, & ad sanos [35] *abeat tutela propinquos.*
Quid? siquis gnatam pro muta [36] *deuouet agna,*
Integer est animi? ne dixeris. ergo, vbi praua
Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit [37] *vitrea fama,*
[38] *Hunc circumtonuit gaudens* [39] *Bellona cruentis.*
Nunc age luxuriam & [40] *Nomentanum arripe mecum.*
Vincet enim stultos [41] *ratio insanire* [42] *nepotes.*
[43] *Hic simul accepit patrimoni mille talenta,*
[44] *Edicit, piscator vti, pomarius, auceps,*
Vnguentarius, [45] *ac Tusci turba impia vici,*
Cum scurris fartor, [46] *cum Velabro omne* [47] *macellum*
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes,
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi est, id crede tuũ: & vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra iuuenis responderit [48] *æquus*
In niue Lucana [49] *dormis ocreatus, vt aprum*
Cœnem ego: [50] *tu pisces hyberno ex æquore* [51] *verris:*
[52] *Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer:*
[53] *Sume tibi decies:* [54] *tibi tantundem:* [55] *tibi triplex,*
[56] *Vnde vxor media currat de nocte* [57] *vocata.*
[58] *Filius Æsopi detractam ex aure* [59] *Metellæ,*
(Scilicet [60] *vt decies solidum exorberet) aceto*
[61] *Diluit insignem baccam. quî sanior ac si*

24 Et cum sceleri coniunctas.
25 Furiosus habendus est.
26 Nihil interest.
27 Filiam occidis.
28 Sanæ mentis es?
29 Expers vitij.
30 Quum cor ira est inflatum.
31 Agnam abluto vellere candidam.
32 Spondeat vxorem.
33 Tanquam furioso.
34 Ius bona sua administrandi.
35 Transferatur procuratio.
36 Destinet aræ.
37 Fama fragilis & inconstans.
38 Bellona hunc attonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxuriosum & asotum.
41 Rerum euentus probabit.
42 Luxuriosus insanire.
43 Nomentanus.
44 Publice proclamat.
45 Lenones cupediarij & id genus homines perditi, voluptatum ministri, qui in vico Tusco habitabant.
46 Velabrum locus erat Romæ, in quo habitabant vnguentarij.
47 Locus publicus obsonijs vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æquo animo orationē lenonis audiens.
49 Tu ô venator.
50 Tu ô piscator.
51 Hyeme piscatis.
52 Segnis ego sum. 53 O venator sume tibi decies centena sestertiũm nummũm millia. 54 O piscator. 55 O leno, sume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accersita. 58 Clodius AEsopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium AEsopum adamauit. 60 Vt decies centum millia sestertiũm nummũm deuoraret. 61 Liquefacit Margaritam.

[62] Illud

[62] Illud idem in rapidum flumen iacerétve cloacam?
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
[63] Nequitia & nugis, prauorum & amore [64] gemellum,
Luscinias soliti [65] impenso prandere coemptas.
[66] Quorsum abeant sani? creta an carbone notandi?
[67] Ædificare casas, plostello adiungere [68] mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet [69] barbatum: [70] amentia verset.
Si puerilius [71] his, ratio esse euincet, amare:
Nec quicquam differre, vtrúmne in puluere [72] trimus
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
[73] Sollicitus plores: quæro, faciásne quod olim
[74] Mutatus Polemo: ponas [75] insignia morbi,
[76] Fasciolas, [77] cubital, [78] focalia. [79] potus vt illa
Dicitur ex collo furtim carpsisse [80] coronas,
Postquam est impransi correptus voce [81] magistri.
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume catelle: negat. si non des, optat. amator
[82] Exclusus quî distat? agit vbi secum, eat, an non,
Quò rediturus erat non accersitus: & hæret
[83] Inuisis foribus. Nec nunc quum me vocet vltro,
Accedam? an potius mediter finire [84] dolores?
Exclusit, reuocat: redeam? non, si obsecret. ecce
[85] Seruus, non paulo sapientio, [86] O here, quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione modóq;
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc si quis tempestatis propè ritu
Mobilia, [87] & cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi, [88] nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modóque.
Quid? quum Picenis excerpens [89] semina pomis,
[90] Gaudes si [91] cameram percusti forte, [92] penes te es?

62 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenij leuitate.
64 Simile & æquale
65 Magno precio.
66 Quibus sunt adnumerandi? sanis an insanis?
67 Vt solent pueri.
68 Veluti iumenta.
69 Virum grauem.
70 Amentia eum agitet, id est, pro insano habeatur.
71 AEdificare casas & similia.
72 Vtrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorũ infans.
73 Captus.
74 Mutatus oratione Xenocratis, cui postea in schola successit.
75 Ornamenta amatoria.
76 Periscelides.
77 Ornamentum cubiti, vel brachiorum tegumentum.
78 Quibus homines molles vtebantur.
79 Vt Polemo ebrius.
80 Flores, rosas, lilia, &c. e quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis sobrij & modesti, qui fuit Aristotelis auditor.
82 Thaide exclusus. Totus hic locus desumitur ex Eunnucho Terent.
83 Foribus sibi odiosis, vnde erat exclusus.
84 Quos amando patior.
85 Parmeno. 86 O Phædra. 87 Incerto casu contingentia. 88 Nihilo plus agat. 89. Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam fœlicis amoris omine. 91 Tectum in curuitatem formatum. 92 Es-ne mentis compos?

Quid?[93] quum balba [94] feris annoso verba palato,
[95] Ædificante casas qui sanior? adde cruorem
[96] Stultitiæ, atque [97] ignem gladio scrutare, modo (inquã)
[98] Hellade percussa. Marius quum præcipitat se,
[99] Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis
[1] Absolues hominem, & sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula [2] rebus?
[3] Libertinus erat, qui [4] circum compita [5] siccus
[6] Lautis mane senex manibus currebat: & vnum,
(Quiddam magnum addens) [7] vnum me surpite morti:
Dijs etenim facile est: orabat: sanus vtrisque
[8] Auribus atque oculis. mentem, nisi litigiosus
Exciperet [9] dominus, quũ venderet. [10] hoc quoque vulgus
Chrysippus ponit [11] fœcunda in gente [12] Meneni.
[13] Iupiter, ingentes qui das adimisq; dolores.
(Mater ait pueri menses iam quinque [14] cubantis)
[15] Frigida si puerum [16] quartana reliquerit: [17] illo
Mane die [18] quò tu indicis ieiunia, [19] nudus
In Tyberi stabit. [20] casus medicúsve leuarit
Ægrum [21] ex præcipiti, [22] mater delira necabit
In gelida fixum ripa, [23] febrimq; reducet.
Quóne malo mentem [24] concussa? [25] timore deorum.
Hæc mihi Stertinius [26] sapientum octauus amico
[27] Arma dedit, posthac ne [28] compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet [29] pendentia tergo.
[30] Stoice, post damnum [31] sic vendas omnia pluris:

93 Cum blandiuscule verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiam puellæ captandam.
94 Quum verberas, *est Hypallage.*
95 Quomodo sanior es puero nugas agente?
96 Amatoris stultitiæ, adde scelus & crudelitatem.
97 Amoris calori adiunge cædem.
98 Hellade interfecta a Mario quum ab ea sperneretur.
99 Cereris furore vexatus, i. fuitne furiosus?
1 An absolues insanum & eundem condemnabis sceleratũ?
2 Vocabula criminibus apta, sed diuersa
3 Pro liberto, Horat. sub persona Stertinij superstitiosos taxans omnem ridet religionem.
4 In compitis deos penates constitui & coli iusserat Augustus.
5 Ieiunus.
6 Manibus ablutis, vt eas puras ad deos tenderet.
7 Me vnum immortalitate donate quo quid maius á dijs potuit peti?
8 Sanus toto corpore, sed mente non sanus quia superstitiosus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia eius tacere non debuit nisi lites amaret. 10 Hos superstitiosos. 11 In multiplici familia Meneni, i. in stultorum numero, qui numerus est infinitus. 12 Menenus vixit ætate Horatij, homo superstitiosus & mente captus. 13 Alterum exemplum superstitionis. 14 AEgrotantis. 15 Votum matris per hypothesin. 16 Quartana, quæ ab atra bile proficiscitur corpus in principio paroxismi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Iouis. 18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine ieiunia imperant. 19 Vt viuo flumine ablutus ad tua sacra purus accedat. 20 Si casus hunc liberarit, *qui in Quartana sæpe plus valet, quàm medicus. Est enim quartana medicorum opprobrium.* 21 Ex morbo periculoso in sene præsertim. 22 Existimans se voti religione obstrictam. 23 Febrem renouabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens percussam. 25 Responsio est. 26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus. *Ironicè.* 27 Hanc defensionem dedit. 28 Ne insanus decret. 29 Discet sua peccata, quæ pendent in mantica, a tergo sibi ignoto. *Nemo enim suum tergum videt.* 30 Dialogus est inter Horat. & Damasippum vsque ad Satyræ finem. 31 O Damasippe, sic post merces amissas quæstuosam mercaturam facias. *Sic, particula est bene precantis.*

32 Respondet Damasippus.
33 Filia Cadmi.
34 Penthei.
35 Furiosa videtur? minime.
36 Loquitur Horat.
37 Hoc expone.
38 Audi, inquit Damasippus.
39 Magnifice ædificas.
40 Incedendo te effers, vt longus videare, i. opulentos & potentes viros imitaris.
41 Breuis es staturæ, i. res tua familiaris est tenuis & angusta.
42 Gladiatoris homunculi.
43 Animum & gestum tumidum.
44 In qua re es tu minus illo ridiculus?
45 AEquum est te idem facere?
46 Tanto viro dissimilem.
47 Et cum tanto?
48 AEsopi fabula.
49 Vt simul natos oppresserit.
50 Illa rogabat.
51 Quantus fuit ille virulus?
52 Respondet pullus.
53 Num tanto maior est, inquit mater?
54 Inquit pullus.

Qua me stultitia (quoniam non est genus vnum)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
32 *Quid? caput abscissum demens quum portat* 33 *Agaue*
34 *Gnati infœlicis, sibi tum furiosa* 35 *videtur?*
36 *Stultum me fateor (liceat concedere veris)*
Atque etiam insanum: tantùm hoc 37 *edissere, quo me*
Ægrotare putas animi vitio. 38 *Accipe: primùm*
39 *Ædificas. hoc est,* 40 *longos imitaris, ab imo*
Ad summum totus 41 *moduli bipedalis. & idem*
Corpore maiorem rides 42 *Turbonis in armis*
43 *Spiritum & incessum: qui ridiculus minus illo?*
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque 45 *verum est,*
46 *Tanto dissimilem,* 47 *& tanto certare minorem?*
48 *Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,*
Vnus vbi effugit, matri denarrat, vt ingens
Bellua 49 *cognatos eliserit.* 50 *illa rogare,*
51 *Quantáne? num tandem (se inflans) sic magna fuisset.*
52 *Maior dimidio.* 53 *Num tanto? Quum magis atque*
Se magis inflaret, Non, si te ruperis (54 *inquit)*
Par eris. 55 *Hæc à te non multum* 56 *abludit imago.*
57 *Adde poemata nunc (hoc est,* 58 *oleum adde camino)*
Quæ siquis sanus fecit, sanus facis & tu
59 *Non dico horrendam rabiem (*60 *iam desine) cultum*
*Maiorem censu (*61 *Teneas Damasippe tuis te)*
62 *Mille puellarum, puerorum mille furores.*
63 *O maior tandem parcas insane minori.*

55 Damasippus Horatium alloquitur. 56 Discrepat. 57 Adiunge ad insaniam tuam in ædificando, aliam qua furis in poematis scribendis. 58 Vt maior fiat tua insania. prouerbium est. 59 Missam facio tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitto vestitum tuum sumptuosiorem quàm census tuus ferat. 60 Loquitur Horat. sua vitia à Damasippo enumerari inuite audiens. 61 Tuis te vitijs contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damasippus) furores tuos, id est, insanos amores. 63 Respondet & exclamat Horat. O Damasippe (qui me stultior es & insanior) parcas mihi minori, id est, minus insano.

SATYRA

SATIRA V.

Sub persona cuiusdam Catij philosophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam spectantia.

[1] *VNde,& quò Catius?*[2] *Non est mihi tempus,*[3] *auenti*
[4] *Ponere signa nouis præceptis: qualia*[5] *vincant*
Pythogoran,[6] *Anytiq; reum, doctumq; Platona.*
[7] *Peccatum fateor, quum te sic tempore*[8] *læuo*
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quòd si[9] *interciderit tibi nunc aliquid,*[10] *repetes mox.*
Siue est naturæ hoc, siue artis.[11] *mirus vtroque.*
[12] *Quin id erat curæ, quo pacto cuncta*[13] *tenerem:*
Vtpote res[14] *tenues, tenui sermone*[15] *peractas,*
[16] *Ede hominis nomen: simul, an Romanus, an hospes.*
[17] *Ipsa memor præcepta canam: celabitur autor.*
Longa quibus[18] *facies ouis erit, illa memento,*
[19] *Vt succi melioris,& vt magis alba rotundis*
[20] *Ponere.*[21] *namque marem cohibent callosa vitellum.*
Caule suburbano,[22] *qui siccis creuit in agris,*
Dulcior.[23] *irriguo nihil est elutius horto.*
[24] *Si vespertinus subitò te oppresserit hospes,*
Ne gallina malum[25] *responset dura palato,*
[26] *Doctus eris viuam*[27] *misto mersare Falerno.*
[28] *Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis*
Natura est:[29] *alijs malè creditur, ille salubres*
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
[30] *Finiet,*[31] *ante grauem quæ legerit arbore solem*
Aufidius[32] *forti miscebat mella Falerno,*
Mendosè: quoniam vacuis committere venis,

1 Vnde venit Catius & quo vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catiius) tibi respondere.
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquam à quoquam traditis nomina imponere & vocabula, quæ sunt rerum σημεῖα. i. signa
5 Qualia vincere possunt.
6 Socratem ab Anyto accusatum.
7 Verba Horat.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoria effluxerit.
10 Facile in memoriam reuocabis, siue memoria constet natura siue arte.
11 Tu in vtroque es admirandus. Ironica est commendatio vt eum impellat ad dicendum.
12 Profectò (Inquit Catius) hoc agebam.
13 Vt tenerem memoriā.
14 Res subtiles.
13 Disputatas.
15 Dic nomen magistri tui, *inquit Horatius.*
17 Verba Catij.
18 Forma vestigari. 19 Vt gratioris saporis. 20 Mensæ appouere. 21 Nam oua dura veluti callo obducta marem vitellum, i. semen Masculi continent. 22 Dulcior caule agresti qui,&c. 23 Nihil est insipidius caule hortensi multis aquis irrigato. 24 Si vesperi hospes aduenerit. 25 Ne gallina male aduersetur palato & in faucibus reluctetur. 26 Nosse debes. 27 Falerno cum aqua diluto. 28 Hæc res molliculam efficiet carmen. 29 Alijs fungis periculosum est vesci. 30 Terminabit. 31 Quæ mane ex arbore decerpserit. 32 Austero Falerno.

Nil nisi lene decet. leni præcordia [33] mulso
Prolueris melius.[34] si dura morabitur aluus,
[35] Mitulus [36] & viles pellent [37] obstantia conchæ:
[38] Et lapathi breuis herba, sed albo non sine [39] Coo:
[40] Lubrica nascentes implent conchylia [41] lunæ.
Sed non omne mare est [42] generosæ fertile testæ.
Murice Baiano melior [43] Lucrina Peloris:
[44] Ostrea Circeis, [45] Miseno oriuntur Echini:
[46] Pectinibus patulis iactat se [47] molle Tarentum.
Nec sibi cœnarum quiuis temerè arroget artem,
[48] Ni prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara pisces auerrere [49] mensa,
Ignarum [50] quibus est ius aptius, & quibus assis
[51] Languidus in cubitum iam se conuiua reponet.
[52] Vmber & iligna nutritus glande rotundas
[53] Curuet aper lances carnem vitantis [54] inertem.
Nam [55] Laurens malus est, vluis & arundine pinguis.
Vinea [56] summittit capreas non semper [57] edules.
Fœcundi leporis [58] sapiens sectabitur armos.
Piscibus atque auibus quæ natura & foret ætas,
Ante meum [59] nulli patuit quæsita [60] palatum.
Sunt quorum ingenium noua tantum [61] crustula promit.
[62] Nequaquam satis in re vna consumere curam:
Vt siquis solum [63] hoc, maláne sint vina, laboret:
Quasi perfundat pisces [64] securus oliuo.
[65] Massica si cœlo supponas vina sereno,
Nocturna, siquid crassi est, tenuabitur aura,
(Et decedet odor neruis) inimicus:[66] at illa,
Integrum perdunt lino [67] vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet fœce Falerna

33 Melicrato.
34 Si venter sese non exoneret.
35 Musculus. Angl. **a mussell.**
36 Conchæ parui pretij.
37 Vt venter non sit laxus.
38 Et rumex, herba, quæ breuia & acuta habet folia, ventrem etiam euacuat.
39 Non sine vino sic dicto ab insula Co.
40 Conchilia generosa lubricam reddunt aluum.
41 Luna accrescente conchilia implētur.
42 Generosorum testaceorum.
43 Peloris in sinu Lucrino capta.
44 Ostrea Lucrina sunt meliora ostreis Circæis, vbi Circe filia solis habitauit.
45 In Meseno Baiarum portu, vbi Misenus AEneæ nauclerus vndis submersus perijt.
46 Piscibus os aperientibus, qui conchas habēt serratas ad similitudinem pectinis. Angl. **cockles.**
47 Tarentum mollitie & luxu diffluens.
48 Nisi prius explorata saporum ratione quæ tenuis est & difficulter percipitur.
49 Pisces è macello piscatorio caro pretio emere & auferre. 50 Quibus piscibus ius conueniat. 51 Crapula satiatus insurget iterum ad edendum quasi ad nouas delicias excitatus. 52 Ex Vmbria aper. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, sed inertia & otio comparatam. 55 Malus est aper nutritus in agro Laurenti. *quod est Latij oppidum.* 56 Suppeditat & nutrit. 57 Capreas non aptas esui. 58 Cui palatum sapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato consistit. 61 Placentas adinuenit. 62 Non satis est. 63 Si hoc curet solum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Massico nata. vide Od. 1. lib. 1. 66 Vina Massica. 67 Lineo sacculo percolata.

Vina,

Vina, columbino [68] *limum bene colligit ouo:*
[69] *Quatenus ima petit* [70] *voluens aliena vitellus.*
Tostis [71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea. nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho perna magis ac magis [73] *hillis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit*
Quæcunque immundis feruent allata [75] *popinis.*
Est operæ pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat oliuo:*
Quod pingui miscere mero muriaq́ decebit,
[77] *Non alia quàm quæ Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc vbi confusum* [80] *sectis inferbuit herbis,*
[81] *Corycioq́ croco sparsum* [82] *stetit:* [83] *insuper addes*
Pressa Venafranæ quod bacca remisit oliuæ.
Picenis cedunt pomis [84] *Tiburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Venucula conuenit ollis.*
Rectius [87] *Albanam fumo duraueris vuam.*
[88] *Hanc ego cum malis, ego* [89] *fæcem primus, & halec,*
Primus & inuenior piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Angustoq́ vagos pisces vrgere catino.*
[93] *Magna mouent stomacho fastidia, seu puer* [94] *vnctis*
Tractauit calicem manibus, [95] *dum furta liguit:*
Siue grauis [96] *veteri cratera limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *in scobe,* [1] *quantus*
Consistit sumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

68 Fæcem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Deducens aliena à natura vini, i. fæces.
71 Potorem languentem squillis renocabis ad edendum & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, esitare solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & armina factis.
74 Conuiua nauseans vult refici, &c.
75 E popinis quæ solent esse immundæ.
75 Simplex ius.
77 Non quauis muria, sed ea, quæ, &c.
75 Orca est vas fictile Constantinopolitanum, ventricosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco, sic dicto à monte Coryco in Cilicia.
82 Propemodum concreuit.
83 Super infundes oleum Venafranum.
84 Poma Tibure nata.
85 Pulchritudine præstans.

86 Vua Venucula melius in ollis conditur. 87 Vuam Albanam. 88 Hanc vuam Albanum ego primus inuenior circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem fæcatam, per hendiaden. 90 Permixtum, vel incerniculo purgatum. 91 Tria millia sestertiûm insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces continere. 93 Magnam nauseam mouent hæc, siue, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum e patinis ablata vorat. 96 Cratera veteris artificij. 97 In scopis paruo pretio habendis. 98 Quibus conuiuæ manus vnctas tergant. 99 Quo vasa defricata splendeant. 1 Quam paruus sumptus? 2 Quò sumptus est minor, eò culpa est maior. 3 Te-ne decet (ò Horati) pauimenta marmorea versicoloria, scopa ex palma mundare?

[4] Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?
Oblitum, quanto curam sumptumq́, minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iustius [5] illis,
Quæ nisi diuitibus nequeant contingere mensis.
[6] Docte Cati, per amicitiam diuosq́, [7] rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque memento.
Nam quamuis referas [8] memori mihi pectore cuncta,
Non tamen [9] interpres tantundem iuueris. adde
[10] Vultum habitumq́, hominis: quem tu vidisse beatus
Non magni pendis, [11] quia contigit: at mihi cura
Non mediocris inest, [12] fontes vt adire remotos,
[13] Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ,

4 Et purpureas vestes substernere toralibus ignotis?
5 Rebus nitidis & sumptuosis.
6 Iocatur Horatius suburbanè illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit institutus.
7 Rogatus à te.
8 Memoriter.
9 Quum tu sis tantùm interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes.
10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui. 11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Vt audiam ipsos auctores & inuentores huius disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Vlyssis Tiresiæ vmbram apud inferos consulentis, Poeta insidiatores & captatores testamentorum describit.

HOc quoque [1] Tiresia, [2] præter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam [3] res
[4] Artibus atque modis. quid rides? Iámne [5] doloso
Non satis est Ithacam reuehi, patriosq́, Penates
Aspicere? [6] O nulli quicquam mentite, vides vt
Nudus inopsq́, domum redeam, [7] te vate, neque illic
Aut [8] apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
Et genus, & virtus, [9] nisi cum re, vilior [10] alga est.
[11] Quando pauperiem missis [12] ambagibus horres:
Accipe, qua ratione queas ditescere. [13] turdus
Siue aliud [14] priuum dabitur tibi, [14] deuolet illuc
Res vbi magna [19] nitet domino sene: dulcia poma

1 Tiresias fuit vates Thebanus, cuius iudicio Iuno offensa eum oculis orbanit.
2 Præter alia quæ mihi narrasti.
3 Iacturas præteritas resarcire.
4 Iure vel iniuria
5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci, ô Vlysses, &c. *Sunt verba Tiresiæ.*
6 O vates veridice, *inquit Vlysses.*
7 Te vaticinante.
8 Penum, vel repositorium.
9 Nisi cum diuitijs.
10 Herba nullius vsus, vide Epod. 17. lib. 1. 11 Quoniam, &c. *inquit Tiresias.* 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Siue turdus. 14 Siue aliud priuatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est diuitiarum.

Et quoscunque feret cultus tibi fundus [17] honores,
[18] Ante Larem gustet venerabilior Lare diues.
Qui quamuis periurus erit,[19] sine gente,[20] cruentus
Sanguine fraterno, fugitiuus: ne tamen illi
Tu comes [21] exterior, si postulet, ire recuses.
[22] Vt ne tegam spurco [23] Damæ latus? haud ita Troiæ
Me gessi, certans semper [24] melioribus.[25] Ergo
Pauper eris. Fortem [26] hoc animum tolerare iubebo.
Et quondam maiora tuli. tu protinus, vnde
Diuitias ærisq́; [27] ruam, dic augur, aceruos.
[28] Dixi equidem, & dico captes astutus vbique
Testamenta senum: neu si vafer vnus & alter
[29] Insidiatorem [30] præroso fugeris hamo,
Aut spem [31] deponas,[32] aut artem illusus omittas.
Magna, minorve foro si res [33] certabitur olim,
Viuet vter locuples sine gnatis,[34] improbus, vltro
Qui meliorem audax vocet in ius, illius esto
Defensor: fama ciuem causaq́; [35] priorem
Sperne, domi signatus erit. fœcundáve coniux,
[36] Quinte puta, aut Publi (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me [38] virtus tua fecit amicum.
[39] Ius anceps noui, causas defendere possum.
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] cassa nuce pauperet. hæc mea cura est,
Ne quid tu perdas,[41] neu sis iocus,[42] ire domum atque
[43] Pelliculam curare iube: [44] sis cognitor ipse.
Persta atque obdura, seu [45] rubra canicula findet
[46] Infantes statuas, seu pingui [47] tentus omaso
[48] Furius hybernas cana niue conspuet Alpes.
Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens

17 Optimos fructus honoribus deorum debitos.

18 Antequam fructuum primitias laribus tuis offeras.

19 Ignobilis, vt libertus vel libertinus

20 Fratricida.

21 Comes inferior à parte sinistra incedens.

22 Verba sunt Vlyssis.

23 Homini abiecto & seruili genere nato?

24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.

25 *Tiresiæ conclusio.*

26 Vt præter meam consuetudinem, hominem infimæ sortis colam ditescendi causa, inquit Vlysses

27 Vnde ernam.

28 *Loquitur Tiresias.*

29 Si quis vafer te fugerit insidiatorem qui captandæ hæreditatis causa, munera quasi ex insidijs offers.

30 Hamo prægustato, Metaph. a piscibus.

31 Aut spem abijcias.

32 Dolum.

33 Si res litigabitur posthac.

34 Esto vltro, i. esto non rogatus illius improbus defensor & indefessus patronus, qui audax, &c.

35 Sperne ciuem meliorem. 36 Tiresias captatorem docet formulam senis aucupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant nominati, prænomine, nomine, cognomine, vt *M. Tull. Cicero.* 38 Non pecunia. 39 Quid in vtramque partem trahi potest. 40 Quam te inani nuce fraudet. 41 Ne sis cuiquam ludibrio. 42 Tiresiæ sunt præcepta ad Vlyssem. 43 Delicate viuere. 44 Esto patronus. 45 Canicula ardens & ignita, i. siue æstas fuerit, siue bruma. 46 Statuas mutas, intelligit fortasse infacundos auctores, vel iudices ineptos. 47 Distentus pinguibus intestinis. 48 Poeta bibaculus, qui cum brumam describeret, vtebatur hoc versu: *Iupiter hybernas cana.*

[49] Inquiet) [50] vt patiens? vt amicis aptus? vt acer?
[51] Plures amabunt thynni, [52] & cetaria crescent.
Si cui præterea [53] validus malè filius in re
[54] Præclara sublatus aletur: ac manifestum
[55] Cœlibis obsequium [56] nudet te, [57] leniter in spem
Arrepe officiosus: vt & scribare secundus
[58] Hæres, &, si quis casus puerum [59] egerit Orco,
[60] In vacuum venias [61] perrarò hæc alea fallit.
[62] Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
[63] Abnuere, [64] & tabulas à te remouere memento:
Sic tamen [65] vt limis rapias [66] quid prima secundo
Cura velit versu. solus, multisne cohæres,
Veloci percurre oculo. plerunque [67] recoctus
Scriba ex quinque-viro coruum [68] deludet hiantem,
Captatórque [69] dabit risus Nasica Corano.
[70] Num furis? an prudens [71] ludis me, obscura canendo?
[72] O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo [73] iuuenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Ænea, tellure mariq́;
Magnus erit: [74] forti nubet procera Corano
Filia Nasicæ, [75] metuentis reddere soldum.
Tum [76] gener hoc faciet: tabulas [77] socero dabit, atque
Vt legat orabit. multum Nasica [78] negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget: inueniétque
Nil sibi legatum, [79] præter plorare, [80] suísque
[81] Illud ad hæc iubeo: mulier si fortè dolosa
Libertúsve senem delirum [82] temperet, [83] illis

49 Dicet de te.
50 Quam patiens est Vlysses?
51 Plures senes sine liberis accedent, qui tuæ fidei causam suã committent. Thynni sunt pisces admodũ celeres, quorum multi capiuntur in Hispania ad columnas Herculis.
52 Viuaria & piscinæ vbi pisces prægrandes aluntur.
53 Filius valetudinarius & parum firmus.
54 In censu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.
55 Obsequium hominis sine liberis.
55 Ne fallaciam tuã prodat.
57 Sensim & paulatim tuis officijs demerere.
58 Filio languenti substitutus.
59 Si quis casus ad mortem, pueru͂ perduxerit.
60 In locum hæredē vacuum.
61 Perrarò hic euentus frustratur.
62 Quicunque testatur. Est Tmesis.
63 Recusare.
64 Tabulas testamenti.
66. Vt obliquis oculis inspicias.
65 Quid prima tabula cerata (i. primus versus in quo scribebatur nomen testatoris) velit in secundo versu, id est, quem hæredem constitueret testator.
67 Sæpe scriba ætate grandis & in multis negotijs versatus, ex quinque-viro iterum in scribam redijt. 68 Hæreditati insidiantem decipiet, vt vulpes olim AEsopi coruum. 69 Præbebit ridendi occasionem. 70 Loquitur Vlysses. 71 Ludificas me? 72 O Vlysse fili Laertis. 73 Augustus. 74 Diuiti. 75 Fugientis, vel nolentis reddere vniuersum debitum. *Dotem cum filia scrensse intelligis.* 75 Coranus. 77 Nasicæ dabit testamenti tabulas. 78 Quas inspicere negauit. 79 Præter ploratum & fletum. 80 Suæ filiæ. 81 *Aliud Tiresiæ præceptum ad captandum senem.* 82 Si regat. 83 Liberto, vxori, vel concubinæ.

Accedas

Accedas socius: [84] *laudes, lauderis vt absens.*
[85] *Adiuuat hoc quoque: sed vincit longè prius* [86] *ipsum*
Expugnare caput. [87] *scribet mala carmina* [88] *vecors?*
Laudato. scortator erit? caue te roget: [89] *vltro*
Penelopen facilis pottiori trade. [90] *putásne,*
[91] *Perduci poterit, tam frugi, támque pudica?*
Quam nequiere proci [92] *recto depellere cursu?*
[93] *Venit enim magnum donandi* [94] *parca iuuentus,*
Nec tantum [95] *Veneris quantum studiosa* [96] *culinæ.*
Sic tibi Penelope [97] *frugi est: quæ si semel vno*
[98] *De sene gustârit, tecum partita* [99] *Lucullum,*
Vt canis [1] *à corio nunquam absterrebitur vncto.*
Me sene, quod dicam, factum est. anus improba Thebis
[2] *Ex testamento sic est* [3] *elata, cadauer*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit [4] *hæres.*
Scilicet elabi si posset mortua. credo,
[5] *Quòd nimium institerat viuenti, cautus adito:*
Neu desis [6] *operæ, neve immoderatus abundes.*
Difficilem & morosum offendet garrulus [7] *vltro*
[8] *Non etiam sileas.* [9] *Dauus sis comicus: atque*
Stes capite [10] *obstipo, multum similis metuenti.*
[11] *Obsequio grassare: mone,* [12] *si increbuit aura,*
[13] *Cautus vti velet charum caput: extrahe turba,*
[14] *Oppositis humeris:* [15] *aurem substringe loquaci.*
Importunus amat laudari? donec [17] *ohe iam*
Ad cœlum manibus [18] *sublatis, dixerit, vrge, &*
Crescentem tumidis infla sermonibus [19] *vtrem.*
Quum te seruitio longo curaq; [20] *leuarit:*
[21] *Et certum vigilans, quartæ sit partis Vlysses,*

84 Laudare debes libertum vel mulierem.
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipsum senem capere.
87 Si scribet.
88 Stultus vel insanus.
89 Non rogatus vxorem eі tuam suppone tanquam potiori.
90 *Verba sunt Vlyssis ad Tiresiam.*
91 Persuaderi.
92 Ad adulterium impellere.
93 *Respondet Tiresias.*
94 Venit iuuentus illiberalis, & restricta in magnum donando.
95 Rei venereæ.
96 Ventris.
97 Casta est.
98 Si senis munera sit semel expertus.
99 Lucrum a sene acceptum.
1 Quod rodere didicit.
2 Ipsius voluntate.
3 Elata e domo ad rogum.
4 Ea lege institutus est hæres, si corpus testatricis oleo copioso inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam viuam prosecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non pronocatus garrit, offendet, &c. 8 Ne sis etiam nimium taciturnus. 9 Indue personam Daui timide cum domino suo loquentis. 10 Capite in alterum humerum inclinato, qui gestus est hominis ad palpandum parati. 11 Quouis genere obsequij diuitem capta, eique insidiare. 12 Si ventus factus est acrior. 13 Sibi cauens. 14 Obiectis humeris tuis, ne in turba iactetur. 14 Aurem tuam substringe loquaci seni, i. auribus tuis substrictis & arrectis, finge te attente auditurum longas senis narrationes. 16 Importune. 17 Donec dixerit, Ohe iam satis est. 18 Præ gaudio. 19 Infla hominem vanum & philautum, qui falsis laudibus & adulationibus velut vter intumescit. 20 Morte sua. 21 Et quum tu certò vigilans, non somnians, audieris hæc verba. *Quartæ partis hæres sit Vlysses.*

Audieris,

Audieris, hæres:[22] *ergo nunc Dama sodalis*
[23] *Nusquam est? vnde mihi tam fortem, tamq;*[24] *fidelē?*
[25] *Sparge subinde: &, si paulum potes, illacrymare.*[26] *est*
[27] *Gaudia prodentem vultum*[28] *celare. sepulchrum,*
Commissum[29] *arbitrio*[30] *sine sordibus extrue.*[31] *funus*
Egregiè factum laudet vicinia. siquis
Fortè cohæredum senior[32] *male tussiet,*[33] *huic tu*
Dic,[34] *ex parte tua, seu fundi siue domus sit*
Emptor,[35] *gaudentem nummo te addicere.*[36] *sed me*
[37] *Imperiosa trahit Proserpina: viue valeq;.*

22 Post obitum senis, sic dices voce queribunda. *Ergo nunc, &c.*
23 Mortuus est.
24 Vnde tam fidelē parabis amicum?
25 Diuulga hæc verba, *vnde mihi, &c.*
26 Licet, *vel*, vtile est.
27 Propter senis mortem.
28 Vultum hilarem dissimulatione &, fictis lachrymis celare
29 Arbitrio tuo si est commissum. 30 Extrue magnificè. 31 Pompam funeralem à te factam. 32 Grauiter & periculose. 33 Huic cohæredi. 34 Ex parte quæ tibi ex testamento obuênit. 35 Dic te malentem nummum, quàm fundum, addicere ei fundum pecunia. 36 *Tiresiæ umbra apud inferos hæc omnia loquitur.* 37 Proserpina quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum ijs quæ habet, viuere ac plura non optare dicit. Deinde otij sui quo ruri fruitur commoda cum incommodis negotiorum & molestiarum, quæ vitam vrbanam comitantur, comparat.

[1] *HOc erat in votis:*[2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus vbi, & tecto vicinus[3] *iugis aquæ fons,*
Et paulum syluæ[4] *super his foret.*[5] *auctius atque*
Dij melius fecêre. bene est. nihil amplius oro,
[6] *Maia nate: nisi vt*[7] *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque maiorem feci[8] *ratione mala rem,*
Nec sum facturus[9] *vitio culpâve minorem.*
[10] *Si veneror stultus nihil horum.*[11] *O si angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc[12] *denormat agellum:*
O si vrnam argenti[13] *fors quà mihi monstret (vt illi,*
Thesauro inuento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit,[14] *diues amico*

1 Hoc optabam.
2 Modicus ager.
3 Fons aquæ perennis.
4 Vltra hæc.
5 Amplius quàm optabam.
6 O Mercuri.
7 Nisi vt hæc munera facias mihi perpetua & firma.
8 Iniuria vel fraude.
9 Nequitia luxuriâve.
10 Si nihil horum à dijs precor quæ proxime dicam.
11 Vtinam angulus ille, &c.
12 Qui facit agellum inæqualem. 13 Fortuna alicubi. 14 Diues factus fauente Hercule, *qui thesauris recludendis præesse creditur.*

Hercule)

Hercule) [15]*si quod adest, gratum iuuat: hac prece te oro;*
Pingue pecus [16] *domino facias, & cætera præter*
[17]*Ingenium: vtq; soles,* [18] *custos mihi maximus adsis.*
Ergo vbi me in montes & [19] *in arcem ex vrbe remoui,*
Quid prius illustrem [20] *satyris, musáq; pedestri?*
[21]*Nec mala me ambitio perdit, nec* [22] *plumbeus auster*
Autumnúsque grauis, [23]*Libitinæ quæstus acerbæ.*
[24]*Matutine pater, seu Iane libentiùs* [25]*audis,*
[26]*Vnde homines operum primos vitæq; labores*
Instituunt (sic dijs placitum) tu carminis esto
Principium [27] *Romæ sponsorem me rapis: eia,*
[28]*Ne prior officio quisquam respondeat, vrge.*
Siue Aquilo [29] *radit terras, seu bruma niualem*
[30]*Interiore diem gyro trahit,* [31] *ire necesse est*
[32] *Postmodo, quod mî obsit, clarè certúmque loquuto,*
Luctandum in turba: facienda iniuria [33] *tardis.*
[34]*Quid vis insane? & quas res agis? Improbus vrget*
[35] *Iratis precibus,* [36] *tu pulses omne quod obstat,*
Ad Mæcenatem [37] *memori si mente recurras.*
[38] *Hoc iuuat, & melli est: non mentiar. at simul atras*
Ventum est [39] *Esquilias, aliena negotia centum*
Per caput, [40] *& circa saliunt latus. Ante secundam*
Roscius orabat [41] *sibi adesses ad puteal cras:*
[42]*De re communi scribæ magna atque noua te*
Orabant hodie meminisses Quinte reuerti,
[43]*Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar: Si vis, potes addit: & instat,*
[45]*Septimus octauo propior iam fugerit annus,*

15 Si eo, quod possideo, delector.
16 Mihi domino.
17 Præter pingue i. hebes ingenium.
18 *Sub Mercurij tutela sunt Poetæ.* Vide Od. 17. lib. 2.
19 In villam Tusculanam in monte positam.
20 Satyrico carmine & versibus qui stant pedibus solutæ orationi similibus.
21 Quando in agro sum, nulla perturbatione afficior.
22 Insalubris auster cuius intemperie corpora ingrauescunt.
23 Quum multi in Autumno intereunt, quęstum faciunt ij, qui in funeribus procurandis sunt occupati, dicti libitinarij a Libitina funerum dea.
24 A matura. i. aurora.
25 Libentiùs appellatis.
26 A quo.
27 Quum Romæ sum, ô Iane, tu cogis me esse fideiussorem i. pro altero spondere.
28 Vrge ne quis me officiosior existat.
29 Siue Aquilo flat & deuastat terras.

30 Siue Bruma breuiore ambitu diem contrahit. 31 Ad spondendum pro altero. 32 Postea laborandum est mihi in turba id clare & aperte locuto, quod mihi damnum afferat, *spondendo nimirum* 33 Tarditis euntibus, sc. dum propero. 34 Verba sunt eius qui ab Horatio properante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulsare quicquid obstat eunti. 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Respondet Horatius, hoc (nempe in turba iactari & male audire) esse sibi voluptati instar mellis. 39 In Esquilijs habitabat Mæcenas, quas atras appellat vel quod olim erat plebis sepulcretū, vel quòd eò veniens atris curis obruebatur. 40 Omni ex parte insiliunt. 41 Vt tu Horati sibi esses aduocatus ad puteal. i. ad locum vbi prætor ius dicebat. 42 De re quæ ad rem publicā pertineat. 43 Da operam vt Mæcenas subscribat. 44 Si dixeris, tentabo an velit subscribere? 45 Septimus annus elapsus est, ferè octauus, ex quo, &c.

Ex

Ex quo Mæcenas me cœpit habere ſuorum
In numero: duntaxat ad hoc,[46] *quem tollere rheda*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (*Syro par?*
[47] *Hoc genus:*[48] *hora quota eſt?*[49] *Thrax eſt Gallina*
Matutina[50] *parum cautos iam frigora mordent.*
[51] *Et quæ rimoſa bene reponuntur in aure.*
[52] *Per totum hoc tempus ſubiectior in diem & horam*
Inuidiæ.[53] *noſter ludos ſpectauerat vnà,*
Luſerat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à roſtris manat per compita rumor?*
Quicunque obuius eſt,[55] *me conſulit:*[56] *ô bone (nam te*
Scire,[57] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid[58] *de Dacis audiſti?*[59] *Nil equidem.*[60] *vt tu*
Semper eris deriſor ad omnes. Dij[61] *exagitent me,*
[62] *Si quicquã.*[63] *Quid militibus promiſſa*[64] *Triquetra*
Prædia Cæſar an eſt Itala tellure daturus?
Iurantem me ſcire nihil mirantur, vt vnum
Scilicet egregij mortalem altique ſilenti.
[65] *Perditur hæc inter*[66] *miſero lux, non ſine votis:*
O rus, quando ego te aſpiciam? quandóque licebit,
Nunc veterum libris, nunc ſomno[67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere ſollicitæ iucunda obliuia vitæ?*
O quando[69] *faba Pythagoræ cognata, ſimulq́;*
Vncta ſatis pingui[70] *ponentur oluſcula lardo?*
[71] *O noctes cœnæq́; deûm: quibus ipſe, meiq́;*
[72] *Ante Larem proprium veſcor:*[73] *vernaſq́; procaces*
Paſco[74] *libatis dapibus. prout cuique libido eſt,*
[75] *Siccat inæquales calices conuiua, ſolutus*
Legibus[76] *inſanis: ſeu quis capit*[77] *acria fortis*

46 Factùrus iter communicat mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas huius generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignauiæ cauſa gallinã nominat) & Syrus duo erãt gladiatores
50 Sunt parum cauti qui ſub finem Autumni vtuntur adhuc veſte æſtiua.
51 Quæ garrulis ſine periculo poſſunt committi.
52 Per totum hoc ſeptenniũ fui magis ac magis inuidiæ expoſitus.
53 Noſter Horatius (dicunt omnes inuidi) Fortunæ filius homo fœliciſsimus vnà cum Mæcenate verſatus eſt in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis rumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati.
57 Auguſtum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoris.
61 Dij malè me vexent.
62 Audiui.

63 Quid? (inquit percunctator) verum prædia militibus promiſſa daturus eſt Cæſar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta eſt Triquetra a tribus promontorijs. 65 Conſumitur dies inter hæc negotoria. 66 Mihi in miſerijs, ſed non ſine optatis. 67 Quæ dantur ioco & otio. 68 Huius vitæ vrbanæ ſollicitudines obliuiſci. 69 A faba Pythagoras abſtinuit quaſi ſibi cum ea cognatio aliqua eſſet, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigraſſet. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ curæ ſuaues & iucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante Deum domeſticum & familiarem. 73 Audaculos ſeruos domi noſtræ natos. 74 Dapibus à me prius degustatis & leuiter taſtis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro ſuo quiſque arbitratu. 76 Per leges quæ indicunt erat conuiuis à bibendi Magiſtro, quantum quiſque biberet. 77 Grandia pocula.

Pocula

Pocula,[78] *seu modicis vuescit lætius. ergo*
[79] *Sermo oritur non de villis domibúsue alienis:*
Nec malè, nécne [80] *Lepos saltet: sed, quod magis ad nos*
Pertinet, & nescire malum est, agitamus: vtrúmne
Diuitiis homines an fiat virtute beati:
Quidúe ad amicitias,[81] *vsus rectúmne trahat nos,*
Et quæ sit natura boni,[82] *summumque quid eius.*
Ceruius, hæc inter, vicinus [83] *garrit aniles*
[84] *Ex re fabellas. nam si quis laudat* [85] *Arelli*
Sollicitas [86] *ignarus opes,*[87] *sic incipit:*[88] *Olim*
Rusticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepisse [89] *cauo, veterem vetus hospes amicum:*
[90] *Asper, & attentus quæsitis,*[91] *vt tamen arctum*
Soluerit hospitiis animum. quid multa? neque illi
[92] *Sepositi ciceris nec longæ inuidit auenæ.*
[93] *Aridum & ore ferens acinum, semesaq́; lardi*
Frusta dedit: [94] *cupiens varia fastidia cœna*
Vincere tangentis malè singula dente superbo:
[95] *Quum pater ipse domus palea porrectus in horna*
[96] *Esset ador, loliúmque,*[97] *dapis meliora relinquens.*
Tandem vrbanus ad hunc, Quid te iuuat (inquit) amice,
[98] *Prærupti nemoris patientem viuere dorso?*
Vis tu homines vrbémque [99] *feris præponere syluis?*
Carpe viam (mihi crede) [1] *comes:*[2] *terrestria quando*
Mortales animas viuunt sortita neque vlla est
[3] *Aut magno aut paruo lethi fuga.*[4] *quo bone circa*
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus:
Viue memor quàm sis æui breuis.[5] *Hæc vbi dicta*
Agrestem pepulere, domo leuis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, vrbis auentes

78 Seu modico potu delectatur.
79 Sermo conuiualis in cœna rustica.
80 Lepos insignis saltator, Augusti scurra.
81 Vtilitas an honestas.
82 Et quid sit Summum bonum.
83 Ceruius iucundè narrat vulgares fabulas.
84 Ex vsu.
85 Cuiusdam auari nomen est Arellius.
86 Non expertus, quantas secum curas trahunt amplæ diuitiæ.
87 Ceruius sic incipit.
88 Quondam.
89 Angusto cubili.
90 Laboriosus, non delicatus.
91 Ita tamen vt animum parcum laxaret hospitis, i. hospitibus accipiendis.
92 Hellenismus. *Inuidao cum genetiuo casu, pro quo Latini dicerent*, Neque inuidit illi sepositum cicer neque longam auenam, sed liberaliter ei apposuit.
93 Acinum desiccatum.
94 Cupiens varietate eduliorum depellere vrbani fastidia muris dente superbo singula gustantis.

95 Cùm mus rusticus stratus in palea huius anni. 96 Ederet ador farris genus. 97 Relinquens dapes meliores. 98 Nemoris alti. 99 Desertis regionibus. 1 Comitare me in vrbem. 2 Quandoquidem terrestria animalia mortales habent animas. Horatius vel ex Atheorum sententia vel in persona muris vrbani & cæterarum animantium (homine excepto) ista loquitur. 3 Nobili aut ignobili. 4 Quo circa benè. 5 Postquam hæc verba muris vrbani, murem rusticum impulerunt vitæ genus commutare.

Mœnia

6 Noctu.
7 Purpura.
8 Splenderet stragula vestis.
9 In canistris ordine dispositis & exornatis.
10 Murem rusticum extentum vel accumbentem.
11 Instar serui ad ministrandum expediti.
12 Mus vrbanus.
13 Dapes dapibus accumulat.
14 Officiosè in morem vernatum.
15 Prægustans.
16 Mus rusticus porrectus in stragula purpurea gaudet sorte mutata.
17 Ob res iucundas præbet se lætum conuiuam.
18 Lectis discubitorijs.
19 Currebat.

Mænia [6] nocturni subrepere. iamq; tenebat
Nox medium cæli spatium, quum ponit vterque
In locuplete domo vestigia: rubro vbi [7] cocco
Tincta super lectos [8] canderet vestis eburnos,
Multáque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul [9] extructis inerat hesterna canistris.
Ergo vbi purpurea [10] porrectum in veste locauit
Agrestem, [11] veluti succinctus cursitat [12] hospes,
[13] Continuatq; dapes: nec non [14] vernaliter ipsis
Fungitur officijs, [15] prælambens omne quod affert.
[16] Ille cubans gaudet mutata sorte, [17] bonisq;
Rebus agit lætum conuiuam: quum subitò ingens
Valuarum strepitus [18] lectis excussit vtrumque.
[19] Currere per totum pauidi conclaue, magisq;
[20] Exanimes trepidare, [21] simul domus alta [22] Molossis
Personuit canibus. [23] tum rusticus, Haud mihi vita
Est opus hac (ait) [24] & valeat: me sylua [25] cauusq;
Tutus ab insidijs tenui solabitur [26] eruo.

20 Metu perturbati magis trepidabant. 21 Simulatque 22 Canibus Epiroticis à Molossa, ciuitate Epili, vbi canes robusti gignuntur. 23 Mus rusticus. 24 Valeat hæc vita vrbana turbulenta & timoris plena. 25 Cauerna, *vbi ante habitabat.* 26 Eruum, est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit seruum vehementer dominum suum increpantem, quòd aliter viuat quàm promiserat aut præ se ferat.

1 Audio te loquentem.
2 Existens in seruitute.
3 Num Dauus audet hæc loqui? inquit Dominus suus.
4 Ita est, ego Dauus seruus tibi vtilis, cupio te paucis conuenire.

IAmdudum [1] ausculto: & cupiens tibi dicere [2] seruus
Pauca, reformido. [3] Dauúsne? [4] ita, Dauus amicum
Mancipium domino, [5] & frugi, quod sit satis: hoc est,
Vt vitale putes. [6] Age, libertate Decembri,
(Quando ita maiores voluerunt) vtere: narra.
[7] Pars hominum vitijs gaudet [8] constanter, [9] & vrget

5 Seruus *inquam*, tamen frugalitate præditus, vt me meo merito iudicare possis vitalem, i. meliore vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cùm Saturnalia celebrentur (*inquit Dominus*) seruis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba serui. 8 Pertinaciter. 9 Perseuerat in consilio suscepto.

Propo-

Propositum: pars multa [10] *natat, modò* [11] *recta capessens,*
Interdum [12] *prauis obnoxia. sæpe notatus*
[13] *Cum tribus annellis,* [14] *modò læua Priscus inani,*
Vixit [15] *inæqualis:* [16] *clauum vt mutaret in horas:*
[17] *Ædibus ex magnis subitò se conderet, vndè*
[18] *Mundior exiret vix libertinus* [19] *honestè.*
Iam mœchus Romæ, iam mallet [20] *doctus Athenis*
Viuere: [21] *Vertumnis,* [22] *quotquot sunt, natus iniquis.*
Scurra Volanerius, postquam illi [23] *iusta chiragra*
[24] *Contudit articulos, qui pro se* [25] *tolleret atque*
Mitteret in [26] *pyrgum talos, mercede diurna*
Conductum pauit. quanto constantior idem
In vitijs, [27] *tanto leuius miser ac prior* [28] *illo,*
[29] *Qui iam contento, iam laxo fune laborat.*
[30] *Non dices hodie, quorsum hæc tam* [31] *putida tendant,*
Furcifer? [32] *Ad te, inquã.* [33] *quo pacto, pessime?* [34] *Laudas*
Fortunam & mores [35] *antiquæ plebis:* [36] *& idem,*
Si quis ad illa deus [37] *subitò te agat,* [38] *vsque recuses:*
Aut quia non sentis, [39] *quod clamas, rectius esse,*
Aut quia [40] *non firmus rectum defendis:* [41] *& hæres,*
Nequicquam cœno cupiens [42] *euellere plantam.*
[43] *Romæ rus optas, absentem* [44] *rusticus vrbem*
Tollis ad astra [45] *leuis. si nusquam es fortè vocatus*
Ad cœnam, [46] *laudas securum olus: ac,* [47] *velut vsquam*
Vinctus eas, ita te fœlicem dicis, [48] *amásque,*
Quòd nusquam tibi sit [49] *potandum.* [50] *iusserit ad se*
Mæcenas [51] *serum sub lumina prima venire.*

10 Instabilis est huc illuc fluctuans.
11 Virtutes sequẽs.
12 Vitijs obnoxia.
13 Annulos plures gestasse, turpe fuit.
14 Vixit aliquando sine vllo annulo: quem in sinistra manu gestare mos erat, quia manus sinistra otiosior est. & propterea minus in illa annuli atteruntur, quàm in dextra.
15 Sibi non constans.
16 Clauum aut latum aut angustum. vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis subitò migraret in domum abiectam.
18 Vnde. i. ex qua exiret paulò elegantior.
19 Decenter.
20 Priscus Orator fuisse dicitur.
21 Vertumnus deus est annum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, vnde multiformis & mutabilis apparet: Quamobrem qui inconstantes sunt & mobili ingenio, dicuntur nati iratis Vertumnis.
22 Quotquot sunt Vertumni. Nõ quod multi essent Vertumni, sed quia Vertumnus variè depingebatur, modò arator, seminator, messor, modò plantator, fossor, &c. 23 Chiragra grauis, & suis numeris absoluta. 24 Comminuit articulos. 25 Ex alueo sumeret. 26 In vasculum, ex quo, ad euitandum dolum tali ab aleatoribus in alueum conijciebantur, ne si manu iacerentur, lusores fraudem committerent. 27 Tantò minùs miser. 28 Illo Prisco. 29 Qui modò ita contendit funem, vt periculum sit ne rumpatur, modò nimis laxat, i. in omni vitiorum genere volutatur. 30 *Verba sunt heri.* 31 Verba raucida & auditu iniucunda. 32 *Respondet seruus.* 33 *Loquitur herus.* 34 Sunt verba Daui ad herum. 35 Mores antiquorum hominum. 36 Et tu idem. 37 Si sine tuis votis ad illa te compellat. 38 Valdè recuses. 39 Quod asseris. 40 Non stabilis. 41 In luto hæsitas. 42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere. 43 Quando Romæ es. 44 Quando rure. 45 Inconstans. 46 Victum domesticum laudas. 47 Quasi, quò vocaris, eò coactus & inuitus eas. 48 Estque tibi iucundum. 49 Epulandum. 50 Si iusserit. 51 Serò paulò ante vesperum.

Con-

Conuiuam,[52] *Nemon' oleum feret ocyus? ecquis*
Audit? cum magno [53] *blateras clamore,*[54] *fugísq;*
Miluius [55] *& scurræ tibi non* [56] *referenda precati*
Discedunt.[57] *etenim fateor, me dixerit* [58] *ille*
[59] *Duci ventre leuem:* [60] *nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners. si quid vis, adde,[61] *popino.*
[62] *Tu, quum sis* [63] *quod ego, & fortassis nequior, vltrò*
[64] *Insectere, velut melior?* [65] *verbísq; decoris*
Obuoluas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis dependeris? [66] *aufer*
Me vultu terrere, manum [67] *stomachúmque teneto,*
Dum quæ [68] *Crispini docuit me ianitor edo.*
[69] *Te coniux aliena capit, meretricula Dauum.*
Peccet vter nostrûm cruce dignius? acris vbi me
[70] *Natura incendit,*[71] *sub clara nuda lacerna*
Quæcunque excepit turgentis verbera [72] *caudæ,*
[73] *Clunibus aut agitauit equum lasciua supinum:*
[74] *Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne*
Ditior aut formæ melioris [75] *meiat eodem.*
[76] *Tu, quum* [77] *proiectis insignibus, annulo equestri,*
[78] *Romanóque habitu,*[79] *prodis, ex iudice, Dama*
Turpis,[80] *odoratum caput obscurante* [81] *lacerna:*
Non es quod simulas? metuens [82] *induceris atque*
[83] *Altercante libidinibus* [84] *tremis ossa pauore.*
[85] *Quid refert, vri virgis, ferróque necari?*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] *Quo te demisit peccati* [87] *conscia herilis,*
[88] *Contractum, genibus tangas caput? éstne marito*
Matronæ peccantis [89] *in ambos iusta potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem properantis. *Cænaturi oleo vngebantur.*
53 Inepte clamas.
54 Ad cœnam festinas.
55 Parasiti, qui erant apud te cœcaturi.
56 Multa mala.
57 Daui sunt verba, non Horatij.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suauem odorem obsonij percipiendum.
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Seruus nimirum
64 Debésne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iram comprime.
68 Philosophi. vide Sat. 3. lib 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea veste tam tenui vt meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentulæ tumentis.
73 Aut superincumbando me clunibus agitauit veluti equo insidens.

74 Me missum facit illæsa fama. 75 Cum eâdem coeat. 76 Tu here. 77 Ornamentis equestribus depositis. 78 In toga. 79 Quum tu vestitum seruilem sumis (ne ab alijs agnoscaris), & ex iudice factus es Dama, seruus infamis. Non es, &c. 80 Caput odoribus delibutum. 81 Pallio obsoleto. 82 Induceris in ædeis mulieris. 83 Pugnante metu cum libidine. 84 Habes ossa trementia. 85 Quid interest vtrum eas gladiator auctoratus (i. obligatus pretio) virgis vri, (i. verberandus & gladio necandus) an mœchus sis clausus in area turpi. Quasi diceret: quid interest inter gladiatorem & adulterum? 86 In quam arcam. 87 Ancilla. 88 Demisit te contractum, propter arcæ angustias. 89 In adulterum & adulteram.

90 In

[90] In corruptorem vel iuſtior? illa tamen ſe
[91] Non habitu [92] mutátve loco,[93] peccátve ſupernè
Quum te formidet mulier, neque credat [94] amanti.
[95] Ibis ſub furcam [96] prudens:[97] dominoq; furenti
Committes rem omnem, & vitã, & cum corpore famam.
[98] Euaſtı? credo,[99] metues,[1] doctuſq; cauebis:
[2] Quæres quando iterum paueas, iterumq; perire
Poſſis.[3] ô toties ſeruus! quæ bellua ruptis
Quum ſemel effugit, reddit ſe praua catenis?
Non ſum mœchus, ais. neque ego, herculè, fur, vbi vaſa
Prætereo [4] ſapiens, argentea.[5] tolle periclum,
Iam [6] vaga proſiliet frænis natura remotis.
[7] Túne mihi dominus,[8] rerum imperijs hominumq;
Tot tantiſq; minor? quem ter [10] vindicta quaterq;
[11] Impoſita haud vnquam miſera formidine [12] priuet?
Adde ſupradictis,[13] quod non leuius valeat. nam
[14] Siue vicarius eſt, qui ſeruo paret (vti mos
Veſter ait) ſeu conſeruus: tibi quid ſum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, alijs ſeruis miſer, atque
[15] Duceris vt neruis alienis mobile lignum.
[16] Quiſnam igitur liber? ſapiens,[17] ſibiq; imperioſus:
Quē neque pauperies, neq; mors, neque vincula terrent.
[18] Reſponſare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in ſeipſo totus [19] teres atque rotundus:
[20] Externi ne quid valeat [21] per leue morari.
In quem [22] manca ruit ſemper fortuna: potéſne
[23] Ex his [24] vt proprium quid noſcere? quinque talenta
Poſcit te mulier, vexat, foribuſq; repulſum

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec ſe mutat vt ad domum tuam veniat.
93 Non vult incubare tibi ſubiacenti, vel, non palam peccabit vt vult Eraſm.
94 Neque credat tibi dicenti te eam amare.
95 Feres furcam in collo, vt ſeruus. Vnde dictus eſt furcifer, qui talem furcam circumtulit.
96 Sciens.
97 Libidini furioſæ, quæ tibi imperat concredes te tuaque omnia.
98 Euaſiſti periculum?
99 Ironicè.i.non metues.
1 Doctus periculo tuo canebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te iterum admittat, vt paueas & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehenderis.
4 Cautus, vel mihi ſapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Procliuis ad vitium.
7 Túne te mihi dominum eſſe dicis qui me nequior es & duriorem ſeruis ſeruitutem?

8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c. 9 Inferior. 10 Virga qua prætor ſeruum liberabat. 11 Capiti ſæpius impoſita. 12 Poſſit liberare. 13 Quod ſuperioribus par eſt. 14 Soletis vos diſputare vtrum ſeruus ſerui ſit dicendus vicarius an conſeruus? cum tu igitur mihi imperites & alijs ſeruias (i. vitijs & furioſæ libidini) quid? conſeruus ne ſum ego tuus an vicarius? 15 Traheris alia poteſtate, velut imagunculæ, quæ ex ligno factæ certis neruis ſua ſponte mouentur. 16 Concludit ex Stoicorum ſententia. 17 Qui ſibi ſuiſque affectibus imperat. 18 Fortis ad reſpondendum. i. ad obſiſtendum cupidinibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, vt rotunda figura. 20 Nequid externum eum commoueat. 21 Ne quid poſſit, quaſi per leue lignum ſiue marmor hærere. eſt Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi. 24 Quid poſſis verè fateri tuum eſſe?

25 Perfusum aqua gelida repellit a foribus.
26 Non potes dicere te esse liberum, qui seruis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi lasso. *Est Allegoria ab equis ducta.*
29 Libido vexat te negantem seruire.
30 Quum admiraris tabulam à Pausia pictam.
31 Quomodo peccas minus quã ego?
32 Quum gladiatorum prælia contemplor picta in pariete
33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leuiter inflexo.
34 Rubrica est terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicor a te seruus nequam & piger.
36 Callidus diceris.
37 Si libi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (i nullius pretij) me dicis esse.
38 Tu sapiens & magnanimus haberis, si cœnas opiparas contemnas. *Est Ironia. Nam herus suus tam imbecillus; & nullius virtutis fuit, vt cœnas opimas contemnere non potuerit.*

[25] Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi
Colla iugo: liber, liber sum, dic age.[26] non quis.
Vrget enim [27] dominus mentem non lenis, & acres
Subiectat [28] lasso stimulos, versatq; [29] negantem,
[30] Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,
Quî peccas minus [31] atq; ego? [32] quum Fului Rutubæq;
Aut Placideiani [33] contento poplite miror
Prælia,[34] rubrica picta aut carbone: velut si
Re vera pugnent, feriant, vitentq; mouentes
Arma viri.[35] nequam & cessator Dauus: at ipse.
Subtilis veterum iudex & callidus [36] audis.
[37] Nil ego, si ducor libo fumante: [38] tibi ingens,
Virtus atque animus cœnis responsat opimis.
[39] Obsequium ventris mihi [40] perniciosus est. cur?
[41] Tergo plector enim. quî tu impunitior illa
[42] Quæ paruo sumi nequeunt obsonia captas?
Nempe [43] inamarescunt epulæ [44] sine fine petitæ,
[45] Illusiq; pedes [46] vitiosum ferre recusant
Corpus. an hic peccat,[47] sub noctem qui puer vua
Furtiuam mutat strigilem? qui prædia vendit,
Nil seruile, gulæ [48] parens, habet? adde, quòd idem
[49] Non horam tecum esse potes, non otia [50] rectè
Ponere: [51] téque ipsum vitas fugitiuus,[52] vt erro:
Iam vino quærens, iam somno [53] fallere curam,
Frustra, nam [54] comes atra premit sequiturq; fugacem.
[55] Vnde mihi lapidẽ? [56] quorsũ est opus? [57] vnde sagittas?
[58] Aut insanit homo,[59] aut versus facit.[60] Ocyus hinc te
Ni rapis,[61] accedes [62] opera agro nona Sabina.

39 Luxuria. 40 Mihi quàm tibi perniciosius. 41 Vapulo. 42 Quæ magno constant. 43 Epulæ non sapiunt, vel ructum acidũ generant. 44 Quæ immoderate appetuntur. 45 Pedes fraudari bono alimento propter incontinentiã in victu recusant, &c. 46 Corpus morbosum. 47 Peccat ne puer, qui sub noctem data strigili furtiuã vuam accipit? 48 Gulæ seruiens. 49 Adeò es inconstans, & in varia distractus. 50 In re seria & honesta. 51 Tu teipsum fugis, tecum pugnas, es præsens absens. 52 Vt seruus vagabundus, aliquando ad dominum reuertens. 53 Lenire curam. 54 Ipsa Cura. 55 Vnde mihi sumam lapidem? *inquit herus, irascens propter serui orationem nimis liberam.* 56 Sunt verba serui. 57 Herus ira incensus sagittas etiam petit. 58 Verba sunt serui. 59 Aut Poetarum more furit. 60 Herus minatur seruo se illũ missurum in Sabinos, sic, vt ex seruo vrbano efficiatur seruus rusticus & abiectus. 61 Accedes nonus ad octo seruos operarios quos misi in agrũ Sabinũ. 62 *Opera* in hoc loco vt sæpe apud Cic. hominẽ significat sordidũ & vilis cõditionis

SATYRA

SATIRA VIII.

Horatius Fundanum amicum suum interrogat, qualis Nasidieni fuit cœna, cui ipse interfuerat.

[1] *VT Nasidieni iuuit te cœna beati?*
Nam mihi quærenti conuiuam,[2] dictus heri illic
De medio potare die.[3] Sic vt mihi nunquam
In vita fuerit melius.[4] Da (si graue non est)
Quæ prima [5] iratum ventrem placauerit esca.
In primis Lucanus aper [6] leni fuit Austro
Captus,vt aiebat [7] cœnæ pater.[8] acria circum
Rapula,lactucæ, radices: qualia lassum
[9] *Peruellunt stomachum: [10] siser,alec,[11] fæcula Coa,*
His vbi sublatis,[12] puer altè cinctus acernam
[13] *Gausape purpureo mensam prætersit,& alter*
[15] *Sublegit quodcunque iaceret [16] inutile,quodque*
Posset cœnantes offendere: [17] vt Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus [18] Hydaspes,
[19] *Cæcuba vina ferens: [20] Alcon,Chium,maris expers.*
[21] *Hic herus,Albanum,Mæcenas,siue Falernum.*
Te magis [22] appositis delectat, habemus vtrumque.
[23] *Diuitias miseras.[24] Sed queis cœnantibus vnà,*
Fundani,[25] pulchrè fuerit tibi,nosse laboro.
[26] *Summus ego,& propè me Viscus Turinus,& infra,*
(Si memini) Varius : cum Seruilio balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [27] vmbras.
Nomentanus erat [28] super ipsum,Porcius infra,
[29] *Ridiculus totas simul absorbere placentas.*

1 Quomodo te cœna diuitis Nasidieni delectauit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Nasidienum à meridie potare.
3 Sic me iuuit, (inquit Fundanius) vt nunquam libentiùs cœnarim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Austro leniter flante, ex quo carnes putrescunt & teneriores redduntur.
7 Præfectus & rex conuiuij, Nasidienus
8 Rapula aceto condita.
9 Prouocant stomachum languentem.
10 Genus pastinacæ. Angl. Skirwort.
11 Fæcula est genus condimenti quod purum profluit ex crassiori sedimento vini Coi.
12 Seruus ad ministrandum bene expeditus.
13 Tersit mensam, acere arbore factam. 14 Panno villoso. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut canistrifera virgo. 18 Puer formosus. 19 Vina generosa. 20 Alter seruus vinum ferens Chium non ex Chio insula aduectum, sed in Italia factum, *simulatum igitur*. 21 Nasidienus ait, ô Mæcenas, si vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quàm vina quæ sunt apposita. 23 O miseras diuitias! inquit Horatius. 24 Sed quibus alijs conuiuis. 25 Quàm iucunde cœnaris. 26 Summus ego fui in primo loco, inquit Fundanius. 27 *Vmbras* appellat conuiuas, à conuiuatore non inuitatos. 28 Supra Nasidienum. 29 Porcius ideò fuit ridiculus, quòd vno haustu totas absorberet placentas.

[30] *Nomentanus ad hoc, qui si quid fortè*[31] *lateret,*
Indice monstraret digito. nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aues, conchylia, pisces,
Longè dissimilem noto[32] *celantia succum.*
Vt vel continuò patuit, quum[33] *passeris atque*
Ingustata mihi[34] *porrexerit ilia rhombi.*
Post hoc me docuit[35] *melimela rubere, minorem*
[36] *Ad lunam delecta.*[37] *quid hoc intersit,*[38] *ab ipso*
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
[39] *Nos nisi*[40] *damnosè bibimus, moriemur inulti.*
Et calices poscunt maiores[41] *vertere pallor*
Tum[42] *parochi faciem, nil sic metuentis,*[43] *vt acres*
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Feruida quòd subtile[44] *exurdant vina palatum.*
[45] *Inuertunt Alliphanis vinaria tota*
Vibidius Balatroq; sequutis omnibus.[46] *imi*
[47] *Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.*
Affertur squillas inter murænæ[48] *natantes*
In patina porrecta.[49] *sub hoc herus, Hæc grauida inquit*
Capta est, deterior[50] *post partum carne futura.*
[51] *His mistum ius est oleo,*[52] *quod prima Venafri*
Pressit cella:[53] *garo de succis piscis Iberi,*
Vino quinquenni, verùm citra mare[54] *nato,*
Dum coquitur: ([56] *cocto Chium sic conuenit, vt non*
Hoc magis vllum aliud) pipere albo: non sine aceto.
[55] *Quod Methymnæam vitio mutauerat vuam.*
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstraui[57] *incoquere. illutos*[58] *Curtillus echinos,*
[59] *Vt melius muria quàm testa marina remittat.*

30 Nomentanus insignis helluo ad hoc fuit à Mæcenate ductus, vt, &c.
31 Si quid alijs erat incognitum.
32 Intra se continentia succum longe meliorem succo noto, i. succo vsitato.
33 Piscis plani.
34 Quum Nasidienus porrexerit, &c.
35 Mala mellei saporis.
36 Crescente luna.
37 Quæ sit differentia inter melimela collecta, crescente luna.
38 Ab ipso Nasidieno, qui me docuit.
39 Nos obsoniorum fœtore propemodũ enecati moriemur inulti.
40 Nisi largè bibimus cum damno conuiuatoris.
41 Pallor vertebat.
42 Nasidieni conuiuatoris faciem.
43 Strenuos potores.
44 Hebetant palatum, vnde palatum ad bibendum redditur impotentius.
45 Vibidius & balatro euacuant totos vini cados poculis Alliphanis, i. poculis maioribus factis in Aliphe oppido Samnij.
46 Conuiuæ qui accumbebant in imis lectorum partibus, 47 Conuiuæ electi & honoratiores, i. Mæcenas, Varius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In iusculo. 49 Hoc ipso tempore Nasidienus conuiuij dominus inquit, &c. 50 Deterior futura si capta esset postquam peperisset. 51 Ex his ius est temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto. 52 Quod ex oliuis Venefranis primùm est expressum. 53 Garum est genus muriæ ex scombris confectum. 54 Dum coquitur iusculum vino Italico. 55 Iuri cocto vinum Chium est aptissimum. 56 Quod suo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monstraui incoquere herbas in illo iure, quod descripsi. 58 Curtillus vnus ex hoc genere Epicureorum, docuit incoquere echinos non maceratos (i. non muriam ex eis factam) sed echinos integros. 59 Tanquam sapidius cum ea muria, quàm quod testa Græca ad nos remittat.

Intereà suspensa graues aulæa ruinas
In patina fecere, trahentia [61] pulueris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] Nos maius veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, [63] erigimur. [64] Rufus, posito capite, vt si
Filius immaturus obisset, flere quis esset
Finis? ni sapiens sic Nomentanus amicum
[65] Tolleret: Heu Fortuna, quis est crudelior in nos
Te Deus? [66] vt semper gaudes illudere rebus
Humanis. Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro [67] suspendens omnia naso,
[68] Hæc est conditio viuendi aiebat: [69] eoq́;
Responsura tuo nunquam est par fama [70] labori.
[71] Tene, vt ego accipiar lautè, torquerier omni
Sollicitudine districtum? [72] ne panis adustus,
Ne malè conditum ius apponatur? vt omnes
Præcincti rectè pueri comitesq́; ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruant si
Vt modò si patinam pede lapsus frangat [73] agaso.
Sed conuiuatoris ([74] vti ducis) ingenium res
Aduersæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc, Tibi dy [75] quæcunque preceris,
Commoda dent: ita vir bonus es conuiuaq́; comis.
[76] Et soleas poscit. [77] tum in lecto quoque videres
Stridere secreta diuisos aure susurros.
Nullos [78] his mallem ludos spectasse. sed illa
[79] Redde, age, quæ deinceps risisti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num quoque [80] fracta lagena,
Quòd sibi poscenti non dentur pocula: dumq́;
Ridetur [81] fictis rerum, Balatrone [82] secundo
Nasidiene redis [83] mutatæ frontis, vt arte
Emendaturus [84] fortunam. deinde sequuti
[85] Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra grauis, sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus & ficis [86] pastum iecur anseris albi,

61 Tantum pulueris.
62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Nasidienus capite demisso flebat.
65 Mœstum solaretur.
66 Quàm gaudes.
67 Omnia deridens.
88 Vt mala sunt vicina bonis.
69 Ideoque.
69 Ideoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Tene æquum est cruciari?
72 *Ridicula est totius apparatus enumeratio.*
73 Qui iumenta curat, quales erant Nasidieni magistri.
74 (Quemadmodum Imperatoris.)
75 Quæcunque optes.
76 Soleas veterum more deposuerat, antequam accumbebat.
77 Tum in singulis lectis videre licebat conuiuas consusurrantes.
78 Quàm hos, inquit Horatius.
79 Declara.
80 Aulæorum casu.
81 Oh res confictas
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior.
84 Fortuitum aulæorum casum.
85 In lance prægrandi.
86 Saginatum.

Et leporum auulsos,[87] *vt multò suauius armos,*
Quàm si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto
Vidimus & merulas[88] *poni, & sine clune palumbes,*
[89] *Suaues res, si non*[90] *causas narraret earum &*
Naturas dominus. quem nos sic fugimus vlti,
Vt nihil omnino gustaremus: velut[91] *illis*
[92] *Canidia afflasset, peior*[93] *serpentibus Afris.*

87 Tanquam multo delicatius.
88 Apponi.
89 Existentes res suaues.
90 Si nobis non recitasset causas naturales, ob quas aliæ alijs partibus sint præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier venefica.
93 Peior serpentibus, quorum afflatu cibi salutares redduntur venenati & mortiferi.

Q. HO.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM. Epist. I.

Se ludicra sua studia missa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt amplecti: Sic tamen vt in nullius Magistri verba iuret. Huiusmodi autem esse hæc studia vt nemo sit qui non illis excoli possit, si modò patientem aurem commodet. Tandem prauum hominum iudicium virtutem opibus & honoribus postponentium, & quæ corporis sunt, non quæ sunt animi, curantium, reprehendit.

[1] Prima dicte mihi, [2] summa dicende camœna,
[3] Spectatum satis, & donatum iam [4] rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere [5] ludo.
[6] Non eadem est ætas, non mens. [7] Veianius armis
[8] Herculis ad postem fixis, [9] latet abditus agro:
[10] Ne populum extrema toties exoret [11] arena.
[12] Est mihi purgatam crebrò qui [13] personet aurem,
[14] Solue senescentem [15] maturè sanus equum, ne
Peccet [16] ad extremum ridendus, [17] & ilia ducat.
Nunc itaque & [18] versus & [19] cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo & rogo, [20] & omnis
in hoc sum:
[21] Condo & compono quæ mox [22] depromere possim.

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebrate. 2 In vltimis meis scriptis. 3 Satis á populo cognitum. 4 Quem ætas á scribendi munere liberauit. Rudis virga est qua gladiatores donati a gladiatura cessabant. 5 Vt versus lyricos atque amatorios iterum faciam. 6 Non eadem est ætas sed alia, quæ alios mores postulat. 7 Veianius gladiator. 8 Armis Herculi dedicatis, & in eius templo posti affixis. 9 Delitescit in agro. 10 Ne á pari suo victus & iam iam necandus, á populo in theatro sedente supplex salutem petat. 11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Est mihi monitor, ratio nimirum, vel, conscientiæ stimulus. 13 Qui sonet per aurem docilem & attentam. 14 Seiunge equum à curru. 15 Opportune. 19 Ridendus sub finem curulis certaminis. 17 Et spiritus difficultate ne laboret. 18 Versus amatorios. 19 Depono iocos, nugas, conuiuia & id genus alia quæ me ludricrum faciunt & ridiculum. 20 Totu in hoc sum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ suo tempore depromam ad vsum meum, tam dicto quàm facto.

Ac ne fortè roges.[23] *quo me duce, quo lare tuter:*
[24] *Nullius addictus iurare in verba magiſtri,*
[25] *Quo me cunque rapit tempeſtas, deferor hoſpes.*
[26] *Nunc agilis fio,*[27] *& merſor ciuilibus vndis,*
[28] *Virtutis veræ cuſtos*[29] *rigiduſq; ſatelles:*
Nunc in[30] *Ariſtippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus ſubmittere[31] *conor.*
Vt nox longa,[32] *quibus mentitur amica, dieſq;*
Longa videtur[33] *opus debentibus: vt piger annus*
Pupillis, quos dura premit cuſtodia[34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingrataq; tempora, quæ ſpem
[35] *Conſiliumq; morantur agendi gnauiter id quod*
Æquè pauperibus prodeſt, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris ſeniburq; nocebit.
Reſtat vt his ego me ipſe regam ſolerq;[36] *elementis.*
[37] *Non poſſis oculo quantum contendere*[38] *Lynceus,*
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia deſperes inuicti membra[39] *Glyconis,*
Nodoſa corpus[40] *nolis prohibere chiragra.*
[41] *Eſt quoddam prodire tenus, ſi non datur vltra.*
[42] *Feruet auaritia miſeroq; cupidine pectus?*
[43] *Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem*
Poſſis, & magnam morbi deponere partem.
[44] *Laudis amore tumes? ſunt certa*[45] *piacula, quæ te*
Ter[46] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Inuidus, iracundus, iners, vinoſus, amator:
Nemo adeo[47] *ferus eſt vt non*[48] *miteſcere poſſit,*
Si modò[49] *culturæ patientem commodet aurem.*
[50] *Virtus eſt, vitium fugere: & ſapientia prima,*
[51] *Stultitia caruiſſe. vides, quæ maxima credis*

23 Quo philoſopho auctore, & qua familia philoſophica me tutum præſtem.
24 Ego obligatus nullius Magiſtri dictatis aſſentiri, deferor, &c.
25 Pro ventorum arbitratu, i. pro ratione temporum.
26 Practicus aliquando fio, vt Peripateticus.
27 In reipub. adminiſtratione exerceor.
28 Aliquando fio Stoicus, ſummum bonum in virtute ponens.
29 Æqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo, i. durus & inexorabilis.
30 A Cyreneo Ariſtippo (qui omne bonum in voluptate poſuit) Cyrenaica manauit diſciplina.
31 *Academicus* ergo.
32 Quibus promiſſa non ſeruat.
33 Operarijs conductis.
34 Cuſtodia nouercarum.
35 Quæ propoſitum meum conſcribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia retardant.
36 Philoſophiæ primordijs.
37 Si non poſſis in rebus ipſis perſpiciendis tanta vi oculorum niti, quantum Lynceus.
38 Lynceus acutiſſima oculorum perſpicuitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur, dicitur vidiſſe.
39 Pugilis robuſti.
40 Nec nolis, id eſt, velle debes.
41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, ſi non licet transgredi.
42 Æſtuat.
43 Sunt ſermones philoſophici.
44 Ambitione laboras?
45 Sunt ſacrificia, vel medicamentia purgantia, id eſt, philoſophica præcepta.
46 Animo puro.
47 Nemo tam eſt immanis & ab humanitate alienus.
48 Manſueſceri.
49 Philoſophiæ.
50 Principium virtutis, eſt vitiorum fuga.
51 Vitijs carere, quæ à ſtultitia proueniunt.

Esse mala, exiguum [52] *censum* [53] *turpemq́; repulsam,*
Quanto deuites animi [54] *capitisq́; labore.*
[55] *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, [56] *per ignes:*
[57] *Ne cures ea quæ stultè miraris* [58] *& optas:*
Discere, & audire, & [59] *meliori credere non vis?*
[60] *Quis circum pagos & circum compita pugnax,*
Magna coronari contemnat [61] *Olympia, cui spes,*
Cui sit conditio dulcis [62] *sine puluere palmæ?*
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O ciues, ciues, quærenda pecunia primùm est,
[63] *Virtus post nummos.* [64] *hæc Ianus summus ab imo*
Perdocet: hæc recinunt iuuenes [65] *dictata senesq́;*
Læuo [66] *suspensi loculos,* [67] *tabulamq́; lacerto.*
[68] *Si quadringentis, sex,* [69] *septem millia desunt,*
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidesq́;:
[70] *Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,*
Si rectè facias. [71] HIC MVRVS *aheneus esto,*
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
[72] *Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum*
[73] *Næniá? quæ rectè regnum facientibus offert,*
[74] *Et maribus Curijs & decantata Camillis?*
[75] *Is ne tibi melius suadet,* [76] *qui rem facias: rem,*
Si possis rectè: si non, [77] *quocunque modo rem:*
[78] *Vt propius spectes lachrymosa poemata* [79] *Puppi:*
An qui Fortunæ te [80] *responsare superbæ*
[81] *Liberum* [82] *& erectum præsens hortatur & optat?*
Quòd si me populus Romanus fortè roget, cur
Non, [83] *vt porticibus,* [84] *sic iudicijs fruar ijsdem,*
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit:

52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam in magistratu petendo & non obtinendo.
54 Corporis labore per synec.
55 Impigrè nauigas ad Indos longe remotos.
56 Per ardentes circulos, vel, per grauissima pericula.
57 Vt ne cures, i. vt contemnas ea, quæ, &c.
58 Sc. diuitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit & contemnat, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed stulte id facitis.
64 Omnes fœneratores (qui habitabant in foro Romano, vbi templum est Iani) hæc publice docent.
65 Hæc præcepta sæpius inculcata.
66 Habentes loculos suspensos ad fœnus reponendum.
67 Et habentes tabulam ad scribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus sestertiûm.
69 Si sex aut septem millia desunt ad censum equestrem.
70 Eris plebeius.
71 Sit hæc arx tua, Nullius sceleris tibi esse conscium.
72 Lex à Roscio Othone lata, vide Epod. 4.
73 Cantilena puerilis.
74 Decantata à fortissimis illis Romanis & masculis virtute præditis.
75 Rosciæ legis auctor.
76 Qui suadet, vt lucrum facias.
77 Iure vel iniuriâ.
78 Vt inter equites Romanos sedeas in theatro.
79 Tragici poetæ.
80 Obsistere.
81 Purgatum à vitijs.
82 Erectum ad virtutes.
83 In quibus cum populo sedeo.
84 Sic, suam sententiam cur non sequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto,[85] cauta leoni
Respondit,[86] referam,[87] Quia me vestigia terrent,
Omnia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
[88] Bellua multorũ es capitũ. nam quid sequar? aut quem?
Pars hominum gestit conducere [89] publica: sunt qui
[90] Frustis & pomis viduas venentur [91] auar.us,
[92] Excipiantq́; senes,[93] quos in viuaria mittant:
Multis occulto crescit res fœnore. verùm
[94] Esto, alijs alios rebus studijsq́; teneri:
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus [95] Baijs prælucet amœnis,
Si dixit diues. [96] lacus & mare sentit amorem
[97] Festinantis heri. cui si vitiosa libido
[98] Fecerit auspicium, cras ferramenta [99] Theanum
[1] Tolletis fabri.[2] lectus genialis in aula est?
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita:
[3] Si non est, iurat bene solis esse maritis.
[4] Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
[5] Quid pauper? [6] ride: mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonsores: [7] conducto nauigio, æquè
[8] Nauseat ac locuples, quem ducit [9] priua triremis.
[10] Si curtatus inæquali tonsore capillos
Occurrit, rides: si fortè subucula [11] pexæ
Trita subest tunicæ, vel [12] si toga dissidet impar,
Rides: quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petijt, spernit: repetit quod nuper omisit?
[13] Æstuat, & vitæ disconuenit ordine toto?
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [14] solennia me: neque rides:
[15] Nec medici credis, nec curatoris egere

85 Vulpes astuta.
86 Respondebo.
87 Non dabitur mihi à vitijs reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 Est populi descriptio.
89 Vectigalia populi conducere, vnde publicani appellabantur.
90 Donis nullius pretij.
91 Viduas munerum cupidas.
92 Insidiosè capiant senes.
93 Quos tandem demorent veluti pisces aut feras in viuarijs detentos.
94 Concedo quòd diuersi homines diuersa sectantur. At ijdem persæpe mutantur.
95 Vrbs Campaniæ.
96 Lacus marinus i. Lucrinus in Baiano.
97 Heri eo festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam auis cantu aut volatu, auspiciũ fecerit ratum, id est, impulerit diuitem, vt ædificet, statim animum mutat & iubet fabros & ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Vxorem habet? *Lectus genialis est qui sternitur nuptiis in honorem Genij in aula i. domo.*
3 Si non est ei lectus genialis, i. vxor. 4 Quo modo teneam Protea in quamuis formam se transmutantem? 5 Quid agit pauper. 6 Ride (inquit Horat.) eius etiam inconstantiam. 7 Non habens proprium nauigium. 8 Æque fastidio afficitur ac diues. 9 Sua & propria. 10 Si occurrit capillos curtatos habens à tonsore, (i. qui inæqualiter tondetur) rides. 11 Tunicæ laneæ & à sordibus mundatæ. 12 Si toga non sedet æqualis in humeris. 13 Commouetur. 14 Solenniter, more omnium hominum. 15 Qui me sanet.

A[16] prætore dati: rerum tutela mearum
[17] Quum sis, & prauè sectum [18] stomacheris ob vnguem
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens vno [19] minor est Ioue: diues,
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
[20] Præcipuè sanus, [21] nisi quum pituita molesta est.

16 Qui solet à prætore insanis dari, si desient agnati.
17 Quum sis tutor mearum rerum, ô Mæcenas.
18 Quum irascaris ob vnguem amici, &c. i. ob leuia amicorum incommoda.

19 Vno Ioue inferior. 20 Solus sanus & animo & corpore. 21 Stoicos irridet qui dicunt sapientem esse sanum, etiamsi ægrotet.

AD LOLLIVM. Epist. II.

Homerum in suis poematis pleniùs ac meliùs quàm quosdam philosophos, quid honestum sit, docere dicit: amborum afferens argumenta: Iliade quidem quales sunt in stultis regibus & populis animi motus describi: in Odyssea autem, Vlyssis exemplo quid virtus & sapientia possint, ostendi. Deinde ad studium sapientiæ hortatur, vtpote quos recenset animi morbos, sanaturæ. Sed à teneris assuescendum huiusmodi præceptis esse docet.

TRoiani belli [1] scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu [2] declamas Romæ, [3] Præneste relegi:
Qui, quid sit [4] pulchrum, quid turpe: quid vtile, [5] quid non,
[6] Plenius ac melius [7] Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim ([8] nisi quid te detinet) audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] barbariæ lento [10] collisa duello,
[11] Stultorum regum & populorum continet æstus.
Antenor censet belli [12] præcidere causam.
[13] Quid Paris? vt saluus regnet, viuatq; beatus,
[14] Cogi posse negat. Nestor componere lites
[15] Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator, exercitij causâ disputas.
3 Præneste est nomen vrbis in Latio.
4 Honestum.
5 Quid non sit vtile.
6 Copiosiùs & perfectiùs.
7 Chrysippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Nisi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes. 12 Id est, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Atrei.

16 Hunc

[16] *Hunc amor, ira quidem communiter vrit* [17] *vtrumq;*
Quicquid [18] *delirant reges, plectuntur* [19] *Achiui.*
Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rurſus, quid virtus & quid ſapientia poſſit,
Vtile propoſuit nobis [20] *exemplar Vlyſſem:*
[21] *Qui domitor Troiæ, multorum* [22] *prouidus vrbes*
Et mores hominum inſpexit: latumq; per æquor,
Dum ſibi, dum ſocijs reditum parat, aſpera multa
Pertulit, aduerſis rerum [23] *immerſabilis vndis.*
[24] *Sirenum voces* [25] *& Circes pocula noſti:*
[26] *Quæ ſi cum ſocijs ſtultus cupiduſq; bibiſſet,*
Sub domina meretrice fuiſſet [27] *turpis* [28] *& excors:*
Vixiſſet canis immundus, [29] *vel amica luto ſus.*
[30] *Nos numerus ſumus, &* [31] *fruges conſumere nati,*
[32] *Sponſi Penelopæ, nebulones,* [33] *Alcinoiq;*
In cute curanda plus æquo [34] *operata iuuentus:*
Cui pulchrum fuit [35] *in medios dormire dies, &*
Ad ſtrepitum citharæ [36] *ceſſatum ducere curam.*
Vt iugulent homines, ſurgunt [37] *de nocte latrones:*
Vt teipſum ſerues, non expergiſceris? atqui
Si noles [38] *ſanus* [39] *curres hydropicus: & ni*
Poſces ante diem librum cum lumine, ſi non
Intendes animum [40] *ſtudijs & rebus honeſtis:*
Inuidia vel amore [41] *vigil torquebere. nam cur*
Quæ lædunt oculos, feſtinas demere: ſiquid
[42] *Eſt animum, differs curandi tempus in annum?*
[43] *Dimidium facti, qui cœpit, habet. ſapere aude:*
Incipe. qui rectè viuendi prorogat horam
[44] *Ruſticus expectat dum* [45] *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum,
Quæritur argentum, puerisq; [46] *beata creandis*
Vxor, & incultæ [47] *pacantur vomere ſyluæ.*

16 Agamemnonem Briſeidis amor incendit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebei luunt pœnas.
20 Exemplar ad imitandum.
21 Vbi Troiam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempeſtatibus non immerſus.
24 Voluptatum illecebras.
25 Circe ſuis veneficijs homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica.
27 In formam belluæ verſus fuiſſet.
28 Amens.
29 Vt ſus luto gaudens.
30 Nos turba ſumus ſine virtute, numerũ duntaxat explentes.
31 Viuentes vt edamus.
32 Proci luxurioſi.
33 Nos ſumus iuuentus Alcinoi Phęacum regis, i. molles ſumus & voluptatibus dediti.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Ceſſare facere, i. abijcere curas.
37 Per noctem.
38 Si noles dum ſanus es.
39 Curres ad medicum, cùm factus eris hydropicus.
40 Philoſophiæ præceptis.
41 Sciens ac prudẽs.
42 Si quid conſumit & corrumpit animũ.

43 Quia principum eſt dimidium totius. Heſiod. 44 Ruſticè, vel tanquam ruſticus (volens flumen tranſire) expectat, &c. 45 Donec totã aquã elapſã, alueus areſcat. 46 Vxor pecunioſa, vel fœlix in pariendo. 47 Excolantur.

Quod

Quod satis est, cui contigit, hic nihil amplius [48] *optet.*
Non domus, & fundus, [49] *non æris aceruus & auri*
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] *valeat possessor oportet,*
Si [51] *comportatis rebus bene cogitat vti.*
Qui cupit, aut metuit, iuuat illum sic domus, [52] *aut res,*
Vt lippum pictæ tabulæ, [53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
[54] *Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta [55] *dolore voluptas.*
Semper auarus eget: [56] *certum voto pete finem.*
Inuidus alterius macrescit rebus [57] *opimis:*
Inuidia [58] *Siculi non inuenêre Tyranni*
Maius tormentum. qui non [59] *moderabitur iræ,*
Infectum volet esse, dolor quod suaserit [60] *& mens,*
Dum pœnas [61] *odio per vim festinat inulto.*
Ira, furor breuis est: [62] *animum rege: qui nisi paret,*
Imperat: [63] *hunc frænis, hunc tu compesce catena,*
[64] *Fingit equum tenera docilem ceruice* [65] *magister*
Ire viam quam monstret eques. [66] *venaticus ex quo*
Tempore [67] *ceruinam pellem latrauit in aula,*
[68] *Militat in syluis catulus.* [69] *nunc adbibe puro*
Pectore verba [70] *puer, nunc te* [71] *melioribus offer.*
QVO semel est imbuta [72] *recens seruabit odorem*
Testa diu. [73] *quòd si cessas, aut strenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.*

48 Optare debet.
59 Non ingens pecunia.
50 Oportet vt sit animo & corpore sanus.
51 Rebus hæreditarijs vel acquisitis.
52 Res familiaris vel pecunia.
53 Fomenta podagræ dolorem ad tempus minuunt, sed causam morbi funditus non existirpant.
54 Nisi sit animus purus. *est Allegoria.*
55 Dolore subsequente.
56 Definitam pecuniæ summam expete.
57 Rebus secundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionysius.
59 Qui frænum non inijciet iræ.
60 Mens dolore affecta, i. mens irata
61 Odio prouectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Format.
65 Equorum domitor.
66 Catulus venaticus.
67 Quæ cerui similitudinem gerit.
68 Feras sectatur.

69 Percipe philosophiæ præcepta. 70 Dum puer es. 71 Philosophiæ magistris, vel honestis & salutaribus disciplinis. 72 Recens testa in quam nihil adhuc fuit infusum. 73 Si philosophiæ studio sis ignauior, aut si promouearis alacriùs. 74 Nec te expecto, qui me persequi non potes, nec conor eos anteuertere, qui me præcedunt.

AD

AD IVLIVM FLORVM.
Epist. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, vbi militet, & de quorundam amicorum scriptis interrogat. Deinde ipsum Florum ad sapientiæ studium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore,[1] *quibus terrarum militet oris*
[2]*Claudius Augusti priuignus, scire laboro.*
[3]*Thracáne vos Hebrúsque*[4] *niuali compede vinctus,*
[5]*An freta vicinas inter currentia turres,*
An pingues Asiæ campi collésque[6] *morantur?*
[7]*Quid studiosa cohors operum struit? hæc quoque curo.*
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis & paces[8] *longum diffudit in æuum?*
Quid[9] *Titius, Romana breui venturus in ora?*
[10]*Pindarici fontis qui non expalluit*[11] *haustus,*
Fastidire[12] *lacus & riuos ausus apertos:*
Vt valet? vt meminit nostri?[13] *fidibúsne Latinis*
Thebanos aptare modos studet,[14] *auspice Musa?*
An tragica[15] *desæuit*[16] *& ampullatur in arte?*
Quid mihi[17] *Celsus agit? monitus, multumq; monendus,*
[18]*Priuatas vt quærat opes, & tangere vitet*
Scripta, Palatinus quæcunque recepit[19] *Apollo:*
Ne si fortè suas repetitum venerit olim
Grex auium plumas, moueat cornicula risum
Furtiuis nudata coloribus.[20] *ipse quid audes?*
[21]*Quæ circumuolitas agilis thyma? non tibi paruum*
Ingenium, non incultum est,[22] *nec turpiter hirtum.*
[23]*Seu linguam causis acuis, seu ciuica iura*

1 In quibus regionibus. *Ora significant extremas partes terrarum.*
2 Tiberius Nero, Augusti priuignus ex Liuia Drusilla.
3 Thraciáne.
4 Glacie vinctus.
5 An Hellespontus inter Sestum & Abydum currens?
6 Detinent?
7 Quid faciet literata Drusi cohors?
8 Scriptis mandat ad memoriam sempiternam.
9 Titius poeta qui breui ob sua scripta celebrabitur à populo Romano.
10 Qui non dubitauit fluidam Pindari eloquentiam Latinis versibus imitari.
11 Liquores.
12 Scripta vulgaria & inuentu facilia.
13 Num studet Latinis versibus lyricis Pindaricos versus modulari.
14 Musarum auspicio?
15 An valdè sæuit crudeles & sæuos Principum mores exprimendo? 16 Ampullis verborum vtitur? 17 Celsus poeta, qui alienos versus pro suis recitaret. 18 Vt suam inuentionem, nam alienam quærat. 19 Apollinis templo adiunctam bibliothecam Augustus extruxerat in monte Palatino. 20 Tu, Iuli Flore, quos sequeris Auctores? 21 Circum quæ volitas thyma velut apis, ex varijs doctorum virorum scriptis varia decerpens? 22 Nec rude & impolitum. 23 Siue Oratorem, Iurisconsultum vel Poetam agis.

Respon-

Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen:
Prima [24] feres ederæ [25] victricis præmia. quòd ſi
Frigida curarum [26] fomenta relinquere poſſes,
Quò te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
[27] Hoc opus, hoc ſtudium [28] parui properemus & ampli,
Si patriæ volumus, ſi nobis viuere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, [29] ſi tibi curæ
Quantæ conueniat Munatius. [30] an malè ſarta
Gratia [31] nequicquam coit, & reſcinditur? at vos
[32] Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,
[33] Indomita ceruice feros? vbicunque locorum
Viuitis, [34] indigni fraternum rumpere fœdus,
Paſcitur in veſtrum reditum [35] votiua iuuenca.

24 Auferes præmia.
25 Ederæ victoriam tuam indicantis.
26 Curarum nutrimenta, nempe diuitias, ambitionem & ſimilia, quæ, vt frigus, grauant & tardant feſtinantem.
27 Properemus ſapientiæ ſtudijs incumbere.
28 Cuiuſcunque fortunæ ſumus.
29 An Munatius frater tuus ſit tibi tantæ curæ, quantæ conueniat, necne?
3 Gratia male coniuncta & perfidè inſtaurata. 31 Non durat. 32 Sanguis calidus in iuuenilibus iram excitat. 33 Ceruice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Per vitia indigni qui rumpatis fraternam amicitiam. 35 Iuuenca quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Epiſt. IIII.

Albium Tibullum compellat, cui ſtudium philoſophiæ laudare videtur, atque id facere vt eius amore illum accendat. Recenſet quibus dotibus illum dij ornauerint: deinde ita viuendum illi eſſe dicit, vt vnumquemque diem, extremum ſibi fore putet.

ALbi, noſtrorum ſermonum [1] candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione [2] Pedana?
[3] Scribere quod [4] Caſſi Parmenſis opuſcula vincat?
An tacitum ſyluas inter [5] reptare ſalubres,
Curantem quicquid dignum ſapiente bonóque eſt?
Non tu [6] corpus eras ſine pectore: dij tibi [7] formam,
Dij tibi diuitias dederant, [8] artémque fruendi.

1 Sincere iudex, *Satyrarum noſtrarum.*
2 Sic dicta à Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam te ſcribere.
4 Qui multas tragœdias ſcripſit, dictus Parmenſis ab vrbe Parma.
5 Lentius ambulare. 6 Sine mente excors, 7 Formam humanam.
8 Oſtconomiam,

[9] Quid voueat dulci nutricula maius alumno,
Quàm sapere [10] & fari possit quæ sentiat, & cui
[11] Gratia, fama, valetudo contingat abundè,
[12] Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curamq́, timores inter & iras,
[13] Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
[14] Grata superueniet, quæ non sperabitur hora.
Me pinguem [15] & nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles [16] Epicuri de grege porcum.

9 Quid possit nutricula optare maius alumno?
10 Et eloqui sua sensa.
11 Beneuolentia apud principes viros, fama ex bene factis.
12 Victus non sordidus neque nimis exquisitus.
13 Omnem diem putato esse postremum.

14 Ita fiet vt grata, &c. 15 Poetam elegantem & succi plenum. 16 Summum bonum in voluptate posuit Epicurus.

AD TORQVATVM.
Epist. v.

Torquatum ad cœnam inuitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur vt curis & cupiditati diuitiarum valedicens, hilaritati se tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria esse dicit, quorum studiosus sit in apparatu conuiuij, primam autem ponit munditiem.

SI potes [1] archaicis conuiua [2] recumbere lectis,
Nec modica cœnare [3] times olus omne patella:
[4] Supremo te sole domi Torquate [5] manebo.
Vina bibes iterum Tauro [6] diffusa palustres
[7] Inter Minturnas, Sinuessanumq́, Petrinum.
Sin melius quid habes, [8] arcesse, vel imperium fer.
Iamdudum splendet focus, & tibi munda supellex.
[9] Mitte leues spes, [10] & certamina diuitiarum,
Et [11] Moschi causam. [12] cras nato Cæsare festus
Dat veniam [13] somnumq́, dies: impunè licebit

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. **Beds of the old fashion.**
2 Accumbere.
3 Nec abhorres, sed gaudes.
4 Sub vesperam.
5 Te expectabo.
6 Bibes vina e torculari in cados fusa, Statilio Tauro iterum consule. vini ætas notabatur Consulum nominibus. vide Od. 3. lib. 2.

7 Minturnæ, oppidum erat Sinuessæ oppido propinquum. 8 Iube tecum afferri ad me, vel, fine regem esse conuiuij, & tibi imperare, vt illo vino vtare quod tibi apponam. Alij exponunt, Morem mihi gere. 9 Omitte spes rerum leuium, id est, diuitiarum. 10 Omitte liteis & dissidia in diuitijs comparandis. 11 Clientis tui. 12 Idibus Iulij. 13 Vt non sit necesse mane surgere.

Æstiuam

Æstiuam sermone [14] benigno tendere noctem.
[15] Quò mihi fortunas, si non conceditur vti?
Parcus [16] ob hæredis curam, nimiumq; [17] seuerus,
[18] Assidet insano. potare [19] & spargere flores
Incipiam, patiarq; vel [20] inconsultus haberi.
Quid non ebrietas [21] designat? operta [22] recludit:
Spes iubet esse [23] ratas: [24] in prælia trudit inermem,
Sollicitis animis [25] onus eximit: [26] addocet artes.
[27] Fœcundi calices quem non fecêre disertum?
[28] Contracta quem non in paupertate [29] solutum?
Hæc ego procurare [30] & idoneus imperor, & non
Inuitus: [31] ne turpe toral, ne sordida [32] mappa
[33] Corruget nares: ne non & cantharus & lanx
[34] Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit qui dicta foras [35] eliminet: [36] vt coeat par
Iungaturque pari. [37] Brutum tibi, Septimiúmque,
Et nisi cœna prior potiórque puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus [38] vmbris.
Sed [39] nimis arcta premunt olidæ conuiuia [40] capræ.
Tu, [41] quotus esse velis, rescribe: & [42] rebus omissis,
Atria seruantem [43] postico falle [44] clientem.

14 Faceto sermone & largo noctem extendere.
15 Quorsum diuitias expetam?
16 Vt hæres ditescat.
17 Nimium tristis vel asper.
18 Sedet proximus insano, eique est similis.
19 In apparatu splendido secundæ mensæ floribus inspergi solebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 Spes firmas.
24 Quia spiritibus vini calore accensis, pellitur timor.
25 Eximit curarum onus.
26 Ebrij iactitant se multarum artium esse peritos.
27 Calices pleni & copiosi.
28 In angusta paupertate.
29 Solutum à curis.

30 A ratione iubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem. 31 Illotum toral. 32 Inter edendum manus mappa absterguntur. 33 Sic offendat, vt inde conuiua nares contrahat. 34 Ita splendeant, vt in illis tuam imaginem contempleris, velut in speculo. 35 Diuulget. 36 Vt conuiuæ pares congregentur. 37 Assumam tibi sodaleis Brutum, Septimium, Sabinum, nisi Sabinum, &c. 38 Conuiuis non inuitatis. 39 Vbi multitudo est conuiuarum arctè sedentium, ibi alarum odor grauis existit. 40 Fœtor sub axillis. 41 Quot sodaleis velis vocari. 42 Causis & negotiis tuis relictis. 43 Per posticum egredere, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio expectat & obseruat. 44 Falle Mosculum (*de quo supra*) vel quemuis alium.

AD NVMICIVM. Epist. VI.

Nihil admirari rem esse dicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria, eodem ferè modo mirentur, verùm ex ijs, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustrà in eo fœlicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

[1] Nil admirari, propè res est,[2] vna, Numici,
Solaq; quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis,[3] sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera[4] terræ?
Quid,[5] maris extremos Arabas ditantis & Indos?
[6] Ludicra quid, plausus,[7] & amici dona[8] Quiritis?
Quo spectanda modo,[9] quo sensu credis & ore?
Qui timet[10] his aduersa, ferè miratur eodem
Quo cupient pacto, pauor est[11] vtrobiq; molestus:
[12] Improuisa simul species exterret[13] vtrumque.
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuátne:[14] quid ad rem,
Si,[15] quicquid vidit melius peiúsve sua spe,
Defixis oculis, animóque & corpore[16] torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quàm satis est[17] virtutem si petat ipsam.
[18] I nunc, argentum, & marmor vetus,[19] æraq; & artes
[20] Suspice, cum gemmis[21] Tyrios mirare colores:
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
[22] Gnauus manè forum, & vespertinus pete tectum:

1 Nullis animi perturbationibus affici
2 Res est præcipua & sola.
3 Quanto minùs admirabuntur terrena, quæ cœlestibus sunt inferiora?
4 Aurum, argentum, marmor & quæ ex se terra profert.
5 Munera maris, vniones, margaritas & huiusmodi.
6 Ludos inanes & plausus in theatris.
7 Dona populi Ro. te amantis, i. honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quiritium, i. Romanorum.
9 Quo iudicio & quo vultu? certè non alio, quàm nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis aduersantur.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo. 12 Insperata & non præmeditata mali & boni species. 13 Exterret tam cupidum quàm timidum. 14 Quid facit ad hanc rem quam nos agimus, sc. ad beatitudinem? 15 Quicquid defixis oculis vidit, id est, attentissime. 16 Si habet, stupescit, deficit. 17 Virtus posita est in mediocritate, cuius, re vera, nimium esse non potest. 18 *Ironica concessio.* 19 AEreas artes, id est, statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata. 20 Cum admiratione aspice. 21 Colores purpureos. 22 Tu nauus & industrius prima luce confer te in forum, & vesperi domum redito, ne Mucius, &c.

Ne

Ne plus frumenti [23] dotalibus emetat agris
Mucius: [24] indignum, quòd sit peioribus ortus:
[25] Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illi.
[26] Quicquid sub terra est [27] in apricum proferet ætas,
Defodiet [28] condetque nitentia. [29] quum bene notum
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[30] Ire tamen restat [31] Numa quò deuenit & Ancus.
[32] Si latus [33] aut renes morbo tententur acuto,
Quære fugam morbi. vis rectè viuere? quis non?
Si virtus [34] hoc vna potest dare, [35] fortis omissis
Hoc age delitijs. virtutem [36] verba putas, vt
[37] Lucum ligna? [38] caue ne portus occupet alter,
[39] Ne Cibyratica, [40] ne Bithyna negotia perdas.
Mille talenta [41] rotundentur, [42] totidem altera porrò:
[43] Tertia succedant, & quæ pars [44] quadrat aceruum.
Scilicet vxorem cum dote, fidemq́; & amicos,
[45] Et genus & formam [46] regina pecunia donat:
Ac bene nummatum decorat [47] Suadela, Venusq́;.
Mancipijs locuples eget æris Cappadocum rex,
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus (vt aiunt)
Si posset centum scenæ [49] præbere [50] rogatus,
[51] Quî possum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo
Mittam. post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel [52] tolleret omnes.
[53] Exilis domus est, vbi non & multa supersunt,
[54] Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo
[55] Si res sola potest facere & seruare beatum,
[56] Hoc primus repetas, opus hoc postremus omittas.
Si fortunatam [57] species & gratia præstat,

23 Ne metat & excipiat ex agris, quos ab vxore in dotem accépit, plus frumenti, quàm tu.
24 Indignum existens.
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Abscondet.
29 Quum porticus ab Agrippa constructa (vbi causas agas) & quum via Appia ab Appio constructa conspexerit te bene notum, i. fama celebrem ire tamen, &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephriditce.
34 Nempe rectè viuere.
35 Fortiter huic vni rei stude.
36 Num putas virtutem in verbis, non in actione consistere?
37 Lucus non ex solis arboribus constat vt sylua, sed alicui numini sacer est.
38 Si in ea es sententia caue Mercator ne alter &c.
39 Negotia Cibyratica dicuntur à Cibyris, vrbe Ciliciæ populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto.

41 Coaceruentur, cumulentur, Angl. **Laide round to a heape.** 42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiat, vel, aceruum in quadrum redigat, id est, quarta mille quæ quatuor millia efficiant. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia & venustas. 48 Nolo ego vt tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui vna re abundans cæteris egebat, sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest, & talis esto qualis fuit Lucullus. 49 Commodatò dare. 50 Rogatus à prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis & bonis non referta vbi &c. 54 Ignorantur à domino. 55 Si pecunia, 56 Vt diuitias congreges. 57 Decus externum, honores & magistratus.

Mercemur [58] *seruum, qui dictet nomina,* [59] *læuum*
Qui fodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille Ve-*
[64] *Cuilibet hic fasces dabit,* [65] *eripietque curule* *(lina:*
Cui volet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quemque [66] *facetus adopta.*
Si bene qui cœnat [67] *bene viuit:* [68] *lucet, eamus*
Quò ducit gula: piscemur, venemur: vt olim
Gargilius, qui monte [69] *plagas, venabula, seruos*
[70] *Differtum transire forum populúmque iubebat:*
[71] *Vnus vt è mulis populo spectante referret*
[72] *Emptum mulus aprum. crudi* [73] *tumidiq; lauemur,*
Quid deceat, quid non, obliti: [74] *cerite cera*
Digni: [75] *remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,*
[76] *Cui potior patria fuit* [77] *interdicta voluptas.*
Si ([78] *Mimnermus vtì censet) sine amore iocisq;*
Nil est iucundum: [79] *viuas in amore iocisque.*
Viue, vale, siquid nouisti rectius [80] *istis,*
[81] *Candidus imperti:* [82] *si non, his vtere mecum.*

58 Mercemur seruum nomenclatorem. *A nomenclatore ille qui magistratum peteret, monebatur, quo nomine quisque ciuis qui in suffragijs aliquid valeret, appellaretur: & suo quemque nomine compellare, beneuolentiam conciliat.*

59 Qui domino astans, læuo ipsius latere extrema manu impulso, admoneat, vt illum & illum salutet.

60 Et cogat herum trás saxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere vel beneuolentię ineundæ vel auxilij causa.

61 Gratioso apud aliquam tribum ciui

62 Verba sunt nomenclatoris.

63 Hic in tribu Velina valet.

64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit, tot secum trahit suffragatores. 65 Eripiet curule ebur, id est, curulem eburneã, cui volet importunus (id est, inquietus) dum voti compos fiat. 66 Blandissime saluta vnumquemque & facete tibi adiunge. 67 Si sit fœlix. 68 Dies est, surgamus, conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Retia. 70 Forum hominibus plenum. 71 Vt insignis mulus & præaltus. 72 Aprum emptum non à se venante captum. 73 Saturitate inflati descendamus in balneas. 74 Tabula Ceritum digni, id est, sine lege viuentes. *Ceritibus enim à populo Romano deuictis negatum fuit suffragiorum ferendorum ius.* 75 Quum simus quasi remiges & socij Vlyssis, vitijs & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Vlysse interdicta. 78 Poeta venereus. 79 Licet vt viuas. 80 Quæ dixi, de summo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non rectius nosti, vtere iam à me dictis.

AD MÆCENATEM. Epist. I.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, eius in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet diuitijs anteponendam esse, atque adeò eum qui paucis contentus viuere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

1 In Sabina regione *Vbi villã habuit Horatius amœnissimam.*
2 Totum mensem Augustum absum.

QVinque dies tibi pollicitus me [1] *rure futurum,*
[2] *Sextilem totum mendax desideror. atqui*

Si me viuere vis ſanum, rectéque valentem,
[3]Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mecenas veniam.[4] dum ficus prima calórque
[5]Deſignatorem decorat [6] lictoribus atris:
[7]Dum pueris omnis pater & matercula pallet:
[8]Officioſaq; ſedulitas & [9] opella forenſis
Adducit febres, & [10] teſtamenta reſignat.
Quòd ſi bruma niues Albanis [11] illinet agris,
[12]Ad mare deſcendet [13] vates, & ſibi parcet,
[14]Contractuſq; leget; te dulcis amice reuiſet
Cum Zephyris (ſi concedes)[15] & hirundine prima.
Non, quo more piris veſci Calaber iubet hoſpes,
Tu me feciſti locupletem.[16] Veſcere ſodes.
[17]Iam ſatis eſt.[18] At tu quantumuis tolle.[19] Benignè.
[20]Non inuiſa feres pueris munuſcula paruis,
[21]Tam teneor dono quàm ſi dimittar [22] onuſtus.
[23]Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus & ſtultus donat quæ ſpernit & odit.
[24]Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & ſapiens [25] dignis ait eſſe paratum,
Nec tamen ignorat [26] quid diſtent æra lupinis.
[27]Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis.
Quòd ſi me noles vſquam[28] diſcedere,[29] reddes
Forte latus,[30] nigros anguſta fronte capillos:
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
[31] Inter vina fugam Cynaræ [32] mœrere proteruæ.
Fortè per anguſtam[33] tenuis vulpecula rimam
[34]Repſerat in cumeram frumenti: [35] paſtaq; rurſus
Ire foras pleno [36] tendebat corpore fruſtra.

3 Dabis illam veniam, quam mihi dares ægro.
4 Donec feruet Canicula quo tempore ficus primùm matureſcunt.
5 Deſignator eſt, qui conſtituendæ funebri pompæ præeſt.
6 Miniſtris libitinarijs pullatis.
7 Dum mater liberis ſuis metuit.
8 Nimia diligentia in officio præſtando ſuis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Teſtamenta aperit poſt mortem teſtatoris.
11 Aſperget.
12 Ad ciuitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo, *Metaph ducta à nauigantibus qui vela contrahunt, vt effugiant naufragium.*
15 Vere ineunte, cuius eſt hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hoſpitem viatorem.
17 Verba ſunt viatoris.
18 Inquit Calaber
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuſcula, inquit Calaber. 21 Verba viatoris. 22 Piris tuis oneratus. 23 Facito vt libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconſiderata rerum vilium & ſuperfluorum donatio ſemper parit ingratos. 25 Dicit ſe viris bonis eſſe paratum. 26 Non ignorat quæ ſit differentia inter bonos & malos nummos, i. inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præſtabo & dignum laude promerentis. i. laude eius qui beneficia eſt promeritus. 28 A te diſcedere. 29 Reddes meliores annos, quos tecum conſumpſi. 30 Capillos nunc canos in fronte, lata propter caluitiem. 31 Reddes ætatem ad leuitates amatorias aptam. 32 Iniquo animo ferre, quod iuuenem, non ſenem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas viminеum frumentarium. 35 Bene ſaginata. 36 Conabatur.

Cui mustela procul, Si vis (ait) effugere istinc,
Macra [37] *cauum repetes arctum,* [38] *quem macra subisti.*
[39] *Hac ego si compellar imagine,* [40] *cuncta resigno:*
[41] *Nec somnum plebis laudo, satur* [42] *altilium, nec*
Otia diuitijs [43] *Arabum liberrima muto.*
Sæpe [44] *verecundum laudasti: rexq; paterq;*
[45] *Audisti coràm, nec verbo parcius absens:*
[46] *Inspice si possum* [47] *donata reponere lætus,*
Haud malè [48] *Telemachus, proles patientis Vlyssei,*
[49] *Non est aptus equis Ithacæ locus, vt neque planis*
[50] *Porrectus spatijs,* [51] *neque multæ prodigus herbæ.*
[52] *Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.*
Paruum parua decent: mihi iam non [53] *regia Roma,*
[54] *Sed vacuum Tibur placet,* [55] *aut imbelle Tarentum.*
Strenuus & fortis, causisq; [56] *Philippus agendis*
Clarus, [57] *ab officijs octauam circiter* [58] *horam*
Dum redit: atque foro nimium distare [59] *Carinas*
Iam grandis natu queritur: conspexit (vt aiunt)
Adrasum quendam vacua tonsoris [60] *in vmbra,*
Cultello proprios purgantem leniter vngues.
[61] *Demetri (puer hic* [62] *non læuè iussa Philippi*
Accipiebat) abi: quære, [63] *& refer,* [64] *vnde domo, quis,*
[65] *Cuius fortunæ: quo sit patre,* [66] *quoue patrono.*
[67] *It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,*
Præconem [68] *tenui censu, sine crimine notum,*
[69] *Et properare loco* [70] *& cessare,* [71] *& quærere & vti,*
Gaudentem [72] *paruisq; sodalibus, & lare certo,*
Et ludis, & post [73] *decisa negotia,* [74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipso quæcunque refers. dic*
Ad cœnam veniat. non sanè [76] *credere Mena:*

37 Locum excauatum.
38 Quem gracilis intrasti.
39 Hac similitudine.
40 Omnia quæ mihi dedisti, restituo.
41 Nec quietem plebeiorum hominum laudo, eo quòd sumptuosis epulis sim plenus, aliter censurus si egerem.
42 Satur auium domi saginatarum.
43 Vide Od. 29. li. 1.
44 Me paucis contentum.
45 Appellatus es à me, rex, propter munificentiam, pater verò propter tuum erga me amorem, siue præsens tecū sum siue absens.
46 Tecum considera.
47 Reddere, quæ mihi donasti.
48 Menelao respondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extensus in longum.
51 Nec herbę ferax.
52 O Menelae, Atrei fili.
53 Roma magnifica
54 Sed Tibur non populosum placet.
55 Tarentum voluptuarium.
56 Orator, in altercando nobilis.
57 A forensibus.
58 Horam diei.
59 Viam Romæ, sic dictam ab ædificijs factis in similitudinem carinarum. in qua via domus erat Philippi. 60 In tonstrina. 61 Philippus seruum suum Demetrium alloquitur. 62 Non stultè. 63 Mihi renuntia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper an diues. 66 In cuius sit clientela. 67 It puer. 68 Pauperem esse. 69 Et viatorem vel mercatorem agere, lucri causa. 70 Interdum otiari. 71 Diuitias acquirere ijsque vti, *quod non facit auarus.* 72 Gaudentem vxore & liberis & domicilio stabili, non vitâ vagâ. 73 Post negotia confecta. 74 Campo Martio, vbi valetudinis causâ corpus exercebat. 75 *Verba Philippi.* 76 Credebat.

Mirari

[77] Mirari secum tacitus. quid multa? [78] benignè,
Respondet. [79] Negat ille mihi? [80] Negat improbus, & te
[81] Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato [82] scruta [83] popello
[84] Occupat, & saluere iubet prior. ille Philippo
[85] Excusare laborem, & [86] mercenaria vincla,
Quòd non mane domum venisset: denique, quòd non
[87] Prouidisset eum. [88] Sic ignouisse putato
Me tibi, si cœnas hodie mecum. [89] Vt libet. [90] Ergo
Post nonam venies. nunc i, [91] rem strenuus auge.
[92] Vt ventum ad cœnam est, [93] dicenda tacẽda loquutus,
[94] Tandem dormitum dimittitur. hic vbi sæpe
Occultum [95] visus decurrere piscis ad hamum,
[96] Mane cliens & iam [97] certus conuiua, iubetur
Rura suburbana [98] indictis comes ire Latinis.
Impositus [99] mannis, aurum [1] cœlumq́; Sabinum
[2] Non cessat laudare. videt ridetq́; Philippus:
Et sibi dum requiem, dum risus vndique [3] quærit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet vti mercetur agellum.
[4] Mercatur. ne te longis ambagibus vltra
Quàm satis est, morer, [5] ex nitido fit rusticus, atque
Sulcos [6] & vineta crepat mera: præparat vlmos:
Immoritur studijs, [7] & amore senescit habendi.
Verùm vbi oues furto, morbo periere capellæ,
[8] Spem mentita seges, bos est enectus arando:
Offensus damnis, [9] media de nocte caballum
Arripit, iratúsque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul aspexit [10] scabrum intonsumq́; Philippus,
[11] Durus (ait) Vultei nimis [12] attentúsque videris
Esse mihi. [13] Pol, me miserum patrone vocares,

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingentes.
79 *Verba sunt Philippi.*
80 Negat improbè (inquit Demetrius.)
81 Te non curat aut formidat.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, tunicis non togis vtenti.
84 Anteuertit.
85 Excusabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidisset.
88 *Verba sunt Philippi.*
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Post horam nonam (inquit Philippus) venies, id est, tribus horis ante solis occasum.
Quando Romani è balneis egressi cibum capiebant.
91 Rem familiarem auge.
92 Postquam.
93 Libere quiduis locutus.
94 Iubetur ire domum.
95 Visus est.
97 Postridie.
96 Quotidianus conuiua.
98 Ferijs Latinis à Consule imperatis, *in quibus non licebat aliquid agi in vrbe.*
99 Equis pusillis.
1 Aerem Sabinum.
2 Vulteius.

3 Philippus. 4 Vulteius agellum mercatur. 5 Ex vrbano fit incultus & obsoletus. 6 Loca vitibus consita solùm habet in ore. 7 Lucri studio tabescit. 8 Postquam ager satus, minùs reddidit quàm sperauerat agricola. 9 Paulò post mediam noctem. 10 Squallidum & impexum. 11 Homo ferreus & laboriosus. 12 Attentus ad rem, id est, auarus. 13 *Verba sunt Vultei.*

Si velles (inquit) verum mihi [14] *ponere nomen.*
[15] *Quod te per genium, dextramq; deósque penates,*
Obsecro & obtestor, vitæ me redde priori.
[16] *Qui simul aspexit quantum dimissa petitis*
Præstent, maturè redeat, repetatq; relicta.
METIRI se quemque [17] *suo modulo ac pede,* [18] *verum est.*

14 Nomen imponere. 15 Propter quod te obsecro, *vel*, quam rem te obsecro. 16 Qui Philippus posteaquam considerauit quantum dimissa, id est, relicta distent a petitis, dixit hæc verba. Redeat Vulteius in vrbem quamprimum, & vitam vrbanam quam reliquit repetat. 17 Suâ formulâ & mensurâ. 18 Æquum est.

AD CELSVM ALBINOVANVM. Epist. VIII.

Ad Celsum scribens, se minùs animo quàm corpore valere dicit, in seipso cùm alia quædam vitia tum inconstantiam reprehendens: sed ita vt illum in persona sua taxare videri possit. A Musa autem de non ferenda immoderatè & insolenter fortuna eum vult admoneri.

[1] *CElso gaudere, & bene rem gerere, Albinouano,*
Musa rogata refer, [2] *comiti* [3] *scribæq; Neronis.*
Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra [4] *minantè,*
Viuere nec rectè, nec suauiter. haud quia grando
[5] *Contuderit vites, oleamq;* [6] *momorderit æstus:*
Nec quia longinquis armentum ægrotet in aruis:
[7] *Sed quia mente minus validus quàm corpore toto,*
Nil audire velim, nil discere, [8] *quod leuet ægrum:*
[9] *Fidis offendar medicis, irascar amicis,*
[10] *Cur me funesto properent arcere* [11] *veterno:*
Quæ nocuere [12] *sequar, fugiam quæ profore credam:*
[13] *Romæ Tibur amem ventosus,* [14] *Tibure Romam.*
[15] *Post hæc, vt valeat, quo pacto rem gerat* [16] *& se:*

1 Ordo est: ô Musa á me rogata, refer, id est, renuntia Celso, Albinouano, χαίρειν καὶ εὖ πράττειν, vt gaudeat & bene rem gerat. 2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur. 3 Notario, Angl. A Secretary. 4 Superbè promittentem. 5 Fregerit. 6 Siccitate affecerit & læserit. 7 Quia animo ægrotus magis quàm corpore velim nil, &c. 8 Quod releuet ægrum. 9 Quia fidis offendar. 10 Propterea quod. 11 *Lethargo, qui inexpugnabilis est dormiendi necessitas. Metaphoricè hîc ponitur pro arrogantia, leuitate, & inconstantia.* 12 Quia sequar quæ, &c. 13 Quia vbi sum Romæ, amem Tibur, ventosus, id est, inconstans & vento popularis auræ plenus. 14 Quia existens Tiburi, Romam amem. 15 Post hæc omnia, rogato. 16 Quomodo se gerat.

Vt

Vt placeat [17] *iuueni, percontare,* [18] *vtque cohorti.*
Si dicet, rectè: [19] *primùm gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc instillare memento,*
[21] *Vt tu fortunam, sic nos te Celse feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primùm dicito me gaudere, deinde &c.
20 Eius auriculis, sc. Celsi.

21 Quemadmodum tu secundam fortunam feres, ita vt non superbias: sic nos tuam amicitiam feremus & seruabimus continuò.

AD CLAVDIVM NERONEM. Epist. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat vt in amicitiam suam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, vt ab ipso Nerone id tanquam pro suo iure petere videri non possit.

[1] *Septimius,* [2] *Claudi, nimirum intelligit vnus,*
[3] *Quanti me facias. nam quũ rogat,* [4] *& prece cogit,*
Scilicet, vt tibi se [5] *laudare & tradere coner,*
[6] *Dignum mente domóque legentis honesta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propioris censet amici:*
[8] *Quid possim videt, ac nouit me valdius ipso.*
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, [9] *mea ne finxisse minora putarer,*
Dissimulator [10] *opis propriæ,* [11] *mihi commodus vni.*
Sic ego, maioris fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad vrbanæ descendi præmia. quòd si*
[14] *Depositum laudas* [15] *ob amici iussa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonúmque.*

1 De quo, Od. 6. lib. 2.
2 O Nero Augusti priuigne.
3 Qua æstimatione sim apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Commendare.
6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis legentis, i. eligentis res honestas & honestos viros.
7 Officio interioris amici.
8 Quid apud te possim intelligit ac magis nouit quàm ego ipse.
9 Meam apud te gratiam minorem esse quàm sit. 10 Facultatis meæ. 11 Mihi soli studens. 12 Dissimulationis. 13 Descendi ad impudentiam seu inuerecundiam, quæ frontis perfrictæ est præmium. Vrbani enim perfrictioris oris esse solent quàm rustici. 14 Depositus pudor est impudentia. 15 Ob Septimij rogatum. 16 De tuo grege esse & amicorum numero. 17 Et virum esse bonum.

AD

AD FVSCVM ARISTIVM. Epist. x.

Fusco Aristio vrbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia eius commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam vrbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

VRbis amatorem [1] Fuscum saluere iubemus
[2] Ruris amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles, ad cætera penè [3] gemelli.
[4] Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] notiq; columbi.
[6] Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & musco [7] curcumlita saxa, nemúsque.
[8] Quid quæris? [9] viuo & regno, simul ista reliqui
Quæ vos ad cœlum effertis [10] rumore secundo.
[11] Vtq; sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo iam mellitis potiore [12] placentis.
Viuere naturæ [13] si conuenienter oportet,
[14] Ponendæq; domo quærenda est area primùm,
Nouistíne locum potiorem rure [15] beato?
[16] Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat & rabiem [17] canis, & [18] momenta leonis,
Quum semel accepit solem [19] furibundus acutum?
[20] Est vbi depellat somnos minus [21] inuida cura?
[22] Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua [23] tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronum [24] trepidat cum murmure riuũ?

1 Grammaticam, in vrbe commorantem.
2 Nos.
3 Simillimi.
4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus.
5 Quorum magnus & mutuus amor notus est.
6 Tu Romæ manens.
7 Saxa musco obducta.
8 Quid multis?
9 Tam beatè viuo vt me regnare putem, simul ac, &c.
10 Vulgo approbante.
11 Vt improbus sacerdotis seruus, qui liba edere consueuit, tandem desiderat panem: sic ego vrbem fastidiens rure delector.
12 Libis sacrificiorum.
13 Quoniam viuere oportet secundum naturam, à virtute adhibita donis frui à natura datis.
14 Et quoniam area. i. solum primùm quærendum est ad domum exstruendam. 15 Rure opulento. 16 Est-ne locus vllus vbi, &c. 17 Syderis cœlestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintileis. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Est-ne locus vllus vbi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem videtur inuidere. 22 Nunquid herba deterius aut olet aut nitet quàm lapilli. i. marmora ex Numidia aduecta, ex quibus Romæ fiunt pauimenta? 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per decliuem riuum.

[25]Nempe inter varias nutritur sylua[26]columnas,
Laudaturq; domus longos quæ prospicit agros.
[27]Naturam expellas furca, tamen [28] vsque recurret,
[29]Et mala perrumpet furtim [30] fastidia victrix.
[31]Non, qui [32] Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum [33] propiùsue medullis,
Quàm qui non poterit [34] vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectauere secundæ,
Mutatæ [35] quatient.[36] siquid mirabere,[37]pones
Inuitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges & regum vitâ [38] præcurrere amicos.
Ceruus equum pugna [39] melior communibus herbis
Pellebat: donec [40] minor in certamine longo
Implorauit opes hominis,[41] frænumq; recepit:
Sed postquam [42] victor violens discessit [43] ab hoste,
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore [44] metallis
Libertate caret,[45] dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternum: quia paruo nesciat vti.
[46] Cui non conueniet sua res, vt calceus olim,
Si pede maior erit,[47] subuertet, si minor,[48] vret.
Lætus sorte tua viues sapienter Aristi:
[49] Nec me dimittes incastigatum, vbi plura
[50]Cogere quàm satis est, ac non cessare videbor.
Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
[51] Tortum digna sequi potius quàm ducere funem.
Hæc tibi [52] dictabam[53] post fanum putre Vacunæ,
Excepto quòd non simul esses, [54] cætera lætus.

25 Apparet enim vitam rusticam suauiorem esse quàm vrbanam, quia diuites, quasi natura duce in suis ędificijs vrbem ruri similem reddere student. Nam arbores in hortis spaciosis conserunt, &c.
26 Inter columnas ex marmore versicolori factas.
27 Cùm naturam vt ignominiosam eijcies.
28 Semper.
29 Et natura vincens, per contraria sibi studia furtim erumpet.
30 Istam fastidiosam diuitum luxuriem.
31 Is non accipiet certius damnum, qui nescit discernere purpuras, quàm qui, &c.
32 Cum purpura Sidonia comparare lanas succo Aquinati tinctas.
33 Quod propiùs attingat.
34 A vero.
35 Commouebunt.
36 Si quid magni facias.
37 Depones.
38 Anteire.
39 Superior in pugna, e compascuis pellebat equum.
40 Inferior.
41 Homini parere incepit.

42 Equus. 43 A ceruo. 44 Auro & argento. 45 Pecuniæ cupiditatem, cui seruiet perpetuò. 46 Sed sua res amplior vel angustior erit quam satis est. 47 Subuertet pedem. 48 Pedem lædet. 49 Sed me acerbe reprehendes. 50 Coaceruare. 51 Quæ debet potiùs trahi quàm trahere. i. seruire potiùs quàm imperare. est Allegoria ducta ab ijs qui restim ductant. 52 Hæc dictabam puero meo scribenti, vt ad te mitterem. 53 Pone cariosam ædem Vacunæ, quæ Dea est vacationis. 54 Cæteris rebus lætus, eo tantùm excepto, quòd mihi non adesses.

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis iudicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis senserimus.

[1] QVid tibi visa Chios, Bullati, [2] notáque Lesbos?
Quid cöcinna [3] Samos? quid Crœsi regia [4] Sardis?
[5] Smyrna quid, & [6] Colophon? [7] maiora minoráne fama?
[8] Cunctáne præ campo & Tiberino flumine sordent?
[9] An venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?
[10] An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
Scis, Lebedus quàm sit [11] Gabijs desertior atque
Fidenis vicis: tamen illic viuere [12] vellem:
Oblitusq; [13] meorum, obliuiscendus & illis,
[14] Neptunum procul e terra [15] spectare furentem.
Sed neque qui Capua Romam petit imbre lutóq;
Aspersus, volet in caupona [16] viuere: nec qui
[17] Frigus collegit, [18] furnos & balnea laudat,
[19] Vt fortunatam plenè præstantia vitam.
Nec si te validus iactauerit Auster [20] in alto,
Idcirco nauem trans Ægeum mare [21] vendas.
[22] Incolumi Rhodos & Mitylene [23] pulchra facit, quod
[24] Penula solstitio, [25] campestre niualibus [26] auris,
[27] Per brumam Tiberis, [27] Sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum seruat fortuna benignum,

1 Quid tibi visa est Chios, Insula in mari Ionio?
2 Insula in mari Ægæo nota, i. nobilis propter Alcæum & Sapphô poetas celebratissimos.
3 Samos non longè distat à Chio, concinna & amœna propter pulchra ædificia.
4 Vrbs Lydiæ, in qua rex Crœsus considebat.
5 Ciuitas Ioniæ.
6 Sardis est vrbs in Ionia non longè à Sardibus.
7 Nunquid maiora vel minora sunt quàm fama diuulganit?
8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio & Roma?
9 An tibi optabilis est vna ex vrbibus quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt?
10 Lebedus est Ioniæ oppidum desertum iuxta mare, vnde nullus incola audet mare transire.
11 Gabij & Fidenæ sunt ciuitates Sabinorum.
12 Viuere non recusarem.
13 Oblitus propinquorum & patriæ.
14 Mare.
15 Vt prospiciam.
16 Viuere perpetuo.
17 Frigus contraxit.
18 Focum vel casam furnariam.
19 Veluti ea, quæ omnino præstant vitam beatam.
20 In mari disiecerit.
21 Vendere debeas.
22 Homini sanæ mentis.
23 Rhodos est insula, sic etiam Mytilene, rebus omnibus pulchre instructa,
24 Vestis densa solstitio æstiuo. i. æstate inutilis.
25 Vestis tenuis, qua iuuenes, in campo Martio se exercentes, vtebantur.
26 Ventis hibernis.
27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret?
28 Quod facit ignis mense Augusto.

[29]Romæ laudetur Samos,& Chios,& Rhodos absens.
Tu,quamcunque deus tibi fortunauerit horam,
Grata sume manu: [30] nec dulcia differ in annum:
Vt quocunque loco fueris,[31] vixisse libenter
Te Dicas.nam si ratio & prudentia curas,
[32] Non locus effusi latè maris arbiter,aufert:
[33] Cœlum non animũ mutant qui trans mare currunt.
[34]Strenua nos exercet inertia: [35] nauibus atque
[36] Quadrigis petimus benè viuere.[37] quod petis, hîc est,
[38] Est Vlubris: animus si te non deficit [39] æquus.

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens,&c. sed in illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim vtere.
31 Quia vbique licet bene viuere.
32 Non vrbs,neque tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris vndas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, non mores mutant, qui,&c.

34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beateque viuere domi est patria. 38 Est quouis in loco, etiam obscuro, vt Vlubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus, sine perturbatione.

AD ICCIVM Epist. XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Ioue ditiorem effici posse innuens, nimirum, tantum esse diuitem vnumquemque, quantum rebus vtitur. Eius exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, vt Grosphum in familiaritatem suam recipiat. Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

[1]FRuctibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci
Si rectè frueris,[2] non est vt copia maior
Ab Ioue donari possit tibi.[3] tolle querelas.
Pauper enim non est [4] cui rerum suppetit vsus.
[5]Si ventri benè, si lateri est pedibusq; tuis,nil
Diuitiæ poterunt regales addere maius.
Si fortè in medio [6] positorum abstemius herbis
Viuis & vrtica, sic viues [7] protinus, vt te
Confestim liquidus Fortunæ riuus [8] inauert:
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas vna virtute [9] minora.
[10]Miramur si Democriti pecus edit agellos,

1 Quos vt coactor ab Agrippa constitutus ex agris fructuarijs in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest vt,&c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitam deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti, si bene sit pedibus vt neque calceamenta desint, nec equus quo veharis.
6 Si tu in medio appositorum eduliorum abstinens & sobrius viuas herbis & vertica, i. tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Vt te diuitem faciat. Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Num quid miramur?

[11] Cultaq́, [12] dū peregrè est animus sine corpore [13] velox:
Quum tu [14] inter scabiem tantam & contagia lucri,
Nil paruum sapias, & adhuc [15] sublimia cures?
Quæ [16] mare compescant causæ, [17] quid temperet annū:
Stellæ sponte suâ, [18] iussæne vagentur & errent:
[19] Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem:
Quid velit & possit rerum [20] Concordia discors:
[21] Empedocles, an Stertinij deliret acumen.
[22] Verùm seu [23] pisces [24] seu porrum & cæpe trucidas,
Vtere [25] Pompeio Grospho: & siquid petet, [26] vltrò,
Defer. nil Grosphus [27] nisi verum orabit & æquum.
[28] Vilis amicorum est annona, bonis vbi quid deest,
Ne tamen ignores [29] quo sit Romana loco res,
[30] Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit. [31] ius imperiumq́, Phraates
Cæsaris accepit [32] genibus minor, [33] aurea fruges
Italiæ pleno [34] diffudit Copia cornu.

11 Rura illius. 12 In rerum magnarum contemplatione occupatus. 13 *Nihil est cogitatione velocius.* 14 Inter pecuniæ studium, cuius contactus non minus quàm scabies mordet ac serpit. 15 Res arduas. 16 Ne effundatur lictiis & terras obruat. 17 Quæ res annum gubernet, vt per quatuor temporum commutationes certò fluat. 18 Alicuius iussu. 19 Quæ causa Lunam condat, vel claram faciat plenam. 20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus. 21 Quum tu scire cures vtrùm Empedocles an Stertinius deliret. 22 Siue sumptuose, siue tenuiter viuis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis, in cœnam nisi porrum & cæpe. Impropria est vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatij amicus. 26 Non rogatus offer. 27 Nisi iustum. 28 Paruo constant amici, cum viris bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispaniæ, Agrippæ virtute cecidit. i. deuicta est. 31 Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris deuolutus. 33 Benigna copia, vbertatis dea. 34 Fruges fudit de cornu pleno. vide Od. 17. lib. 1.

AD VINNIVM ASELLAM. Epist. XIII.

A Vinnio petit, vt in offerendis Augusto suis libris, & temporis & decoris rationem habeat

[1] VT proficiscentem docui te sæpe diùque
[2] Augusto reddes signata volumina Vinni,
Si validus, si lætus erit, si denique poscet:
[3] Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
[4] Sedulus importes opera vehemente [5] minister.
Si te fortè meæ grauis vret sarcina [6] chartæ,
Abijcito potiùs, quàm quò perferre iuberis
[7] Clitellas ferus impingas: [8] Asinæq́, paternum

1 Quemadmodum. 2 Ita reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa. 3 Ne nimio in nos studio pecces. 4 Nimiam diligentiam adhibens. 5 Quasi minister. 6 Librorum sarcina 7 Ne tanquam stupidus sub onere meorum librorum corruas, clitellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cum ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Asina.

Cognomen vertas in risum,[9] & fabula fias.
[10] Viribus vteris [11] per cliuos, flumina,[12] lamas.
[13] Victor propositi simulac perueneris [14] illuc,
[15] Sic positum seruabis onus,[16] ne fortè sub ala
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum,
Vt vinosa glomos furtiuæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conuiua [17] tribulis.
Ne vulgo narres te sudauisse ferendo
Carmina, quæ possint oculos auresq́; [18] morari
Cæsaris. oratus multa prece,[19] nitere porrò.
Vade, vale: caue [20] ne titubes mandataq́; frangas.

9 In ora hominum pro ludibrio venias. 10 Vt, quò vis, peruenias. 11 Per Romam cliuosam, i. septicollem 12 Lacunas maiores, continentes aquam pluuiam, *vel* fluuiorum fossas. 13 Compos voti. 14 Ad ædeis Augusti. 15 Hoc modo, i. decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis. 16 Vt non sub brachio in oculis omnium libros meos portes sicut rusticus sub ala portat agnum, *vel*, vt Pyrrhia temulenta portat glomos. i. sphærulas ex filo lanæ, *vel*, vt conuiua domum rediens bene potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam. 20 Caue ne offendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XIIII.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in vrbe viuere, & interim inconstanter fastidientis rura, quæ anteà tacita prece petiisset. Cur autem contrà vitam rusticam vrbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, vt alienam sortem suæ præferat.

[1] VIllice syluarum & mihi me [2] reddentis agelli,
[3] Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &
Quinque bonos solitum [4] Bariam dimittere [5] patres.
[6] Certemus,[7] spinas animóne ego fortiùs an tu
Euellas agro: & melior sit Horatius,[8] an res.
Me quamuis [9] Lamiæ pietas & cura [10] moratur,
Fratrem mœrentis,[11] rapto de fratre dolentis
[12] Insolabiliter: tamen [13] istuc mens animúsque
[14] Fert,[15] & amat spacijs obstantia rumpere [16] claustra.
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe, beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.

1 Villicus is dicitur cui reliqui serui in agris colendis obsequuntur. Angl. a Hine or Bailiffe of husbandry. 2 Animum meum reficientis. 3 Quem agellum quinque familijs distinctis habitatum. 4 Sabinorum oppidum. 5 Romanos Senatores, vel homines grandes natu ad lites in Baria discernendas.

6 Ego & tu. 7 Curas, quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 AElij Lamiæ, de quo Od. 16. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Vt nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra. i. omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres.

Stultus vterq; locum immeritum [17] causatur iniquè,
In culpa est animus, [18] qui se non effugit vnquam.
[19] Tu mediastinus tacita prece rura petebas,
Nunc vrbem & ludos & balnea villicus optas.
[20] Me constare mihi scis, & [21] discedere tristem,
Quandocunque trahunt inuisa negotia Romam.
[22] Non eadem miramur: [23] eò disconuenit inter
Meq; & te. nam quæ deserta & inhospita [24] tesqua
Credis, amœna vocat, [25] mecum qui sentit: & odit,
Quæ tu pulchra vocas. [26] fornix tibi & [27] vncta popina
[28] Incutiunt vrbis desiderium. (video) [29] & quòd
[30] Angulus iste feret piper & thus, [31] ocyus vua:
Nec vicina subest vinum [32] præbere taberna
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
[33] Ad strepitum salias terræ grauis. [34] & tamen [35] vrges
Iampridem [36] non tacta ligonibus arua: bouemq;
[37] Disiunctum curas, & strictis frontibus [38] exples.
[39] Addit opus pigro riuus, si decidit imber,
[40] Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, [41] quid nostrum concentum diuidat, audi.
[42] Quem tenues docuere togæ, [43] nitidiq; capilli:
Quem scis [44] immunem Cynaræ placuisse [45] rapaci,
[46] Quem bibulum, liquidi media de luce Falerni:
[47] Cœna breuis iuuat, & prope riuum somnus in herba.
[48] Nec lusisse pudet, [49] sed non incidere ludum.
Non [50] istic obliquo oculo mea commoda quisquam
[51] Limat, non odio obscuro [52] morsuq; venenat:
[53] Rident vicini glebas & saxa mouentem.

17 Criminatur locum qui non meretur odium.
18 Qui ioci cōmutatione curam non depellit, sed eam secum fert perpetuò.
19 Tu seruus laboriosissimus & ad omnia fere ministeria paratus, quasi stans in medio, petebas, &c.
20 Semper eundem esse.
21 Rure discedere.
22 Non delectamur eisdem.
23 Ideò non conuenit.
24 Loca aspera, inculta & senticosa.
25 Qui solitudinem amat, sicut ego.
26 Ganeum, lupanar.
27 Popina omnibus obsonijs plena.
28 Inijciunt.
29 *Hæc verba sunt accipienda, quasi à villico propter agri sterilitatem pronunciata.*
30 Iste ager Sabinus.
31 Ocyus quàm vinum, i. nunquam feret vinum iste ager.
32 Vinum suppeditare.
33 Ad cuius strepitum in cythara vel tibia, tu saltes inscienter quasi terræ inutile pondus.

34 *Ironica est enumeratio operum villici, talia opera non omninò facientis.* 35 Arua colis. 36 Non culta. 37 Bouem ab altero separatum & otiosum pascis. 38 Collectis frondibus saturas. 39 Riuus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus, sc. saxis, fossis, aggeribus auertendus, vt prato parcat, i. vt prato non noceat. 41 Si quid nostram concordiam dissoluat. 42 Me, quem tenues togæ in iuuentute ornauerunt, &c. 43 Capilli vnguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Auaræ amicæ, quales sunt meretrices. 46 Me, quem scis fuisse bibacem Falerni, &c. 47 Nunc me cœna breuis iuuat. 48 Non pudet genio indulsisse, Venerique operam dedisse. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinosam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo atterit. 52 Obtrectatione vel maledicentia. 53 Vicini gaudent & rident me, &c.

54 Cum

[54] Cum seruis vrbana [55] diaria rodere mauis:
[56] Horum tu in numerum [57] voto ruis. inuidet vsum
Lignorum & pecoris tibi [58] calo argutus & horti.
Optat [59] ephippia bos piger, optat arare caballus.
Quam scit vterque libens, [60] censebo, exerceat artem.

54 An tu contrà rusticus, mauis cũ seruis vrbanis rodere diaria, i. tenuiter viuere.
55 Seruus versipellis (qui ex vrbe it lignatum foras) inuidet tuæ felicitati in vsu lignorum, in vsu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 59 Equorum ornamenta vel sellas equis ad insidendum impositas. Prouerbium conuenit in eos qui sui muneris functionem fastidientes, alienam, ad quam sunt inepti, exoptant. 60 Iudicabo vt vterque libens exerceat artem, quam nôrit, vt tu ruri colas agros, vt ille calo, tibi inuidens, maneat in vrbe.

AD VALAM. Epist. xv.

Quòd Veliam & Salernum proficisci cogitet, quæ ibi sit hyems & quale cœlum percontatur: sed se non ita salubritatis rationem habere innuit, vt non etiam aliquam voluptatis habere velit.

[1] Quæ sit hyems Veliæ, quod cœlum, Vala, [2] Salerni,
[3] Quorũ hominũ regio, & qualis via: nam mihi
[4] Musa superuacuas Antonius, & tamen [5] illis (Baias
[6] Me facit inuisum, gelida quum perluor vnda
Per medium frigus. sanè [7] myrteta relinqui,
[8] Dictaq; cessantem neruis elidere morbum
[9] Sulfura contemni, [10] vicus gemit, [11] inuidus ægris,
Qui caput & stomachum supponere fontibus audent
[12] Clusinis, [13] Gabiosq; petunt & frigida rura.
[14] Mutandus locus est, & diuersoria [15] nota
Præter agendus equus. [16] quò tendis? non mihi Cumas
Est iter, aut Baias: læua [17] stomachosus habena
Dicet eques: [18] (sed equi frænato est auris in ore)
[19] Maior vtrum [20] populum frumenti copia pascat:
[21] Collectósne bibant imbres, [22] puteosq; perennes
Dulcis aquæ. [23] nam vina nihil moror illius oræ.

1 Hic longum est Hyperbaton vsque ad versum 25. vt sit Ordo. Par est te scribere nobis ac nos tibi credere, quæ hyems sit Veliæ, i. quæ aeris qualitas in hyeme, &c.
2 Velia & Salernum sunt oppida in Lucania.
3 Quibus moribus ibi sunt homines.
4 Antonius Musa (Augusti medicus clarissimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem meã non esse vtiles.
5 Baijs.
6 Me odiosum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo sunt iratæ, quod illarum aquis à me relictis, frigidis aquis iam vtar per frigus brumale. 7 Loca myrtis consita apud Baias aquis sulferijs abundantia. 8 Quæ dicuntur è neruis depellere morbum articularem. 9 Aquas sulfuratas. 10 Vicus Baianus molestè fert. 11 Ægris odiosus. 12 Aquis frigidis in Etruria, sic nominatis à Clusio Etruriæ oppido. 13 Volscorum vrbem. 14 Vt medici consilio assentiar, alium locum quàm Baianum me petere oportet. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba sunt Horatij aut cuiuis alius ad equum suum. 17 Iracundus. 18 Quid stomacharis? Equus non aure sed ore, in quo inest frænum, sentit quo sit eundum. 19 Repete versum xxv. *Par est te scribere verum, &c.* 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in cisternis. 22 Aquas fontanas iugiter promanantes. 23 Vina aquosa, quæ in Velia & Salerno nascuntur non desidero.

[24] *Rure meo possum* [25] *quiduis perferre patiq́ue:*
[26] *Ad mare quum veni,* [27] *generosum & lene requiro:*
Quod curas abigat, quod cum spe diuite [28] *manet*
In venas [29] *animumq́ue meum: quod verba ministret:*
Quod me Lucanæ iuuenem [30] *commendet amicæ.*
[31] *Tractus vter plures lepores, vter educet apros.*
Vtra magis pisces & [32] *echinos æquora celent:*
Pinguis vt inde domum possim [33] *Phæaxq́ue reuerti.*
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Menius [34] *vt rebus maternis atque paternis*
[35] *Fortiter absumptis,* [36] *vrbanus cœpit haberi,*
[37] *Scurra vagus, non qui certum* [38] *præsepe teneret,*
[39] *Impransus non qui ciuem dignosceret* [40] *hoste:*
Quælibet in quemuis opprobria fingere [41] *sæuus:*
Pernicies & tempestas [42] *barathrumq́ue macelli,*
[43] *Quicquid quæsierat, ventri donabat* [44] *auaro.*
[45] *Hic vbi nequitiæ fautoribus & timidis nil*
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat [46] *omasi*
Vilis & [47] *agninæ, tribus vrsis quod satis esset.*
[48] *Scilicet vt ventres* [49] *lamna candente* [50] *nepotum*
Diceret vrendos, correctus. Menius idem
Quicquid erat nactus prædæ maioris, vbi omne
[51] *Verterat in fumum & cinerem, Non herculè miror*
(Aiebat) [52] *si qui comedunt bona: quum sit obeso*
Nil melius turdo, [53] *nil vulua pulchrius ampla.*
[54] *Nimirum hic ego sum. nam tuta & paruula laudo,*
Quum res deficiunt, [55] *satis inter vilia fortis:*
Verùm vbi quid melius contingit & [56] *vnctius,* [57] *idem*
[58] *Vos sapere & solos aio* [59] *bene viuere, quorum*
Conspicitur [60] *nitidis fundata pecunia villis.*

24 Quum rure sum.
25 Quemuis cibum ac potionem.
26 Quum veni in Campaniam aut Lucaniam prope mare.
27 Nobile vinum.
28 Dimanet.
29 *Vinum spiritus concalefaciens animi motus excitat.*
30 Quod mihi vires præstat ad venerem.
31 Repete versum xxv. *Par est te scribere*, vter tractus, i. vtra regio Velina an Salernina educet, i. nutriat pl. lep. &c.
32 Echinos marinos.
33 Nitidus splendidusque quales erant Phæaces, populi luxuriosi & voluptarij.
34 Postquam.
35 Profuse.
36 Facetus, ad diuitum mensas risum mouens.
37 Qui per totam vrbem vagaretur, modo huius, modò illius diuitis mensam consectans.
38 Domum statam aut mensam.
39 Qui existens famelicus, in omnes erat æque maledicus.
40 A perduelle vel peregrino.
41 In confingendis in quemuis criminibus. Alij legunt, Certus, i. promptus vel paratus fingere.

42 Deuorator. Est enim barathrum profunda vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multa cupienti. 45 Menius quum a nequitiæ fautoribus (i. luxuriosis) parum, & a timidis (i. auaris, nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilissimi. 47 Supp. carnis. 48 Ita vt inopia & egestate correctus diceret, &c. 49 Lamina, i ferro candefacto, genere cruciatus. 50 Luxuriosorum. 51 Postquam omnia consumpserat. 52 Si qui bona sua prodigè consumunt. 53 Nil delicatius vulua eiectitia suis primiparæ. 54 Talis ego sum, inquit Horatius, cum multa non suppetunt contentus sum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortiter vilibus cibis famem expleo. 56 Sumptuosius. 57 Idem ego aio. 58 Vos esse verè sapientes. 59 Beatè viuere. 60 In fructuosis villis, agris, pascuis, non in rebus quarum quæstus est incertus.

AD QVINTIVM. Epist. xvi.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eoque iucundè se viuere dixit, in eius vitam inquirit, monetque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

[1]*NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,*
[2]*Aruo pascat herum, an baccis* [3] *opulentet oliuæ:*
Pomisne, & pratis,[4] *an amicta vitibus vlmo:*
Scribetur tibi [5] *forma loquaciter, & situs agri.*
[6]*Continui montes, nisi dissocientur opaca*
Valle:[7] *sed vt veniens dextrum latus aspiciat Sol,*
Læuum discedens curru fugiente vaporet.
[8]*Temperiem laudes. quid si rubicunda*[9] *benignè*
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex
[10] *Multa fruge pecus, multa dominum iuuet vmbra?*
[11] *Dicas adductum propius frondere Tarentum.*
[12] *Fons etiam riuo dare nomen idoneus, vt nec*
Frigidior[13] *Thracam, nec purior ambiat*[14] *Hebrus.*
Infirmo capiti fluit[15] *vtilis, vtilis aluo.*
[16] *Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ*
Incolumem tibi me præstant[17] *Septembribus horis.*
Tu rectè viuis, si curas esse[18] *quod audis.*
[19] *Iactamus iampridem omnis te Roma beatum.*
Sed vereor[20] *ne cui de te plus quàm*[21] *tibi credas:*
Neue putes[22] *alium sapiente bonoq; beatum.*
Neu, si te populus sanum rectéque valentem
Dictitet, occultam febrem[23] *sub tempus edendi*
Dissimules,[24] *donec manibus tremor incidit*[25] *vnctis.*
STVLTORVM incurata pudor[26] *malus vlcera celat.*

1 Ne fortè inquiras.
2 Aruo satiuo, i. segete & frumento.
3 Me diuitem faciat.
4 An sit vini ferax. *Vlmus dicitur vitib. maritari.*
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter, i. ample.
6 Ager meus sunt montes coniuncti, nisi quòd separentur valle interiecta.
7 Ità tamen opaca est vallis, vt Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens verò læuum tepefaciat.
8 Cœli & agri temperiem meritò laudaueris.
9 Copiosè.
10 Multa glande. *Per Acyrologiam.*
11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quàm est Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam vber, vt dignus sit appellari fluuius.
13 Thraciam.
14 Hebrus est magnus fluuius in Thracia. 15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno quod tempus anni maxime est insalubre. 18 Quod audis de te, i. quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur. 19 Omnis Roma, i. omnes nos Romani iactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de fœlicitate tua prædicanti. 21 Quàm conscientiæ tuæ. 22 Alium à sapiente, i. insipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum seipsam prodat. 25 Cibo vnctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat facienda.

Si quis bella [27] *tibi terra pugnata mariq;,*
[28] *Dicat, & his verbis vacuas permulceat aures:*
[30] *Téne magis saluum populus velit, an populum tu,*
[31] *Seruet in ambiguo, qui consulit & tibi & vrbi,*
Iupiter: [32] *Augusti laudes agnoscere possis?*
Quum pateris [33] *sapiens emendatusq; vocari,*
[34] *Respondésne tuo, dic sodes, nomine?* [35] *nempe*
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
[36] *Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: vt si*
Detulerit [37] *fasces indigno,* [38] *detrahet idem.*
[39] *Pone, meum est, inquit pono, tristisque recedo.*
[40] *Idem si clamat furem, neget esse pudicum,*
[41] *Contendat laqueo collum pressisse paternum:*
[42] *Mordeor opprobrijs falsis?* [43] *mutemq; colores?*
Falsus honor iuuat, & mendax infania terret.
Quem? nisi mendosum & [44] *mendacem?* [45] *vir bonus est*
[46] *Qui consulta patrũ, qui leges iuraq; seruat:* *quis?*
Quo multæ magnæq; [47] *secantur iudice lites:*
[48] *Quo responsore & quo causæ teste tenentur.*
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, [49] *speciosum pelle decora.*
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Seruus: habes pretium, loris non [50] *vreris, aio,*
[51] *Non hominem occidi.* [52] *Non pasces in cruce coruos.*
[53] *Sum bonus, & frugi. Renuit negat atque* [54] *Sabellus*
Cautus enim [55] *metuit foucam lupus, accipiterq;,*
Suspectos laqueos & [56] *opertum miluius hamum.*
Oderunt peccare boni vitutis amore.
[57] *Tu nihil admittes in te, formidines pœnæ:*
[58] *Sit spes fallendi,* [59] *miscebis sacra profanis.*

37 Bella abs te gesta.
28 Enarret.
29 Aures assentationi patentes.
30 *Verba sunt alicuius Augusto assentantis.*
31 Vtinam Iupiter seruet in ambiguo, vt sit semper incertum, vtrum populus te (ô Auguste) velit magis saluum esse, an tu populum.
82 Ad Augustum non ad te pertinere?
33 Cum pateris te sapientem emendatumque vocari.
34 Itáne respondes, quasi nominatim sis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) nos omnes sapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconstans qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorem inquit populus.
40 Si idem populus me furem, impudicum parricidam esse criminetur.
41 Si pertinaciter dicat.
32 Commoueárne his falsis criminationibus?
43 Et ex pallescam? minimè verò.
44 *Alij legunt Medicandum, i. medicamentis egentem, sc. præceptis Philosophicis imbuendum*
45 Ex opinione multitudinis.
46 Qui Senatus consulta seruat. Responsio est per Ironiam.
47 Finiuntur.
48 Quo iurisconsulto consilium dante, & quo teste causæ obtinentur.
49 Extrinsecus bonum, virtutis simulatione.
50 Non cæderis.
51 *Seruus dicat, Non, &c.*
52 Respondet Horatius.
53 Seruus loquitur.
54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quòd pœnæ metu non virtutis amore abstinueris à maleficio.
55 Deuitat foueam.
56 Occultum hamum: non desinunt tamen hæ feræ rapaces esse. Sic tu, &c.
57 Tu autem à peccato te abstinebis.
58 Si speres fore, vt lateat maleficium.
59 Bonorum & malorum discrimen tolles.

Nam

Nam de mille fabæ modijs quum surripis vnum,
[60] *Damnum est. non facinus mihi pacto lenius isto.*
[61] *Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,*
Quandocunque deos vel porco vel boue placat:
[62] *Iane pater, clarè, clarè cum dixit, Apollo:*
[63] *Labra mouet, metuens audiri: pulchra* [64] *Lauerna*
[65] *Da mihi fallere, da iustum sanctumq́; videri:*
[66] *Noctem peccatis, & fraudibus obyce nubem.*
[67] *Qui melior seruo, qui liberior sit auarus,*
In triuijs fixum quum se [68] *demittat ob assem*
Non video. nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens viuit, liber mihi non erit vnquam.
[69] *Perdidit arma,* [70] *locum virtutis deseruit, qui*
Semper in augenda festinat & obruitur [71] *re.*
Vendere quum possis captiuum, [72] *occidere noli:*
Seruiet vtiliter, [73] *siue pascat durus, aretq́;:*
Nauiget, ac medijs hyemet mercator in vndis:
[74] *Annonæ prosit, portet frumenta* [75] *penusq́;.*
[76] *Vir bonus & sapiens audebit dicere,* [77] *Pentheu*
Rector Thebarum, quid me perferre patiq́;
Indignum coges? [78] *Adimam bona.* [79] *Nempe pecus, rē,*
Lectos, argentum. tollas licet. [80] *In manicis &*
Compedibus seuo te sub custode tenebo.
[81] *Ipse deus, simulatq́; volam, me soluet.* [82] *Opinor,*
Hoc sentit, Moriar: mors vltima [83] *linea rerum est.*

60 Isto pacto damnum est mihi leuius, non facinus admissum. *contra Stoicos, qui dicunt omnia peccata esse æqualia.*
61 Non verè, sed opinione vulgi.
62 Postquam hæc clara voce pronunciauit, O Iane, &c.
63 Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur, sic, O pulchra Lauerna. &c.
64 Dea furum.
65 Concede, vt mea iniusta facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam, i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis, ne deprehendantur.
67 Qua ratione ille vir bonus sit seruo melior, &c.
68 Ad humum se inclinat ob assem in vijs à pueris fixum, quo prætereuntes illudantur.
69 Quod militi est ignominiosum.
70 Locum non tenuit quod in re militari est flagitiosissimum.
71 Pecunijs.

72 Sed vende. 73 Sine vt pascat gregem, *durus*, id est, laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta aliunde importando. 75 Hoc *penus, oris*, significat omne esculentum & poculentum quo vescuntur homines. 76 Vir re vera bonus, & sapiens audebit cum Baccho sic alioqui Penthea. 77 O Pentheu rector Thebarum quid me pati cogis? 78 Penthei est comminatio. 79 Respondet sapiens hoc modo. At sunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinclis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) statim vbi voluero me liberabit à vinculis atque immortalem faciet. 82 Existimo (inquit Poeta) virum bonum hoc sentire, vt citiùs moriatur, quàm turpiter seruiat. Nam Mors finis omnium malorum. 83 Finis seu extremum. Metaph. ducta vel à Geometris vel Pictoribus.

AD SCÆVAM. Epist. XVII.

Scæuam monet, ne potentiorum amicitias spernat, atque vt in suo vitæ genere Aristippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias peruenire & illorum fauorem ac liberalitatem emereri non cuiusuis esse: & quanta sit arte opus hac in re, docet.

QVanuis Scæua satis [1] per te tibi consulis, & scis
Quo tandem pacto deceat [2] maioribus vti:
Disce, docendus adhuc, quæ censet [3] amiculus: [4] vt si
Cæcus iter monstrare velit. tamen aspice siquid
Et nos, [5] quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies [6] & primam somnus in horam
Delectet, si te puluis strepitusq; rotarum,
Si lædit caupona: [7] Ferentinum ire iubebo.
Nam neque diuitibus contingunt gaudia [8] solis:
Nec vixit male, qui natus moriensq; [9] fefellit.
Si prodesse tuis, [10] pauloq; benignius ipsum
Te tractare voles: [11] accedes siccus ad vnctum.
[12] Si pranderet olus patienter, regibus vti
Nollet Aristippus. [13] Si sciret regibus vti,
Fastidiret olus, [14] qui me notat. Vtrius horum
[15] Verba probes & facta, doce: vel, iunior, audi
Cur sit Aristippi potior sententia. namque
[16] Mordacem Cynicum sic eludebat (vt aiunt)
[17] Scurror ego ipse mihi, [18] populo tu. rectius hoc &
[19] Splendidius multo est, equus vt me portet, [20] alat rex.
[21] Officium facio. tu poscis [22] vilia: verùm es
[23] Dante minor: [24] quanuis fers te nullius egentem.

1 Quamuis sine alterius consilio tibi sapis.
2 Cum maioribus viuere & versari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiam si cæcus, &c.
5 Quod eiusmodi sit, vt velis in rem tuam vertere.
6 Somnus vsque ad solis ortum, i. si te vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes suas etiam voluptates.
9 Qui adeò obscurè vixit vt ab hominibus ignoraretur.
10 Paulò liberaliùs
11 Tu pauper & sobrius accedes ad diuitem vnguento delibutum, cuius guttur etiam condimentis est inunctum.
12 Hoc est dictum Diogenis in Aristippum.
13 Est hoc Aristippi responsum ad Diogenem. 14 Nempe Diogenes. 15 Vtrius dicta laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Aristippus) scurram ago & regibus risum moueo, sed mihi. i. in meam vtilitatem. 18 Tu scurraris ad populi plausum. 19 Sibi scurrari. 20 Vt rex alat. 21 Officiosum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poscis. 23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 Quamuis dicis,

[25] *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res,*
[26] *Tentantem maiora, ferè præsentibus* [27] *æquum.*
Contrà, [28] *quem duplici panno patientia velat,*
[29] *Mirabor* [30] *vitæ via si conuersa decebit.*
[31] *Alter purpureum non expectauit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamq; feret [32] *non inconcinnus vtramque:*
[33] *Alter Mileti textam* [34] *cane peius & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. [35] *refer, & sine viuat ineptus.*
[36] *Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,*
[37] *Attingit solium Iouis, & cœlestia tentat.*
[38] *Principibus placuisse viris, non vltima laus est.*
[39] *Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.*
[40] *Sedit qui timuit ne non succederet: esto.*
Quid? [41] *qui peruenit, fecitne viriliter? atqui*
[42] *Hîc est, aut nusquam, quod quærimus.* [43] *hic onus*
Vt paruis animis & paruo corpore maius: *(horret,*
[44] *Hic subit, & perfert.* [45] *aut virtus nomen inane est,*
[46] *Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.*
[47] *Coram rege suo de paupertate* [48] *tacentes,*
[49] *Plus poscente ferent.* [50] *distat, sumásne pudenter,*
An rapias. [51] *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis. [52] *nec pascere firmus,*
[53] *Qui dicit: clamat, victum date.* [54] *succinit alter,*
Et mihi diuiduo [55] *findetur munere quadra.*
Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet

25 Omnis vitæ cōditio vel vestitus.
26 Quærentem maiora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si nouum vitæ genus eum decebit.
31 Aristippus.
32 Non indecorè vtetur vtroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes vestem pretiosam reijciet ex optima lana, factam in Mileto Asiæ insula.
34 Acerrimè. *Prouerbialiter dictum.*
35 Redde Aristippe suum Diogeni pallium, quod tu indueras, purpuream tuam chlamydem ei relinquens, & permitte vt viuat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, siue domi, siue belli. *tota oratio ponitur pro casu nominatiuo.*
37 Proximè accedit ad diuinitatem.
38 Ob beneficia in remp. collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quieuit, neque tentare voluit.
41 Qui quod voluit, consecutus est. 42 In hoc, i. in agendo fortiter, id est, de quo quæritur. 43 Alius, ad principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis subit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium meritò petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quàm is qui poscit. 50 Multum interest vtrùm cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, vt cum ditioribus amicis decenter versemur. 52 Nec firmus me pascere propter frugum prouentum incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter cliens succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra, i. quarta pars panis, munere diuiso, i. quod diuisionem admittit.

Plus dapis [56] *& rixæ multo minus inuidiæq;.*
[57] *Brundusium* [58] *comes aut* [59] *Surrentum ductus amœnum,*
Qui queritur [60] *salebras & acerbum frigus, & imbres*
Aut cistam effractam & [61] *subducta viatica plorat:*
[62] *Nota refert meretricis acumina, sæpe* [63] *catellam,*
Sæpe [64] *periscelidem raptam sibi* [65] *flentis: vti mox*
Nulla fides damnis verisq; doloribus [66] *adsit.*
Nec semel irrisus, triuijs [67] *attollere curat*
Fracto crure [68] *planum: licet illi plurima* [69] *manet*
Lachryma: [70] *per sanctum iuratus dicat Osirim,*
Credite: [71] *non ludo: crudeles* [72] *tollite claudum.*
[73] *Quære peregrinum: vicinia rauca reclamat.*

56 Cum cæteris a-uibus.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere.
59 Oppidum in Campania.
60 Viæ asperitatem.
61 Viatica furtim ablata.
62 Imitatur astutias meretricis.
63 Monile muliebre. Est diminutium à catena.
64 Cruris vinculum
65 Ereptum sibi conquerentis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.
68 Impostorem, qui in triuio sibi crus fractum esse mentiebatur. 69 Emanet, i. quamuis ille planus affatim lachrymetur. 70 Quamuis per Osirim AEgyptiorum deum iuret. 71 Non iocor. 72 O crudeles erigite me claudum. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano, Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norit, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. *Epist.* XVIII.

Quæ ad amicitiam conseruandam facienda sint, quæ item vitanda ac præsertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere se debeat, Lollium docet. Initium autem sumit ab ijs, qui dum tenere modum non norunt, vel scurrarum potiùs quàm amicorum fungi officio videntur, vel asperitate agresti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) vtuntur. Postremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ consequi possit, hortatur.

SI benè te noui, [1] *metues, liberrime Lolli,*
[2] *Scurrantis speciem præbere,* [3] *professus amicum.*
Vt matrona meretrici dispar erit atque
[4] *Discolor,* [5] *infido scurræ distabit amicus.*
Est huic diuersum vitio vitium propè maius,
[6] *Asperitas agrestis, &* [7] *inconcinna grauisque,*

1 Cauebis.
2 Hominis pabuli causâ, turpiter adulantis.
3 Quum decreueris esse amicus.
4 Dissimilis vultu, vestitu & gestu.
5 Sic amicus distabit à scurra infideli.
6 Fera quædam duritia. 7 Infuauis,

Qua se commendat [8] *tonsa cute, dentibus atris:*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veraq; virtus.*
VIRTVS est medium vitiorum, & [10] *vtrinque reductum.*
[11] *Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Derisor lecti, sic nutum diuitis* [13] *horret,*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit:*
Vt puerum sæuo credas dictata magistro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare secundas.*
[18] *Alter rixatur de lana sæpe caprina,*
[19] *Propugnat, nugis armatus: Scilicet* [20] *vt non*
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] *vt non*
Acriter elatrem, [22] *pretium ætas altera sordet.*
[23] *Ambigitur quid enim? * [24] *Castor sciat an Docilis plus;*
[25] *Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnosa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat,*
Gloria quem [28] *supra vires &* [29] *vestit &* [30] *vngit:*
Quem tenet argenti sitis importuna famésque,
[30] *Quem paupertatis pudor & fuga: diues amicus,*
Sæpe [31] *decem vitijs instructior, odit & horret.*
Aut si non odit, [32] *regit: ac, veluti pia mater,*
Plus quàm se sapere, & virtutibus esse [33] *priorem*
Vult: & ait [34] *propè vera, meæ (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi paruula res est.*
[36] *Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum*
Certare. [37] *Eutrapelus cuicunque nocere volebat,*

8 Hirsuto corporis squallore. Nam quæ tondentur, pilosa sunt & hirsuta, vel, tonsa cute, i. radendo amicum vsque ad cutem, sic eum nimis duriter castigando, idque atris dentibus i. agresti mordacitate.
9 Dum illa asperitas vult nominari libertas.
10 Ab vtroque extremo, i. excessu & defectu remotum.
11 Blandiens scurra
12 Qui se deridet & eiusdem ordinis homines in infima parte lecti accumbetes. Nam scurræ sua omnia extenuant atque seipsos deridere solent.
13 Horrere se fingit
14 Sic repetit voces diuitis, quasi admirans.
15 Verba ex ore diuitis inconsideratè excidentia pro mirandis, quasi de terra tollit.
16 Singulatim.
17 Vt credas histrionē secundas partes Comœdiæ agere cū voce submissiore, vultúque humiliore, quàm qui agit primas.

18 Agrestis reprehensor. 19 Pugnat pro nugis, id est, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Vt non mihi indubitata fides habeatur, inquit agrestis. 21 Vt non liberè dicam & acriter defendam. 22 Si pretij loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certè contemnam. 23 Qua de re controuertitur? sc. de nugis. 24 Vtrum Castor gladiator, an Docilis sit scientior. 25 Contentio est, vtrum via Numicia an Appia melius ducat Brundusium. 26 Ordo est. Diues amicus multò vitiosior quàm amicus minor, odit eum quem damnosa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quàm facultates ferant. 29 Vnguento sumptuosiore. 30 Qui omne officium præstat diuiti pudore paupertatis, vt eam fugiat. 31 Multis vitijs. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quum sit ipse peior. 33 Meliorem esse quàm se. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus stultitiam meam compenso, quando stultè ago. 36 Non ampla toga decet comitem ita facientem, est enim molesta: sic multæ opes viro bono sunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus vt sciret stultorum animos cum habitu mutare.

Vestimenta

Vestimenta dabat pretiosa.[38] *beatus enim iam*
Cum pulchris tunicis sumet noua consilia,[39] *& spes:*
Dormiet in lucem: scorto postponet honestum
Officium:[40] *nummos alienos pascet:*[41] *ad imum*
[42] *Thrax erit, aut olitoris*[43] *aget mercede caballum.*
[54] *Arcanum neque tu scrutaberis vllius vnquam:*
[45] *Commissumq́; teges.*[46] *& vino tortus & ira.*
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec quum venari volet[47] *ille, poemata panges.*
[48] *Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, dissiluit:[49] *donec suspecta seuero*
Conticuit lyra.[50] *fraternis cessisse putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperijs: quotiesq́; educet in agris
[51] *Ætolis onerata plagis iumenta canésque,*
Surge,[52] *& inhumanæ senium depone Camœnæ:*
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis solenne viris opus,*[54] *vtile famæ,*
[55] *Vitaq́; & membris. præsertim quum valeas &*
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. adde, virilia quod[56] *speciosius arma*
Non est qui tractet: scis[57] *quo clamore coronæ*
[58] *Prælia sustineas campestria, denique sæuam*
Militiam[59] *puer & Cantabrica bella tulisti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum*[61] *signa refixit,*
Et nunc, siquid abest, Italis[62] *adiudicat armis.*
Ac,[63] *ne te retrahas, & inexcusabilis absis:*
Quanuis nil[64] *extra numerum fecisse modumq́;*
Curas,[65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus.*[67] *Actia pugna*

38 Diues factus fortuna sua iam mutata.
39 Et meliora sperabit.
40 Nummos fœnore augebit.
41 Postremò.
42 Efficitur gladiator, vrgente rerum inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi est opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille superior amicus.
48 Sic amicitia duorum fratrum est dissoluta propter studiorũ diuersitatem.
49 Donec Lyra Amphionis Zetho odiosa, desijt sonare.
50 Moribus rusticis
51 Retibus optimis qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ vrbs est in AEtolia.
52 Et depone senilem tuæ Camœnæ insuauitatem, quæ venatoribus videtur esse aspera & inhumana.
53 Venari, opus est vsitatum Romanis.
54 Famæ vtile, quia inde apparent signa fortitudinis.
55 Vtile vitæ, quia exercitatio conseruat corporis valetudinem. 56 Decentiũs, quàm tu ô Lolli. 57 Quo applausu populi circumstantis. 58 Ludicra certamina perferas in campo Martio. 59 In tenera ætate. 60 Sub Augusto. vide Od. 15, lib. 4. 61 Signa quæ Crassus amiserat. 62 Adiungit populo Romano. 63 Noli te nimis longè retrahere aut abesse, sine iusta excusatione. 64 Ineptè. Metaph. ducta à saltatoribus. 65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui. 66 Exercitus diuidit nauiculas inter se. 67 Pugna commissa apud Actium, promontorium Epiri, inter Augustum & Antonium.

Te duce per pueros hostili more [68] *refertur.*
[69] *Aduersarius est frater:* [70] *lacus Adria: donec*
[71] *Alterutrum velox victoria* [72] *fronde coronet.*
Consentire suis studijs [73] *qui crediderit te,*
Fautor vtroque tuum laudabit [74] *pollice ludum.*
[75] *Protinus vt moneam (siquid monitoris eges tu)*
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
[76] *Percontatorem fugito.* [77] *nam garrulus idem est:*
Nec retinent patulæ commissa fideliter [78] *aures:*
Et semel emissum volat irreuocabile verbum.
[79] *Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puérve,*
[80] *Intra marmoreum venerandi limen amici:*
Ne dominus pueri pulchri charæve puellæ
[81] *Munere te paruo beet,* [82] *aut incommodus angat.*
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] *pudorem.*
Fallimur, [84] *& quondam non dignum tradimus. ergo*
Quem sua culpa premet, [85] *deceptus omitte tueri:*
Vt penitus notum, [86] *si tentent crimina, serues,*
Tuterisq́; tuo fidentem præsidio: qui
[87] *Dente Theonino quum circumroditur, ecquid*
Ad te post paulò ventura pericula sentis?
[88] *Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:*
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis [89] *cultura potentis amici:*
[90] *Expertus metuit. tu, dum tua nauis in alto est,*
[91] *Hoc age, ne mutata retrorsum se ferat aura.*
[92] *Oderunt hilarem tristes, tristemq́; iocosi:*
[93] *Sedatum celeres,* [94] *agilem gnauumq́; remissi:*
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repræsentatur, vt eius memoria gratum faceret Augusto.
69 Est in loco aduersarij ducis.
70 Lacus in fundo patris tui simulat mare Adriaticum, in quo nauale prælium gestū est inter Aug. & Antonium.
71 Te aut fratrem.
72 Laureâ.
73 Augustus.
74 Vtraque manu, i. summopere comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem tuorum secretorum.
77 Quia secreta eâdem libidine prodit, quâ audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne ames puerum puellamve diuitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod amas.
82 Denegans tibi puerum vel puellam à te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua spe falsus, noli eum tueri quem commendasti, quemadmodum defenderes penitus tibi notum.
86 Si maleuoli falsò eum culpent, serues, id est, seruare debes eumque tutari. 87 Inuidis detrectatoribus. *Fuit Theon poeta maledicentissimus.* 88 Res tua in periculo versatur. 89 Cultus & obseruantia. 90 Qui periculum fecit, metuit. 91 In hac re studium tuum pone ne ob leuem offensionem, potentis amici amicitiam amittas. nam diuites, vt aura, sunt mutabiles. 92 Morum similitudo necessaria est in amicitia. 93 Tardum. 94 Hominem ad agendum promptum & strenuum oderunt ignaui.

Oderunt porrecta negantem pocula: quamuis
Nocturnos iures te formidare [95] *vapores.*
[96] *Deme supercilio nubem, plerunque modestus*
[97] *Occupat obscuri speciem, taciturnus* [98] *acerbi.*
Inter cuncta [99] *leges & percunctabere doctos,*
Qua ratione queas traducere [1] *leniter æuum:*
Ne te semper [2] *inops agitet vexétque cupido,*
Ne pauor, & [3] *rerum mediocriter vtilium spes.*
[4] *Virtutem doctrina paret, naturáne donet:*
Quid minuat curas, [5] *quid te tibi reddat amicum:*
[6] *Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,*
[7] *An secretum iter, &* [8] *fallentis semita vitæ.*
Me quoties [9] *reficit gelidus* [10] *Digentia riuus,*
Quem [11] *Mandela bibit, rugosus frigore pagus:*
Quid sentire putas? quid credis amice [12] *precari?*
[13] *Sit mihi, quod nunc est, etiam minus:* [14] *vt mihi viuam*
Quod superest æui, siquid superesse volunt dij.
[15] *Sit bona librorum & prouisæ frugis in annum*
Copia: [16] *ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.*
Hæc satis est orare Iouem, qui donat & aufert:
[17] *Det vitam, det opes:* [18] *æquum mi animum ipse parabo.*

95 Vapores vini.
96 Aufer à vultu tristitiam.
97 Obtinet speciem hominis recti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges philosophorum libros.
1 Sine molestia.
2 Cupiditas semper egens.
3 Quales sunt non necessariæ diuitiæ.
4 Percunctabere doctos vtrum virtus doctrinâ constet an naturâ.
5 Quid faciat te iucunde viuere.
6 Quid verè animum tranquillum reddat.
7 An obscurum vitæ genus.
8 Vitæ latentis.
9 Animum relaxat.
10 Digentia riuus est per agrum Horatij fluens.
11 Mandela, est pagus in Sabinis, cuius incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt.
12 Optare.
13 Vt seruem, quod nunc habeo. 14 Vt viuam meo, non potentiorum arbitratu. 15 Vt sit. 16 Vt, ne semper incertus sim, pendens à rebus speratis. 17 Vt vitam largiatur & bona externa. 18 Animum æquabilem & præsentibus contentum ipse mihi parabo.

AD

AD MÆCENATEM. Epist. XIX.

Prauum quorundam in imitandis poetarum vitiis potiùs quàm virtutibus studium reprehendit. Imitatores vocans seruum pecus, se contrà vestigiis aliorum insistere voluisse negat. Deinde rationem reddit, cur ij, qui librorum eius lectione domi delectarentur, eosque laudarent, foris eos vituperarent.

[1]PRisco si credis Mæcenas docte Cratino,
Nulla placere diu[2] nec viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur[3] aquæ potoribus:[4] vt malè sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisq́; poetas.
[5]Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:
[6]Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
Ennius ipse[7] pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda.[8] forum, putealq́; Libonis
[9]Mandabo siccis,[10] adimam cantare seueris.
[11]Hoc simul edixit, non cessauere poetæ
[12]Nocturno certare mero,[13] putere diurno.
Quid?[14] siquis vultu toruo ferus, &[15] pede nudo,
Exiguæq́; togæ simulet[16] textore Catonem,
Virtutémne repræsentet moresq́; Catonis?
[17]Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum[18] studet vrbanus, tenditque disertus haberi.
Decipit exemplar vitiis[19] imitabile. quòd si
[20]Pallerem casu, biberent exangue cuminum.
[21]O imitatores, seruum pecus,[22] vt mihi sæpe
[23]Bilem, sæpe iocum vestri mouere[24] tumultus.

1 Crat. Priscus poeta priscam comœdiam, scripsit.
2 Nec annosa fieri.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber retulit in numerum Satyrorum & Faunorum vinosorum poetas parum sanos diuino furore correptos, extra se positos.
5 Ipsæ Musæ, etiam mane sobriæ non fuerunt.
6 Homerus conuincitur esse vinosus, eò quòd crebrò vinum laudet.
7 Ennius primus poeta latinus.
8 Res forenses & sedem Prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam sobriis.
10 Adimam cantus & carmina hominibus qui studia colunt seria.

11 Postquam Ennius hoc clarè dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fœtere vino diurno. 14 Si quis vestem vultúmque Catonis imitetur, nunquid ille statim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum sæpe sine calceis prodibat. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitæ lingua Timagenis Rhetoris æmula rupit, id est, dirupit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar, in quo aliqua insunt vitia stultus imitatur in vitiis, virtutibus omissis. 20 Si ego (inquit Horatius) præter solitum pallerem, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues, id id, pallidos. 21 O potulentos poetas, vitiorum potiùs quàm virtutis poeticæ imitatores, ventri seruientes, tanquam bestiæ seruiles. 22 Quàm sæpe. 23 Iracundiam. 24 Vestræ conturbationes.

25 Ego nullius poesin latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, i. præcedentem non sum sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri. Metaph. ducta ab apibus.
28 Iambos inuentos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum adigentia. vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (i. laude) me corones ô Mæcenas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphus temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententijs & dispositione dissimilis non quæret Lycamben.
35 Quem versibus maledicis dedecoret.
36 Neobulæ Lycambes filiæ, quæ se quoque post patrem suspendit.
37 Hunc Archilochum.

[25] Libera per vacuum posui vestigia [26] princeps:
Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
[27] Dux, regit examen. [28] Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, [29] numeros animosq; sequutus
Archilochi, non res & [30] agentia verba Lycamben.
Ac, ne me folijs ideo [31] breuioribus ornes,
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[32] Temperat Archilochi Musam pede [33] mascula Sappho,
Temperat Alcæus: [34] sed rebus & ordine dispar,
Nec socerum quærit [35] quem versibus oblinat atris,
Nec [36] sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
[37] Hunc ego [38] non alio dictum prius ore, Latinis
[39] Vulgaui fidicen. [40] iuuat immemorata ferentem
[41] Ingenuis oculisq; legi manibúsque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametq; domi, [42] premat extra limen iniquus?
[43] Non ego [44] ventosæ plebis suffragia venor,
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] vltor,
[46] Grammaticas ambire tribus & [47] pulpita dignor.
[48] Hinc illæ lacrymæ [49] spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, [50] & nugis addere pondus:
Si dixi, [51] rides, ait: & [52] Iouis auribus ista
Seruas, [53] fidis enim manare poetica mella
Te solum, [54] tibi pulcher. [55] Ad hæc ego naribus vti
Formido: & [56] luctantis acuto ne secer vngui,
[57] Displicet iste locus, clamo: & [58] diludia posco.

38 Non ab alio ore latino. 39 Ego imitatus sum existens fidicen, id est, poeta lyricus. 40 Iuuat me proferentem dicta à nullo ex latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur foris vituperet? 43 Vt solent indocti poetæ. 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Iudex & castigator, *vel*, qui vlciscor eos, mea carmina vicissim recitando. 46 Grammaticorũ multitudinem prensare, vt libros meos suis discipulis ediscendos proponant. 47 Vnde recitentur a Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est, Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, i. frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis: rides Horati, ait *aliquis inuidus*. 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione vteris. 52 Auribus Augusti, Iouis nostri. 53 Confidis te solum edere dulcia carmina. 54 Tuo iudicio bonus Poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea, quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare, i. vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentis. 57 Iste locus (i. theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco, Metaph. ducta a ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

[59] *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Ira truces inimicitias, & [60] *funebre bellum.*

59 Ludus certamen, certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. *Climax est seu gradatio.* 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.
Epist. XX.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ ab eo narrari velit.

[1] *Vertumnum Ianumq; liber spectare videris:*
Scilicet [2] *vt prostes Sociorum pumice mundus.*
[3] *Odisti claues, & grata sigilla pudico:*
Paucis ostendi [4] *gemis: & communia laudas,*
[5] *Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis,*
Non erit [6] *emisso reditus tibi. Quid miser egi?*
Quid volui? dices: vbi quis te læserit & scis
[7] *In breue te cogi,* [8] *quum plenus languet amator.*
[9] *Quòd si non odio peccantis desipit augur,*
Charus eris Romæ, [10] *donec te deserat* [11] *ætas.*
Contrectatus vbi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut [12] *tineas pasces* [13] *taciturnus inertes,*
Aut [14] *fugies Vticam, aut* [15] *vnctus mitteris* [16] *Ilerdam.*
Ridebit [17] *monitor non exauditus: vt ille*
Qui [18] *malè parentem in rupes protrusit asellum*
Iratus. quis enim inuitum seruare laboret?
[19] *Hoc quoque te manet, vt pueros* [20] *elementa docentem*

1 Vertumnus & Ianus dij sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, ante quorum templa vel statuas, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Vt palàm te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi contineri, & sub sigillo esse, quod pudicis gratum esse consueuit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem à me conscriptus, vt egredi periculose, quàm tutò malis apud me manere.
6 Postquam fueris emissus.

7 Complicari, & in manibus inuolui. 8 Quum lector tui videndi anteà cupidus, sit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti vt augur futura prænuntio) non despio odio tui, mihi benè monenti non parentis, &c. 10 Tantisper dum nouus eris. 11 Iuuenta. 12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia non legêris. 14 Exulabis. Est Vtica vrbs in Aphrica. 15 Fiant ex te literarum integumenta. Solebant veteres aliâ chartâ suas epistolas operire. 16 Hispaniæ ciuitatem. 17 Ego qui te præmonui, ridebo. 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi euenturum est. 20 Literas.

Occupet:

Occupet extremis in vicis balba senectus.
[21] *Quum tibi sol tepidus plures admouerit* [22] *aures,*
Me libertino natum patre, & [23] *in tenui re*
[24] *Maiores pennas nido extendisse loqueris:*
Vt quantum [25] *generi demas, virtutibus addas.*
Me [26] *primis vrbis belli placuisse domiq;:*
Corporis exigui, [27] *præcanum,* [28] *solibus aptum:*
[29] *Irasci celerem, tamen vt placabilis essem.*
Fortè meum siquis te percontabitur [30] *æuum,*
Me quater vndenos sciat impleuisse [31] *Decembres,*
Collegam Lepidum quo duxit Lollius [32] *anno.*

21 Hora diei tertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris præbere consueuerunt. 22 Auditores. 23 In parua hæreditate, vel angusta re familiari. 24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab auium pullis. 25 Natalibus. 26 Romæ primatibus, Augusto, Mæcenati, Pollioni, &c. 27 Canum ante tempus. 28 Sole gaudentem. 29 Iracundum, ita tamen vt sim facilè placandus. 30 Ætatem meam. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Lollius Consul sortitus est Lepidum collegam suum in Consulatu.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM LIBER SECVNDVS.

AD AVGVSTVM. Epist. I.

Queritur de prauo Romanorum suæ ætatis iudicio, poemata è vetustate æstimantium, & noua, non ob aliud quàm quòd noua essent, fastidientium: quum tamen multa sint in veteribus poetis reprehensione digna. Poeticæ studium non multis antè sæculis Romæ coli cœptum esse dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata scribere: sed aliqua commoda hunc illorum errorem consequi, atque adeò, qualescunque sint, illo suo poeticæ studio ipsi reipub. vtiles esse ostendit. poesin initio rudem, non nisi serò ex Græcorum lectione expoliri cœpisse ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agresti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioso, iudicium reprehendit: & quæ à scribendis fabulis multos deterreant, exponit. Postremò de poetis illis agit, qui non spectatoribus scribunt, sed lectoribus: & Augustum ad calcar illis addendum hortatur, eius de Virgilio & Vario iudicium laudans.

QVum tot sustineas & tanta negotia [1] solus:
[2] Res Italas armis tuteris, [3] moribus ornes:
[4] Legibus emendes: [5] in publica commoda peccem,
Si longo sermone [6] morer tua tempora, Cæsar.
Romulus & [7] Liber pater, & cum Castore Pollux,
[8] Post ingentia facta, deorum in templa recepti,
[9] Dum terras hominúmque colunt genus, aspera bella
[10] Componunt, [11] agros assignant, oppida condunt:
[12] Plorauere suis [13] non respondere fauorem
Speratum meritis. diram [14] qui contudit hydram,
Notáque fatali portenta labore subegit,

1 Optimus princeps (cuius subsequitur elegans descriptio) solus sustinet negotia, sed non solus consultat.
2 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Rectâ disciplinâ, quæ bonos mores inducit.
4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.
5 In reipub. vtilitaté delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus, *qui animum curis liberat.*

8 Post res fortissimè gestas (i. post finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum viuunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum suum cuique assignant. 12 Questi sunt. 13 Fauorem non esse meritis suis parem. 14 Hercules.

[15] *Comperit inuidiam* [16] *supremo fine domari.*
[17] *Vrit enim fulgore suo, qui prægrauat artes*
Infra se positas: [18] *extinctus amabitur idem.*
[19] *Præsenti tibi* [20] *maturos largimur honores,*
[21] *Iurandásque tuum per nomen ponimus aras,*
[22] *Nil oriturum aliâs, nil ortum tale fatentes.*
Sed tuus hic populus, sapiens & [23] *iustus in vno*
Te nostris ducibus, [24] *te Graijs anteferendo,*
[25] *Cætera nequaquam simili ratione modóque*
Æstimat: &, [26] *nisi quæ terris semota* [27] *suísque*
Temporibus defuncta videt, [28] *fastidit & odit.*
[29] *Sic fautor veterum, vt* [30] *tabulas peccare vetantes,*
[31] *Quas bis quinque viri sanxerunt,* [32] *fœdera regum*
Vel Gabijs vel cum rigidis æquata Sabinis,
[33] *Pontificum libros,* [34] *annosa volumina vatum,*
Dictitet Albano [35] *Musas in monte loquutas.*
[36] *Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque*
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina: non est [37] *quòd multa loquamur.*
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
[38] *Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque*
[39] *Psallimus, & luctamur Achiuis doctius* [40] *vnctis.*
Si meliora [41] *dies, vt vina, poemata reddit,*
Scire velim, [42] *pretium chartis quotus arroget annus.*
Scriptor abhinc annos centum [43] *qui decidit, inter*
Perfectos veterésque referri debet? an inter
[44] *Viles atque nouos?* [45] *excludat iurgia finis.*
[46] *Est vetus atque probus? centum qui perficit annos.*
Quid? [47] *qui deperijt minor vno mense, vel anno,*

15 Cognouit.
16 Ipsa morte.
17 Ille homines sua virtute accendit ad inuidiam, qui artifices se inferiores suâ excellētiâ quodammodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi verò viuēti
20 Tempestiuos deorum honores, ante tuam mortem.
21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuū iuraturi sumus.
22 Nullum talem, qualis es tu.
23 Iustus est in hac vna re æstimator.
24 Te Græcis præponendo.
25 De cæteris rebus non rectè iudicat: nam veteres poetas ob solam vetustatem nouis anteponit.
26 Nisi a terris abstracta, i. poetas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aspernatur.
29 Ita fauens veterum scriptis, vt dictitet Albano, &c.
30 Leges xij. tabularum.
31 Quas decemviri confirmârunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabijs aut seueris Sabinis icta, & ex æquo composita.
33 Ius pontificale de sacrificijs.

34 Antiqua vatum prædicta. 35 A Musarum ore fluxisse. 36 Ordo est. Si quia scripta Græcorum sunt antiquissima, sunt etiam optima, idcirco Romani scriptores, quò antiquiores erunt, eò meliores habebuntur: certè nihil restat nisi vt denegemus ea quæ sunt naturalia, sc. quòd olea non habet intra se lapillum, neque nux extra se corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad summum fortunæ, id est, perfecti sumus poetæ. 39 Cithara canimus. 40 Doctidis Græcis palæstritis, qui vngi solebant. 41 Temporis processus. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus est. 44 Inter contemptos. 45 Responsio est. Pone finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Est vetus atque laudabilis poeta (tu dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus est minor, id est, iunior vno mense.

Inter quos referendus erit? veteréſne poetas?
[48] An quos & præſens & poſtera reſpuet ætas?
[49] Iſte quidem veteres inter ponetur honeſtè,
Qui vel menſe breui vel toto eſt iunior anno.
[50] Vtor promiſſo, caudæq; pilos vt equinæ
Paulatim vello, demo vnum, demo etiam vnum:
Dum cadat [51] eluſus ratione ruentis aceruі,
Qui redit [52] ad faſtos & [53] virtutem æſtimat annis,
[54] Miraturq; nihil niſi quod Libitina ſacrauit.
Ennius, & ſapiens & fortis, & alter [55] Homerus,
Vt [56] critici dicunt, leuiter curare videtur,
[57] Quò promiſſa cadant & ſomnia Pythagorea.
[58] Næuius in manibus non eſt, & mentibus hæret
[59] Penè recens. adeo ſanctum eſt vetus omne poema.
Ambigitur quoties [60] vter vtro ſit prior, aufert
[61] Pacuuius docti famam ſenis, Actius [62] alti:
Dicitur Afrani [63] toga conueniſſe Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi [64] properare Epicharmi:
[65] Vincere Cæcilius grauitate, Terentius arte.
[66] Hos ediſcit, & hos arcto ſtipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos numerátque poetas
Ad noſtrum tempus, [67] Liui ſcriptoris ab æuo.
Interdum vulgus [68] rectum videt, [69] eſt vbi peccat.
Si veteres ita miratur laudatq; poetas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam [70] nimis antiquè, ſi pleraque durè
Dicere credit eos, [71] ignauè multa, fatetur:
Et ſapit, & [72] mecum facit, & Ioue iudicat [73] æquo.
[74] Non equidem inſector, delendáque carmina Liui
Eſſe reor, memini quæ plagoſum mihi paruo
[75] Orbilium dictare: ſed [76] emendata videri,

48 An inter nouos, &c.
49 Reſponſio ad ſecundam quæſtionem.
50 Vtor eo (inquit Horatius) quod mihi permitti.
51 Deceptus aceruali argumentatione i. Sorite.
52 Ad libros annaleis, in quibus Conſulum nomina perſcribebantur, quorũ appellatione anni notabantur.
53 Virtutem carminis.
54 Nihil laudat niſi quod mortuum eſt, i. mortuos poetas. *de Libitina.* vide Od. 30. Lib. 3.
55 Ennius animam Homeri in ſe immigraſſe dicebat.
56 Grammatici ſcriptorum cenſores.
57 Ita negligenter ſcripſit, vt videatur parui facere, quid de ſe promiſerit vel ſomniârit.
58 Næuius, poeta Campanus, Ennio ſenior, non manibus teritur.
59 Quaſi recens ſit.
60 Vter vtri præſtet.
61 Pacuuius octogenarius, exiſtimatur ab omnibus doctus.
62 Elati poetæ.
63 Togata. Comœdia Afrani Menandro ſimilis dicitur.

64 Dicitur appropinquare laudi Epicharmi poetæ Sicilienſis. 65 Dicitur alios Comicos vincere. 66 Hos Roma ediſcit in ſcholis. 67 Ab æuo Liuij Andronici poetæ antiquiſſimi. 68 Recte iudicat. 69 Alicubi peccat. 70 Obſolete. 71 Si fatetur eoſdem multa oſcitanter dicere. 72 Mecum ſentit & verè iudicat. 73 Ioue approbante. 74 Non velut inuidus detraho. 75 Orbilium magiſtrum meum, plagas ſuis diſcipulis inſligere gaudentem. 76 Non delenda.

Pulchráque, & [77] exactis minimum distantia, miror.
[78] Inter quæ verbum emicuit si fortè decorum, &
Si versus paulo [79] concinnior vnus & alter,
Iniustè totum [80] ducit [81] venditq; poema.
[82] Indignor quicquam reprehendi, non quia [83] crassè
Compositum [84] illepidéue putetur, sed quia nuper:
[85] Nec veniam antiquis, sed honorem & præmia posci.
[86] Rectè necne crocum floréfque perambulet Attæ
Fabula, si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti penè patres: ea quum reprehendere coner
Quæ grauis [87] Æsopus, quæ doctus Roscius [88] egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, [89] ducunt:
Vel quia turpe putant [90] parere minoribus, & quæ
[91] Imberbes didicere, [92] senes perdenda fateri.
[93] Iam saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
[94] Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingenijs non ille fauet plauditq; [95] sepultis,
[96] Nostra sed impugnat, nós nostráque liuidus odit.
Quòd si tam Græcis nouitas inuisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet.
Quod legeret [98] tereretq; viritim publicus vsus?
Vt primum positis [99] nugari Græcia bellis
Cœpit; & in vitium fortuna labier [1] æqua,
Nunc athletarum [2] studijs, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris [3] fabros aut æris amauit:
[4] Suspendit picta vultum mentémque tabella:
[5] Nunc tibicinibus, nunc est gauisa tragœdis:
[6] Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupidè petijt, [7] maturè plena reliquit.
Quid placet [8] aut odio est, [9] quod non mutabile credas?

77 Perfectis & summo artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina.
79 Elegantior.
80 Producit, ostentat.
81 Laudat, quasi venderet.
82 Indignè fero.
83 Rusticè, crassa Mineruâ.
84 Sine lepôre.
85 Et indignor non veniam erratorum suorum antiquis dari, sed, &c.
86 Si dubitarem, vtrum rectè & meritò fabula Attæ, Poetæ antiqui, reciteтur in scena croco & floribus conspersa.
87 AEsopus tragœdiarum actor.
88 Recitauit in scena.
89 Existimant.
90 Concedere nobis, quos se inferiores esse putant.
91 Adolescentes vel pueri.
92 In senectute, ea esse abijcienda pudet fateri.
93 Quod Salij Martis sacerdotes à Numa Pompilio instituti saliendo canebant.
94 Quod nescit, æquè ac ego.
95 Mortuis.
69 Scripta nouorū poetarum.
97 Nobis inuidus.
98 Quod, dum singuli viri legunt, assiduo vsu tereretur.
99 Leuibus artibus operam dare.

1 Fortuna secunda. 2 Studijs gymnicis. 3 Artifices. 5 Attentissimè fixit vultum & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibia canentibus, i. Comœdijs. 6 Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. 7 Celeriter satiata. 8 Aut displicet. 9 Nam incundum nihil est, nisi quod reficit varietas.

Hoc

[10] Hoc paces habuere bonæ ventique secundi.
Romæ dulce diu fuit & [11] solenne [12] reclusa
Mane domo vigilare, clienti [13] promere iura:
[14] Cautos nominibus certis [15] expendere nummos,
[16] Maiores audire, minori dicere per quæ
[17] Crescere res posset, minui [18] damnosa libido.
[19] Mutauit mentem populus leuis, [20] & calet vno
Scribendi studio. pueri patresq; seueri
[21] Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior [22] Parthis mendacior: & prius orto
[23] Sole, vigil calamum & chartas & scrinia posco.
[24] Nauem agere ignarus nauis timet: [25] abrotonũ ægro
Non audet [26] nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
Promittunt medici: tractant [27] fabrilia fabri:
[28] Scribimus indocti doctique poemata passim.
[29] Hic error tamen & leuis hæc insania quantas
[30] Virtutes habeat, [31] sic collige. vatis auarus
[32] Non temerè est animus: versus amat, hoc studet vnũ:
Detrimenta, fugas seruorum, incendia [33] ridet:
Non fraudem socio, puerôue [34] incogitat vllam
Pupillo: [35] viuit siliquis & pane secundo,
Militiæ quanquam piger & [36] malus, utilis vrbi:
[37] Si das hoc, [38] paruis quoque rebus magna iuuari.
Os tenerũ pueri balbúmque Poeta [39] figurat:
[40] Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus [41] præceptis format amicis,
[42] Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.
[43] Rectè facta refert: [44] orientia tempora [45] notis
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.

10 Ex pace igitur & rebus secundis nata est hæc in Græcia artium varietas.
11 Vsitatum.
12 Aperta.
13 Respondere ius.
14 Nummos per Syngrapham viris bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Maiorum consilia sequi, & minori consilium dare.
17 Augeri possit res familiaris.
18 Execrabilis auaritia, *quæ nihil in reipub. damnosius.*
19 Mutavit priorem illam vitæ consuetudinem.
20 Et flagrat poeticæ studio.
21 Hederâ vinctas comas habentes, per Synech.
22 Tum Parthi pugnabant maximè, quum fugam simularent maximè. vide Od. 19. lib. 1.
23 Ante solem ortum.
24 Nauim gubernare.
25 Herbam valdè amaram.
26 Nisi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exercet, nisi qui eas habet cognitas, At nos scribimus, &c.
29 Hoc immoderatum scribendorum versuum studium. 30 Quantas vtilitates. 31 Sic ratiocinare. 32 Non cito. 33 Incendia parui facit. 34 Machinatur. 34 Viuit parcè legumina edendo & panem, secundarium. Angl. houshold-bread. 36 Imbellis & meticulosus. 37 Si concedis hoc. 38 A poetica vel Grammatica professione rempub. adiuuari. 39. Poeta conformat vocem & pronuntiationem pueri. 40 Detorquet. 41 Documentis vtilibus, honestis & iucundis. 42 Sæuitiæ. 43 Rectè facta maiorum commemorat. 44 Homines qui hodie viuunt, & qui post nascentur. 44 Exemplis præteritis.

Castis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Disceret unde [47] *preces,* [48] *vatem ni Musa dedisset?*
Poscit opem [49] *chorus, & [50] præsentia numina sentit:*
[51] *Cælestes implorat aquas docta prece* [52] *blandus,*
Auertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & [53] *locupletem frugibus annum.*
Carmine dij superi placantur, carmine [54] *manes.*
Agricolæ prisci, [55] *fortes, paruóque beati,*
[56] *Condita post frumenta,* [57] *leuantes tempore festo*
Corpus, & ipsum animum [58] *spe finis dura ferentem,*
Cum socijs operum, & pueris, & coniuge fida,
Tellurem [59] *porco,* [60] *Syluanum lacte piabant,*
Floribus & vino [61] *Genium, memorem breuis æui.*
[62] *Fescennina per hunc inuenta licentia morem*
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
[63] *Libertasq; recurrentes accepta per annos*
[64] *Lusit amabiliter: donec iam sæuus apertam*
[65] *In rabiem vertit cœpit iocus, & per honestas*
[66] *Ire domos impunè minax.* [67] *doluere cruento*
Dente lacessiti: fuit [68] *intactis quoque cura*
Conditione [69] *super communi. quinetiam lex*
[70] *Pœnaq; lata,* [71] *malo quæ nollet carmine quenquam*
Describi. [72] *vertere modum, formidine fustis.*
[73] *Ad bene dicendum delectandúmque redacti.*
[74] *Græcia capta ferum victorem cepit, & artes*
Intulit [75] *agresti Latio.* [76] *sic horridus ille*
Defluxit numerus Saturnius: [77] *& graue virus*
[78] *Munditiæ pepulere.* [79] *sed in longum tamen æuum*

46 Innupta.
47 Vnde disceret, carmina sæcularia, quæ apud antiquos ludis secularibus virgines & pueri dijs immortalibus canebant.
48 Poetam.
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Sentit auxiliantes & fauentes deos.
51 Pluuias.
52 Blande supplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne noceant.
55 Agricolę robusti & paucis contenti.
56 Post messem.
57 Corpus releuantes.
58 Spe finis ipsius laboris.
59 Sue, quæ telluri immolabatur propter eius fecunditatem.
60 Pastorum deum lacte placabant.
61 Genium naturæ deum, qui facit homines vitæ breuitatis esse memores.
62 Per hunc morem & consuetudinem veterum agricolarũ, Fescennini versus, (in quibus iocosa conuitia cum magna licentia exprimebãtur) habebant locũ in quoslibet.
Ad oppido Fescennino nomen sumpserunt

63 Anniuersaria libertas. 64 Iocata est facetè sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publicè & nominatim carpens. 67 Qui conuitijs lacerabantur, ægre tulerunt illam maledicendi licentiam. 98 Ij quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutauerunt rationem scribendi metu fustuarij. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia a Romanis bello subacta cepit vicissim, (i. delectauit suis artibus) ipsos victores Romanos nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italiæ incultæ. 76 Hoc modo, paulatim euanuit numerus ille poeticus impolitus, qui, Saturno regnante, floruerat. 77 Barbaram orationem, quæ tanquam virus aures doctas enecat. 78 Nitor & elegantia Gręcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum vsque Punicum ferè tertium.

Manse-

Manserunt, hodiéque manent vestigia [80] *ruris.*
[81] *Serus enim Græcis admouit* [82] *acumina chartis:*
Et post punica bella [83] *quietus, quærere cœpit*
[84] *Quid Sophocles & Thespis & Æschylus vtile ferrent.*
Tentauit quoque rem [85] *si dignè vertere posset:*
Et placuit sibi, natura [86] *sublimis & acer.*
Nam [87] *spirat tragicum satis,* [88] *& feliciter audet:*
[89] *Sed turpem putat in scriptis, metuitq; lituram.*
[90] *Creditur, ex medio quia res arcessit, habere*
[91] *Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto*
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
[92] *Quo pacto partes tutetur amantis* [93] *ephebi:*
Vt patris [94] *attenti, lenonis vt insidiosi:*
[95] *Quàm non adstricto percurrat pulpita* [97] *socco.*
[98] *Gestit enim nummum in loculos dimittere,* [99] *post hoc*
[1] *Securus cadat an recto stet fabula* [2] *talo*
[3] *Quem tulit* [4] *ad scenam ventoso gloria* [5] *curru,*
[6] *Exanimat lentus spectator,* [7] *sedulus inflat.*
Sic leue, sic paruum est, animum quod laudis [8] *auarum*
[9] *Subruit aut reficit.* [10] *valeat res ludicra, si me*
[11] *Palma negata* [12] *macrum, donata reducit* [13] *opimum.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc [14] *terretq; poetam,*
Quòd numero plures, virtute & honore [15] *minores,*
Indocti stolidique, & [16] *depugnare parati*
[17] *Si discordet eques,* [18] *media inter carmina poscunt*
Aut vrsum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

80 Rusticitatis in Romanis Poetis.
81 Romanus serò studium contulit ad scripta Græcorum.
82 Ingenij sui vim.
83 Pace potiens.
84 Græci Poetæ Tragici.
85 An aptè transferre posset Græca in Latinum sermonem.
86 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed erubescit, sua scripta emendare.
90 Comœdia creditur non esse laboriosa, quia arcessit, i. sumit materiam è medio, i. ex vita cōmuni.
91 Minimum laboris.
92 Quàm accuratè.
93 Iuuenis amatoris.
94 Patris auari.
95 Quantum studium Dorsenus (Poeta comicus) in describendis parasitis posuerit.
96 Quàm incurius & negligens in alijs personis exhibendis.
97 Quàm laxo socco fabulam peragat. *Soccus conuenit Comœdia vt Tragœdiæ cothurnus.*

98 Gaudet lucrum facere. 99 Post primam actionem. 1 Parum sollicitus vtrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur. 2 Pede. 3 Poeta laudis studio adductus quem gloria tulit, &c. 4 Ad scribendas fabulas, 5 In curru vano. 6 Contristat spectator languidus, somno animum despondens. 7 Quem Spectator diligens gaudio inflat, id est, superbire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subuertit aut erigit. 10 Pereat res scenica & nihil mihi cum ea sit. 11 Victoria. 12 Tristem. 13 Lætum. 14 A scribendi studio deterret. 15 Nempe plebeij. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quàm plebeij velint. 18 In medijs fabulis.

[19] Verùm equitis quoq; iam migrauit ab aure voluptas
Omnis [20] ad incertos oculos & gaudia vana.
Quattuor aut plures [21] aulæa [22] premuntur in horas,
[23] Dum fugiunt equitum turmæ, peditúmque cateruæ:
[24] Mox trahitur manibus regum fortuna [25] retortis.
[26] Eſſeda feſtinant, [27] pilenta, [28] petorrita, naues:
Captiuum portatur [29] ebur, [30] captiua Corinthus.
Si foret in terris, rideret [31] Democritus, [32] ſeu
Diuerſum confuſa genus panthera camelo.
Siue elephas albus vulgi conuerteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipſis,
Vt ſibi præbentem [33] mimo ſpectacula plura.
[34] Scriptores autem narrare putaret [35] aſello
Fabellam ſurdo. nam [36] quæ peruincere voces
Eualuere ſonum, referunt quem noſtra theatra?
[37] Garganum mugire putes nemus, aut [38] mare Tuſcũ,
Tanto cum ſtrepitu ludi ſpectantur, [39] & artes
Diuitiæq; peregrinæ. quibus [40] oblitus actor
Quum ſtetit in ſcena, [41] concurrit dextera læuæ.
Dixit adhuc aliquid? Nil ſanè. [42] Quid placet ergo?
[43] Lana Tarent no violas imitata [44] veneno.
Ac ne fortè putes me, [45] quæ facere ipſe recuſem
Quum rectè tractent alij, laudare [46] malignè:
Ille [47] per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poeta, [48] meum qui pectus inaniter angit,
[49] Irritat, [50] mulcet, falſis terroribus implet,
Vt [51] magus: [52] & modò me Thebis, modò ponit Athenis.
Verùm age, & [53] his, qui ſe lectori credere malunt,

19 Non ſolùm vulgus, verumetiam, &c.
20 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
21 Aulæis integebantur theatra ad arcendum ſolem.
22 Complicantur.
23 Dum fuga hoſtium ſimulatur.
24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo reuinctis.
26 Vehicula Gallica.
27 Matronarum vehicula.
28 Vehicula famularum captiuarum. quæ omnia ad ſpectaculum adducebantur in theatrum.
29 Imagines eburneæ.
30 Simulachrum vrbis Corinthi quã L. Mummius cepit ac demoliutus eſt.
31 Philoſophus Abderites, qui omnium hominum ſtudia tanquam vana ridebat.
32 Siue camelopardalis ex camelo & panthera concretus, &c.
33 Plura quàm histrio.
34 Poetas.
35 Stolidæ multitudini. 36 Quis hiſtrio tam vocalis populi clamorem ſuperare poſſit, propter reflexam Echo? 37 Montem Appuliæ. 38 Mare Tyrrhenum. 39 Habitus actoris artificioſus & exoticus. 40 Quibus actor indutus. ſeu potiùs commaculatus, &c. 41 Plauſus à populo datur propter elegantem actoris veſtitum, non propter orationem eius qui nihil adhuc dixerat. 42 Quid placet ſpectatoribus? 43 Veſtis violacei coloris. 44 Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit. 45 Comœdias ſcribere. 46 Parcè laudare. 47 Videtur rem difficilem aggredi, vt funambulus. 48 Qui animum meum ſine cauſa perturbat. 49 Ad iram impellit. 50 Delectat. 51 Præſtigiator, qui arte magica portenta facit. 52 Vſque adeò aptè res geſtas deſcribit, vt, qui audiunt, intereſſe videantur in ijs locis vbi geſtæ ſunt. 53 Vatibus egregijs.

Quàm

[54] *Quàm spectatoris fastidia ferre superbi.*
[55] *Curam redde breuem:* [56] *si munus Apolline dignum*
Vis complere libris, [57] *& vatibus addere calcar,*
Vt studio maiore petant [58] *Helicona virentem.*
Multa quidem nobis facimus mala sæpè Poetæ,
([59] *Vt vineta egomet cædam mea) quum tibi librum*
[60] *Sollicito damus, aut fesso:* [61] *quum lædimur, vnum*
Si quis amicorum est ausus reprehendere versum:
Quum loca iam recitata reuoluimus [62] *irreuocati:*
[63] *Quum lamentamur, non apparere labores*
Nostros [64] *& tenui deducta poemata filo:*
Quum speramus eò rem venturam, [65] *vt simulátque*
Carmina rescieris nos fingere, [66] *vt commodus vltro*
[67] *Accersas, & egere vetes, & scribere cogas.*
Sed tamen est operæpretium cognoscere, quales
[68] *Æditũos habeat belli spectata domiq;*
[69] *Virtus, indigno non committenda poetæ.*
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
[70] *Chœrilus,* [71] *incultis qui versibus &* [72] *malè natis*
Rettulit acceptos, regale numisma, [73] *Philippos.*
Sed veluti [74] *tractata notam labemq;* [75] *remittunt*
Atramenta. [76] *ferè scriptores carmine fœdo*
Splendida facta [77] *linunt.* [78] *idem rex ille, poema*
Qui tam ridiculum [79] *tam carè prodigus emit:*
Edicto vetuit nequis se, præter Apellem,
Pingeret, [80] *aut alius Lysippo* [81] *duceret æra*
Fortis Alexandri vultum [82] *simulantia. quòd si*
[83] *Iudicium subtile* [84] *videndis artibus illud*
[85] *Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares,*
Bœotum in crasso iurares aëre [86] *natum.*

54 Quàm audiri & spectari.
55 Redde aliquantum curæ, vt sint magis solliciti, non adeò negligentes.
56 Si bibliothecam Apollini a te consecratam & ædificatam, &c.
57 Et poetas excitare.
58 Montem Bœotiæ Apollini & Musis sacrum.
59 Vt meipsum omnium primum reprehendam.
60 De rebus bene agendis.
61 Quum offendimur.
62 Non reuocati ab eo qui audit.
63 Quum querimur non intelligi quantum laborauerimus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim vt audieris nos versus scribere.
66 Liberalis.
67 Nos.
68 Quales poetas. Metaph. ducta ab Æditu is sacrarum ædium custodibus.
69 Virtus tua ô Auguste.
70 Poeta ineptissimus.
71 Ordo est. Qui Philippos (regale numisma) retulit acceptos versibus incultis & male natis, i. qui gloriatus est se ab Alexandro Philippos beneficio suorum versuum abstulisse.
72 Versibus malè compositis inuita Minerua.
73 Nummos imagine Philippi regis signatos.
74 Atramenta manibus contrectata.
75 Reddunt.
76 Sic ferè scriptores, &c.
77 Deturpant.
78 Alexander.
79 Tam caro pretio.
80 Aut alius quàm Lysippus insignis statuarius.
81 Formaret.
82 Exprimentia vultum.
83 Illud iudicium Alexandi.
84 In pictura & sculptura perspicienda.
85 Ad versus & poeticam transferres.
86 Iurares Alexandrum pinguem esse & hebetem, quales sunt in Bœotia nati.

87 At

[87] At neque dedecorant tua de se iudicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude [88] tulerunt,
[89] Dilecti tibi Virgilius Variúsque Poetæ:
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores animiq; virorum
Clarorum apparent. [90] nec sermones ego mallem
[91] Repentes per humum, quàm res componere [92] gestas:
Terrarumq; situs, & flumina dicere, & arces
[93] Montibus impositas, & barbara regna, tuisq;
Auspicijs totum [94] confecta duella per orbem.
[95] Claustráque custodem pacis cohibentia Ianum,
Et formidatam [96] Parthis te principe Romam:
[97] Si, quantum cuperem, possem quoque. sed neq; paruũ
Carmen maiestas recipit tua, nec meus audet
[98] Rem tentare pudor, quum vires ferre [99] recusent.
[1] Sedulitas autem, stultè quem diligit, [2] vrget:
[3] Præcipuè quum se numeris commendat & arte.
Discit enim citius, meminitq; libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
[4] Nil moror officium, [5] quod me grauat: [6] ac neque ficto
In peius vultu [7] proponi cereus vsquam,
Nec prauè factis decorari versibus opto:
[8] Ne rubeam pingui donatus munere: & vnà
[9] Cum scriptore meo, capsa [10] porrectus aperta,
Deferar [11] in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quicquid chartis [12] amicitur ineptis.

87 Ordo est. At dilecti tibi Virgilius Variusque Poetæ non dedecorant tua de se iudicia, &c.
88 Acceperunt.
89 Dilecti abs te.
90 Nec satyras.
91 Orationi solutæ similes.
92 Tua virtute gestas.
93 Arces in montibus extructas.
94 Bella finita.
95 Portas Iani clausas, quod pacis tempore tantum fiebat.
96 Vide Od. 15. Lib. 4.
97 Si voluntati facultas responderet.
98 Rem experiri.
99 Non possint.
1 Ordo est. Sedulitas eum vrget, quem stultè diligit. i. qui stulta sedulitate officium suum alicui obtrudit, molestus est ei potiùs quàm gratus.
2 Molestiã afficit.
3 Quum Poeta laudabilia se numeris artificiosis (i. versibus) commendat.
4 Nihili facio.
5 Quod mihi sit oneri potiùs quàm honori.
6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi, vt deformior sit imago quàm vera figura: sic neque ab indocto Poeta laudari velim. 7 Proponi in publico. 8 Ne pudore afficiar crasso descriptus carmine. 9 In eodem enim libro est scriptoris nomen & eius qui describitur. vt in Virgilio Æneas, in Homero Vlysses. 10 Extentus, quasi cadauer in cista. 11 In vicum vbi ex chartis inutilibus fiunt aromatum inuolucra. 12 Inuoluitur.

AD IVLIVM FLORVM. Epist. II.

Excusat se Iulio Floro querenti, quòd nec Epistolam vllam, nec ea, quæ promiserat, carmina misisset. Ac primùm se pigrum fatetur esse, atque id illi prædixisse: ideóque se vitioso seruo comparat, cuius emptor sit Florus à venditore de vitio præmonitus. Deinde se, quod de Luculli millite narrat, imitari velle dicit. Ac quum paupertate ad versus faciendos impulsus fuerit, nunc eas facultates consequutum, quæ satis esse possint, malle somno id temporis dare, quod alioqui scribendis versibus daturus esset. Affert & alias rationes cur non scribat: quarum vna conuenit cum his Nasonis verbis: *Carmina secessum scribentis & otia quærunt.* Denique quamuis poetæ vulgò mutuis laudibus se ornent, multa componi ab illis, quæ meritò risu excipiantur. Contrà verò, ad scribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris esse, & quæ animum etiam torqueat: at sibi non tanti esse, sapientem scriptorem haberi. Sibi igitur, quum iam prouectæ ætatis sit, ad alios numeros animum esse appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè instituendæ. Atque, adeò se iam in eo totum esse, vt fruendo modicis opibus, quæ adsunt, discat maiores non concupiscere. Verùm ad benè beatéque viuendum (quod vocat rectè viuere) non satis esse carere auaritia, sed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

Flore, bono claróque fidelis amice[1] *Neroni,*
Si quis fortè velit [2] *puerum tibi vendere* [3] *natum*
Tibure vel Gabijs:[4] *& tecum sic agat,*[5] *Hic &*
Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos:
Fiet eritque tuus [6] *nummorum millibus octo:*
[7] *Verna ministerijs ad nutus aptus heriles:*
[8] *Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti*
Cuilibet:[9] *argilla quiduis imitaberis vda.*
Quinctiam canet[10] *indoctum, sed dulce*[11] *bibenti,*

1 Tiberio Claudio Neroni, *qui successit Augusto.*
2 Seruum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum sic loquatur.
5 Hic seruus candidus est (*inquit venditor*) *Cuius sunt omnia verba vsque ad versus* 17. *huius Epistola.*
6 Soluto precio.

7 Seruus ex ancilla mea natus. 8 Eruditione imbutus. Nam vernæ liberaliter instituebantur, vt dominis essent vtiliores. 9 In molli ingenio huius pueri quiduis exprimes, sicuti ex argilla quidlibet simules. 10 Quiddã indoctũ, sine artificio, quale rustici canere solent. 11 Dulce conuiuanti

Mul-

Multa fidem promissa [12] *leuant, vbi plenius æquo*
Laudat venales, [13] *qui vult extrudere, merces.*
[14] *Res vrget me nulla:* [15] *meo sum pauper in ære.*
[16] *Nemo hoc mangonum faceret tibi.* [17] *non temerè à me*
Quiuis ferret idem. semel hic [18] *cessauit: & (vt fit)*
[19] *In scalis latuit metuens pendentis habenæ.*
[20] *Des nummos,* [21] *excepta nihil te si fuga lædat.*
[22] *Ille ferat pretium,* [23] *pœna securus, opinor.*
[24] *Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est* [25] *lex.*
[26] *Insequeris tamen hunc,* [27] *& lite moraris iniqua.*
Dixi me [28] *pigrum proficiscenti tibi, dixi*
[29] *Talibus officiis propè mancum: ne mea* [30] *sæuus*
Iurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
[31] *Quid tum profeci?* [32] *mecum facientia iura*
Si tamen attentas? quereris [33] *super hoc etiam, quòd*
Expectata tibi non mittam carmina [34] *mendax.*
[35] *Luculli miles* [36] *collecta viatica multis*
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, [37] *ad assem*
Perdiderat: post hoc [38] *vehemens lupus, & sibi &* [39] *hosti*
Iratus pariter, ieiunus dentibus acer,
[40] *Præsidium regale* [41] *loco deiecit (vt aiunt)*
Summè munito, & multarum diuite rerum.
Clarum ob id factum donis ornatur [42] *honestis:*
Accipit & bis dena [43] *super sestertia nummûm,*
Fortè [44] *sub hoc tempus castellum euertere* [45] *prætor*
Nescio quod cupiens, hortari cœpit [46] *eundem*
Verbis, quæ timido quoque possent addere [47] *mentem.*
[48] *I bone quò virtus tua te vocat: I* [49] *pede fausto,*
Grandia [50] *laturus meritorum præmia. quid stas?*

12 Minuunt fidem. Nam proba merx facile emptorem reperit. 13 Qui vult quamprimum merces vendere. 14 Nulla necessitas me premit. 15 Nihil cuiquam debeo. 16 Nemo ex ijs qui seruos vendunt, tibi vitia eorum patefaceret, vt ego tibi. 17 non facile quiuis à me idem obtineret. 18 Semel fuit ad mandata facienda tardior. 19 Ordo est. Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis. i. metuens verberari, loris vinciendus quæ pendebant in scalis. 26 Eme & pretium solue. 21 Si fuga serui quam ego excepi & expressi, te nihil offendat. 22 Ille mango (inquit Horatius) accipere potest ab emptore nummos. 23 Non metuens de pœna emptori præstanda per legẽ redhibitoriam. 24 Sciens, ô Flore quasi mancipium emisti me vitiosum, ita tamen vt vitium meum tibi prædixerim. 25 Condicio venditionis. 26 Me, quasi venditorem persequeris. 27 Iniquè litigas mecum, quasi cum mangone. 28 Cessatorem esse. 29 Ad scribendum esse ineptum, vt is qui manibus caret. 30 Iratus. 31 Vitium meum prædicendo. 32 Si iura me adiuuantia labefactare coneris. 33 Quereris de hoc præterea. 34 In eo mendax. 35 Qui bellum gessit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. *Viaticum dicitur, quicquid iter agendi causa, necessarium est, siue cibus sit, siue pecunia ad victum expendenda.* 37 Ita vt vix ei quicquam restiterit. 38 Acer inimicus. 39 Hosti Mithridatico. 40 Præsidium Mithridatis. 41 Loco valdè munito multisque rebus referto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accepit xx. millia sestertiûm nummûm. 44 Paulò post. 45 Imperatori Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animos. 48 *Verba sunt imperatoris militem hortantis.* 49 Bono auspicio. 50 Accepturus præmia.

Post

st hæc ille [51] catus, *Quantumuis rusticus, ibit,*
it eò quò vis,[52] qui zonam perdidit: inquit.
me nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] Iratus Graijs quantum nocuisset Achilles.
diecere bonæ paulo plus artis Athenæ:
cilicet vt possem curuo dignoscere [54] rectum,
[55] Atque inter syluas Academi quærere verum.
[56] Dura sed amouere loco me tempora grato:
iuilisq; rudem belli [57] tulit æstus in arma,
æsaris Augusti non responsura [58] lacertis.
nde [59] simul primùm me dimisere [60] Philippi,
[61] Decisis humilem pennis, [62] inopemq; paterni
[63] Et laris & fundi: paupertas impulit [64] audax
Vt versus facerem. sed [65] quod non desit habentem,
[66] Quæ poterant vnquam satis expurgare [67] cicutæ,
Ni melius dormire putem, quam scribere versus?
[68] Singula de nobis anni [69] prædantur euntes,
Eripuere iocos, Venerem, conuiuia, ludum:
[70] Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?
[71] Denique non omnes eadem mirantur amantq;
[72] Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:
Ille [73] Bioneis sermonibus, & [74] sale nigro.
Tres mihi conuiuæ, propè dissentire videntur,
Poscentes vario multum diuersa [75] palato.
Quid dem? quid non dem? [76] renuis tu quod iubet alter.
Quod petis, id sanè est inuisum acidúmque duobus.
[77] Præter cætera, me Romane poemata censes
Scribere posse, inter tot curas, totq; labores?
Hic [78] sponsum vocat, hic [79] auditum scripta relictis

51 Prudens.
52 Qui perdidit viaticum, quod in zona milites portare solebant.
53 Id est, Iliadem Homeri didici.
54 Bonū a prauo.
55 Inter obscuros Philosophos Academicos, sic dictos ab Academo Atheniensi, qui Athenis cōstruxerat porticum, quæ postea Academia nominata est.
56 Bella ciuilia inter Brutum & Octauium me Athenis expulerunt.
57 Motus ciuilis me abstulit ad partes Brutinas, quæ fortitudini militum Augusti non erant pares.
58 Viribus.
59 Quam primùm, statim vt.
60 Philippi, vrbs in Thracia à Philippo condita.
61 Dignitate amissa & opibus.
62 Inopem per proscriptionem, quod sequutus esset partes Bruti.
63 Totius patrimonij.
64 Paupertas, laboris Magistra, quid non audet experiri?
65 Habentem quod sufficiat.
69 Insanus meritò dicar, si non putem dormire melius esse quàm versus scribere. 97 Medicinæ vehementissimæ *vt Helleborus, quem* à Poeta intelligi *adducor vt credam*, quoniam cicuta ab Auicenna hellebori nigri nomine appellatur. 68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda est excusatio cur non scribat. 69 Rapiunt. 70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis popensionem. 71 Tertia excusatio cur non scribat. 72 Carmine heroico. 73 Liuidis iocis. i. Satyra. Bion sophista cognominatus adeò mordax fuit in Poetas, vt ne Homero quidem parceret. 74 Salibus maris, quales sunt veteres Comœdiæ. 75. Gustu. 76 Horatius tanquam ad ipsos conuiuas loquitur. 77 Insuper. Alia causa cur non scribat. 78 Ad respondendum pro se. 79 Fuit liratius è criticis vnus.

Omnibus

Omnibus officijs.[80] *cubat hic in colle Quirini,*
Hic [81] *extremo in Auentino: visendus vterque.*
Interualla vides [82] *humanè commoda. verùm*
[83] *Puræ sunt plateæ, nihil vt meditantibus obstet.*
[84]*Festinat calidus* [85] *multis gerulisq;* [86] *redemptor:*
[87]*Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina* [88]*tignũ:*
Tristia robustis [89] *luctantur funera plaustris:*
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
[90] *I nunc & versus tecum meditare canoros.*
Scriptorum chorus omnis amat [91] *nemus, & fugit vrbes*
Rite cliens [92] *Bacchi,*[93] *somno gaudentis & vmbra:*
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
[94] *Vis canere, &* [95] *contracta sequi vestigia vatum?*
[96] *Ingenium sibi, quod vacuas desumpsit Athenas,*
Et studijs annos septem dedit,[97] *insenuitq;*
Libris & curis,[98] *statua taciturnius exit*
Plerumque, & risu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in medijs, & tempestatibus vrbis,
Verba lyræ motura sonum connectere [99] *digner?*
[1] *Frater erat Romæ* [2] *consulti rhetor: vt alter*
Alterius sermone meros audiret honores:
[3] *Gracchus vt hic illi foret, huic vt* [4] *Mutius ille.*
[5] *Quî minus argutos vexat furor iste poetas?*
[6]*Carmina compono, hic elegos: mirabile visu*
[7]*Cælatûmque nouem Musis opus.*[8] *aspice primùm,*
[9] *Quanto cum fastu, quanto molimine circum-*
-Spectemus vacuam Romanis vatibus [10] *ædem.*
Mox etiam ([11] *si fortè vacas) sequere, & procul audi*
Quid ferat, & [13] *quare sibi nectat vterque coronam.*

80 Ægrotat.
81 In extrema parte montis Auentini.
82 Humano more commoda, I. incommoda. *Vt sunt humana omnia in quibus plus est fellis quàm mellis.*
83 Est obiectio. Aliquis enim dixerit, quod Romæ plateæ sint puræ, in quibus nihil est quod impediat versus meditantem.
84 Respondet non ita esse. Nam calidus redemptor, &c.
85 Sarcinarijs, & gerulis, i. baiulis vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87 Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plaustris onerarijs concurrentia contendũt, quando hac funus procedit, illac plaustra.
90 Est ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes poetæ sunt constituti.
93 Quiete & solitudine.
94 Vis Lyrica scribere?
95 Vestigia angusta, quæ difficile est persequi.
96 Ille qui sibi elegit Athenas vacuas. i. vrbem quietissimã

97 Et senium contraxit ex librorum lectione. 98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præsertim vbi ad vitam politicam accedunt. 99 Dignum arbitrer connectere verba sonum lyræ motura? i. carmina lyrica? 1 Duo erant fratres Romæ suarum inter se laudum præcones, iurisconsultus alter, alter Orator. 2 Iurisconsulti frater. 3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius. 4 Q. Mutius Scæuola optimus iurisconsultus. 5 Quomodo sunt Poetæ minus insani, dum se inuicem laudant. 6 Carmina lyrica. 7 Poema artificiosissimum, à nouem Musis elaboratum. 8 Primum hoc vide. 9 Quanto cum apparatu nos poetæ circumspectemus. *Tmesis est.* 10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adiuncta ab Augusto extructa. 11 Si nihil habes, quod agas. 12 Audi e loco longinquo. 13 Quare ipi duo Poetæ se dignos iudicent corona poetica, i. laude.

Cædimur

Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento [14] *Samnites ad lumina prima duello.*
[15] *Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?*
Quis, [16] *nisi Callimachus? si plus adposcere visus,*
[17] *Fit Mimnermus, &* [18] *optiuo cognomine* [19] *crescit.*
[20] *Multa fero vt placem genus* [21] *irritabile vatum,*
Quum scribo, & supplex populi [22] *suffragia capto.*
[23] *Idem, finitis studijs,* [24] *& mente recepta,*
[25] *Obturem patulas impune* [26] *legentibus aures.*
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, & [27] *se venerantur & vltrò*
(Si taceas) laudant quicquid scripsére, [28] *beati.*
[29] *At qui legitimum cupiet fecisse poema,*
[30] *Cum tabulis animum censoris sumet honesti:*
[31] *Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,*
[32] *Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,*
Verba [33] *mouere loco: quamuis* [34] *inuita recedant,*
[35] *Et versentur adhuc intra penetralia* [36] *Vestæ.*
[37] *Obscurata diu populo bonus* [38] *eruet, atque*
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
[39] *Nunc situs informis premit & deserta vetustas.*
[40] *Adsciscet noua, quæ genitor produxerit vsus.*
[41] *Vehemens & liquidus, puróque simillimus amni,*
Fundet opes, Latiúmque [42] *beabit diuite lingua.*
[43] *Luxuriantia compescet, nimis aspera sano*
[44] *Leuabit cultu, virtute carentia* [45] *tollet:*
[46] *Ludentis speciem dabit, &* [47] *torquebitur: vt qui*
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa [48] *mouetur.*

14 Tanquam Samnites, qui aduersus Romanos pugnauerunt vsque ad nocturnas lucernas, i. vesperam.
15 Ego, inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, quia Lyricus sum.
16 Voco illum Callimachum, qui in Elegijs floruit.
17 Apellatur a me Mimnermus.
18 Nomine quod ipse optauerit.
19 Fit maior, ornatior.
20 Multas Poetarum ineptias deuoro.
21 Gens iracundum.
22 Populi laudes.
23 Ego idem.
24 Quum ex insania poeticæ professionis, ad me redierim.
25 Obturare mihi liceat aures impune, i. sine periculo.
26 Carmina sua recitantibus.
27 Sese inuicem admirantur tanquam diuinos Poetas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poeta, qui, &c.
30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor.
31 Non dubitabit.
32 Leuia erunt.
33 Verba mutare.
34 Ipso scribente inuito.
35 Et quamuis adhuc sint domi abdita.
36 In Vestæ templo seruatus fuit ignis æternus Romæ. Vesta hic ponitur pro Lare.
37 Verba obsoleta & inusitata.
38 E tenebris extrahet.
39 Nunc turpe senium premit.
40 Cudet & finget noua, quæ vsus genuerit.
41 Vehemens ad verborum inuentionem, *Anapæstum pro Spondeo.*
42 Amplificabit.
43 Quæ redundant coercebit.
44 Poliet & leniet sano artificio. *Metaph. à corpore animato ad carmen.*
45 Extollet.
46 Parum laboriosè scribentis.
47 Fatigabitur, vt Mimus, qui, &c.
48 Qui [illegible] nunc Satyrum, nunc tardum Cyclopa.

[49] Prætulerim scriptor delirus inérsque videri,
Dum [50] mea delectent mala me, [51] vel denique fallant:
[52] Quàm sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragœdos,
[53] In vacuo lætus sessor plausórque theatro:
[54] Cætera qui vitæ seruaret munia recto
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in vxorem: posset qui [55] ignoscere seruis,
[56] Et signo læso [57] non insanire lagenæ:
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic vbi cognatorum opibus curísque [58] refectus,
Expulit elleboro morbum [59] bilémque meraco,
[60] Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici,
Non seruastis (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus [61] per vim mentis gratissimus error.
[62] Nimirum sapere est abiectis vtile nugis,
Et [63] tempestiuum pueris concedere ludum:
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed [64] veræ numerósque modósque [65] ediscere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacitúsque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia [66] lymphæ,
[67] Narrares medicis: quòd quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret [68] leuius: [69] fugeres radice vel herba
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
[70] Rem dij donarent, illi decedere prauam
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
[71] Plenior es, tamen vtêris [72] monitoribus ijsdem?
At si diuitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidúmque minus te: nempe [73] ruberes,
Viueret in terris te siquis auarior vno.
[74] Si proprium est quod quis [75] libra mercatus & ære est,

49 Malim (inquit Horatius) esse Poeta ineptus.
50 Mea scripta.
51 Vel ignota sint.
52 Quàm sapiendo irasci & intimis sensibus angi.
53 In vacuo vbi nulli spectatores erant.
54 In alijs rebus non demens.
55 Non sæuus esse seruis.
56 Ideo domini lagenas obsignabant ne vinum à seruis furtim exhauriretur.
57 Non furenter irasci.
58 Recuratus.
59 Bilem atram.
60 Factus est sanus.
61 Per vim purgatiuam.
62 Ordo est Nimirum abiectis nugis vtile est sapere, i. operam dare, & concedere pueris ludum tempestiuũ, i. artem poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoscere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere velles.
70 Diuitias.
71 Locupletiores.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubesceres & turpe tibi esse putares, si quis, &c.
74 Ostendit nihil omninò vel emptione, vel vsucapione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel vsucapione opus esse, vt iucundè viuas. 75 Librâ pretium appendebatur, non numerabatur.

76 Quadam

Quædam (si credis consultis) [77] *mancipat vsus:*
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus [78] *Orbi*
Quum segetes [79] *occat, tibi mox frumenta daturus,*
[80] *Te dominum sentit, das nummos: accipis vuam,*
Pullos, oua, cadum [81] *temeti. nempe modo isto*
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
[82] *Quid refert, viuas numerato nuper an olim?*
Emptor Aricini quondam Veientis & arui,
Emptum cœnat olus, [83] *quamuis aliter putat: emptis*
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum.
Sed vocat [84] *vsque suum,* [85] *quà populus adsita certis*
Limitibus vicina refugit iurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc [86] *prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,*
Permutet dominos, & [87] *cedat in altera iura.*
Sic quia perpetuus nulli datur vsus, & hæres
[88] *Hæredem alterius, velut vnda superuenit vndam:*
Quid vici prosunt? aut horrea? quidue Calabris
[89] *Saltibus adiecti Lucani?* [90] *si metit Orcus*
[91] *Grandia cum paruis, non exorabilis auro?*
Gemmas, marmor, ebur, [92] *Tyrrhena sigilla,* [93] *tabellas,*
Argentum, vestes [94] *Gætulo murice tinctas,*
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere.
Cur alter fratrum [95] *cessare, & ludere, &* [96] *vngi,*
[97] *Præferat Herodis palmetis pinguibus:* [98] *alter*
Diues & importunus, [99] *ad vmbram lucis ab ortu,*
[1] *Syluestrem flammis & ferro mitiget agrum:*
Scit [2] *Genius* [3] *natale comes qui temperat astrum,*
Naturæ deus humanæ, [4] *mortalis in vnum-*

76 Ordo est. Vsus quædam mancipat, Si credis Iurisconsultis.
77 Efficit vsus quædam propria.
78 Orbus est nomen proprium.
79 Occare est semen sparsũ terra operire fractis glebis.
80 Dominum fundi, cuius fruges emis.
81 Cadum vini.
82 Quid interest, vtrum viuas ex pretio per partes numerato, an olim, i. ex pretio simul numerato?
83 Quamuis putat se proprium non emptum cœnare olus.
84 Eò vsque suum.
85 Qua populus arbor applantata certis limitibus, iurgia cum vicino vitare facit.
86 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima successione & vltima voluntate testatoris. *Sunt hec quatuor alienationum genera.*
87 In alterius potestatem.
88 Hæres hæredem excipit & subsequitur.
89 Campis spaciosis Calabriæ, *quæ pecorum & mollis lanæ ferax est, vt Lucania.*

90 Si mors auidè aufert. Metaph. ducta à segete. 91 Nobiles & ignobiles. 92 Parua signa ex Etruria. 93 Picturas. 94 Purpura. 95 Nihil agere & feriari. 96 Vnguentis nitere. 97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriæ palmeta, i. loca palmis consita. Herodes Iudæorum rex fuit. 98 Cur alter illius cessatoris frater, &c. 99 Ad noctem vsque. 1 Sterilem agrum igne & vomere edomet, & fertilem reddat. 2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur, ἡ τύχη ἑκάστου, fortuna cuiusque. 3 Qui comes nobis adiunctus influxũ prouenientem ab astro quod nos nascentes aspexit, regit & moderatur. 4 Qui, vnoquoque nostrûm mortuo, moritur.

V Quodque

Quodq; caput: vultu[5] *mutabilis,*[6] *albus, & ater.*
[7] *Vtar, & ex modico, quantum res poscet, aceruo*
[8] *Tollam: nec metuam quid de me iudicet hæres,*
Quòd non plura[10] *datis inuenerit. & tamen*[11] *idem*
Scire volam[12] *quantum simplex hilarisq;*[13] *nepoti*
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
[14] *Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptũ*
Inuitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius,[15] *puer vt festis quinquatribus,*[16] *olim*
Exiguo, gratoq; fruaris tempore[17] *raptim.*
[18] *Pauperies immunda domus procul absit. ego*[19] *vtrũ*
Naue ferar magna an parua,[20] *ferar vnus & idem:*
Non agimur[21] *tumidis velis aquilone secundo:*
[22] *Non tamen aduersis ætatem ducimus austris.*
[23] *Viribus, ingenio,*[24] *specie, virtute,*[25] *loco, re,*
[26] *Extremi primorum, extremis vsque priores.*
Non es auarus: abi, quid?[27] *cætera iam simul isto*
[28] *Cum vitio fugêre? caret tibi*[29] *pectus inani*
Ambitione? caret mortis formidine & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula,[30] *sagas,*
[31] *Nocturnos lemures,*[32] *portentaq; Thessala rides?*
[33] *Natales gratè numeras?*[34] *ignoscis amicis?*
Lenior & melior fis accedente senecta?
[35] *Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?*
Viuere si rectè nescis,[36] *discede peritis.*
[37] *Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:*
Tempus abire tibi est:[38] *ne potum largius æquo*
Rideat & pulset[39] *lasciua decentius ætas.*

5 Alius atque alius. Nam suus cuique Genius alijs est dissimilis.
6 Bonus & malus, prosper & aduersus.
7 Horatius à sua persona commendat Floro bonorum partorum vsum moderatum.,
8 Sumam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis à me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid intersit inter liberalem & prodigum, inter parcum & auarum.
13 Luxurioso.
14 Multum hæc inter se discrepant, sc. Tua luxuriose profundere, sumptum libenter facere & auarè semper plura quærere
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus, i. quinque diebus festis Mineruæ dicatis, raptim fruuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum.
17 Celeriter.
18 Paupertas domus sordida & inelegans.
19 Est Allegoria. Vtrùm ex magnis reditibus viuam, an paruis.

20 Ad omnem euentum imperturbatus ero. 21 Nimia fœlicitate, i. non sumus admodum diuites. 22 Non tamen egeni sumus & valdè pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medij sumus inter summos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum auaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falsas vmbras nocte vagantes. 32 Miracula rerum quæ Thessalia tulit, contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis denunciant. 34 Amicis indulges? 35 Quid prodest vno te vitio carere, & tam multis alijs inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis satis vsus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Iuuenilis ætas, quam lasciuire magis deceat, quam te, quia iam factus es effœtus senex.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

[1] HVmano capiti ceruicem pictor equinam
Iungere si velit, & [2] varias inducere plumas
[3] Vndiq; collatis membris: vt turpiter [4] atrum
Desinat in piscem mulier formosa [5] supernè:
[6] Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, [7] isti tabulæ fore librum
Persimilem, cuius, [8] velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species: [9] vt nec pes nec caput vni
Reddatur formæ. [10] pictoribus atque poetis
Quidlibet audendi semper fuit [11] æqua potestas.
[12] Scimus, & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim:
[13] Sed non vt placidis coëant immitia, non vt
Serpentes auibus [14] geminentur, tigribus agni.
[15] Inceptis grauibus plerunq; [16] & magna professis
[17] Purpureus, latè qui splendeat, vnus & alter
Assuitur pannus: [18] quum lucus, & [19] ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos [20] ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, [21] aut pluuius describitur arcus.
Sed nunc non erat [22] his locus, & fortasse cupressum
Scis [23] simulare. [24] quid hoc? [25] si fractis enatat [26] exspes

1 Huic monstro cuius partes differunt specie, forma & natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis & inter se conuenientibus.
2 Plumas ex varijs auibus collectas.
3 Membris ex omnibus animalibus & ex quouis elemento corrogatis, ad hoc monstrum constituendum.
4 In piscem deformem.
5 A parte superiore
6 Ad spectandum adhibiti ô Pisones, risum tenere possitis, quamuis illi pictori sitis amici?
7 Isti monstro depicto.
8 Velut somnia febricitantis quæ vana sunt & sibi non constant.
9 Vt neque finis, neque principum vini formæ respondeat proportione. 10 Obijciet aliquis, idem licere poetis, quod pictoribus. 11 AEqualis potestas. 12 Scimus hoc ita esse inquit Horatius. 13 Non vt natura pugnantia inter se coniungantur, vt &c. 14 Socientur. 15 Principijs grauibus. 16 Et inceptis, quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum leuium, quas cum rebus heroicis poeta contexere non debet. 18 *Subintelligitur Quæstio*, quando hoc fit? *Respondetur*, quum sacer lucus & ara, &c. i. quum res leues describuntur ab ijs, quorum incepta erant grauia. Quæ descriptiones fluuiorum, syluarum, aliorumque locorum tam alienæ sunt a poemate incepto quàm cupressus à naufrago, quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Amnis. 21 Iris, quæ pluuiam concitat. 22 His pannis purpureis, i. eloquentiæ intempestiuæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo mercedem accepisti vt abs te pingeretur, naufragus fit? quid cupressui cum naufrago? 26 Sine spe.

Nauibus, ære dato qui pingitur?[27] *amphora cœpit*
Institui,[28] *currente rota, cur*[29] *vrceus exit?*
Denique sit[30] *quod vis simplex duntaxat & vnum.*
[31] *Maxima pars vatum (pater, & iuuenes patre digni)*
Decipimur[33] *specie recti. breuis esse laboro,*
[34]*Obscurus fio.*[35] *sectantem læuia,*[36] *nerui*
Deficiunt animiq;[37] *professus grandia,*[38] *turget:*
[39]*Serpit humi tutus nimiùm, timidúsq; procellæ,*
Qui[40] *variare cupit rem*[41] *prodigialiter vnam,*
[42]*Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.*
[43]*IN VITIVM ducit culpæ fuga, si caret arte,*
[44] *Æmilium circa ludum faber*[45] *imus & vngues*
[46]*Exprimet, & molles imitabitur ære capillos:*
Infœlix operis[47] *summa, quia*[48] *ponere totum*
Nescit.[49] *hunc ego me, siquid*[50] *componere curem,*
Non magis esse velim, quàm[51] *prauo viuere naso,*
Spectandum[52] *nigris oculis nigróque capillo.*
Sumite materiam vestris qui scribitis[53] *æquam*
Viribus &[54] *versate diu,*[55] *quid ferre recusent,*
Quid valeant humeri.[56] *cui lecta potenter erit res,*
Nec facundia deseret hunc, nec[57] *lucidus ordo.*
[58]*Ordinis hæc virtus erit, &*[59] *Venus (aut ego fallor)*
[60]*Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici*
Pleráque differat,[61] *& præsens in tempus omittat.*
[62] *Hoc amet, hoc spernat*[63] *promissi carminis autor.*
In verbis etiam[64] *tenuis cautúsque serendis,*
[65]*Dixeris egregiè,*[66] *notum si callida verbum*

27 Vas vinarium grande, i. poema amplum & grande cœpit institui.
28 Progrediente operis scriptione Metaph. ducta à rota figulari.
29 Vas exiguum, i. cur vltima primis sunt minutiora?
30 Quod poema.
31 Vnum corpus, i. vna materia non ex partibus dissimilium formarum composita.
32 O pater & iuuenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) dicipimur, &c.
33 Falsa virtutis imagine. Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur.
34 Breuitas orationis obscuritatem parit.
35 Eum qui politum orationis genus sectatur.
36 Nerui animosi, i. vires orationis deserunt & sublimis sententiarum maiestas.
37 Grandiloquus.
38 Inflatus euadit & modum excedit.
39 Nimis humilis est, eique similis, qui dum maris procellam timet, ripæ nimium propinquat. 40 Fabulis incredibilibus opus ornare. 41 Monstrose & supra omnium hominum fidem. 42 Ab ipsa natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitium, qui non cognoscit medium vitiorum, i. virtutem. 44 Circa AEmilium ludum, i. locum gladiatorium a L. AEmilio sic nominatum. 45 Faber statuarius, cuius taberna est omnium infima. 46 Quasdam corporis particulas satis scitè in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis infœlix. 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scriptorem, nempe in parte tantum probari, in reliquis partibus reprehendi. 50 Conscribere. 51 Distorto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus parem. 54 Cogitare diu. 55 Quid sustinere non possint. 56 Cui scribendi materia erit delecta potenter i. secundum facultatem ingenij sui. κατὰ δύναμιν. 57 Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia. 59 Venustas σεμνότης. 60 Vt ea dicat, quæ nunc dici debẽt. 61 Vt in futurũ tempus differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui poetã professus est. 63 Carminis magni, prolixi vel editi. 64 Parcus in varbis nouãdis. 65 Cum laude dixeris. 56 Si artificiosa verborum connexio, verbũ alioqui nouũ reddiderit notum & perspicuũ.

Red-

Reddiderit iunctura nouum. si fortè necesse est
[67]Indicijs monstrare recentibus [68] abdita rerum,
Fingere [69] cinctutis non exaudita [70] Cethegis
[71]Continget: dabiturque licentia sumpta [72] pudenter.
Et noua fictáque nuper [73]habebunt verba fidem,[74] si
Græco fonte cadant,[75] parcè detorta.[76] quid autem
Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varióque? ego, cur[77] acquirere pauca,
Si possum,[78] inuideor? quũ lingua [79] Catonis & [80] Enni
[81]Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum
Nomina protulerit? licuit, semperq; licebit,
[82] Signatum præsente nota producere nomen.
Vt syluæ folijs[83] pronos mutantur in annos,
[84]Prima cadunt:[85] ita verborum vetus interit ætas,
Et iuuenum ritu florent modò nata vigentq;.
[86]Debemur morti nos, nostráque.[87] siue receptus
Terra [88]Neptunus,[89] classes aquilonibus arcet,
[90]Regis opus:[91] sterilísque diu palus aptáque remis,
Vicinas vrbes [92] alit, & [93] graue sentit aratrum:
Seu cursum mutauit [94] iniquum frugibus [95] amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
[96]Nedum sermonum stet honos, & gratia [97] viuax.
[98] Multa renascentur quæ iam cecidere, cadentq;
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet [99] vsus:
[1] Quem penes arbitrium est & ius & norma loquendi.
Res gestæ regúmque ducúmque, & tristia bella,
[2] Quo scribi possent numero monstrauit Homerus.
[3]Versibus impariter iunctis [4] querimonia primùm,

67 Vocabulis nouis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis, pro cinctis & armatis viris, per Epenthesin.
70 Vocabula incognita veteribus, qualis erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto posuit inter priscos oratores.
71 Licebit verbis vti recentibus si fuerit necesse.
72 Verecundè, cum pudore.
73 Verba noua probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si é Græca lingua deriuata, desinant & exeant in casum seu finem Latinum.
75 Paululùm deflexa.
76 Si licuerit veteribus Poetis Cæcilio & Plauto noua verba fingere: cur non liceat etiam recentioribus, Virgilio & Vario?
77 Noua verba facere.
78 Cur vetor? cur patior inuidiam?

79 Quum lingua vtriusque antiqui authoris rudis & impoliti, &c. 80 De quo Ouidius. *Ennius ingenio maximus, arte rudis.* 81 Linguam Latinã amplificauerit. 82 Licuit in medium proferre nouam vocẽ, quam præsens vsus comprobauit. Metaph. ducta à pecunia, quæ notam seu fomam impressam continet. 83 Per annos celerrimè labentes. 84 Folia prima cadunt. 85 Ita prisca verba respuuntur. 86 Nos peribimus & omnia nostra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Iul. Cæsar incluserat. 88 Mare. 89 A classibus arcet aquilones *per Hypallagen.* 90 Opus quale nemo nisi rex facere possit. 91 Siue Pomptiua palus per Cethegum exsiccata, factáque nauigabilis &c. 62 Suis frugibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Augusti iussu in alueum est deductus. 96 Quantò minus verba sint sempiterna? 97 Perpetua verborum venustas. 93 Multa vocabula reuiuiscent & in pristinum statum redibunt. 69 Loquendi consuetudo. 1 In cuius potestate est iudicium & potestas & norma loquendi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere. sc. heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum alterum est hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res tristes.

Pòst etiam inclusa est [5] voti sententia compos.
Quis tamen [6] exiguos elegos emiserit autor,
Grammatici certant, & adhuc [7] sub iudice lis est.
Archilochum [8] proprio rabies [9] armauit iambo.
[10] Hunc socci cepere pedem grandésque cothurni,
[11] Alternis aptum sermonibus, [12] & populares
Vincentem strepitus, & [13] natum rebus agendis.
Musa dedit [14] fidibus diuos, [15] puerosq; deorum,
[16] Et pugilem victorem, [17] & equum certamine primũ,
Et iuuenum [18] curas [19] & libera vina referre.
[20] Descriptas seruare vices [21] operumq; colores
[22] Cur ego si nequeo ignoroq;, poeta salutor?
[23] Cur nescire, pudens prauè, quàm discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica [24] non vult:
Indignatur enim [25] priuatis ac [26] propè socco
Dignis carminibus narrari [27] cœna Thyestæ.
[28] Singula quæque locum teneant [29] sortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia [30] tollit,
[31] Iratusq; Chremes [32] tumido delitigat ore:
Et tragicus plerunq; dolet sermone [33] pedestri.
[34] Telephus & [35] Peleus, cum pauper & exul vterque
[36] Proijcit ampullas, & [37] sesquipedalia verba:
[38] Si curat cor spectantis [39] tetigisse querela.
Non satis est [40] pulchra esse poemata: [41] dulcia sunto,
Et quocunque volent, animum auditoris [42] agunto.
Vt ridentibus arrident, ita flentibus [43] adsunt

5 Res lætæ, quæ nobis ex animi sententia eueniunt.
6 Elegos tenues, qui tam sublimi stilo non conficiuntur.
7 Lis nondum finita.
8 Iambo à se inuento.
9 Armauit in Lycamben socerum & eius filiam.
10 Hunc versum iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ. Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi vsi sunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Altiùs sonantem in scena quàm clamorem populi versibus iambicis delectari.
13 Habentem aptitudinem naturalẽ ac fabulas agendas.
14 Versibus lyricis.
15 Deorum filios. i. heroas.
16 Pugnis & manibus aereis.
17 Equum, qui cursu vicit.
18 Iuuenum amores.
19 Symposia, in quibus ebrij operta recludunt liberè.
20 Suas cuiusque poematis partes seruare.
21 Multiplices poematum varietates, quæ vt res pictæ, coloribus distinguuntur.
22 Cur poetæ nomen mihi ascisco? 23 Cur praue pudens. i. turpiter verecundus, malo nescire quam discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse homines priuati qui magistratum non gerant. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeste scripta ponitur hic ego pro omni tragœdia. 28 Vnaquæque materia siue comica siue tragica suo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Vt sors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum describitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (i. verba turgida & venti plena) emittit. Metaph. est, ducta a vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis eiectus a patre AEaco ob Phocum fratrem interfectum, exulauit. 36 Longe à se reijcit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem spectatoribus velit inurere. 39 Commouisse querimonia. 40 Poemata diserta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci ratione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 43 Præstò sunt, quia similiter semper afficitur is qui audit, atque is qui affectus commouet dicendo.

Humani

Humani vultus. si vis me flere, dolendum est
Primùm ipsi tibi: [44] *tunc* [45] *tua me infortunia lædent.*
Telephe, vel Peleu, [46] *malè si mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut ridebo: tristia mœstum
Vultum verba decent: iratum, [47] *plena minarum:*
Ludentem, lasciua: seuerum, seria dicta.
Format enim natura prius nos [48] *intus ad omnem*
[49] *Fortunarũ habitum:* [50] *iuuat,* [51] *aut impellit ad iram:*
[52] *Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:*
[53] *Pòst effert animi motus interprete* [54] *lingua.*
Si dicentis erunt [55] *fortunis absona dicta,*
[56] *Romani tollent equites peditesq; cachinnum.*
Intererit multum [57] *Dauúsne loquatur an Eros:*
[58] *Maturúsne senex, an adhuc florente iuuenta*
[59] *Feruidus: an* [60] *matrona potens, an* [61] *sedula nutrix:*
Mercatórne vagus, cultórne virentis agelli:
[62] *Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.*
[63] *Aut famam sequere,* [64] *aut sibi conuenientia finge*
Scriptor. [65] *honoratum si fortè reponis Achillem:*
[66] *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
[67] *Iura neget sibi nata,* [68] *nihil non arroget armis.*
[69] *Sit Medea ferox, inuictaq;:* [70] *flebilis Ino,*
[71] *Perfidus Ixion,* [72] *Io vaga,* [73] *tristis Orestes.*
Si quid [74] *inexpertum scenæ committis, & audes*
[75] *Personam formare nouam, seruetur* [76] *ad imum*
Qualis [77] *ab incepto processerit, &* [78] *sibi constet.*

44 Quum ipse primus dolebis, ô Telephe vel Peleu, i. tu histrio, qui in scena hos repræsentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes, verbis vtens à persona vel fortuna tua alienis, aut dorm. &c.
47 Verba minarum plena decent iratum
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna sit secunda, naturâ gaudemus & lætamur.
51 Si fortuna sit aduersa.
52 Aut valdè affligit.
53 Natura deinde per orationem, curas & perturbationes animi perspicuè eloquitur.
54 Est munus linguæ animum interpretari.
55 A statu & conditione loquentis aliena.
56 Vniuersus populus Rom. effusè ridebit.
57 Multum intererit seruusne subdolus & fallax loquatur, an Eros, i. seruus benè moratus & fidelis. versiculus hic varie legitur, de quo Commentatores consule. 58 AEtate grandis. 59 Iuuenis. 60 Fœmina clarissima. 61 Nutrix officiosa. 62 Quia multum differt natio a natione, locus à loco. 63 Sin certam historiam scribas, sequere famam prout ab alijs accepisti. 64 Sin historiam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita vt extrema cum primis, vtraque cum medijs conueniant, & sua cuique personæ conuenientia tribuas. 65 Magnum & illustrem Achillem si ad Homeri imitationem describas. 66 Velox sit & strenuus. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet se armis consequi posse. 69 Sit Medea animosa & vehemens, quæ Iasonis perfidiam vlta, filios ei comedendos apposuit, fratremque Absyrtem obtruncauit. 70 Ino Athamantem maritum furiosum fugiens, se cum filio in mare præcipitauit. 71 Ixion soocerum suum ad epulas sumptuosas inuitans, in fossam iam inflammatam eum fecit incidere, atque ita flammis consumptus est. 72 Io in vaccam versa OEstroque a Iunone agitata, vsque eo vagata est donec in AEgyptum peruenit. 73 Tristis propter conscientiam occisæ matris. 74 Ab alijs poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixerit. 76 Ad finem vsque. 77 Ab initio. 78 Sit semper idem, a suis moribus non recedens.

[79] Difficile est propriè communia dicere: tuq́;
Rectius [80] Iliacum carmen deducis [81] in actus,
Quàm si proferres ignota [82] indictaq́; primus.
[83] Publica materies priuati iuris erit, [84] si
Nec circa [85] vilem patulumq́; moraberis orbem:
[86] Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres: [87] nec desilies imitator in arctum:
Vnde pedem [88] referre pudor vetet, aut operis [89] lex:
Nec sic incipies, [90] vt scriptor cyclicus olim,
[91] FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum [92] tanto feret hic promissor hiatu?
[93] Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectiùs [94] hic, qui nil molitur ineptè:
[95] Dic mihi Musa [96] virum, captæ post tempora Troiæ
Qui mores hominum multorum vidit & vrbes.
[97] Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat: [98] vt speciosa dehinc miracula promat,
[99] Antiphatem, [1] Scyllamq́;, [2] & cũ Cyclope Charybdim.
[3] Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec [4] gemino bellum Troianum orditur ab ouo.
Semper [5] ad euentum festinat: [6] & in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum à nullo ante tractata) ita propriè dicere (i. ita præclare scribere) vt propriè tua iure dici possint. 80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade rectius in scenam producis quàm, &c. 81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars est pleno perfectoque sensu, quâ finitâ proscenium vacuum relinquitur. 82 Nō dicta ab alijs 83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantùm speciē referas, non etiam singula minutatim prosequaris. 84 Si non hærebis in circulo omnibus patente & contempto, i. si tum authorē, quē imitaris, non sequêris ita religiose, vt nihil addas, de tuo nihil inuenias, nihil immutes. 85 Vilem appellat, quia non magni est ingenij totam alterius inuentionem sequi. 86 Si non studebis vt fidus interpres auctorem tuum quem imitandum tibi proposuisti verbatim exprimere. 87 Et si tu, qui imitator es, non conijcies te in locum tam angustum, vnde te explicare honeste non possis sine pudore & reprehensione. 88 Discedere ab ijs, quæ temere es aggressus. 89 Lex, quæ iubet, aut penitus non incipere, aut incœpta perficere. 90 Vt poeta circumforaneus, qui in conuenticulis hominibus suos versus obtrudat in orbem coactis. 91 Infœlicitatem. 92 Tam pleno ore, id est, tanta verborum granditate. 93 Vsurpatur hoc prouerbium in eos qui aureos montes pollicentur, sed minima præstant. 94 Scil. Homerus, qui conatur nihil imperitè scribere. 95 Duobus hisce versibus Horatius vtcunque expressit principium Odysseæ tribus versibus constans. 96 Vlyssem. 97 Fumus fulgorem sequi prouerbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia & medioeria prodeunt. lux autem dicitur fumum sequi, quando ex humilibus splendidiora existunt, quàm sunt promissa. 98 Vt in processu monstra hominum vel ferarum dicat speciosa, i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei quàm exigua. 99 Lestrigonum regem, hominum voratorem. 1 Hecatæ filiam, cuius latera canibus latrantibus succincta fuisse dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis à bello Troiano aut aliam narrationem nimis longè repetit, i. non sumit principium poematis à prima origine. præcipit enim poeta longo proemio non esse vtendum. 4 Ex ouorum vno, exclusi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra. 5 Festinat ad propositum scopum. 6 Omissis rerum principijs perinde ac si notæ essent, rapit auditorem in res medias.

Desperat tractata [7] nitescere posse, relinquit.
[8] Atque ita mentitur, sic veris falsa [9] remiscet,
[10] Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
[11] Tu, quid ego, & populus meum desideret, audi.
[12] Si plausoris eges aulæa manentis, & vsque
Sessuri, [13] donec cantor, Vos plaudite, dicat:
Ætatis cuiusque notandi sunt tibi mores:
[14] Mobilibúsque decor naturis dandus [15] & annis.
[16] Reddere qui voces iam scit puer, [17] & pede certo
Signat humum, gestit [18] paribus colludere: [19] & iram
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem [20] custode remoto,
Gaudet equis [21] canibúsque, [22] & aprici gramine campi:
[23] Cereus in vitium flecti, [24] monitoribus asper:
[25] Vtilium tardus prouisor, prodigus [26] æris:
[27] Sublimis, [28] cupidusq́, & amata relinquere [29] pernix.
[30] Conuersis studijs, ætas animúsque virilis
Quærit opes & amicitias, [31] inseruit honori:
Commisisse cauet quod mox mutare [32] laboret.
Multa senem [33] circumueniunt incommoda: vel quòd
[34] Quærit, & inuentis miser abstinet, ac timet vti:
Vel quòd res omnes [35] timidè gelidéque ministrat,
[36] Dilator, [37] spe longus, [38] iners, [39] auidusq́, futuri:
[40] Difficilis, querulus: laudator temporis acti
[41] Se puero, [42] censor castigatorq́, minorum.
Multa ferunt [43] anni venientes commoda secum,
Multa [44] recedentes adimunt. ne fortè seniles,

7 Oratione splendescere, seu verbis polite explicari.
8 Atque sic mentitur & falsa dicit, vt omnia inter se maxime cohæreant.
9 Commiscet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu fauentem cupis tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro, donec aulæa remoueantur. *Aulæa enim parietes scenæ fuerunt ornati.*
13 Donec histrio, peracta fabula, dicat Vos plaudite.
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et sua cuique ætati proprietas est habenda.
16 Puer, qui scit singula articulate eloqui, & ad interrogata respondere, gestit &c.
17 Et pede confirmato ita incedit, vt signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt eiusdem ferè ætatis.
19 Repente irascitur ac facile placatur.
20 Pædagogo remoto. 21 Venationes. 22 Aprico campo, non opaco. *Licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se variè exercebant.* 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus ijs, qui eum peramanter monent. 25 Quæ sibi prosint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupiuerat. 30 Cùm ætate conuertantur studia. 31 In honorum studio, occupatus est. 32 Conetur. 33 Premunt, grauant. 34 Senex diuitias quærit, quæsitis verò abstinet, *verè igitur miser est & infœlix.* 35 Nimium caute & segniter administret. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua sperans, quum sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος. vitæ cupidus. Nam senex quia abest à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In pueritia sua. 42 Quasi Censor castigans iuniorum mores. 43 Anni ab incunabulis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Mandentur iuueni [45] *partes, pueroq; viriles,*
Semper [46] *in adiunctis æuoq; morabimur aptis.*
Aut igitur res in scenis, [47] *aut acta refertur.*
Segnius irritant animos [48] *demissa per aurem,*
[49] *Quàm quæ sunt oculis subiecta* [50] *fidelibus, & quæ*
Ipse sibi tradit spectator, non tamen intus
Digna geri, promes [51] *in scenam, multaq; tolles*
Ex oculis, quæ mox narret [52] *facundia præsens.*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius [53] *Atreus:*
Aut in auem [54] *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque ostendis mihi sic, [55] *incredulus odi,*
Neue minor neu sit quinto productior actu
[56] *Fabula quæ* [57] *posci vult, & spectata* [58] *reponi.*
[59] *Nec deus intersit, nisi dignus vindice* [60] *nodus*
Inciderit: [61] *nec quarta loqui persona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumq;* [63] *virile*
Defendat: [65] *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non proposito conducat [65] *& hæreat aptè.*
[66] *Ille bonis faueátque, &* [67] *consilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare* [69] *timentes.*
[70] *Ille dapes laudet mensæ breuis, ille* [71] *salubrem*
Iustitiam, legésque, & apertis otia [72] *portis:*
Ille tegat [73] *commissa: deosq; precetur & oret*
Vt redeat miseris, abeat [74] *fortuna superbis.*
[75] *Tibia non, vt nunc, orichalco vincta, tubæq;*
Æmula, sed tenuis simplexq;, foramine [76] *pauco*

45 Partes pro officio.
46 In ijs moribus, qui sunt appositi & vnicuique ætati apti.
47 Quia res est visu fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quàm quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quam aures.
51 In conspectum.
52 Oratio diserta coram spectatoribus.
53 De quo vide Od. 16. lib. 1.
54 Progne Ityn filium Tereo marito comedendum apposuit, vide Od. 12. lib. 4.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia, neque paucioribus, neque pluribus quam quinque Actibus constare debet.
57 A populo, vt iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec deus in scenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures personæ vno & eodem tempore in scenam prodeant locuturæ, quàm tres. 62 Chorus ex quocunque sexu aut numero constat, vnius actoris loco habeatur, suumque sermonem accommodet actioni proximè peractæ. 63 Officium virile quamuis sit mulierum cœtus, nam Masculinum genus complecti solet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id est, in medijs actibus, quod sit alterius argumenti & à re proposita alienum. 65 Quod non sit ad rem præsentem aptum. 66 Ille chorus, *cuius officium breuiter docet Horat.* 67 Det consilium amicis. 68 Studeat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parsimoniam & continentiam in victu. 71 Vtilem. Nam vt salubritas corpus sic Iustitia remp. conseruat. 72 Portæ clausæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commissa ne prodat. 74 Fortuna secunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit & simplex, i. veteres simplici Musica in scenis vsi sunt, at nunc Imperio Ro. florente, tibia non solùm ornatur orichalco sed tot habet foramina, vt sonet tanquam tuba.
76 Quatuor foraminibus.

[77] *Aspirare, & adesse choris erat vtilis, atque*
[78] *Nondum spissa nimis complere* [79] *sedilia flatu.*
[80] *Quò sanè populus* [81] *numerabilis, vt pote paruus,*
Et frugi, castúsque verecundúsque [82] *coibat.*
Postquam cœpit [83] *agros extendere victor, & vrbem*
Latior amplecti murus: [84] *vinóque diurno*
Placari Genius festis [85] *impunè diebus:*
Accessit [86] *numerisq; modisq; licentia maior.*
Indoctus quid enim saperet, [88] *libérque laborum*
Rusticus, vrbano [89] *confusus, turpis honesto?*
Sic priscæ [90] *motúmque & luxuriam addidit arti*
Tibicen: [92] *traxítque vagus per pulpita vestem.*
Sic etiam [93] *fidibus voces creuere* [94] *seueris,*
[95] *Et tulit eloquium insolitum facundia* [96] *præceps:*
[97] *Vtiliúmque sagax rerum* [98] *& diuina futuri*
[99] *Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certauit ob [1] *hircum,*
Mox etiam agrestes satyros [2] *nudauit,* [3] *& asper*
[4] *Incolumi grauitate iocum tentauit: eò quòd*
Illecebris erat & grata nouitate, morandus
Spectator, [6] *functúsque sacris, & potus & exlex.*
Verùm ita [7] *risores, ita* [8] *commendare dicaces*
Conueniet satyros, [9] *ita vertere seria ludo:*
Ne, quicunque deus, quicunque [10] *adhibebitur heros,*
Regali conspectus in auro [11] *nuper & ostro,*
[12] *Migret in obscuras humili sermone tabernas:*

77 Aspirando seu canendo iuuare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus sedebant spectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeò paucus vt facile posset numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die conuiuari & potare.
85 Sine metu Censorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines rustici & indocti, laboribus soluti, cum populo vrbano & honesto in scena commisti, nihil sapuerunt: vnde in arte Comica tanta creuit licentia ab antiquorum seueritate longe discrepans, postea verò plebs a senatu & equitibus discreta fuit subsellijs.
88 Defuncti laboribus.
89 Commixtus.
90 Gestum corporis & saltationem.
91 Foraminum auctionem, vel scenici ornatum sumptuosum.
91 Vsus est veste ad talos demissa, huc & illuc se per scenam circumferens.
73 Citharis accesserunt & multiplicati sunt modi & soni, id est, chordæ.
94 Ob res seueras, quas numero & harmonia citharœdus imitatur.
95 Et protulit.
65 Celeriter fluens.
97 Et sententia, id est, prudens oratio personarum (ex quibus chorus cōstitit) parum ab Apollinis oraculo distitit.
98 Diuinans futurum.
99 Vnde sortes, id est, oracula petuntur.
1 Hircus præmij loco tragœdiarum scriptoribus datus est.
2 Satyros nudos introduxit verbis & motibus obscœnis risum mouentes.
3 Primò asper in tragœdia, mox asperitatem facetijs condiuit.
4 Salua grauitate Tragœdiæ.
5 Delectandus nouitate, quæ solet esse omnibus gratissima.
6 Post sacra & epulas ebrius & sine lege viuens.
7 Satyri dicuntur risores vel quòd risum mouent, vel quòd res rideant humanas.
8 Auditorum auribus.
9 Poema serium iocis satyricis ita commiscere.
10 In tragœdia introducetur.
11 Paulò ante.
12 Ne vtatur sermone humili & abiecto, qualis est tabernariorum & opificum oratio.

Aut,[13] dum vitat humum, nubes & inania captet.
[14] Effutire leues indigna tragœdia versus:
Vt festis matrona [15] moueri iussa diebus,
Intererit satyris paulum pudibunda proteruis.
Non ego [16] inornata & [17] dominantia nomina solùm,
Verbaq́, Pisones,[18] satyrarum scriptor amabo:
Nec sic enitor[19] tragico differre colori,
Vt nihil intersit [20] Dauúsne loquatur, & audax
Pythias,[21] emuncto lucrata Simone talentum:
[22] An custos famulusq́ dei Silenus alumni.
[23] Ex noto fictum carmen sequar: vt sibi quiuis
Speret idem:[24] sudet multum, frustraq́ laboret
[25] Ausus idem.[26] tantum series iuncturáque pollet,
Tantum de medio [27] sumptis accedit honoris.
[28] Syluis deducti caueant (me iudice)[29] Fauni
[30] Ne, velut innati triuijs, ac penè forenses,
Aut nimium teneris [31] iuuenentur versibus vnquam,
[32] Aut immunda crepent [33] ignominiosaq́ dicta.
Offenduntur enim [34] quibus est equus & pater & res:
Nec, siquid [35] fricti ciceris probat & nucis emptor,
[36] Æquis accipiunt animis,[37] donántue corona.
[38] Syllaba longa breui subiecta, vocatur Iambus,
[39] Pes citus:[40] vnde etiam trimetris [41] accrescere iussit
Nomen Iambeis:[42] quum senos redderet ictus,

13 Dum comicam humilitatem reformidat, ne intumescat, captans magna supra vires, quali inter nubes & cœlum versans.
14 Inepte loqui. Ordo & sententia verborum hæc est. Tragœdia quæ indigna est in qua versus leues emittantur, intererit, i. versabitur inter satyras velut pudica fœmina, quæ non nisi coacta festis diebus modicè saltat.
15 Saltare.
16 Nomina simplicia & incondita.
17 Nomina propria, quę in suo sensu dominantur, non expulsa de sede sua à trãslatis, qualia sunt verba ad venerem spectantia, vt Mentula, Cunnus & similia.
18 Si ego satyras in tragœdia scriberem.
19 A tragica magniloquentia.
20 Vtrum Dauus, Pythias, Simo, personæ Comicæ loquantur, an Silenus persona satyrica.
21 Deluso. Metaph. à quadrupedibus qui lac subtractum est. 22 An tragica & grauior persona loquatur qualis fuit Silenus custos & minister Bacchi nutricius. 23 Ex re nota non abstrusa fictum sequar, id est, carmen satyricum fingam, atque eiusmodi erit carmẽ, vt quiuis speret se tale posse fingere. 24 Multum laboris sumat. 25 Conatus idem. 26 Tantum valent rerum dispositio & verborum structura, vt difficile sit imitari. 27 Rebus vulgaribus. 28 E syluis, id est, è proscenio nemoroso producti in scenam ciuilem. 29 Quorum princeps est Pan. A Græcis satyri dicuntur. 30 Ne velut nati in triuijs, id est, locis celeberrimis, ac penè in medio foro. 31 Ne versibus nimium excultis iuueniliter lasciuiant. 32 Aut verba nimis obscœna loquantur. 33 Quæ alicuius existimationem lædant. 34 Equites, patricij & locupletes. 33 Fricti ciceris emptor est homo pauper, & plebeius, qui cicere, interea dum agebantur fabulæ & quouis alio tempore, famem leuaret. 36 Patienter audiunt. 37 Remunerant. Nam bonos poetas hedera coronabant. 38 Iambus ex duabus syllabis conficitur, priore breui, posteriore longa. 39 Pes celeriter currens, qui citò promitur, præsertim si comparetur cum spondæo tardo. 40 Ex quo, quòd Iambus sit ita citus, iussit iambeos versus senarios, trimetros quoque nominari. 41 Trimetris addi.
42 Quum haberet sex pedes.

[43] Primus ad extremum similis sibi.[44] non ita pridem,
Tardior vt paulò[45] grauiórque veniret ad aures,
Spondæos stabiles in iura paterna[46] recepit
[47] Commodus, & patiens: non vt de sede secunda
Cederet aut quarta[48] socialiter.[49] hic & in[50] Atti
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In scenam missos[51] magno cum pondere versus,
Aut operæ celeris nimium, curáque carentis,
Aut ignoratæ[52] premit artis crimine turpi.
Non quiuis videt[53] immodulata poemata iudex:
Et data Romanis venia est[54] indigna poetis.
[55] Idcircóne vager, scribámque libenter? an omnes
Visuros[56] peccata putem mea, tutus, &[57] intra
Spem veniæ cautus? vitaui denique culpam,
[58] Non laudem merui.[59] vos exemplaria[60] Græca
[61] Nocturna versate manu, versate diurna.
At nostri proaui Plautinos &[62] numeros &
Laudauere[63] sales: nimium patienter[64] vtrumque,
(Ne dicam[65] stultè) mirati: si modò ego[66] & vos
Scimus[67] inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumq́; sonum[68] digitis callemus & aure.
Ignotum tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata[69] Thespis:
Quæ[70] canerent agerentq́;[71] peruncti fæcibus ora.
Post hunc[72] personæ pallæq́; repertor[93] honestæ

43 A principio ad finem, olim ex Iambis duntaxat constans.
44 Non diu est, quòd inseri cœperunt spondæi & alij pedes inter Iambos,
45 Vox tardior ad mouendos animos aptior suâ morâ, tametsi percipiatur segnius.
46 Iambus recipit Spondeos stabiles (i. graues & tardos) in sua iura, sed ita, vt e secunda aut quarta sede non depelleretur.
47 Sese accommodans & libenter locum dans spondæis.
48 Mutuò, pariter.
49 Hic Iambus.
50 Attius & Ennius in Tragœdijs quas scripserunt, raros Iambos adhibuerunt.
51 Versus crebris Spondæis tardatos.
52 Iambus rarò adhibitus premit, id est, indicat versus præpropere & negligenter scribi, vel sine arte & minus accuratè.
53 Poemata methodo & modulo poetico non rectè effecta.
54 Indignè, immeritò.
55 Idcircóne sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animaduersurus?
56 Vitia mei carminis.
57 Vt nihil scribam venia dignum, sed per se laudem merebitur.
58 Is solus laudem meretur, qui rectè facit, non qui culpam vitauit.
59 O Pisones.
60 Græci optimè & cautè scripserunt.
61 Nam studiosis non est dormiendum nimis.
63 Numeros poeticos.
64 Facetias.
64 Numeros & sales.
65 Stultè sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia.
66 Et vos ô Pisones.
67 Inurbanè dictum ab eleganti ioco distinguere.
98 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus.
99 Thespis Atheniensis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus poetæ circa vicos fuerunt circumacti antequam scena esset inuenta.
70 Ipsi poetæ.
71 Habentes ora fæcibus vini peruncta. Nondum enim vsus erat personarum.
72 Repertor laruæ, qua vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur.
73 Pallæ decoræ, quæ ad imos vsque pedes esset demissa.

Æschylus

Æschylus,& modicis instrauit [74] pulpita tignis,
Et docuit [75] magnúmque loqui,[76] nitiq; cothurno.
Successit vetus [77] his comœdia, non sine multa
Laude: sed[78] in vitium libertas excidit,[79] & vim
Dignam lege regi.[80] lex est accepta chorusque
[81] Turpiter obticuit,[82] sublato iure nocendi.
[83] Nil intentatum nostri liquere poetæ:
Nec minimum meruere decus,[84] vestigia Græca
Ausi deserere,& celebrare domestica facta:
Vel qui [85] prætextas,vel qui docuere [86] togatas.
Nec[87] virtute foret clarisue potentius armis,
Quàm [88] lingua,Latium:[89] si non offenderet vnum-
-Quenque poetarum[90] limæ labor [91] & mora: vos ô
[92] Pompilius sanguis carmen reprehendite, quod non
Multa dies & [93] multa litura coercuit,atque
[94] Perfectum decies non castigauit ad vnguem,
[95] Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit,& [96] excludit sanos Helicone poetas
Democritus:[97] bona pars non vngues ponere curat,
Non barbam : secreta petit loca,[98] balnea vitat.
Nancisscetur enim[99] pretium nomenque poetæ,
[1] Si tribus Anticyris caput [2] insanabile[3] nunquam
Tonsori [4] Licino commiserit.ô ego [5] lætus,
Qui purgo bilem [6] sub verni temporis horam.
Non alius faceret [7] meliora poemata,verùm

74 Scenam modicè instituit.
75 Perfectiorem eloquentiam.
76 Gestare cothurnum quo nituntur incedentes.
87 Tragedijs vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus cōuicijs nominatim insectari.
79 Maledicentiam.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obticuit,legis pœna perterritus *Vel iunge,turpiter, cum gerundio nocendi.*
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini
84 Quum recederent a Græcis exemplaribus & facta Romana scriberent. nihil in scribendo pretermiserunt.
85 Latinas fabulas in quibus prętextati (i. personæ nobiles) fuerunt inducti.
86 Fabulas tabernarias,in quibus plebeiæ & priuatæ personę fuerunt inducię
87 Virtute militari.

88 Eloquentia & re literaria. 89 Si vnusquisque Poetarum sua scripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. Metaph.ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes,vos ô Pisones reprehendite,&c. 93 Frequens emendatio retinet inuitum. 94 Non perfectissime poliuit. Metaph ducta à marmorarijs artificibus,qui vnguibus iuncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putauit ingenium fortunatius, i. multo melius esse ad scribenda poemata, quàm artem quæ sine ingenio misera est. 96 Negat eos esse bonos Poetas,qui non insaniunt. Est Helicon mons Bœotiæ Musis sacer. 97 Magna pars Poetarum non curat vngues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lauatur. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insani speciem præ se ferat.In insula Anticyra multum nascitur hellebori, quo sumpto dementes lauantur. 2 Caput quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curauerit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator a Cæsare, quod odisset Pompeium. 5 Ego stultus. 6 In vere, *quod tempus purgationibus Hippocrates decernit.* 7 Meliora quàm ego, nisi me purgarem.

Nil

[8] *Nil tanti est.*[9] *ergo fungar vice cotis. acutum*
Reddere quæ ferrum valet,[10] *exors ipsa secandi:*
[11] *Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:*
Vnde parantur[12] *opes:*[13] *quid alat*[14] *formétque poetam:*
Quid deceat, quid non: quò virtus, quò ferat[15] *error.*
Scribendi rectè,[16] *sapere est principium & fons.*
[17] *Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere*[18] *chartæ:*
[19] *Verbaq; prouisam rem non inuita sequentur.*
Qui didicit[20] *patriæ quid debeat, & quid amicis:*
Quo sit amore parens, quo frater amandus & hospes:
Quod sit[21] *conscripti, quod iudicis officium: quæ*
Partes in bellum missi ducis: ille profectò
Reddere personæ scit[22] *conuenientia cuique.*
Respicere[23] *exemplar vitæ morumq; iubebo*
[24] *Doctum imitatorem,*[25] *& veras hinc ducere voces.*
Interdum speciosa[26] *locis,*[27] *morataq; rectè*
Fabula,[28] *nullius Veneris,*[29] *sine pondere & arte,*
[30] *Valdius oblectat populum,*[31] *meliúsque moratur,*
Quàm versus[32] *inopes rerum,*[33] *nugæq; canoræ.*
[34] *Graijs ingenium, Graijs dedit*[35] *ore rotundo*
Musa loqui, præter laudem[36] *nullius auaris.*
[37] *Romani pueri*[38] *longis rationibus assem*
Discunt[39] *in partes centum diducere. dicat*
Filius[40] *Albani, si de*[41] *quincunce remota est*
Vncia, quid superat? poteras dixisse,[42] *triens.*[43] *eu,*
Rem poteris seruare tuam.[44] *redit vnica: quid fit?*

8 Nil tanti æstimo, vt adduci possim ad imitandum hosce Democraticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine forte & facultate secandi.
11 Docebo munus Poetarum.
12 Opes poeticæ, i. res & facultas poetica.
13 Inuentio scilicet.
14 Quod informet & erudiat, *nempe Eloquutio & reliquæ partes.*
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philosophum esse, non insanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philosophorum scripta, vel libri à Socratis discipulis scripti.
19 Elocutio præparatam inuentionẽ vltro sequitur: rerũ enim copia verborũ copiam gignit. Cic. lib. de Orat.
20 Qui scit in tribuendis officijs, delectum habere personarum: cognoscit ille quid deceat, estque optimus poeta.
21 Senatoris.
22 τὰ πρέποντα, decora.
23 Ideam seu perfectam speciem vitæ humanæ.
24 Eruditum & prudentem poetam.
25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere.
26 Locis communibus ornata, vel vt alij legunt, locis referta.
27 In qua mores personarum scitè exprimuntur.
28 Nullius elegantiæ.
29 Sine verborum grauitate.
30 Validius.
31 Magis delectat.
32 Sententiarum expertes.
33 Versus leues qui sunt nihil aliud quam inanis perstrepentium vocum congeries.
34 Græci eloquentiam cum sapientia coniunxerunt.
35 Rotunde & eleganter.
36 Nullius rei cupidus.
37 Romani pueri statim à pueritia discunt artes ad rem augendam, Græci non item.
38 Addendo, diuidendo, diminuendo, multiplicando, subtrahendo, quæ partes sunt Arithmeticæ.
39 In partes plurimas & minutissimas diuidere.
40 Fœneratoris cuiusdam.
41 De quinque vncijs.
42 Quatuor vnciæ.
43 Bene. *Verba sunt patris vel populi responsum pueri probantis.*
44 Quincunci additur vncia.

[45] *Semis. ad hæc, animos* [46] *ærugo, &* [47] *cura peculi*
Quum semel imbuerit, speramus carmina [48] *fingi*
Posse [49] *linenda cedro, & leui seruanda* [50] *cupresso?*
Aut prodesse [51] *volunt aut delectare poetæ,*
Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ:
Quicquid præcipies, esto breuis: [52] *vt citò dicta*
Percipiant animi [53] *dociles, teneantq;* [54] *fideles.*
[55] *Omne superuacuum pleno de* [56] *pectore manat.*
Ficta voluptatis causa, [57] *sint proxima veris.*
Nec quodcunque volet, [58] *poscat sibi fabula credi:*
[59] *Neu pransæ Lamiæ viuum puerum extrahat aluo.*
[60] *Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,*
[61] *Celsi prætereunt austera poemata* [62] *Rhamnes.*
[63] *Omne tulit punctum qui miscuit vtile dulci,*
Lectorem delectando, pariterq; monendo.
[64] *Hic meret æra liber* [65] *Sosiis: hic & mare* [66] *transit,*
Et longum noto scriptori [67] *prorogat æuum.*
[68] *Sunt delicta tamen quibus ignouisse* [69] *velimus.*
Nam neque [70] *chorda sonum reddit* [71] *quē vult manus & mens,*
[72] *Poscentiq; grauem persæpe* [73] *remittit acutū:*
Nec semper [74] *feriet quodcunque* [75] *minabitur arcus.*
Verùm vbi [76] *plura nitent in carmine, non ego paucis*
Offendar [77] *maculis: quas non* [78] *incuria fudit,*
[79] *Aut humana parum cauit natura.* [80] *quid ergo?*
Vt scriptor si peccat idem librarius [81] *vsque,*
[82] *Quamuis est monitus, venia caret: & citharœdus*
Ridetur, chorda qui semper [83] *oberrat eadem:*

45 Dimidia pars libræ, i. sex venciæ.
45 Auaritia qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta à metallis.
47 Cupiditas opum.
48 Scribi posse.
49 Quæ perpetuò viuant, *ea etenim quæ cerri succo linuntur non putrescunt.*
50 In capsa ex cupresso, arbore bene olenti.
51 Debent.
52 Vt animi dociles cito percipiant tua dicta.
53 *Quod est ingenij.*
54 *Quod est memoriæ.*
55 Quæ superuacua sunt, effluant e memoria necesse est.
56 *Pectus pro Memoria ponitur.*
57 Verisimilia esse debent.
58 Postulet sibi credi, i. audeat spectatorum oculis atque auribus subijcere.
59 Neue fingat poeta Lamiam deuorasse infantem, atq; eundem puerum aluo viuum fuisse exemptum. hoc enim abhorret a fide & natura.
60 Senes Romani aspernantur poemata inutilia. *Alludit ad Centurias, in quas singulæ tribus erant diuisæ.* 61 Iuuenes excelso animo contemnunt poemata multa voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo sic appellati. 63 Omnibus & senum & iuuenum suffragijs præstantissimus Poeta iudicatur, qui dulcis est in poemate & vtilis. 64 Istiusmodi poema pretium meretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librarijs. 66 Ad exteras nationes. 67 Nam præstantes poetæ etiam mortui viuunt. 68 Sunt quædam poetarum errata. 69 Ignouisse oportet. 70 Vt Musici aliquando errant, sic etiam poetæ. 71 Sonum quem manus & voluntas expetit. 72 Citharœdo. 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 Quas negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cauere. 80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus. 83 Semper vnam eandemque chordam tangendo.

Sic

Sic mihi, qui multum cessat, fit [84] *Chœrilus ille*
[85] *Quem bis térque bonum, cum risu miror,* [86] *& idem*
Indignor [87] *quandoque bonus* [88] *dormitat Homerus.*
Verùm opere in longo fas est [89] *obrepere somnum.*
[90] *Vt pictura, poesis* [91] *erit, quæ, si propius stes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, si longius abstes.*
[93] *Hæc amat obscurum,* [94] *volet hæc sub luce videri,*
Iudicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O maior iuuenum, quamuis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Rectè concedi. consultus iuris, & actor
Causarum mediocris, abest [3] *virtute diserti*
Messalæ, [4] *nec scit quantum Cassellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio est.* [6] *mediocribus esse poetis*
Non homines, non dij, non concessere [7] *columnæ.*
Vt gratas inter mensas [8] *symphonia discors,*
[9] *Et crassum vnguentum &* [10] *Sardo cum melle papauer*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna sine istis:*
Sic animis natum inuentumq́ poema iuuandis,
[12] *Si paulum à summa discessit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui nescit,* [15] *campestribus abstinet armis:*
Indoctúsque pilæ [16] *discíue* [17] *trochíue quiescit,*

84 Est similis Chœrili mali poetæ.
85 Quem mirari soleo si duobus vel tribus locis laudabiliter scribat.
86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel alium excellentem poetam lapsum esse animaduertam.
87 Quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poema ita se habet vt pictura. Nam pictura est poesis loquens, poesis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris absoluta, quæ in luce quò magis spectatur, eò magis placeat. alia vero rudibus lineamentis tantum constans laudari potest seu procul spectata: sic poesis perfecta, quo diligentius excutitur, eo videtur excellentior, at si sit deterior, leuiter tantum & obiter est legenda.
92 Te magis delectabit,
93 Pictura deterior.

94 Pictura melior. 95 Limatum, politum vel subtile ingenium iudicis. i. lectoris. 96 Poesis mala semel, at bona decies repetita, placebit. 97 O Piso qui ex duobus fratribus ætate es prouectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmaris ad rectam poetices imitationem. 1 Sume tibi quod dicturus sum, & memoria tene. 2 Quibusdam actibus & disciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poetice mediocris tolerabilis non est. 3 Ab eloquentia Messala Coruini abest. i. Messala diserto multo est inferior. 4 Non est tam doctus in iure ciuili, quam Aulus Cassellius. 5 Quamuis sit mediocris. 6 Verùm, vt poetæ sint mediocres, non homines, non &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel ad quas libri prostiterunt venales. 8 Musica nullum concentum reddens. 9 Vnguentum obtusi odoris, quo veteres in cœna caput sibi vnxerunt. 10 Quod deterrimum est propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci, extrahi. 12 Si paulùm ab excellentia recesserit. 13 Extremi ordinis fit, displicet, & vix vllo est numero. 14 Luctari, hastam iacere, currere, salire & similia. 15 Abstinet armis quæ in campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib. 1. 17 Trochus ad ludum puerilem est excogitatus.

[18] Ne spissæ risum tollant [19] impunè coronæ:
[20] Qui nescit, versus tamen audet fingere.[21] quidni?
Liber & ingenuus, præsertim [22] census equestrem
Summam nummorum,[23] vitioq. remotus ab omni.
[24] Tu nihil [25] inuita dices faciesve Minerua:
Id tibi iudicium est,[26] ea mens: si quid tamen [27] olim
Scripseris, in [28] Metij descendat iudicis aures,
[29] Et patris, & nostras: [30] nonumq. prematur in annũ.
[31] Membranis intus positis, delere licebit
Quod non ediderìs: nescit vox [32] missa reuerti.
[33] Syluestres homines [34] sacer interpresq. deorum
[35] Cædibus & victu fœdo deterruit [36] Orpheus:
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosq. leones.
Dictus & [37] Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere [38] sono testudinis & [39] prece blanda
Ducere quò vellet.[40] fuit hæc sapientia quondam,
Publica priuatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere [41] vago,[42] dare iura maritis:
[43] Oppida moliri: leges incidere [44] ligno.
Sic honor & nomen diuinis vatibus atque
Carminibus venit: post hos insignis Homerus,
Tyrtæusq. [45] mares animos in Martia bella
Versibus [46] exacuit. dictæ per carmina [47] sortes:
Et vitæ monstrata via est: & [48] gratia regum
[49] Pierijs tentata modis: [50] ludusq. repertus,
[51] Et longorum operum finis: [52] ne fortè pudori
Sit tibi Musa lyræ [53] solers, & cantor [54] Apollo.

18 Ne frequentes spectatores cachinnentur, qui in campum Martium spectatum venerunt & corona constiterunt.
19 Meritò.
20 Qui caret arte.
21 Verba sunt Poetæ indocti. Cur, inquit, versus non faciam quum sim liber & ingenuus, &c.
22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris.
23 Nullis vitijs coopertus.
24 Tu, ô Piso.
25 Repugnante natura, i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante.
26 Ea est tibi prudentia.
27 In posterum.
28 Sp. Metij Tarpæ, critici, de quo Sat. 10. lib. 1.
29 Patris tui.
30 In multos annos supprimatur, vt acriore lima corrigatur.
31 Si libros domi contineas, ne foras exeant.
32 Vox ore emissa.
33 Homines feros & immanes.
34 Vates diuinus. 35 Mutuis cædibus & victu ferino. 36 Calliopes & Apollinis filius. 37 Amphion Iouis & Antiopæ filius, Musicus præstantissimus. 38 Cytharæ cantu. 39 Prece, quam cum sono sociabat, vt Musici faciunt. 40 Aliquando fuit hæc sapientia in Poetis vt docerent publica a priuatis separare, &c. 41 Concubitu meretricio. 42 Tam viris quam fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonij castitatem inuiolatam seruare. 43 Vrbes ædificare. 44 In ligneis tabulis leges describere, cunctisque legendas proponere. 45 Animos fortes & strenuos. 46 Excitauit & tanquam ad cotem acuit. 47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata est. 49 Carminibus Musarum quæ Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum, sc. Comœdiæ & Tragœdiæ. 51 Requies animi post longos labores. *Animos enim fessos versu & lyra relaxant.* 52 Hæc dixi, ô Piso, ne te pudeat poetam esse. 53 Perita. 54 Apollo inuentor citharæ, qui Musis præest.

Natura fieret laudabile carmen, an arte,
[55] *Quæsitum est: ego nec* [56] *studium sine diuite vena,*
Nec [57] *rude quid prosit video ingenium.* [58] *alterius sic*
Altera poscit opem res, & [59] *coniurat amicè.*
Qui studet optatam [60] *cursu contingere metam,*
Multa tulit fecitq́; [61] *puer:* [62] *sudauit & alsit:*
Abstinuit Venere & [63] *vino.* [64] *qui Pythia cantat*
Tibicen, didicit prius, extimuitq; magistrum.
[65] *Nunc satis est dixisse, Ego mira poemata* [66] *pango.*
[67] *Occupet extremum scabies: mihi turpe* [68] *relinqui est,*
[69] *Et, quod non didici, sanè nescire fateri.*
Vt præco ad merces turbam qui [70] *cogit emendas,*
[71] *Assentatores iubet ad lucrum ire poeta,*
Diues agris, diues positis in fœnore nummis.
[72] *Si verò est vnctum qui rectè ponere possit,*
[73] *Et spondere leui pro paupere, & eripere* [74] *atris*
Litibus implicitum: mirabor si sciet [75] *inter-*
-Noscere mendacem verumq́; [76] *beatus amicum.*
[77] *Tu seu donaris, seu quid donare velis* [78] *cui,*
Nolito ad versus [79] *tibi factos* [80] *ducere plenum*
Letitiæ, clamabit enim, [81] *Pulchrè, benè, rectè.*
Pallescet [82] *super his: etiam* [83] *stillabit amicis*
Ex oculis rorem: saliet, [84] *tundet pede terram.*
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus [85] *ex animo: sic*
[86] *Derisor vero plus laudatore* [87] *mouetur.*
Reges dicuntur multis vrgere [88] *culullis,*

55 In controuersiam vocatur, vtrum Poeta nascatur an fiat?
56 Ars sine fœcundo ingenio.
57 Ingenium arte non expolitum.
58 Sic natura & doctrina mutuis se opibus iuuant.
59 Consentit.
60 Labore & opere ad finem peruenire sibi propositum.
61 παῖς ὤν. cum esset puer.
62 Calorem sensit & frigora pertulit.
63 Romæ pueri vino abstinebant.
64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythijs(). in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem serpentē occiderat) hic Tibicen didicit, &c.
65 His miseris temporibus.
66 Compono, i. Ego possum mira poemata componere, *inquit malus poeta.*
67 Metaph. ducta à lusu puerorum se mutuo ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei, qui vltimus ad calcē peruenerit. Sic indoctus & gloriosus poeta non vult in extremo ordine versari, sed suam tegit ignorantiam iactatione & audacia. 68 In cursu relinqui. 69 Et sanè turpe est mihi (inquit malus poeta) fateri, quod non didici. 70 Qui congregat. 71 Sic Poeta locuples assentatores ad poemata sua vel indoctissima laudanda beneficijs prouocat. 72 Si sit Poeta, qui vnctum, i. conuiuiū lautum dare possit. 73 Et se vadem constituere pro paupere leui, qui quouis impellitur emolumenti spe. 74 Tristibus. 75 Distinguere. 76 Beatus, vt ipse se censet esse. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores possint cognosci. 78 Alicui. 79 Ad versus abs te scriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob spem vtilitatis. 81 Verba sunt assentatoris poemata tua ficte approbantis. 82 Ad hæc pallescet, quasi nouo genere poematis obstupefactus. 83 Effundet lachrymas (quæ sunt ros oculorum) simulans se gaudere. 84 Præ gaudio saltabit. 85 τῆς καρδίας. vere, sine fuco. 86 Assentator. 87 Mouetur ficte non ex animo. 88 Poculis explorare.

Et [89] torquere mero, quem perspexisse laborent
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Nunquam te fallant [90] animi sub vulpe latentes.
[91] Quintilio si quid recitares, corrige, sodes,
Hoc (aiebat) & hoc. [92] melius te posse negares,
Bis terq; expertum frustra: [93] delere iubebat,
[94] Et malè tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum quàm [95] vertere malles,
[96] Nullum vltra verbum, aut operam sumebat inanem,
Quin [97] sine riuali téque & tua solus amares.
Vir bonus & prudens versus reprehendet [98] inertes:
Culpabit [99] duros: incomptis [1] allinet atrum
Transuerso calamo signum: [2] ambitiosa recidet
Ornamenta. [3] parum claris lucem dare coget:
[4] Arguet ambiguè dictum: mutanda [5] notabit:
Fiet [6] Aristarchus. [7] nec dicit, Cur ego amicum
Offendam [8] in nugis? [9] hæ nugæ seria ducent
In mala, derisum semel, [10] exceptumq; sinistrè.
[11] Vt, mala quem scabies aut [12] morbus regius vrget,
Aut [13] fanaticus error, & iracunda [14] Diana,
[15] Vesanum tetigisse timent fugiuntq; poetam,
Qui sapiunt: [16] agitant pueri, [17] incautiq; sequuntur.
[18] Hic dum sublimes versus [19] ructatur, [20] & errat,
[21] Si veluti merulis intentus decidit auceps,
In puteum foueámue: [22] licet, succurrite, longum
Clamet, Io ciues, non sit qui [23] tollere curet.
Si quis curet opem ferre & [24] demittere funem,

89 Vinum ingeniorum leue est tormentum.
90 Animi dolosi, vafri, insidiosi.
91 Quintilio Varo poetæ Cremonensi. Hic fuit alienorum scriptorum sincerus & incorruptus iudex de hoc Quintilio vide Od. 18. & Od. 29. lib. 1.
92 Si negares te melius posse id præstare, postquam bis vel ter. i. sæpius tentasses.
93 Quintilius iubebat adhuc corrigere vel certe discindere, ne carmina legerentur.
94 Et versus non satis rotundos, i. malè perpolitos emendare. *Duæ sunt metaph. à fabris lignarijs & fabris ferrarijs ductæ.*
95 Corrigere.
96 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Versus arte carentes.
99 Malè sonantes.
1 Transuerso calamo notabit & lituram inducet.
2 Crebriora Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.
3 Parum apertis,
4 Amphibologias vituperabit. 5 Signo calami. 6 Fiet castigator seuerus, qualis Aristarchus Grammaticus clarissimus, qui in Homeri versibus selegendis germanis, & in nothis reijciendis iudex fuit acerimus. 7 Sicut multi Adulatores dicunt. 8 In re leui. 9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse ducis, poetam semel ab assentatore deceptum, in mala seria deducent, ita vt optimum se poetam esse sibi persuaserit. 10 Malè delusum ab amico adulatore. 11 Qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum poetam, quàm illum quem scabies &c. 12 Icteritia, qua facies tota hominum fit crocea. 13 Morbus fanaticus, *quo laborant furijs correpti.* 14 Diana lymphatos efficit. 15 Poetam furore quodam, non studio & doctrina cum ingenio coniunctâ excitatum. 16 Persequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum sibi tribuens. 19 Dum putidos versus quasi ructus edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, vt auceps, qui merulis auibus insidias struit, in foueam (i. perspicuos errores) incidit. 22 Quamuis longum, i. diu clamet Io, ciues succurrite, succurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foueam.

Qui

Qui ſcis an[25] *prudens huc ſe deiecerit? atque*
[26]*Seruari nolit? dicam,*[27]*Siculiq; Poetæ*
Narrabo interitum. deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem[28] *frigidus Ætnam*
Inſiluit. ſit ius liceatq; perire[29] *Poetis.*
Inuitum qui ſeruat,[30] *idem facit occidenti.*
Nec ſemel hoc fecit, nec[31] *ſi retractus erit, iam*
[32] *Fiet homo,*[33] *& ponet famoſæ mortis amorem.*
[34]*Nec ſatis apparet cur verſus factitet: vtrum*
Minxerit[35] *in patrios cineres, an triſte*[36] *bidental*
Mouerit[37] *inceſtus. certè furit, ac velut vrſus,*
Obiectos caueæ[38] *valuit ſi frangere*[39] *clathros,*
Indoctum doctumq; fugat[40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem verò arripuit tenet, occiditque legendo,*
[42] *Nec miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.*

25 An ſciens & de induſtria.
26 Seruari non vult, ne emendetur.
27 Empedoclis Agrigentini.
28 Frigidus præfectis mortis horrore, vel, frigidus.i.atra bile affectus. *Eſt enim Melancholia frigidiſſima.*
29 Poetis, qui ſe nolunt corrigi.
30 Idem facit, ac ſi occideret. *Idem pro ſimile.*
31 Ab Etnæ incendio.
32 Fiet rationis particeps & ſanus. *Inſanus enim, homo non eſt.*
33 Nec deponet amorem, i. curam non abijciet famoſæ mortis, i. mortis infamis. *Nam ſeipſum occidere (quod fecit Empedocles) infame eſt.*
34 Non ſatis perſpicuum eſt, verius ſceleris pœnam luat malus poeta dum verſus factitet, ſepulchrine violati an ſublati bidentalis. 35 In patrium ſepulchrum. 36 Locum in quem fulmen decidit, ita appellatum, quòd hoſtijs bidentibus & arâ extructâ a ſacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio in ſororem, ſacerdotem vel affinem commiſſo. 38 Si forte potuit frangere. 39 Sepimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cauea ne exeant, coercentur. 40 Poeta in recitandis carminibus ſuis moleſtus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam ſanguiſuga, quæ tamdiu hæret corpori affixa, donec ſanguine completa exciderit.

FINIS.